

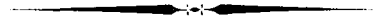
HELSINGFORS STADSFULLMÄKTIGES

TRYCKTA

HANDLINGAR

FÖR

1889.

HELSINGFORS,
TIDNINGS- & TRYCKERI-AKTIEBOLAGETS TRYCKERI,
1890.

INNEHÅLL.

- N:o 1, Förteckning öfver hos Stadsfullmäktige diariiförda, den 31 December 1888 oafgjorda ärenden.
- ” 2, Drätselkammarens skrifvelse ang. försäljning af arrendetomter.
- ” 3, Utskottsbetänkande i frågan om utarrendering af särskilda bostadstomter å villaområdet Berghäll.
- ” 4, Drätselkammarens skrifvelse ang. inlösningspriset för arrendetomter.
- ” 5, Utskottsbetänkande i fråga om tillfällig inqvartering i Helsingfors af finska och ryska trupper.
- ” 6, Framställning angående ersättning åt innehafvare af arrendetomter för undanskaffade åbyggnader.
- ” 7, Handlingar rörande inrättande af nya distriktsläkaretjenster och andra dermed sammanhängande frågor.
- ” 8, Utlåtande i fråga om gatuunderhållets öfvertagande af kommunen.
- ” 9, Utlåtande i fråga om byggnadsstadga för de s. k. bostadsvillorna.
- ” 10, Utskottsbetänkande angående dispositionen af Mejlans hemman underlydande Fölisön.
- ” 11, Förslag om anställande af en sundhetsinspektör.
- ” 12, Handlingar rörande ny byggnadsordning för Helsingfors stad.
- ” 13, Utskottsbetänkande rörande inrättande af nya distriktsläkaretjenster och andra dermed sammanhängande frågor.
- ” 14, Berättelse öfver fattigsakförarens i Helsingfors stad verksamhet under åren 1887 och 1888.
- ” 15, Utskottsbetänkande angående ifrågasatta ändringar i taxa och ordningsregler för hyrkuskarne i Helsingfors stad.
- ” 16, Nytt utskottsbetänkande i fråga om uppförande af ett hus för stadens brandverk.
- ” 17, Berättelse angående Helsingfors stads Folkbibliotek och läsesal för 1888.
- ” 18, Utskottsbetänkande rörande fördelningen af Helsingfors utminuterings aktiebolags vinstmedel.
- ” 19, Berättelse öfver brandverkets i Helsingfors tillstånd och förvaltning under år 1888.
- ” 20, Handlingar angående revision af Helsingfors stads räkenskaper för år 1888.
- ” 21, Utskottsbetänkande rörande förslag till ny stadga för fiskes idkande i Helsingfors stad underlydande fiskevatten.
- ” 22, Drätselkammarens skrifvelse ang. inlösen af arrendetomter.
- ” 23, Utlåtande angående torghandelns ordnande.
- ” 24, Utlåtande angående om- och tillbyggnad af rådhuset.
- ” 25, Magistratens skrifvelse ang. d:o d:o.
- ” 26, Helsingfors stads utgifts- och inkomstförslag för år 1890, upprättadt af Drätselkammaren.
- ” 27, Handlingar angående inrättande af en zoologisk trädgård.
- ” 28, Utskottsyttrande angående kajbyggnader i södra och norra hamnarne m. m.
- ” 29, Utskottsbetänkande angående Helsovårdsnämndens förslag till stadgar rörande mjölkhandeln i Helsingfors.
- ” 30, Utlåtande angående uppförande af ett hus för stadens brandverk.

- N:o 31. Utskottsbetänkande i anledning af Helsovårdsnämndens förslag om anställande af en sundhetsinspektör i Helsingfors samt om utfärdande af ny instruktion för distriktsläkarne härstädes.
- „ 32, Utskottsbetänkande angående byggnadsstadga för fabriksqvarteren i Helsingfors stad.
- „ 33, Utskottsbetänkande i anledning af föreslagen utvidgning af stadens brandområde.
- „ 34, Handlingar angående Helsingfors stads inkomst- och utgiftsförslag för år 1890.
- „ 35, Handlingar i fråga om beviljande af tillstånd till anläggning af spårvägar i staden.
- „ 36, Framställning i fråga om upptagande af lån för vattenledningens utvidgning.
- „ 37, Utskottsytttrande i anledning af särskilda vattenafnämares vägran att betala dem påförda konsumtionsafgifter.
- „ 38, Utskottsbetänkande angående stadens utgifts- och inkomstförslag för år 1890 och andra dermed sammanhängande frågor.
- „ 39, Helsingfors stads utgifts- och inkomstförslag för år 1890.

Bihang.

Förslag till byggnadsordning för Helsingfors stad, utarbetadt af Otto Ehrström och K. Gust. Nyström, samt granskadt och godkänt af öfriga ledamöter i det af Tekniska Föreningen tillsatta utskott, Th. Croll, Th. Decker, C. G. Hiort af Ornäs och F. A. Sjöström.

Reseberättelse afgifven till Drätselkammaren i Helsingfors af C. Hausen, I—II.

Förteckning öfver hos Stadsfullmäktige diariiförda, den 31 Decem-
ber 1888 oafgjorda ärenden.

Tiden, då ärendet inkom.	Ärendets beskaffenhet.	På hvad ärendet beror.
a) Från föregående år balanserande.		
1876. Dec. 22.	Ang. utarbetande af en plankarta i stor skala öfver staden och dess omgifningar.	Beror på slutförandet af uppmätningen af stadens arrendemarkar.
1878. Sept. 20.	Om reglering af Skatudden.	Den 12 Juni 1888 remitterades ärendet till Drätselkammaren, som anmodades att i samråd med Jernvägsstyrelsen uppgöra nya förslag och kostnadsberäkningar.
1879. April 12.	Om utarbetande af ny byggnadsordning för staden.	Den 8 November 1887 infordrades Helsovårdsnämndens yttrande angående det af ett utskott uppgjorda förslaget.
Okt. 11.	Om föreskrifter beträffande inrättandet af slaskbrunnar.	} Ega sammanhang med föregående ärende.
1881. Jan. 28.	Djurskyddsföreningens framställning om tillägg till Byggnadsordningen i syfte att bereda mer utrymme i stall och fähus.	
1880. Sept. 3.	Ang. gatuunderhållets öfvertagande af staden.	Den 5 Juni 1888 remitterades ärendet till Drätselkammarens utlättande.
1883. Mars 6.	Ang. ordnandet af renhållningsväsendet.	Remitteradt till ett utskott, bestående af Hrr Th. Tallqvist, W. Brummer, E. Qvist, E. Wasastjerna och W. Sucksdorff.
1884. Nov. 24.	Särskilde villaegares i Brunnsparkens vestra område anhållan att få till ego inlösa sina tomter.	Den 9 Dec. 1884 remitteradt till Drätselkammaren.

1885.		
Sept. 28.	Ang. ordnandet af torghandeln.	Dnn 21 Sept. 1886 remitteradt till Drätselkammaren.
Nov. 3.	Ang. revision af reglementet för folkskolorna.	Den 15 Dec. 1885 remitteradt till Folkskoledirektionen.
Dec. 11.	Helsovårdsnämndens förslag till inrättande af ett renhållningsverk.	Den 19 Jan. 1886 remitteradt till utskottet för renhållningsväsendets ordnande.
1886.		
Mars 26.	Ang. uppförande af ett tredje varuskjul.	Den 15 Febr. 1887 remitteradt till Drätselkammaren.
Nov. 25.	Ang. uppförande af ett hus för brandverket.	Den 2 Okt. 1888 återremitteradt till ett utskott af Hrr G. Asp, A. Charpentier, C. G. Standertskjöld, M. Waenerberg och S. Gripenberg.
1887.		
Jan. 22.	Ang. ordnandet af mjölkhandeln	Den 15 Febr. 1887 remitteradt till ett utskott af Hrr J. Jernström, W. Brummer, R. Elving, A. Holmberg och K. Antell.
Nov. 28.	Ang. Sandvikshammens tillgodogörande för trafiken.	Den 20 Dec. 1888 tillsatte Fullmäktige för behandling af detta samt särskilda andra hamnarne rörande ärenden ett utskott, hvars medlemmar dock ännu icke äro utsedda.
Dec. 8.	Ang. ändring af faststald plan för Djurgårdsvillan N:o 4.	Den 12 Dec. 1887 remitteradt af Beredningsutskottet till Drätselkammaren.

b) Under året inkomna.

1. Från Magistraten.

Mars 17.	Ang. Handlanden A. Holmsens anhållan att få inrätta en pudretfabrik.	} Den 27 Nov. remitteradt till utskottet för renhållningsväsendets ordnande.
Nov. 26.	Ang. tillägg till nämnda ansökan.	
Okt. 15.	Ang. Fältskären F. W. Kothers ansökan om bidrag för flyttning af hus från arrendetomten N:o 9 vid Fiskaregatan.	Den 16 Okt. remitteradt till Drätselkammaren.
Dec. 1.	Ang. uppförande af en kaj å det s. k. Kejsargrundet i södra hamnen.	} Den 20 Dec. remitteradt till det förberedning af särskilda frågor rörande hamnarne tillsatta utskott.
" 1.	Ang. inrättandet af fiskarhamn vid Hafsgatan.	
" 1.	Ang. anläggningen af ett varuskjul å södra kajarmen i södra hamnen.	

Dec. 1.	Ang. plan till Brunnsparkens försköning.	Den 20 Dec. beslöto Fullmäktige för detta ärendes beredning tillsätta ett utskott, hvars medlemmar dock ännu icke utsetts.
Dec. 17.	Ang. Skolöfverstyrelsens skrivelse beträffande utseende af medl. i skolrådet för realskolan i stället för Prof. F. Saltzman.	Den 18 Dec. remitteradt till de för utseende af skolråd valde lektorerna.
„ 24.	Ang. Värnepligtige Målaregesällen K. Wiljanens hustrus ansökan om understöd.	Beror på föredragning.
<i>2. Från Drätselkammaren.</i>		
Mars 5.	Ang. särskilda föreskrifter för bygghandlet af fabriksstomter.	Remitteradt till ett utskott af Hrr R. Huber, Th. Höijer, F. W. Grönqvist, J. Tallberg och M. W. af Schultén.
Nov. 26.	Ang. utarrendering af särskilda bostadstomter å villaområdet Berghäll.	Den 27 Nov. remitteradt till ett utskott af Hrr Th. Tallqvist, J. af Lindfors och W. Brummer.
Dec. 10.	Ang. upplåtande af Fölisön till villalägenheter.	Den 11 Dec. bordlades ärendet.
„ 17.	Ang. ändring af planen för Djurgårdsvillan N:o 14.	Den 18 Dec. bordlades ärendet.
„ 17.	Ang. utarrendering af tomten N:o 1 vid 1:a linien å Berghäll.	Den 18 Dec. remitteradt till det för frågan om området Berghälls bebyggande tillsätta utskottet.
<i>3. Från öfriga nämnder och bestyrelser m. m.</i>		
Mars 16.	Helsovårdsnämndens framställning betr. gatuspolningen.	Den 2 Maj remitteradt till Drätselkammarens utlåtande.
Juni 12.	Folkskoleinspektorns framställning om uppförande af folkskola å Berghäll.	Den 12 Juni remitteradt till Drätselkammarens utlåtande.
Nov. 26.	Gaskontrollörens berättelse för lysningsåret 1887—88.	Den 27 Nov. remitteradt till ett utskott, bestående af Hrr J. Mellberg, F. Stjernvall och F. Neovius.
Dec. 14.	Inqvanteringsnämndens förslag till åtgärder i händelse af eventuel mobilisering.	Den 18 Dec. remitteradt till ett utskott, bestående af Hrr W. Brummer, K. Antell och W. Dittmar.
<i>4. Hos Stadsfullmäktige framställda förslag.</i>		
Dec. 20.	Hr M. Wænerbergs motion om utarbetande af byggnadsordning för stadens villalägenheter.	Den 20 Dec. remitteradt till Beredningsutskottet.

Dec. 20.	Hr J. Tallbergs motion om utfyllande af en del af Gräsviken.	Den 20 Dec. remitteradt till det förberedning af särskilda ärenden angående hamnarne nedsatta utskottet.
----------	--	--

Helsingfors Stadsfullmäktige hafva under år 1888 sammanträdt 21 gånger, (mot 23 gånger under 1887 och 23 gånger under 1886), hvarutom Fullmäktige sammanträdt till förstärkt antal 5 gånger (mot 7 gånger under 1887 och 4 gånger under 1886).

De under året inkomna ärendenas antal utgör 312 (mot 295 under 1887 och 354 under 1886), hvarjemte från föregående år voro beroende 35 (mot 30 år 1887 och 40 år 1886).

De afgångna breffvens antal utgör 297 (mot 255 under 1887 och 283 under 1886).

Helsingfors, den 31 December 1888.

Leon. v. Pfaler.

Redogörelse för af Helsingfors Stadsfullmäktige tillsatta särskilda utskotts verksamhet för år 1888.

Vid ingången af år 1888 funnos 6 särskilda utskott, hvilka ännu icke afslutat sina arbeten. Under året tillkommo, förutom allmänna beredningsutskottet, 11 särskilda nya utskott. Således inalles 17 utskott.

Af dessa hafva 10 slutfört sitt uppdrag under året och 3 hafva i det närmaste afslutat sina arbeten. Vid årets slut kvarstå 7 utskott.

Sammanträdenas antal under året har utgjort omkring 40, (mot 80 under år 1887 och 80 under år 1886).

Af utskotten ha afgifvits 6 tryckta och 15 skriftliga betänkanden, eller inalles 21 utlåtanden (mot 26 under 1887 och 28 under 1886).

De till år 1889 kvarstående utskotten äro:

1:o. För frågan om renhållningsväsendets ordnande — tillsatt den $30/3$ 1883 — bestående af Hrr Th. Tallqvist, W. Brummer, E. Qvist, E. Wasastjerna och W. Sucksdorff.

2:o. För afgifvande af förslag till mjölkhandelns ordnande — tillsatt den $15/2$ 1887 — bestående af Hrr W. Brummer, J. Jernström, A. Holmberg, K. Antell och R. Elving.

3:o. För afgifvande af förslag till nytt hus för brandverket — tillsatt d. $11/10$ 1887 — bestående af Hrr G. Asp, C. G. Standertskjöld, A. Charpentier, M. Wænerberg och S. Gripenberg. (Betänkande afgifvet d. $27/9$ 1888. Frågan återmitterad till utskottet den $2/10$ 1888 och i det närmaste slutbehandlad inom utskottet.)

4:o. För uppgörande af förslag till föreskrifter angående bebyggandet af fabriksstomter — tillsatt den $7/3$ 1888 — bestående af Hrr R. Huber, Th. Höijer, F. W. Grönqvist, J. Tallberg och M. W. af Schultén (arbetet i det närmaste slutfördt).

5:o. För frågan om reglering af villaområdet „Berghäll“ — tillsatt den $27/11$ 1888 — bestående af Hrr Th. Tallqvist, J. af Lindfors och W. Brummer. (Arbetet i det närmaste afslutadt under året).

6:o. För afgifvande af utlåtande i anledning af gaskontrollörens berättelse för lysåret 1887—1888 — tillsatt den $27/11$ 1888 — bestående af Hrr J. Mellberg, F. Stjernvall och F. Neovius.

7:o. För granskning af Inqvarteringsnämndens förslag till åtgärder i händelse af eventuel mobilisering — tillsatt den $18/12$ 1888 — bestående af Hrr K. Antell, W. Brummer och W. Dittmar.

Helsingfors, den 31 December 1888.

Elis Furuhjelm.

DRÄTSELKAMMAREN

i

HELSINGFORS,

den 4 Januari 1889.

N:o 19.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Enligt de allmänna grunder, Stadsfullmäktige den 4 April 1876 bestämt för försäljningen af stadens s. k. arrendetomter, ankommer det å Drätselkammaren att årligen till Fullmäktiges fastställande föreslå priset för de arrendetomter, som för hvarje år i mon af fortgående regleringsarbeten kunna till inlösen upplåtas, hvarvid priset bör beräknas efter kvadratfot af hvarje tomts areal och med hänsyn till dess mer eller mindre förmonliga läge.

Då Drätselkammaren går att härmed till Fullmäktige öfverlemnna förslag uti omförmäldt afseende för innevarande år, bör Kammaren främst nämna att Kammaren, i öfverensstämmelse med hvad på senare tid i allmänhet iakttagits, till omedelbar inlösen föreslår endast sådana tomter, hvilka ligga vid färdig planerad gata, försedd med vatten- och afloppsledning. Öfriga arrendetomter vid färdig planerade gator kunna väl äfven till ego försäljas, men detta synes böra få bero på särskild ansökan i hvarje fall, samt tomtinnehafvaren dervid förbinda sig att erlægga en löseskilling motsvarande det värde, tomten beräknas komma att hafva då den tillstötande gatan försetts med vatten- och afloppsledningar.

De arrendetomter, Drätselkammaren kan föreslå till inlösen under innevarande år, äro till antalet sexton. Af dessa hafva sju redan tidigare blifvit värderade, enligt instrument som bilagts Drätselkammarens skrifvelse N:o 244 af den 13 December 1887 (se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 2 för 1888). Beträffande värderingen af de nio öfriga har Kammaren af de utaf Kammarens utsedde värderingsmännen fått emottaga närslutna instrument af den 11 sistlidne December. Enligt de sålunda försiggångna värderingarna hafva fyra af dessa tomter uppskattats till ett värde af en mark per kvadratfot, en tomt till nittiofem penni, en till nittio penni, en till åttatio penni, en till sjuttiofem penni, tre till sjuttio penni samt fem till sextiofem penni. Totalbeloppet af de föreslagna löseskillingarna uppgå till 192,385 mark 10 penni samt tomternas sammanlagda arealvidd till 231,405,5 kvadrat fot, hvadan medelpriset sålunda utgör omkring åttatjotyre penni per kvadrat fot.

Drätselkammaren, som vid verkställd granskning funnit de af synemännen åsatta enhetsprisen skäligen samt i allmänhet hellre understiga än öfverskrida de pris, som till staden erlagts vid försäljning af odisponerade tomter uti ifrågava-

rande del af staden, har ansett sig böra i allo godkänna de gjorda värderingarna, i följd hvaraf de arrendetomter, som under innevarande år skulle till ego åt arrendatorerne upplåtas, sålunda komme att erhålla följande värden:

Qvarter N:o	Tomt N:o	G a t a.	Uppmätt areal.	Pris per qv. fot.		Total pris.	
			Qv, fot.	Frk.	ru	Frk.	ru
108	20	Skarpskyttegatan	15,973,5	1	—	15,973	50
108	15	Jägaregatan	18,756	—	95	17,818	20
109	4	"	21,287	1	—	21,287	—
"	6	"	21,560	1	—	21,560	—
"	8	"	19,600	—	90	17,640	—
115	11	Båtsmansgatan	11,229	1	—	11,229	—
116	25	"	26,892	—	80	21,513	60
117	10	Docksgatan	13,668	—	70	9,567	60
"	12	"	13,668	—	70	9,567	60
"	33	Båtsmansgatan	9,728	—	75	7,296	—
"	35	"	9,728	—	65	6,323	20
"	37	"	9,728	—	65	6,323	20
118	32	"	8,250	—	65	5,362	50
"	34	"	10,250	—	65	6,662	50
"	36	"	10,000	—	65	6,500	—
120	28	"	11,088	—	70	7,761	20
Summa			231,405,5	—	—	192,385	10

Drätselkammaren får därför hos Stadsfullmäktige värdsamt hemställa

det Stadsfullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren att under innevarande år till inlösen upplåta de uti ofvanstående förteckning uppgifna, vid planerad samt med vatten- och afloppsledning försedd gata belägna, bebyggda arrendetomter, utgörande sexton till antalet, en-hvar för en löseskillning, beräknad efter det i samma förteckning för tomten utsatta enhetspris per kvadratfot och med skyldighet för köparen att afbördas sig löseskillningen sist inom tio år med minst en tiondel årligen samt med tillägg hvarje gång af sex procents årlig ränta å det då utestående kapitalet.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 14 Jan. 1889.

№ 51.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

En af gårdsegaren G. W. Nordberg för egen del och såsom ombud för särskilda gårdsegare till Magistraten inlemnad, till Herrar Stadsfullmäktige ställd skriftlig ansökning, om nedsättning af inlösningspriset för de af dem å arrende innehafvande tomter, får Magistraten äran öfversända.

På Magistratens vägnar:

E. Öhman.

*Viktor Ekroos.**Till Herrar Stadsfullmäktige.*

Sedan fråga om inlösen af de utaf oss på arrende innehafvande arrendetomter i dessa dagar hos Stadsfullmäktige torde förekomma, så och då priset för desamma är lika högt taget som för de tomter, hvilka i år få inlösas och för hvilka Stadsfullmäktige nedsatt priset med 20 %₀, så få vi nu ödmjukast anhålla att Stadsfullmäktige äfven ville nedsätta det våra tomter åsatta priset.

Denna anhållan stöda vi såväl derpå, att endast ett år förflutit sedan Stadsfullmäktige senast beviljat nedsättning i löseskillingen för arrende tomter, hvarunder förhållandet med dem icke blifvit bättre utan mycket värre i anseende till svårighet att få lån och att hyran nedgått, som ock derpå, att våra tomter blifvit bebyggda med mindre hus, d. v. s. under förutsättning att det dem vid deras upplåtande å arrende eller andra till inlösen upplåtna tomter vanligen åsatta värdet icke skulle öfverskridas.

Detta skäl, hvarefter värdet för tomterna vid deras upplåtande på arrende äfven lämpats, kan icke förringas deraf att för en del privata gårdar och stadens tomter betalas ovanligt höga pris, emedan priset bestämmer bebyggandet af tomten

så att den gifver ränta derpå och sådana högt betalta tomter bebyggas mera med beräkning att försköna staden i yttre måtto än att gifva dylik ränta, samt vi, såsom innehafvare af arrende tomter, icke under den rådande osäkerheten för deras bebyggande kunnat bebygga dem annorlunda än som skett. Och då härtill ännu kommer att bebyggandet af tomter med trähus genom byggnads ordningen är så inskränkt att tillstånd till uppförande af trähus i högre än en våning i högst få fall hos Magistraten kan vinnas, följer häraf, att priset för tomter äfven är begränsadt och vår begäran om nedsättning af värdet för våra tomter med 20 % berättigad.

Helsingfors den November 1888.

Otteljana Jerrman
Jägareg. N:o 8.

Nikolai Michelsson
Skarpskyttegatan N:o 20.

G. R. Lindqvist
Båtsmansgatan N:o 25.

G. W. Nordberg
Jägaregatan N:o 15.

Karl August Löfman
Jägaregatan N:o 6.

G. W. Sohlberg
Jägaregatan N:o 4.

MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 21 Jan. 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 79.

En för särskilda gårdsegare vid Båtsmans- och Docksgatorna till Magistraten ingifven, till Herrar Stadsfullmäktige ställd skriftlig ansökning om nedsättning af inköpspriset för de af dem å arrende innehafvande tomter får Magistraten äran härjemte öfversända.

På Magistratens vägnar:

E. Öhman.

Viktor Ekroos.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Sedan vi erfarit att de af oss innehafvande arrendetomter blifvit föreslagna till inlösen för ett pris af 65, 70 och 75 penni foten, så och då våra tomter äro bebyggda med små kojor, dåliga tider afhålla oss från större byggnadsföretag och tomterna vid Båtsmansgatan dessutom ligga flere fot under gatan och saknande stadig grund, nödgas vi nu ödmjukast hos Herrar Stadsfullmäktige anhålla om nedsättning i sagde pris och att detsamma åtminstone blefve jemkadt till samma belopp, för hvilket andra arrendetomtor i vår närhet under sistlidet år fingo inlösas till 55 eller 60 penni foten, hvartill priset, i följd af meddelad nedsättning, uppgått för t. ex. hörntomterna N:ris 24, 26, 27 och 29 vid Båtsmansgatan.

Det är väl sant att för odisponerade tomter nuförtiden betalas ovanligt höga pris, men sådant, som sker på skuld och andras bekostnad, är ej något skäl till afslag på vår begäran.

Helsingfors den 21 Januari 1889.

J. Salenius

För Båtsmansgatan N:o 33.

K. A. Jungqvist

För Båtsmansgatan N:o 28.

(Bom.)

Anna Engman

Båtsmansgatan N:o 32.

J. E. Stenman

Båtsmansgatan N:o 34.

A. M. Sundholm

Båtsmansgatan N:o 36.

(Bom.)

M. Engström

För Docksgatan N:o 12.

Johan Pass

För Båtsmansgatan N:o 35.

E. Uskelander

Båtsmansgatan N:o 37.

(Bom.)

I. Sandberg

Docksgatan N:o 10.

Utskottsbetänkande i frågan om utarrendering af särskilda bostadstomter å villaområdet Berghäll.

Från Drätselkammaren hafva Stadsfullmäktige fått emottaga en skrifvelse af följande innehåll:

DRÄTSELKAMMAREN

i

HELSINGFORS,

den 16 November 1888.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

N° 228.

Emedan de nybildade tomterne inom jordområdet Berghäll allt fortfarande rönt den lifligaste efterfrågan, men samtliga för bebyggande lämpliga tomter, hvilka finnas upptagna å den af Stadsfullmäktige den 8 November 1887 godkända planen till indelning af den närmast chausséen belägna delen af berörda område, allaredan på arrende utgifvits, har Kammaren sett sig föranlåten anmoda Byggnadskontoret att ytterligare till tomter indela de trenne å sagda plan med N:ris 300, 301 och 308 utmärkta kvarteren. Af dessa kvarter falla väl N:ris 300 och 301 delvis inom området för de s. k. Djurgårdsvillorna, hvarföre den föreslagna indelningen af dessa kvarter för närvarande ej kan fullständigt genomföras, men kunna dock, på sätt af närlagda karta framgår, inom de tvenne sistnämnda kvarteren sju äfvensom samtliga tio tomter i kvarteret N:o 308, af hvilka en del synnerligen väl belägna, omedelbart disponeras.

Af dessa tomter hafva N:ris 2, 4 och 6 i kvarteret 300 och N:o 17 i kvarteret 308, alla belägna vid 2:dra linjen, redan blifvit hos Kammaren ansökta och i anledning deraf jemlikt Kammarens förordnande uppmätta och värderade af vederbörande stadsingeniör jemte en ledamot i Kammaren, hvarvid desamma, på sätt framgår af närslutna mättnings- och värderingsinstrument, befunnits innehålla i areal, de tre förstnämnda tomterna enhvar 15,600 och N:o 17 vid 2:dra linjen 14,734 kvadrat fot samt uppskattats

N:o 2	efter	40	penni	per	kvadratfot	till—	6,240	mk.
” 4	”	25	”	”	”	”	— 4,460	”
” 6	”	40	”	”	”	”	— 6,240	”
” 17	”	40	”	”	”	”	— 5,893	” 60 p.

i anledning hvaraf det årliga arrendet för tomterne, beräknadt efter 5 % af deras förenämnda kapitalvärden, föreslagits att utgöra för N:ris 2 och 6 hvardera 312 mark, för N:o 4 273 mark och för N:o 17 295 mark.

Jemte godkännande af den sålunda skedda uppskattningen ansåg sig Kammaren såsom särskildt vilkor för utarrenderingen af tomten N:o 2 böra, med afseende å dens framstående läge vid ett blifvande torg, göra förbehåll om att densamma skulle, innan den finge bebyggas, af den blifvande arrendatorn på egen bekostnad planeras enligt stadsingenjörens närmare anvisning genom bortsprängning af det å tomtens befintliga berg; och utsatte Kammaren härå auktion i och för de ifrågavarande tomternas utarrendering på i öfrigt enahanda vilkor, som de tidigare utgifna bostadstomterne å Berghäll och under förbehåll om rätt för Kammaren att underställa de skeende anbudens Stadsfullmäktiges pröfning.

Vid den 9 i denna månad i sådant afseende anställd auktion utföllo anbudens sålunda att i årliga arrenden erbjöds

	för tomt	N:o 2	Smc	810	af Gjutaren Th. Falck,
”	”	”	4	”	615 ” Muraren Konst. Vainio,
”	”	”	6	”	655 ” Timmermannen Samuel Henriksson,
”	”	”	17	”	475 ” Muraren Stefan Gustafsson,

och blefvo dessa anbud såsom betydligt öfverstigande de vid förberörda uppskattning föreslagna afgälderna, af Kammaren antagna. Med Kammarens begifvande hafva dock sedermera tomterna N:ris 6 och 17 blifvit af de personer, hvilka inropat desamma, öfverlätna, N:o 6 åt Villaegaren Eliel Haavisto och N:o 17 åt Handlanden Nestor Kolin, emot skyldighet för desse att ansvara för de vid auktionen utfästa arrendefgifterna för de resp. tomterne.

Drätselkammaren får förty nu vördsamt hemställa

att Stadsfullmäktige måtte godkänna den enligt bilagda karta verkställda indelningen af kvarteren N:ris 300, 301 och 308 å Berghäll uti byggnadstomter, af hvilka de å kartan med röd färg utmärkta finge omedelbart i mån af efterfrågan utgifvas till bebyggande; samt

att Fullmäktige ville bemyndiga Kammaren att af ofvanberörda nybildade tomter å Berghäll upplåta N:ris 2, 4, 6 och 17 vid 2:dra linien på trettio års arrende, N:o 2 åt Gjutaren Th. Falck, N:o 4 åt Muraren K. Vainio, N:o 6 åt Villaegaren E. Haavisto och N:o 17 åt Handlanden N. Kolin emot de af dem för dessa tomter utfästa årliga arrendefgifterna, utgörande för N:o 2 åttahundra tio mark, för N:o 4 sexhundra femton mark, för N:o 6 sexhundrafemtiofem mark och för N:o 17 fyrahundra sjuttiofem mark samt för öfrigt på de för stadens bostadsvillor i allmänhet gällande arrendevilkor och särskildt för tomt N:o 2 med skyldighet för arrendator att på egen bekostnad planera tomtens enligt stadsingenjörens närmare anvisning.

De här medföljande handlingarna torde Kammaren i sinom tid återfå.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Edvard Loo.

Vid den 27 sistlidne November hållet sammanträde hafva Stadsfullmäktige ått ett särskildt utskott, hvare undertecknade blifvit utsedde till medlemmar, uppdragit att afgifva utlåtande i anledning af Drätselkammarens förevarande framställning, hvarhos utskottet, enligt Stadsfullmäktiges den 18 sistlidne December fattade beslut, fått i och för beredning emottaga en från Drätselkammaren den 30 i sagde månad aflåten skrifvelse, deri Kammaren anhåller om bemyndigande att till Handlanden M. Gustafsson för en tid af 30 år utarrendera bostadstomten N:o 1 i kvarteret N:o 300 å Berghäll emot det af honom därför erbjudna årliga arrendet af 634 mark samt för öfrigt på enahanda vilkor som af Drätselkammaren föreslagits beträffande bostadstomten N:o 2 i samma kvarter.

Sedan Herr M. Wænerberg vid Stadsfullmäktiges sistberörda sammanträde framhållit, att de af Drätselkammaren fastställda bestämmningarna angående byggnadstomers uppförande å Berghäll ej vore i alla afseenden tillfredsställande samt att ifrågavarande bestämmningar möjligen kunde af en annorlunda sammansatt Drätselkammare så förändras att tvåvåningshus åter blefve å detta område tillåtna, hafva Stadsfullmäktige anmodat utskottet att vid behandlingen af föreliggande ärende jemväl beakta Herr Wænerbergs i saken afgifva yttrande i den mån utskottet funne sådant nödigt.

Till fullgörande af sitt uppdrag, får utskottet anföra följande:

Främst torde böra erinras, att det område, som ligger emellan Långa bron och Tölö park, söder om den nuvarande farvägen till Djurgården, upplåtits till anläggning af villor med åtföljande planterings skyldighet, samt att då frågan härom den 11 December 1877 förekom till Stadsfullmäktiges behandling, uttryckligen bestämdes, att endast den af arkitekten Forsberg upprättade kartan borde beträffande byggnadsplatserna och anläggningarna i öfrigt följas. Ej heller kan det lemnas obeaktadt, att den af Stadsfullmäktige den 8 November 1887 godkända planen till indelning af den närmast chausséen belägna delen af området Berghäll otvifvelaktigt afsåg helt andra kvarter än de, som finnas upptagna å den Drätselkammarens skrifvelse bilagda kartan. Af dessa skäl och då den af Drätselkammaren föreslagna indelningen delvis komme att göra intrång på trädplanteringarna å dessa s. k. Djurgårdsvillor, håller utskottet före, att endast den del af Berghäll, som ligger norr och öster om den från Långa bron till Djurgården ledande vägen, indelas till byggnadstomter och till bebyggande upplåtes. I följd häraf komme indelningen att godkännas endast beträffande kvarteret N:o 308, äfvensom tomterna N:ris 1, 2, 4 och 6, större delen af tomten N:o 3, hälften af N:o 5 och en mindre del af tomten N:o 8 i kvarteret N:o 300. Deremot borde hela den öfriga delen af sistnämnda kvarter lemnas odisponerad samt kvarteret N:o 301 om regleras sålunda, att en gata droges snedt öfver kvarteret, och att endast det norr om den gamla vägen befintliga området deraf upplåtes till byggnadsplatser.

Emedan stadens raskt tillväxande folkmängd i en snar framtid kommer att framkalla en allt större efterfrågan af tomter i denna trakt, blir anläggningen af gator der-

städes en oafvislig nödvändighet; och anser utskottet därför, att i händelse dylika icke redan blifvit af stadsingenören afvägda eller projekt i detta afseende uppgjorts, sådant ofördröjligen borde ske. Dessutom vore det önskligt att stadsingenören, för hvarje gång en tomt å ifrågavarande område bebygges, skulle för tomtinnehafvaren anvisa den blifvande gatans läge.

Utskottet, som på stället tagit hela det till Berghäll hörande jordområdet i betraktande, anser sig, ehuru sådant möjligen kunde befinnas ligga utom gränsen för dess nuvarande uppdrag, icke kunna undgå att emot den af stadsingenören uppgjorda regleringsplanen uttala den anmärkning, att den från långa bron ledande gatan, sådan den finnes å kartan angifven, komme att göra tomterna synnerligen oregelbundna och dessutom blefve öfverhöfvan dyr att åstadkomma; hvarför utskottet trott sig böra föreslå, att nämnda gata borde från planen uteslutas och kvarterens disposition i enlighet dermed undergå nödig rättelse, helst utskottet icke kunnat finna denna gata i något afseende af behovet påkallad.

Hvad slutligen angår det af Herr Wænerberg väckta förslaget, har utskottet ansett detsamma icke stå i direkt sammanhang med det ämne, som utgör föremål för utskottets egentliga uppdrag, utan böra af Drätselkammaren behandlas.

På grund af hvad ofvan anförts, får utskottet värdsamt föreslå:

att Stadsfullmäktige måtte godkänna den enligt bilagda karta verkställda indelningen af kvarteren å Berghäll, endast för såvidt den gäller kvarteret N:o 308 samt tomterna N:ris 1, 2, 4 och 6 i kvarteret N:o 300;

att öfriga tomter i kvarteret N:o 300 hvilka ligga öster om vägen emellan Berghäll och det s. k. Djurgårdsvillaområdet, eller större delen af tomten N:o 3, halfva tomten af N:o 5 och en mindre del af tomten N:o 8, blefve underkastade ny indelning;

att kvarteret N:o 301 måtte omregleras sålunda, att en gata drages snedt öfver kvarteret, så att endast den norr om den gamla vägen befintliga delen af sagda kvarter användes till byggnadstomter;

att blott den del af området Berghäll, som faller inom den till godkännande förslagna indelningen finge omedelbart i mån af efterfrågan utgifvas till bebyggande;

att Drätselkammaren måtte bemyndigas att af ofvanämnda nybildade tomter å Berghäll upplåta N:o 1 vid 1:sta linien samt N:ris 2, 4, 6 och 17 vid 2:dra linien på trettio års arrende, N:o 1 åt handlanden M. Gustafsson, N:o 2 åt Gjutaren Th. Falck, N:o 4 åt muraren K. Vainio, N:o 6 åt villagaren E. Haavisto och N:o 17 åt hundlanden N. Kolin emot de af dem för dessa tomter utfästa årliga arrende afgifterna, utgörande för N:o 1 sex hundratrettiofyra mark, för N:o 2 åttahundratio mark, för N:o 4 sexhundra femton mark, för N:o 6 sexhundrafemtiofem mark och för N:o 17 fyrahundra sjuttiofem mark samt för öfrigt på de för stadens bostadsvillor i allmänhet

gällande arrendevilkor och särskildt för tomterna N:ris 1 och 2 med skyldighet för arrendator att på egen bekostnad planera tomten enligt stadsingenjörens närmare anvisning;

att den å stadsingenjörens plan angifna gata, som leder från Unionsgatan öfver Berghäll, måtte uteslutas och de dervid belägna kvarterens disposition till följd deraf rättas;

samt att stadsingenjören blefve af Drätselkammaren anmodad att, der så ej redan skett, före tomternas bebyggande meddela arrendator närmare anvisning om gatans höjdförhållanden vid skeende planering.

Helsingfors, den 29 Januari 1889.

Th. Tallqvist.

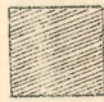
Vilh. Brummer.

J. af Lindfors.
(frånv. vid justeringen.)

Indelning af Kvarteren 26^{ris} 300, 301 & 308 i lägenheten

Borghäll.

 Lika med rött.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 1 Februari 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 51.

Sedan Drätselkammaren uti skrifvelse af den 4 nyssvikne Januari (se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 2 för 1889) hos Stadsfullmäktige föreslagit att de i skrifvelsen uppräknade sexton arrendetomter måtte under innevarande år till inlösen åt vederbörande arrendatorer upplåtas emot de löseskillingar, hvilka vid anställda värderingar blifvit tomterna åsatta samt jemväl Kammaren för sin del funnit skäliga, hafva innehafvarene af de flesta af dessa tomter uti tvänne genom Magistraten till Stadsfullmäktige inlemnade skrifvelser anhållit om nedsättning af de sålunda föreslagna löseskillingarna. I anledning häraf har Fullmäktiges beredningsutskott i remiss af den 28 Januari anhållit om Drätselkammarens utlåtande i saken, och får Kammaren i sådant afseende anföra följande:

Såsom skäl för den påyrkade nedsättningen framhålla sökandene förnämligast att Stadsfullmäktige under sistlidne år med 20 % nedsatte de af Drätselkammaren föreslagna löseskillingarna för de trettio tre arrendetomter, som under sagde år skulle till inlösen upplåtas, hvarför och då nu ifrågakomne tomter blifvit dels samtidigt med de förra värderade, dels vid de senare verkställda värderingarne relativt lika högt uppskattade, sökandene anse att enahanda nedsättning af de föreslagna löseskillingarna borde ega rum. Kammaren kan dock icke finna att anförda skäl vore hållbart. Ty oafsedt att Stadsfullmäktiges åberopade beslut icke grundade sig på någon närmare undersökning af de omständigheter, som måste inverka vid uppskattningen af hvarje särskild tomt, torde det motiv, som, såvidt Kammaren har sig bekant, hufvudsakligast föranledde beslutet, numera hafva förlorat sin giltighet. Af de handlingar som förelågo Stadsfullmäktige vid fattandet af nyssberörda beslut (se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 2 för 1888) framgår nämligen tydligt att den billighetshänsyn, hvarpå de forna innehafvarene af de då ifrågavarande arrendetomterna kunde göra sig räkning på grund af sin långvariga besittningsrätt och sitt genom tomternas bebyggande lemnade bidrag till stadens förkofran, blifvit nogsamt beaktad redan vid bestämmandet af de af värderingsmännen och Drätselkammaren föreslagna priserna. Då Fullmäktige det oaktadt, med anslutning till den af Kammarens dåvarande ordförande reservationsvis framställda åsigten, beslöto att ytterligare med 20 % nedsätta de sålunda föreslagna löseskillingarna, berodde detta uppenbarligen derpå att Fullmäktige ansågo att den

stegring af tomtvärdet i staden, som då begynt framträda, icke hade den allmänna och konstanta karaktär, som den sedermera påtagligen visat sig ega.

Numera torde dock ej någon kunna på allvar bestrida att icke tomtvärdena uti staden till följd af stadens snabbt fortgående utveckling betydligt ökats; och att denna stegring icke inskränkt sig till stadens centrala delar, utan äfven i den del af staden, som här är i fråga, i så hög grad gjort sig gällande att det gångbara priset för tomtplats derstädes öfverstiger beloppet af de löseskillingar, Drätselkammaren nu förordat, torde framgå bland annat af nedannämnda omständigheter, hvilka Kammaren utbeder sig att särskildt få påpeka, ehuru de ej torde vara för Fullmäktige obekanta.

Tomterna N:ris 20 vid Skarpskyttegatan samt N:o 4 och 6 vid Jägaregatan, hvilka äro väl belägna med god grund, äro af Drätselkammaren nu föreslagna till inlösen för ett pris af en mark per qvadratfot, medan det närmast bredvid belägna obebyggda kvarteret N:o 125, hvilket enligt Fullmäktiges beslut under år 1888 försålles å auktion i ett enda bud samt sålunda uppenbarligen betalades lägre än annars skulle skett, dock betingade sig ett medelpris för alla tomter af 1 mark 2 penni, oaktadt kvarteret ligger så lågt under de omgifvande gatornas nivå, att ganska betydande påfyllningar och skyddsmurar vid tomternas bebyggande blifva af nöden, hvarförutom blott en enda af de kvarteret omgifvande gatorna var planerad samt försedd med vatten- och aflöpsledning.

Tomten N:o 11 vid Båtsmansgatan, hvilken jemväl värderats till en mark per qvadratfot, har innehafvaren redan skyndat sig att anhålla till inlösen efter det af Kammaren åsatta värdet. Och hvad beträffar tomten N:o 15 vid Jägaregatan, hvilken är delad mellan tvänne bebyggare, har den ena af dem under nysslidet år hos Kam-maren anhållit att få efter det af Kammaren föreslagna priset, 95 penni per qvadratfot, inlösa sin andel, medan den andra nu ansöker om 20 % nedsättning.

Af de öfriga åtta till inlösning föreslagna tomterna vid Båtsmansgatan äro fem uppskattade till 65 penni, en till 70 penni, en till 75 och en till 80 penni samt de tvänne närbelägna tomterna vid Docksgatan till 70 penni. I omedelbar närhet till dessa befinna sig emellertid tvänne under sistlidet år försålda tomter, N:ris 18 och 20 vid Båtsmansgatan, hvilka med hänsyn till deras synnerligen bergiga beskaffenhet af Drätselkammarens värderingsmän uppskattades till 45 penni qvadratfoten, men hvilka vid auktionen betingade sig ett pris af respektive 86 och 73 penni. Ett annat slående bevis på att nu ifrågavarande tomter blifvit uppskattade till värden, vida understigande det gångbara priset i dessa trakter af staden, utgör tomten N:o 25 vid Fabriks-gatan, hvilken i följd af ett förbiseende upptogs bland de bebyggda arrendetomter, som Drätselkammaren under fjolåret föreslog till inlösen och för hvilken Stadsfullmäktige därför nedsatte det af Kammaren till 75 penni beräknade priset med 20 % eller till 60 penni, men hvilken vid sedermera föranstaltad auktion betalades med icke mindre än 1 mark 50 penni per qvadratfot.

I betraktande af dessa omständigheter och då Stadsfullmäktige tillika beträffande en af de nu ifrågavarande tomterna, nämligen N:o 4 vid Jägaregatan, för icke länge

sedan (vid sammanträdet den 2 Maj sistlidet år) förkastat tomtinnehafvarens anhållan om att få inlösa sin tomt för en 20 % lägre löseskilling, än hvartill densamma af Drätselkammaren efter skedd värdering föreslagits, torde Fullmäktiges omförmälda beslut om 20 % nedsättning för de under sistlidet år försälda arrendetomterna icke kunna utgöra någon norm för framtiden.

Öfriga af sökandene till förmån för en nedsättning anförda omständigheter, såsom att priserna på tomter i staden stigit därför att de betalas „på skuld och andras kostnad“, och att de högt betalda tomterna bebyggas mera med beräkning att försköna staden i yttre måtto, än att gifva skälig ränta på det nedlagda kapitalet, eller att löseskillingarna för tomterna borde rätta sig efter beskaffenheten af de byggnader, som finnas å dem uppförda, äro af den art att de ej torde kräfva bemötande.

På grund af det anförda och då vid bestämmandet af de ifrågavarande inlösningspriserna nödig hänsyn bör tagas jemväl till öfriga kommunalmedlemmars intresse, synes enligt Drätselkammarens åsigt någon nedsättning af de utaf Kammararen föreslagna enhetspriserna ej böra ifrågakomma.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets tryckeri. 1889.

Utskottsbetänkande i fråga om tillfällig inqvartering i Helsingfors af finska och ryska trupper.

Sedan Inqvarteringsnämnden den 27 September 1888 hos Stadsfullmäktige anhållit, bland annat, om förhållningsregler i händelse af „eventuel mobilisering“ samt Stadsfullmäktige i anledning deraf anmodat Nämnden att uppgöra fullständigt förslag i ämnet, har Inqvarteringsnämnden jemte nedanstående skrifvelse af den 28 sistlidne November till Fullmäktige insänt följande „förslag till finska och ryska truppers inqvarterande i Helsingfors vid eventuel mobilisering och under krigstid“.

INQVARTERINGSNÄMNDEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 28 Nov. 1888.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.

N:o 113.

Uti skrifvelse för den 16 sistlidne Oktober hafva herrar Stadsfullmäktige, i anledning af Nämndens anhållan om förhållningsordres för eventuel mobilisering af härvarande militär, ansett att, i frågor af denna beskaffenhet, som underställas Herrar Stadsfullmäktige, fullständigt yttrande och förslag borde af Nämnden afgifvas.

Till fullgörande häraf får Inqvarteringsnämnden äran öfverlemna närslutne förslag till finska och ryska truppers inqvarterande här i staden vid eventuel mobilisering eller under krigstid.

Uti detta förslag har Nämnden, i enlighet med grunderna i gällande inqvarteringsreglemente, föreslagit att de trupper eller delar af desamma, som icke kunna inrymmas i kronobyggnader, skulle inqvarteras i staden antingen i upphyrda lokaler eller i gårdarne, hvarvid dem påförda skattören vore den bestämmande grunden för antalet personer som inqvarteras. En skild kalkyl, utvisande antalet skattören, som för närvarande äro åsatta gårdarne i staden samt det antal underbefäl och manskap, som efter approximativ beräkning kan i staden inqvarteras, närslutes äfven.

Någon inqvartering i gårdarne för generaler, stabs- och öfverofficerare samt

deras vederlikar äfvensom för militär kanslier torde likväl icke komma i fråga, enär kvarter för dem alltid bör kunna af Nämnden upphyras.

Då kvarter anvisas i gårdarne skulle Nämnden utfärda en inqvarteringsse-del i två likalydande exemplar, affattad på svenska, finska och ryska språken, af hvilka ett exemplar tillställes gårdsegaren och det andra stadens kommandant, för att tillhandahållas befälet för den trupp, som skall inqvarteras. Efter det inqvarteringen upphört borde gårdsegarene återställa deras exemplar af inqvarterings-sedlarne, försedda med påteckning om tiden då kvarteret blifvit utrymdt, för att sedan behörigen granskade och förtecknade öfverlemnas till Drätselkammaren, i och för vidare åtgärd med afseende å inqvarteringskostnadernas fördelning å sta-dens samtliga skattskyldige innevånare och utgifvande af ersättning till de gårds-egare, som fått vidkännas inqvartering. Denna liqid har Nämnden tänkt sig lämpligast kunna ske i sammanhang med uppbörderna af årets kommunala utskylder.

Till grund för uttaxeringen af inqvarteringskostnaderna borde fastställas ett visst belopp per dag för hvarje inqvarterad person och upplåtet rum till kansli.

Ehuruval det nu uppgjorda förslaget främst är afsedt att tillämpas vid mo-bilisering af trupper och under krigstid, får Nämnden dock i sammanhang härmed äran föreslå att, icke allenast då finska och ryska trupper i fredstid genomtåga staden, utan äfven då för dessa trupper i följd af andra omständigheter oundgäng-ligen och undantagsvis likaledes under fredstid erfordras inqvartering till större omfång, enahanda förfarande skulle iakttagas, som nu är föreslaget att tillämpas vid mobilisering och under krigstid.

Härvid torde dock ännu böra framhållas att i sistnämnda fall, eller då för trupper af andra omständigheter oundgängligen och undantagsvis inqvartering er-fordras, ersättes inqvarteringskostnaden, jemlikt § 2 i Nådiga förordningen af den 18 Januari 1882, angående grunderna för militär inqvarterings utgörande, för finsk militär af finska kronan och för rysk militär af Riksskattkammaren efter faststald tariff. Dylik tariff har emellertid ännu icke ifrågakommit för finsk militär och finnes förty icke heller stadfästad, hvarföre föreslås att den för ryska militären gällande tariffen, i händelse sådan äfven framdeles saknades för finska trupper, finge tjena till efter rättelse vid tillfällig inqvartering af finsk militär.

På Inqvarteringsnämndens vägnar:

F. Mansner.

B. Sirén.

Förslag till finska och ryska truppers inqvarterande i Helsingfors vid eventuel mobilisering och under krigstid.

Vid eventuel mobilisering och under krigstid inqvarteras de trupper eller delar af desamma, hvilka icke kunna inrymmas i kronobyggnader, uti af Inqvarteringsnämnden på kommunens bekostnad för tillfället upphyrda lokaler eller, derest sådana icke kunna eller hinna anskaffas, uti gårdarne i staden på sätt i gällande inqvarteringsreglemente stadgas och enligt den fördelning, som af Inqvarteringsnämnden verkställes.

Antalet militär personer, som i sistnämnda fall uti en gård skall inqvarteras, bestämmes af Inqvarteringsnämnden i förhållande till den truppstyrka, för hvilken qvarter erfordras, men bör i allmänhet, då större inqvartering icke förekommer, beräknas sålunda att för 3 å 4 gården åsatta skattören inqvarteras en person hörande till underbefäl och manskap, för 20 å 25 skattören en person hörande till någon af de nio lägsta rangklasserna jemte betjening och stallrum för häst, då sådant erfordras, samt del i lider, äfvensom för 30 å 40 skattören en person hörande till någon af de fem högsta rangklasserna jemte betjening, stallrum och lider. Då gift person af underbefäl och manskap inqvarteras beräknas för hustru 3 å 4 gården åsatta skattören och för hvaöje barn under 14 år 2 skattören.

Vid inqvartering af militär kanslier anses 12 å 15 skattören motsvara ett kanslirum.

Derest inqvarteringsskyldig i egen gård saknar utrymme och förty hos annan gårdsegare anskaffar erforderligt qvarter, bör sådant ske inom det för inqvarteringen för tillfället bestämda område samt anmälan derom ofördröjligen och senast dagen före inqvarteringen göras hos Inqvarteringsnämnden, som eger tillse att det föreslagna qvarteret är ändamålsenligt.

Då qvarter anvisas i gårdarne utfärdar Inqvarteringsnämnden för hvarje för inqvartering bestämd gård en inqvarteringssedel, i två likalydande exemplar, af hvilka genom Nämndens försorg ett exemplar tillställes vederbörande gårdsegare och det andra öfverlemnas åt stadens kommandant, för att tillhandahållas befälet för den trupp, som skall inqvarteras.

Sedan inqvarteringen upphört böra gårdsegarene senast inom åtta dagar derefter till Inqvarteringsnämnden återställa deras exemplar af inqvarteringssedlarna, försedda med påteckning om tiden då qvarteret blifvit utrymdt, för att behörigen granskade och förtecknade till Drätselkammaren öfverlemnas i och för vidare åtgärd med afseende å inqvarteringskostnadernas fördelning uppå stadens samtliga skattskyldige innevånare och bemålde gårdsegares ersättande för de utgifter, som de för inqvarteringen fått vidkännas.

Till grund för den uttaxering af inqvarteringskostnaderna, som Drätsel-

kontoret komme att verkställa för uti gårdarne anvisad inqvartering, bestämmes ett visst belopp per dag för hvarje inqvarterad person och för hvarje till kansli upplåtet rum, förslagsvis 20 penni för en till underbefäl och manskap hörande person, 2 mark för en person hörande till någon af de nio lägsta rangklasserna samt 4 mark för en person hörande till någon af de fem högsta rangklasserna äfvensom 1 mark för ett kanslirum. Det belopp, som borde uttaxeras för familjerna till inqvarteradt underbefäl och manskap, föreslås till 20 penni för hustru och 10 penni för ett barn under 14 år.

För genom Inqvarteringsnämndens försorg upphyrda lokaler utbetalas och uttaxeras inqvarteringskostnaderna enligt hyreskontrakten eller af Nämnden godkända räkningar.

Inqvarteringsnämnden berättigas att vid förefallande större inqvartering i staden efter behof anställda extra biträden, för hvilka kostnaden uppå af Nämnden skeende requisition förskottsvis af Drätselkammaren utanordnas och sedermera i vanlig ordning hos de skattskyldige uttaxeras.

Kalkyl, utvisande antalet skattören, som finnes åsatt gårdarna i Helsingfors, samt det antal underbefäl och manskap, som efter aproximativ beräkning i staden kan inqvarteras.

	Antal gårdarne åsatta skattören.	Antal underbefäl och manskap, som i staden kan inqvarteras.		
		efter beräkning af 2 skattören för en person.	efter beräkning af 3 skattören för en person.	efter beräkning af 4 skattören för en person.
I 1:a stadsdelen	2,861	1,324	838	576
” 2:a ”	3,147	1,530	998	727
” 3:e ”	1,912	904	586	424
” 4:e ”	2,958	1,304	635	393
” 5:e ”	1,486	609	318	187
” 6:e ”	508	148	56	30
” 7:e ”	842	297	128	62
” 8:e ”	153	55	37	27
” Brunnsparken	271	106	28	9
Summa	14,138	6,277	3,624	2,435

Anmärkning: Enligt ofvanstående kalkyl skulle det minsta antal underbefäl och manskap, som uti en gård inqvarteras, utgöra fyra personer.

Vid den 18 nyssvikne December skedd föredragning af detta ärende, hafva Stadsfullmäktige åt ett särskildt utskott, hvari undertecknade invalts till medlemmar, uppdragit att med utlåtande i saken till Fullmäktige inkomma, och får Utskottet, till fullgörande häraf, äran anföra följande:

I Kejs. förordningen den 18 Januari 1882, angående grunderna för inqvarterings utgörande, stadgas uti § 2 mom. c., att vederbörande kommuner och invånare ega, emot viss ersättning af kronan, upplåta bostad åt såväl finska som ryska trupper, då sådant i följd af omständigheterna *oundgängligen och undantagsvis* erfordras. Och enligt § 7 i samma förordning åligger det kommunerna att utan ersättning fullgöra sådan skyldighet under *krigstid*, likasom dessa äfven under *fredstid* böra kostnadsfritt upplåta qvarter för *genomtagande* finska och ryska trupper samt vid *lägermöten*.

Beträffande åter det utrymme, som i de sistnämnda fallen vid inqvartering bör militären beredas, länder Inqvarteringsreglementet af den 19 Januari 1876 fortfarande till efterrättelse. I sådant afseende innehåller § 14 af sagda reglemente den bestämning, att trupper, som sakna tält och till större antal samlas för lägermöten eller till allmänt arbete, eller ock äro ställda på krigsrustningsfot, kunna förläggas i trängre qvarter; medan i § 39 för tillfällig inqvartering stadgas, att underbefäl och manskap samt officersbetjening må inqvarteras gemensamt med gårdsfolket, derest ej flere än 4 man förläggas i hvarje gård, men om antalet är större, upplåtes åt de inqvarterade skildt rum.

I betraktande af ofvan anförda omständigheter och då uttrycket „mobilisering“ icke återfinnes i 1882 års författning och ej heller i 1876 års Reglemente, anser Utskottet Inqvarteringsnämndens ifrågavarande förslag böra hänföras till de uti § 2 mom. c. och § 7 af nämnda författning omförmälda fall; och synes förslaget, med afseende å de för inqvarteringstarifferna gällande terminer, lämpligast böra fastställas att gälla intill den 1 Juni 1890.

Jemte det Inqvarteringsnämndens förslag, för såvidt det gäller inqvartering af officerare och med dem likställda personer, af Utskottet godkänts, har Utskottet deremot, i fråga om inqvartering af underbefäl och manskap, ansett en rättvisare och mindre sväfvande fördelningsgrund, än den af Inqvarteringsnämnden förordade, åstadkommas derigenom att i gårdar, påförda från och med 1 t. o. m. 3 skattören, skulle förläggas en person, samt att för gårdar med större skattöretal, antalet inqvarterade bestämmes sålunda, att för fulla tre skattören alltid beräknas en man; och komme alltså i en gård från och med 6 t. o. m. 8 skattören att förläggas två man, på 9 t. o. m. 11 skattören tre man, o. s. v., Inqvarteringsnämnden derigenom icke betaget att med vederbörande gårdsegares goda minne öka antalet, helst desse vid skeende liqvid komme att därför åtnjuta särskild godtgörelse. Likaså borde, enligt Utskottets tanke, Nämnden vara oförhindrad att, der tid och förhållanden sådant medgifva, söka upphylla de eventuellt behöfliga qvarteren och endast i nödfall tillgripa utvägen af tvungen inqvartering. Att i först-

nämnda fall kostnaderna för kommunen visserligen kunde komma att uppgå till något högre belopp än under nuvarande förhållanden, är väl sannolikt; men med hänsyn till de vidlyftiga liqvider och mångahanda obehag, som den tvungna inqvarteringen alltid måste medföra, torde det af Utskottet antydda förfarandet dock vara att föredraga. — Dessutom borde Drätselkammaren anmodas att, i fall så ej redan skett, oförtöfvadt tillställa Inqvarteringsnämnden utdrag ur taxeringslängden, med angifvande af de gårdar, som äro från inqvartering befriade.

Såsom af Inqvarteringsnämndens förslag framgår, afse de af Nämnden i ofvanstående måtto projekterade bestämningarna icke de fall då „större inqvartering“ komme i fråga, och ankommer det således å Nämnden att, såsnart dylik inqvartering tilläfväntys blifver behöflig, till Stadsfullmäktige inkomma med särskildt förslag.

Då Inqvarteringsnämnden, enligt Utskottets åsigt, bör kunna omedelbart förvissa sig om beskaffenheten af de till inqvartering erbjudna lokalerna inom det område af staden, der denna skäligen och lämpligast bör ifrågakomma, medan det för den inqvarteringsskyldige ofta kan blifva svårt att, der han nödgats hos annan gårdsegare anskaffa erforderligt militärqvarter, „senast dagen före inqvarteringen“ derom hos Nämnden anmäla, har Utskottet ansett sistnämnda bestämning böra från förslaget uteslutas och uttrycket „utan tidsutdrägt“ vara i detta afseende tillfyllesgörande.

Vidkommande deremot den tid, inom hvilken inqvarteringssedel bör tillhandahållas vederbörande gårdsegare, saknas föreskrift derom i förslaget. Men på det åtgärden att iordningställa bostad åt de inqvarterade icke måtte träffa dess egare alldeles oförberedd, synes i förslaget böra införas ett stadgande derom, att inqvarteringssedeln tillställas gårdsegaren, såvidt möjligt, minst två dagar innan qvarteret upplåtes till begagnande. — Med afseende å det af Inqvarteringsnämnden uppgjorda formulär till inqvarteringssedel, vore det önskligt, om deri, vederbörande till ledning, intoges § 39 i 1876 års Reglemente samt hvad Nämnden i öfrigt kunde finna behöfligt för att upplysa gårdsegaren om hans rättigheter och skyldigheter vid nu förefsedt behof af inqvartering in natura.

Hvad sedan angår den af Inqvarteringsnämnden föreslagna tariff, enligt hvilken inqvarteringskostnaderna skulle ersättas, får Utskottet tillstyrka dess godkännande, för såvidt den gäller de fall, då inqvarteringstungan enligt författningen drabbar kommunens skattskyldige medlemmar, likasom ock att, för de händelser då inqvarteringen af rysk militär godtgöres af kronan, den för ryska militären fastställda tariffen fortfarande länder till efterrättelse.

Beträffande deremot Inqvarteringsnämndens framställning derom, att sagda tariff — utgörande omkring 26 penni per dag för en person hörande till underbefäl eller manskap — finge i nyssnämnda fall tillämpas jemväl vid inqvartering af finska trupper, har Utskottet, med godkännande af förslaget i öfrigt, trott sig böra erinra att afgörandet härom ligger utom Stadsfullmäktiges befogenhet, och

att det förty ankommer å Fullmäktige att, derest förslaget i denna del vinner Fullmäktiges bifall, hos K. Senaten hemställa om stadfästelse å detsamma.

På grund af hvad ofvan framhållits, får Utskottet vördsamt föreslå

att det af Inqvarteringsnämnden framställda förslaget af Stadsfullmäktige antages att gälla intill den 1 Juni 1890, med följande ändringar och tillägg, nämligen: att detsamma hänföres till de uti § 2 mom. c. och § 7 af Kejs. Förordningen af den 18 Januari 1882, angående grunderna för inqvarterings utgörande, omförmälda fall; att vid omedelbar inqvartering af underbefäl, manskap och officersbetjening, antalet inqvarterade bestämmes sålunda att uti gårdar, påförda från och med 1 t. o. m. 3 skattören, förlägges en person, men i gårdar med högre skattöretal för fulla tre skattören alltid beräknas en man; att, derest inqvarteringsskyldig sett sig föranlåten att hos annan gårdsegare anskaffa erforderligt militärqvarter, sådant bör ske inom det för inqvartering afsedda området i staden samt anmälan derom utan tidsutdrägt göras hos Inqvarteringsnämnden;

att Inqvarteringsnämnden uppmanas att, der tid och förhållanden sådant medgifva, söka upphylla de eventuelt behöfliga qvarteren och endast i undantagsfall skrida till tvungen inqvartering; samt att inqvarteringssedel, hvori bör meddelas ordalydelsen af § 39 i 1876 års Inqvarteringsreglemente och hvad Nämnden i öfrigt kan finna behöfligt för att upplysa vederbörande gårdsegare om deras rättigheter och skyldigheter vid nu förefsedt behof af inqvartering in natura, tillställas gårdsegare, såvidt möjligt, minst två dagar innan qvarteret skall upplåtas till begagnande.

Tillika hemställer Utskottet, det Stadsfullmäktige ville

anmoda Drätselkammaren att tillställa Inqvarteringsnämnden utdrag ur taxeringslängden med angifvande af de gårdar, som äro från inqvartering befriade; äfvensom

hos Kejs. Senaten anhålla att den för ryska militären i Finland fastställda inqvarteringstariff måtte, der inqvarteringen ersättes af kronan, tillämpas äfven vid inqvartering af finska trupper.

Helsingfors, den 31 Januari 1889.

Wilh. Brummer.

K. Antell.

Wilhelm Dittmar.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol.s tryckeri, 1889.

Utskottsbetänkande i fråga om tillfällig inqvartering i Helsingfors af finska och ryska trupper.

Sedan Inqvarteringsnämnden den 27 September 1888 hos Stadsfullmäktige anhållit, bland annat, om förhållningsregler i händelse af „eventuel mobilisering“ samt Stadsfullmäktige i anledning deraf anmodat Nämnden att uppgöra fullständigt förslag i ämnet, har Inqvarteringsnämnden jemte nedanstående skrifvelse af den 28 sistlidne November till Fullmäktige insändt följande „förslag till finska och ryska truppers inqvarterande i Helsingfors vid eventuel mobilisering och under krigstid“.

INQVARTERINGSNÄMNDEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 28 Nov. 1888.

Till Herrar Stadsfullmäktige i Helsingfors.

N:o 113.

Uti skrifvelse för den 16 sistlidne Oktober hafva herrar Stadsfullmäktige, i anledning af Nämndens anhållan om förhållningsordres för eventuel mobilisering af härvarande militär, ansett att, i frågor af denna beskaffenhet, som underställas Herrar Stadsfullmäktige, fullständigt yttrande och förslag borde af Nämnden afgifvas.

Till fullgörande häraf får Inqvarteringsnämnden äran öfverlemnna närslutne förslag till finska och ryska truppers inqvarterande här i staden vid eventuel mobilisering eller under krigstid.

Uti detta förslag har Nämnden, i enlighet med grunderna i gällande inqvarteringsreglemente, föreslagit att de trupper eller delar af desamma, som icke kunna inrymmas i kronobyggnader, skulle inqvarteras i staden antingen i upphyrda lokaler eller i gårdarne, hvarvid dem påförda skattören vore den bestämmande grunden för antalet personer som inqvarteras. En skild kalkyl, utvisande antalet skattören, som för närvarande äro åsatta gårdarne i staden samt det antal underbefäl och manskap, som efter aproximativ beräkning kan i staden inqvarteras, närslutes äfven.

Någon inqvartering i gårdarne för generaler, stabs- och öfverofficerare samt

deras vederlikar äfvensom för militär kanslier torde likväl icke komma i fråga, enär kvarter för dem alltid bör kunna af Nämnden upphyras.

Då kvarter anvisas i gårdarne skulle Nämnden utfärda en inqvarteringsse- del i två likalydande exemplar, affattad på svenska, finska och ryska språken, af hvilka ett exemplar tillställes gårdsegaren och det andra stadens kommandant, för att tillhandahållas befälet för den trupp, som skall inqvarteras. Efter det inqvar- teringen upphört borde gårdsegarene återställa deras exemplar af inqvarterings- sedlarne, försedda med påteckning om tiden då kvarteret blifvit utrymdt, för att sedan behörigen granskade och förtecknade öfverlemnas till Drätselkammaren, i och för vidare åtgärd med afseende å inqvarteringskostnadernas fördelning å sta- dens samtliga skattskyldige innevånare och utgifvande af ersättning till de gårds- egare, som fått vidkännas inqvartering. Denna liqvid har Nämnden tänkt sig lämpligast kunna ske i sammanhang med uppbörderna af årets kommunala utskylder.

Till grund för uttaxeringen af inqvarteringskostnaderna borde fastställas ett visst belopp per dag för hvarje inqvarterad person och upplåtet rum till kansli.

Ehuruväl det nu uppgjorda förslaget främst är afsedt att tillämpas vid mo- bilisering af trupper och under krigstid, får Nämnden dock i sammanhang härmed äran föreslå att, icke allenast då finska och ryska trupper i fredstid genomgå stadens, utan äfven då för dessa trupper i följd af andra omständigheter oundgäng- ligen och undantagsvis likaledes under fredstid erfordras inqvartering till större omfång, enahanda förfarande skulle iakttagas, som nu är föreslaget att tillämpas vid mobilisering och under krigstid.

Härvid torde dock ännu böra framhållas att i sistnämnda fall, eller då för trupper af andra omständigheter oundgängligen och undantagsvis inqvartering er- fordras, ersättes inqvarteringskostnaden, jemlikt § 2 i Nådiga förordningen af den 18. Januari 1882, angående grunderna för militär inqvarterings utgörande, för finsk militär af finska kronan och för rysk militär af Riksskattkammaren efter fastställd tariff. Dylik tariff har emellertid ännu icke ifrågakommit för finsk militär och finnes förty icke heller stadfästad, hvarföre föreslås att den för ryska militären gällande tariffen, i händelse sådan äfven framdeles saknades för finska trupper, finge tjena till efterrättelse vid tillfällig inqvartering af finsk militär.

På Inqvarteringsnämndens vägnar:

F. Mansner.

B. Sirén.

Förslag till finska och ryska truppers inqvarterande i Helsingfors vid eventuel mobilisering och under krigstid.

Vid eventuel mobilisering och under krigstid inqvarteras de trupper eller delar af desamma, hvilka icke kunna inrymmas i kronobyggnader, uti af Inqvarteringsnämnden på kommunens bekostnad för tillfället upphyrda lokaler eller, derest sådana icke kunna eller hinna anskaffas, uti gårdarne i staden på sätt i gällande inqvarteringsreglemente stadgas och enligt den fördelning, som af Inqvarteringsnämnden verkställles.

Antalet militär personer, som i sistnämnda fall uti en gård skall inqvarteras, bestämmes af Inqvarteringsnämnden i förhållande till den truppstyrka, för hvilken qvarter erfordras, men bör i allmänhet, då större inqvartering icke förekommer, beräknas sålunda att för 3 å 4 gården åsatta skattören inqvarteras en person hörande till underbefäl och manskap, för 20 å 25 skattören en person hörande till någon af de nio lägsta rangklasserna jemte betjening och stallrum för häst, då sådant erfordras, samt del i lider, äfvensom för 30 å 40 skattören en person hörande till någon af de fem högsta rangklasserna jemte betjening, stallrum och lider. Då gift person af underbefäl och manskap inqvarteras beräknas för hustru 3 å 4 gården åsatta skattören och för hvaöje barn under 14 år 2 skattören.

Vid inqvartering af militär kanslier anses 12 å 15 skattören motsvara ett kanslirum.

Derest inqvarteringsskyldig i egen gård saknar utrymme och förty hos annan gårdsegare anskaffar erforderligt qvarter, bör sådant ske inom det för inqvarteringen för tillfället bestämda område samt anmälan derom ofördröjligen och senast dagen före inqvarteringen göras hos Inqvarteringsnämnden, som eger tillse att det föreslagna qvarteret är ändamålsenligt.

Då qvarter anvisas i gårdarne utfärdar Inqvarteringsnämnden för hvarje för inqvartering bestämd gård en inqvarteringssedel, i två likalydande exemplar, af hvilka genom Nämndens försorg ett exemplar tillställles vederbörande gårdsegare och det andra öfverlemnas åt stadens kommandant, för att tillhandahållas befälet för den trupp, som skall inqvarteras.

Sedan inqvarteringen upphört böra gårdsegarene senast inom åtta dagar derefter till Inqvarteringsnämnden återställa deras exemplar af inqvarteringssedlarna, försedda med påteckning om tiden då qvarteret blifvit utrymdt, för att behörigen granskade och förtecknade till Drätselkammaren öfverlemnas i och för vidare åtgärd med afseende å inqvarteringskostnadernas fördelning uppå stadens samtliga skattskyldige innevånare och bemålde gårdsegares ersättande för de utgifter, som de för inqvarteringen fått vidkännas.

Till grund för den uttaxering af inqvarteringskostnaderna, som Drätsel-

kontoret komme att verkställa för uti gårdarne anvisad inqvartering, bestämmes ett visst belopp per dag för hvarje inqvarterad person och för hvarje till kansli upplåtet rum, förslagsvis 20 penni för en till underbefäl och manskap hörande person, 2 mark för en person hörande till någon af de nio lägsta rangklasserna samt 4 mark för en person hörande till någon af de fem högsta rangklasserna äfvensom 1 mark för ett kanslirum. Det belopp, som borde uttaxeras för familjerna till inqvarteradt underbefäl och manskap, föreslås till 20 penni för hustru och 10 penni för ett barn under 14 år.

För genom Inqvarteringsnämndens försorg upphyrda lokaler utbetalas och uttaxeras inqvarteringskostnaderna enligt hyreskontrakten eller af Nämnden godkända räkningar.

Inqvarteringsnämnden berättigas att vid förefallande större inqvartering i staden efter behof anställda extra biträden, för hvilka kostnaden uppå af Nämnden skeende requisition förskottsvis af Drätselkammaren utanordnas och sedermera i vanlig ordning hos de skattskyldige uttaxeras.

Kalkyl, utvisande antalet skattören, som finnes åsatt gårdarna i Helsingfors, samt det antal underbefäl och manskap, som efter aproximativ beräkning i staden kan inqvarteras.

	Antal gårdarne åsatta skattören.	Antal underbefäl och manskap, som i staden kan inqvarteras.		
		efter beräkning af 2 skattören för en person.	efter beräkning af 3 skattören för en person.	efter beräkning af 4 skattören för en person.
I 1:a stadsdelen	2,861	1,324	888	576
” 2:a ”	3,147	1,530	998	727
” 3:e ”	1,912	904	586	424
” 4:e ”	2,958	1,304	635	393
” 5:e ”	1,486	609	318	187
” 6:e ”	508	148	56	30
” 7:e ”	842	297	128	62
” 8:e ”	153	55	37	27
” Brunnsparken	271	106	28	9
Summa	14,138	6,277	3,624	2,435

Anmärkning: Enligt ofvanstående kalkyl skulle det minsta antal underbefäl och manskap, som uti en gård inqvarteras, utgöra fyra personer.

Vid den 18 nyssvikne December skedd föredragning af detta ärende, hafva Stadsfullmäktige åt ett särskildt utskott, hvari undertecknade invalts till medlemmar, uppdragit att med utlåtande i saken till Fullmäktige inkomma, och får Utskottet, till fullgörande häraf, äran anföra följande:

I Kejs. förordningen den 18 Januari 1882, angående grunderna för inqvarterings utgörande, stadgas uti § 2 mom. c., att vederbörande kommuner och invånare ega, emot viss ersättning af kronan, upplåta bostad åt såväl finska som ryska trupper, då sådant i följd af omständigheterna *oundgängligen och undantagsvis* erfordras. Och enligt § 7 i samma förordning åligger det kommunerna att utan ersättning fullgöra sådan skyldighet under *krigstid*, likasom dessa äfven under *fredstid* böra kostnadsfritt upplåta qvarter för *genomtågande* finska och ryska trupper samt vid *lägermöten*.

Beträffande åter det utrymme, som i de sistnämnda fallen vid inqvartering bör militären beredas, länder Inqvarteringsreglementet af den 19 Januari 1876 fortfarande till efterrättelse. I sådant afseende innehåller § 14 af sagda reglemente den bestämning, att trupper, som sakna tält och till större antal samlas för lägermöten eller till allmänt arbete, eller ock äro ställda på krigsrustningsfot, kunna förläggas i trängre qvarter; medan i § 39 för tillfällig inqvartering stadgas, att underbefäl och manskap samt officersbetjening må inqvarteras gemensamt med gårdsfolket, derest ej flere än 4 man förläggas i hvarje gård, men om antalet är större, upplåtes åt de inqvarterade skildt rum.

I betraktande af ofvan anförda omständigheter och då uttrycket „mobilisering“ icke återfinnes i 1882 års författning och ej heller i 1876 års Reglemente, anser Utskottet Inqvarteringsnämndens ifrågavarande förslag böra hänföras till de uti § 2 mom. c. och § 7 af nämnda författning omförmälda fall; och synes förslaget, med afseende å de för inqvarteringstarifferna gällande terminer, lämpligast böra fastställas att gälla intill den 1 Juni 1890.

Jemte det Inqvarteringsnämndens förslag, för såvidt det gäller inqvartering af officerare och med dem likställda personer, af Utskottet godkänts, har Utskottet deremot, i fråga om inqvartering af underbefäl och manskap, ansett en rättvisare och mindre sväfvande fördelningsgrund, än den af Inqvarteringsnämnden förordade, åstadkommas derigenom att i gårdar, påförda från och med 1 t. o. m. 3 skattören, skulle förläggas en person, samt att för gårdar med större skattöretal, antalet inqvarterade bestämmes sålunda, att för fulla tre skattören alltid beräknas en man; och komme alltså i en gård från och med 6 t. o. m. 8 skattören att förläggas två man, på 9 t. o. m. 11 skattören tre man, o. s. v., Inqvarteringsnämnden derigenom icke betaget att med vederbörande gårdsegares goda minne öka antalet, helst desse vid skeende liqvid komme att därför åtnjuta särskild godtgörelse. Likaså borde, enligt Utskottets tanke, Nämnden vara oförhindrad att, der tid och förhållanden sådant medgifva, söka upphylla de eventuellt behöfliga qvarteren och endast i nödfall tillgripa utvägen af tvungen inqvartering. Att i först-

nämnda fall kostnaderna för kommunen visserligen kunde komma att uppgå till något högre belopp än under nuvarande förhållanden, är väl sannolikt; men med hänsyn till de vidlyftiga liqvider och mångahanda obehag, som den tvungna inqvarteringen alltid måste medföra, torde det af Utskottet antydda förfarandet dock vara att föredraga. — Dessutom borde Drätselkammaren anmodas att, i fall så ej redan skett, oförtöfvadt tillställa Inqvarteringsnämnden utdrag ur taxeringslängden, med angifvande af de gårdar, som äro från inqvartering befriade.

Såsom af Inqvarteringsnämndens förslag framgår, afse de af Nämnden i ofvanstående måtto projekterade bestämningarna icke de fall då „större inqvartering“ komme i fråga, och ankommer det således å Nämnden att, såsnart dylik inqvartering tilläfsventyrs blifver behöflig, till Stadsfullmäktige inkomma med särskildt förslag.

Då Inqvarteringsnämnden, enligt Utskottets åsigt, bör kunna omedelbart förvissa sig om beskaffenheten af de till inqvartering erbjudna lokalerna inom det område af staden, der denna skäligen och lämpligast bör ifrågakomma, medan det för den inqvarteringsskyldige ofta kan blifva svårt att, der han nödgats hos annan gårdsegare anskaffa erforderligt militärqvarter, „senast dagen före inqvarteringen“ derom hos Nämnden anmäla, har Utskottet ansett sistnämnda bestämning böra från förslaget uteslutas och uttrycket „utan tidsutdrägt“ vara i detta afseende tillfyllesgörande.

Vidkommande deremot den tid, inom hvilken inqvarteringssedel bör tillhandahållas vederbörande gårdsegare, saknas föreskrift derom i förslaget. Men på det åtgärden att iordningställa bostad åt de inqvarterade icke måtte träffa dess egare alldeles oförberedd, synes i förslaget böra införas ett stadgande derom, att inqvarteringssedeln tillställles gårdsegaren, såvidt möjligt, minst två dagar innan qvarteret upplåtes till begagnande. — Med afseende å det af Inqvarteringsnämnden uppgjorda formulär till inqvarteringssedel, vore det önskligt, om deri, vederbörande till ledning, intoges § 39 i 1876 års Reglemente samt hvad Nämnden i öfrigt kunde finna behöfligt för att upplysa gårdsegaren om hans rättigheter och skyldigheter vid nu förfafsedt behof af inqvartering in natura.

Hvad sedan angår den af Inqvarteringsnämnden föreslagna tariff, enligt hvilken inqvarteringskostnaderna skulle ersättas, får Utskottet tillstyrka dess godkännande, för såvidt den gäller de fall, då inqvarteringstungan enligt författningen drabbar kommunens skattskyldige medlemmar, likasom ock att, för de händelser då inqvarteringen af rysk militär godtgöres af kronan, den för ryska militären fastställda tariffen fortfarande länder till efter rättelse.

Beträffande deremot Inqvarteringsnämndens framställning derom, att sagda tariff — utgörande omkring 26 penni per dag för en person hörande till underbefäl eller manskap — finge i nyssnämnda fall tillämpas jemväl vid inqvartering af finska trupper, har Utskottet, med godkännande af förslaget i öfrigt, trots sig böra erinra att afgörandet härom ligger utom Stadsfullmäktiges befogenhet, och

att det förty ankommer å Fullmäktige att, derest förslaget i denna del vinner Fullmäktiges bifall, hos K. Senaten hemställa om stadfästelse å detsamma.

På grund af hvad ofvan framhållits, får Utskottet vördsamt föreslå

att det af Inqvarteringsnämnden framställda förslaget af Stadsfullmäktige antages att gälla intill den 1 Juni 1890, med följande ändringar och tillägg, nämligen: att detsamma hänföres till de uti § 2 mom. c. och § 7 af Kejs. Förordningen af den 18 Januari 1882, angående grunderna för inqvarterings utgörande, omförmälda fall; att vid omedelbar inqvartering af underbefäl, manskap och officersbetjening, antalet inqvarterade bestämmes sålunda att uti gårdar, påförda från och med 1 t. o. m. 3 skattören, förlägges en person, men i gårdar med högre skattöretal för fulla tre skattören alltid beräknas en man; att, derest inqvarteringsskyldig sett sig föranlåten att hos annan gårds-egare anskaffa erforderligt militärqvarter, sådant bör ske inom det för inqvartering afsedda området i staden samt anmälan derom utan tids-utdrägt göras hos Inqvarteringsnämnden;

att Inqvarteringsnämnden uppmanas att, der tid och förhållanden sådant medgifva, söka upphylla de eventuelt behöfliga qvarteren och endast i undantagsfall skrida till tvungen inqvartering; samt att inqvarteringsedel, hvori bör meddelas ordalydelsen af § 39 i 1876 års Inqvarteringsreglemente och hvad Nämnden i öfrigt kan finna behöfligt för att upplysa vederbörande gårdsegare om deras rättigheter och skyldigheter vid nu förafsetd behof af inqvartering in natura, tillställes gårdsegare, såvidt möjligt, minst två dagar innan qvarteret skall upplåtas till begagnande.

Tillika hemställer Utskottet, det Stadsfullmäktige ville

anmoda Drätselkammaren att tillställa Inqvarteringsnämnden utdrag ur taxeringslängden med angifvande af de gårdar, som äro från inqvartering befriade; äfvensom

hos Kejs. Senaten anhålla att den för ryska militären i Finland fastställda inqvarteringstariff måtte, der inqvarteringen ersättes af kronan, tillämpas äfven vid inqvartering af finska trupper.

Helsingfors, den 31 Januari 1889.

Wilh. Brummer.

K. Antell.

Wilhelm Dittmar.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri, 1889.

DRÄTSELKAMMAREN

Framställning angående ersättning åt innehafvare af arrendetomter för undanskaffade åbyggnader.

Helsingfors,

den 28 December 1888.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige

N:o 266.

Ehuru man vid utarbetandet af den nya regleringsplanen för Helsingfors stad, hvars genomförande för närvarande pågår, sökt bibehålla redan bebyggda tomter oförändrade och i sådant syfte, der det blott varit möjligt, återgått till den före tillkomsten af 1875 års stadsplan gällande stadsindelningen, har det dock icke helt och hållet kunnat undvikas att vid utläggandet af en del nya gator redan bebyggda tomter dels till sina gränser förändras dels fullständigt tagas i anspråk för de nya gatorna. Till sådana gator, hvilkas utläggande nödvändiggör rubbningar af bebyggda tomter, höra i främsta rummet Smeds-, Fabriks- och Docksgatorna i sju stadsdelar samt Repslagaregatan i fjärde stadsdelen. Samtliga tomter, hvilka beröras af nämnda gatuplaneringar, äro arrendetomter, upplåtna af staden till bebyggande för obestämd tid eller så länge desamma icke för allmänna eller stadens enskilda behof blifva erforderliga, med skyldighet för tomtinnehafvarene att, när sådant behof yppas, utan all ersättning genast undanskaffa sina hus samt tomterna till staden afträda.

Sedan Stadsfullmäktige den 20 mars 1888 beslutit att med planeringen af Smeds-, Fabriks- och Docksgatorna omedelbart skulle vidtagas samt enär utförandet af den nya regleringsplanen otvifvelaktigt utgjorde ett sådant stadens behof, hvilket enligt ofvannämnda arrendevilkor begrundade rättighet för staden att utan vidare omgångar återbekomma dispositionsrätten öfver de arrendetomter, hvilka helt och hållet eller delvis komme att tagas i anspråk för gatuplaneringen och den nya tomtindelningen, uppdrog Kammaren åt en delegation, bestående af Stadsingenören och två ledamöter i Kammaren, att inkomma till Kammaren med förslag beträffande det förfarande, som vid tomternas återtagande borde iakttagas.

I enlighet med det af delegationen, med beaktande af tidpunkten för arbetenas utförande och deraf betingad nödvändighet för staden att få disponera öfver den för de blifvande nya gatorna afsedda marken, uppgjorda förslag, lät Drätselkammaren derpå till Kammaren uppkalla särskilda innehafvare af arrendetomter vid Sjömans-, Båtsmans- och forna Fiskaregatorna samt förstärkte dem att dels före den 1 Juli dels innan den 1 Oktober detta år undanskaffa sina å ifrågakomna tomter uppförda hus, hvilka för öfrigt nästan uteslutande utgjordes af oansenliga samt i

hög grad förfallna och bofälliga träkojor. Sedan Kammaren beslutit att hos Fullmäktige föreslå det den nya Repslagaregatan i fjerde stadsdelen, som är afsedd att afskilja fabriksområdet vid Gräsviken från angränsande del af staden, skulle under nästinstundande år utläggas och planeras, lät Kammaren sedermera i enahanda ordning uppsäga innehafvarene af de arrendetomter vid Sandvikskajen, Andrae- och Wladimirsgatorna, hvilka komma att tagas i anspråk för berörda nya gata, med tillsägelse att innan den 15 Juni nästkommande år 1889 bortflytta de å tomterna befintliga hus, hvilka vore hinderliga för planeringsarbetet.

Ehuru Kammaren på redan anförda skäl anser staden ega obestriddlig rätt att återtaga omordade tomter utan skyldighet att åt de förra innehafvarene utgifva någon som helst ersättning för afståendet af tomterna och undanskaffandet af derå uppförda hus, har Kammaren likväl trott sig böra taga under öfvervägande huruvida icke billigheten fordrade att staden skulle tilldela någon ersättning åt bemålde tomtinnehafvare, hvilka i samhällets intresse utan egen förskyllan nödgades vika från hus och hem. Och har Kammaren funnit så mycket mera skäl till en framställning i antydt syfte, som Fullmäktiges vid flere föregående tillfällen uttalat sig för att staden gent emot slike tomtinnehafvare icke borde strängt göra gällande sin juridiska rätt, utan hellre tillämpa en viss billighets hänsyn, på grund hvaraf Fullmäktige, bland annat, i tvenne fall, då staden gjort bruk af sin kontraktsevenliga rätt att återtaga arrendetomter, hvilka varit behöfliga för ett allmänt ändamål, tillförsäkrat tomtinnehafvarene full ersättning för desses byggnader.

Drätselkammaren syftar härvid på tillvägagåendet vid återtagandet af arrendetomterna N:ris 18, 20 och 22 vid Högbergsgatan, hvilka erfordrades för utvidgning af platsen för den nya evangelisk-lutherska kyrkan.

Till dessa skäl kommer, hvad särskildt beträffar innehafvarene af reglering underkastade tomter i sjetten stadsdelen den ömmande omständigheten att bemålde personer till största delen befinna sig i små förhållanden, utan andra nämnvärda tillgångar, än de, som deras till undergång dömda bostäder representera.

I det Kammaren med fästadt afseende å alla dessa billighets synpunkter fann sig böra i princip förorda att någon ersättning skulle tillerkännas de tomtinnehafvare, hvilka till följd af de redan påbegynta och förestående regleringsarbetena blefve nödsakade att nedtaga sina hus samt delvis eller helt och hållet ginge förlustiga sina tomter, lät Kammaren för närmare utredande af de omständigheten, som i hvarje särskildt fall borde komma i betraktande vid ersättningsbeloppets bestämmande, genom tvenne ledamöter i Kammaren och biträdande stadsingenjören Hausen besigtiga de byggnader, hvilka vederbörande blifvit ålagde att undanskaffa.

Vid sagde syn hafva förrättningsmännen tillämpat följande äfven enligt Kammarens åsigt riktiga grunder:

att ersättningen för byggnader, hvilka befinna sig i godt och tidsenligt

skick, beräknats motsvara kostnaden för byggnadernas förflyttning till annan plats, hvilken det vore arrendatorns ensak att anskaffa;

att byggnader, hvilkas förflyttning till följd af deras bofällighet eller gammaldags byggnadssätt ansetts icke kunna ega rum, ansetts böra ersättas efter verkliga värdet med fästadt afseende å byggnadernas beskaffenhet och skick, men utan hänsyn till den nytta vederbörande arrendatorer af desamma kunde hafva;

att för byggnader, hvilka på grund af deras förfallna tillstånd äro fullständigt obeboeliga eller för sitt egentliga ändamål obrukbara, någon ersättning icke ansetts kunna ifrågakomma, samt

att, i händelse vederbörande arrendatorer lemnades tillfälle att efter värdering utan auktion tillösa sig de nya tomter, i hvilka deras förra tomter delvis inginge, samt af en slik lösningsrätt sig begagnade, ersättningen för undanskaffade byggnader bestämts lägre, än i händelse arrendatorerne icke finge sig upplåttna nya tomter, till hvilka byggnaderna kunde förflyttas.

Beträffande den sista punkten torde böra erinras om att enligt de allmänna af Stadsfullmäktige den 4 April 1876 fastställda grunderna för inlösen af stadens arrendetomter, såsom regel gäller att innehafvare af arrendetomt, som sin åtkomst dertill behörigen styrker, skall framför alla andra vara berättigad till inlösen af densamma, eller, der tomten genom reglering undergått förändring, af den nya tomt, på hvilken hans hufvudbyggnad till största delen är belägen. Ehuru häraf synes följa att arrendator icke är berättigad att inlösa nyreglerad tomt i sådan händelse att hans hufvudbyggnader äro belägna helt och hållet utom densamma, har dock Kammaren, i likhet med synemännen, ansett lösningsrätt uti nu ifrågasvarande fall kunna och böra medgifvas de förre arrendatorerne, derest någon betydligare del af de forna arrendetomterna ingår i de nybildade tomterna, utan afseende på om arrendatorns byggnader helt och hållet eller till största delen befinna sig å mark, som är afsedd att tagas i anspråk för utläggning af gata.

På grund af hvad förbemälde synemän uti afgifvet utlåtande, som härjemte bilägges, tillstyrkt samt hvad Kammaren vid besök å stället in corpore varit i tillfälle att inhemta, får Kammaren under hänvisning jemväl till bilagde karta, der de byggnader, hvarom här nedan blir fråga, äro betecknade med N:ris 1—31, vördsamt framställa följande utredning och förslag i saken.

De tomter, hvilka delvis eller helt och hållet tagas i anspråk för Smeds-, Fabriks- och Docksgatorna i sjetta stadsdelen, äro tomterna N:o 1 vid förra Kapstensgatan, N:ris 5, 6, 7, 8, 9 och 10 vid Fiskaregatan, hvilken gata enligt den nya stadsplanen försvinner och delvis ingår i Smeds- och Fabriksgatorna, N:ris 27 och 26 vid Båtsmansgatan samt N:ris 34 och 37 vid Sjömansgatan. Vid utläggningen af Repslagaregatan i fjerde stadsdelen komma åter följande bebygda arrendetomter att dels intagas af gatan, dels förenas med angränsande tomter, nämligen N:o 39 vid Wladimirsgatan, N:ris 32 och 33 vid Andraegatan samt N:o 2 vid Sandvikskajen.

Tomten N:o 1 vid Kaptensgatan.

Å denna tomt, hvilken till hälften innehafves af Målaregesällsenkan Hilma Karolina Johansson jemte hennes fyra minderåriga barn, och till andra hälften af Muraregesällen Henrik Gustaf Ahlstedt, finnas uppförda tvenne boningshus, af hvilka det södra, tillhörigt Målaregesällsenkan Johansson och hennes barn, faller helt och hållet inom den blifvande Fabriksparken, samt det norra, som eges af Muraregesällen Ahlstedt, är beläget till största delen å Smedsgatan jemte det ett hörn deraf inskjuter å den nybildade tomten N:o 17 vid Smedsgatan i kvarteret N:o 123. Sistnämnda hus har egaren blifvit förständigad att undanskaffa innan den 15 Juni instundande år 1889, då planeringen af Smedsgatan är afsedd att fortsättas å denna punkt, hvaremot det andra boningshuset kan utan olägenhet tills vidare få kvarstå, såsom icke hinderligt för gatuplaneringen.

Kostnaderna för flyttning af husen, hvilka hvarterdera befinna sig i godt skick, till annan plats hafva af synemännen beräknats till 2,400 mark för det norra huset (N:o 1 å kartan), och 7,000 mark för det södra boningshuset (N:o 2), detta dock under förutsättning att icke annan tomt upplåtes åt de båda åboerne till gemensam inlösen enligt värdering. Jemte godkännande af berörde uppskattning, har Kammaren likväl med afseende derå att en del af tomten N:o 1 vid Kaptensgatan ingår i den nybildade tomten N:o 17 vid Smedsgatan, ansett tomtinnehafvarene alternativt kunna medgifvas att, emot erhållande af endast hälften utaf ofvannämnda flyttningsbidrag, inlösa omförmälda nya tomt efter det värde, hvartill densamma, sedan Smedsgatan blifvit planerad samt försedd med vatten- och afloppsledning, kan komma att blifva uppskattad. Vidkommande det inom Fabriksparken belägna huset N:o 2, borde slutligen fastställas det vilkor att huset skall bortflyttas inom sex månader efter från stadens sida skedd uppsägning.

Drätselkammaren får på grund häraf vördsamt föreslå:

att innehafvarene af arrendetomten N:o 1 vid Kaptensgatan Målaregesällsenkan Hilma Karolina Johansson jemte hennes minderåriga barn, äfvensom Muraregesällen Henrik Gustaf Ahlstedt måtte medgifvas rättighet att, jemte erhållande i flyttningsbidrag för sina å berörde tomt uppförda hus, Målaregesällsenkan Johansson och hennes barn 3,500 mark samt Muraregesällen Ahlstedt 1,200 mark, gemensamt i samma förhållande, hvori de besuttit ifrågavarande arrendetomt, inlösa den nybildade tomten N:o 17 vid Smedsgatan i kvarteret N:o 123 efter det värde, som vid skeende uppskattning kan blifva tomten äsatt, sedan Smedsgatan blifvit planerad samt med vatten- och afloppsledningar försedd, men

att, i händelse vederbörande icke kunna eller vilja begagna sig af omförmälda lösningsrätt, dem måtte tillerkännas såsom ersättning för

bortflyttningen af deras å tomten uppförda hus, Målaregesällsenkan Johansson och hennes barn 7,000 mark, samt Muraregesällen Ahlstedt 2,400; äfvensom

att Målaregesällsenkan Johansson och hennes barn måtte tillåtas att tills vidare å dess nuvarande plats inom Fabriksparken bibehålla deras förberörda hus med skyldighet att till staden erlægga hälften af det för arrendetomten N:o 1 vid Kaptensgatan utfästa årliga arrende samt att inom sex månader efter från stadens sida skedd uppsägning undanskaffa ifrågavarande hus.

Tomten N:o 5 vid Fiskaregatan.

Ifrågavarande tomt, som helt och hållet försvinner med undantag af en mindre del, hvilken faller inom fabriksomtten N:o 34, samt en smal remsa, som förenats med den redan försålda tomten N:o 25 vid Fabriksgatan i kvarteret N:o 123, har innehafts af Arbetaren Gustaf Fridolf Blankman och Sjömansenkan Karolina Lindström, egande hvar sitt hus. Såsom hinderliga för gatuplaneringen hade dessa enligt Drätselkammarens föreskrift bordt undanskaffas innan den 1 sistlidne Juli, men endast enkan Lindström stälde sig Kammarens tillsägelse till efter rättelse, hvaremot Blankmans hus fortfarande kvarstår.

De båda ytterst förfallna husen blefvo af synemännen värderade, Arbetaren Blankmans (N:o 3) till 200 mark och Enkan Lindströms numera nedrifna hus (N:o 4) till 300 mark. Med godkännande af denna uppskattning, får Drätselkammaren vördsamt tillstyrka

att förra innehafvarene af arrendetomten N:o 5 vid Fiskaregatan Arbetaren Gustaf Fridolf Blankman och Sjömansenkan Karolina Lindström tillerkännas i ersättning för deras å tomten uppförda hus, Blankman 200 mark under vilkor dock att huset undanskaffas innan den 1 Maj nästkommande år 1889, samt Lindström 300 mark.

Tomten N:o 6 vid Fiskaregatan.

Af åbygnaderna å tomten, som innehafts af Enkan Wilhelmina Törnroos jemte tvenne omyndiga barn till ena hälften och af Varfstimmermannen Erik Ekman till den andra hälften, blef det Enkan Törnroos och hennes barn tillhöriga boningshus å tomtens norra sida (N:o 5) under sistlidne sommar på tillsägelse af Drätselkammaren undanskaffadt, såsom hinderligt för planeringen af Fabriksgatan, hvaremot det å tomtens södra sida belägna boningshus (N:o 6) och uthus (N:o 7), tillhöriga Varfstimmermannen Ekman, ansetts tills vidare kunna få kvarstå, såsom

fallande inom den ännu odisponerade fabriksomtens N:o 34. (adress N:o 1 vid Styr-
mansgatan) Huset N:o 5 har af synemännen uppskattats till 200 mark samt de
Varfstimmermannen Ekman tillhöriga husen till 300 mark. I händelse den sist-
nämnde och hans hustru, hvilka båda äro mycket ålderstigna, såsom antagligt är,
kunna få bibehålla sina hus till sina respektiva dödedagar, torde den föreslagna
ersättningen kunna bortfalla. Skulle åter vederbörande föredraga att erhålla be-
rörda ersättning emot att afstå tomtplatsen, borde denna inom den 15 Juni in-
stundande år utrymmas.

På grund af hvad ofvan framhållits får Drätselkammaren vördsamt föreslå

*att åt förre innehafvarene af hälften utaf tomtens N:o 5 vid Fiskare-
gatan Enkan Wilhelmina Törnroos och hennes barn tillerkännas i er-
sättning för undanskaffandet af det dem tillhöriga boningshus 200
mark, samt*

*att innehafvarene af andra hälften utaf ifrågavarande tomt Varfs-
timmermannen Erik Ekman och hans hustru berättigas att, emot erlåg-
gande till staden af hälften utaf den för arrendetomtens N:o 6 vid
Fiskaregatan utgående årliga afgäld, intill deras resp. dödedagar bibe-
hålla sina inom den nybildade fabriksomtens N:o 34 belägna hus, så
vida staden icke anser sig behöfva för annat ändamål disponera öfver
hela berörda fabriksomt, i hvilket fall husen böra inom sex månader
efter från stadens sida skedd uppsägning undanskaffas, hvarvid veder-
börande för desamma ega tillgodonjuta en ersättning utaf 300 mark,
som jemväl till dem utbetalas, i händelse de sjelfmant innan den 15
Juni nästkommande år 1889 undanskaffa husen.*

Tomterna N:ris 7 och 8 vid Fiskaregatan.

Ofvannämnda tomter, af hvilka den förra innehafves af Gårdsegaren Wasili
Priganoff, den senare åter af Enkan Maria Westerholm, komma att enligt regle-
ringsplanen till största delen ingå i den nya tomtens N:o 36 vid Fabriks-
gatan i kvarteret N:o 121, hvarvid dock den norra delen af de båda tomterna tages i an-
språk för gatan. Till följd häraf blefvo tomtinnehafvarene af Drätselkammaren
förständigade att innan den 1 sistlidne Juli undanskaffa sina å ifrågakomna del
af tomtens uppförda boningshus. I ersättning för desamma (N:ris 8 och 9) hafva
synemännen föreslagit att tomtinnehafvarene skulle tilldelas 500 mark hvardera,
hvilken ersättning dock, med afseende å husens högeligen förfallna tillstånd, kunde
bortfalla, i händelse tomtinnehafvarene medgäfvos att gemensamt efter skeende
värdering inlösa den nya tomtens N:o 36 vid Fabriks-
gatan samt af en slik lösnings-
rätt ville sig begagna.

Med godkännande af berörda förslag, får Drätselkammaren sålunda vörd-
samt tillstyrka

att innehafvarene af arrendetomterna n:ris 7 och 8 vid Fiskaregatan Gårdsegaren Wasili Priganoff och Enkan Maria Westerholm måtte medgifvas rättighet att gemensamt, till hälften hvardera, inlösa nybildade tomten N:o 36 vid Fabriks-gatan efter det värde, som vid skeende uppskattning kan blifva tomten åsatt, utan rätt till ersättning för sina till följd af regleringen undanskaffade bygnader, eller ock, i fall vederbörande icke kunna eller vilja af omförmälda lösningsrätt sig begagna, att dem måtte tillerkännas i ersättning för undanskaffandet af åbyggnaderna 500 mark hvardera.

Tomterna N:ris 9 och 10 vid Fiskaregatan.

Enär berörde tomter, af hvilka den förra innehafves af Fältskären Fredrik Wilhelm Kother och den senare af Sjöformannen August Lindholm, komma att enligt den nya stadsplanen till största delen ingå uti tomten N:o 38 vid Fabriks-gatan i kvarter N:o 121, torde innehafvarene böra medgifvas rättighet att gemensamt inlösa berörda nya tomt, oafsedt att Kothers numera inom gränserna af sistberörda tomt förflyttade hufvudbyggnad (N:o 10) var belägen å den del af den gamla tomten, som afgått till Fabriks-gatan.

Å Sjöformannen Lindholms tomt måste ett å Docksgatan inskjutande hus (N:o 10 a) undanskaffas. Beträffande den ersättning, som borde vederbörande tillerkännas för undanskaffandet af deras åbyggnader, hafva synemännen föreslagit att egaren af sistnämnda hus, hvilket synemännen antagit tillhöra en särskild åbo, borde tilldelas en ersättning af i ett för allt 100 mark, hvaremot ersättning för undanskaffandet af det Fältskären Kother tillhöriga hus med 200 mark borde ifrågakomma endast i den händelse att Kother icke medgäfvos lösningsrätt till hälften af tomten N:o 38 vid Fabriks-gatan. Enligt hvad Kammaren emellertid inhemtat, beror synemännens uppgift angående det å tomten N:o 10 vid Fiskaregatan förefintliga hus på ett misstag, enär detsamma i sjelfva verket tillhör tomtinnehafvaren. Vid sådant förhållande borde den föreslagna ersättningen bortfalla, i händelse tomtinnehafvaren tillerkännes lösningsrätt till andra hälften af förstnämnda nya tomt.

Uti en till Magistraten ingifven och af Magistraten till Stadsfullmäktige öfversänd ansökan, som af Fullmäktige den 16 sistlidne Oktober remitterats till Drätselkammaren i afseende å afgifvande af utlåtande, har Fältskären Kother anhållit att af staden varda ersatt för flyttningen af förberörda boningshus till den nya tomten med 1,104 mark 80 penni, motsvarande det belopp, hvartill flyttningskostnaderna blifvit af Kiseleffs Arkitekturbyrå beräknade. Drätselkammaren anser

dock detta anspråk icke hafva något skäl för sig, då utgifterna för flyttningen af ifrågakvarande obetydliga och temmeligen förfallna hus från dess nuvarande plats inpå den nya tomten måste anses till fullo uppvägas af förmånen för sökanden att få inlösa sagde nya tomt efter det vid skeende värdering åsatta priset, som icke obetydligt plägar understiga det gångbara priset. Som emellertid Kother hos Kammaren förklarar sig på grund af medellöshet urståndsatt att inom den af Kammaren utsatta tid verkställa flyttningen samt ett afbrott i arbetet med planeringen af Fabriksgatan och dermed samtidigt pågående uppförandet af den under berörde gata framlöpande nya hufvudkloaken genom husets kvarstående skulle förorsakats, såg sig Drätselkammaren nödsakad att omedelbart till Kother utanordna 200 mark för bekostande af husets flyttning inom den nya tomten.

På grund af hvad ofvan framhållits får Drätselkammaren vördsamt föreslå

att Fullmäktige ville berättiga innehafvarene af arrendetomterna N:ris 9 och 10 vid Fiskaregatan Fältskären Fredrik Wilhelm Kother och Sjöformannen August Lindholm att gemensamt, till hälften hvar-dera, inlösa den nybildade tomten N:o 38 vid Fabriksgatan efter det pris, som vid skeende värdering kan blifva tomten åsatt; samt

att Fullmäktige, med godkännande af den utaf Kammaren verkställda utbetalningen af 200 mark åt Fältskären Kother för flyttning af det honom tillhöriga boningshus till förberörda nya tomt, ville förkasta Kothers anhållan om flyttningsbidrag derutöfver, men deremot tillerkänna Sjöformannen Lindholm i ersättning för det honom tillhöriga hus, som skall undanskaffas, 100 mark, derest han icke vill eller kan af ofvanberörda lösningrätt sig begagna.

Tomten N:o 27 vid Båtsmansgatan.

Då denna tomt, som innehafts af Filaren Daniel Olof Weckman och Maskinisten Karl Fredrik Weckman gemensamt, tages i anspråk för utläggningen af Docksgatan, med undantag af en ringa del af tomtens östra sida, som är afsedd att förenas med angränsande tomt N:o 28 vid Båtsmansgatan, blefvo tomtinnehafvarene förstädigade att innan den 1 sistlidne Juni undanskaffa sina åbyggnader å tomten. Af dessa blef det östra boningshuset (n:o 11) af synemännen värderadt till 500 mark, hvaremot de trenne öfriga byggnaderna (N:ris 12, 13 och 14), hvilka Kammaren lät med tomtinnehafvarenes begifvande nedtaga, såsom fullständigt obeboeliga och icke användbara till annat än bränsle, icke kunde åsättas något värde.

Med godkännande af hvad synnemännen i förestående måtto föreslagit får Drätselkammaren vördsamt tillstyrka

att förre innehafvarene af arrendetomten N:o 27 vid Båtsmansgatan Filaren Daniel Olof Weckman och Maskinisten Karl Fredrik Weckman måtte i ersättning för det från tomten undanskaffade boningshus tillerkännas tillsammans 500 mark.

Tomten N:o 26 vid Båtsmansgatan.

Ifrågakomna tomt är delad emellan trenne innehafvare Sjöformanssenkan Magdalena Sjöblom, aflidne Sjömanshusvaktmästaren Carl Johan Lindströms arfvingar samt Arbetskarlen Gustaf Adolf Lindström, hvilka ega hvar sitt boningshus. Af tomten kommer ungefär hälften, hvarå Arbetskarlen Lindströms hus (N:o 15) befinner sig, att intagas af Docksgatan, samt återstoden, hvarå de tvenne öfriga husen (N:ris 16 och 17) äro belägna, att förenas med den angränsande arrendetomten N:o 31 vid Båtsmansgatan. Då arealen af sistnämnda tomt derigenom kommer att ökas med vidpass hälften af tomtens förra storlek, anser Kammaren det vara rättvist att innehafvarene af tomten N:o 26 vid Båtsmansgatan medgifvas rätt att gemensamt med innehafvaren af tomten N:o 31 vid sagde gata, de förra till en tredjedel och den sistnämnda till två tredjedelar, inlösa den utvidgade tomten, hvarjemte den af åboerna, som nödgas undanflytta sitt hus, borde i öfverensstämmelse med hvad synemännen föreslagit tillerkännas i ersättning för flyttningskostnaden 200 mark.

Drätselkammaren får därför värdsamt föreslå

att innehafvarene af arrendetomten N:o 26 vid Båtsmansgatan Sjöformanssenkan Magdalena Sjöblom, aflidne Sjömanshusvaktmästaren Carl Johan Lindströms rättsinnehafvare samt Arbetskarlen Gustaf Adolf Lindström måtte medgifvas rätt att gemensamt med innehafvaren af arrendetomten N:o 31 vid sagde gata, de förra till en tredjedel och den sistnämnde till två tredjedelar, inlösa nästberörda utvidgade tomt, samt att Arbetskarlen Lindström måtte tillerkännas i ersättning för flyttningen af det honom tillhöriga hus 200 mark.

Tomten N:o 34 vid Sjömansgatan.

Af denna tomt, som innehafves till hälften af Timmermannen Alexander Skutvik och till andra hälften af Fröken Evelina Stier, kommer endast en del af den vestra sidan att afskiljas för Docksgatan, hvaremot tomten i öfrigt blir oförändrad. Då emellertid de båda tomtinnehafvarenes åbyggnader befinna sig å den del af tomten, som kommer att intagas af gatan, blefvo vederbörande förständigade att innan den 1 sistlidne Oktober bortflytta desamma, hvilken tidpunkt sed ermera blifvit af Kammaren framflyttad till den 15 Juni nästkommande år 1889,

såvida planeringen af endast vestra sidan af Docksgatan under innevarande år medhunnits. Under förutsättning att tomtinnehafvarene icke komme att inlösa återstående delen af tomten hade synemännen föreslagit att dem skulle tillerkännas i ersättning för flyttning af deras åbyggnader, Fröken Stier 800 mark för huset N:o 18 och Timmermannen Skutvik 600 mark för huset N:o 19. Men, i händelse vederbörande vilja begagna sig af den lösningsrätt till den nyreglerade tomten, hvilken Kammaren anser dem böra medgifvas, kunde de föreslagna flyttningsbidragen enligt Kammarens åsigt nedsättas till hälften.

Kammaren får på grund häraf vördsamt föreslå:

att innehafvarene af arrendetomten N:o 34 vid Sjömansgatan Timmermannen Alexander Skutvik och Fröken Evelina Stier måtte beviljas rättighet att, jemte erhållande i flyttningsbidrag för sina åbyggnader, den förstnämnde 300 mark och den senare 400 mark, gemensamt, till hälften hvardera, inlösa den återstående delen af sagde tomt, efter skeende värdering, eller att, i fall vederbörande icke skulle kunna eller vilja begagna sig af oförmälda lösningsrätt, dem måtte tillerkännas i ersättning för undanskaffandet af deras åbyggnader, Timmermannen Skutvik 600 mark och Fröken Stier 800 mark.

Tomten N:o 37 vid Sjömansgatan.

Denna tomt är delad emellan tvenne åboer Fiskareenkan Hedda Lovisa Friman och Fiskköpareenkan Eva Wilhelmina Blomqvist, hvilka ega hvar sitt hus. Enligt den nya stadsplanen kommer ifrågavarande tomt att regleras sålunda att den vestra delen, å hvilken Fiskareenkan Frimans hus (N:o 20) är beläget, förenas med det af Skeppsdockan disponerade fabriksqvarteret N:o 176, medan återstoden tillfaller tomten N:o 10 vid Docksgatan i qvarteret N:o 117, hvilken tomt derigenom förstoras med omkring hälften af sitt förra område. Under förutsättning att de båda tomtinnehafvarene blefve nödsakade att undanskaffa sina hus utan rätt att inlösa annan tomt, hafva synemännen föreslagit att dem skulle tilldelas i ersättning, Enkan Friman 800 mark och Enkan Blomqvist 350 mark. Enligt hvad innehafvaren af Skeppsdockan Ingeniören Oskar Eklund för Drätselkammaren tillkännagifvit, vore han emellertid villig att, äfven om det område, hvarå Enkan Frimans byggnad befinner sig, såsom afsedt är, kommer att förenas med Skeppsdockan, tillåta Enkan Friman, som redan uppnått en hög ålder, att intill hennes dödsdag bibehålla ifrågavarande hus å dess nuvarande plats. Skulle Enkan Friman, såsom antagligt är, begagna sig af detta anbud, borde, enligt Drätselkammarens förmenande, någon vidare ersättning till henne eller hennes rättsinnehafvare icke ifrågakomma. Hvad åter Enkan Blomqvist beträffar, synes det Kammaren vara med rättvisa öfverensstämmande att henne förunnas rättighet att gemensamt

med innehafvaren af arrendetomten N:o 10 vid Docksgatan, inom hvilken den henne tillhöriga byggnad (N:o 21) faller, till en tredjedel inlösa sistsagda utvidgade tomt. I antydda fall borde emellertid det föreslagna flyttningsbidraget bortfalla.

Drätselkammaren får fördenskull vördsamt föreslå

att innehafvaren af den vestra hälften af arrendetomten N:o 37 vid Sjömansgatan Fiskareenkan Hedda Lovisa Friman berättigas att intill sin död å dess nuvarande plats bibehålla det henne tillhöriga hus, med skyldighet att intill dess ifrågavarande område förenas med Skeppsdockan till staden erlægga hälften af det för hela tomten utgående arrendet, derest Enkan Friman icke föredrager att, emot erhållande af 800 mark i flyttningsersättning, innan den 15 Juni nästkommande år 1889 undanskaffa huset och afträda tomtplatsen till stadens förfogande, samt

att innehafvaren af andra hälften af ifrågavarande tomt Fiskköpareenkan Eva Wilhelmina Blomqvist måtte medgifvas rättighet att gemensamt med innehafvaren af arrendetomten N:o 10 vid Docksgatan, till en tredjedel, inlösa sistberörda tomt efter det värde, som vid skeende uppskattning kan blifva tomten åsatt, men att, i fall hon af omförmälda lösningsrätt icke kan eller vill sig begagna, henne måtte tillerkännas i ersättning för det henne tillhöriga hus, hvilket i sådan händelse bör innan den 15 Juni nästkommande år 1889 undanskaffas, 350 mark.

Tomten N:o 39 vid Wladimirsgatan.

Af denna tomt, som innehafves af Maskinisten Edvard Selin, kommer ungefär hälften att intagas af Repslagaregatan, samt återstoden att förenas med angränsande arrendetomt N:o 37 vid Wladimirsgatan i kvarteret N:o 81, hvilken tomt derigenom vinner en tillökning, motsvarande omkring hälften af dess förra areal. Då af åbyggnaderna ä Maskinisten Selins ifrågavande tomt, ett större bopningshus (N:o 23), värderadt af synemännen till 4,500 mark, helt och hållet befinner sig inom den del af tomten, som tillfaller tomten N:o 37 vid Wladimirsgatan, anser sig Drätselkammaren böra föreslå att Maskinisten Selin medgifves rätt att gemensamt med innehafvaren af sistnämnda tomt, till en tredjedel, inlösa sagde tomt efter skeende värdering, de båda tomtinnehafvarene sedermera obetaget att sig emellan öfverenskomma om tomtens klyfning. I händelse Maskinisten Selin komme att begagna sig af denna lösningsrätt, borde någon ersättning för huset N:o 23 icke ifrågakomma, hvaremot honom i motsatt fall borde tillerkännas den af synemännen föreslagna godtgörelse af 4,500 mark. För Maskinisten Selins öf-

riga åbyggnader å tomten, hvilka i hvarje fall måste undanskaffas innan den 15 Juni nästkommande år 1889, hafva synnemännen föreslagit att honom skulle tilldelas i ersättning för boningshuset (N:o 22) 8,000 mark samt för ett uthus (N:o 24) 600 mark, under förutsättning dock att Selin icke komme att få inlösa annan tomt. I motsatt fall borde åter berörda ersättningar nedsättas till hälften.

Med godkännande af omförmälda förslag får Drätselkammaren vördsam samt föreslå

att innehafvaren af tomten N:o 39 vid Wladimirgatan Maskinisten Edvard Selin måtte berättigas att gemensamt med innehafvaren af tomten N:o 37 vid samma gata, till en tredjedel, inlösa sistsagde utvidgade tomt efter det värde, hvar till densamma vid skeende värdering kan komma att uppskattas, emot erhållande derjemte i flyttningsbidrag för ett boningshus 4,000 mark och för ett uthus 300 mark, men att, i fall Maskinisten Selin icke kan eller vill af denna lösningsrätt sig begagna, honom måtte tillerkännas i ersättning för undanskaffandet af samtliga honom tillhöriga åbyggnader tillsammans 13,100 mark.

Tomten N:o 32 vid Andraegatan.

Ifrågavarande tomt, hvilken innehafves till hälften af Formannen Johan Fredrik Grönlund och till den andra hälften af Hyrkuskenkan Eva Gustava Lundström, hvilka innehafvare äfven gemensamt ega de å tomten uppförda åbyggnader, kommer, i likhet med nästföregående, att till omkring hälften af dess areal intagas af Repslagaregatan samt till återstoden att förenas med tomten N:o 30 vid Andraegatan, hvilken derigenom utvidgas med omkring hälften af dess förra storlek. Till följd af regleringen måste det å tomtens vestra sida belägna boningshus (N:o 25), värderadt till 2,700 mark, fullständigt undanskaffas, samt de båda öfriga husen, nämligen boningshuset invid Andraegatan (N:o 26) värderadt till 2,400 mark, och uthuset å tomtens norra sida (N:o 27), uppskattadt till 200 mark, till den del desamma inskjuta å den blifvande Repslagaregatan, flyttas. Ofvanstående värden hafva af synnemännen blifvit byggnaderna åsatta under förutsättning att tomtinnehafvarene icke komme att inlösa annan tomt. Skulle desse emellertid tillerkännas rättighet att gemensamt med innehafvaren af tomten N:o 32 vid Andraegatan inlösa sistsagda tomt, borde de föreslagna ersättningarna nedsättas för huset N:o 25 till 1,350 mark, för huset N:o 26, hvilket i sådan händelse endast till en mindre del behöfde flyttas, till 600 mark samt för uthuset N:o 27 till 100 mark.

Då Drätselkammaren på förut framhållna skäl anser Formannen Grönlund och Hyrkuskenkan Lundström icke böra förmenas slik lösningsrätt till en tredjedel af tomten N:o 30 vid Andraegatan, får Drätselkammaren, som äfven i öfrigt godkändt synnemännens förslag, vördsamt tillstyrka

*att innehafvarene af arrendetomten N:o 32 vid Andraegatan For-
mannen Johan Fredrik Grönlund och Hyrkuskenkan Eva Gustava
Lundström måtte tillerkännas rättighet att gemensamt med innehafvaren
af tomten N:o 30 vid sagde gata, de förra till en tredjedel, inlösa sist-
sagda tomt efter det värde, som vid skeende uppskattning kan varda
densamma åsatt, emot erhållande derjemte i flyttningsbidrag för dem
tillhöriga åbyggnader sammanlagdt 2,050 mark, men att, i fall veder-
börande icke kunna eller vilja af omförmälda lösningsrätt sig begagna,
dem måtte tilldelas i ersättning för undanskaffandet af berörda åbygg-
nader tillsammans 5,300 mark.*

Tomten N:o 33 vid Andraegatan.

Af denna tomt, som innehafves af Gårdsegaren G. V. Lindfors, kommer, i likhet med hvad förhållandet är med de tvenne nästföregående tomterna, omkring hälften att afgå till Repslagaregatan, samt återstoden att förenas med angränsande tomt N:o 30 vid Andraegatan i qvaret N:o 82. Som sistnämnda tomt emellertid redan tidigare blifvit af staden försäld, kan gårdsegaren Lindfors icke tillerkännas lösningsrätt till någon del deraf, utan måste samtliga åbyggnader å hans nu ifrågavarande tomt, värderade huset N:o 28 till 5,000 mark och huset N:o 29 till 1,000 mark, undanskaffas. För undvikande häraf hafva synemännen föreslagit att sådan ändring i den nya stadsplanen borde utverkas att den del af tomten, som är afsedd att förenas med tomten N:o 30 vid Andraegatan, finge såsom särskild tomt bibehållas. Kammaren har dock icke kunnat omfatta detta förslag, enär, efter regleringsplanens uppgörande och fastställande, några nya omständigheter icke inträffat, som skulle betinga en ändring af planen uti nu ifrågavarande del, utan fastmer verkningarna af regleringen med hänsyn till omordade tomt redan vid planens utarbetande kunnat och bordt förutses. Hvad åter beträffar den ersättning, som synemännen eventuellt föreslagit att måtte Gårdsegaren Lindfors tillerkännas för hans åbyggnader, har Kammaren i betraktande af att det norra boningshuset är så godt som nyuppfördt samt att Lindfors, då honom icke står öppet att inlösa annan tomt, dit desse kunde flyttas, befinner sig i sämre ställning än öfrige egare af värdefullare hus, hvilka beröras af regleringen, trott sig böra förorda att Lindfors måtte tillerkännas i ersättning för undanskaffandet af de honom tillhöriga åbyggnaderna, utöfver hvad synemännen föreslagit, ytterligare 2,000 mark.

Kammaren anser sig slutligen böra upplysa att egaren af gården N:o 30 vid Andraegatan, i anledning af Kammarens derom gjorda förfrågan, förklarar sig villig att tillösa sig det område, hvarmed hans tomt är afsedd att utvidgas, till det pris, som vid skeende värdering kan bestämmas.

På grund af hvad ofvan anförts får Kammaren vördsamt föreslå

att innehafvaren af tomten N:o 33 vid Andraegatan Gårdsegaren G. W. Lindfors måtte tilldelas i ersättning för undanskaffandet af de å tomten befintliga åbyggnader tillsammans 8,000 mark.

Tomten N:o 2 vid Sandviks kajen.

Denna tomt innehafves till tre fjerdedelar af Byggmästaren Gustaf Jansson och till en fjerdedel af Perukmakaren E. Wesander och kommer endast den vestligaste delen deraf, hvarå de Byggmästaren Jansson tillhöriga hus (N:ris 30, 31 och 32) äro belägna, att tagas i anspråk för Repslagaregatan. För den händelse att Byggmästaren Jansson emot all förmodan icke skulle vilja inlösa sin andel i den nyreglerade tomten, hafva synemännen föreslagit att honom måtte tilldelas i ersättning för ofvanberörda hus resp. 900, 300, och 200 mark. I motsatt fall borde någon ersättning för sagde i förhållande till den värdefulla tomten jemförelsevis obetydliga byggnader icke ifrågakomma.

Anslutande sig till synemännens åsigt i detta afseende, får Drätselkammaren vördsamt tillstyrka

att Byggmästaren Gustaf Jansson och Perukmakaren E. Wesander måtte medgifvas rättighet att gemensamt, Jansson till tre fjerdedelar och Wesander till en fjerdedel, inlösa den ny reglerade tomten N:o 2 vid Sandviks kajen efter det värde, som vid skeende uppskattning kan blifva tomten åsatt, samt att Byggmästaren Jansson, i händelse han icke vill af berörda lösningsrätt sig begagna, måtte tillerkännas i ersättning för de byggnader, hvilka det åligger honom att för utläggningen af Repslagaregatan undanskaffa, tillsammans 1,400 mark.

Beträffande anvisande af medel för utbetalningen af de föreslagna ersättningarne, får Kammarkaren hemställa

ati samtliga ofvannämnda ersättningar, uppgående enligt nedanstående sammandrag till ett sammanlagdt belopp af 21,350 mark, eventuelt 42,750 mark, måtte utgå ur det anslag af 50,000 mark, som uti 1889 års utgiftsstat för ändamålet anvisats.

Slutligen och enär det för regleringsarbetenas ostörda fortgående är af största vigt att vederbörande tomtinnehafvare hörsamma de af Kammarkaren beträffande tiden och sättet för tomternas utrymmande och afträädande till staden meddelade föreskrifter, får Kammarkaren vördsamt föreslå

att ofvan föreslagna ersättningar och öfriga förmoner skola vederbörande tillgodokomma sedan de undanskaffat sina åbyggnader samt under vilkor att de härvid ställt sig de af Drätselkammaren meddelade föreskrifter till efterrättelse.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Edvard Loo.

Sammandrag af förestående ersättningar.

N:o 1 vid Kaptensgatan.	Huset N:o 1 . . .	1,200	mark, eventuelt	2,400	mark.
	" " 2 . . .	3,500	" "	7,000	" "
N:o 5 vid Fiskaregatan.	" " 3 . . .	200	" "	200	" "
	" " 4 . . .	300	" "	300	" "
N:o 6 " "	" " 5 . . .	200	" "	200	" "
	" " 6 . . .	—	}	"	300
	" " 7 . . .	—			
N:o 7 " "	" " 8 . . .	—	" "	500	" "
N:o 8 " "	" " 9 . . .	—	" "	500	" "
N:o 9 " "	" " 10 . . .	200	" "	200	" "
N:o 10 " "	" " 10a . . .	—	" "	100	" "
N:o 27 " Båtsmansgatan.	" " 11 . . .	500	" "	—	" "
	" " 12 . . .	—	" "	—	" "
	" " 13 . . .	—	" "	—	" "
	" " 14 . . .	—	" "	—	" "
N:o 26 " "	" " 15 . . .	200	" "	200	" "
	" " 16 . . .	—	" "	—	" "
	" " 17 . . .	—	" "	—	" "
N:o 34 " Sjömansgatan.	" " 18 . . .	400	" "	800	" "
	" " 19 . . .	300	" "	600	" "
No: 37 " "	" " 20 . . .	—	" "	800	" "
	" " 21 . . .	—	" "	350	" "

N:o 39	vid Wladimirsg.	Huset N:o 22 . . .	4,000 mark,	eventuellt 8,000 mark.
		" " 23 . . .	—	" 4,500 "
		" " 24 . . .	300	" 600 "
N:o 32	" Andraegatan.	" " 25 . . .	1,350	" 2,700 "
		" " 26 . . .	600	" 2,400 "
		" " 27 . . .	100	" 200 "
N:o 33	" "	" " 28 . . .	7,000	" 7,000 "
		" " 29 . . .	1,000	" 1,000 "
N:o 2	" Sandviksgatan.	" " 30 . . .	—	" 900 "
		" " 31 . . .	—	" 300 "
		" " 32 . . .	—	" 200 "
			<hr/> Summa 21,350 mark, eventuellt 42,750 mark.	

Till Drätselkammaren i Helsingfors.

Jemlikt Drätselkammarens förordnaude af den 4 Maj 1888 verkställdes den 31 i samma månad, äfvensom den 7 påföljande Juni af undertecknade ledamöter i Drätselkammaren och biträdande ingenjör vid stadens Byggnadskontor värdering af byggnaderna å sådana arrendetomter, hvilka antingen helt och hållet eller delvis tagas i anspråk för planering af nya gator eller andra regleringsarbeten, som blifvit föreslagna att verkställas inom de närmaste tre åren, med afseende å möjligen ifrågakommande ersättning för dessa byggnader.

Synemännen, hvilka hade sig bekant att någon rättighet för respektive arrendetomtinnehafvare att påyrka någon sådan ersättning icke förefinnes och att de bidrag, som staden möjligen godvilligt komme att tilldela dem, endast äro framkallade af de ömmande omständigheter, hvilka vid arrendatorernes afhysning göra sig gällande, enades att såsom rättesnöre för värderingen antaga, det densamma för de byggnader, hvilka befinna sig i godt och tidsenligt skick, motsvarar kostnaden för byggnadens förflyttning till annan plats, hvilken det vore arrendators ensak att anskaffa, hvaremot sådana byggnader, hvilkas förflyttning till följd af deras bofällighet eller gammaldags byggnadssätt icke ansågs motiverad, åsattes deras verkliga värde, med afseende å deras beskaffenhet och skick. Ehuru synemännen nog samt inse, att dessa sednare värden på långt när icke motsvara den nytta, som respektive innehafvare af byggnaderna nu draga af desse, ty med afseende härå borde dessa värden minst tiodubblas, kunna dock synemännen å andra sidan icke finna något giltigt skäl att åsätta byggnaderna högre värden, än

de faktiskt ega, utan få öfverlemna åt stadens styresmän att, derest de anse sådana skäl finnas förhanden, efter godtfinnande öka beloppen.

I enlighet med ofvanstående hafva synemännen åsatt nedanföertecknade byggnader följande värden:

Tomt N:o 1 vid Kaptensgatan.

N:o 1.	Norra boningshuset om 4 rum, flyttas	Fmk 2,400
N:o 2.	Södra d:o d:o 14 d:o d:o	„ 7,000

Tomt N:o 5 vid Fiskaregatan.

N:o 3.	Östra boningshuset, slopas	„ 200
N:o 4.	Vestra d:o d:o	„ 300

Tomt N:o 6 vid Fiskaregatan.

N:o 5.	Norra boningshuset, slopas	„ 300
N:o 6.	Södra d:o jemte N:o 7 uthus.	„ 300

Angående huset N:o 6 få synemännen föreslå att detsamma tillsvidare får kvarstå eller till dess tomten N:o 1 vid Styrmansgatan, uppå hvilken det är beläget, tages i anspråk.

Tomt N:o 7 vid Fiskaregatan.

N:o 8.	Norra boningshuset, slopas	Fmk 500
--------	--------------------------------------	---------

Tomt N:o 8 vid Fiskaregatan.

N:o 9.	Norra boningshuset, slopas	„ 500
--------	--------------------------------------	-------

Tomt N:o 9 vid Fiskaregatan.

N:o 10.	Norra boningshuset, slopas	„ 200
---------	--------------------------------------	-------

Tomt N:o 10 vid Fiskaregatan.

N:o 10a.	Södra boningshuset, slopas	„ 100
----------	--------------------------------------	-------

Angående byggnaderna N:ris 8, 9 & 10 anse synemännen att någon ersättning för dem rättsvisligen icke alls borde komma ifråga, såframt enligt väckt förslag innehafvarene af tomterna N:o 7 & 8 samt af N:ris 9 & 10 gemensamt få inlösa hvar sin af tomterna N:ris 36 & 37 enligt ny stadsplan, då denna fördel borde motsvara byggnadernas obetydliga värde; egaren af byggnaden N:o 10a deremot går, såsom åbo, miste om sådan förmon, hvarföre det åsatta värdet 100 mark föreslås till utbetalning.

Tomt N:o 27 vid Båtsmansgatan.

N:o 11.	Östra boningshuset, slopas	Fmk 500
N:o 12.	Vestra d:o obebeligt, slopas }	” —
N:o 13 & 14.	Uthus, förfallna, slopas	” —

Tomt N:o 26 vid Båtsmansgatan.

N:o 15.	Vestra byggnadskomplexen, slopas	Fmk 200
N:o 16.	Boningshuset i sydost, } Falla inom den del af tomten,	
N:o 17.	d:o i nordost, } som kommer att förenas med	tomten N:o 31 vid Båtsmansg.

Tomt N:o 34 vid Sjömansgatan.

N:o 18.	Nordvestra boningshuset	Fmk 800
N:o 19.	Sydvestra d:o	” 600

Tomt N:o 37 vid Sjömansgatan.

N:o 20.	Norra boningshuset	” 800
N:o 21.	Södra d:o	” 350

Beträffande byggnaden N:o 20 föreslå synemännen att densamma mot förhöjdt arrende tillsvidare måtte få kvarstå, till dess tomten oundgängligen måste tagas i anspråk.

Tomt N:o 39 vid Wladimirsgatan.

N:o 22.	Norra boningshuset, flyttas, (16 rum)	Fmk 8,000
N:o 23.	Södra d:o d:o (10 rum)	” 4,500
N:o 24.	Uthus d:o d:o	” 600

Tomt N:o 32 vid Andrægatan.

N:o 25.	Norra boningshuset, flyttas, (9 rum)	Fmk 2,700
N:o 26.	Södra d:o d:o (8 rum)	” 2,400
N:o 27.	Uthus d:o d:o	” 200

Tomt N:o 33 vid Andrægatan.

N:o 28.	Norra boningshuset (9 rum)	Fmk 5,000
N:o 29.	Södra d:o (4 rum)	” 1,000

Af sistnämnda tre tomter återstå enligt nya stadsplanen delar af omkring 50 fots bredd och 100 å 150 fots djup, ämnade att förenas med de i öster tillgränsande tomterna. Det förefaller emellertid som om såväl arrendatorernes som stadens intressen bättre blefve tillgodosedda om de återstående tomtdelarne kunde bilda sjelfständiga tomter, hvilka enligt värdering hembjödtes de nuvarande arren-

datorerne till inlösen; i detta fall borde nemligen endast följande ersättningar för byggnader ifrågakomma:

Tomt N:o 39 vid Wladimirsgatan.

N:o 22.	Norra boningshuset, flyttas delvis (8 rum) . . .	Fmk 4,000
N:o 24.	Uthuset d:o d:o	„ 300

Tomt N:o 32 vid Andrægatan.

N:o 25.	Norra boningshuset, flyttas, (9 rum)	Fmk 1,350
N:o 26.	Södra d:o d:o delvis (2 rum) . . .	„ 600
N:o 27.	Uthus d:o d:o	„ 100

Tomt N:o 33 vid Andrægatan.

N:o 28.	Norra boningshuset, flyttas (9 rum)	Fmk 5,000
---------	---	-----------

För de tre tomterna skulle sammanlagda minskningen af ersättningsbeloppet sålunda utgöra Fmk 13,050, hvarjemte detta sätt att ordna saken troligen skulle uppväcka större belåtenhet äfven hos arrendatorerna.

Tomt N:o 2 vid Sandviks kajen.

N:o 30.	Vestra boningshuset, flyttas (3 rum)	Fmk 900
N:o 31.	Östra d:o d:o (1 rum)	„ 300
N:o 32.	Uthus d:o	„ 200

Innehafvaren af dessa byggnader har samma fördel som förut påpekats vid tomterna N:ris 7, 8, 9, & 10 vid Fiskaregatan nemligen att enligt värdering få inlösa en invid arrendetomten belägen ny tomt, och borde af denna orsak någon ersättning för de obetydliga byggnaderna N:ris 29—31 icke utgå. Helsingfors den 8 Juni 1888.

K. B. Åström.

Alex. Ärt.

C. Hausen.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolks tryckeri, 1889.

HELISOVÅRDSNÄMNDEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 5 Febr. 1888.

Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

№ 11.

I det Helsovårdsnämnden har äran hos Stadsfullmäktige anmäla att tiden för stadens båda distriktsläkares och den af staden anställda qvinliga läkares mandat utgå den 10 nästkommande April och jemte det nämnden ber få förorda att den sistnämnda läkares uppdrag ytterligare förlänges på samma tid som förut, anhåller nämnden att med erinran om ifrågavarande tjänsters ledigansläende i så god tid att desamma före sagde 10 April åter kunna af Stadsfullmäktige besättas, få rörande distriktsläkarene och fattigsjukvården i staden framhålla följande.

Under stadens år för år fortgående tillväxt i omfång och folkmängd ha de anspråk som ställts på distriktsläkarene och i följd deraf deras arbete också varit i ständigt stigande. Denna stegring har under det sistförflutna året åter gjort sig särskildt märkbar. De af distriktsläkarene behandlade sjukdomsfallen uppgå år 1888 till 4,910 mot 4,276 år 1887, således en tillökning af 634 fall, eller i det närmaste 15 %, på ett år.

Att denna stegring icke är tillfällig, framgår af följande sammanställning omfattande åren 1878—88:

Antal sjukdomsfall behandlade af distriktsläkarene:

1878	1,026 fall
1879	2,254 "
1880	2,309 "
1881	2,756 "
1882	3,348 "
1883	3,887 "
1884	4,149 "
1885	4,235 "
1886	4,559 "
1887	4,276 "
1888	4,910 "

Utom år 1887, som (tvifvelsutän i följd af då rådande ringa sjuklighet) undantagsvis företer ett nedåtgående, har ifrågavarande siffra fortfarande stigit

och sedan år 1880 mer än fördubblats; om man går tillbaka till 1878, mer än fördubblats. Härvid bör ännu uppmärksammas, att de senaste åren i allmänhet varit utmärkta af ett relativt godt helsotillstånd, framförallt frihet från epidemiska sjukdomar, hvarigenom den af ofvanstående siffror framgående stegringen får en yttermera ökad betydelse.

Sjukbesökens antal visar enahanda fortgående tillväxt. Dessa besök (dels polikliniska, dels besök i patienternas hem) voro från och med år 1881 (för tidigare år saknas exakta summeringar):

1881	4,480 besök.
1882	5,384 ”
1883	6,244 ”
1884	6,502 ”
1885	6,768 ”
1886	7,929 ”
1887	7,465 ”
1888	7,860 ”

Men icke nog dermed att stadens distriktsläkare för närvarande få sköta en fattigpraktik, som är mer än dubbelt större, än den var för tio år; deras arbete är ock ökadt derigenom, att staden under denna tid erhållit ett mycket vidsträcktare omfång. Fjerde och sjette stadsdelarne, men isynnerhet förstäderna invid chausséerna, af dem framförallt den vid den östra belägna, eller den s. k. Sörnäs förstaden, ha blifvit i alla riktningar bebygda och intagit ett område som flera gånger öfverträffar deras utsträckning för ett årtionde. Af naturliga skäl är det just den på dessa aflägsna utkanter boende befolkningen, som tager distriktsläkarene mest i anspråk, medan de centrala delarne af staden, hvilka mera växa i höjden, i allt större grad upptagas af en bergad och välmående befolkning, som icke behöfver anlita distriktsläkaren.

Distrikts- eller fattigläkare-institutionen daterar från år 1869. Några år tidigare, år 1861, hade vid kyrkostämman beslut fattats om anställande af två läkare i fattigvårdens tjänst, som skulle ega att med läkarehjelp tillhandagå stadens medellösa invånare och jemväl i öfrigt biträda fattigvården. Deras lön bestämdes till 2,400 m. och staden indelades i 2 distrikt, det östra och det vestra, med hufvudsakligen samma inbördes begränsning, som intill närvarande tid bibehållits. Beslutet trädde emellertid i verkställighet först från och med år 1869, eller för jemnt tjugu år tillbaka. Den enda förändring, som sedan dess vidtagits, utom lönernas höjande till 3,000 mk, som skedde år 1878, är den att år 1886 läkarens i östra distriktet arbete något lättades derigenom att åt den fyra år tidigare anställda qvinliga läkaren uppdrogs, förutom hennes egentliga åligganden, att vårda sjukdomsfall inom barnåldern i I:sta stadsdelen och i förstaden invid östra chausséen.

Såsom bekant var stadens invånare-antal år 1869 icke mycket öfver 30,000

personer, (enligt folkräkningen den 1 Mars 1870 uppgick det nämligen till summa 32,113), hvaremot detsamma för närvarande torde kunna uppskattas till inemot 60,000, eller nära dubbelt mot då. I betraktande här af får man väl anse en förstärkning af distriktsläkarepersonalen icke längre kunna uppskjutas och torde frågan icke lämpligen kunna lösas annorlunda än genom en ny indelning af staden för detta ändamål och anställandet af flere distriktsläkare.

Innan Helsovårdsnämnden går att framställa ett förslag till ny organisation af sjukvården i staden, ber nämnden att med stöd af en genom läkaren i vestra distriktet med. lic. Juslin, som handhafver sjukvården vid arbets- och fattiggårdens lasarett, till nämnden inlemnad och här bifogad skrift få upptaga en fråga, som med den förevarande står i nära samband.

Fattiggårdens lasarett har ett antal af 74 sjukplatser, hvilka nästan hela året om äro ända till den sista upptagna och för öfrigt snart komma att ökas med ytterligare 20 platser. Det är afsedt för kroniska sjuke bland den klass, som fattiggården har att sörja för och utgör sålunda i själfva verket ett lasarett för obotligt sjuke af stadens medellösa befolkning. Äfven om sålunda rörande flertalet der intagna fall ett återställande till helsa eller ens en förbättring icke torde ifrågakomma, så kan behovet af läkare i detta lasarett därför icke anses mindre och det traditionella *ena besöket* i veckan, som den med denna sjukvård ombetrodde läkaren derstädes gör, synas högst otillräckligt, för att icke tala om att fattiggårdens befolkning äfven utom dess lasarett kan vara i behof af läkarevård. Med hänvisande till med. lic. Juslins skrift får Hälsovårdsnämnden därför föreslå att en särskild läkare anställas vid arbets- och fattiggården och särskildt dess lasarett, hvilken läkares verksamhet likväl derjemte skulle tagas i anspråk vid stadens öfriga fattigsjukvård.

För den nya fördelningen af distrikten anser Helsovårdsnämnden följande tabellariskt ordnade data rörande de af distriktsläkarene behandlade sjukdomsfallen i de skilda stadsdelarne, som finnas införda i stadsläkarens årsberättelser, böra läggas till grund.

	S j u k d o m s f a l l å r										
	1878	1879	1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888
I:sta stadsdelen	69	125	121	138	154	210	254	267	385	396	416
II:dra "	47	100	67	77	111	181	182	164	193	201	299
III:dje "	35	105	111	109	160	176	167	154	137	106	131
IV:de "	231	453	512	616	693	811	902	996	1,073	965	1,107
V:te "	294	484	589	578	544	661	502	528	508	415	432
VI:te "	130	359	400	467	603	653	674	654	518	504	429
VII:de (o. IX:de) stadsd.	117	329	254	328	427	468	531	410	397	360	392
VIII:de stadsdelen . .	8	13	3	2	5	12	11	9	36	6	6
Området vid östra chausséen	60	163	250	256	371	492	620	762	1,001	1,029	1,301
D:o vid vest. chausséen	36	123	102	192	280	223	306	291	311	294	397
	1,026	2,254	2,309	2,756	3,348	3,887	4,149	4,235	4,559	4,276	4,910

Af denna öfversigt framgår att stegringen uti distriktsläkarenes verksamhet varit starkast inom förstaden vid östra chausséen, dernäst i IV:de stadsdelen (till hvilken alla derstädes under de senaste åren uppförda arbetarebostäderna räknats), sedan ock i förstaden vid östra chausséen, mera stationärt har deremot antalet varit i de inra stadsdelarne. På grund häraf och då enligt all sannolikhet, de delar af staden, der de behandlade sjukdomsfallen den senaste tiden mest ökats, äfven under de närmast kommande åren torde komma att förete enahanda förhållande, anser Helsovårdsnämnden Sörnäs förstad böra utgöra ett distrikt för sig, Tölö förstad jemväl skiljas från den egentliga staden, och denna äfven nu delas i två distrikt, såsom af följande förslag närmare framgår:

Södra distriktet omfattar III:dje, V:te, VI:te, VII:de och IX:de stadsdelarne, med det undantag som 3:dje mom. för III:dje stadsdelen anger. Läkaren i detta distrikt tillhandagår jemväl stadens brandkår med läkarevård.

Norra distriktet utgöres af I:sta, II:dra, IV:de och VIII:de stadsdelarne, med det undantag, som nästföljande 3:dje mom. för I:sta, II:dra och VIII:de stadsdelarne innehåller.

Läkaren för gynäkologiska sjukdomsfall, hvars åligganden i afseende å dessa fall äro bestämda genom Stadsfullmäktiges beslut af den 16 Februari 1886, bibehåller sjukdomsfallen inom barn-åldern från I:sta stadsdelen samt får sig dessutom tillagdt barnfallen inom II:dra, III:dje och VIII:de stadsdelarne, äfvensom de allmänna sjukdomsfallen hos qvinnor i samma stadsdelar.

Sörnäs distrikt omfattar det till staden hörande området norrom Långa bron och öster om jernvägslinien.

Tölö distrikt utgöres af staden tillhörande området norrom Esbo tull och vester om jernvägslinien. Läkaren i detta distrikt handhafver tillika sjukvården vid *stadens arbets- och fattiggård och det dertill hörande lasarettet*, i hvilket sistnämnda han bör aflägga dagliga besök.

Mindre ändringar i denna fördelning, som af tillfälliga omständigheter kunna föranledas, eger Helsovårdsnämnden i förekommande fall vidtaga.

Distriktsläkarene böra hafva sin bostad hvar inom sitt distrikt, helst så centralt i afseende å detsamma, som med förhållandena är förenligt, äfvensom i allmänhet ställa så till att de af hjälpbehöfvande inom distriktet snabbt och utan svårighet kunna anträffas.

Distriktsläkarenes löner anser Helsovårdsnämnden böra blifva lika för alla, eller i enlighet med närvarande förhållandet 3,000 mk för enhvar, samt läkaren i Tölö distrikt, i anseende till honom åliggande skyldighet att dagligen besöka lasarettet i Fattiggården, dessutom ett årligt tillskott af 400 mk i resemedel böra tilläggas, hvaremot den ersättning för hyrkuskega, han nu för hvarje besök upp- bär, borde bortfalla.

Den qvinliga läkaren (för gynäkologiska sjukdomsfall), som härintill åtnjutit en mindre lön, än distriktsläkarene, anser Helsovårdsnämnden framdeles

böra erhålla lika stor lön som desse, sedan densamma numera äfven har distriktsläkare-praktik och härigenom är lika bunden, som de sistnämnde, samt har samma skyldighet att vid tjänstledighet för sig ställa vikarie.

En omarbetning af distriktsläkareinstruktionen kunde äfven i andra här icke berörda detaljer anses nödig och utber sig Helsovårdsnämnden att, särdeles om den nu föreslagna nya organisationen blir godkänd, få inkomma med förslag i sådant afseende.

Helsovårdsnämnden har vid uppgörandet af här framställda förslag haft sig noggsamt bekant att det just i närvarande stund genom enskildt iutiativ är å bane att i staden inrätta en s. k. poliklinik, der medellöse sjuke kunna rådfråga läkare och erhålla anvisningar till bot, äfvensom att upphofsmännen till detta af allt erkännande förtjenta förslag äro sinnade att hos Stadsfullmäktige anhålla om bidrag till dess sättande i verket. Nämnden kan dock häruti icke se ett skäl att frångå sin framställning, eller ens att inskränka de deruti förordade anspråken, enär den tillämnade Polikliniken icke torde kunna ersätta distriktsläkarene, hvilka äro skyldige att göra hembesök hos patienterne, att ha två dagliga mottagnings-timmar hela året om, samt för trängande sjukbesök skola när som helst kunna uppsökas i sin bostad.

Om Helsovårdsnämnden måste erkänna att de penningeuppoffringar, som ett bifall till här gjorda framställning komme att medföra, åter skulle föranleda en icke obetydlig tillökning i stadens budget för dess sundhets- och sjukvård, så ber nämnden härvid få framhålla att Helsingfors stad åtnjuter en stor lättnad i afseende å denna budget genom de här förlagda stora, af staten underhållna sjuk-inrättningarne, hvilka till största delen dock komma staden till godo, så att de af densamma på sjukvård använda kostnader i alla fall måste framstå som relativt ganska måttliga. För jemförelses skull ber Helsovårdsnämnden få häntyda på förhållandena i Stockholm, som har 14 distriktsläkare på en folkmängd af 229,000 invånare, eller en läkare på 15,—16,009, och der sjukdomsfallen utgöra i medeltal 1,400 på hvarje läkare årligen, men der distrikten i anseende till stadens tätare bebyggande äro mindre till omfång och distriktsläkare-lönerna uppgå från 2,000 till 3,200 kr. (Tre distriktsläkare åtnjuta 2,000 kr., tre 2,400 kr., sex 2,800 kr. och två 3,200 kr. i lön, således i medeltal enhvar 2,600 kr.). Stockholm bekostar dessutom åtskilliga polikliniker samt ersätter distriktsläkarene särskildt för natt-besök hos medellösa patienter. De stora summor, Sveriges hufvudstad årligen ut-gifver för sina sjukhus, komma här alldeles icke i betraktande.

Helsovårdsnämnden ber slutligen få tillägga att, för den händelse Stadsfullmäktige icke kunde fatta ett omedelbart beslut med anledning af nämndens här gjorda framställning, såväl de nuvarande distriktsläkarene, som den qvinliga läkaren äro villige att, äfven sedan deras mandat den 10 April d. å. utgått, under en kortare tid på samma vilkor som härintill fortfara att sköta sina be-fattningar.

På grund af det anförda har Helsovårdsnämnden äran föreslå:

att två nya distriktsläkaretjenster inrättas, som skola besättas med legitimerade läkare mot 3,000 mk årlig lön och med tillägg af 400 mk i resemedel för den ena af dem;

att fortfarande bibehålla den qvinliga läkaren samt öka dess lön med 600 mk årligen, eller till lika belopp, som den för öfriga distriktsläkare bestämda;

att jastställa den af Helsovårdsnämnden föreslagna nya indelningen af staden i läkare-distrikt, äfvensom den föreslagna tillökade läkarevården vid Arbets- och fattiggårdens lasarett;

att uppdraga åt Helsovårdsnämnden att inkomma med förslag till de förändringar och tillägg i Instruktionen för distriktsläkarene, som af omständigheterna kunna vara påkallade;

att anmoda Magistraten att anslå samtliga distriktsläkaretjenster äfvensom den qvinliga läkarebefattningen lediga att af kompetente personer ansökas inom stadgad tid och mot vilkor att desamma underkasta sig de uti distriktsläkareinstruktionen möjligen vidtagande förändringar;

att, i fall Stadsfullmäktige icke anse lämpligt att genast bifalla till här framställda förslag, anmoda de nuvarande distriktsläkarene äfvensom den qvinliga läkaren att tillsvidare fortfara att sköta sina tjenster på samma sätt som förut.

På Helsovårdsnämndens vägnar:

Vilh. Sucksdorff.

J. N. Bärnlund.

Till Helsovårdsnämnden i Helsingfors.

Med anledning af snart förestående ånyobesättande af distriktsläkaretjensterna i Helsingfors torde det vara här på sin plats att fästa Helsovårdsnämndens välvilliga uppmärksamhet på ett mångårigt missförhållande, som existerat vid den kommunala sjukvården i hufvudstaden. Jag menar läkarevården vid stadens Fattiggård och dess lasarett. — Ända sedan 1878, då lasarettet derstädes inrättades, har läkarevården påförts den ena af stadens distriktsläkare, neml. läkaren i vestra distriktet. Att sådant då kunde ifrågakomma är förklarligt både genom det betydligt mindre patienttal läkaren hade i egenskap af distriktsläkare och den ringa efterfrågan på sjukplatser å lasarettet. Men under årens lopp hafva förhållandena betydligt förändrat sig. Sålunda steg distriktsläkarens i vestra distriktet sjuknummer för 1888 till något öfver 2,000 och sjukbesökens antal till omkr. 3,000 eller betydligt mer än hvardera af de andra distriktsläkarenes sjuknummer. Under sådana förhållanden å det ögonskenligen obilligt att denne läkare derjemte åhvälfves sjukvården å fattiggården och dess lasarett, som både genom sitt aflägsna läge och sin storlek gör sjukbesöken betungande.

Under 1887 vårdades nemligen å lasarettet 165 personer med sammanlagdt 14,112 sjukvårdsdagar; hvarje dag hafva i medeltal 38,7 patienter varit i lasarettet intagne. Under samma år gjorde läkaren 51 sjukbesök eller enligt gammal tradition 1 sjukbesök i veckan.

Utom att det principiellt är oegentligt att ett lasarett på 47 sängar och en dårvårdsafdelning på 27 platser sålunda skötes så att säga i förbifarten eller „på köpet“ med ett enda reglementeradt veckobesök af den af annat arbete öfverhäfvan betungade distriktsläkaren, så är det enligt min mening derjemte ovärdigt för Helsingfors kommun att så försumma den ena af sina tvenne sjukvårdsanstalter.

Att åter fordra af distriktsläkaren att han skall sköta lasarettet såsom lasarettsläkare med täta, kanske dagliga sjukbesök, är både obilligt och omöjligt. Det är en i mitt tycke solklar sak, att ett lasarett af det omfång som fattiggårdens med 47 sjuksängar och 27 platser på dårvårds-sidan samt en inrättning af 150 mer eller mindre till hälsan skrala hjon bör hafva sin egen aflönade läkare, isynnerhet som lasarettet som bäst utvidgas med 20 dårplatser och fattiggården utvidgas för intagande af ytterligare 50 hjon och 100 personer till den nya arbetsinrättningen samt platserna å barnafdelningen ökas till 40.

Då Helsovårdsnämnden för närvarande torde vara betänkt på en tidsenlig förbättring af den kommunala sjukvården bland stadens medellösa befolkning får

jag härmed hos Helsovårdsnämnden anhålla, att samtidigt tages i välvilligt öfvervägande, huruvida icke det vore ett trängande behof att vidtaga en tidsenlig och välbehöflig förbättring af sjukvården å stadens arbets- och fattiggård samt det dermed förenade lasarettet. H:fors den 5 Februari 1889.

Eduard Juslin.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 16 November 1888.

N:o 267.

Utlåtande i fråga om gatuunderhållets öfvertagande af kommunen.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Vid sammanträde den 5 sistlidne Juni beslöto Stadsfullmäktige inhemta Drätselkammarens utlåtande i den hos Fullmäktige sedan längre tid tillbaka under behandling varande frågan om sådan förändring af sättet för gatuunderhållets i staden ombesörjande, att detsamma i dess helhet skulle öfvertagas af Kommunen, till hvilken frågas lösning förslag utarbetats af ett utaf Fullmäktige för ändamålet nedsatt särskildt utskott (se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 37 för 1887). Till fullgörande häraf får Drätselkammaren, efter pröfning af detta svår lösta och i kommunens förvaltning djupt ingripande spörsmål, afgifva nedanstående yttrande och förslag, hvarvid Kammaren sjelfallet utgått från det faktiskt bestående förhållandet att hvarje tomtogare är skyldig underhålla sin gatudel, oberoende deraf huruvida en ändring i detta förhållande kunde åstadkommas på vare sig administrativ eller legislativ väg.

Hvad först angår önskligheten af en förändring i det nuvarande sättet för gatornas underhåll, har väl inom Drätselkammaren den åsigt uttalats och vunnit understöd, att öfverflyttandet af gatuunderhållsbestyret från de enskilde tomtogarne till kommunen icke komme att afhjelpa de brister, som för närvarande vidlåda gatläggningen i staden, hvarför en förändring i anfördt syfte icke vore af omständigheterna påkallad.

Till stöd för denna åsigt har framhållits att de anmärkta bristfälligheterna i stensättningen icke egentligen äro beroende deraf att gatuunderhållet ombesörjes af de enskilde tomtogarne, enär ju desse i allmänhet för gatläggningens verkställande anlita samma entreprenörer, hvilka staden använder för stensättningen af sina gatuandelar, utan att orsakerna till desamma hufvudsakligast äro att söka deri att för gatornas beklädande begagnade materialet icke är ändamålsenligt samt att stensättningens hållbarhet i hög grad minskas genom de täta upprifningar af gatuläggningen, som föranledas af nedläggandet och iståndsättandet af gas-, vattenlednings- och afloppsrör. Tillika har anmärkts att nödig utredning ej förefinnes derom att gatuunderhållets ombesörjande af kommunen skulle i ekonomiskt afseende ställa sig fördelaktigare än dess handhafvande af de enskilde tomtogarne. Tvärtom vore det att antaga att i sistnämnda fall det egna intresset i

långt högre grad skulle förmå de gatuunderhållsskyldige att noga beräkna och sorgfälligt öfvervaka stensättningen och omläggningen af deras gatuandelar, än hvad som kunde påräknas af en för hela kommunen gemensam förvaltning.

Drätselkammarens pluralitet har dock, i likhet med det Stadsfullmäktiges utskott, som beredt ärendet, funnit de olägenheter, hvilka åtfölja det nuvarande sättet för gatuunderhållets ombesörjande, alltför stora, för att icke en utväg borde sökas till deras undanrödjande; och i detta afseende synes nämnda underhålls öfvertagande af staden erbjuda den säkraste utsigten för åstadkommande af ett bättre sakernas tillstånd. En öfvergång till ett gatläggningssystem med bättre material är nämligen föga tänkbar, sålänge hvarje tomtogare sjelf stensätter och underhåller sin gatuandel, ty redan ojämnheten i den nuvarande gatuunderhållstungan sätter svåra hinder i vägen för uppställandet af större allmänna fordringar på gårdsegarne i afseende å sättet för besvärets fullgörande. Och påtagligt är att antalet af de partiela gatuomläggningar, som äro en följd af vatten- och afloppsledningars inrättande, komme att i hög grad minskas, ifall gatuunderhållet komme att ombesörjas af samma förvaltning, hvilken omhänderhar sistnämnda arbeten. För öfrigt bör i afseende å nästberörda arbeten ock erinras att, om de också under det senaste årtiondet ofta förekommit samt föranledt upprifning och omläggning af en mängd äldre gator, hvilka antingen varit i saknad af vattenledning och kloak eller varit försedda endast med gamla afloppskanaler af olämplig konstruktion, de framdeles torde komma i fråga uti långt mindre antal, emedan de äldre gatorna numera till största delen blifvit försedda med nödiga ledningar samt vid anläggandet af nya gator ifrågavarande rörledningsarbeten utföras i sammanhang med gatuplaneringen, hvarför upprifning af gatläggningen egentligen torde behöfva ega rum endast vid ledningarnas remontering. — Hvad åter beträffar frågan om kostnaden för gatuunderhållet, synes det otvifvelaktigt att ett stensättningsarbete, bedrifvet i så stor omfattning, att detsamma afser vidmakt-hållandet af stenläggningen å stadens samtliga gator och öppna platser, proportionsvis måste ställa sig billigare än underhållet af hvarje tomts gatuandel för sig, äfven om entreprenörer kunna för ändamålet anlitas. Och bristande kontroll öfver arbetets duglighet torde föga behöfva befaras, då klagomål från resp. gårdsegares sida säkerligen ej skola uteblifva, i händelse stadens gatubyggnadsförvaltning i något afseende skulle brista i fullgörandet af sina åligganden.

Då till nu anförda omständigheter lägges de obestriddiga fördelarne af gatuunderhållets ombesörjande af en gemensam förvaltning, bestående deri att stensättningen af de skilda gatudelarne kan ske med större enhet och bättre iakttagande af vilkoren för arbetets hållbarhet, samt att möjlighet derigenom beredes för att, då sådant i framtiden sannolikt befinnes af omständigheterna påkalladt, fördela en del af kostnaderna för gatuunderhållet på de icke-gårdsegande medlemmarne af kommunen, har Drätselkammarens pluralitet funnit tillräckliga skäl förefinnas för vidtagande af sådan ändring i det nuvarande sättet för gatornas

underhåll, att detsamma skulle öfvertagas af kommunen. Den ifrågasatta ändringen borde dock enligt Kammarens tanke omfatta endast gatuunderhållet i egentlig bemärkelse, d. v. s. utförandet och vidmakthållandet af gatu- och trottoirbeklädnaden, men deremot icke renhållningen af gata och gångbana framför de enskilde gårdsegarenes tomter, häri inbegripen jemväl snöskottning vintertid, hvilket besvär fortfarande borde fullgöras af vederbörande gårdsegare. De skäl, som tala för att å kommunen öfverflytta gatuunderhållet, kunna nämligen icke åberopas till förmon för en förändring i nämnda syfte beträffande gaturenhållningen, enär det ligger i sakens natur att verkställandet af detta bestyr genom kommunens försorg otvivelaktigt måste blifva dyrare och utfalla på ett mindre tillfredsställande sätt, än för närvarande är fallet.

Ehuru sålunda ense med ofvannämnda utskott angående fördelarne af gatuunderhållets ombesörjande genom kommunen har Drätselkammaren likväl icke kunnat förena sig om det af utskottet föreslagna tillvägagångendet i fråga om sättet för den ifrågasatta förändringens genomförande. Enligt Kammarens uppfattning kunna nämligen stadens gårdsegare icke genom en omröstning efter hufvudtalet eller på något annat dylikt sätt lagligen tvingas att emot sin vilja ingå på en öfverenskommelse med kommunen om erläggandet af en viss afgift mot befrielse från sin gatuunderhållsskyldighet. Intill dess en lagförändring i sådant syfte kommer till stånd, synes därför en slik anordning kunna åvägbringas blott på frivillighetens väg. Ty, om det engång erkännes vara en skyldighet för gårdsegare att på egen bekostnad underhålla sina gatuandelar, måste det äfven medgifvas vara en rättighet för dem att fullgöra ifrågavarande skyldighet in natura. Och då det dessutom föga kan förutsättas att samtliga gårdsegare i staden omedelbart skola befinnas villiga att påtaga sig en viss penningeutgift — den må vara aldrig så samvetsgrannt och rättvist beräknad — mot erhållande af frihet från gatuunderhållstungan, måste avslutandet af öfverenskommelser mellan tomtägarene och kommunen uti afgifvet syfte få ega rum småningom, i den mon resp. gårdsegare kunna finna det med sitt intresse förenadt att ingå slikt aftal. Drätselkammaren har därför ansett lämpligast att vissa allmänna grunder blefve fastställda, enligt hvilka tomtägarene, efterhand som de sådant önska, kunde med staden afsluta öfverenskommelse om öfverflyttande å kommunen af deras gatuunderhåll; och har Kammaren i detta afseende uppgjort nedan intagna förslag till bestämmingar, hvilka kammaren nu utbeder sig att få närmare motivera.

Då gatuunderhållsskyldigheten, såsom ofvan pepekats, för närvarande faktiskt åligger tomtägarene, synes dess öfverflyttande å kommunen, med beaktande af öfriga kommunalmedlemmars rätt, kunna ifrågakomma endast sålunda att tomt-

egarne till staden erlægga en motsvarande godtgörelse. För gårdsegarne vore det härvid påtagligen af intresse att kunna afbörsa sig denna godtgörelse inom en viss bestämd, om också något längre tid, då de härigenom kunde för framtiden friköpa sina tomter från ifrågavarande tunga samt derefter blifva likställda med öfriga stadsinneväsnare i afseende å bidragandet till utgifterna för kommunalförvaltningen. Men från stadens sida synes en slik aflösningsrätt icke kunna eller böra medgifvas, förnämligast med hänsyn till den fara för en oskäligen förhöjning af den kommunala uttaxeringen i framtiden, hvilken lätt kunde uppstå ifall ersättningen för gatuunderhållet blefve en gång för alla erlagd till stadskassan samt sedermera toges i anspråk för andra kommunens behof, något som i stöd af kommunalförvaltningens nuvarande bestämmingar angående uppgörandet af städernas budgetförslag möjligen kunde förekomma. Att åter, på sätt t. ex. i Stockholm egt rum, fastställa den godtgörelse, gårdsegarene hade att för besvärets aflyftande till staden erlægga, till så högt belopp att densamma utöfver kostnaderna för gatuunderhållet skulle lemna ett öfverskott, hvaraf kunde bildas en fond, tillräckligt stort att den årliga räntan derå i en framtid skulle förslå till betäckandet af kostnaderna för gatuunderhållet, komme enligt Kammarens tanke att sannolikt omintetgöra hela reformen, enär, oafsedt de svårigheter, som äro förenade med förvaltningen af en sådan fond, den närvarande generationen af gårdsegare näppeligen skall befinnas villig att ikläda sig så betydande uppostringar, som en anordning i ofvanantydtt syfte skulle kräfva, för en förmon, som först i en temmeligen aflägsen framtid kan komma en ny generation till godo. Oaktadt de betänkligheter, som kunde framhållas emot införandet af ständiga grundskatter, har Drätselkammaren därför icke kunnat undgå att för den ifrågavarande, kommunen tillbörande ersättningen för gatuunderhållets ombesörjande föreslå formen af en ständig gatu-skatt, hvilken för hvarje tomt, hvars gatuunderhåll af kommunen öfvertagits, skulle till stadskassan årligen erläggas.

Vidkommande grunden för bestämmandet af berörda afgift, kan Drätselkammaren icke ansluta sig till den i ofta åberopade utskottsbetänkande uttalade uppfattningen att den riktigaste lösningen af frågan skulle vinnas genom användandet af de skattöre-tal som i och för den kommunala taxeringen åsättas gårdsegarene för inkomst från fastighet, jemte det en graderad skala skulle fastställas, enligt hvilken afgiften borde utgå. Drätselkammaren kan nämligen icke finna att såsom en allmän regel skulle kunna uppställas det samma faktorer, som bestämma inkomsten från en gård, direkt eller indirekt skulle inverka å tungan af det gårdsgaren åliggande gatuunderhållet. Och, om äfven ett sådant förhållande kunnat förefinnas tidigare, då tomterna voro bebyggda med i det närmaste likartade hus, har densamma numera i hvarje fall upphört, sedan man vid uppförandet af nya hus allt mer och mer begynt sträfva i höjden, till följd hvaraf tvenne vid samma gata belägna gårdar, hvilka i afseende å gatuunderhållstungan äro fullkomligt jemnlottade, kunna förete stora olikheter beträffande de inkomster, egarene draga af

desamma. Mot den af utskottet föreslagna anordningen kan dessutom anmärkas att den icke är tillämplig vid bestämmandet af gatuunderhållsavgiften för de gårdar, hvilka tillhöra finska och ryska kronan, enär desamma icke äro taxering underkastade.

Enligt Drätselkammarens åsigt äro de omständigheter, som inverka å storleken af gatuunderhållet, i hvarje särskildt fall alltför olikartade för att några allmänt giltiga normer för beräklandet deraf skulle kunna uppställas. Vid sådant förhållande kan ett riktigt resultat ernås endast genom en uppskattning af ifrågavarande tunga för hvarje särskild tomt, och har Drätselkammaren i öfverensstämmelse härmed ansett sig böra föreslå att gatuskatten fastställes att för hvarje enskild tomt utgå med det belopp, hvartill den årliga kostnaden för tomtens gatuunderhåll kan beräknas i medeltal uppgå efter en, en gång för alla gjord uppskattning, hvarvid i betraktande tages gatans areal, derå förekommande trafik och andra omständigheter, som kunna å underhållskostnaden inverka.

Ehuru den årliga afgift, tomtégaren sålunda komme att till stadskassan erlagga, är beräknad att motsvara den kostnad, underhållet af hans tomts gatuandel kräver, kommer sjelfallet för hvarje särskildt år en skilnad att förefinnas emellan dessa olika belopp, liksom ock möjligt är att, oaktadt de noggrannaste beräkningar, kostnaderna för det faktiska gatuunderhållet komma att öfverstiga de af tomtégarne erlagda afgifterna. För tydlighets skull har det derfor synts böra angifvas att de härigenom möjligen uppkommande öfverskottskostnaderna skola gäldas af kommunen i dess helhet, hvilken äfven fortfarande bekostar underhållet af de delar af gator och allmänna platser, som ej höra till någon viss tomt.

Det torde måhända anmärkas att det vore i hög grad oförmånligt för kommunen i ekonomiskt hänseende, att det skall få bero af gårdsegarenes fria val, när de vilja emot erläggande af gatuskatt öfvelemna underhållet af sina gatuan-delar åt kommunen, emedan det vore att förutse att resp. gårdsegare komme att begagna sig häraf först då deras gatuan-delar komme i sådant skick att de nödvändigt behöfde en större remont. Men, förutom att detta synes vara den enda möjliga utvägen att bringa reformen till stånd, torde kommunen härigenom förorsakas endast en jemförelsevis mindre betydande ränteförlust, ty, under antagande af att den fastställda gatuskatten verkligen motsvarar medelkostnaden för tomtens årliga gatuunderhåll, kommer ju under förloppet af en längre tidsperiod beloppet af den inflytande gatuskatten att betäcka totalkostnaden för underhållet. Och för öfrigt ligger det enligt Kammarens mening icke heller någon obillighet deri att kommunen i dess helhet, eller, med andra ord, jemväl den icke-gårdsegande delen af stadens befolkning, i något större mon än härtills varit fallet påtager sig kostnader för gatuunderhållet. Det kan nämligen ej billigtvis förnekas att, om också fastighetsegarne otvifvelaktigt hafva största fördelen af en förbättrad gatuläggning genom den ökning af egendomsvärdet, som häraf blir en följd, äfven öfriga kommunalmedlemmer hafva ett stort intresse af stenläggningens förbättrande.

Med hänsyn till hvad ofvan anförts beträffande vigten för staden att i den ständiga gatuskatten hafva en aldrig sinande inkomstkälla för framtiden till gatuunderhållets bekostande, har Drätselkammaren funnit nödigt föreslå att jemväl för underhållet af gator, som framdeles anläggas, enahanda gatuskatt skall erläggas för tomter, som ligga invid sådana nya gator. Och då osäkerhet kunde uppstå, huru gatuskatten i sådana fall skall beräknas, har Kammaren ansett sig böra förorda en sådan beräkningsgrund, att gatuskatten för tomter vid ny gata skall uträknas efter det medelbelopp, hvartill densamma uppgår för qvadratmeter gata i samma stadsdel vid tiden för öfverenskommelsens afslutande. Dock bör för ifrågavarande tomter ersättning till staden utgifvas jemväl för gatans första stensättning, emedan tomterna härförinnan försåts och äfven framdeles komme att försäljas under förbehåll att tomtegaren är förbunden att ansvara för underhållet af de gatuandelar, som komma att begränsa hans tomt. Deremot är det sjelffallet att kostnaderna för gatuplaneringen liksom härtills bäras af kommunen.

Den ständiga gatuskatten skall väl egentligen erläggas af *tomtegarne*, men då några af stadens tomter äro åt enskilda personer upplåtna med rätt till besittning så länge en viss inrättning å tomten upprätthålles, samt innehafvare af dylika tomter jemväl för närvarande äro skyldiga att svara för tomtens gatuunderhåll, böra de otvifvelaktigt äfven efter gatuunderhållets öfvertagande af kommunen uti ifrågavarande afseende likställas med tomtegarne. Innehafvare åter af tomter, hvilka på arrende upplåtas för längre eller kortare tid, böra vara befriade från erläggandet af kostnaden för gatans första iståndsättande, enär denna naturligen åligger staden såsom tomtegarne, men deremot synes anledning förekomma att innehafvare af dylik tomt bidrager till gatuunderhållet genom erläggandet af den ständiga gatuskatten, hvilken sålunda kommer att utgå från alla stadens gårdar. Sjelffallet kan dock berörda skyldighet åhvälfvas endast innehafvare af tomter, hvilka efter reformens genomförande komma att af staden utarrenderas. När sådan arrendetomt sedermera af staden försäljes eller upplåtes till inlösen, kvarstår gatuskatten såsom förut, hvarjemte den af staden förskjutna kostnaden för gatans första iståndsättande tages i betraktande vid bestämmandet af köpe- eller löseskillingen.

Att den ständiga gatuskatten för en tomt i händelse af tomtens delning eller klyfning skall fördelas på de dervid uppkommande nya tomterna i samma förhållande, hvori den förra tomtens gatuareal står till de nya tomternas gatuvidd är naturligt, men har synts böra uttryckligen betonas, liksom ock att uppbörden af gatuskatten verkställas i samma ordning som är stadgad för öfriga kommunalutskylder.

I afseende å sättet för ofta nämnda öfverenskommelsers afslutande mellan kommunen och de gatuunderhållsskyldige har det synts Drätselkammaren lämpligast att uppskattningen af tomternas gatuunderhållskostnad i och för bestämmandet af den ständiga gatuskatten blefve öfverlemnad åt trenne gode män, af hvilka

en blefve utsedd af gårdsegarne vid allmänt sammanträde inför Magistraren, en af Stadsfullmäktige, samt den tredje, hvilken tillika vore ordförande, af Magistraten. Såsnart en tomtogare vore villig att med staden träffa aftal om öfverlåtande af sin gatuunderhållsskyldighet på kommunen samt i sådant afseende anmälde sig hos Drätselkammaren, ankomme det å de utsedde gode männen att omedelbart verkställa uppskattning af tomtens gatuunderhållskostnad samt föreslå gatuskattens belopp enligt nu angifna grunder, hvarefter, och i fall förslaget af båda parterna godkännes, öfverenskommelse i förberördt afseende skulle med tomtogaren afslutas af Drätselkammaren å stadens vägnar samt af Magistraten till framtida efter rättelse fastställas. I händelse åter af missnöje med gode männens förslag synes afgörandet böra öfverlemnas åt en kompromiss, bestående af fem personer, af hvilka två skulle utses af tomtogaren, två af Drätselkammaren samt den femte af kompromissen eller, i fall af lika röster, utaf Magistraten. Öfver kompromissens utslag borde klagan ej få föras.

Emedan de åligganden, som genom det föreslagna tillvägagångendet skulle åhvälfvas gode män och ledamöter i kompromissen, ej synta vara af den art att de med fog kunna räknas till kommunala förtroendeuppdrag, har Kammaren ansett en viss godtgörelse för dessa sysslanden böra bestämmas, hvilken för god man föreslagits till fyra mark samt för medlem i kompromissrätt till tio mark för hvarje förrättning. Berörda godtgörelse komme att till god man erläggas af stadskassan, samt till medlem af kompromissen, i händelse nedsättning sker i den föreslagna gatuskatten, af staden, men i annat fall af tomtogaren.

Då möjligen någon tomtogare kunde finna det önskligt att framför sin tomt hafva gatan eller gångbanan beklädd med dyrbarare material än eljes skulle framför hans tomt användas, har Drätselkammaren ansett tillfälle dertill böra honom beredas mot att tomtogaren ikläder sig att ersätta den ökade kostnad, som härigenom förorsakas staden.

Till undvikande af allt missförstånd, har Kammaren slutligen trott det böra uttryckligen uttalas att gatuunderhållets öfvertagande af staden icke medför någon ändring i den tomtogare härtills åliggande skyldigheten att sommar- och vintertid renhålla sina gatuandelar.

I händelse underhållet af stadens gator och allmänna platser komme att på nu angifvet sätt öfvertagas af kommunen, kan det icke vidare tillåtas att uppbyggnad af i stadens vård öfverlemnad gata eller andra åtgärder dermed få utan stadens tillstånd företagas. Jemte det en föreskrift i sådant syfte därför intagits i ofvanberörda bestämmingar, har af Kammaren tillika förslag uppgjorts till de stadganden i byggnadsordningen, som häraf blefve påkallade. Dessa stadganden hafva hänförts till det förslag till ny byggnadsordning, som för närvarande är

beroende på Stadsfullmäktiges granskning. Jemte en af Kammarens nu afgifna förslag betingad ändring af § 9 deri, föreslår Kammaren införandet af tvenne nya §§ innehållande erforderliga bestämmingar i ämnet.

Emedan förevarande fråga är af den omfattande betydelse för kommunens förvaltning, att densamma synes böra af Stadsfullmäktige till förstärkt antal behandlas, helst densamma i visst afseende kan anses innefatta nytt företag erforderande allmän uttaxering, torde Fullmäktige vidtaga åtgärd om utseende af förstärkte Stadsfullmäktige för ärendets afgörande, liksom ock förberörda förslag till bestämmingar rörande vilkoren för gatuunderhållets öfvertagande af staden, i händelse detsamma af Stadsfullmäktige godkännes, på grund af § 76 i Kejs. Förordningen angående kommunalförvaltning i stad torde böra underställas Guvernörens i länet pröfning och fastställelse.

På grund af hvad Kammaren ofvan anført, får Kammaren sålunda vördsam samt föreslå att Stadsfullmäktige ville besluta:

att för afgörande af frågan om gatuunderhållets öfvertagande af kommunen vidtaga åtgärd om utseende af förstärkte Stadsfullmäktige;

att godkänna nedan intagna förslag till bestämmingar i detta afseende samt å sagda förslag utverka Guvernörens i länet fastställelse;

att likaså godkänna nedan intagna förslag till ändringar och tillägg i den nya byggnadsordning för staden, som i sinom tid kommer att af Fullmäktige antagas; samt

att bemyndiga Drätselkammaren att till Fullmäktige inkomma med förslag till de åtgärder, som af Stadsfullmäktiges förestående beslut påkallas.

Remisshandlingarna i ärendet biläggas jemte protokollsutdrag öfver den i Kammaren vid ärendets behandling förefallna omröstning.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Edvard Loo.

Förslag till bestämmingar angående gatuunderhållets öfvertagande af Helsingfors kommun.

§ 1.

I den mon öfverenskommelse derom kan i nedan nämnd ordning blifva afslutad emellan kommunen, å ena sidan, och vederbörande tomtegare, å den andra, öfvertager kommunen för framtiden underhållet af alla nu i staden befintliga gator, allmänna platser, vägar och gångbanor, under vilkor att tomtegare, å hvilken berörde underhåll härforinnan ankommit till stadens kassa betalar en fast årlig afgift, benämnd *ständig gatuskatt*, för hvarje tomt faststæld genom särskild uppskattning till det belopp, hvartill kostnaden för tomtens gatuunderhåll kan beräknas i årligt medeltal uppgå.

Med tomtegare likställes innehafvare af staden tillhörig tomt med ständig besittningsrätt.

Möjligen öfverskjutande kostnad för gatuunderhållet drabbar kommunen och fördelas på de skattskyldige efter den allmänna grunden för bidrag till stadens utgifter.

§ 2.

Enahanda öfverenskommelse afslutas jemväl med finska och ryska kronan för deras tomter.

§ 3.

Då ny gata enligt faststæld stadsplan anlägges, öfvertages jemväl underhållet deraf af staden, men egare af tomt vid sådan gata är förpligtad att till staden erlægga ej blott full ersättning för gatans första stensättning (häri icke inbegripen kostnaden för gatans planering, hvilken såsom härtills drabbar kommunen) utan ock allt framgent i ständig gatuskatt ett årligt belopp, beräknadt efter det medeltal, hvartill gatuskatten uppgår för qvadratmeter gata i samma stadsdel vid tiden för öfverenskommelsens afslutande.

§ 4.

Om tomten är ofri, d. v. s. tillhörig staden och upplåten endast på längre eller kortare tid, skall kommunen bekosta utgiften för gatans första utläggande och försättande i fullgodt skick men tomtinnehafvaren erlægga årlig gatuskatt.

§ 5.

Då ofri tomt af staden försäljes eller upplåtes till inlösen, bör kostnaden för gatans första iordningställande, derest densamma af kommunen förskjutits, tagas i betraktande vid bestämmandet af köpe- eller löseskillingen.

§ 6.

I fall tomt med ständig gatuskatt klyfves eller delas i flere lotter, skall hvar och en af dessa utgöra så stor andel af den ursprungliga tomtens gatuskatt, som belöper sig å det framför tomtens befintliga gatuområdet i förhållande till hufvudtomtens hela gatuvidd.

§ 7.

Angående uppbörden af ständiga gatuskatten skall iakttagas hvad i slikt hänseende beträffande öfriga kommunala utskylder finnes stadgadt.

§ 8.

Öfverenskommelse med vederbörande tomtogare, som sådant önskar, angående gatuunderhållets öfvertagande af staden skall å stadens vägnar skriftligen afslutas af Drätselkammaren samt, på anmälan af Drätselkammaren, fastställas af Magistraten till framtida efterrättelse.

§ 9.

Uppskattningen af hvarje tomts gatuunderhållskostnad, för bestämmande af dess framtida ständiga gatuskatt, skall ske genom tre gode män, hvilka utses, en genom val af stadens samtliga gårdsegare, hvilka för sådant ändamål sammanträda inför Magistraten, en af Stadsfullmäktige samt en, som tillika är ordförande bland taxeringsmännen, af Magistraten. Skulle någon af gode männen afgå, utses annan i hans ställe.

§ 10.

Sedan tomtogare hos Drätselkammaren skriftligen anmält sig hugad att på här upptagna vilkor för framtiden öfverlemna underhållet af tomtens gatuandel åt staden emot utgörande af ständig gatuskatt, skola de utsedde taxeringsmännen, så skyndsamt som möjligt, med iakttagande af de hufvudgrunder, som i § 11 stadgas, verkställa uppskattning af tomtens gatuunderhålls kostnad samt i sådant afseende låta på förhand underrätta hus- eller tomtogare, eller den gården förestår, om tiden för undersökningens verkställande, på det att egaren om han sådant önskar må kunna vid undersökningen närvara och meddela erforderliga upplysningar. För hvarje förrättning tillkommer synemännen i arvode fyra mark en-hvar, hvilket godtgöres af stadens medel. Erforderligt arbetsbiträde för uppmätning af gata m. m. bekostas jemväl af staden.

§ 11.

Vid skeende uppskattning för bestämmande af tomtogares framtida ständiga gatuskatt böra värderingsmännen, med fästadt afseende å gatuandelens areal, derå förekommande trafik, gatuandelens mer eller mindre goda tillstånd samt öfriga omständigheter, hvilka kunna å underhållskostnader inverka, söka utröna det verkliga medelbeloppet af tomtens gatuunderhållskostnad.

§ 12.

Är hus- eller tomtogare missnöjd med det af värderingsmännen uppgjorda förslag till ständig gatuskatt, eger han att, inom fjorton dagar efter delgifvandet, till Magistraten ingifva ansökan om frågans afgörande genom kompromiss och på samma gång för sin del till deltagare i kompromissen anmäla två i staden bosatte ojäfvige personer, vid påföljd att, om sådant underlåtes, talan emot förslaget anses försutten. Å stadens sida eger Drätselkammaren jemväl utse två ledamöter, hvarefter dessa fyra genom val inför Magistraten skola utse en femte medlem af kompromissrätten. Skulle rösterna härvid falla lika, eger Magistraten afgöra. Öfver kompromissrättens beslut får klagan icke föras.

§ 13.

Ersättning till de utsedda kompromissarierna med tio mark för enhvar skall gäldas af stadens kassa, om nedsättning sker i den föredragna gatuskatten, men eljes af tomtogaren.

§ 14.

Kommunen skall öfvertaga gatuunderhållsskyldigheten samt gatuskatt utgöras från och med året näst efter det, då öfverenskommelse derom blifvit afslutad.

§ 15.

I fall tomtogare genom byggnadsföretag eller eljes vållar skada å gata, sedan gatuskatten blifvit bestämd, skall sådan skada af honom ersättas.

§ 16.

Om tomtogare önskar dyrare gatuläggning eller gångbana, än eljes skulle framför hans tomt användas och sjelf erlägga skilnaden i kostnad, får han derom träffa öfverenskommelse med stadens gatuförvaltning.

§ 17.

Genom gatuunderhållets öfvertagande af kommunen göres icke någon ändring i den vederbörande tomtogare hittills åliggande skyldighet i afseende å gatornas renhållning och snöskottning.

Förslag till Byggnads ordning för Helsingfors stad.

II Kap.

Om anläggning och underhåll af gator, torg, afloppskanaler och bryggor.

§ 9 (62)

(§ 55 B. U. — § 10 T. F. mom. 4—5.)

1:o. Planering af nya torg och gator verkställas på stadens bekostnad enligt därför af stadens Byggnadskontor uppgjorda samt af Magistraten och Stadsfullmäktige godkända profiler och kostnadsförslag. Likaså bekostas och utföras af staden alla å gator behöfliga bergsprängningar och större utfyllningar. Deremot åligger det tomteägare att, *der icke sådant till följd af träffad öfverenskommelse ankommer å staden*, enligt anvisning af Byggnadskontoret stenlägga gata utmed tomten till hälften af gatans bredd, eller vid öppna platser till en bredd af 7,5 meter från tomtlinien, der ej utmynnande gata angifver annan bredd. Stenläggningens behöriga vidmakthållande äfvensom fyllandet af mindre gropar, uppkomma genom trafiken eller gatans sättning, tillkommer jemväl tomteägaren, såvida icke staden åtagit sig ombesörjandet deraf.

2:o. Torg, öppna platser samt de gatuandelar, som ej höra till någon viss tomt, eller hvilka staden åtagit sig att underhålla, stenläggas och underhållas af staden.

§ 10 (ny).

Med de undantag, hvarom i nästföljande förmäles, må ingen utom Byggnadskontoret uppbryta eller låta uppbryta gata, torg eller allmän plats, hvars underhåll ankommer å staden, eller dermed företaga någon förändring eller reparation. Den, som häremot bryter eller eljest skadar gata eller dess stensättning, skall, der ej enligt allmän lag straff å sådan handling följa bör, plikta såsom i § 70 sägs; och bör han derjemte, när skada skett å gatas stensättning, till stadens kassa utgifva ersättning till det belopp, som motsvarar kostnaden för omläggning af så stor bredd som i § 9 förmäles af torget eller den allmänna platsen utefter uppbrytningens längd, och å gata till hela dess bredd och den längd, hvartill uppbrytningen sig sträcker.

§ 11 (ny).

Uppstår för annan än Byggnadskontoret behof att gata eller allmän plats, hvars underhåll ankommer å staden, till större eller mindre del uppgräfvä, skall anhållan derom göras hos Magistraten, som efter Byggnadskontorets hörande derest det uppgifna behofvet befinnes verkligt, eger bifalla uppgräfningen, men tillika bestämmer dels

de försigtighetsmått, som dervid böra till förekommande af olyckshändelser iakttagas, dels viss lämplig tid, inom hvilken det arbete, för hvars skull uppgräfningen erfordras, bör vara afslutadt.

Då för lagning af gasledningsrör uppbyggnad af gata erfordras, ega dock vederbörande, som öfver gasledningen har uppsigt, att utan föregånget sådant tillstånd, som nyss är nämnt, låta uppbyggnaden verkställa; men göra derom skyndsamligen anmälan hos Byggnadskontoret.

Sedan det arbete blifvit afslutadt, för hvilket uppgräfningen skett, har Byggnadskontoret att låta skyndsamt iståndsätta gatan eller den allmänna platsen mot ersättning af den, som låtit verkställa uppgräfningen, efter den i § 10 stadgade beräkningsgrund.

Utdrag ur Drätselkammarens i Helsingfors stad protokoll för den 16 November 1888.

§ 29.

Föredrogs till vidare åtgärd från § 23 af protokollet den 2 innevarande November Stadsfullmäktiges remiss af den 5 sistlidne Juni angående Drätselkammaren affordradt yttrande i fråga om föreslagen förändring uti sättet för ombesörjandet af gatuunderhållet i staden.

Efter någon diskussion beslöt Drätselkammaren att afgifva det å Kammaren ankommande yttrandet uti skrifvelse till Stadsfullmäktige uppsatt på sätt brefkonceptboken under N:o 267 utvisar.

Ledamöterna Muraremästaren Årt, Ingeniör Moring och Hofrådet Nummelin uttalade skiljaktig åsigt i ärendet och ansågo för sin del någon förändring uti det nuvarande sättet för gatuunderhållets ombesörjande icke vara af behovet påkallad.

Transsumt ur protokollet, upptagande denna skiljaktighet, skulle åtfölja förenämnda skrifvelse. Som ofvan.

In fidem:
Edvard Loo.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri, 1889.

Utlåtande i fråga om byggnadsstadga för de s. k. bostadsvillorna.

DRÄTSELKAMMAREN

i

HELSINGFORS,

den 21 Februari 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

N° 61.

Medels remiss af den 15 sistvikne Januari hafva Stadsfullmäktige till Drätselkammarens utlåtande hänskjutit en hos Fullmäktige af Ombudsmannen M. A. Wænerberg väckt motion om åstadkommande af „en tidsenlig byggnadsordning för de såkallade bostadsvillorna invid staden.“

Till stöd för behovet af en sådan byggnadsordning framhålles af motionären att den rastlösa byggnadsverksamheten på de i stadens omedelbara närhet befintliga bostadsvillorna håller på att förändra och delvis redan inom ytterst kort tid förvandlat dessa villor till verkliga förstäder; att, enär de sålunda bildade förstäderna förr eller senare komma att ingå i stadsplanen, det är af nödvändigheten påkalladt att fastställa en ordningsstadga för bebyggandet af berörda villor; äfvensom att Drätselkammaren visserligen den 9 Mars sistlidet år fastställt vissa bestämningar, hvilka skola iakttagas vid bebyggandet af stadens bostadsvillor, men att dessa bestämningar icke blott kunde af en annorlunda sammansatt Drätselkammare åter förändras, utan ock dertill i vissa afseenden vore otillfredsställande, i det att de, i likhet med den för staden gällande byggnadsordningen, tillstodde uppförandet af trähus på ett afstånd af tio fot från hvarandra och täckandet af hus jemväl med bräder, hvarjemte de medgäfve uppförandet af hus med nedra våningen af sten och öfra våningen af trä till en sammanlagd höjd af trettiotvå fot, medan trähus i staden finge uppföras blott till en höjd af tjugufyra fot, samt föröfrigt saknade föreskrifter om antalet trappor till öfre våningen och om sättet för uppförandet af eldstäder, hvarutom nödig hänsyn icke tagits till helsovårdens fordringar.

På grund af det Drätselkammaren sålunda gifna uppdraget får Kammaren, efter en i samråd med Stadsingenjören Ehrström och Arkitekten K. G. Nyström företagen granskning af ärendet, till hvilken granskning jemväl förslagsställaren varit inbjuden, härmed vördsamt anföra följande.

De uti ifrågavarande framställning liksom ock på andra håll gjorda anmärkningarne mot det byggnadssätt, hvilket kommit till användning å de i stadens närhet be-

fintliga bostadsvillorna, äro till hufvudsaklig del grundade på det intryck, som framkallats af den sedan ingången af sistlidet år påbegynta byggnadsverksamheten å förra lägenheten Berghäll invid östra chausséen, hvarför uppmärksamhet först torde böra egnas några hithörande förhållanden. — Med anledning af det lifligt kända behovet af lämpliga bostadstomter i denna trakt, isynnerhet för arbetare, hvilket förorsakades bland annat af de här befintliga industriela anläggningarna och hvilket ej kunde fyllas af det sedan någon tid fortgående bebyggandet af den invid Sörnäs jernväg liggande villan Ås, gjorde Drätselkammaren under våren 1885, hos Stadsfullmäktige framställning om ändamålsenlig indelning af lägenheterna Berghäll och de s. k. Janssonska odlingarna, för hvilka de dåvarande arrendetiderna utlöpte 1885 och 1886. Stadsfullmäktige beviljade på grund häraf den 28 April 1885 anslag för uppmätning och affattning å karta af, förutom andra, äfven nyssnämnda lägenheter, „i syfte bland annat, att till någon del upplåta dem till byggnadstomter.“ Efter fullbordandet af dessa kartläggningsarbeten, hvilka för sin omfattning erfordrade betydlig tid och icke ringa kostnader, till hvilkas bestridande Stadsfullmäktige jemväl tvänne gånger anslogo ytterligare medel, aflemnade Drätselkammaren jemte skrifvelse af den 14 Oktober 1887 (se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 27 för sistnämnda år) till Stadsfullmäktiges granskning förslag till den nya indelningen, hvarvid den närmast staden längs chausséen belägna delen af villan Berghäll föreslogs att tagas i anspråk till byggnadstomter. På det att emellertid dessa tomter framdeles skulle kunna intagas i stadsplanen utan väsentligare rubbning af byggnaderna å desamma, hade de blifvande hufvudgatorna ansetts böra på förhand bestämmas, hvarför de å kartan utmärkts med de sträckningar, som på grund af de försiggångna höjdmätningarne befunnits vara de lämpligaste. Enligt Drätselkammarens tanke kunde det nämligen icke ifrågakomma, att med förevarande områdes upplåtande för bebyggande skulle anstå intills fullständigt förslag till stadsplan för detsamma komme att utarbetas och fastställelse derå i stadgad ordning utverkats. „Vid ett dylikt tillvägagående“, säger Kammaren i sin nyssberörda skrifvelse, „skulle en lång och dyrbar tid för disponerandet af de behöfliga och efterfrågade byggnadsplatserna vid och i närheten af östra chausséen gå förlorad; och dessutom är stadsplanens genomförande i denna trakt, i anseende till de dermed förenade enorma kostnaderna, ännu icke på länge önskligt. Den vanliga gången för stadsområdets utvidgning har äfven härtills varit den, att i närmaste grannskapet till staden bildas arrendetomter, hvilka sedan i sinom tid, då omständigheterna sådant påkalladt, indragits i den egentliga byggnadsplanen; och då detta sistnämnda i allmänhet visat sig kunna utföras utan kännbar rubbning af det bestående, borde någon dylik rubbning i förevarande fall så mycket mindre vara att befara, som den planlagda anordningen af de framtida gatorna grundar sig på en noggrann undersökning af terrängförhållandena och afvägning af marken i fråga.“ — Den af Drätselkammaren sålunda föreslagna indelningen blef den 9 november 1887 af Stadsfullmäktige i allo godkänd, hvarefter Kammaren från ingången af följande år med Stadsfullmäktiges bemyndigande begynte på arrende utgifva ifrågavande bostadstomter för en tid af trettio år.

I afseende å bebyggandet af dessa tomter blefvo först från Drätselkammarens sida inga särskilda fordringar uppställda, emedan erfarenheten af den föregående byggnadsverksamheten å stadens villamarker icke syntes påkalla några särskilda inskränkingar i byggnadssättet samt dessutom Magistraten, på grund af gällande byggnadsordningar, eger att angående åbyggnaderna å dessa marker förordna efter sig företeende omständigheter i hvarje särskildt fall och med afseende jemväl å den byggandes önsknings. Drätselkammaren inskränkte sig därför vid granskning af byggnadsritningar för ifrågasvarande tomter till en början hufvudsakligen till en pröfning i allmänhet af byggnadernas yttre utseende och placering jemte det uppmärksamhet fästes dervid att de blifvande bostäderna ej genom utgångarnas och trappornas bristande antal eller beskaffenhet m. m. blefve vådliga för inbyggarnes säkerhet. Uppställandet af några strängare fordringar å byggnadernas beskaffenhet från hygienisk synpunkt eller med hänsikt till säkerhet emot eldfara syntes deremot så mycket mindre påkalladt, som man vid upplåtandet af byggnadsplatser i denna trakt just åsyftade att söka bereda tillfälle till anläggandet af billigare bostäder för den arbetande klassen, än hvad i den egentliga staden kunde påräknas.

Den stora efterfrågan, byggnadstomterna å Berghäll genast från början rönte, ådagalade att upplåtandet af desamma varit af högsta behovet påkalladt, men häraf föranleddes ock en synnerlig stegring af de vid auktionerna erbjudna arrendeafgälderna för desamma, hvilket åter hade till påföljd att innehafvarne begynte för byggnadsändamål tillgodogöra sig utrymmet å tomterna i högre grad än hvad önskligt var, och i allmänhet förut egt rum, hvarjemte trähus i tvänne våningar begynte uppstå. I följd häraf såg sig Drätselkammaren föranlåten att till behandling upptaga frågan, huruvida några inskränkingar borde göras i det härtills medgifna byggnadssättet å de staden underlydande bostadsvillorna, och sedan ärendet förberedts af ett utskott inom Kammaren med biträde af Stadsingeniören, faststälde Kammaren den 9 Mars sistlidet år de ofvan berörda bestämningarna. Dessa voro icke afsedda att utgöra någon byggnadsordning eller stadga för bostadsvillorna, utan endast en sammanfattning af de minimifordringar, hvilka Kammaren ansett sig böra uppställa vid granskningen af inkommande byggnadsritningar. Kammaren har ock ansett sig oförhindrad att, der sådant med hänsyn till eldfara eller andra omständigheter befunnits nödigt, afvika från förberörda bestämningar, hvilka i allmänhet innehöllo blott hänvisningar till stadgandena i den för staden gällande byggnadsordningen, så vidt angår största arealen som hus af trä får upptaga, det afstånd som mellan byggnader bör lemnas obebygd, gårdsplanens minsta tillåtna vidd, högsta medgifna höjden för hus af endast trä samt de ämnen, med hvilka tak få täckas. Derförutom ansåg sig Kammaren böra förreskrifva att hvarje tomt skulle till en fjerdedel af dess hela ytinhåll lemnas obebygd; att å Berghäll, Ås och andra villaområden, hvilka i likhet med dessa indelats i smärre bostadstomter, trähus finge uppföras endast i en våning, dock att i stenfoten, der markens sluttning sådant medgäffe, finge inredas boningsrum och hvälfd bagarstuga; att tvåvåningshus finge uppföras så att nedre våningen inrättades helt och hållet af

sten, den öfre af trä samt till en höjd sammanlagdt trettio två fot från märkens högsta punkt till takbandet; äfvensom att å öfriga villalägenheter, der boningshusen komme att ligga spridda på längre afstånd från hvarandra och möjligen vore omgifna af träd, uppförandet af trähus i två våningar i allmänhet vore tillåtet, dock beroende på pröfning af Drätselkammaren i hvarje särskildt fall.

Innan dessa strängare bestämmingar började af Kammaren tillämpas, hade emellertid fastställelse å byggnadsritningar hunnit hos Magistraten utverkas för en del tomter. Det är nu förnämligast de å dessa tomter uppförda, tidigare tillkomna boningshus af trä, oftast i två våningar, hvilka gifvit anledning såväl till de nu framställda, som till förut gjorda anmärkningar mot byggnadsättet i denna trakt. Och medgifvas måste att i händelse hela denna komplex af bostadsqvarter skulle komma att bestå af stora trähus i tvänne våningar, en ganska stor fara för eldens spridning vid inträffande våld skulle förefunnits. Såsom förhållandet emellertid nu gestaltat sig, torde denna fara här vara långt mindre än t. ex. uti de i den egentliga staden belägna qvarteren vid Gräsviks-, Eriks-, Lappviks-, Andrae-, Kasern- och Högbergsgatorna. För att åskådliggöra huru tätt dessa qvarter äro bebyggda i jämförelse med hvad förhållandet är å Berghäll, har Drätselkammaren hos byggnadskontoret anhållit om uppgörande af några planteckningar, hvilka här bifogas. Emedan det vid granskning af dessa teckningar möjligen kunde väcka uppmärksamhet att i det med N:o 307 betecknade qvarteret å Berghäll en så stor del af åbyggnaderna är förlagd till tomternas inre sidor, medan gatlinjerna äro jämförelsevis mindre bebyggda, anser sig Kammaren böra upplysa att denna omständighet är beroende deraf att tomternas höjdförhållanden äro gynsammare för bebyggande vid de inre sidorna, hvarför egarne föredragit att placera sina byggnader här, medan de lemnat en del af de vid gatorna belägna sidorna tillsvidare obebyggda. Men någon egentlig förökning af eldfaran torde häraf icke föränledas.

Då fråga nu är väckt om fastställande af strängare föreskrifter i afseende å bebyggandet af bostadstomter å stadens villamarker, anser sig Drätselkammaren främst böra betona det ofvan antydda förhållandet att pröfningen af åbyggnadernas beskaffenhet å denna del af stadens mark enligt byggnadsordningens § 2 tillkommer Magistraten. Såvida en ändring af byggnadsordningen i denna del icke åstadkommes, kunna strängare bestämmingar härutinnan egentligen fås till stånd endast sålunda att desamma uppställas såsom arrendevilkor vid utlegning af bostadstomter, som framdeles till bebyggande upplåtas. I afseende å de redan utarrenderade tomterna torde det deremot i tvistiga fall bero af Magistratens pröfning, huruvida restriktionerna kunna tillämpas.

Vidkommande åter önskligheten af strängare stadganden uti antydt afseende, synes det enligt Kammarens mening icke böra lemnas ur sigte, att ett behof af billigare bostäder för den fattigare befolkningen i staden otvifvelaktigt förefinnes, att detta behof lämpligast tillfredsställes genom bebyggandet af stadens yttre delar och derintill gränsande områden, samt att anledning icke torde förekomma att genom uppställandet af alltför stränga fordringar fördyra uppförandet af bostäder för arbetare, hvilka annars äro nödsakade att i sjelfva staden söka sig tak öfver hufvudet i bostäder, för hvilka

hyran ej står i något förhållande till deras verkliga värde. Deremot synes det, i den mon sådant med tillbörligt beaktande af det anförda låter sig göra, högeligen önskligt att alla de anordningar vidtagas, hvilka kunna för inbyggarna å de till bostadstomter indelade villorna minska faran för våldeld eller sanitära olägenheter. Och med hänsyn härtill torde man ej ens behöfva draga i betänkande att i vissa afseenden, uti hvilka stadgandena i den nu gällande byggnadsordningen för staden visat sig särskildt otillräckliga, fastställa strängare föreskrifter, än de som gälla för sjelfva staden, så oegentligt det annars kunde synas att i stadens centrum medgifva större frihet i afseende å byggnadssättet, än hvad som eger rum utom den egentliga staden.

Då Drätselkammaren från nu anförda synpunkter underkastat de af Kammaren tidigare fastställda bestämmningarna angående byggnadssättet å bostadsvillorna en förnyad granskning, har Kammaren funnit det af Herr Wænerberg påpekade önskningsmålet om fastställande af större afstånd mellan hus af trä kunna villfaras, utan att deraf någon egentlig svårighet för tomternas behöriga tillgodogöraude uppstår; och har Kammaren dervid ansett sig kunna föreslå till och med strängare föreskrifter än af herr Wænerberg påyrkats, nämligen stadgandet att mellan boningshus af trä å samma tomt skall lemnas obebygdt ett afstånd af trettio fot, mellan boningshus och uthus en vidd af femton fot samt emot angränsande tomt likaledes ett afstånd af femton fot. På detta sätt komme inom samma kvarter minsta afståndet mellan boningshus af trä städse att uppgå till trettio fot, medan det härtills kunnat, i öfverensstämmelse med hvad inom staden är förhållandet, nedgå till tio fot.

Likaså har Kammaren funnit sig kunna i eldsäkerhetens och hygienens intresse föreslå att den areal, som å hvarje tomt skall lemnas obebygd och hvilken härtills varit bestämd till en fjerdedel, måtte ökas till en tredjedel af tomtens hela yttinnehåll. Kammaren tror sig nämligen hafva funnit att äfven härförinnan mer än två tredjedelar af tomtens areal endast i få fall blifvit bebyggda.

Slutligen har Kammaren ansett sig kunna föreslå borttagandet af det i byggnadsordningen ingående medgifvandet, att tak å ifrågavarande villaområde finge täckas äfven med bräder, ty af denna eftergift torde sedan lång tid tillbaka ingen hafva begagnat sig.

Deremot har Kammaren icke trott skäl förefinnas att förbjuda uppförandet af boningshus i två våningar, med nedre våningen af sten och öfre våningen af trä, helst detta byggnadssätt, enligt det förslag till ny byggnadsordning för Helsingfors stad som blifvit utarbetadt af ett utaf Fullmäktige tillsatt utskott, är afsedt att få tillämpas inom den egentliga staden, äfven der marken icke är sluttande. Uti åberopade förslag till ny byggnadsordning är största tillåtna höjden af dylika hus icke bestämd, hvaremot uti de af Kammaren antagna bestämmningarna i antydt afseende faststälts en maximihöjd af 32 fot. Någon ytterligare inskränkning häraf, i anledning af Herr Wænerbergs förevarande motion, har Kammaren icke funnit vara af behofvet påkallad, enär det från hygienisk synpunkt måste vara af vigt att rummen blifva tillräckligt höga och luftiga.

Vidkommande antalet och beskaffenheten af trappor till öfre våningen samt sättet för uppförandet af eldstäderna har Kammaren icke funnit några detaljerade föreskrifter behöfliga, utan synes öfvervakandet häraf i hvarje särskildt fall med trygghet kunna lemnas åt dem, som hafva sig granskningen af hithörande byggnadsritningar anförtrodd.

Hvad åter angår de fordringar, som från helsovårdssynpunkt borde göras å bostäderna å villamarkerna, anser Kammaren hufvudvikten dervid hvila på de åtgärder, som kunna af kommunen sjelf vidtagas, nämligen anläggandet i de tätare bebyggda delarne af vattenledningar och kanaler äfvensom bättre vägar m. m. För öfrigt erbjuda bostäderna i dessa trakter så många företräden i hygieniskt afseende framför tomterna i staden att någon särskild uppmärksamhet, utöfver den Magistraten å embetets vägnar är skyldig utöfva, härvid icke synes erforderlig.

En omständighet i afseende å byggnadssättet å villatomterna, hvilka väl icke blifvit i den nu föreliggande motionen berörd, men annars i sammanhang härmed varit i fråga, är den huruvida vederbörande byggande ovilkorligen böra erhålla förståndigande derom, i hvilken plan de med afseende å blifvande gators höjdläge skola anlägga sina byggnader. I detta afseende anser sig Kammaren böra meddela att, enligt uppgift af Stadsingenjören, vederbörande tomtinnehafvare i allmänhet erhållit upplysning om, i hvilket plan de blifvande gatorna sannolikt komma att dragas. Men några föreskrifter i detta afseende hafva icke kunnat meddelas, innan vederbörande gatuprofiler blifvit behörigen fastställda, ty derigenom kunde staden, i händelse af möjlig förändring af de föreslagna profilerna, utsättas för ganska betydande ersättningskraf.

Med afseende å hvad Drätselkammaren i det föregående haft äran anföra, får Drätselkammaren vördsamt föreslå

att Stadsfullmäktige ville fastställa nedan intagna bestämningar att såsom arrendevilkor lända till efterrättelse vid bebyggandet af staden underlydande bostadsvillor.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon v. Pfaler.

**Bestämmningar, hvilka skola iakttagas vid bebyggandet af Helsingfors stad
underlydande s. k. bostadsvillor.**

§ 1.

Jemte det en fri och öfveralt sammanhängande gårdsplan af minst tvåtusen ett-hundrasextio kvadrattots areal bör lemnas obebygd, skall dessutom iakttagas att gårdsplanens och öfriga fria områdens sammanlagda areal icke får understiga en tredjedel af tomtens hela ytinnehåll.

§ 2.

I afseende å största arealen, som hus af trä får upptaga, skola stadgandena i den för Helsingfors stad gällande Byggnadsordning lända till efterrättelse.

Emellan boningshus af trä å samma tomt bör lemnas obebygdt ett afstånd af minst trettio fot samt mellan boningshus och uthus af minst femton fot; och må uti ingen händelse hus uppföras närmare inre tomtgränserna än femton fot.

§ 3.

Å Berghäll, Ås och andra villaområden, hvilka i likhet med dessa indelats i smärre bostadstomter, få trähus uppföras endast i en våning, hvarvid dock i stenfoten, der markens sluttning sådant medgifver, boningsrum och hvälfv bagarstuga må inredas.

Vindsrum med eldstad tillåtas icke och bör i afseende å husets höjd föreskrifterna i stadens Byggnadsordning tillämpas.

§ 4.

Tvåvåningshus hvilka icke äro helt och hållet af sten, få uppföras sålunda att nedre våningen är af sten, den öfre af trä, och må, der markens sluttning sådant medgifver, i stenfoten dessutom inredas hvälfv bagarstuga. Höjden af sådant boningshus, från markens högsta punkt till takbandet, får uti ingen händelse öfverstiga trettiotvå fot. Vindsrum med eldstad vare förbjudna.

§ 5.

Öfriga villalägenheter, der boningshusen komma att ligga spridda på längre afstånd från hvarandra och möjligen äro omgifna af träd, är uppförandet af trähus i två våningar i allmänhet tillåtet, dock beroende på pröfning af Drätselkammaren i hvarje särskildt fall.

§ 6.

Tak få täckas endast med plåt, asfaltfilt eller annat brandfritt material.

§ 7.

Å stadens till bostadsvillor indelade mark må hus icke uppföras utan att platsen, der huset skall stå, blifvit genom stadens Byggnadskontor utstakad.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri, 1889.

Utskottsbetänkande angående dispositionen af Mejlans hemman underlydande Fölisön.

Jemte det Stadsfullmäktige vid sammanträde den 29 sistlidne Januari, i anledning af Drätselkammarens uti skrifvelse af den 30 November 1888 derom gjorda framställning, bemyndigat Kammaren att med arrendatorn af Mejlans hemman träffa aftal derom att staden finge omedelbart disponera öfver den till sagda lägenhet hörande Fölisön, hafva Stadsfullmäktige till ett af undertecknade sammansatt utskott öfverlemnadt att taga i närmare öfvervägande de förslag om Fölisöns framtida användning, som sagda skrifvelse innehåller.

Hufvudfrågan gäller huruvida Fölisön, sedan staden återförvärfvat dispositionsrätten öfver densamma, bör, på sätt Drätselkammaren föreslagit, upplåtas för villaanläggningar, eller om afseende skall hafvas å en af Styrelsen för Helsingfors Utskänkningsaktiebolag till Kammaren inlemnadt ansökning att holmen måtte åt bemälda bolag, för anläggning derstädes af en allmän park med servering af spis och läskdrycker utan utskänkning af spritvaror, vin eller öl, på arrende upplåtas under så lång tid och emot den sammanlagda arrendesumma, som för de föreslagna villalotterna beräknats. Ett tredje vid Stadsfullmäktiges sammanträde väckt förslag att disponera holmen delvis för det ena och dels för det andra af ofvannämnda ändamål har utskottet för sin del funnit olämpligt, emedan en sådan anordning otvifvelaktigt komme att föranleda ständiga trakasserier emellan villaägarene och den parken besökande allmänheten.

Utskottet har utgått från den synpunkt, att i händelse stadens befolkning eger behof af en allmän park uti nu ifrågavarande trakt, Fölisön bör för sådant ändamål kunna tagas i anspråk. Årstiden har omöjliggjort en närmare undersökning å marken. Men redan af en blick på kartan framgår att Fölisön med sin vackra belägenhet, inskjutande vikar, skogbevuxna partier och kuperad terräng erbjuder synnerligen lämpligt tillfälle att derstädes anlägga en park. Flertalet af utskottets ledamöter, för hvilka sagda holme är väl bekant, kunna derjemte i allo vitsorda densammas ändamålsenlighet uti nämnda afseende.

I likhet med Styrelsen för Helsingfors Utskänkningsaktiebolag anser utskottet ett verkligt behof af en rekreationsort för stadens befolkning och särskildt dess arbetarebefolkning i denna trakt förefinnas. Vid hvarje strand, så väl å stadens som enskildes mark, möter här vitesförbud att beträda densamma. Endast de på all vegetation blottade små skären Sandholmen och Uttern erbjuda härvidlag föga lockande tillflygtsorter. Ju mer staden tillväxer, och dess tillväxt åt denna sida är stark, dess oafvisligare skall behofvet ställa sig.

Utskänkningsaktiebolagets anbud erbjuder dock äfven den fördelen, att holmen efter arrendetidens utgång kan, om så godt finnes, disponeras för villaanläggningar, då ett motsatt förfarande deremot så godt som omöjliggör holmens förvandling till allmän park.

Ekonomiskt taget ställer sig nämnda bolags anbud icke heller ogynnsamt, i det bolaget utfäst sig att erlægga enahanda arrende som Drätselkammaren beräknat skola inflyta för samtliga villalotter samt staden dessutom fritages från kostnaderna för anläggning af vägar och broar, kalkylerade till 21,450 mark. Derhos bör i betraktande tagas att staden befrias från anläggningskostnader, hvilka i annat fall kunde anses åligga densamma som en skyldighet mot dess invånare.

De hufvudsakliga skäl som anförts emot Utskänkningsbolagets förslag äro: svårigheten att å Fölisön upprätthålla nödig ordning, helst holmen i administrativt och judicielt afseende underlyder Helsinge socken; möjligheten att för ändamålet anvisa någon mindre och närmare staden belägen holme; samt Utskänkningsbolagets möjliga upplösning.

Dessa skäl äro i sjelfva verket icke svåra att bemöta. Utskottet skulle, hvad det första tvifvelsmålet beträffar, knappast behöfva vidare än anföra ett exempel, Högholmen, hvarest Utskänkningsbolaget från första stunden förstått att uppehålla en mönstergill ordning. Emellertid hindrar ju intet staden att genom kontrakt tillförbinda bolaget att å Fölisön genom tjenlig personal öfvervaka ordningen samt att såsom vilkor föreskrifva att, der oordningar inträffa, arrendet förverkas. Utskänkningsbolaget aflönar allaredan extra poliser och kan med lätthet få någon eller några af holmvakterna beklädd med extra kronobetjents myndighet.

Utskottet har likväl enat sig derom att i hvarje fall, äfven om Fölisön upplåtes till villalotter, ansökning om holmens öfverförande i administrativt och judicielt afseende till Helsingfors stad borde ske. Emellertid har utskottets pluralitet ansett denna ansökning, hvars afslående utskottet icke funnit någon anledning att befara, icke ställa hinder för afgörande omedelbart af hufvudfrågan.

Den andra anmärkningen, att någon annan staden närmare belägen holme åt detta håll kunde anvisas, har utskottet redan ofvanföre tillbakavisat. Staden eger ej heller rätt att låta ett behof för en stor del af dess befolkning vika för ett fåtal villaegares trefnad.

Hvad slutligen beträffar Utskänkningsbolagets möjliga upplösning, kan utskottet icke inse att detta för staden innebure någon risk, då för sådan händelse sjelffallet bör föreskrifvas att holmen med alla derå gjorda anläggningar utan någon ersättning omedelbart återfaller under stadens disposition.

Utskänkningsbolaget har på derom gjord förfrågan delgifvit att bolaget, i händelse holmen åt detsamma upplåtes, ernar med denna förfara i tillämpliga delar ungefär på samma sätt som med Högholmen, nemligen: anbringa ångbåtsbrygga och smärre landningsbryggor för roddbåtar, torrlägga fuktiga delar af ön, rensa skogen, leda en slingrande gångväg rundt kring ön på större eller mindre afstånd

från stranden, allt efter skönhetens fordringar och terrängens beskaffenhet, sammanbinda denna genom lämpliga tvärgångar, anlägga boll- och lekplaner, hvartill holmen erbjöde utmärkta platser, anskaffa genom brunnar eller vattenledning tillräcklig mängd sött vatten, hvarpå holmen nu lider stor brist, uppföra bostäder för vakter och lokaler för nykterhetsvärdshus samt underhjelpa naturen, odla och plantera, der så behöfves. Främst af allt börde bryggorna och de nödigaste husen fås till stånd. Och då virket till dem borde släpas med det första, vore det af vigt för bolaget att så fort sig göra låter få frågan afgjord. Så snart marken blifvit snöfri, skulle sedan arbetet med brunnarna eller vattenledningen vidtaga, och på passande ställen komme, i likhet med hvad som gjorts på Högholmen, små, enkla eldstäder att inrättas, der besökande kunde koka kaffe, potäter m. m. Här och der skulle äfven, såsom på Högholmen skett, ändamålsenliga, välskötta afträden uppföras.

Såsom ytterligare vilkor har utskottet ansett nödigt föreskrifva, att bolaget bör sommartid underhålla kommunikation mellan Fölisön och fastlandet, helst, åtminstone framdeles genom anbringande af en enkel gångbro, samt att holmen icke får till andra än det afsedda ändamålet användas och sålunda ej af bolaget till någon del utarrenderas eller eljes för enskildt behof disponeras.

Emedan Drätselkammaren beräknat att för samtliga villalotter å Fölisön kunde erhållas i arrende ända till 2,970 mark, har utskottet ansett årsarrende af Utskänkningsbolaget böra erläggas i rundt tal med 3,000 mark. Arrendetiden bör enligt utskottets åsigt icke utsträckas öfver 30 år.

Utskottet föreslår sålunda:

att Stadsfullmäktige ville åt Drätselkammaren uppdraga att i vederbörlig ordning ansöka det Mejlans hemman tillhörande Fölisön måtte i administrativt och judiciellt afseende från Helsinge socken öfverföras till Helsingfors stad,

att emellertid och oberoende af denna ansökning Drätselkammaren anmodas att å stadens vägnar, så fort sig göra låter, till Helsingfors Utskänkningsaktiebolag utarrendera Fölisön på en tid af 30 år och emot ett årligt arrende af 3,000 mark;

att i arrendekontraktet, utom nyssnämnda och öfriga enligt gällande föreskrifter ingående förbehåll, bör såsom vilkor upptagas: a) att å holmen skall af bolaget, på af detsamma föreslagna sätt, anläggas och underhållas en allmän park, hvarest anordnas en enklare servering af spis och läskedrycker utan hvarje utskänkning af spritvaror, vin eller öl; b) att bolaget tillförbindes att genom lämplig bevakning å holmen upprätthålla ordning och skick, vid äfventyr att, om bolaget uti

sin skyldighet härutinnan brister, det skall af Drätselkammarens och Stadsfullmäktiges pröfning bero, huruvida arrenderättigheten anses förverkad eller icke; c) att holmen icke får till andra än det afsedda ändamålet användas och sålunda icke af bolaget till någon del utarrenderas eller för enskildt behof disponeras; d) att bolaget bör sommartid underhålla kommunikation mellan Fölisön och fastlandet, helst, åtminstone framdeles genom anbringande af en enkel gångbro; och e) att i händelse bolaget skulle upplösas eller göra cession, kontraktet genast är brutet samt holmen med alla derå gjorda anläggningar utan någon ersättning omedelbart återfaller under stadens disposition.

Helsingfors, den 6 Mars 1889.

Arvid Nyberg.

Th. Tallqvist.

V. Heikel

(frånvarande vid justeringen).

F. Stjernwall.

C. B. Federley.

Reservation.

Då frågan om Fölisöns framtida disposition remitterades till utskottets förberedande behandling, uttalades hos Stadsfullmäktige den önskan, att Utskottet genom syn å stället vid bar mark borde förvissa sig om, huruvida ifrågavarande holme lämpligast kunde upplåtas till det af Drätselkammaren föreslagna ändamål eller om densamma borde öfverlemnas till Utskänkningsbolaget för anläggning af en allmän park eller ock om hvardera dessa ändamål kunde förenas. — Då Utskottet emellertid utan dylik syn och undersökning tagit ärendet under slutlig pröfning, anser jag Utskottet icke hafva behörigen fullgjort sitt uppdrag. — Derjemte anser jag, i likhet med Drätselkammaren, att Fölisön i alla händelser icke borde till det af Utskottet föreslagna ändamål upplåtas, innan densamma blifvit underlagd stadens jurisdiktion. På grund af det anförda får jag derföre vördsamt föreslå, att med frågan om Fölisöns framtida disposition måtte anstå, intill dess nämnde syn blifvit verkställd och den af Utskottet föreslagna ansökning slutligen afgjord.

F. Stjernwall.

Reservation.

För min del anser jag att vare sig Fölisön upplåtes till allmän park eller indelas till villalotter, den första åtgärd som bör vidtagas är att söka underlägga holmen stadens jurisdiktion. Svårigheterna att under andra förhållanden der upprätthålla god ordning kunna blifva oberäkneliga och möjligen omintetgöra hela förslaget att der anläggas en allmän park, hvilket jag för min del skulle anse vara en vida större förlust än det korta uppskof af ett år med planens realiserande, som skulle vållas om frågan om holmens införlifvande med stadens judiciela område först blefve afgjord. Skulle det nämligen inträffa att under första året af Utskänkningsbolagets arrenderätt, bolaget i saknad af polis icke kunde upprätthålla behörig ordning vid någon eller några större festligheter, skulle bolaget riskera att gå sin arrenderätt förlustig eller åtminstone att förlora allmänhetens förtroende och den mera städade delen af denna skulle draga sig för vidare besök å holmen. Att riskera detta för att vinna ett år anser jag icke välbetänkt. Äfven i sjelfva sakens intresse tror jag det alltså vara klokare att vänta till dess frågan om holmens judiciela ställning blefve afgjord än att nu genast skrida till realiserande af planen om anläggande af en allmän park.

Anmärkas skall visserligen att holmen under nästa sommar sålunda komme att blifva utan herre och att svårt ofog der kunde bedrifvas, men med kändedom om den brist på kreatursbete, som finnes å Mejlans, tror jag icke att någon svårighet skulle möta att åt arrendatorn af Mejlans utarrendera holmen, visserligen emot ett måttligt arrende och således med förlust för staden af några hundra mark, hvilken förlust dock icke torde vara känbar i betraktande af det höga arrende holmen sedermera komme att inbringa; och i så fall kunde arrendatorn skyldigkännas att såsom äfven nu hålla vakt boende å holmen. Allt komme då att blifva i samma skick som härintills intill dess frågan vunne sin slutliga lösning. Äfven andra utvägar kunde måhända af Drätselkammaren påfinnas att skydda Fölisön för åverkan.

På grund af det ofvananförda och jemte det jag i princip ansluter mig till planen att upplåta Fölisön till en allmän park, anser jag dock att denna fråga borde lemnas beroende tills Fölisön i judicielt hänseende införlifvats med staden och vågar jag förty fördsamt föreslå:

att Stadsfullmäktige ville antaga utskottets första kläm, men lemna ärendet i öfrigt beroende till dess förenämnda fråga blifvit afgjord och emellertid uppdraga åt Drätselkammaren att söka så begä att Fölisön under tiden blifver behörigen skyddad för åverkan.

Helsingfors, den 8 Mars 1889.

C. B. Federley.

HELISOVÅRDSNÄMNDEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 9 Mars 1889.

N:o 20.

*Förslag om anställande af en sundhetsinspektör.**Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Den stora tillökning i innevånareantal, den deraf beroende, lifligt stegrade byggnadsverksamheten, ökade samfärdseln, samt betydliga utvecklingen af förhållandena inom det praktiska lifvets andra områden, som Helsingfors under de sista åren haft att glädja sig åt, göra det svårare än förut att tillfredsställa fordringarne på ett vaktsamt omhänderhafvande af den allmänna helsovården i staden. Ju mera folkmängden ökas i en stad, desto mera mångfaldigas källorna till sanitära missförhållanden i densamma och desto mera arbete erfordras det för att med framgång motarbeta dem.

Allmänhetens insigter om de sanitära krafvens vikt hafva hos oss på senaste tid äfven stigit och dess anspråk att af samhället erhålla skydd för sin helsa mot sanitära vådor, hafva derigenom ökats. Då allmänna Helsovårdsstadgan för Finland ålägger samhället att lemna ett sådant skydd åt den enskilde medborgaren, så måste handhafvandet af den allmänna helsovården i Helsingfors anordnas på ett, de förändrade förhållandena motsvarande sätt.

Med anledning häraf anser stadens Helsovårdsnämnd sig icke mera med sin nuvarande arbetsordning och de krafter den har att tillgå kunna fullgöra de skyldigheter, hvilka enligt Helsovårdsstadgans § 4 åligga densamma. Helsovårdsnämnden får därför härmed anmäla hos Stadsfullmäktige, och anhålla om en tillökning i stadens helsovårdspersonal samt om en skild lokal för Nämnden, i öfverensstämmelse med nedanstående framställning.

För att handhafva stadens allmänna sundhetsvård så, som sakens vikt kräfver och lagen föreskrifver, behöfves framförallt en med sakkännedom ledd och beständigt fortgående undersökning samt ett öfvervakande af alla de omständigheter, som hafva inflytande på det allmänna helso tillståndet. Ledningen af en sådan verksam sundhetsinspektion kan icke omhänderhafvas af annan än en läkare med special kunskap om den moderna helsovårdslärens fordringar. Helsingforsens verksamhet bör anordnas och ledas af en medicinskt bildad sundhetsinspektör.

Då det kommit till Helsovårdsnämndens kännedom att man på en del håll betviflat nödvändigheten af att en sådan sundhetsinspektör skall vara läkare, anser Nämnden sig föranlåten att närmare belysa denna sak.

Af alla i Helsingfors inträffade dödsfall, vållas 21 % af tuberkulos. Då tuberkulosen skördar sina flesta offer bland de fullvuxna, kan man utan öfverdrift säga att

minst 30 % af alla arbetsföra individer, som dö i Helsingfors, duka under för denna sjukdom. Af uppgifter öfver dödligheten i tuberkulos på några andra orter, finna vi att den utgör i New-York 20 % af alla dödsfall, i Stockholm 17,73 %, i Bryssel 17,5 %, Paris 16 %, i London 11 %. Lungsoten är således ett större samhällsöndt i Helsingfors än i flere mångdubbelt större städer. Jemförande uppgifter från Stockholm och Helsingfors öfver mortaliteten uti tyfoid feber, hvilken sjukdom i vissa afseenden kan betraktas såsom en gradmätare af sundhetsförhållandena på en ort, visa, att dödligheten relativt tagen till städernas folkmängd, är i Helsingfors mer än dubbelt så stor, som i Stockholm. På tio tusen innevånare dö årligen i Stockholm 2,3 personer i tyfus, i Helsingfors 5,0.

Hvarpå beror nu den större dödligheten af lungsot och af tyfus i Helsingfors? Kan någonting göras och hvad bör företagas för att minska densamma? Dessa och dylika frågor besvarande ligga helt och hållet inom området för Helsovårdsnämndens verksamhet.

En utredning af alla de omständigheter, som betinga dessa sjukdomars talrikare förekomst här, kan icke göras utan kännedom om hvad den medicinska vetenskapen vet om dessa sjukdomars natur, orsaker och uppkomst. Tillfredsställande undersökningar om markförhållandena, bostäderna, dricksvattnet, födan, lefnadssättet hos innevånare m. m., m. m. kan endast göras af den, som har kännedom om den medicinska vetenskapens nuvarande ståndpunkt. Värksamma åtgärder till förekommande af dessa sjukdomars spridning kunna naturligtvis icke heller vidtagas utan insigt om alla de medel, hvilka den hygieniska vetenskapen anvisar såsom tjenliga för ändamålet. Detsamma gäller klarligen om alla andra sjukdomar, då man vill förekomma dem.

Sundhetsinspektionen måste derföre ledas af en läkare, hygieniker. För att sundhetsinspektionen skall kunna vara verksam är dessutom af vigt att råd och upplysningar angående sanitära missförhållandens aflägsnande omedelbart vid deras anträffande meddelas. Vid densamma förekomma ofta fall, der ett högre kunskapsmått, än man hos en vanlig sundhets-polis kan förutsätta, erfordras för att utreda orsaken till ett missförhållande, och der endast en läkare kan göra det, och angifva huru det skall aflägsnas.

Hos oss i Helsingfors åligger det stadsläkaren att handhafva sundhetsinspektionen, men genom stadens betydliga utveckling under de senaste åren, kan han för sina många andra tjänsteåligganden icke medhinna att upprätthålla en sådan så som nutiden fordrar den, ty honom åligger dessutom att handhafva sjukvården på kommunens sjukhus och att under en tredjedel af året förrätta de medikolegala obduktionerna i staden. Han skall vidare verkställa förefallande läkarebesigtningar af enskilda och lemna intyg om deras helsotillstånd, såväl då stadens myndigheter och domstolar sådant fordra, som då enskilda derom anhålla, hvilket åliggande för hvarje år blifver allt arbetsdrygare. Stadsläkaren skall också uppgöra de statistiska sammanställningar och berättelser öfver sjukligheten och dödligheten, hvilka enligt Helsovårdstadsans § 4 skola af Helsovårdsnämnden lemnas till myndigheterna, samt hålla vård och förteck-

ning öfver Helsovårdsnämndens arkiv. Slutligen skall han till föredragning vid Helsovårdsnämndens sammanträden bereda de ärenden, hvilka röra helso- och sjukvård.

I en stad med öfver 60 tusen innevånare medtager allt detta så mycken tid att stadsläkaren icke hinner taga så verksam del i den speciela sundhetsinspektionen, som erfordras. Af den nuvarande stadsläkaren kan dessutom billigtvis icke ens fordras den special kunskap om den moderna hygien, som en sundhetsinspektör i våra dagar bör ega, emedan han under helt andra förhållanden blifvit till stadsläkaretjensten utnämnd och hos oss uti läkareutbildningen vid högskolan i sjelfva verket icke ingått någon undervisning i hygien förrän de två sista åren. Af Helsovårdsnämndens andra ledamöter kan i en så stor stad som Helsingfors icke heller fordras, att de skola personligen deltaga i syner och undersökningar annat än i undantagsfall. Men en läkare hygienikers anställande i Helsingfors är icke blott nödvändig för sundhetsinspektionen i staden, utan äfven för att Helsovårdsnämnden vid utarbetande af sina förslag och afgifvande af sina utlåtanden, skall kunna hafva till sitt förfogande en person med special insigter i allmän helsovårdslära, som kan bereda ärenderna och föredraga dem för nämnden. Vi kunna ännu icke i våra förhållanden förutsätta en sådan fack-kunskap, ens hos de medicinskt bildade ledamöterna i Helsovårdsnämnden. Utan ett sådant biträde kan den sakliga utredningen i många frågor, som ankommer på Helsovårdsnämnden, blifva bristfällig och frågornas behandling i Nämnden medtaga en öfverhöfvan lång tid.

På grund af ofvananförda skäl, anser Helsovårdsnämnden det vara af största behof påkalladt, att en läkare, med specialinsigter i hygien nu anställes i stadens tjänst såsom sundhetsinspektör med de åligganden, som här bifogade „förslag till instruktion för sundhetsinspektören“, bestämmer.

Stadsläkaren skall framdeles likasom hittills näst Helsovårdsnämnden handhafva öfverinseendet af helso- och sjukvården i staden, och sundhetsinspektören underordnas honom. Dessa Helsovårdsnämndens närmaste verkställande organer böra vara i ständig vaxelverkan med hvarandra, likasom sundhetsinspektören med helsopolisens tillsyningsmän. Sundhetsinspektören bör dagligen redogöra för stadsläkaren om helsopolisens verksamhet under föregående dag och hvad derunder förelupit och, efter öfverläggning med stadsläkaren, bestämma helsopolisens arbete för dagen. Alla dessa funktionärer böra derföre dagligen sammanträffa på en tid, då det är lämpligt för allmänheten att inlemna sina anmälningar och meddelanden till Helsovårdsnämnden och Stadsläkaren, på det att helsopolisens arbeten må kunna anordnas så, att de åtgärder, till hvilka dessa anmälningar gifva anledning, utan tidsutdrägt vidtagas. Helsovårdsnämnden behöfver derföre till sitt förfogande minst 2 rum, det ena till väntningsrum för tillsyningsmännen och den besökande allmänheten, det andra till arbetsrum för stadsläkaren och sundhetsinspektören. Blott sålunda kan helsovårdsnämndens arbetsordning förändras derhän, att en mängd, vanliga löpande ärender till stadens och den enskildas fördel utan onödig tidsutdrägt afgöras och expedieras af stadsläkaren och sundhetsinspek-

tören. Och endast sålunda anordnad kan Helsovårdsnämndens verksamhet motsvara nutidens fordringar på allmän helsovård.

Helsovårdsnämnden har, vid sin granskning af förslaget till „Ny byggnadsordning för Helsingfors stad“ kommit till insigt af att byggnadsverksamheten i staden icke kan af Helsovårdsnämnden öfvervakas så som, på grund af dess stora inflytande på stadens sundhetsförhållanden, enligt lag bör ske, såframt icke Helsovårdsnämnden har en af sina funktionörer bland byggnadssynemännen, och har Nämnden därför föreslagit, att antalet af de i förslaget till ny byggnadsordning, upptagne byggnadssynemännen borde ökas till tre och att stadens sundhetsinspektör skulle blifva den tredje synemannen. Isynnerhet om detta Helsovårdsnämndens förslag godkännes af Stadsfullmäktige, så är det af vikt, att Helsovårdsnämndens embetslokal förläggas i närheten af stadens andra administrativa verk. Tillfälle dertill bör kunna gifvas vid den utvidgning af stadshuset, som nu är påtänkt, och hvarvid nya lokaler komma att stå till stadens disposition.

Beträffande de kostnader, hvilka antagandet af här ofvan gjorda förslag skulle medföra för staden, har Helsovårdsnämnden uppskattat dem till ungefär 8,400 mark årligen, utom kostnaden för lokalen. En läkare med de egenskaper, hvilka sundhetsinspektören bör ega, kan enligt Helsovårdsnämndens åsigt, icke erhållas till tjänsten emot en mindre årlig aflöning än 6,000 mark i lön och 1,000 mark resemedel. Då det måste anses vara en fördel för staden att så länge som möjligt kunna vid tjänsten bibehålla en duglig sundhetsinspektör, anser Helsovårdsnämnden lämpligt att han dessutom bör kunna räkna på löneförhöjning efter ett visst antal år. För Helsovårdsnämndens sekreterare, som äfven en timme dagligen bör infinna sig på Nämndens arbetsrum för att expediera löpande skrivelser, måste ett tillskott till hans nuvarande arvode beräknas: förslagsvis 900 mark. En förhöjning af nämndens nuvarande expense medel med 500 mark torde till en början räcka till.

Denna tillökning i stadens utgifter skall måhända förefalla mången vid ett flyktigt betraktande af frågan stor, men betänker man att denna utgift göres för att ordna hufvudstadens helsovård på en tidsenlig fot, kan den sannerligen icke anses högt tilltagen. Stockholm med en folkmängd af 220,000 innevånare, hvars årsbudget för helso- och sjukvården 1888 här upplysningsvis bilägges, utgifver årligen för sina helsovårdsarrangemang 94,000 kronor, deraf ensamt för helsopolisen med sundhetsinspektören 25,800 kronor.

I Helsingfors stiga utgifterna för stadens helso- och sjukvård om året till inalles omkring 40,000 mark, i Stockholm till öfver 700,000 mark. Då Helsingfors stad har haft och fortfarande har förmånen att för en stor del af sina sjuka innevånare tillgå statens här befintliga sjukinrättningar, så kan man med skäl fordra att staden icke skall sky uppoffringar, förenliga med sina tillgångar för att ställa sitt helsovårdsväsende på den fot, som nutidens framskridna vetande fordrar.

Helsovårdslärans betydelse vinner för hvarje år allt större erkännande. Den praktiska tillämpningen af dess sanningar får för hvarje dag utomlands en större ut-

sträckning. Det lyckliga resultatet af utförda helsovårdsförbättringar först i England — der millionstaden London derigenom blifvit en af de sundaste städer i världen — och sedan i andra länder, bevisa otvifvelaktigt att man med framgång kan arbeta på förekommandet af sjukdomar äfven i folkrika städer. Kännedomen om smittosjukdomars uppkomst genom levande organismer och omöjligheten att, vid nutidens lifliga samfärdsel folken emellan, genom karantäner hindra sjukdomsfrönas öfverförande från en ort till en annan, pålägga hvarje samhälle skyldigheten att söka göra jordmänen för dem så ofruktbar som möjligt. Den ekonomiska betydelsen, som en minskning i dödligheten och sjukligheten har för ett samhälle, får hvarken förbises eller underskattas.

Sedan 1882 har man i Helsingfors en ganska noggrann mortalitetsstatistik. En öfversigt af densamma, sådan den framgår ur stadsläkarens årsberättelser för åren 1882 —1887, visar att i medeltal för året hvar femte person, som dött i Helsingfors, dukat under för en tuberkulös sjukdom, hvar sjunde för mag- och tarmkatarrher, hvar åttonde för lung- eller strupinflammation, hvar nionde för någon af de epidemiska sjukdomarna; 48 % af alla dödsfall drabba barn under 5 år.

Af dessa siffror framgå redan viktiga synpunkter för bedömandet af vissa sjuklighetsförhållanden i Helsingfors och derigenom äfven för bedömandet af de åtgärder, som böra vidtagas för att minska dödligheten och sjukligheten i staden. De penningar, som af staden för detta ändamål utgifvas, skola otvifvelaktigt bidra till samhällets lycka och förkofran.

På grund af här ofvan gjorda framställning, får Helsovårdsnämnden föreslå

att Stadsfullmäktige ville vidtaga åtgärd, att en läkare med specialinsigt i hygien anställes såsom sundhetsinspektör i staden och att en lokal af minst två rum ställes till Helsovårdsnämndens begagnande

och får Helsovårdsnämnden i sådant afseende här jemväl inkomma med

Förslag till Instruktion för Sundhetsinspektören.

§ 1.

Sundhetsinspektören, som bör vara en legitimerad och i allmän helsovård kunnig läkare, tillsättes, på förslag af Helsovårdsnämnden, utaf Stadsfullmäktige för en tid af tre år, men kan till befattningen återväljas.

§ 2.

I god tid innan tre år tilländagått, eller ifall tjensten derförinnan måste besättas, anslår Magistraten tjensten ledig att inom trettio dagar af kompetente personer hos Magistraten ansökas. Sedan Helsovårdsnämndens yttrande om de sökandes lämplighet inhemtats, öfverlemnas handlingarne till Stadsfullmäktige för vals anställande.

§ 3.

Sundhetsinspektören underlyder Helsovårdsnämnden samt är närmast under stadsläkaren förman för helsopolisen. Han eger derfor leda den dervid anställda personalens verksamhet samt är i främsta rummet ansvarig för att den vederbörligen fullgör sina åligganden. Han bör ock lemna densamma nödig undervisning i allmän helsovårdslära och meddela den annan kunskap, som för utöfningen af dess tjensteåligganden erfordras, äfvensom tillse att den eger kännedom om sina skyldigheter samt om de författningar och föreskrifter, hvarpå dessa grundas.

§ 4.

Sundhetsinspektören åligger vidare:

1) att förrätta sådana helsopolisen tillhörande undersökningar, hvilka erfordra ett större kunskapsmått eller som annars på grund af sin grannliga natur böra af honom sjelf utföras;

2) att sjelf och genom den öfriga personalen såväl under systematiskt anordnade som tillfälliga besök i stadens olika delar undersöka de sanitära förhållandena och, der skäl till anmärkning förefinnes, söka genom råd och anvisningar ernå nödig rättelse eller, i motsatt fall, förhållandet hos Helsovårdsnämnden anmäla;

3) att såsom en af stadens byggnadssynemän fullgöra hvad enligt byggnadsordningen honom åligger;

4) att vid ny- eller ombyggnad af boningshus i staden öfvervaka att byggnadsordningens föreskrifter i sanitärt hänseende iakttagas, särskildt beträffande golffyllning, ventilation och afloppsledningar samt att husen icke upplåtas till beboende så länge rummen i desamma besväras af fukt i för hälsan skadlig grad;

5) att för öfrigt verkställa alla uppdrag i helsovårdsärenden, som Helsovårdsnämnden eller stadsläkaren honom anförtror;

6) att hvarje helgfri dag på bestämd tid uppehålla sig å en åt Helsovårdsnämnden för sådant ändamål anvisad lokal, derstädes mottaga anmälningar och meddelanden från allmänheten, åt denna lemna nödiga upplysningar samt af stadsläkaren erhålla förekommande uppdrag;

7) att vid Helsovårdsnämndens sammanträden, till hvilka han i likhet med nämndens ledamöter kallas, föredraga alla på hans framställning till behandling upptagna ärenden, hvarvid han eger rätt att deltaga i den deraf föranledda diskussionen, men icke i omröstning;

8) att i början af hvarje månad till Helsovårdsnämnden, som han för öfrigt skall hålla i ständig kunskap om alla till hans verksamhet hörande förhållanden, aflemna en kortfattad redogörelse såväl öfver sin egen som den öfriga personalens vid helsopolisen verksamhet under den föregående månaden, äfvensom hvarje år före Februari månads utgång en berättelse öfver samma verksamhet under det sist förflutna året, för att i Helsovårdsnämndens af stadsläkaren utarbetade årsberättelse intagas.

§ 5.

Sundhetsinspektören får icke uppbära expeditionslösen, ej heller räkna sig tillgodo några sportlar vid sina tjänsteförrättningar.

§ 6.

Sundhetsinspektören må icke idka medicinsk s. k. huspraktik, ej heller utan särskildt utverkadt tillstånd af Helsovårdsnämnden förestå annan tjänstebefattning.

§ 7.

Tjenstledighet beviljas åt Sundhetsinspektören af Helsovårdsnämnden för högst fjorton dagar, men ansökning om längre ledighet underställes Stadsfullmäktige till afgörande.

På Helsovårdsnämndens vägnar:

Vilh. Sucksdorff.

J. N. Bärnlund.

Helsovårdsnämndens i Stockholm budget för helso- och sjukvården år 1888.

(Utdrag från Stockholms stads utgifts- och inkomststat för år 1888.)

	Kronor.	Kronor.
Utgifter.		
1. <i>Nämndens expedition</i>		
En sekreterare löneförmåner	2,500	
En redogörare d:o	1,700	
En ombudsman d:o	1,000	
En kanslist d:o	1,500	
En vaktmästare (utom bostad och ved)	800	7,500
Hyra för nämndens lokal	4,000	
Ljus och ved	1,000	5,000
Skrif- och tryckningskostnader böcker och dylikt	6,000	
Diverse andra utgifter	5,500	24,000
2. <i>Läkarestat och sjukvårdskostnader, som icke uteslutande tillhöra någon viss af stadens sjukvårdsinrättningar</i>	—	122,500
3. <i>Sabbatsbergs sjukhus</i>	—	155,500
4. <i>Katarina sjukhus</i>	—	67,120
5. <i>Maria sjukhus</i>	—	66,160
6. <i>Södra barnbördshuset</i>	—	28,750
7. <i>Epidemiska sjukhuset</i>	—	20,000
8. <i>Vård af sinnessjuka</i>	—	36,000
9. <i>Polikliniker (sex olika)</i>	—	12,000
10. <i>Besigtningebyrån för prostituerade kvinnor</i>	—	10,000
11. <i>Anstalter för köttbesigtning</i>	—	30,000
12. <i>Allmän helsovård</i>		
En sundhetsinspektör löneförmåner	7,000	
En kommissarie vid helsopolisen (utom bostad och ved)	2,800	
Tio tillsyningsmän vid helsopolisen	16,000	25,800
Fyra vaccinatörer	2,000	
En veterinär	3,000	5,000
Diverse utgifter	14,200	45,000
Summa	—	617,030
Inkomster.		
<i>Från sjukhusen</i>	61,800	
<i>Från för köttbesigtningen</i>	30,000	
<i>Diverse inkomster</i>	9,200	101,000
Summa	—	101,000

Anmärkning.

Utgiftsposterna i punkt 1, 10, 11 och 12 äro så godt som uteslutande för helsovårdsanordningar. Deras sammanlagda belopp utgör 109,000 kronor, till denna summa bör ännu tilläggas hälften af omkostnaderna för epidemisjukhuset och hälften af 1:sta stadsläkarens lön (10 tusen), emedan deras verksamhet hänför sig lika mycket till stadens helso- som sjukvård. Hela utgiften för helsovården blir då 124 tusen kronor. Afdrages härifrån inkomsten för köttbesigtningen återstår 94 tusen kronor, som således utgör den pennningesumma, hvilken man i Stockholm ansett sig böra uppoffra för stadens helsovård år 1888.

*Handlingar rörande ny byggnadsordning för Helsingfors stad.***Helsovårdsnämndens utlåtande om förslaget till ny byggnadsordning för Helsingfors stad.**

Sedan Helsovårdsnämnden omsider slutfört granskningen af det förslag till ny byggnadsordning för Helsingfors stad som under November månad 1887 öfverlemnades till densammas utlåtande, får Helsovårdsnämnden härmed till Stadsfullmäktige återsända nämnda Förslag med de förändringar, hvilka Helsovårdsnämnden ansett sig böra föreslå i detsamma och tillika bifoga motivering af de gjorda förändringarna.

Att en så lång tid åtgått för detta ärendes behandling inom Helsovårdsnämnden har berott dels på detsammas omfattande beskaffenhet, dels på nödvändigheten af sekreterareombyte i Nämnden under slutet af det sistförflutna året. Utom ett mödosamt arbete som enskilda ledamöter af Nämnden särskildt varit nödsakade att egna åt denna stadens byggnadsfråga, har Helsovårdsnämnden i sin helhet behandlat ärendet vid icke mindre än 35 sammanträden. Om det oakadt resultatet af detta arbete som nu framlemnas till Stadsfullmäktige, är i flere afseenden bristfälligt, beror denna omständighet åtminstone icke på bristande god vilja att egna frågan den allvarliga pröfning, som dess stora betydelse för stadens väl fordrar.

Vid granskningen af här nämnda Förslag till ny byggnadsordning för Helsingfors, har det ålegat Helsovårdsnämnden att undersöka huruvida de deri ingående bestämningarna, hvilka afse att tillfredsställa sanitära kraf, stå i öfverensstämmelse med vår gällanden Helsovårdsstadga och motsvara nutidens vetande om sundhetens fordringar, såvidt dessa kunna tillämpas på våra förhållanden och deras tillfredsställande är förenligt med stadens tillgångar.

Utgående från dessa synpunkter vid sin pröfning, har Helsovårdsnämnden funnit i förslaget väsentliga brister, ehuru Helsovårdsnämnden å andra sidan villigt erkänner att detsamma, jemfördt med nu gällande byggnadsordning, innehåller många bestämningar, hvilka äro viktiga förbättringar i sanitärt afseende. Såsom sådana förbättringar måste föreskrifterna om afloppsledningarna och deras utförande, §§ 12—16, betecknas hvarvid isynnerhet moment 7 i § 16 som säger „att ny stadsdel ej må bebyggas utan att plan för vattnets afledande för densamma är antagen och sättes i verkställighet i den mån byggandet fortskrider“, förtjenar framhållas. Likaså bestämningarna angående boningsrum i källarvåningar (§ 50)

samt, framför alla andra § 61, 62, 63, genom hvilka de nu existerande latringroparna erhålla sin dödsdom och tunn — och vattenklosett systemet i princip antagas för staden. Dessa förbättringar har Helsovårdsnämnden likväl icke ansett tillfyllestgörande för att på ett verksamt sätt förebygga markens och luftens i boningsrummen förorenade, utan har funnit att de till nämnda paragrafer sig hänförande bestämmingarna böra ytterligare förändras.

Ett bestämdt fel har Helsovårdsnämnden ansett vara bibehållandet af de nu gällande bestämmingarna angående granknsningen af planer och ritningar till nytt byggnadsföretag samt öfvervakandet af detsamma, emedan detta arbete, utfördt endast af vederbörande arkitekt och magistratsledamot, icke lemna säkerhet för att sundhetsfordringarna dervid blifva behörigen beaktade.

Helsovårdsnämnden har funnit förslaget bristfälligt äfven deri att några bestämmingar icke ingå derom att de i byggnadsordningen föreskrifna planer för nya stadsdelar, för afloppsledningar och andra allmänna arbeten, hvilka utöfva inflytande på stadens sundhetsförhållanden, skola föreläggas Helsovårdsnämnden till pröfning, innan de af Stadsfullmäktige antagas.

Förslagets svagaste punkt utgöres dock af föreskrifterna om gårdsrummens dimensioner och byggnadernas höjd (§§ 31 och 33). Att för den obebyggda delen af alla tomter fastställa samma minimum 160 respektive 200 kvadrat meter, är ekonomiskt orättvist mot ägarene af de mindre tomterna och i högsta grad otillfredsställande i sanitärt hänseende, då tomterna i staden vexla betydligt i storlek. Ju större tomten är, desto större byggnader kunna å densamma uppföras, och desto flera boningsrum måste erhålla sin belysning från gårdsrummet, hvars storlek derföre bör stå i ett visst förhållande till hela tomtens ytinnehåll. Denna grundprincip finner man antagen i alla nyare byggnadsordningar, såsom en af utskottsledamöterna Herr Nyström i sin reservation framhåller. I sanitärt afseende ännu mer otillfredsställande är förslagets medgifvande att en enda byggnad helt och hållet får upptaga tomten.

Bestämningarne i förslagets § 33 innehålla icke någon begränsning af höjden för stenhus inne på tomt utom på en sträcka af 18 meter utmed tomtgränsen. Denna inskränkning af stenhusens höjd inne på tomt, blir af fullkomligt illusorisk verkan, då grannen invid samma tomtgräns kan uppföra stenhus af hvilken höjd han behagar. Han är nemligen icke tvungen att förlägga den lägre delen af sitt hus till samma ställe af tomtgränsen, der den lägre delen af huset på angränsande tomt är belägen. Att en tillräcklig luftcirkulation och belysning inom gårdarna genom dessa bestämmingar icke kunna säkerställas är uppenbart, likasom de icke heller lemna en tomtägare skydd emot grannarna, hvilka genom sina byggnader kunna, utöfver tillbörliga gränser, försämra ventilations- och belysningsförhållandena på hans tomt. Ifrån samma synpunkt måste det anses betänkligt, att, såsom förslaget gör, medgifva i allmänhet en obegränsad höjd för stenhus vid Esplanaderna och andra öppna platser.

I byggnadsordningen för en stad, der tomternas storlek och form redan äro bestämda på ett olämpligt sätt, kan man icke utan att framkalla svåra ekonomiska rubbningar för tomtägarena införa bestämningar, hvilka i sanitärt hänseende vore de bästa möjliga. Då man derföre måste inskränka sina förbättringar till sådana, som lämpligen kunna utföras med hänsyn till bestående förhållanden, resa sig stora svårigheter vid afgörandet af hvar gränsen skall dragas mellan tomtägarens enskilda och stadens allmänna intressen.

Härvid gäller att hålla blicken öppen för att penningeintresset i vår tid icke må tillåtas skapa samma sundhetsvidriga byggnadssätt, som de politiska förhållandena under medeltiden nödvändiggjorde, då stadsmuren måste lemna skydd för den tillväxande befolkningen i staden. Utgående från en rättvis billighets synpunkt, har man i nyare byggnadsordningar allmänt infört skilda bestämningar för byggnadssättet å de redan bebyggda och å de obebyggda tomterna i en stad. Helsovårdsnämnden har dock ansett att en sådan skilnad icke bör göras för de endast några och sjuttio tomter, hvilka i Helsingfors ännu finnas odisponerade inom stadsplanen, isynnerhet med afseende å dessa tomters storlek och form. Utan har Helsovårdsnämnden funnit lämpligare att i Helsingfors, med hänsyn till de nuvarande olika tomtvärdena, skilja den centrala delen af staden från de perifera och i den förra tillåta ett trängre bebyggande af tomterna.

Faran af hygieniskt mindre väl utrustade boningshus är i den centrala, som tillika är den dyrare delen af staden, mindre, emedan den alltid bebos af de i ekonomiskt afseende bäst lottade befolkningsklasserna, hvilka bo mindre trångt och för öfrigt lättare äro i tillfälle att skydda sig för de skadliga inflytelserna af osunda boningshus.

Under de öfverläggningar inom nämnden, till hvilka de två sist anförda paragraferna gifvit anledning, har framgått nödvändigheten af att den moderna byggnadshygienens fordringar angående planläggningen af gator, kvarter och tomter i en stad framdeles iakttagas. Dessa måste nämligen utstakas i en bestämd riktning, samt hafva en bestämd storlek och form, för att möjliggöra ett hygieniskt byggnadssätt. I Helsingfors har denna omständighet hittills icke tillbörligt beaktats, hvarföre då en utvidgning af stadsplanen snart torde vara förestående, en dylik försummelse ej bör upprepas, utan en utredning af hithörande omständigheter inhämtas genom utsändande af stadsingenjören och stadsarkitekten eller andra lämpliga teknici, till städer med mera utvecklade förhållanden. Vid upplåtandet af byggnadstomter i de förstäder, som på olika håll omgifva staden och dagligen tillväxa, måste naturligtvis samma sanitära försigtighet iakttagas. Endast sålunda kan man hoppas att byggnadsverksamheten i Helsingfors skall komma att inslå en riktning, som tillgodoser fordringarna på sunda bostäder. Det maktpåliggande häruti inses, då man betänker att följderna af de synder, som vid uppförandet af våra boningshus begås emot sundhetens fordringar, ovilkorligen skola drabba efterkommande generationer i många led.

De förändringar i Förslaget till ny byggnadsordning för Helsingfors, som Helsovårdsnämnden ansett böra göras, intagas här nedan och af rent praktiska skäl följer den speciela motiveringen af förändringarne af de skilda paragraferna omedelbart efter dessa*).

§ 2.

1:o. Tomter, hvilka ligga utom stadsplanen men invid dess begränsningslinier, och till bebyggande upplåtas, äro underkastade föreskrifterna i denna byggnadsordning.

2:o. För östra villaområdet i Ulrikasborgs brunnsark gällande fortfarande till efterrättelse den för sagda område den 19 Januari 1886 fastställda byggnadsordning.

3:o. Å villalotter eller andra lägenheter, som ej blifvit till byggnadstomter indelade, må andra hus ej uppföras än sådana, som erfordras för jordinnehafvarens eget behof.

1:o lika med Förslaget.

2:o lika med Förslaget.

3:o lika med Förslaget.

4:o. *För öfriga tomter, hvilka ligga utom stadsplanen och blifvit till bebyggande upplåtna, gälla de stadganden i denna Byggnadsordning, som afse förebyggande af sanitära missförhållanden.*

Att de föreskrifter, hvilka i Byggnadsordningen afse förebyggandet af sanitära missförhållanden böra tillämpas äfven vid bebyggande af tomter, belägna utom den egentliga staden, särskildt inom de förstäder som redan uppstått och hvilka antagligen snabbt komma att tillväxa, är sjelffallet, så mycket mer som husen derstädes hufvudsakligen bebos af den minst bemedlade delen af befolkningen, hvars lefnadsvanor och ekonomiska ställning redan i och för sig befordra uppkomsten och utbredningen af mångahanda sjukdomar och som därför i ännu högre grad än de gynsammare lottade folkklasserna, är i behof af sanitärt skydd.

§ 3.

Frågor om ändringar i och tillägg till stadsplanen handläggas af Stadsfullmäktige, hvilkas beslut underställas Hans Kejsersliga Majestäts pröfning.

Frågor om ändringar i och tillägg till stadsplanen handläggas af Stadsfullmäktige *efter det Helsovårdsnämndens utlåtande inhämtats*. Stadsfullmäktiges beslut underställas Hans Kejsersliga Majestäts pröfning.

Då Helsovårdsstadgan och särskildt dess § 4 ålägger Helsovårdsnämnden att uppmärksamma alla de omständigheter, hvilka hafva inflytande på det allmänna helsotillståndet, samt att föreslå de åtgärder, hvilka äro att anses nödiga för det allmänna helsotillståndets förbättrande, bör Nämnden, för att kunna fullgöra detta,

*) Det kursiverade utgör Helsovårdsnämndens ändringar eller tillägg.

få del af de förslag till ändringar af och tillägg till stadsplanen, som handläggas af Stadsfullmäktige, samt sålunda sättas i tillfälle att uttala sig rörande dessa förslag.

§ 5.

4:o. Tomtkarta skall uppgöras i skala af en femhundrededel af verkliga storleken och förses med fullständig öfverskrift. Å kartan utsättes icke allenast den tomt, som mätes, med derå befintliga byggnader jemte beteckning om deras beskaffenhet af bonings- eller uthus och det material hvaraf de äro uppförda, utan äfven angränsande tomter med de inom 6 meter från den ifrågavarande tomtens ränlinier befintliga byggnader jemte dessas beskaffenhet. Derjemte bör tomtkartan upptaga angränsande gator och profil af markens lutning vid gatan, hvars nivelleringslinje skall tydligt utmärkas, samt i händelse afloppskanal under tillstötande gata finnes inrättad, utredning af kanalens djup, men i motsatt fall uppgift å det djup, hvartill sådan, för grundvattnets afledande från tomt, lämpligen kan anläggas.

4:o. Tomtkarta skall uppgöras i skala af en femhundrededel af verkliga storleken och förses med fullständig öfverskrift. Å kartan utsättes icke allenast den tomt, som mätes, med derå befintliga byggnader jemte beteckning om deras beskaffenhet af bonings- eller uthus och det material hvaraf de äro uppförda, utan äfven angränsande tomter med de inom 6 meter från den ifrågavarande tomtens ränlinier befintliga byggnader jemte dessas beskaffenhet. Derjemte bör tomtkartan upptaga angränsande gator *med der befintliga allmänna afloppskanaler, profil af tomtens och gatans lutningsförhållanden, samt der gatan ej ännu är planerad, af dess blifvande höjd längs byggnadslinjen äfvensom* utredning om den under gatan belägna kanalens djup eller, i fall sådan ej blifvit anlagd, det djup, på hvilket den för grundvattnets afledande från tomt skall anläggas.

Då byggnadsgrundens torrläggning är af yttersta vikt, såsom i motiveringen till § 15 närmare framhålles, är det nödvändigt att å tomtkarta angifves förutom gatans äfven tomtens lutningsförhållande såväl för uppgörande af plan till torrlägningsarbetens utförande som för att möjliggöra den granskning af dylik plan, som i §§ 15, 37 och 39, enligt Helsevårdsnämndens förslag ifrågakommer.

Skulle gata invid tomt, hvarest byggnad skall uppföras, icke vara planerad, bör dess blifvande höjd i tomtkartan angifvas, för att sockelhöjden skall kunna utsättas och vederbörande kunna bedöma huruvida föreskrifterna i § 50 beträffande subasementsrum blifva uppfyllda.

§ 8.

1:o. Vill någon förena och till en gård sammanbygga två eller flere tomter eller ock dela en tomt, bör ansökan derom, åtföljd af tomtkarta och måtebref öfver ifrågavarande tomter, göras hos Magistraten, som jemte eget och Stadsfullmäktiges utlåtande eger densamma till Guvernören insända, hvarefter Guvernören med sitt yttrande i ämnet öfverlemnar saken till Senatens Ekonomie Departements afgörande.

1:o. Vill någon förena och till en gård sammanbygga två eller flere tomter eller ock dela en tomt, bör ansökan derom, åtföljd af tomtkarta och måtebref öfver ifrågavarande tomter, göras hos Magistraten, som jemte eget samt Stadsfullmäktiges *och Helsevårdsnämndens* utlåtande eger densamma till Guvernören insända, hvarefter Guvernören med sitt yttrande i ämnet öfverlemnar saken till Senatens Ekonomie Departements afgörande.

Att Helsovårdsnämndens utlåtande bör inhemtas, framgår ur Helsovårdsstadgan, såsom i motiveringen till ändringen af § 3 framhållits.

§ 9.

1:o. Planering af nya torg och gator verkställas på stadens bekostnad enligt därför af stadens Byggnadskontor uppgjorda samt af Magistraten och Stadsfullmäktige godkända profiler och kostnadsförslag. Likaså bekostas och utföras af staden alla å gamla gator behöfliga bergssprängningar och större utfyllningar. Deremot åligger det tomtägare att enligt anvisning af Byggnadskontoret stenlägga gata utmed tomten till hälften af gatans bredd, eller vid öppna platser till en bredd af 7,5 meter från tomtlinien, der ej utmynnande gata angifver annan bredd. Stenläggningens behöriga vidmakthållande äfvensom fyllandet af mindre gropar, uppkomna genom trafiken eller gatans sättning, tillkommer jemväl tomtägaren.

2:o. Torg, öppna platser samt de gatuan-delar, som ej höra till någon viss tomt, stenläggas och underhållas af staden.

1:o lika med Förslaget.

2:o lika med Förslaget.

3:o. *Vid planering af torg och gator må till fyllning sopor eller annat orent fyllningsmaterial ej användas. Vid stenläggning af torg och gator bör ren sand begagnas och skall pågrusningen bortskaffas senast inom Juni månads utgång året efter det stenläggningsarbetet utförts.*

Mom. 3:o. Emedan erfarenheten lärt att hvarje förorening af marken innebär en sanitär fara för det allmänna helsotillståndet, har Helsovårdsnämnden ansett nödvändigt att i Byggnadsordningen ingår förbud mot användande af orent fyllningsmaterial å gator och torg.

Det grus, som af tekniska skäl utbredes öfver och en tid behöfver kvarligga på ny eller omlagd gata, ger vid torr väderlek lätt anledning till bildning af ett fint dam, som äfven af svaga vindar kringspredes i luften och bidrager till dennas förorening. Då vistelsen i och inandningen af en sådan damfylld luft icke blott medför ett stort obehag utan äfven i sanitärt afseende måste anses betänklig, bör i Byggnadsordningen ingå bestämning om att pågrusningen så snart som möjligt åter aflägsnas.

§ 12.

1:o. För aflöandet af såväl grund- och dagvatten som förbrukadt vatten och urin från gator, offentliga platser, allmänna och enskilda

1:o. För aflöandet af såväl grund- och dagvatten som förbrukadt vatten och urin från gator, offentliga platser, allmänna och enskilda

tomter, uppgöres en plan för anläggning af allmänna afloppskanaler.

2:o. Afloppskanaler anläggas, med dimensioner motsvarande tilloppet, under gator och offentliga platser, sålunda att i allmänhet, der sådant utan större svårighet kan ske, från hvarje tomt afledning af öfver- och underjordsvatten till desamma kan ega rum.

Mom. 1:o. Att Helsovårdsnämndens utlåtande skall inhemtas, motiveras, såsom vid § 3 närmare framhålles, af Helsovårdsstadgans föreskrifter.

Mom. 2:o. För att anläggandet af allmänna afloppskanaler, till hvilka biledning från tomten skall ledas, icke må uppskjutas till godtycklig tidpunkt utan helst utföras redan innan tomt bebygges, har detta kanalarbete gjorts beroende endast af stadens tillgångar. För att åter angifva att kanaler böra anläggas så, att hvarje tomt på ett eller annat sätt må erhålla aflopp, har bestämning härom införts och torde efterlefnaden icke möta synnerliga svårigheter, då i stöd af allmän lag öfverbyggare är berättigad att, der terrängförhållandena sådant påkalla, leda täckt aflopp genom underbyggares mark. Denna § kommer härigenom äfven i närmare öfverensstämmelse med helsovårdsstadgans kap. II § 11.

§ 13.

2:o. Alla biledningar till hufvudkanalen skola förse med stanklås.

2:o. Alla biledningar till hufvudkanalen skola förse med *inrättningar*, som *afstänga kanalgaserna*, eller *så kallade stanklås*, och böra *dylrika stanklås* dessutom *inrättas* vid hvarje *afhållningsställe*.

Mom. 2:o. På samma gång beskaffenheten af ett stanklås härmed angifves, föreskrifves anbringandet af dylrika vid hvarje till biledning hörande afhållningsställe, för att därigenom i möjligaste mån hindra kanalgaser att intränga i rum eller spridas inne på gård.

§ 15.

Tomter, som besväras af grundvatten, skola af tomtégaren genom ändamålsenlig dränering torrläggas, der genom allmän kanals anläggning tillfälle dertill finnes.

1:o. Tomter, som besväras af grundvatten, skola, der genom allmän kanals anläggning *eller annorledes* tillfälle dertill finnes, af tomtégaren genom ändamålsenlig dränering torrläggas *till det djup, allmän kanal under angränsande gata eller tomtens läge för öfrigt tillstädjer*. Å tomter, der en ändamålsenlig dränering icke utan stora svårigheter låter genomföra sig, bör marken till nödig utsträckning och höjd påfyllas med rent fyllningsmaterial eller betäckas med

asfalt eller annat för luft, vatten och fuktighet läka ogenomträngligt material. För dessa arbetens utförande bör en fullständig plan uppgöras, hvilken åtföljd af tomtkarta eller beskrifning skall af tomtägaren inlemnas till Magistraten, som efter inhemtadt utlåtande af Byggnadskontoret och Helsovårdsnämnden pröfvar densamma. Då arbetet å tomten vidtager, anmäler tomtägaren derom hos Byggnadskontoret, som skall öfvervaka dess behöriga utförande.

2:o. Vid planering af tomter, afsedda för bebyggande, må till utfyllning ej användas sopor eller annat orent fyllningsmaterial.

Då nu fuktig och af högtstående grundvatten besvärad byggnadsgrund, isynnerhet om grundvattnets nivå är underkastad betydligare växlingar, genom att gynna uppkomsten af flerfaldiga sjukdomar innebär en sanitär våda för de å densamma uppförda bostäderna, så utgör, såsom äfven af helsovårdsstadgans uttalande i denna sak framgår, byggnadsgrundens torrläggning och det dermed förenade fixerandet af grundvattnets nivå en af de viktigaste åtgärderna för erhållandet af sunda bostäder, hvilken åtgärd äfven å alla de orter, der den blifvit genomförd, ledt till en påfallande minskning af dödligheten i vissa sjukdomar. Då så är fallet, har helsovårdsnämnden ansett det vara nödvändigt, att i denna paragraf inginge fullt exakta bestämmingar om såväl det djup, till hvilket tomtens torrläggning genom dränering ovillkorligen bör ske, som ock genom hvilka åtgärder de sanitära olägenheterna af en fuktig byggnadsgrund lämpligast kunna motverkas i alla de fall, då en tillfyllestgörande torrläggning genom dränering, i anseende till tomtens mark- och lägeförhållanden, är förbunden med omåttligt stora kostnader eller kanske till och med omöjlig. I sanitärt afseende är det af stor vikt, att marken torrlägges till och grundvattnet fixeras vid största möjliga djup, och då detta i de flesta fall är beroende af gatukanalernas djup och tomternas läge, så har helsovårdsnämnden, inseende det vanskliga i att fastställa ett för alla förhållanden gemensamt mått, ansett att i hvarje fall torrläggningen bör ske ända till det djup, som medgifves af allmän kanal under angränsande gata eller af tomtens läge för öfrigt, t. ex. vid sjö. I de fall deremot då torrläggning ej kan ske genom dränering, kan man vid vissa terrängförhållanden genom att till större eller mindre utsträckning påfylla tomten åstadkomma en sådan höjning af marken, att de sanitära olägenheterna af det höga grundvattenståndet och markens deraf betingade fuktighet till hufvudsaklig del aflägsnas. Då hvarje förorening af marken utgör en källa till faror för helsan, bör påfyllningen ske med rent fyllningsmaterial. I ännu andra fall är det nödigt, att genom markens beläggning med ett för luft, vatten och fuktighet ogenomträngligt material hindra å ena sidan fuktighet och i marken alstrade gaser och skadliga ämnen att utträda

samt å andra sidan genom att omöjliggöra dagvattnets och orenlighets inträngande i byggnadsgrunden bidraga till dennas torrläggning och assanering.

För att åt denna viktiga omständighet må kunna egnas nödig omsorg och uppmärksamhet samt bostadens sunda beskaffenhet ej genom olämpliga åtgärder i detta afseende äfventyras, anser Helsovårdsnämnden nödvändigt, att i byggnadsordningen ingår bestämning om, att en fullständig plan för dessa arbeten bör uppgöras och underställas äfven Helsovårdsnämndens pröfning, ty endast genom en sådan anordning blir det möjligt för Nämnden att kunna fullgöra den henne enligt helsovårdsstadgan åliggande skyldighet att omsorgsfullt öfvervaka alla de omständigheter, som kunna inverka på det allmänna helsotillståndet. Äfven för den byggande sjelf innebär denna bestämning en fördel, ty derigenom nödsakas han att redan vid början af byggnadsföretaget klargöra för sig det lämpligaste sättet för markens torrläggning och ej låta denna bero af mer eller mindre tillfälliga omständigheter.

§ 16.

1:o. För afledande af dagvattnet anläggas infallsbrunnar å gata med grenkanaler till hufvudkanalen. Dessa infallsbrunnar bekostas och underhållas af staden, och placeras helst så, att rännstenar tvärs öfver gatorna undvikas, men å tomter bekostas desamma af tomtägaren. Infallsbrunn bör inrättas med i cement murad reservoir under afloppsörrets mynning samt förses med stanklås.

7:o. Ny stadsdel må ej bebyggas utan att sammanhängande plan för vattnets afledande för densamma är antagen och sättes i verkställighet i den mån byggandet fortskrider.

Mom. 1:o. Då infallsbrunn kan göras tät ej blott genom användande af cement utan äfven medelst asfalt och annat för vatten ogenomträngligt material, har ett tillägg härom gjorts i detta moment.

Mom. 7:o. I motiveringen till § 2 har redan framhållits nödvändigheten af att de föreskrifter, hvilka afse förebyggandet af sanitära missförhållanden, tillämpas äfven å byggnadstomter utom staden, och måste särskildt tillämpningen af bestämmelserna i denna § anses vara af särdeles vigt för nämnda tomter.

Att Helsovårdsnämndens utlåtande i detta fall skall inhemtas, har, enligt motiveringen till § 3, sin grund i Helsovårdsstadgans föreskrifter.

1:o. För afledande af dagvattnet anläggas infallsbrunnar *der sådana äro nödvändiga* med grenkanaler till hufvudkanalen. Infallsbrunnar *å gator och allmänna platser* bekostas och underhållas af staden och placeras helst så, att rännstenar tvärs öfver gatorna undvikas, men å tomter bekostas desamma af tomtägaren. Infallsbrunn bör inrättas med i cement, *asfalt eller annat vattentätt material* utförd reservoir under afloppsörrets mynning samt förses med stanklås.

7:o. Ny stadsdel *eller till bebyggande indelad arrendemark* må ej bebyggas utan att sammanhängande plan för vattnets afledande för densamma är antagen och sättes i verkställighet i den mån byggandet fortskrider. *Vid granskning af denna plan bör Helsovårdsnämndens utlåtande inforas.*

§ 29.

I vägg eller mur, parallel med grannens tomtgräns, på mindre afstånd än 3 meter från densamma, får fönster eller glugg ej anbringas, med mindre grannen dertill lemnar sitt samtycke och detta i Magistratens protokoll intages samt fönstren till 1,8 meters höjd från golfvet inrättas så att desamma ej lätteligen kunna öppnas.

Enär Helsovårdsnämnden ej kan finna skäl att förbjuda fönsters öppnande der sådana engång få anbringas, utan tvärtom anser att de för åstadkommande af ventilation böra lätteligen kunna öppnas, har hithörande bestämning uteslutits.

§ 31.

1:o. Å hvarje tomt skall, derest den ej helt och hållet upptages af en enda byggnad och gårdsrum således icke kommer ifråga, till gårdsplan lemnas en öppen, sammanhängande yta af minst 9 meters bredd och densamma så mycket öfverskjutande längd att gårdsrummets arealinnehåll blifver minst 160 kvadratmeter, der tomt är bygd uteslutande med hus af sten eller annat brandfritt material, och minst 180 kvadratmeter, der åbyggnaden delvis eller helt och hållet utgöres af trä- eller fackverkshus.

2:o. Vid uppmätning af gårdsplanens längd och bredd böra afstånden beräknas ifrån vägg till vägg och afseende icke fästas vid mindre utsprång, såsom smärre, icke kringbyggda trappor med eller utan skärmtak, källarhalsar, balkonger och dylikt.

1:o. Å hvarje tomt skall till hufvudgårdsrum lemnas en öppen sammanhängande yta af minst 150 qv. meter, der tomten är bebyggd uteslutande med hus af sten eller annat brandfritt material, och minst 200 qv. meter der åbyggnaden delvis eller helt och hållet utgöres af trä eller fackverkshus. Detta hufvudgårdsrum skall förläggas intill gatbyggnad och hafva en bredd af minst 9 meter. Med iakttagande häraf må:

2:o. I den centrala delen af staden äfvensom på hvarje hörntomt i stadens öfriga delar högst trefjedjedelar af tomtarealen bebyggas med hus af sådan höjd som i § 33 stadgas. Af den återstående fjerdedelen må ytterligare en fjerdedel bebyggas med uthus af högst 4 meters höjd, räknadt från marken till taklistens öfre kant eller, såvida detta uthus befinner sig i tomtgränsen, af högst 6 meters höjd räknadt från marken till takåsens öfra kant.

Med den centrala delen af staden förstås här likasom i § 33 alla tomter, som ligga inom följande af gator och torg eller delar deraf bestående fortlöpande begränsning.

Wilhelmsgatan från jernvägsområdet till Mikaelsgatan, sistnämnda gata till Regeringsgatan, sistnämnda gata till Unionsgatan, sistnämnda gata till Kyrkogatan, sistnämnda gata till Mariategatan, sistnämnda gata till Salutorget, sistnämnda torg och Vestra Kajen intill Norra

*) Klammern antyder en af Helsovårdsnämnden gjord uteslutning.

Magasinsgatan, sistnämnda gata till Kaserngatan, sistnämnda gata till Richardsgatan, sistnämnda gata till Högbergsgatan, sistnämnda gata till Ludvigsgatan, sistnämnda gata till Skilnadsgatan, sistnämnda gata till Vestra Henriksgatan, sistnämnda gata till Brunnsгатans förlängning mellan esplanaderna, sistnämnda förlängning och Brunnsгатan till jernvägstorget samt slutligen sistnämnda torg till Wilhelmsgatan, hvarutom hiträknas tomterna, som med sida eller hörn ligga invid om ock ytterom denna begränsning, äfvensom tomterna invid eller med hörn stötande till Vestra Kajen mellan Norra Magasins- och Bernhardsgatorna, Trekantiga torget samt Östra Henriksgatan från Brunns- till Gasverksгатan.

3:o. Finnes uppå tomt sådan öppen plats mot angränsande tomt, som uti § 30 säges, må yttnehållet af densamma inberäknas i gårdsrummets i mom. 1 bestämda omfång.

4:o. Gårdssmygar eller öppningar mellan skilda, med hvarandra icke sammanbyggda hus, böra hafva en bredd af minst 3 meter.

5:o. Bakgård och smyg bör vara tillgänglig från sjelfva boningsrummet.

3:o. På stadens öfriga tomter må högst två-tredjedelar af tomtarealen bebyggas med hus af sådan höjd som i § 33 stadgas.

Af den återstående tredjedelen får ytterligare en tredjedel bebyggas med uthus af den höjd som i mom. 2 angifves.

4:o. Å hvarje tomt må gårdsrums, mot hvilket fönster till boningsrum ligger och som har mindre bredd än 9 meter, icke hafva större längd än en och en half gång dess bredd, ifall den mot fönstret stående byggnadens höjd är större än detta gårdsrums bredd. Sådant gårdsrums bör hafva minst $4\frac{1}{2}$ meters bredd.

5:o. Annat gårdsrums, såsom smyg, ljusgård, eller dylikt skall hafva en bredd af minst 3 meter.

6:o. Gårdsrums kan i tomtgräns af grannar efter öfverenskommelse gemensamt utläggas, dock icke till mindre bredd än 6 meter. På densamma får ej i tomtgränsen uppföras hägnad till större höjd än 2 meter. Har ett sådant gårdsrums 9 meters bredd, få fönster till boningsrum mot densamma anbringas oberoende af gårdsrummets längd, men har det gemensamma gårdsrummets mindre bredd än 9 meter, gäller om längden af dylikt gårdsrums hvad ofvan i mom. 4 säges.

7:o. Öfverenskommelse om utläggande af gemensamt gårdsrums skall hos Magistraten anmälas och får ej brytas, ifall icke de vid detta gårdsrums belägna byggnaderna så ombyggas, att byggnadsordningens föreskrifter för hwardera tomten för sig blifva iakttagna.

8:o. Hufvudgårdsrums får ej gemensamt utläggas.

9:o. Bakgård eller ljusgård bör nedtill vara

tillgänglig från hufvudgårdsrummet eller gata samt ständigt förses med frisk luft om möjligt från hufvudgårdsrummet eller gatan. Är densamma kringbyggd och öfvertäckt, skall tillräcklig ventilationsöppning upptill anordnas.

10:o. Vid uppmätning af gårdsrummets yt-innehåll och dimensioner beräknas afstånden från vägg till vägg utan att afseende behöfver fästas vid mindre utsprång, såsom smärre icke kringbyggda trappor med eller utan skärmtak, källarhalsar, balkonger och dylikt.

11:o. Der tomts form och storlek eller sär-egna terrängförhållanden nödvändigtvis sådant betinga, kunna afvikelser från bestämningarna i denna § af Magistraten medgifvas efter det byggnadssysemännens yttrande inhemtats.

Då §§ 31 och 33 i sanitärt afseende stå i ett mycket intimt samband med hvarandra, följer den gemensamma motiveringen till bägge dessa paragrafer efter § 33.

§ 33.

1:o. Byggnad af sten eller annat brandfritt material må icke uppföras vid gata, hvars bredd är mindre än 17,8 meter (60 fot), med större antal våningar, bottenvåningen inberäknad, än fyra, och vid gata af större bredd, än fem våningar. Byggnad, som uppföres i hörnet af en bredare och en smalare gata, må dock vid den senare erhålla samma höjd som vid den bredare gatan. Boningsrum eller rum med eldstad å vind räknas som en våning, då de äro belägna vid gata.

Undantag härifrån må dock ega rum för kyrkor och andra offentliga byggnader, som fordra större höjd, äfvensom för hus, hvilka uppföras vid esplanaderna eller andra öppna platser och förses med öppna eller planterade förgårdar mot gata eller öppen plats.

2:o. Byggnad af dylikt material inne på tomt må på en sträcka af minst 180 meter utmed tomtgränsen ej uppföras till större höjd än bredden af det till byggnaden hörande gårdsrum, ökad med 1,5 meter.

3:o. Boningshus af trä eller fackverk få uppföras i flere än en våning, i följd hvaraf

1:o. Byggnad af sten eller annat brandfritt material må vid gata icke uppföras till större höjd än gatans bredd, ökad med 1,5 meter; dock må byggnad, som uppföres i hörnet af en bredare och en smalare gata uppföras till så stor höjd, som medeltalet af dessa gators bredd, ökad med 1,5 meter.

Undantag härifrån må ega rum för kyrkor och andra offentliga byggnader, som fordra större höjd, äfvensom för hus, hvilka uppföras vid Esplanaderna och andra öppna platser eller förses med öppna eller planterade förgårdar mot gata eller öppen plats. Enskilda hus må dock ingestüdes uppföras i flere än fyra våningar.

Byggnad, som åt gata eller öppen plats har den för dess läge medgifna största höjd, må icke heller åt gård göras högre.

2:o. Torn, attika och dylika arkitektoniska façadprydnader må dock mot gata eller öppen plats öfverskjuta den största tillåtna höjden med en femtedel deraf. Dessa façadprydnader må likväl icke hvar för sig hafva större längd än 5 meter och sammanlagdt icke upptaga mer än en fjerdedel af façadlängden. Den öfriga delen af façaden skall härvid göras så mycket lägre att husets medelhöjd blir lika med dess i mom. 1 medgifna största höjd.

3:o. Byggnad af sten eller annat brandfritt material inne på tomt må ej uppföras till större

boningsrum med eller utan eldstad icke må ä vinden till sådant hus inredas. Uthus af trä eller fackverk må icke innehålla i höjd mer än 6,5 meter, räknadt från markens högsta punkt till och med taklisten.

4:o. Boningshus med nedra våningen af sten eller annat brandfritt material och öfre våningen af trä få ej uppföras i flere än två våningar.

höjd än bredden af det gårdsrum eller, om byggnaden är delvis eller helt och hållet fristående, af det bredare af de gårdsrum, mot hvilket nägon af byggnadens façader ligger, såvida fönster till boningsrum ligger åt detta gårdsrum. Sådän byggnad uppförd i tomtgränsen må dock icke hafva större höjd än 13 meter, räknadt från marken till takåsens öfra kant, samt, ifall den icke står i tomtgränsen, större höjd än 13 meter räknadt från marken till taklistens öfra kant. Flygel till gatbyggnad må likväl uppföras lika hög som denna till högst 6 meters längd räknadt från gatbyggnadens gårdsfaçad.

4:o. *Vid uppmätning af gårdsrum i afseende å bestämmande af omgifvande husens höjd må den yta, som uthus af högst 5 meters höjd upptager, betraktas såsom obebyggd.*

Har gårdsrum olika bred på olika ställen, må medelbredd härvid beräknas, såvida Magistraten för tomtens ändamålsenliga bebyggande finner sådant lämpligt. Mindre smyg får likväl vid sådan beräkning icke tagas i betraktande.

5:o. *Der sådant gemensamt gårdsrum finnes, som i § 31 mom 6 omförmäles, må granens andel inberäknas i gårdsrum, hvaraf façadens höjd beror.*

6:o. *Der tomts form och storlek eller säregna terrängförhållanden nödvändigtvis sådant betingta, kunna afvikelser från bestämmingarne i denna § af Magistraten efter byggnadssynemännens hörande medgifvas.*

7:o. *Byggnads höjd mätes för byggnad vid gata från trottoiren och för byggnad inne på tomt från gårdsplanen till taklistens öfra kant; der marken sluttar, mätes byggnadens medelhöjd.*

8:o. *Lika med Förslagets 3 mom.*

9:o. *Lika med Förslagets 4 mom.*

10:o. *Boningsrum böra vara från golf till tak minst 2,7 meter höga.*

Bestämningarna i §§ 31 och 33 utöfva ett högst väsentligt inflytande på boningshusens i staden sundhet, emedan af dem beror möjligheten att förse boningsrummen med ren luft och ljus. Att ren luft är ett nödvändigt vilkor för människans välbefinnande, har småningom inom den bildade klassen hos oss blifvit allmänt erkänt, och man fordrar en behörig ventilation af rummen. Om ljusets betydelse för människans helsa, har man deremot hos oss ännu mycket bristfälliga begrepp. Derpå äro de, under senaste år i Helsingfors uppförda, nya boningshusen, med sina många mörka och halfmörka rum och korridorer, sina ljusgårdar

och sina trånga, på alla sidor med höga hus kringbyggda gårdsplaner, värtaliga vittnesbörd.

Sol- och dagsljuset kan alldeles icke ersättas med artificiell belysning, ty det är icke blott de lysande och värmande egenskaperna hos solljuset, som äro af betydelse för oss, utan af lika stor vikt äro äfven dess kemiska egenskaper, hvilka representeras af de i solljuset ingående blåa, violetta och ultravioletta ljusstrålarne. Af de kemiskt verksamma ljusstrålarne innehåller det till belysning använda artificiella ljuset endast relativt minimala mängder. Dessa ljusets kemiska strålar äro emellertid af det väsentligaste inflytande på luftens renhet, såväl inom boningsrummen, som utom desamma, på gatorna och gårdarne. Långe har man haft kännedom om att lifsverksamheten hos växterna till väsentlig del beror af ljuset och man vet att det är ljusets kemiska strålar, som möjliggöra klorofyllbildningen hos dem. De senaste årens forskning har dessutom visat att dessa samma kemiska strålar uti ljuset, tillintetgöra de små organismer, mikrober, hvilka framkalla en stor del af sjukdomarna hos människor.

Ljuset är sålunda en af människans bästa bundsförvandter för att hålla luften fri från sjukdomsfrön och skydda henne derigenom för sjukdomar.

Ljusets betydelse för människans lifsverksamhet, ehuru svår att direkt bevisa, framgår tillräckligt tydligt af den dagliga erfarenheten. Hvarochen känner den lifvande inverkan på sinnet som vi erfara af ett ljust, soligt rum, och tvärtom, den nedstämning som knapp dagar framkallar. Barnet utvecklar sig och frodas uti ett åt söder beläget rum, helt annorlunda än i den åt norr vettande barnkammaren. Vetenskapliga rön hafva dessutom visat att ljuset verkar direkt befordrande på vissa viktiga ämnesomsättnings-processer inom människokroppen.

De kemiskt verksamma ljusstrålarne finnas i tillräcklig mängd hos solljuset och hos det från himlahalvvet nedströmmande dagsljuset endast sålänge det får verka direkt, utan att först reflekteras från väggar eller andra föremål, emedan de kemiska strålarne dervid resorberas. Derföre är det af vikt, att boningsrummen och gårdsplanerna erhålla direkt och icke endast reflekteradt dagsljus. Detta vilkor kan uppfyllas blott då husen erhålla en lämplig höjd i förhållande till gatans och gårdsrummets bredd.

Ett vid gata beläget boningshus erhåller i sina mot gatan liggande rum direkt dagsljus, i tillräcklig mängd, endast under den förutsättning, att en ljusstråle, som infaller öfver taket af det på andra sidan gatan motstående huset, kan träffa husväggens nedersta del under en lutningsvinkel mot horisontalplanet, som icke öfverstiger 45° . Detta vill med andra ord säga att det motstående husets höjd icke är större än gatans bredd.

De åt gårdssidan belägna rummens behöriga förseende med ljus, beror naturligtvis af de inne på tomten belägna husens höjd i förhållande till gårdsplanens storlek.

Alla här ofvan påpekade omständigheter måste beaktas vid en stads be-

byggande, om de fordringar, hvilka man nuförtiden ställer på sunda boningshus, skola kunna uppfyllas.

Då Helsovårdsnämnden i öfverensstämmelse härmed försökt uppgöra bestämningar om gårdsrummens dimensioner och husens höjd, har nämnden funnit det ogörligt, att med de i Helsingfors befintliga tomternas storlek och form samt gatornas bredd kunna uppställa bestämningar, hvilka fullt tillfredsställa dessa fordringar på ljus i bostäderna, utan att öfver höfvan försvåra tomternas bebyggande. Då så förhåller sig, har Helsovårdsnämnden försökt att i främsta rummet tillgodose gatbyggnaderna, men derjemte äfven hvad gårdsbyggnaderna beträffar sträfvat att ernå, om också ej klanderfria, så dock gynsamare förhållanden än enligt förslaget. Vid uppgörandet af de bestämningar, hvilka afse att hindra tomternas bebyggande med för stora och för höga hus, har Helsovårdsnämnden äfven funnit stöd i föreskrifter, som gälla för orter, der de hygieniska intressena blifvit beaktade, och särskildt i Byggnadsstadgan för Sveriges rikets städer.

Speciell motivering till § 31.

Mom. 1:o—3:o. Helsovårdsnämnden har i § 31 bibehållit den, äfven i äldre förordningar ingående bestämningen i utskottets förslag, att å hvarje tomt skall lemnas en öppen gårdsplan med minst 150 resp. 200 qvadrat meters ytinnehåll samt med en minimibredd af 9 meter, men har deremot ej kunnat gilla att samma minimum för den obebyggda delen af tomten fixerats för samtliga tomter oberoende af deras storlek. Då denna i Helsingfors varierar mellan 5,000 och 50,000 qvadrat fot, så uppstår genom en dylik bestämning ej blott en ekonomisk orättvisa mot egarne af de små tomterna, utan möjliggöres äfven uppförandet af så stora byggnadskomplexer, att sanitära vådor derigenom kunna uppkomma såväl i följd af den altför stora anhopningen af människor inom ett begränsadt område som äfven genom den härad ovilkorligen föranledda otillräckliga ljus- och lufttillgången samt den bristfälliga luftcirkulationen. För att kunna förebygga dessa olägenheter har af Helsovårdsnämnden den åsikten omfattats, att den bebyggda delen af tomten blott får utgöra en viss, i alla fall lika stor, procent af dess hela areal. För att härvid likväl så litet som möjligt inskränka byggnadsrättigheten å tomter, hvilka genom sitt läge äro särskildt värdefulla, hafva af dessa bildats en grupp med friare dispositionsrätt, kallad „den centrala delen af staden“ samt utom dess för samtliga tomter medgifvits att uthusbyggnader af begränsad höjd få till viss utsträckning uppföras å den återstående delen af tomten.

Mom. 4:o. Ehuru, såsom tidigare framhållits, hvarje fönster till boningsrum bör träffas af direkt himmelsljus under ofvan angifven lutningsvinkel, måste dock af praktiska skäl undantag härifrån medgifvas. För att detta medgifvande likväl icke skall missbrukas, hvilket i många fall kan ske och t. ex. skulle inträffa om en byggnad af största möjliga höjd ställes med sin längd-façad på $4\frac{1}{2}$ meters afstånd från grannens rå, der framdeles ett hus kan uppföras, som helt och hållet hindrar ljusets tillträde till fönsterna i de nedre våningarne (ett fall som an-

föres emedan sådant ett af de största nyuppförda hus redan förekommer), så har Helsovårdsnämnden ansett nödigt att göra en inskränkning i längden af sådant otillräckligt bredt gårdsrum.

Mom. 5. Strängt taget borde gårdsrum af sådan beskaffenhet, som i mom. 5 medgifves, äfven direkt belysas, emedan fönster till trappuppgångar, klosetter, badrum och skaffier; m. m. komma att mot dem anbringas och luften äfven i sådana rum bör vara så sund som möjligt, men af praktiska skäl har Nämnden dock ansett sig böra afstå från denna fordran.

Mom. 6. Tillståndet att vid tomtgräns efter öfverenskommelse med granne få utlägga gemensamt gårdsrum, hvars hela utsträckning får tillgodoräknas för hvardera tomten vid anbringande af fönster till boningsrum äfvensom vid bestämmande af höjden för byggnad vid detta gårdsrum, måste anses som ett medgifvande af stort inflytande, emedan detsamma i väsentlig mån gör de inskränningar i byggnadsfriheten mindre betungande, hvilka hithörande bestämmningar medföra.

Mom. 7. Att öfverenskommelse om gemensamt gårdsrum icke får brytas utan att alla bestämmelser, som gälla tomt, oberoende af sådant gårdsrum, uppfyllas, är sjelffallet.

Mom. 8. Då hufvudgårdsrummet har till ändamål att göra det förnämsta huset eller gatbyggnaden så fri som möjligt och dessutom skall lämna ett tillräckligt utrymme för manövrering med brandredskap, bör detsamma ej inskränkas genom att fördelas på tvenne tomter.

Mom. 9. Med den i detta moment intagna bestämningen, att bakgård eller ljusgård bör vara tillgänglig från hufvudgårdsrum eller gata samt under vissa förhållanden försedd med tillräcklig ventilationsöppning upptill, afses åstadkommandet af nödig snygghet och luftombyte samt möjliggörandet af kontroll öfver dylik i sig sjelf vanligen mindre hygienisk del af gårdsrum.

Mom. 11. För att underlätta byggnadsverksamheten i de fall, då säregna förhållanden försvåra eller t. o. m. omöjliggöra efterlefnaden af bestämmningarne i denna §, bör Magistraten efter inhemtadt utlåtande af byggnadssynemännen kunna medgifva vissa afvikelser derifrån, och torde detta i de alltid sällsynta fall, då sådant förekommer, ej vara förenadt med någon risk, då man ju hos byggnadssynemännen måste kunna förutsätta härför nödiga kunskaper och omdöme.

Speciell motivering till § 33.

Mom. 1. För att fylla de fordringar på ljus, som i det föregående uppställts, borde höjden af byggnad vid gata ej få vara större än gatans bredd, men har likväl denna höjd tillåtits öfverskrida bredden af gatan med $1\frac{1}{2}$ meter. Orsaken härtill är den att, då de flesta gator blott äro 15 meter breda, så skulle med fasthållande af bestämningen, att husens höjd icke får öfverstiga gatans bredd, byggnad vid sådan gata ej få uppföras till större höjd än 15 meter. — Ut i ett 15 meter högt hus kan emellertid 4 våningar inträngas på hvarandra

endast om nedersta våningens golf förlägges blott obetydligt högre än trottoiren, rummen göras något lägre än vanligt och taklisten nedtryckes till det lägsta möjliga och skulle således af ekonomiska skäl hus komma att uppföras, hvilka hvarken till sitt inre eller yttre tillfredsställde berättigade anspråk på luftiga rum och en pryddig façad. Nämnden har för den skull ansett sig hellre höra tillåta en inskränkning af ljustillgången genom att medgifva en ökad höjd än att förloda en försämring af husens inre.

Tages endast belysningen af husens gatfaçad i betraktande, så kunde dessa uppföras till hvilken höjd som helst, om blott gatans bredd tillåte det, men då belysningen af kvarterens inre alldeles icke influeras af gatans bredd, men deremot är beroende af gatbyggnadernas höjd, så har Helsovårdsnämnden ansett nödvändigt att för samtliga privata hus fastställa en maximihöjd af fyra våningar.

Af samma skäl, nemligen för att tillföra det inre af kvarteren, som i regeln blir delvis otillräckligt belyst, den största möjliga ljusmängd, bör gatbyggnad ej åt gårdssidan uppföras till större höjd än åt gatan.

För hus, hvilka ligga i hörnet af en smalare och en bredare gata, vore det principiellt riktigt att låta husets höjd blifva olika mot de olika gatorna, men då ett sådant förfarande skulle medföra ett vanprydande byggnadssätt eller, om husets höjd gjordes beroende af endast den smalare gatan, en alltför stor inskränkning på tomtegarens dispositionsrätt, har man å andra orter t. ex. i Berlin gått en medelväg, som äfven af Nämnden accepterats för Helsingfors.

Mom. 2. Undantag medgifvas dock af arkitektoniska skäl för façadprydnader af kortare utsträckning, men motväges den härigenom uppstående inskränkning i ljustillträdet till motstående hus genom bestämningar att husets öfriga del skall göras i viss proportion lägre än den annars tillåtna största höjden. Detta står likaledes i öfverensstämmelse med Berlins byggnadsordning.

Mom. 3. Byggnads höjd inne på tomt har gjorts beroende af det gårdsrumms bredd, invid hvilket byggnaden ligger. Med den form tomterna emellertid hafva, är det dock icke möjligt att i de fall, der byggnad står invid flere än ett gårdsrum, göra husets höjd beroende af det smalare gårdsrummets bredd utan att äfventyra möjligheten att på ändamålsenligt sätt bebygga tomten, hvarföre höjden i sådant fall gjorts beroende af det bredare gårdsrummet. Möjligheten af att den otillräckliga ljustillgången vid det smalare gårdsrummet sålunda skulle få alltför stort inflytande motverkas af den i § 31 mom. 4 ingående bestämningen, som inskränker längden af ett smalare gårdsrum i ett gifvet förhållande till bredden.

Då emellertid det inre af ett byggnadsquarterm genom gatbyggnadernas större höjd blir jämförelsevis otillräckligt belyst och äfven luftcirkulationen här försvåras, är det nödvändigt att i allmänhet bebygga detta inre med lägre hus, hvarföre införts en maximi höjd af 13 meter för gårdsbyggnad, hvilket innebär att högre än trevåningshus ej få uppföras inne på tomt.

Ett undantag härifrån utgör medgifvandet att flygel till gatbyggnad får uppföras med samma höjd som denna ända till 6 meters utsträckning inåt gård. Erfarenheten har nemligen lärt, att då en tomts utsträckning mot gata nästan alltid är liten i jämförelse med tomtens djup, densamma så mycket fördelaktigare kan disponeras och våningarna i så hög grad vinna i utrymme och bekvämlighet genom anbringande af dylika flyglar, hvilka för det mesta innehålla kök och köks-trappor, att dessa fördelar böra af den byggande få tillgodogöras, äfven om ljus-tillträdet härigenom kan komma att i någon mån inskränkas särskildt för byggnader inne på tomten.

Mom. 4. Att vid uppmätningen af ett gårdsrums bredd för bestämmande af största höjden af ett invid detsamma liggande boningshus intet afseende behöfver fästas vid ända till 5 meter höga uthus förklaras deraf, att ljuset i alla fall får tillträde till det mot uthuset stående boningshusets fönster, då sådana ju ej få anbringas på mindre afstånd än $4\frac{1}{2}$ meter från uthuset.

Mom. 10. För att hindra uppförandet af bostäder, hvilka med hänsyn till en alltför ringa höjd hos rummen, ej lemna en nödig garanti för att de inneboende erhålla tillräcklig mängd ren luft, har Helsovårdsnämnden ansett nödigt, att i öfverensstämmelse med äfven andra städers byggnadsordningar, uppställa den bestämning att boningsrum böra vara minst 2,7 meter höga.

§ 35.

1:o. Antalet och beskaffenheten af ritningarne till nybyggnad rättas efter företagens vikt; dock bör dervid i allmänhet iakttagas att byggnadens blifvande storlek, utseende, inredning och beskaffenhet i öfrigt derigenom göras åskådliga, i följd hvaraf ritning till nybyggnad skall bestå af följande särskildt affattade delar:

a) situationsplan, upptagande namn och nummer af kvarteret, hvari tomten i fråga är belägen, sjelfva tomten med dess nummer och all å densamma befintliga åbyggnad, det tilltänkta byggnadsföretaget, tillstötande delar af gator eller allmänna platser, äfvensom angränsande tomter med deras nummer och all inom 6 meters afstånd ifrån den ifrågavarande tomtens rålinier belägen åbyggnad;

b) planer och nödiga genomskäringsritningar af alla våningar från grunden till och med vinden, utvisande byggnadens indelning och rummens bestämmelse; läge, form och dimensioner af omslutande och bärande konstruktionsdelar samt eldstädernas och rökrörens placering; hvarvid jernkonstruktioner böra tydligen anmärkas i planritningarne;

1:o. Antalet och beskaffenheten af ritningarne till nybyggnad rättas efter företagens vikt; dock bör dervid i allmänhet iakttagas att byggnadens blifvande storlek, utseende, inredning och beskaffenhet i öfrigt derigenom göras åskådliga, i följd hvaraf ritning till nybyggnad skall bestå af följande särskildt affattade delar:

a) situationsplan, upptagande de namn och nummer af kvarteret, hvari tomten i fråga är belägen, sjelfva tomten med dess nummer och all å densamma befintlig åbyggnad, det tilltänkta byggnadsföretaget, tillstötande delar af gator eller allmänna platser *med der befintliga allmänna afloppskanaler*; äfvensom angränsande tomter med deras nummer och all inom 6 meters afstånd ifrågavarande tomtens rålinier belägen åbyggnad;

b) lika med förslaget.

c) façadritningar af byggnader åt angränsande gator eller allmänna platser, samt vid fristående byggnader äfven åt sidorna, äfvensom af portar och plank mot gata.

c) lika med förslaget.

d) *Då gemensamt gårdsrum utlägges på sådant sätt som i § 31 säges, skola de gårdsrummet omgifvande byggnaders höjd i ritningarne angifvas.*

Mom. 1a. För bedömande af huru grunden under en byggnad skall torrläggas samt för att kunna kontrollera golfvens höjd i soubassementsrum, bör den allmänna afloppskanalens läge å och djup under gatan hvaraf nämnda torrläggning såväl som golfhöjd äro beroende angifvas.

Då jemlikt § 33 tillåtes utläggande af ett för grannar gemensamt gårdsrum, hvaraf byggnads höjd inne på tomt göres beroende, men höjden dessutom äfven beror af vid detta gårdsrum liggande öfriga byggnaders höjd (se mom. 4 § 31) måste vid nybyggnadsföretag invid sådant gårdsrum förut uppförda byggnader och deras respektive höjder uti ritningarne angifvas.

§ 37.

1:o. Fastställelse å façadritningarne till byggnad mot gata eller öppen plats utverkas hos Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna genom tomttegarens förapstaltande; hvarefter denne medels inlemnande af samtliga ritningar eger anmäla ärendet hos stadens byggnadssynemän, hvilka utgöras af den magistratsledamot, å hvilken detta enligt Magistratens arbetsfördelning ankommer, samt en af Stadsfullmäktige för tre år i sender utsedd arkitekt; och åligger det synemännen att oförtöfvadt utsätta dag för besigtning af tomtplatsen, för utrönande deraf om och huruvida byggnadsföretaget på grund af denna byggnadsordning må tillåtas. Om denna syn skola grannar samt agenten för Städernas allmänna Brandstodsbolag genom tomttegarens försorg underrättas.

2:o. Inom åtta dagar efter anställd syn böra synemännen tillhandahålla tomttegaren af dem begge undertecknad syninstrument, hvilket i skilda punkter skall upptaga:

- a) arkitektens yttrande öfver den af ritningarne angifna konstruktionens hållbarhet;
- b) om byggnadsförslaget i något afseende strider emot denna byggnadsordning och i sådant fall, emot hvilka §§ deraf; samt

1:o. Fastställelse å facadritningarne till byggnad mot gata eller öppen plats utverkas hos Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna genom tomttegarens föranstaltande, hvarefter denne medelst inlemnande af samtliga ritningar *jemte plan för byggnadsgrundens torrläggning* eger anmäla ärendet hos stadens byggnadssynemän, hvilka utgöras af den Magistrats ledamot, å hvilken detta enligt Magistratens arbetsfördelning ankommer, en af Stadsfullmäktige för tre år i sender utsedd arkitekt, *samt stadens sundhetsinspektör*; och åligger det synemännen att oförtöfvadt utsätta dag för besigtning af tomtplatsen, för utrönande deraf om och huruvida byggnadsföretaget på grund af denna byggnadsordning må tillåtas. Om denna syn skola grannar samt agenten för Städernas allmänna Brandstodsbolag genom tomttegarens försorg underrättas.

2:o. Inom åtta dagar efter anställd syn böra synemännen tillhandahålla tomttegaren af dem (begge) undertecknad syninstrument, hvilket i skilda punkter skall upptaga:

Det följande lika med Förslaget.

c) om något föröfrigt, synnerligen i sanitärt afseende eller med hänsigt till eldfara, är att anmärka.

Tomtegar, som är missnöjd med synemännens utlåtande, är berättigad underkasta det samma granskning af Öfverstyrelsen för allmänna byggnaderna.

Mom. 1. Enär jemlikt § 50 soubasementsrums läge i förhållande till gård och gata kommer att bero af grundvattenståndet, måste sjelfallet en plan för byggnadsgrundens torrläggning, utvisande det system den byggande ämnar använda för fixerande af detta vattenstånd, föreläggas Magistraten till granskning. Enligt denna paragraf skola byggnadssynemännen, äfven i sanitärt hänseende, granska alla inlemnade byggnadsritningar och besigtiga tomtplatserna. Att denna pröfning utföres af personer med insigt i såväl allmän som enskild helsovårdslära, är af stor vikt, emedan sanitära olägenheter i hus, uppförda efter en i sanitärt afseende oriktig plan, äro icke blott svåra och kostsamma, men ofta äfven omöjliga att aflägsna, när huset engång är uppfördt. Hos den af Magistraten bland dess ledamöter utsedde byggnadssynemannen kan man icke förutsätta några speciellare hygieniska kunskaper. Den sanitära granskningen af byggnadsföretaget hvilat salunda, enligt förslaget, uteslutande på stadsarkitekten.

De sednaste årens erfarenhet i Helsingfors talar emellertid bestämt för otillräckligheten af en sådan granskning. Ty äfven enligt nu gällande byggnadsordning skola ritningarna till nybyggnader pröfvas af vederbörande arkitekt och magistratsledamot, hvilka ega att afgifva utlåtande om vid dem i sanitärt afseende är något att anmärka. Huruvida några anmärkningar i detta syfte under de sednaste åren blifvit gjorda, känner Helsovårdsnämnden icke, men det sakförhållande står fast, att stora, kasernartade hus under nämnda tid blifvit uppförda i Helsingfors, i hvilka de billigaste anspråk på tillräckligt ljus och luft för en del af boningsrummen icke äro tillgodosedda, oaktadt Helsovårdsstadgans föreskrift derom i dess § 8 är tydlig och klar.

Då denna föreskrift i Helsovårdsstadgan, såsom tillkommen sednare än Helsingfors byggnadsordning, måste anses utgöra en ytterligare påminnelse för byggnadssynemännen att vid pröfningen af ritningarna tillbörligt beakta de sanitära fordringarna, så kan den hittillsvarande bristfälliga granskningen endast förklaras af vederbörande synemäns obekantskap med den moderna helsolärans grundsanningar.

Uti England, hvars helsovårdsordningar gälla såsom mönster för den öfriga bildade verlden, skola alla byggnadsritningar och planer för dränering af byggnadsplatsen, lemnas till Helsovårdsnämndens granskning.

I de länder, der man i byggnadsordningen bestämt att en medicinskt bildad hygieniker skall deltaga uti pröfningen af hvarje nytt byggnadsföretag, har man ansett denna bestämning vara ett framsteg i öfverenstämmelse med den mo-

derna sundhetslärans fordringar. Der man icke gjort det, anses byggnadsordningen lida af en brist.

Då de bestämmningar i „Förslaget till ny byggnadsordning för Helsingfors stad“ hvilka hafva afseende på sanitära kraf, utöfva ett högst väsentligt inflytande på stadens sundhetsförhållanden, tillkommer det Helsovårdsnämnden enligt vår Helsovårdsstadga, att noga vaka öfver att desamma iakttagas, likasom det åligger Helsovårdsnämnden att följa med byggnadsverksamheten i allmänhet. Emellertid förblir Helsovårdsnämnden, under nuvarande förhållanden hos oss, främmande för byggnadsverksamheten, emedan byggnadsföretagen icke föreläggas densamma till pröfning.

Med afseende å alla dessa omständigheter, anser Helsovårdsnämnden det vara nödvändigt, att de i förslaget upptagna synemännens antal förstärkes med stadens sundhetsinspektör, som sålunda blefve den tredje byggnadssynemannen. Genom denna anordning skulle, i den sanitära pröfningen af ett byggnadsföretag, en läkare, jemte stadsarkitekten komma att delta, och då sundhetsinspektören är en Helsovårdsnämnden underlydande tjänsteman, blefve Nämnden genom honom satt i tillfälle att följa med och behörigen öfvervaka byggnadsverksamheten i staden. Någon tidsutdrägt och kostnad skulle här föreslagna tillökning i byggnadssynemännens antal icke medföra för de byggande, utan kunna bestämmningarna om tiden, inom hvilken syneinstrumentet bör tillhandahållas tomtégaren, qvarstå oförändrade.

§ 39.

2:o. Byggnadsföretag må ej heller vidtaga, innan ritningen dertill erhållit stadfästelse; dock må vid nybyggnad grundgräfning och läggning af grundmur intill jordytan med Magistratens tillstånd tidigare försiggå.

2:o. Byggnadsföretag må ej heller vidtaga, innan ritningen dertill erhållit stadfästelse; dock må vid nybyggnad grundgräfning och läggning af grundmur intill jordytan med Magistratens tillstånd tidigare försiggå, såvida planen för byggnadsgrundens torrläggning blifvit af byggnadssynemännen godkänd.

3:o. Då grundgräfning och torrläggningen vidtager bör tomtégaren derom underrätta Helsovårdsnämnden och stadsarkitekten, hvilken sistnämnde eger öfvervaka att arbetet utföres i enlighet med godkänd plan.

Mom. 2. Då grundgräfning och läggning af grundmur verkställas, utföres af praktiska skäl samtidigt äfven dränering af byggnadsgrunden, hvarföre, då förenämnda arbeten tillåtas oberoende af öfriga byggnadsritningars fastställelse, planen till grundens dränering eller torrläggning bör vara granskad och godkänd innan desamma få påbörjas.

Mom. 3. Då Helsovårdsnämnden enligt Helsovårdsstadgan tillkommer skyldigheten att öfvervaka alla de omständigheter, som kunna utöfva inflytande på helsotillståndet i staden, har det ansetts nödigt för Nämnden att erhålla kän-

nedom om när grundgrävning och torrläggning af en tomt begynna, för att sålunda blifva satt i tillfälle att utröna om dervid något i sanitärt afseende är att beakta.

Att torrlägningsarbetet skall verkställas under nödig kontroll är själfallet, då ett dylikt arbete, sedan det engång är slutfördt, svårligen mera kan behöri gen afsynas.

§ 50.

2:o. Soubasementsrum får icke inredas till boningsrum, verkstad, försäljningslokal eller annat dylikt ändamål, der människor en längre tid af dagen vistas, förrän marken under detsamma blifvit på ändamålsenligt sätt dränerad. Är sådant ogörligt, må rummet icke till vistelse för människor användas. Golf i dylikt rum bör läggas så högt, att ett fall af 1 på 100 erhålles, för kanal under golfvet, till hjessan af den allmänna kanalen under gatan. Undantag härifrån må Magistraten kunna medgifva, då byggnaden står på berg eller torr sandjord med naturligt aflopp.

3:o. Rum af här ifrågavarande beskaffenhet må icke hafva mindre höjd än 2,7 meter, och skall minst halfva höjden ligga öfver markens nivå på den sida af huset der rummets fönster är anbragt; der marken sluttar, mätes höjden vid rummets midt.

4:o. Golf i soubasementsrum skall, såvida luftvexling under detsamma icke kan åstadkommas, förses med underlag af tegel, betong, asfalt eller annat af Magistraten med hänsyn till de förhanden varande förhållandena godkändt material.

5:o. Yttre omfattningsmurar af naturlig sten till sådant rum skola förses med minst 1 sten stark revetering, samt genom luftskikt eller på annat sätt isoleras från jordfukten, der marken ej är torr.

2:o. Soubasementsrum får icke inredas till boningsrum, verkstad, försäljnings- eller annan lokal, der människor en längre tid af dagen vistas, förrän marken under detsamma blifvit på ändamålsenligt sätt dränerad och jordfuktens och grundluftens uppstigande i detsamma förhindrad medelst ändamålsenligt isoleringssikt, och tillräcklig ventilation af rummen inrättats.

Golf i dylikt rum bör ligga minst 0,5 meter öfver högsta grundvattenståndet och derjemte så högt att ett fall af 1 på 100 erhålles för kanal under golfvet till hjessan af den allmänna kanalen under gatan. Undantag härifrån må Magistraten kunna medgifva, då byggnaden står på berg eller torr sandjord, hvilka ega naturligt aflopp.

3:o. Golf uti rum af här ifrågavarande beskaffenhet må icke läggas djupare än 0,5 meter under den tillstötande markens medelhöjd på den sida af huset, der rummets fönster ligga.

5:o. Yttre omfattningsmurar af naturlig sten till sådant rum skola föras med minst 1 sten stark revetering, som genom luftskikt eller på annat sätt isoleras från jordfukten (der marken ej är torr).

Enligt en allmän erfarenhet, som grundar sig icke blott på läkarnes iakttagelser, utan äfven på statistiska undersökningar från flere städer, utgöra de till bostäder upplåtna soubasementsrummen boningshusens osundaste lokaler. Dessa bostadslägenheter äro nästan alltid i hög grad fuktiga, beroende dels derpå att den fuktiga grundluften lätt kan uppstiga genom golfvet och att deras väggar, genom den omedelbara beröringen med marken, från denna uppsuga stora mäng-

der vatten, hvilket sedan från de fuktiga väggarna afdunstar till luften i rummen, dels äfven derpå, att, då vanligen blott en mindre del af väggarna omedelbart omgifvas af den yttre luften och denna del af dem ofta nog såväl genom byggnadsmaterialets beskaffenhet som äfven genom väggfukten är nästan fullkomligt inpermeabel för luft, den naturliga ventilationen genom dem är till största delen eller kanske t. o. m. fullständigt upphäfd. Då de fuktiga väggarna äro synnerligen goda värmeledare och dessutom det från dem afdunstande vattnet borttager värmen från sin omgivning och binder detta, så hålla sig soubasementsrum vanligen äfven kalla. Att också luften i dylika rum, nästan utan undantag, är oren och af en osund beskaffenhet, har sin grund såväl deri att grundluften med synnerlig lätthet kan i den intränga genom golvet som ock i den i hög grad förringade naturliga ventilation, hvilken man blott alltför sällan i dessa lokaler finner ersatt genom en tillfredsställande konstgjord luftväxling. Till allt detta kommer ännu, att dessa bostäder, genom den af deras i marken nedsänkta läge betingade anordningen af fönstren, lätt nog komma att lida af en betänklig brist på solljus.

På grund af de anförda stora sanitära olägenheterna af bostäder i soubasementsvåningar går numera det allmänna sträfvet ut på att helt och hållet bringa dylika bostäder att försvinna, och mångenstädes äro de äfven förbjudna till boningsrum och vistelseort för människor. Så är t. ex. fallet i England, der efter 1875 i ny- och ombyggda hus källarvåningarna ej få användas till bostäder.

Helsovårdsnämnden har ingalunda underskattat de sanitära olägenheterna af dylika boningsrum, men dock ej velat fullständigt utmönstra desamma, utan ansett att vådorna af dem genom stränga bestämmningar möjligen kunna nedtryckas till ett minimum. Då de i förslaget till ny byggnadsordning ingående fordringarne ingalunda äro tillfylles härför, har Helsovårdsnämnden funnit nödigt att införa nya skärpta bestämmningar, hvilka äsyfta att afstänga jordfuktigheten, hindra grundluften att intränga, befrämja den nödiga ventilationen och möjliggöra erhållandet af tillräckligt ljus. Bland dessa bestämmningar har den i mom. 2 ingående fordran att golf i soubasementsrum bör ligga minst 0,5 meter öfver högsta grundvattenståndet, i öfverensstämmelse med byggnadsordningarne för Berlin och Magdeburg, ansetts nödig för att säkerställa dessa rum för fuktighetens inträngande underifrån; detsamma äsyftas äfven med den i nämnda moment intagna bestämningen att dylikt rum för att få användas till bostad bör förseas med ändamålsenligt isoleringssikt och ej blott, såsom i mom. 4 af förslaget anges, genom under golvet anordnad luftväxling, hvilken senare icke utgör något fullt tillförlitligt skydd mot grundluftens inträngande. Bestämningen i mom. 3 om att golfvets medeldjup under markens yta på fönstersidan ej får öferskrida 0,5 meter, har af Helsovårdsnämnden ansetts vara det största djup, som med hänsyn till den naturliga ventilationen genom väggar och rummets förseende med fönster ännu kan tillåtas. Ur mom. 5 i förslaget till ny byggnadsordning bör slutet — „der

marken ej är torr“ — utgå, ty vid en långvarig och stark nederbörd kan en äfven annars torr mark för en tid blifva våt och fuktig. För att komplettera den genom sonbassementsrummets läge och byggnadsätt alltid förringade naturliga ventilationen, har Helsovårdsnämnden ansett sig böra fordra att sådant rum skall vara försedt med tillfredsställande konstgjord ventilation.

Såsom ny paragraf föreslås till införande mellan § 50 och 51 följande:

Golf i boningsrum böra göras täta; plankgolf spontas; dock må för bjälklagren nödig luftväxling på lämpligt sätt anordnas genom golfven. — Till golf- och takfyllning får icke användas fuktigt eller förorenadt material, såsom förut använd enahanda fyllning, byggnadsgrus från gammalt hus eller annat dylikt material, förrän detsamma blifvit genom upphettning eller på annat lämpligt sätt renadt.

Enligt sednaste tiders erfarenhet kan golfvens och golffyllningens beskaffenhet gifva anledning till uppkomsten af flerfaldiga sjukdomar. Om den senare redan i sig sjelf är fuktig, förorenad med organiska ämnen eller kanske till och med, såsom möjligt är då härtill användt grus från gamla byggnader, innehåller sjukdomsfrön, eller om genom springor och otätheter i golfvet orenlighet, skurvatten och annan fuktighet eller sjukdomsfrön nedtränga i golffyllningen och förorena denna, så uppstå här, gynnade af den höga temperaturen, lätt nog utvecklingshårdar för sjukdomsalstrande ämnen, hvilka sedan kunna blifva i tillfälle att genom golfspringorna utbreda sig till boningsrummen och framkalla sjukdomar hos dessas innevägnare. Då så är fallet, anser Helsovårdsnämnden att i byggnadsordningen böra ingå bestämningar, hvilka söka förebygga detta, och föreslår derföre att mellan § 50 och 51, eller på annat lämpligt ställe, intages bestämning om att golf i boningsrum, för att hindra vatten och orenlighet att nedtränga till golffyllningen, böra göras täta, hvilket vid plankgolf lämpligast och utan betydligare kostnader bör kunna ske genom spontning; vidare att till golf- och takfyllning ej får användas fuktigt eller orent fyllnadsmaterial, hvilket lätt kan gynna utvecklingen af sjukdomsalstrande ämnen eller också, om det utgöres af gammalt byggnadsgrus, kan innehålla sjukdomsfrön. Då emellertid dylikt grus hos oss äger en mycket allmän användning, har Helsovårdsnämnden ansett att detsamma ej fullständigt bör förbjudas utan att dess begagnande kan medgifvas med vilkor att det genom upphettning eller på annat lämpligt sätt befrias från sina organiska föroreningar.

§ 56.

1:o. Å tak med takfall åt begge sidorna får takresningens höjd ej öfverstiga hälften af husets bredd, och tak med fall endast åt en

1:o. Å tak med takfall åt begge sidorna får takresningens höjd icke öfverstiga hälften af husets bredd, och tak med fall endast åt en

sida får ej göras högre än fem sjundedelar af husets bredd. Tak med högre resning må dock, der särskilda omständigheter sådant påkalla, tillåtas.

sida får icke göras högre än fem sjundedelar af husets bredd. Tak med högre resning må, der särskilda arkitektoniska eller andra omständigheter sådant påkalla, tillåtas, dock icke i det fall att byggnaden uppföres till den i § 33 tillåtna största höjd.

Genom föreskrifterna om husens höjd i § 33 har Helsovårdsnämnden velat möjliggöra himmelsluset framträngande till motstående hus under möjligast fördelaktiga vinkel, och bör detta ljus ej heller hindras af en alltför brant takresning, isynnerhet som enligt § 31 mom. 2 undantag göras för alla sådana arkitektoniska takprydnader som rimligtvis kunna förekomma.

§ 61.

1:o. Å hvarje bebyggd tomt skall lämpligt antal afträden finnas.

2:o. Utom boningshus må afträden icke läggas på mindre afstånd än 6 meter från gata eller annan allmän plats eller brunn. De skola förses med täta underlag som ligga högre än angränsande markens yta, samt för öfrigt vara så beskaffade, att orenligheten emottages i täta och lätt flyttbara kärl och icke nedtränger i marken eller utflyter till gård, gata eller annat ställe, och att allmänheten eller närboende icke besväras af afdunstningen från dem. Urinen må likväl ifrån sitsbrädet genom täta rör afledas till afloppskanal.

3:o. Inom boningshus vare det tillåtet att anlägga vattenklosett, eller afträde med sådana kärl för orenlighetens mottagande som i mom. 2 omnämnas. Desamma böra inrättas med vattentäta golf eller underlag, hvarjemte anordningar böra vidtagas för den elaka lukstens aflägsnande ifrån afträdesrummen på det sätt att byggnadens inre deraf icke besväras. Vattenklosetter skola förses med stanklös och sådana afloppsledning att kanalgasar icke kunna intränga i boningshuset. De få likväl inrättas endast der vattenledning finnes och der afloppskanalerna till hela sin sträckning från inled-

1:o. Lika med Förslaget.

2:o. Utom boningshus må andra afträden, än vattenklosetter, icke läggas på mindre afstånd än 6 meter från gata eller annan allmän plats (eller brunn). De skola förses med täta, högre än den angränsande markens yta liggande golf af beton, asfalt, i cement murad sten eller annat för vatten ogenomträngligt material samt vara väl ventilerade och i öfrigt så inrättade att allmänheten eller närboende icke besväras af afdunstningen från dem.

Orenligheten skall upptagas i täta, lätt flyttbara kärl och får icke nedtränga i marken eller utflyta till gård, gata eller annat ställe. Urinen må likväl från sitsbrädet genom täta metallrör afledas till afloppskanal.

Afträde med skilda afdelningar skall erhålla ljus från fönster i ytterväggen af tillräcklig höjd och i fall nödigt är af större bredd än den gemensamma korridoren.

3:o. Inom boningshus vare det tillåtet att anlägga vattenklosett eller afträde med sådana kärl för orenlighetens upptagande, som i mom. 2 omnämnas. De rum, hvilka innehålla dylika inrättningar, böra förses med vattentäta golf (eller underlag) af beton, asfalt, i cement murad sten eller annat för vatten ogenomträngligt material, hvarjemte ventilation bör anordnas för osunda och illaluktande gasers aflägsnande från afträdesrummen; och bör dervid iakttagas att utsugningsröret ledes till kökspipen eller annat ständigt varmt rör.

Vattenklosetter skola förses med ventilerade

ningsstället till mynningen äro täta och icke utmyrna i Tölöviken innanför jernvägsbanken.

stanklös och bör ventilationsröret från stanklösets hessa dragas upp genom huset och utmyrna ofvan yttre taket.

Spolning af vattenklosett må icke ske direkt från vattenledningen och med dess tryck, utan bör till hvarje klosetts förseende med nödigt vatten, en skild mellancistern med sjelfverkande kran inrättas.

Vattenklosetter få inrättas endast der vattenledning finnes och der afloppskanalerna till hela sin utsträckning från inledningsstället till mynningen äro täta, äfvensom endast der desamma utmyrna till det staden omgifvande vattnet inom följande områden, nämligen: sträckan från Skatuddens ostligaste till dess sydligaste udde, Skeppsvarfvet och Brunnssparkens östra villaområde ända till villans N:o 9 sydliga gräns, från sundet mellan Flisholmen och fasta landet till det sistnämndas sydvestligaste udde invid Munkholmen, samt från Skeppsdockans södra gräns till kvarterets 175 sydvästra hörn.

Afloppskanal, som afför fasta beståndsdelar af klosett- eller afträdes innehåll, bör utmyrna vid strand med minst 6 fots vattendjup samt ledas så att kloakmynningen äfven vid lågvatten ligger under vattenytan.

4:o Lika med Förslaget.

4:o. Beträffande redan befintliga afträden skall Magistraten tillse att, senast inom fem år från det denna byggnadsordning träd i kraft, med dem vidtagas de förbättringar i öfverensstämmelse med ofvan berörda föreskrifter, som utan att alltför stora svårigheter kunna ske.

Då förslaget till ny byggnadsordning innehåller ett medgifvande att inom boningshusen anlägga vattenklosetter, hvilket hittills varit förbjudet, så har Helsingforsnämnden icke kunnat underlåta att ånyo upptaga till diskussion den ofta förut berörda stora frågan, om lämpligheten af vattenklosetters införandet i Helsingfors.

Inom Nämnden hafva dervid olika åsigter blifvit framställda. Ingeniör Huber, som af principiella skäl afhållit sig från omröstningarna vid beslutsfattande i denna fråga, har lika afgjort uttalat sig för att tillåta vattenklosetter i den utsträckning som förslaget innehåller, som tvenne andra ledamöter bestämdt motsatt deras införande i Helsingfors. Nämndens flertal har dock omfattat den åsigt, att vattenklosetter inom vissa delar af staden böra kunna tillåtas, ehuru icke uti en så stor del af staden som förslaget medgifver. Det är visserligen otvifvelaktigt att för menniskoexkrementernas aflägsnande från boningshuset, vatten-

klosettsystemet är det som bäst svarar emot snygghetens och sundhetens fordringar, ifall detsamma bortförer exkrementerna snabbt från boningshuset utan att någon förorening hvarken af luften eller af marken kommer ifråga och sålunda bortfalla de olägenheter, hvilka alltid vidlåda en tömning och hemtning af afträdesorenligheten. Hvarest detta system kan tillämpas, bör det därför icke blott tolereras, utan gynnas.

Men detta system förutsätter en riklig tillgång på sköljvatten, dugliga kloaker, i hvilka aflagringar af kloakvattnets fasta beståndsdelar icke böra förekomma, samt kloakernas ledande sålunda, att orenligheten vid kloakmynningarna aflägsnas utan att medföra svåra olägenheter eller sanitära vådor. Kloakerna böra därför ledas ut till öppna hafvet, till floder med riklig vattenmassa och tillräcklig strömhastighet, eller till lämpligt placerade bassiner, i hvilka sistnämnda den fasta orenligheten får afsätta sig och hvarifrån det öfriga sedan antingen med eller utan föregående kemisk behandling får afflyta.

Alla dessa villkor förefinnas i Helsingfors endast inom mindre områden, då vi måste antaga att anordnandet af lämpliga bassiner för kloakinnehållets oskadliggörande öfverstiger stadens materiella tillgångar. Några af stadens största, dess centrala delar genomlöpande, kloaker äro särskildt utsatta för desamma tillstoppande aflagringar. Så är fallet med de båda s. k. Glokanalerna, af hvilka den ena mynnar ut i södra hamnen, och den andra vid Långa bron. Genom den rikligare mängd vatten som vid ett allmännare införande af vattenklosetter tillføres kloakerna, ökas visserligen kloakinnehållets strömhastighet som motverkar aflagringarne i kloakkanalerna. Men i den till Södra hamnen ledande Glokanalen, stiger, till följd af terrängförhållandena, sjövattnet i kanalen, redan vid medelvattenstånd i sjön, ända till Unionsgatan och vid högvatten ända upp till hörnet af Glogatan och Alexandersgatan. En oundviklig följd häraf är en betydlig afsättning på kanalens botten af de fasta ämnen, som finnas i kloakinnehållet, och en mycket försvårad rensning af dessa delar af kloaken. Dessa olägenheter blifva naturligtvis svårare ju större mängder af fasta beståndsdelar under en gifven tid komma till nämnda delar af kloaken. En ökad tillförsel af desamma måste därför bestämdt undvikas. Villkoret, att kloakinnehållet skall ledas ut till öppna hafvet eller dermed jemförligt vatten uppfyllas i Helsingfors enligt Helsovårdsnämndens åsigt endast inom de områden der kloakerna mynna ut på östra stranden af Skatudden, der den stora Kronbergsfjärden ligger öppen, och på stadens sydöstra, södra samt sydvestra stränder, från Brunnsparksområdet vid Skeppsvarfvet, till Sandviksångsågens område. Äfven af denna strandsträcka måste undantagas området från Brunnsparksvillans N:o 9 sydligaste gräns, till sundet emellan Flisholmen och fastlandet, dels med anledning af att stadens mest anlitade simhus äro der belägna dels för den långgrunda stranden och dels emedan här den enda lämpliga plats för stationära sumpar för fiskhandeln finnes. Sjelfallet är

dessutom, att i det grunda Munkholmssundet, någon kloak med sådan orenlighet ej bör utmynna.

Inom andra områden af stadens stränder böra kloaker, som innehålla afträdesorenlighet, icke få utmynna. Ty dessa stränder ligga antingen vid grunda vikar, eller bassiner, hvilka endast genom sund kommunicera med öppna hafvet, och hvilka derföre kunna anses innehålla mer eller mindre stillastående vatten, i den mening, att deras förmåga att leda de fasta beståndsdelarna af kloakinnehållet till hafvet, är ingen, eller åtminstone minimal. Af här bilagda undersökningar, hvilka dr O. Aschan, på Helsovårdsnämndens anmodan, utfört öfver botten slammet utanför kloakmynningarna i Södra och Norra hamnarna, och af jmförelser mellan de fasta exkrement-partiklarnas, och slammets i våra kloaker afsättningsförhållanden, vinnes stöd för det antagande, att en betydande uppgrundning af Södra hamnen måste påskyndas ifall dit utmynnande kloaker äfven skulle medföra affallet från vattenklosetter. Man hör ofta, och ser äfven i skrift anföras såsom skäl för allmänt införande af vattenklosetter härstädes, den annorstädes gjorda erfarenheten, att kloakinnehållet i städer, eller delar af städer der vattenklosettsystemet är tillämpadt, innehåller ett mindre procenttal organiska ämnen, än der detta system icke gäller. Man säger likaså, att då man engång hos oss låter urinen afledas i alla kloaker är det mindre följdriktigt att sätta sig emot de fasta exkrementernas ditledande från vattenklosetter. Den dagliga mängden producerad urin öfverväger ju betydligt de fasta exkrementerna. Men man glömmmer dervid att de lösliga, flytande exkrementerna då de från kloakerna komma ut i våra hamnar förhålla sig väsentligen annorlunda än de fasta exkrementerna. De förra diffunderas, och komma sålunda att sprida sig öfver en obegränsad vattenmassa. De sednare afsätta sig deremot ganska nära kloakmynningarna. De fasta menniskoexkrementernas mängd utgör dessutom ingalunda någon obetydlighet, hvilket man finner af den beräkning som ingår i stadsingeniören Ehrströms 1882 afgifna, sakrika „Yttrande i frågan om vattenklosetters införande i Helsingfors“; och deras absoluta mängder förminskas ju icke genom deras utspädning med en aldrig så riklig mängd sköljvatten i kloakerna.

Helsovårdsnämnden får dessutom framhålla vigten af att kloakerna mynna ut vid djupt vatten, och icke vid så grunda stränder, att botten slammet i kloakmynningarna vid inträffande lågt vattenstånd utsättes för luftens direkta inverkan, emedan de jäsnings- och föruttnelseprocesser hvilka dervid uppstå, framkalla vidrigt luktande, osunda gaser och emedan sådana ställen blifva härdar för smittämneans anhopning och förökning. Detta har Helsovårdsnämnden ansett vara ytterligare en anledning att förbjuda vattenklosetters anläggande i de delar af staden, hvarifrån kloakerna mynna ut vid Norra kajen.

För att vattenklosetterna skola motsvara sitt ändamål måste de, såsom redan antyddes, vara i sina detaljer riktigt anordnade, samt deras rörledningar med omtanke och noggrannhet utförda. Till de viktigaste dylika detaljer hör,

bland annat, att deras afloppsrör skola förses med ventilerade stanklås af möjligast bästa konstruktion. Dessa ventilationsrör böra från stanklåsets hjessa dragas upp genom hela huset, ofvanom yttre taket. Detta, för att förhindra kanalgasar att genom klosetten intränga i våningarna.

En annan, lika viktig detalj, är att spolningen af klosetten ej sker direkt från vattenledningen och med dess tryck, utan att till hvarje klosett, inrättas en skild vattencistern med självverkande kran. Utan en sådan försigtighetsåtgärd kan det under vissa förhållanden hända att smuts och kanalgasar intränga i husets vattenledningsrör.

Helsovårdsnämnden föreslår derföre att dessa båda punkter intagas bland bestämmningarna i paragrafens 3:dje moment.

Då Helsovårdsnämnden icke finner giltiga skäl att förbjuda vattenklosetters inrättande utom boningshus i de delar af staden, der de få inrättas inom boningshus, så anser Helsovårdsnämnden paragrafens andra moment i detta afseende böra undergå förändring.

Helsovårdsnämnden anser det vara af praktisk betydelse, att i en sådan förordning som Byggnadsordningen vid bestämmingar af viktiga detaljer, utan fara för vidlyftigheter, der så ske kan, sättet för dessa detaljers utförande angifves för att derigenom förekomma hvarje misstyding. Af detta skäl Helsovårdsnämnden, att de i denna paragrafs 2:a och 3:e moment ingående bestämmingarna om täta underlag och golf, ännu närmare bestämmes genom föreskriften om att de böra vara utförda af beton, asfalt, i cement murad sten eller af annat för vatten oegnomträngligt material. Af samma skäl införes bestämningen att utsugningsröret ifrån afträdesrum inom boningshus skall ledas till eller helst längs med ett, så vidt möjligt, ständigt varmt rör, såsom t. ex. kökspipa.

Ett inom Helsovårdsnämnden väckt förslag att i den nya Byggnadsordningen för Helsingfors, intaga den bestämning, att afträde eller klosett inom boningshus endast får inrättas i rum, som är försedt med fönster direkt till yttre luften, har icke vunnit flertalets inom Nämnden godkännande för de svårigheter och olägenheter, som en dylik bestämning ansetts skola medföra. Deremot har Helsovårdsnämnden funnit skäl att föreskrifva, att afträde utom boningshus skall, för att tillbörlig renlighet der må kunna upprätthållas, förses med fönster af tillräcklig storlek.

Emedan ett vida större afstånd än 6 meter icke skyddar en brunn från att orenas från afträde, är hithörande bestämning i förslaget till ny byggnadsordning utan all betydelse och böra derför orden „eller brunn“ i 2:a mom. bortfalla.

§ 62.

1:o. Fåhus och stall må icke uppföras på mindre afstånd än 6 meter från gata eller allmän plats eller brunn.

1:o. Fåhus och stall må icke uppföras på mindre afstånd än 6 meter från gata eller allmän plats (eller brunn).

2:o. Fåhus och stall böra så inredas att de gifva nödigt skydd mot väderlekens inflytande, att erforderlig luftvexling och tillräckligt ljus i dem erhållas samt så att allmänheten eller närboende ej besväräs af afdunstningen från desamma.

3:o. Golf i dylika rum bör anläggas högre än angränsande markens yta och föröfrigt vara så beskaffadt att orenlighet icke nedtränger i marken eller utflyter till gård, gata eller annat ställe.

4:o. Der boningsrum inredas ofvan fåhus eller stall, böra sådana anordningar vidtagas som hindra lukt från dessa att i boningsrummen intränga.

5:o. Kreatursspillingen skall uppsamlas i fristående, ofvan jord belägen gödselkista eller väl ventilerad gödselkammare med murade och asfalterade väggar och golf, hvilket senare bör ligga högre än angränsande markens yta. Den flytande orenligheten från fåhus och stall bör omedelbart inledas i sådan afloppskanal som i § 12 omnämnes.

6:o. Der sådan afloppskanal icke finnes anlagd, må latringrop, inrättad i öfverensstämmelse med stadgandena i 1875 års Byggnadsordning, begagnas för uppsamlande af såväl fast som flytande orenlighet.

Förändringarne i mom. 1 och 3 af denna paragraf föreslås af skäl, som redan blifvit anförda i motiveringen af liknande förändringar i § 61.

Ehuru Helsovårdsnämnden för sin del icke kan gilla användandet af latringropar för uppsamlandet af orenlighet af hvad slag den vara må, så har likväl Nämnden af praktiska skäl ansett nödvändigt att, der af en eller annan anledning afloppskanal ännu icke finnes anlagd, tillåta användandet af dylika gropar. Deremot har Helsovårdsnämnden icke kunnat medgifva användandet af de i § 56 af nu gällande byggnadsordning tillåtna, alltid i mer eller mindre hög grad otäta och marken därför ständigt förorenande latringropar af spöntade plankor, invändigt bestrukna med tjära, utan har ansett sig böra uppställa den bestämning att dylika gropar skola vara gjorda af något för vatten ogenomträngligt material.

§ 66.

1:o. Alla hus skola försvarligen underhållas och mot gata eller allmän plats vara i sådant skick, som öfverensstämmer med snygghet och god ordning.

2:o. Lika med Förslaget.

3:o. Golf i dylika rum böra anläggas högre än den angränsande markens yta och förses med underlag af betong, asfalt, i cement murad sten eller annat för vatten ogenomträngligt material af den beskaffenhet, att orenlighet icke nedtränger i marken eller utflyter till gård, gata eller annat ställe.

4:o. Lika med Förslaget.

5:o. Kreatursspillingen skall uppsamlas i fristående, ofvan jord belägen gödselkista eller väl ventilerad gödselkammare med murade och asfalterade väggar och golf, hvilket senare bör ligga högre än angränsande markens yta. Den flytande orenligheten från fåhus och stall bör omedelbart inledas i sådan afloppskanal, som i § 12 omnämnes, *der sådan kanal finnes anlagd.*

6:o. Der sådan afloppskanal icke finnes anlagd, må latringrop af betong, asfalt, i cement murad sten eller af annat för vatten ogenomträngligt material, begagnas för uppsamlande af såväl fast som flytande orenlighet.

1:o. Alla hus skola försvarligen underhållas (och mot gata eller allmän plats vara) i sådant skick, som *sundhet*, snygghet och god ordning erfordra.

Det af Helsovårdsnämnden gjorda tillägget att hus skola underhållas äfven i sådant skick, som sundhet fordrar, öfverensstämmer med helsovårdsstadgans föreskrifter; och då Nämnden ej kan finna skäligt att hus hållas i godt skick blott mot gata eller allmän plats har bestämningen härom uteslutits.

§ 67.

2:o. Allmänna inseendet öfver efterlefnaden här af samt öfver stadens förkofran i varaktiga, välbyggda och vackra hus tillhör Guvernören, hvilken äfven, då förändrade förhållanden eller vunnen erfarenhet sådant påkallar, eger att, efter Magistratens och öfriga vederbörandes hörande, hos Kejsrerliga Senatens Ekonomie Departement föreslå nödiga ändringar och tillägg i denna byggnadsordning.

2:o. Allmänna inseendet öfver efterlefnaden här af samt öfver stadens förkofran i varaktiga, välbyggda, vackra och *sunda* hus tillhör Guvernören, hvilken äfven, då förändrade förhållanden eller vunnen erfarenhet sådant påkallar, eger att, efter Magistratens och öfrige vederbörandes hörande, hos Kejsrerliga Senatens Ekonomie Departement föreslå nödiga ändringar och tillägg i denna byggnadsordning.

Äfven här bör af de i motiveringen till § 66 framhållna skäl ordet „sunda“ tilläggas.

På Helsovårdsnämndens vägnar:

Vilh. Sucksdorff.

J. N. Bärnlund.

Reservation.

Ehuru undertecknade äro lika angelägna som öfriga ledamöter i Helsevårdsnämnden att få till stånd en byggnadsordning för denna Helsingfors stad, hvilken framför allt i hygieniskt afseende skulle kallas mönstergill, så hafva vi dock icke i alla punkter kunnat förena oss med flertalet ledamöters inom nämnden åsigt. Denna skiljaktighet i åsikter gäller i främsta rummet den viktiga bestämmelsen om storleken af det utrymme af tomten som får bebyggas och den delen deraf som bör lemnas öppen till gårdsrum, hvarom stadganden ingå i § 31 af utskottets förslag till ny byggnadsordning. Helsevårdsnämnden har nämligen genom de bestämmelser, som densamma härom sökt införa i byggnadsordningen, gjort ett, enligt vår tanke, alltför stort intrång uti den enskilda gårdsegarens egande- och dispositionsrätt öfver tomten, utan att någon deremot svarande fördel i hygieniskt afseende vunnits. Förslaget till ändring af nämnde § inskränker sig icke till en endast minskning af den utaf utskottet till bebyggande föreslagna tomtarealen i och för vinnande af ett större öppet gårdsrum utan innehåller, förutom en mängd andra bestämmelser, som afse att tillförsäkra boningsrummen en tillräcklig mängd frisk luft och ljus, äfven stadganden som föreskrifva att byggnadernas höjd emot gata icke få öfverskrida densammas bredd med mer än 1,5 meter och ej uppföras högre än fyra våningar emot gata och tre våningar inne på tomten. Ehuruval vi icke kunna påstå att Helsevårdsnämndens öfriga ledamöter helt och hållet frigjort sig ifrån inflytelser af ekonomisk natur vid den föreslagna ändringen af utskottets förslag till ny byggnadsordning för Helsingfors stad, emedan de t. ex. medgifvit ett tätare bebyggande af tomterna uti den centrala delen af staden än af de öfriga tomterna, så kunna vi dock icke underlåta att framhålla det denna sida af saken inom nämnden uti högst ringa mån kunnat göra sig gällande. Och dock hvarken kan eller får, enligt vår åsigt, den ekonomiska fördel som en enskild gårdsegare påräknat af sin tomt förbises, äfven om det gäller att från helsevårdssynpunkt gifva ett utlåtande om en byggnadsordning. En alltför stark rubbning af tomtvärdena, hvilket skulle åstadkommas genom införandet af de ur hygienisk ståndpunkt strängaste föreskrifter, kunde, oafsedt den skada som tillskyndas den enskilda, lätt medföra kännbara förluster för staden, utan att likväl någon fördel i hygieniskt afseende tillförsäkrats densamma.

Att tillräcklig mängd af såväl frisk luft och ljus bör finnas uti hvarje till beboende eller längre tids vistelse upplåtet rum är själfallet, men då en sådan mängd luft och ljus, enligt vår tanke, kan tillförsäkras dessa rum äfven utan att en stor del af tomten, såsom i Nämndens förslag till § 31 mom. 2 och 3 föreskrifves, lemnas obebyggd, så hafva vi ansett oss böra nedlägga vår reservation emot

Helsovårdsnämndens föreskrifter i antydt afseende samt utbedja oss att såsom skäl för vår åsigt få framhålla följande:

Helsingfors stads fem första och äldsta stadsdelar innehålla enligt den ännu för ett par år sedan gällande stadsplan 107 kvarter, hvaraf ungefär 30 % på någon sida gränsa mot öppen plats, om nämligen Boulevardsgatan, som är åttatio fot bred och försedd med trädplanteringar, räknas såsom öppen plats. Dessa 107 kvarter innehålla omkring 770 allmänna och enskilda byggnadstomter, hvaraf omkring 331, eller 43 % på en eller flere sidor vetta emot öppen eller för bebyggande icke afsedd plats. Räknar man härtill ytterligare 182 hörntomter, hvilka enligt Helsovårdsnämndens uttalade åsigt böra anses vara fördelaktigare belägna än öfriga tomter i afseende å tillträdet af frisk luft och ljus, så finna vi att utaf dessa ofvan omförmälda 770 tomter inalles 513, eller jemnt två tredjedelar, äro i antydt afseende synnerligen väl lottade. Våra gator, hvilka ingalunda kunna kallas smala, äro derhos utan undantag raka och skära hvarandra, på några undantag när, i räta vinklar samt sträcka sig från norr till söder eller öster till vester, hvilka omständigheter i betydlig grad bidraga till att försäkra byggnaderna om frisk luft och äfven ljus. I ännu större grad bidrager stadens läge och yttre form till att göra de särskilda tomterna hygieniska. Helsingfors ligger, såsom en hvar vet, på en i hafvet utskjutande lång och smal halfö, hvars små dimensioner göra att man här knappast kan tala om att utestänga luft och ljus. Vore staden icke omgifven af hafvet utan af vida fält, så att någon gräns icke kunde sättas för dess tillväxt åt olika sidor, och afståndet från tomterna i stadens centrum till dess yttre gränser sålunda möjligen kunde komma att uppgå till tre eller till och med fem kilometer, såsom fallet är med mången större stad, så kunde fullt skäl förefinnas till att vidtaga de mest stränga och minutiösa åtgärder för att tillföra byggnaderna högsta möjliga mängd frisk luft och ljus. Erfarenheten har nämligen visat att luften i sådana stora sammanhängande byggnadskomplexer nästan ständigt är töknig, hvarigenom himmelsljuset i icke oväsentlig grad försvagas och sådana städers centrala delar sällan eller endast vid starkare blåst tillföras ren och frisk luft. Staden Helsingfors är deremot, såsom ofvan framhållits, nästan öfver allt omgifven af hafvet och alla tomter inom densamma ligga på mindre afstånd än en kilometer från närmaste strand; dess utbredning är därför äfven för framtiden strängt begränsad, så att densamma under alla omständigheter kommer att bibehålla sin nuvarande öppna, ljusa och luftiga karaktär. 6:te, 7:de och 8:de stadsdelarne visa sig å den nya stadsplanen vara ännu bättre tillgodosedda i afseende å luft och ljus, och man bör äfven kunna hoppas att i hvarje ny stadsdel gatornas bredd och de öppna platsernas antal och vidd i förhållande till byggnadstomternas areal ytterligare skall komma att ökas.

Det ofvan anförda utgör, enligt vår tanke, tillräckligt skäl för att större afseende bör kunna fästas vid den ekonomiska sidan af saken än Helsovårdsnämnden gjort samt att en större del af tomten utan något men bör kunna begagnas

än Nämndens förslag medgifver, så mycket hellre som Nämnden genom stadganden om det fria gårdsrummets bredd och längd samt byggnadernas inne på tomten höjd äfvensom fönsters anbringande mot gård vidtagit åtgärder derom att äfven bottenvåningarne i den mest undanskymda byggnad tillföres frisk luft och ljus. Fordran om ett minimal gårdsrum förefaller på grund af dessa särskilda bestämmelser nästan öfverflödigt, men då nödigt utrymme vid inträffande eldsvåda är erforderligt i och för manövrering af brandredskaperna samt äfven för att skydda öfriga byggnader för den öfverhängande eldfaran, få vi, med bibehållande af Helsovårdsnämndens förslag om byggnadstomternas indelning i tvenne grupper, en central och en yttre del, vördsamt föreslå för den centrala delen af staden ett fritt gårdsrum af en femtedel af hela tomtens areal, i stället för af Nämnden föreslagna en fjerdedel, samt för den yttre gruppen af tomter ett minimalt gårdsrum af en fjerdedel af tomtarealen i stället för den af Nämnden förordade en tredjedel, hvarutom en tredje grupp skulle bildas af sådana tomter som i framdeles tillkommande nya stadsdelar till bebyggande upplåtas, för hvilken sistnämnda grupp det saklöst kunde fastställas att en tredjedel af tomten lemnas obebyggd.

Vidkommande den i mom. 5 föreslagna minsta arealen för ljusgård, är det sjelffallet, att enhvar, alla påbud förutan, gör sin ljusgård så stor som möjligt, för att erhålla största möjliga dager för de deraf belysta lokalerna af underordnad betydelse, såsom badrum, garderober, korridorer m. m. En ljusgård af 3 meters vidd inkräktar emellertid med en qvadrat af $11\frac{1}{2}$ fots sida just på det utrymme som är afsedt för nyssnämnda sekundära ändamål, hvilket utrymme då i många fall skulle åtgå till sjelfva ljusgården. Ändamålet med ljusgården är i så fall klarligen förfelad, och vore då endast två alternativ möjliga, antingen en stor ljusgård, som ej har något att belysa, eller ingen ljusgård alls- och mörka korridorer m. m. Hvardera ytterligheten är stridande mot hygien samt fastighetsegarens och hyresgästernas intresse. En mindre ljusgård är därför att föredraga framför ingen ljusgård. På det att man emellertid icke må af oförstånd alltför mycket inskränka ljusgårdsarean få vi föreslå en minimal sådan med 2 meters sida.

Äfven beträffande stadgandet uti § 31 mom. 9, hvori Helsovårdsnämnden föreslår att *ljusgård* nedtill bör vara tillgänglig från hufvudgårdsrummet eller gatan, emedan detta, enligt hvad i motiven framhålles är nödvändigt „för kontrollens skull“, äro undertecknade af skiljaktig mening.

Att detta vid ett ytligt betraktande ganska oskyldiga stadgande innebär ett kännbart intrång uti fastighetsegarens dispositionsrätt till sin tomt, utan att någon deremot svarande fördel i hygieniskt afseende vinnes, skola vi i det följande söka klargöra. Det finnes nämligen redan nu här i staden en mängd ljusgårdar till hvilka grunden eller bottnet icke är i jemn höjd med gården, gatan eller parterråningens golf, utan antingen i samma höjd som källargolfvet eller ock med parterråningens tak. I båda dessa sistnämnda fall är det snart sagt omöjligt att göra ljusgårdarne nedtill tillgängliga direkt från gården eller gatan.

Vill man således fasthålla vid ifrågavarande föreskrift, så ställer man fastighetsägaren inför alternativet, att antingen förlägga golfvet af sin ljusgård i jernhöjd med gården, gatan eller parterrevåningens golf och att vid sådant förhållande från gården eller gatan inrätta en kostsam gång till ljusgården, eller ock att helt och hållet undvara denna vid det moderna byggnadssättet nästan oundgängliga hjälpreda. Ljusgårdarna användas för det mesta vid byggnadernas gafvelväggar för att förskaffa nödigt ljus till skafferier, garderober, klosett-, bad- och toaletterum, äfvensom serveringsrum, passager och korridorer, hvilken belysning, enligt vår tanke, är mer än tillfyllest för sagde ändamål samt i hvarje händelse mera öfverensstämmande med sundhetens fordringar än alls ingen belysning. Är parterrevåningen afsedd till boningslokal, så är dess inredning och indelning klarligen densamma som uti öfverliggande boningslokaler, och gårdsegaren är då tvungen att anbringa ljusgården ända ned till parterrevåningens golfhöjd, hvilket allt är godt och väl, men hvar skall då gången som bör leda från ljusgården till gården eller gatan inrättas. Oss synes som det vore en absurditet att leda densamma till gatan, ty hvilken fastighetsegare skulle vilja uppoffra i nedersta våningen en remsa af fyra fot emellan ljusgården och gatan till antydda ändamål. Och denna lilla lönnport vid gatan, som häraf skulle uppstå, hvilket intrång skulle icke densamma göra på närmaste fönster i bottenvåningen, hvilket utseende skulle sagde port gifva byggnadsfaçaden och hvilket problem vore icke detta för arkitekten? En gång och port åt gatan är således helt enkelt omöjlig och det återstår således ingen annan utväg än att söka leda gången till gårdsrummet, men här möta om möjligt ännu större svårigheter. Enligt Nämndens förslag uti § 33 mom. 3 får nämligen gårdsflygel till byggnaden mot gatan uppföras till samma höjd som nästnämnda byggnad på en sträcka af 6 meter, räknadt från gatubyggnadens gårdsfaçad, en tillåtelse som ingalunda skall lemnas obegagnad, ty denna flygel inrymmer företrädesvis kökstrappa och kök till gatubyggnaden. Ifrågavarande förbindelsegång bör därför ledd långsmed gafvelväggen utmynna på gården i och genom kökstrappan. Densamma blir alltså mycket längre och kostsamare än om den inrättas till gatan. Huru en sådan gång i verkligheten skulle komma att se ut, kan en hvar genom det ofvan anförda föreställa sig och jemväl då inse att densamma hvarken ur hygienisk eller praktisk synpunkt är att förorda. Medan i det nyss omtalade fallet ljusgården likväl i parterrevåningen ännu har en uppgift att fylla, nämligen att bereda tillgång till luft, samt en sparsam dager åt de hitåt förlagda klosettrum, badrum, passager m. m. och endast den föreslagna gången mellan densamma samt gård eller gata utgör hinder för tomts rationella bebyggande, bortfaller deremot detta syfte med ljusgård helt och hållet, så snart nedersta våningen användes till butiker, ty mellanväggarna i husets inre äro då vanligen genombrutna af större öppningar, hvadan bättre dager erhålles i husets midt från gatan och gården genom der anbragta fönster, än från ljusgård, den der således borde afstanna på butikvåningens tak. För vår del kunna vi således

icke förstå hvarför man under sådana förhållanden, endast och allenast under förvändning att vinna den tvifvelaktiga fördel att utifrån anbringa tillträde till ljusgården skall förderfva en reel och god butiklokal, ty ljusgården och oftanämnda gång upptaga en yta af vidpass 20 qv. meter eller ett lagom stort rum.

Vi kunna slutligen icke heller med tystnad förbigå den omständigheten att i händelse portgången anbringas vid tomtgränsen, någon ljusgårds inrättande derstädes med fritt tillträde till densamma från gård eller gata icke kan ifrågakomma, emedan förslaget till § 20 mom. 2 bestämmer att portgång ej må annorlunda öfverbyggas än med brandfritt material, hvilket icke kan anses vara fallet om portgångshvalfvet bortlemnas på det ställe, der ljusgården är tillämnad att inrättas.

Frånsedt den berättigade förtrytelse, alla de som komma att drabbas af en sådan opraktisk åtgärd nödvändigt måste erfara, är det slutligen kostnadsfrågan, som här vid lag spelar en roll, den der icke bör lemnas obeaktad.

Det kan när som helst med siffror visas, att hvarje af nu ifrågasatta förbindelsegångar från ljusgård till gårdsrum innebär en årlig förlust för fastighetsägaren af ända till 400 mark uti gatbyggnad och ända till 100 mark uti gårdsbyggnad, hvadan förlusten för en medelstor gård i stadens centrala delar lätt kan öfverstiga 1,000 mark per år.

Men är det då verkligen att befara det dessa ljusgårdar skola vara mindre hygieniska i händelse förbindelsegångar bortlemnas; skall den familj som innehar nedersta lokalen, der ljusgårdens botten är belägen, tillåta ofvanom boende, att kasta sopor eller afskräde dit ner, eller skall någon tjenare vara frestad, att dithålla smutsvatten? Vi anse oss hafva allt skäl, att på dessa frågor svara med ett bestämdt nej! Är det huseägaren, som bor i nedersta våningen, skall han nog se till, att något oskick i ljusgården ej får ega rum, och hyresgäst skall om möjligt ännu mindre hålla till godo med sådant. För att blifva af med flytande affall, är det beqvämare, att slå ut desamma i den ingenstädes felande uti större lokaler oftast på två ställen uppsatta afloppsledningen, och för sopor är den i spiseln ständigt brinnande elden en lika utmärkt som nära till hands varande emottagare; ingen tjenare torde göra sig omaket, att öppna något fönster till ljusgården för att dithasta slikt och om äfven undantagsvis sådant någon gång skulle hända, utgör det ännu ingen grund, att därför pålägga gårdsegare uppoffringar, hvilka ej stå i något rimligt förhållande till hvad dermed vinnes i hygieniskt afseende.

Af intresse för snygghet och deraf föranled kontroll är således denna kostsamma, direkta förbindelse emellan ljusgård och gård, enligt vår tanke icke påkallad. Äfven ventilation af ljusgård kan inrättas på ett enkelt och tillfredställande sätt, oftanämnda förbindelsegång förutan.

Undertecknade få därför föreslå följande från Helsevårdsnämndens förslag afvikande lydelse för § 31.

Mom. 2. I den centrala delen af staden, äfvensom på hvarje hörntomt i

stadens öfriga delar högst fyrafemtedelar af tomtarealen bebyggas med hus af sådan höjd, som i § 33 stadgas. Af den obebyggda tomtarealen må ytterligare enfemtedel bebyggas med hus af högst 4 meters höjd, räknadt från marken till taklistens öfre kant eller såvida detta hus — — — — —
 — — — — — Gasverksgatan.

Mom. 3. På öfriga tomter inom stadens nuvarande åtta stadsdelar må högst trefjedredelar af tomtarealen bebyggas med hus af sådan höjd som i § 33 stadgas

Af den obebyggda tomtarealen må ytterligare en fjerdedel bebyggas med hus af den höjd som i föregående moment angifves.

Å alla tomter i framdeles tillkommande nya stadsdelar må högst tvåtredjedelar af tomtarealen bebyggas med hus af sådan höjd som i § 33 stadgas.

Mom. 5. Annat gårdsrum, såsom smyg eller bakgård, skall hafva en bredd af minst 3 meter samt ljusgård af minst 2 meter.

Mom. 9. Bakgård eller smyg bör vara tillgänglig från gård eller gata. Helt och hållet kringbygd och öfvertäckt ljusgård skall verksamt ventileras.

Hvad Helsovårdsnämndens förslag till § 31 mom. 6 och 7 angår, så hafva vi, då vi hvarken varit i tillfälle att deltaga uti den diskusion som inom Nämnden förts rörande de stadganden, som fått inflyta uti sagda moment eller närvarit då besluten derom fattats, ansett oss vara berättigade att här endast anmäla det vi icke med vår röst bidragit till omordada stadgandens tillkomst.

Uti Helsovårdsnämndens förslag § 33 mom. 1 stadgas att „byggnad af sten eller annat brandfritt material må vid gata icke uppföras till större höjd än gatans bredd, ökad med 1,5 meter, dock må byggnad som uppföres i hörnet af en bredare och en smalare gata uppföres till en så stor höjd, som medeltalet af dessa gators bredd ökad med $1\frac{1}{2}$ meter“, samt att „enskilda hus må dock ingenstädes uppföras i flere än fyra våningar“, hvilket motiveras dermed, att infallsvinkeln för himmelsljuset till parterrvåningen uti byggnad vid motsatta sidan af gatan ej borde vara större, än 45 grader, samt att direkt solljus bör tillförsäkras densamma under längsta möjliga tid af dygnet och året

Ehuruväl vi i princip äro af samma åsigt med Nämndens pluralitet härom, anse vi det likväl icke väl betänkt, att härvidlag alltför strängt vidhålla en viss bestämd gräns och derigenom tvinga fastighetsegaren att onödigt inskränka våningarnas höjd, då sådant lätt kan undvikas genom att medgifva en obetydlig ökning i gatubyggnadernas maximalhöjd.

De flesta af våra gator hafva en bredd af 15 meter eller 50 fot; husen vid dessa gator finge alltså ej ega större höjd än 16,5 meter eller 55 fot. Om golfvat i nedra våningen lägges 2 fot öfver gatan, samt taklistens öfverkant 3 fot öfver vindsgolfvat i och för respektive källar- och vindsgluggars anbringande, och för hvarje af de fyra mellantaken borträknas 18 tum, återstår jemt 11 fots höjd för hvarje af de fyra våningarna. Det vanliga hos oss är dock 12 fot och derutöf-

ver, och då höjden af boningsrum är en vigtig hygienisk faktor, tro vi oss så mycket hellre kunna tillstyrka en ytterlig ökning af husens maximalhöjd med *en meter*, som infallsvinkeln för himmelsljuset deraf icke ökas mer än 2 grader, eller från 45 till 47 grader, hvilken omständighet icke kan tillmätas samma betydelse i hygieniskt afseende, som att höjden af trenne af fyra våningar kan ökas från 11 till 12 fot.

Förslaget, att byggnad, som uppföres i hörnet af en bredare och en smalare gata finge uppföras till så stor höjd, som medeltalet af dessa gators bredd, ökad med $1\frac{1}{2}$ meter, synes oss vara egnadt, att bereda svårigheter vid dess tillämpning i praxis; hvarhos detta stadgande icke har någon verklig betydelse, i händelse Nämndens förslag att enskilda hus ingenstädes må uppföras i flere än fyra våningar blir bestående, ty fränsett ett tiotal hörntomter vid Sophie, KATRINE- och Helenegatorna samt vid den lilla gränden mellan Malm- och Lappviksgatorna, är den smalare gatan vid hörntomt alltid minst 50 fot bred, som berättigar till uppförande af fyra vånings byggnader. Skilnaden i höjden mellan de vid den bredare och den smalare gatan medgifna husen blir således högst några få fot, eller nästan ingen, i händelse vår nyss uttalade uppfattning angående höjden af gatbyggnad vinner bifall, hvarför vi för vår del förenat oss om utskottets förslag i den punkten, att hörnbyggnad må erhålla samma höjd vid den smalare gatan som vid den bredare, helst äfven den föreslagna medelhöjden för det stora antal hörnbyggnader, hvilka på en sida gränsa till öppen plats, blefve svår att bestämma i brist på någon viss gifven bredd af den öppna platsen.

Moment 1 § 33 bör därför enligt vår tanke erhålla följande lydelse.

„Byggnad af sten eller annat brandfritt material må vid gata icke uppföras till större höjd än gatans bredd ökad med 2,5 meter, dock må byggnad som uppföres i hörnet af en bredare och en smalare gata, vid den senare erhålla samma höjd, som vid den bredare gatan“.

Vidkommande åtr 2:dra momentet i § 33 få vi endast anmäla, det vi icke medverkat till detsammans tillkomst.

Rob. Huber.

Karl Bergbom.

Då jag icke heller deltagit uti den diskussion inom Helsovårdsnämnden som förts rörande det uti förslaget till § 33 mom. 3 införda stadgandet att byggnad som uppföres af sten eller annat brandfritt material vid tomtgränsen inne på gårdstomten icke får hafva större höjd än 13 meter, räknadt från marken till takåsens öfra kant, eller närvarit då beslutet derom af Nämnden fattats, kan jag äfven härom endast anmäla att jag icke med min röst bidragit till detta stadgandes tillkomst.

Karl Bergbom.

Reservation.

I motiveringen till de af Hälsovårdsnämnden föreslagna förändringarne af § 31 och 33 i förslaget till ny byggnadsordning för Helsingfors stad framhålles såsom ett nödvändigt vilkor för bostädernas förseende med tillräcklig mängd ljus att storleken af den vinkel, som de omedelbart öfver taket på motstående hus infallande ljusstrålarne bilda med horizontalplanet, ej får öfverstiga 45° eller med andra ord sagt, att afståndet mellan en byggnads fönsterbärande vägg och motstående hus ej får vara mindre än höjden af detta hus, mätt från marken till taklistens öfre rand. Nödvändigheten af denna fordran har vid de talrika diskussioner, som i utlandet förts beträffande byggnadshygienin vunnit allmänt erkännande såväl af hygieniker, som äfven af byggnadstekniker och äfven i Berlins nya byggnadsordning ingår en bestämning, som med afseende på förhållandet mellan gatbyggnads höjd och gatas bredd föreskrifver att medelhöjden för gatbyggnad ej får vara större än gatans bredd. De länder, der man enats om denna fordran, äro med afseende på belysningsförhållandena gynsammare ställda än Helsingfors, som med hänsyn till sitt läge vid en nordligare breddgrad, under en större del af året äger tillgång till en *sämrre* naturlig belysning än det sydligare belägna mellersta Europa, för hvilket ofvan angifna bestämning äger sin fulla tillämpning. Om därför hos oss, med hänsyn till de lokala förhållandena, någon modifikation af denna bestämning bör ifråga komma, kan en sådan med fog endast gå ut på att tillförsäkra våra bostäder *bättre* belysningsförhållanden än de angifna och därför äfven fastställa ett större afstånd mellan en byggnads fönsterbärande vägg och motstående hus. Då förhållandet är sådant kan undertecknad ej heller instämna i den af helsovårdsnämnden medgifna inskränkning i belysningsförhållandena, hvilken framgår som en följd af dess i § 33 mom. 1 intagna bestämning att gatbyggnads höjd får vara lika stor med gatans bredd ökad med 1,5 meter, utan anser sig af sanitära skäl böra inlägga en reservation mot denna bestämning och uppställa den fordran att gatbyggnads medelhöjd ej får öfverstiga gatans bredd.

Väl kan från ekonomisk och teknisk synpunkt invändas att med den ringa bredd af endast 15 meter (50 fot), som flere af våra gator äga, därigenom skulle uppstå omöjligheten att vid dessa gator uppföra 4 våningar hus med en tillräcklig höjd hos våningarne och med den arkitektoniska anordning som för öfrigt bör ifrågakomma och att således gårdsägaren komme att lida intrång i sin äganderätt och möjligen kunde föranledas att för erhållande af största möjliga ekonomiska vinst, uppföra våningar af underhållig höjd. Dessa invändningar synas dock ej fullt berättigade, ty en naturlig sak är ju att icke samtliga tomters värdeförhållanden kunna vara lika, utan att dessa alltid måste vara beroende af ett mer eller

mindre gynsam läge och tomtens beskaffenhet för öfrigt. Derföre kan den gårdsägare, hvars tomt befinner sig invid en gata af sådan bredd, att hans hus ej kan uppföras till största tillåtna höjd, ej heller fordra att honom skall medgifvas samma rättigheter som en annan gårdsegare, hvars tomt befinner sig under gynsamare förhållanden. Han måste här, såsom alltid, rätta sig efter de bestående förhållandena — detta är en naturlag som ej kan rubbas. Vål är det möjligt, att med den omåttliga stegring tomtvärdena för närvarande erfarit, denna nödvändighet på ett kämbart sätt kan drabba en eller annan enskild gårdsegare, men då detta utgör en oundviklig följd af den abnorma riktning, som byggnadsvärksamheten i Helsingfors för närvarande inslagit, så bör sådant dock ej få utgöra något hinder för att återgå till ett normalt och i sanitärt afseende tillfredsställande byggnadssätt, af hvilket befolkningens i sin helhet och speciellt de mindre bemedlades helsotillstånd i hög grad beroende.

Faran af att genom den af mig förordade bestämningen om att gatbyggnads höjd ej får öfverstiga gatans bredd, den byggande kunde föranledas till att inom ett 15 meter högt hus inrymma 4 våningar af underhållig höjd, i stället för att nöja sig med ett blott 3 våningar högt hus, torde icke böra uppskattas såsom synnerligen stor. Om äfven i enskilda fall någon alltför företagsam tomtägare skulle anlita denna utväg, så komme dock alltid våningarnas höjd att uppgå till minst 3,00—3,25 meter. hvilket mått ännu något öfverskrider den af Hälsovårdsnämnden i mom. 10 af dess ändringsförslag af § 33 intagna bestämning om att höjden af boningsrum bör vara från golf till tak minst 2,7 meter. Vål är en dylik höjd långt ifrån öfverensstämmande med nutidens väl berättigade fordringar på höga, luftiga rum, men absolut underhålliga äro dock ej rum af blott 3 meters höjd, såvida de för öfrigt äro väl anordnade. Också torde från sanitär synpunkt mindre betänkligheter förefinnas mot något lägre rum med tillfredsställande tillgång på luft och ljus än mot rum af större höjd men med otillräcklig ljus- och lufttillgång.

De ofvan framhållna villkoren för boningsrummens förseende med tillräckligt ljus och äfven tillräcklig mängd luft gälla för samtliga boningsrum utan undantag, således äfven för de boningsrum, hvilkas fönster äro belägna mot gårdsplan. Om man en gång gillar denna princip, bör man äfven söka att tillämpa densamma så långt som detta är möjligt utan alltför stora ingrepp i gårdsegarnes fria dispositionsrätt öfver sina tomter. Att emellertid den hänsyn, som bör tagas till denna fria dispositionsrätt, ej får gå ända derhän att det allmänna helsotillståndet derigenom äfventyras, är sjelfallet. Utgående från denna synpunkt synes det mig, som om Hälsovårdsnämnden skulle gått alltför långt i eftergift, då densamma i mom. 4 af sitt förslag till § 33 medgifver att gårdsrum, mot hvilket fönster till boningsrum vetta, får hafva en minimal bredd af 4,5 meter, äfven om det mot fönstret belägna husets höjd är betydligt större. Vål har Hälsovårdsnämnden sökt inskränka de härigenom uppkommande sanitära olägenheterna genom den i

samma mom. ingående bestämningen att sådant gårdsrum under vissa, i sanitärt afseende ogynsamma förhållanden, får hafva en längd af blott en och en half gång dess bredd, men äfven med denna inskränkning utsättes dock de boningsrum, hvilka hafva sina fönster mot detta gårdsrum för att i många fall erhålla en alltför otillfredsställande belysning. Då härtill ännu kommer möjligheten af att dylikt gårdsrum under vissa förhållanden kan vara kringbyggt af ända till 3 våningar höga hus så försvaras härigenom luftcirkulationen inom detsamma och kan vid vissa väderleksförhållanden, isynnerhet då vindstilla och nedstigande luftströmmar herrska, blifva säte för en stagnerande, osund luft, som utgör en källa till förorening af luften inom de angränsande boningsrummen. Genom stadens i sanitärt afseende synnerligen gynsamma läge på en för de friska hafsvindarne tillgänglig långsträckt halfö kan väl olägenheterna af en dylik byggnadsordning i någon mån förringas men dock ingalunda under alla förhållanden upphävas. På grund af det anförda anser sig undertecknad föranlåten att inlägga reservation äfven mot den i § 31 mom. 4 af helsovårdsnämnden intagna bestämningen, att den minimala bredden af gårdsrum, mot hvilket fönster till boningsrum vetta, får vara 4,5 meter samt önskar att i dess ställe i nämnda moment intages en bestämning om att bredden af gårdsrum, mot hvilket fönster till boningsrum vätta, ej får vara mindre än det mot fönstret stående husets höjd, mätt från det horizontalplan, som drages genom fönstrets undre begränsningslinie, till öfre kanten af det motstående husets taklist. Genom denna bestämning tillförsäkras hvarje boningsrum på tomten en fullt tillfredsställande belysning och möjliggöres den anordningen att till boningsrum använda andra och tredje våningen i hus inne på tomt, hvilka äro belägna invid sådant gårdsrum, hvars bredd ej tillåter att inreda boningsrum i första våningen, hvilken i dylikt fall kan disponeras till magasin, tvättstuga, stall m. m. Då emellertid en dylik bestämning kunde komma att alltför kämbart drabba egarne af tomter i stadens centrala delar, önskar undertecknad att densamma finge sin tillämpning endast för de tomter, som falla utom den i § 31 mom. 4 af Helsovårdsnämndens förslag närmare begränsade centrala delen af staden. Genom denna modification komme den af mig påyrkade bestämningen i stadens byggnadsordning blott i enskilda undantagsfall i någon svårare konflikt med gårdsegarnes berättigade ekonomiska intressen, då ju tomtvärdena i stadens icke centrala delar ännu ej erfarit samma abnorma stegring som inom de centrala delarne. Inom de icke centrala delarne kan och bör man ännu söka att bringa byggnadsättet i öfverensstämmelse med de allmängiltiga sanitära grundsanningarne och ej af alltför mycken hänsyn till det förmenta ekonomiska intresset tillåta förhållanden att uppkomma, hvilka våra i sanitärt afseende klarsyntare efterkommande skola hafva långt större svårigheter att åter aflägsna än vi att förebygga.

På grund af det anförda får undertecknad hos Stadsfullmäktige föreslå följande ändringar och tillägg i det af Helsovårdsnämnden gjorda förslaget till §§ 31 och 33.

§ 31 mom. 4.

Å hvarje tomt inom den centrala delen af staden må gårdsrum, mot hvilket fönster till boningsrum ligger och som har mindre bredd än 9 meter, icke hafva större längd än en och en half gång dess bredd. Sådant gårdsrum bör hafva minst 4,5 meters bredd. Inom öfriga delar af staden må gårdsrum, mot hvilket fönster till boningsrum vetta, ej hafva mindre bredd, än det mot fönstret stående husets höjd, mätt från det horizontalplan, som drages genom fönstrets undre begränsningslinje, till öfre kanten af det motstående husets taklist.

§ 33 mom. 1.

Byggnad af sten eller annat brandfritt material må vid gata icke uppföras till större höjd än gatans bredd; dock må byggnad, som uppföres i hörnet af en bredare och en smalare gata, uppföras till så stor höjd, som medeltalet af dessa gators bredd.

Vilh. Sucksdorff.

Reservation.

Undertecknade hafva icke kunnat till alla delar biträda Helsovårdsnämndens formulering af mom. 3 § 61 på följande grunder.

För att säkerställa våra bostäder för de sanitära olägenheter, hvilka härflyta från klosett eller afträdesrummen anse vi det vara nödvändigt att i nämde moment intages den bestämning att klosett eller afträde inom hus endast får anbringas uti rum, som är försedt med fönster till fria luften.

För att nödig renlighet skall iakttagas i afträdesrummet bör detta vara ljust och derföre hafva fönster. Erfarenheten visar dessutom, att luftströmmen äfven i ventilationsrör, som ledas till eller längs med såkallade varma rökrör, ofta under de varmare årstiderna går i motsatt riktning mot den man beräknat. Afdunstningarna från klosetten intränga vid sådana tillfällen i boningsrummen, ifall icke klosettrummet är försedt med fönster genom hvars öppnande de kunna afledas direkt ut i det fria. Att inhysa klosetter i mörka skrubbar, hvilket man hos oss allmänt påträffar äfven i nya hus, måste betecknas såsom en dålig, sanitär våda medförande, sed, hvilken den nya byggnadsordningen bör afskaffa.

Den af oss här påyrkade bestämningen ingår i den engelska modellbyggnadsordningen af år 1887. Den finnes upptagen bland de satser, om hvilka Arkitekt- och Ingeniör-Föreningen i Berlin på ett möte redan 1874 förenade sig och den har af Föreningen för allmän helsovård i Tyskland likasom af liknande föreningar i andra länder blifvit erkänd som en nödvändig och berättigad fordran.

Vilh. Sucksdorff.

Axel Holmberg.

Till Helsovårdsnämnden.

Uppfordrad af Helsovårdsnämnden att analysera slammet utanför en del kloaker i Helsingfors och inkomma med yttrande om lämpligheten af vattenklosetters införande i denna stad, vill jag i det följande framhålla några synpunkter i frågan.

För en ytlig betraktare kunde det synas som om Helsingfors stad vore synnerligen gynnsamt belägen, hvad beträffar bortskaffandet af affallet, såväl det fasta som flytande; det närbelägna hafvet borde ju sörja härför, om dessa föroreningar på lämpligt sätt leddes ut till detsamma. Underkastar man emellertid saken en noggrannare betraktelse, så skall man finna att hafvets förmåga i den vägen torde blifva ganska problematisk, om nämligen kloakerna skola förmedla transporten ut till hafvet. Staden beröres af det egentliga hafvet, om hvars bortförande, resp. förintande förmåga det icke kan vara något tvifvel, endast på en kort sträcka af sin begränsning, nämligen från Ursins klippa vesterut till trakten af Skeppsdockan; för öfrigt är den omgifven af större eller mindre vikar och bassiner med högst växlande djuplek, hvilka genom sund kommunicera med stora hafvet. Så har man öster om det näs, som sammanbinder halfön Helsingfors med fasta landet, först den grunda Thölövikens, sedan den bassin som berör norra hamnen, med en hufvudöppning emellan Skatudden och Wrakholmen, så Södra hamnsbassinen med tvenne öppningar, derpå kommer Brunnsparks-bassinen ända till Ursins klippa. Härpå följer nu öppna hafvet på en kort sträcka, men redan Sandvikshamnen bildar åter en bassin, visserligen med stora öppningar och derpå längre fram grunda sund och vikar. Hvad beträffar flytande och i vatten upplösta föroreningar, så söka sig dessa i följd af diffusionen, om de få flyta ut i nämnda bassiner, ut till stora hafvet och försvinna. Annat är förhållandet med fasta ämnen af större täthet än vattnet, de måste qvarstanna i dessa bassiner och aflagra sig derstädes, äfven om de äro fint fördelade, såvida vattnet i dessa icke befinner sig i ständig strömning ut till stora hafvet och denna rörelse är af en viss styrka, som står i direkt proportion till de fasta ämnernas egentliga vikt och partiklarnes storlek. Någon sådan strömning hos vattnet förekommer *icke* i dessa bassiner, som omge staden, ty det enda tillopp dessa ega utgöres af nederbörds- och kloakvattnet, och detta är ingalunda af den betydenhet, att det skulle förmå undanskaffa den mängd af exkrementpartiklar, som skulle förefinnas i de hafs-bassiner kring Helsingfors, der de utmynna, om vattenklosetter allmänt infördes här. I följd af växlande vindar är visserligen vattnet stadigt ömsom i stigande, ömsom i fallande, och nivåskillnaden emellan hög- och lågvatten är emellanåt ganska betydande. Men med skäl kan ifrågasättas, huruvida icke de intervaller,

inom hvilka denna rörelse sker, äro alltför långa för att man kunda bygga derpå, och huruvida verkningarna af densamma vore så omfattande att bassinerna omkring Helsingfors skulle tömmas. Hvad åter vågsvallet beträffar, så är detta å ena sidan helt och hållet beroende af vissa vindar, och å andra sidan värkar det endast uppslammande, men icke bortförande. Här må äfven framhållas att verkningarna af nivåförändringar och vågsvall, såvida dessa kunna tillskrivas någon betydelse, endast eger sin tillämplighet så länge hamnarne äro isfria. Under is-täcket få föroreningarna i lugn och ro afsätta sig, lager på lager. I sanning, det vore att bygga på väder och vind, i fall man hoppades, att den massa fast orenlighet, som vattenklosettterna skulle tillföra vattnet i våra hamnar, skulle blott genom naturens förmedling bortföras och förintas.

Som bekant utgöres en del af den grund, hvarpå Helsingfors stad är uppförd, och dertill den tätast bebyggda delen deraf, hvilken i främsta rummet vore i behofva af vattenklosetter, af en mark, hvilken för icke länge sedan var hafsbotten, och iföljd deraf ega de kloaker, som passera härunder, ett ytterst ringa fall. Jag har till och med från kompetent håll hört uttalas, att kloakvattnet under hög-vattenstånd vore stadt i rörelse uppåt kanalerna. För att detsamma skall förmå bortföra partiklar, som ega en större egentlig vikt, måste det emellertid hafva en viss strömhastighet. Men denna strömhastighet kan det icke ega, åtminstone icke i de kloaker, hvilka passera Gloet, isynnerhet då det skall bortföra en så stor mängd fast affall, som skulle belasta detssamma, ifall vattenklosetter allmänt infördes. Hvad kloaker i andra delar af staden beträffar, så torde det finnas högst få sådana, hvilka på alla delar af sin längd ega ett så starkt fall, att icke så tunga partiklar, som de från de fasta exkrementerna härrörande, skulle afsätta sig. Det är således att befara, att stadens kloaker, såvida icke särskilda mått och steg vidtagas, skulle mer eller mindre fullständigt fyllas, och det förmodligen inom ganska kort tid, af den kolossala mängd fasta exkrementer, som i händelse vattenklosetters införande skulle tillföras dem.

För att verkligen konstatera huruvida exkrementer blifva flytande på vattnet, hvarigenom de lättare skulle bortföras, har jag gjort följande försök. I en behållare, rymmande cirka 10 liter och fylld med vatten (från vattenledningen), infördes den 14 November urin jemte exkrementer från en uttömning, hvarefter genom omrörning med en staf sörjdes för deras tillbörliga förminskande. Så länge partiklarne innehöllo gaser, förblefvo de flytande, men efter cirka 2 minuter begynte de sjunka. Derpå försattes innehållet i kärlet med 100 k. c. m. vatten från en slaskbrunn för att i möjligaste mått underlätta uppkomsten af sönderdelande och gasbildande ämnen. Kärlet fick sedan stå öppet vid cirka 15° temperatur medan innehållet tid efter annan grundligt omrördes. Hvarje dag gjordes observationer å möjligen inträffande förändringar i kärlets innehåll. Efter 6 veckor afbrötos observationerna, och resultatet af desamma är följande. Under de tvenne första veckorna skedde ingen annan förändring än att exkrementerna sönderfölla

i allt mindre partiklar; på den tredje veckan begynte vätskan blifva slemmig och grumlig, tydande på en vegetation af lägre organismer. Denna grumling tilltog under den fjerde veckan, men under femte och sjette veckan var ingen förändring mer märkbar. *Någon märkbar gasutveckling inträdde icke.* Exkrementpartiklarna höllo sig hela tiden på bottnet af kärlet; de bildade likväl ingen seg, sammanhängande massa, utan en flockig fällning, som genom upprörning kunde uppslammas i vätskan. Efter uppslamning *afsatte de sig inom några minuters tid.* Då kärlet efter 6 veckors förlopp tömdes, luktade innehållet högst vidrigt åt ammoniak och amin-baser och hade *alkalisk reaktion.* Denna reaktion förklarar också hvarför ingen gasutveckling förekommit, den process, som här försiggått, hade varit en reduktions- och icke en oxidationsprocess; i det senare fallet hade otvifvelaktigt gasutveckling egt rum.

Af försöket synes mig kunna dragas den slutsats, att exkrementpartiklar *icke flyta upp*, äfven om de en längre tid och under gynsamma omständigheter få sönderdelas, samt att de, om de förefinnas suspenderade i vatten, *inom kort tid sjunka till botten.*

Enligt uppdrag af Nämnden har jag vidare utfört ett antal analyser å botten slammet utanför stadens kloakmynningar; resultatet af denna undersökning äfvensom af ett par försök, som jag anställt med slammet i sjelfva kloakerna, framgår af det följande.

Af bottenprofven äro sju tagna utanför mynningen af den stora kloaken från Gloet, hvilken uttömmar sig i nordvästra hörnet af Södra hamnen, samt tre utanför den enskilda kloak, som för affallet från Mellinska stenhuset vid Norra kajen ned till Norra hamnen. Analyser har bestått i bestämning af de organiska ämnena i hvarje prof, emedan halten af organiska substans synes mig vara den tillförlitligaste vägledaren för bedömandet af i hvilken mån en anhopning af växt- och djurrester eger rum utanför kloakerna och huruvida vattnet i våra hamnar förmår bortföra, resp. tillintetgöra den fasta organiska substans, som medföljer kloakvattnet. För att kunna erhålla jmförbara resultat har hvarje prof behandlats på samma sätt, nämligen först befriats från största delen af det mekaniskt adhererande vattnet medelst filtrering med vattenluftpump, derpå torkats i luften vid vanlig temperatur samt upphettats i luftbad vid 120° temperatur till viktskonstans, för att härigenom utdrifva de sista spåren af fuktighet. Slutligen har en afvägd del af hvarje prof glödgats i platinadegel tills viktikonstans åter inträffat. Glödningsförlusten, omräknad i procent, anger procenttalet af organiska ämnen i hvarje prof. För öfrigt har jag aktgifvit på förändringar, såsom gasutveckling och sönderdelning, äfvensom de afgående gasernas lukt, i de ursprungliga profven, hvilka fått stå vid rumtemperatur under den tid af 3 veckor, som undersökningen varat, samt för öfrigt på andra möjligen förefallande omständigheter. Resultatet af undersökningen har jag sammanställt tabellariskt (se följ. sida) för att underlätta öfversigten.

Resultatet af undersökningen af bottenlammet.

Profvets nummer.	Kloak.	Afståndet från kloakmynnin-gen.	Profvets djup under bottenytan.	Mängden af organisk substans.	Observerad sönderdelning och gasutveckling i profvet.	Öfriga anmärkingar.
1	Kloaken från Gloet	6 fot	öfversta lagret	6,93 %	gasutveckling, illaluktande	} efter torkning nästan svart färg. } uti profvet kan man tydligen skönja rester af hästspillning.
2	d:o d:o	6 fot	0,75 fot	2,79 "	d:o d:o	
3	d:o d:o	6 fot	1,5 fot	1,62 "	svag gasutveckling, svagare lukt	
4	d:o d:o	24 fot	öfversta lagret på c:a 12 fots djup under vattenytan	53,67 "	stark gasutveckling, högst vidrig lukt	
5	d:o d:o	24 fot	3 fot	19,88 "	svagare gasutveckling, illaluktande	
6	d:o d:o	c:a 120 fot	öfversta lagret på c:a 18 fots djup under vattenytan	15,99 "	svag gasutveckling och lukt	} efter torkning mörk färg.
7	d:o d:o	midt i södra hamnen	d:o d:o	10,04 "	ingen gasutveckling, sumpig lukt	
8	Mellins kloak	6 fot	d:o d:o	1,00 "	svag luft och gasbildning	
9	d:o d:o	18 fot	d:o d:o	5,30 "	stark gasutveckling och lukt	
10	d:o d:o	c:a 102 fot	d:o d:o	1,51 "	ingen märkbar lukt och gasbildning	

Af undersökningen framgår nu följande. Närmast kloakmynningarne afsätta sig de tyngsta partiklarne, hvilka medfölja kloakvattnet, och slammet innehåller endast mindre kvantiteter organiska ämnen, emedan strömmingen här är starkast och de specifikt lättare organiska substanserna bortföras längre bort. Att mängden organiska ämnen ganska hastigt aftager från bottenytan nedåt, såsom prof 1—3 utvisar, beror sannolikt deraf, att den organiska substansen närmast kloakmynningen är inbäddad i ett delvis ganska grofkornigt grus, hvilket underlättar dess sönderdelning. På ett visst afstånd från kloakmynningen, vid kloaken från Gloet vidpass 24 fot, komma de specifikt lättare partiklarne till afsättning; att dessa hufvudsakligen bestå af organisk substans bevisas af profvet 4, som till mer än hälften består af organiska ämnen. Äfven på nyssnämnda afstånd från kloakmynningen kan ett aftagande af mängden organisk substans skönjas då man går nedåt. Orsaken härtill är utan tvifvel den, att en omsättning af substans i detta lösa, lättrörliga material ständigt eger rum. Det tyngre oorganiska gruset sjunker nedåt, medan det lätta organiska slammet stiger uppåt, underlättadt af den ständigt försiggående gasutvecklingen. En viktig omständighet, som vid diskussionen om profven 4 och 5 är att beakta, är att man tydligt uti dem kunde skönja rester af hästspilling i stor mängd; häraf framgår att organiska rester med en så ringa specifik vikt som dessa värkligen aflagras, och det på ett så ringa afstånd från kloakmynningen som 24 fot. Att samma rester äfven påträffas på 3 fots djup under bottenytan bevisar tydligt, att afsättningen af dessa ständigt försiggår och icke endast under istäcket. På 120 fots afstånd från mynningen är den organiska halten af bottenlammet fortsättningsvis hög, men betydligt mindre än närmare mynningen. Slutligen visar prof 7, som är taget midt i hamnen, den normala halten af organiska ämnen i bottenlammet i Södra hamnen. Profven utanför Mellins kloak visa i smått detsamma, som framgått af det föregående. Äfven här eger en tydlig afsättning af organisk substans rum. Såsom slutresultat af denna undersökning framgår otvetydigt, *att de organiska rester, hvilka medfölja kloakvattnet, afsätta sig utanför kloakmynningarna och att hafsvattnet i våra hamnbassiner sålunda icke förmår bortföra och förinta desamma.*

För att utröna huruvida exkrementpartiklar skulle afsätta sig i kloakerna, ifall sådana tillfördes desamma, har jag vidare anställt jämförande försök med slam, taget från kloakerna, och exkrementer. Af kloakslammet har jag för ändamålet tagit tvenne prof, det ena från kloaken under Norra Esplanadgatan i hörnet af Fabiansgatan, det andra från den kloak, som kommer längs Nikolaigatan och med godt fall rinner mellan klinikerna, genom Kaisaniemi och Botaniska trädgården ned i Tölövik. Det sistnämnda profvet togs i Botaniska trädgården, der fallet är mycket litet. Försöken afsågo att utröna hvilkendera, kloakslammet eller exkrementer, som eger en högre specifik vikt. Kunde detta utrönas, så var dermed afgjort, om exkrementpartiklarne komme att stanna i kloakerna eller icke. De metoder, som vid bestämning af specifik vikt allmänt användas kunde emel-

lertid icke komma i fråga för så beskaffade substanser, som de ifrågavarande, hvarför jag var tvungen att förfara på följande sätt. Lika vigtsdelar af kloakslammet och exkrementer, hvilka sistnämnda förut blifvit behörigen uppmjukade och slammade genom att under 3 dygns tid ligga i vatten, hvilket flitigt omrördes, infördes i tvenne lika stora flaskor med lika mynningar, rymmande något mer än 2 liter, hvarpå flaskorna fylles med vatten. Sedan flaskorna tillkorkats och skakats, en med hvardera handen, under lika lång tid (2 minuter), togos korkarne ut, mynningarna vändes genast nedåt, och innehållet fick nu rinna ut i tvenne höga, lika stora dekanterglas; som flaskornas mynningar voro vida, tömde de sig nästan ögonblickligen. Nu observerade jag i hvilketdera glaset den uppslammade substansen först aftatte sig, så att den ofvanom befintliga vätskan blef klar. Först sjönk gruset i kloakproffet till bottnen, derefter de gröfre exkrementdelarne i det andra glaset, sedan de tyngre organiska slampartiklarne i kloakproffet. Efter 4 minuter var vätskan ofvanom exkrementerna klar, hvilket först efter 12 minuter var fallet i glaset med kloakslammet. Hvardera kloakproffet undersöktes särskildt, men resultatet var detsamma. *Af dessa försök kan med hög grad af sannolikhet dragas den slutsats, att åtminstone en del, och enligt min åsigt, den största delen af de menskliga exkrementerna skulle stanna i de kloaker, hvilka till hela sin längd eller delar deraf ega en så liten fallhöjd, som de nu undersökta.*

Konsekvenserna af ofvanbeskrifna undersökningar, då man hänför dem till frågan om vattenklosetter böra tillåtas eller icke, gifva sig sjelfva. Införandet af vattenklosetter skall hafva till följd, att det fasta menskliga affallet dels kommer att stanna i kloakerna, dels skall det aflagra sig utanför kloakmynningarna i våra hamnar.

Efter föregående framställning, och med särskildt fästadt afseende derpå, att de fasta fäkalierna skulle aflagra sig i stadens hamnar och invid dess stränder eller uti kloakerna, — om det helsovådliga häruti ges det endast en mening — kan min åsigt beträffande införandet af vattenklosetter endast vara en, nemligen att med fullaste öfvertygelse förena mig med arkitekten Nyströms i hans reservation uttalade åsigt.

Dock kunde, efter Helsovårdsnämndens bepröfvande, vattenklosetter enligt min mening tillåtas, der dessa uttömma sig i kloaker, hvilka under hela sin längd ega godt fall och mynna ut på åtminstone 6 fots djupt vatten vid de stränder, som begränsa staden emellan Skeppsvarvet och Skeppsdockan, emedan omsättningen ut till stora hafvet genom det kraftigare vågsvallet här är mycket mera betydande.

En omständighet, som möjligen kunde hafva inflytande på Helsovårdsnämndens beslut i frågan, må här ännu anföras. Yrkandet på vattenklosetters införande har, såsom bekant, utgått från dem, som på ett eller annat vis skulle kunna draga direkt nytta häraf, framförallt gårdsegarne. Jag tänker mig att detta yrkande hos de sistnämnda dikterades deraf, att de ansett vattenklosettsystemet för

det billigaste, så till anläggning, som underhåll, äfvensom att det nuvarande sättet för affallets bortskaffande vore alltför kostsamt jämfördt med det förra. Detta torde äfven vara förhållandet, beroende derpå, att de nuvarande latringroparna måste underkastas ständiga reparationer, emedan det material, hvaraf dessa göras, icke visat sig vara nog hållbart. Men det finnes ett annat renhållningssystem, hvilket icke blir synnerligen dyrt och helt säkert icke kostsammare än vattenklosetterna, nemligen tunnsystemet, sedan det engång är anlagdt, och äfven anläggningen är under normala förhållanden icke dyr. Tunnsystemet eller rättare en underafdelning af detsamma, separatsystemet, finnes utom i de vanliga luftklosetterna redan i bruk här på orten i ett antal gårdar, bl. a. i gården N:o 17 vid Bergmansgatan, som eges af assessor Pontan. Det egendomliga för detta system är, att å afträdet, de flytande uttömningarna uppfångas särskildt och ledas ut i kloakerna, medan de fasta falla ned i mindre och lätt handterliga trälådor, hvilka sedan tömmas för bortsläpning af innehållet, när nödigt är. För slaskvattnet finnes en särskild inrättning, en enkel silapparat, som afser att skilja de fasta beståndsdelarna från de flytande. De sistnämnda hamna sedan i lådorna, medan det flytande rinner bort i kloaken. Kostnaderna för lådornas tömning, hvilket är den enda utgiften för afträdet renhållning, uppgå i året till 20 mark; då gården bebos af 28 personer, så utgör kostnaden mindre än en mark per person, och detta måste anses vara ofantligt billigt, äfven om man utgår från gårdsegarnes synpunkt. Anläggningskapitalet utgjorde 1,400 mark, en nog stor summa, men häraf åtgick största delen till nödig bergsprängning, hvilket speciellt för denna gård var nödig, men under normala förhållanden naturligtvis icke skulle ifrågakomma.

Genom införande af tunnsystemet, isynnerhet om detta kombineras med torfströsystemet, skulle de olägenheter bortfalla, hvilka vidlåda vattenklosetterna och på grund af det tidigare framhållna göra dem omöjliga. Tunnsystemet är billigt såväl till anläggning som skötsel. I händelse Helsovårdsnämnden hyllar samma mening om vattenklosetternas helsovådighet, som framgår af det föregående, samt anser dem olämpliga och derjemte vill omfatta och föreslå något annat renhållningssystem än det nuvarande, hvilket värkligen synes ge skäl för de anmärkningar, man mot detsamma framställt, så vill jag föreslå tunnsystemet med eller utan samtidig användning af torfströ, såsom det lämpligaste och antagligaste, framför allt därför, att några anmärkningar från hygienisk ståndpunkt med skäl icke kunna göras mot detsamma, hvilket deremot är fallet med vattenklosetterna och de nu brukliga latringroparna.

Helsingfors, den 1 Februari 1888.

Ossian Aschan.

Utskottsbetänkande rörande inrättande af nya distriktläkaretjenster och andra dermed sammanhängande frågor.

Jemlikt Stadsfullmäktiges vid sammanträde den 26 sistlidne Februari lemnade uppdrag hafva undertecknade i utskott behandlat ärendet rörande inrättande af nya distriktläkaretjenster och andra dermed sammanhängande frågor.

I hufvudsak har utskottet icke kunnat annat än ansluta sig till Helsovårdsnämndens i skrifvelse af den 5 Februari 1889 framställda, väl grundade förslag. De siffror skrifvelsen innehåller tala ovedersägligen för ökande af krafterna vid den kommunala sjukvården. Helsingfors stad torde ej heller undandraga sig dess förpliktelser härutinnan, synnerligast som budgeten för detta ändamål i all händelse ställer sig ganska låg.

Inom utskottet har kommit under diskussion, huruvida läkarene i Sörnäs och Tölö distrikt nödvändigtvis borde vara bosatta inom deras tjensteområde. Det har härvid framhållits en möjlig svårighet att med iakttagande af denna föreskrift erhålla aspiranter till platserna. Utskottet har dock stannat i den åsigt, att ändamålet med dessa befattningar vore delvis förfeladt, om icke ifrågasvarande vilkor bibehölles.

Statistiken utvisar, att en skild läkare, bosatt inom Sörnäs distrikt, nogsamst erfordras.

Antalet behandlade sjukdomsfall inom det område som Tölö distrikt komme att omfatta har varit jmförelsevis ringa. Men denna omständighet torde till icke liten del härröra af svårigheten för den der bosatta, mestadels särdeles fattiga befolkningen att vid behof å den långa distansen erhålla läkarehjelp. Folkmängden å denna vidsträckta del af stadens mark är derhos stadd i stark tillväxt. — Läkaren i detta distrikt har sig derutöfver tillagd läkarevården i stadens fattiggård. Om och inrättningen härintill hvad läkarevård beträffar varit tillbakasatt, har utskottet likväl i betraktande af de å lasarettet förekommande, mest obotliga sjukdomar ansett fattiggården för närvarande tillräckligt betjenad genom besök åtminstone hvar annan dag. I händelse inrättningen utvidgas, inträda naturligtvis förändrade förhållanden. Derjemte bör vid förekommande fall läkaren på kallelse af föreståndaren för fattiggården infinna sig derstädes. Då Tölö läkarens inkomster till en början kunna blifva mera snäfvä, har utskottet funnit denne böra, oaktadt minskningen i besöken å fattiggården, bibehållas vid de föreslagna resemehlen, 400 mark.

Apotek komma att förefinnas såväl i Sörnäs som i Tölö.

Hvad beträffar den qvinliga läkaren hade utskottet visserligen för sin del ansett lämpligast att denna mot nu åtnjutande aflöning ålades endast vården om gynäkologiska sjukdomsfall. Men då erfarenheten utvisat att antalet sådana sjukdomsfall, behandlade af den qvinliga läkaren, är så ringa att det syntes utskottet omotiveradt att staden därför skulle aflöna en särskild läkare, har utskottet ej velat frångå Helsovårdsnämndens förslag.

Utskottet, som i öfrigt icke funnit något att anmärka, föreslår:

att Helsovårdsnämndens i ofvansagda skrifvelse framställda förslag och de klämmor hvarmed detsamma afslutas måtte godkännas, likväl med beaktande deraf att stadens fattiggård skall af vederbörande distriktläkare besökas, tills derom annorlunda förordnas, minst hvar annan dag och derutöfver vid förekommande fall på kallelse af föreståndaren för inrättningen.

Helsingfors, den 7 Mars 1889.

Hugo Holsti.

Viktor Öhberg.

B. Sirén.

Berättelse

öfver fattigsakförarens i Helsingfors stad verksamhet under åren 1887 och 1888.

I senaste år 1887 afgifna berättelse öfver min verksamhet som fattigsakförare i denna stad under föregående år har jag redogjort för de grundsatser, som dervid blifvit af mig följda, och det tillvägagående jag använt vid de till mig öfverlemnade ärendenas behandling. Stödjande mig på samma grundsatser har jag äfven under de senast förflutna tvenne åren i hufvudsak använt enahanda förfaringssätt som tillförene, och detta så mycket hellre, som en allt rikare erfarenhet bekräftat lämpligheten af detsamma. Endast mycket sällan har det inträffat, att någon, efter inhändigande af de bref, hvilka jag, då mitt biträde för afgörande af tvistigheter påkallats, städse aflätit till motparten innan några andra åtgärder mot honom vidtagits, undandragit sig att antingen i godo uppgöra saken med sin vederdeloman eller ock till mig aflemna förklaring i anledning af det emot honom väckta påståendet.

Väl är det sant, att jag i ganska talrika fall hvarken fått emottaga något svar på bref af nyssnämnd art eller eljest blifvit underrättad om den påföljd de haft, men i alla dessa fall hafva de hjälpsökande sjelfve fått frambefordra brefven och städse uppmanats att, derest brefvet icke kunde förmå svaranden till godvillig uppgörelse, derom underrätta mig i och för andra åtgärders vidtagande. Man torde därför utan fara för att misstaga sig kunna antaga, att saken blifvit parterne emellan bilagd; och i sjelfva verket har det äfven stundom genom en tillfällighet kommit till min kunskap att så varit fallet. Under denna förutsättning har jag äfven såsom slutligen afgjorda affört de mål, i hvilka bref till svaranden blifvit för mer än ett år sedan aflätne, utan att jag i saken fått emottaga något vidare meddelande. I nedanstående tabell upptagas äfven, dock tillsvidare såsom beroende, särskildt de ärenden, i hvilka dylika utan svar lemnade bref blifvit afsända för mer än ett halft år sedan och hvilka förty med all sannolikhet äro bilagda, samt särskildt sådana, beträffande hvilka nyssnämnda åtgärd vidtagits först under det senaste halfåret.

Då förlikning ej kommit till stånd, men saken synt mig vara af så enkel beskaffenhet, att personligt uppvaktande af en jurist inför rätta icke vore till någon nytta, har jag utskrifvit stämningsansökan och lemnat åt parten att sjelf utföra målet. Härvid har likväl städse iakttagits, att stämningmemorialet varit så utförligt, att detsamma innefattat fullständigt käromål, hvarutom den rättssökande uppmanats att, i händelse saken icke vid rättens första sammanträde blefve afgjord till hans förmon, underrätta mig om hvad som förelupit, på det jag blefve i tillfälle att lemna honom det ytterligare bistånd, som möjligen kunde vara af nöden. Jag har emellertid blifvit i okunnighet om äfven huru en del af dessa ärenden afgjorts; och har jag i min förteckning

observerat desamma på enahanda sätt som dem, i hvilka endast bref till svarandepartén blifvit aflättna, d. v. s. affört de ärenden, i hvilka stämning för mer än ett år sedan uttagits och såsom beroende upptagit de öfriga, med särskiljande af dem, i hvilka stämning utverkats för mindre än ett halft år sedan från dem, i hvilka sådant redan tidigare inträffat.

Beskaffenheten af de ärenden, i hvilka biträde af fattigsakföraren blifvit sökt, har, såsom naturligt är, under den tid denna berättelse omfattar i allmänhet varit af ungefär samma beskaffenhet som tidigare. Likväl synes vanan vid fattigsakförareinstitutionen hafva verkat en riktigare uppfattning af fattigsakförarens ställning och verksamhet. Sålunda inträffade under den första tiden af min verksamhet i denna egenkap icke sällan, att personer anhöllo om mitt biträde mindre för att blifva återställda i någon rätt, hvilken blifvit kränkt, än i förhoppning att genom min bemedling genom juridiska knep kunna tillskansa sig en eller annan fördel af ganska tvifvelaktig beskaffenhet. Detta har på ett i ögonen fallande sätt aftagit och på senare tid har det hört till sällsyntheterna, att någon vändt sig till fattigsakföraren, utan att, åtminstone såvidt en annan person derom kan döma, in bona fide tro sina anspråk vara berättigade. Deremot har det varit mig en glädje att konstatera det fattigsakföraren allt mera blifvit anlitad med begäran om råd och anvisningar för förekommande af möjliga missförstånd och tvistigheter i framtiden. Några anteckningar vare sig öfver dessa eller andra ärenden, hvilka erfordrat endast en konsultation, hafva emellertid icke blifvit förda. Orsaken härtill finnes redan i min senaste årsberättelse framhållen, hvarför ett återuppreparande deraf här icke torde vara af nöden.

Omstående tabell lemnar en kortfattad bild af fattigsakförarens verksamhet under åren 1887 och 1888.

Målens beskaf- fenhet.	Till hand- läggning lemnade.			Såvidt på min åtgärd ankommer slutligen afgjorda och afförda.								Icke slutligen afgjorda.				Summa.							
	Beroende från år 1886.	Under åren 1887 och 1888 inkomna.	Summa.	Afgjorda genom förlikning.	Af särskilda orsa- ker lemnade.	Afgjorda genom rättegång.	Mål, deri biträde vägrats.	Mål, deri inlagor skrif- vits och lemnats till parterne.	Mål, i hvilka endast muntliga råd meddelats.	Hänvisade till aktor.	Mål deri bref skrifvits till svd:n för mer än 1 år se- dan; och ej besvarats.	Mål deri stämning utta- gits för mer än 1 år sedan; afförda.	Beroende på		Mål, deri bref, som lemnats obesvarade tillstålls svaranden	Mål, i hvilka stämning uttagits.	Summa.						
													Åtgärd.	Rättegång.				Införskaffande af upplysningar.	före den 1 Juli 1888.	efter den 1 Juli 1888.			
Ersättning	8	36	44	13	9	6	1	2	—	4	2	—	—	—	—	—	—	1	44				
Besvär öfver ut- skylder	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4				
Arbetslön	—	113	113	47	8	6	3	1	—	14	2	—	—	—	—	—	—	4	113				
Andra fordrings- mål	13	55	68	22	8	17	1	6	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	68				
Konkursärenden	1	3	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4				
Arfstvister	4	11	15	4	4	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15				
Tvister med hus- bonde eller ar- betsgifvare	3	21	24	13	—	2	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	24				
Hyrestvister	10	5	5	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	5				
Åtenskaps tvister	7	39	49	12	7	9	3	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	49				
Barnföda	7	42	49	17	2	9	—	1	—	5	—	—	—	—	—	—	—	—	49				
Misshandel o. äre- kränkn.	2	28	30	2	6	3	4	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	30				
Andra brottmål	—	4	4	—	1	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4				
Återstående af egen- dom	—	34	34	14	3	—	—	—	—	7	3	—	—	—	—	—	—	—	34				
Redovisningstvist. Besvärslägor och ansökningar	—	8	8	3	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	8				
Diverse	—	26	26	—	2	3	2	1	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	26				
Summa	48	435	483	148	51	61	20	35	5	2	18	42	2	5	2	4	9	9	23	34	12	10	483

Af dessa ärenden hafva inkommit:

År 1887	under	Januari	månad	23.	
"	"	Februari	"	21.	
"	"	Mars	"	16.	
"	"	April	"	18.	
"	"	Maj	"	12.	
"	"	Juni	"	22.	
"	"	Juli	"	17.	
"	"	Augusti	"	16.	
"	"	September	"	10.	
"	"	Oktober	"	16.	
"	"	November	"	24.	
"	"	December	"	15.	210.
"	1888	Januari	"	25.	
"	"	Februari	"	21.	
"	"	Mars	"	10.	
"	"	April	"	23.	
"	"	Maj	"	25.	
"	"	Juni	"	12.	
"	"	Juli	"	21.	
"	"	Augusti	"	25.	
"	"	September	"	19.	
"	"	Oktober	"	17.	
"	"	November	"	16.	
"	"	December	"	11.	225.
				<u>Summa</u>	435.

Helsingfors den 8 Mars 1889.

Gustaf Sucksdorff.

Utskottsbetänkande angående ifrågasatta ändringar i taxa och ordningsregler för hyrkuskarne i Helsingfors stad.

Hos Magistraten i staden hafva åtskillige hyrkuskar härstädes gjort framställning om ändringar i de af Magistraten den 17 December 1881 fastställda taxa och ordningsregler för hyrkuskarne i Helsingfors. Efter det stadens Poliskammare i anledning häraf aflemnade yttrande och förslag, har Magistraten i skrifvelse af den 23 Januari 1889 anhållit om Stadsfullmäktiges utlåtande angående sistnämnda förslag.

Detta ärende hafva Stadsfullmäktige vid sammanträde den 12 sistlidne Februari remitterat till ett af undertecknade bestående utskott.

Utskottet, som i det väsendtligaste omfattat Poliskammarens förslag, tillåter sig att i efterföljande resumé framhålla de afvikelser från detsamma, hvilka utskottet ansett sig böra förorda.

Den af sökandene öfverklagade skyldighet för hyrkusk att för utöfvande af sitt yrke årligen söka Magistratens tillstånd och deröfver tillösa sig protokollsutdrag finner utskottet innebära en obillig beskattning. Enligt utskottets åsigt borde hyrkuskarne härutinnan, så vidt möjligt, likställas med öfrige näringsidkare. Utskottet ville derföre till Magistraten öfverlemla om en årligen skeende anmälan i sjelfva verket utgör ett väsentligt vilkor för den i § 19 af Kejsrerliga Förordningen angående näringarna, gifven den 31 Mars 1879, omnämnda kontroll och om icke ändamålet, genom lämpliga föreskrifter i öfrigt, lika väl kunde vinnas med anmälan en gång för alla eller åtminstone med längre tids mellanskof. I sistnämnda fall komme 15:de punkten i taxans „allmänna bestämningar“ att i öfverenstämmelse dermed ändras.

Poliskammarens redaktion af 7:de punkten i sagda allmänna bestämningar, beträffande hyrkuskarnes skyldighet att vid eldsvåda nattetid i tur uppvakta polismästarene, brandmästarene och chefen för frivilliga brandkåren, har utskottet godkänt. Jemte det utskottet, efter den af Poliskammaren gifna upplysning, trott sig kunna lemna sökandenes klagomål öfver den förmenta tvångsuppvaktningen vid jernvägsstationen utan afseende, har utskottet varit ense med Poliskammaren derom, att den Kammaren i 6:te punkten förbehålla rätt att utkommendera nödigt antal hyrkuskar, hvilka turvis ega på morgonen infinna sig å vissa platser för att betjena allmänheten, bör bibehållas, — hvarvid utskottet för sin del ansett lämpligare att den nu gällande tiden, klockan sex, oförändradt kvarstår.

Emot sökandenes förslag, att de i punkt 2 omnämnda nummerbrickor skulle

anskaffas genom hyrkuskföreningens försorg, för att dymedels erhållas billigare, har utskottet ej funnit något att anmärka, endast de af Poliskammaren antydda vilkor iakttagas.

Frågan om befrielse i vissa fall från chausséavgift förfaller, då dylik afgift räknadt från nästa höst icke vidare uppbäres.

I anledning af den påyrkade förhöjningen i taxan för färder till platser utom staden, för åkning efter tid, för väntning och för efterskickning har utskottet uppgjort bilagda tablå, innefattande jemväl utskottets förslag.

De af utskottet föreslagna ändringar i taxan betingas af distanserna.

För undvikande af onödiga trakasserier med resande, som ej känna taxans innehåll, har utskottet funnit anledning förekomma att gifva 13:de punkten af „allmänna bestämmingar“ följande locution, nemligen:

„Hyrkusk, som är skyldig att på tillfrågan genast upplysa den åkande om beloppet af legan enligt taxa för färden, må ej fordra högre lega — — — drickspenningar.“

Slutligen har utskottet trott Magistratens uppmärksamhet böra fästas dervid att taxa och ordningsregler i språkligt afseende tarfva omredigering.

Utskottet föreslår

att utlåtande i öfverensstämmelse med det ofvanstående måtte af Stadsfullmäktige till Magistraten aflemnas.

Helsingfors, den 25 April 1889.

K. H. Renlund.

Arvid Nyberg.

Edvard Juslin.

Tablå, utvisande beloppet af nuvarande hyrkusklega samt den lega, som föreslås, dels af sökandene, dels af Polis-kammaren och dels af utskottet.

	Nuvarande lega.		Sökandes förslag.		Polis-kammarens förslag.		Utskottets förslag.	
	Fmy.	7½.	Fmy.	7½.	Fmy.	7½.	Fmy.	7½.
<i>För färder till platser utom staden betalas:</i>								
Till Sveaborg	1	25	1	25	1	25	1	25
" villorna Arkadia, Hagasund och Fjelldal	—	60	—	60	—	60	—	60
" villorna Berga, Taipale, Hesperia och Artillerigården samt sockerbruket (här föreslår utskottet följande tillägg: „och andra vid vestra chausséen intill afvägen till fattiggården belägna villor“)	—	70	—	80	—	75	—	75
" öfriga utmed vestra chausséen belägna villor, Thölö park och Alphyddan äfvensom nya slagtarhuset	—	85	1	—	1	—	1	—
" fattiggården och villorna vid Edesviken till och med villan Ulfåsa	—	90	1	25	1	—	1	—
" villorna Bjelbo, Toivola och öfriga villor på Mejlans hemmans mark	1	25	1	50	1	25	1	25
" villorna på Broholmen	—	60	—	60	—	50	—	50
" villorna Hagnäs, Necken, Aspnäs, Bredvik, Ilola, Berghäll och Eko (här föreslår utskottet följande tillägg: „samt Djurgårdsvillorna.“)	—	70	—	80	—	75	—	75
" Fågelvik, Wilhelmsberg och Surutoin	—	75	1	—	—	85	—	85
" villorna Hörneberg, Ås och Wallgård	—	85	1	—	1	—	1	—
" Södernäs och straffängelset	1	—	1	25	1	25	1	25
" Gumtäckt och dervarande villor	1	25	1	50	1	50	1	50
" Arabia	1	50	2	—	1	75	1	75
" Anneberg och Gammelstaden	2	—	2	25	2	—	2	—
" Mejlans och Grejus hemman (utsk. föreslår till Mejlans 2 m. och till Grejus 2:25.)	2	25	2	50	2	25	2 m.o.2:25	—
" stadens begravningsplatser	—	75	—	75	—	75	—	75
" Lappviks sjukhus	1	—	1	—	—	75	—	75
" Busholmen	1	—	1	—	1	—	1	—
" Blekholmen	—	75	—	75	—	75	—	75
Från Brunnsparken och derstädes belägna villor „samt Hafs- och Parkgatorna“ till Alphyddan	1	—	1	50	1	50	1	25
Från ställen utom staden betalas half lega för återfärd.								
<i>Priser efter tid:</i>								
För åkning inom eller utom staden: under en timmes tid utan afbrott	2	—	2	50	2	50	2	50
" under en timme med afstigning	1	50	1	50	1	50	1	50
" under en half timme utöfver hvarje hel timme	—	75	—	90	—	75	—	75
För åkning inom staden under en half timme eller kortare tid med afstigning	1	—	1	—	1	—	1	—
För åkning inom staden under en half timme utan afstigning	1	—	1	25	1	—	1	25
" åkning inom stadens område om dagen i 10 timmars tid	12	—	12	—	12	—	12	—
" åkning inom stadens område om dagen i 6 timmars tid	8	—	8	—	8	—	8	—
<i>Väntning:</i>								
För en timmes väntning betalas	—	80	1	—	1	—	1	—
" en half timmes väntning betalas	—	50	—	50	—	50	—	50

I härfå följande stycke har utskottet ansett lämpligast bibehålla tiden mellan 12 och 6 för dubbel lega.

Följande stycke anser utskottet billigtvis böra göras sålydande:

„Då hyrkusk, bestald eller efterskickad, afhemtar färdande inom eller utom staden, tillkommer honom, utöfver den i taxan till stället utsatta lega, femtio pro-cents förhöjning, deri inberäknad afgiften för requisition medels telefon.“

Nytt utskottsbetänkande i fråga om uppförande af ett hus för stadens brandverk.

Vid behandling af tryckta utskottsbetänkandet N:o 10 för sistlidet år, angående uppförande å södra brandtornets nuvarande tomt af ett hus för stadens brandverk, beslöto förstärkte Stadsfullmäktige, vid sammanträdet den 2 Oktober sagda år, uppdraga åt undertecknade att med ledning af den uti ärendet hos Stadsfullmäktige förda diskussionen ingå uti förnyad pröfning af frågan samt derefter med utlåtande deri till Fullmäktige inkomma.

De vid förenämnda öfverläggning hos Stadsfullmäktige gjorda uttalanden, hvilka afveko från de i ofvannämnda utskottsbetänkande framhållna åsigter, åsyftande dels och hufvudsakligast inhemtandet af närmare utredning om åstadkommande af ett utkikstorn, dervid yrkanden framställes om dess uppförande antingen af sten, jern eller trä, dels äfven behovet af en större arbets- eller slöjdlokal för manskapet, hvarutom framhölls möjligheten af tornets å brandverkshuset ersättande med ett torn å något högt beläget privathus, samt att plats för en brandvaksdejour måhända kunde beredas i tornet af den nya lutherska kyrkan.

Utskottet, som, sitt uppdrag likmätigt, underkastat frågan i dess helhet en förnyad granskning, får såsom resultat deraf anföra följande:

Beträffande först behöfligheten af ett utkikstorn, måste utskottet vidhålla sin förut uttalade mening derom, att ett sådant torn icke komme att medföra någon synnerlig nytta, men väl i väsentlig grad ökade kostnaderna för brandverkshuset, likasom utskottet fortfarande anser byggnaden böra blifva enkel till såväl stil som inredning.

Vidkommande kostnaderna för torn af de olika material, som af Stadsfullmäktige ifrågasatts, komme de att ställa sig på följande sätt: för ett trätorn med plåtbeklädnad omkr. 5,500 mark, för ett torn af sten omkr. 9,000 mk, samt för ett genombrutet jerntorn, försedt med spiraltrappor, plattform och flaggstång, omkr. 11,000 mk — allt under förutsättning att tornens höjd ofvanom den öfriga byggnaden blefve 50 fot.

Då husets höjd, enligt utskottets förslag, skulle utgöra vidpass 32 fot, komme tornet att resa sig 82 fot öfver gatans nivå och sålunda med omkr. 10 fot öfverskjuta den enligt det nya förslaget till byggnadsordning tillåtna maximihöjd för hus i staden.

Enligt utskottets åsigt borde tornet anbringas i byggnadens nordvestra hörn, i hvilken händelse tornet skulle direkt kommunicera med och utgöra en fortsättning af trapphuset och blifva lättare tillgängligt för brandmanskapet.

I fråga om konstruktionernas lämplighet, kan emot ett jerntorn af ofvan relaterade beskaffenhet anmärkas, att trapporna under vintern komma att utsättas för is-

bildning och dymedelst försvåra tillträdet till tornet. Mot uppförande af ett trätorn talar åter den omständigheten att, enligt byggnadsordningsförslaget, alla tomter i 3:dje stadsdelen böra bebyggas med hus af brandfritt material.

Hvad sedan angår det hos Stadsfullmäktige väckta förslaget om tornets ersättande med ett mindre torn å något högt beläget, enskild person tillhörigt hus, komme ett anbud i sådant syfte att möta svårigheter redan på den grund att gårdsegaren antagligen motsätter sig en anordning, som skulle inverka störande på hyresgästernas trefnad.

Mot förslaget att söka i tornet af den under byggnad varande nya lutherska kyrkan bereda plats för en brandvaksdejour har utskottet icke något att erinra; och då tillträde till tornet kan ega rum direkte utifrån genom särskild dörr, utan att någon del af sjelfva kyrkan behöfver beträdas, har utskottet ansett sig icke behöfva förskottsvis inhemta kyrkorådets samtycke till tornets upplåtande för ifrågavarande syfte.

Med afseende å lokalen för brandmästaren, har utskottet, på sätt bilagda plan-teckning utvisar, beaktat de anmärkningar som härutinnan blifvit hos Stadsfullmäktige framställda och dervid sökt åstadkomma en ljusare och i öfrigt lämpligare bostad än tidigare af utskottet föreslagits.

Enligt hvad ur förenämnda planteckning jemväl framgår har utskottet slutligen uppgjort tvenne alternativa förslag, åsyftande det ena att genom förändrad anordning af rummen åvägabringa en ändamålsenligare bostad åt underbrandmästaren, och det andra att genom indragning af sagda lokal bereda större utrymme för slöjdverkstaden.

I öfriga afseenden hafva de esquisser, som åtföljde utskottets första betänkande, bibehållits oförändrade.

För att tillmötesgå en hos Stadsfullmäktige uttalad önskan, får utskottet slutligen framlägga följande jemförelse emellan det af Brandkommissionen tillstyrkta förslaget och det af utskottet förordade.

Enligt Brandkommissionens förslag komme huset att omfatta tre våningar. I bottenvåningen skulle, förutom lider för ångsprutan, handsprutor, redskapsvagnar m. m., placeras kök för manskapets matlagning, remontverkstad (74×21 minskad med ett utsprång af 9×35), slöjdstuga (27×15), bostad för en gift ordningsman (2:ne rum jemte kök 17×12 och 15×7), boningsrum för 4 kuskar, stall, latriner, vedlider o. s. v. Andra våningen komme att inrymma: 2:ne rum för manskapet (hvardera 50×32 fot), 2 rekreatjonsrum (hvardera 31×21), gymnastik- och matsal (40×32), bibliotek och lärum (26×19), rum för tvenne ordningsmän (17×12 och 17×7). I tredje våningen skulle förläggas lokaler för brandmästaren (4 rum, tambur, kök och badrum), den ena af sprutmästarene (1 rum och kök) och maskinisten samt ett arkivrum och lokal för brandkommissionens sammanträden (26×20).

Enligt utskottets förslag skulle byggnaden bestå af 2 våningar. Den nedra våningen komme att blifva inrättad på hufvudsakligen enahanda sätt som af Brandkommissionen föreslagits beträffande bottenvåningen, hvarvid dock utskottets förslag erbjuder den fördel framför brandkommissionens att gårdsplanen bildar en större öppen plats, i stället för två mindre gårdar. Öfra våningen komme att utgöras af lokaler

för sprutmästare och maskinist, hvardera lokalen bestående af 2 rum och kök, matsal och gymnastiksal för manskapet (52×24 fot), 2:ne boningsrum för manskapet, hvardera inrymmande 30 man och upptagande en golfyta af 50×32¹/₂ fot eller 54,16 qv. pr man, 300 qvadratfots fönsteryta (= 10 qv. fot pr man) och 22,750 kubikfot luft (= 758,3 kub. fot pr man) — en luftquantitet, som måste anses fullt tillfredsställande, då man besinnar att i den enligt hygienens fordringar inrättade kasernen för Nylands bataljon luftquantiteten utgör endast 736 kub. fot pr man. Vidare skulle i öfra våningen af gårdsbyggnadens södra flygel inrättas lokal för brandmästaren, bestående af 4 rum, tambur och kök jemte sofplats för tjenare; äfvensom i norra flygeln antingen rum för brandkommissionens sammanträden och i förening dermed bostad för underbrandmästaren (3 rum, tambur och kök) eller också, utom rum för brandkommisionen, en större slöjdverkstad, (23×38 fot) jemte 2 rum för verktyg och materialier.

På grund af hvad i det föregående anförts, får Utskottet föreslå:

att Stadsfullmäktige ville låta å södra brandtornets staden tillhöriga tomt anlägga ett brandverkshus, med hufvudbyggnaden i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de utskottets förut afgifna betänkande bilagda esskisserna och flyglarnes öfra våningar så anordnade, som närslutna planteckning utvisar;

samt att Stadsfullmäktige måtte för ändamålet anslå ett belopp af högst 200,000 mark.

Helsingfors, den 7 Maj 1889.

Georg Asp.

Seb. Gripenberg.

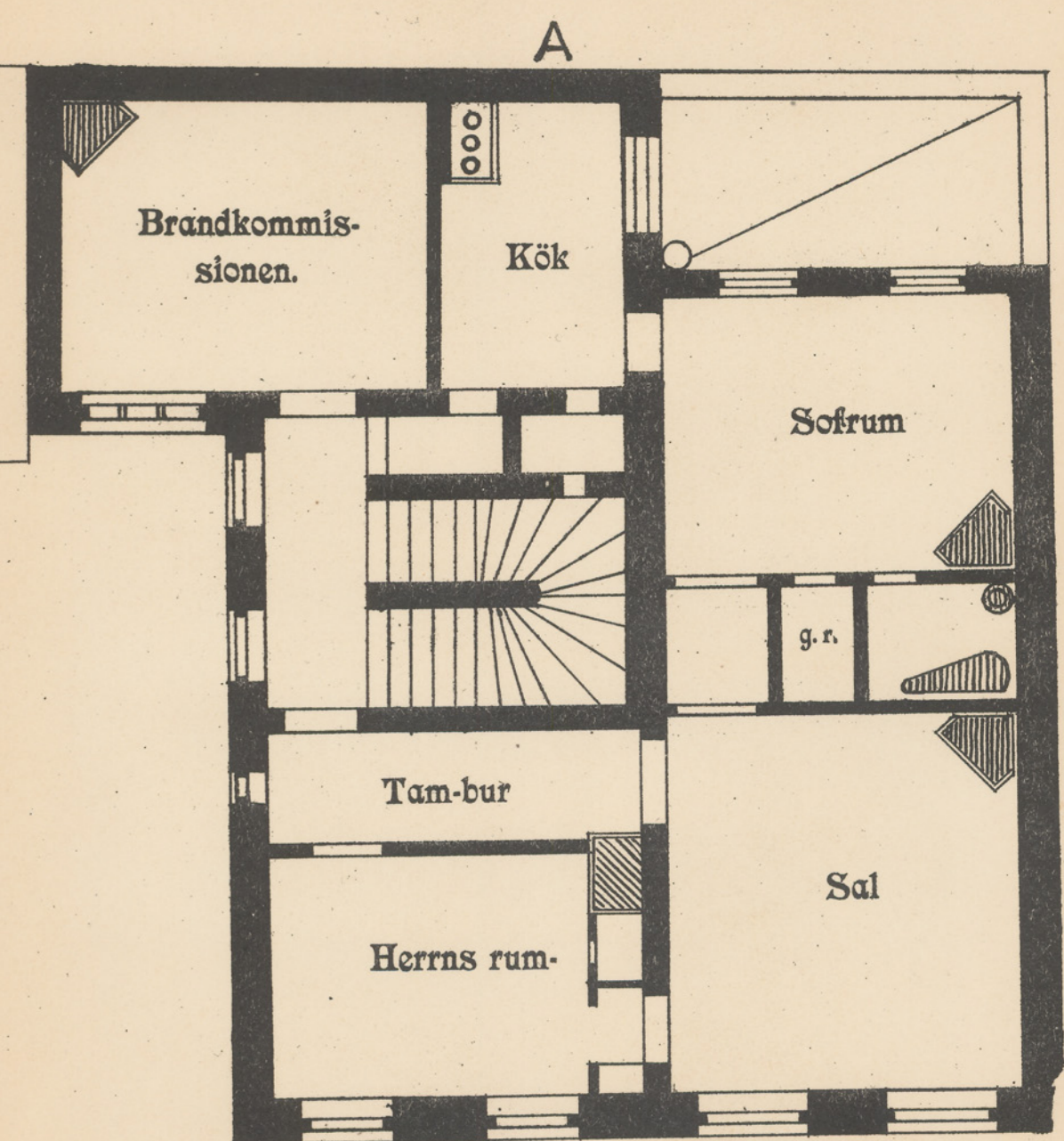
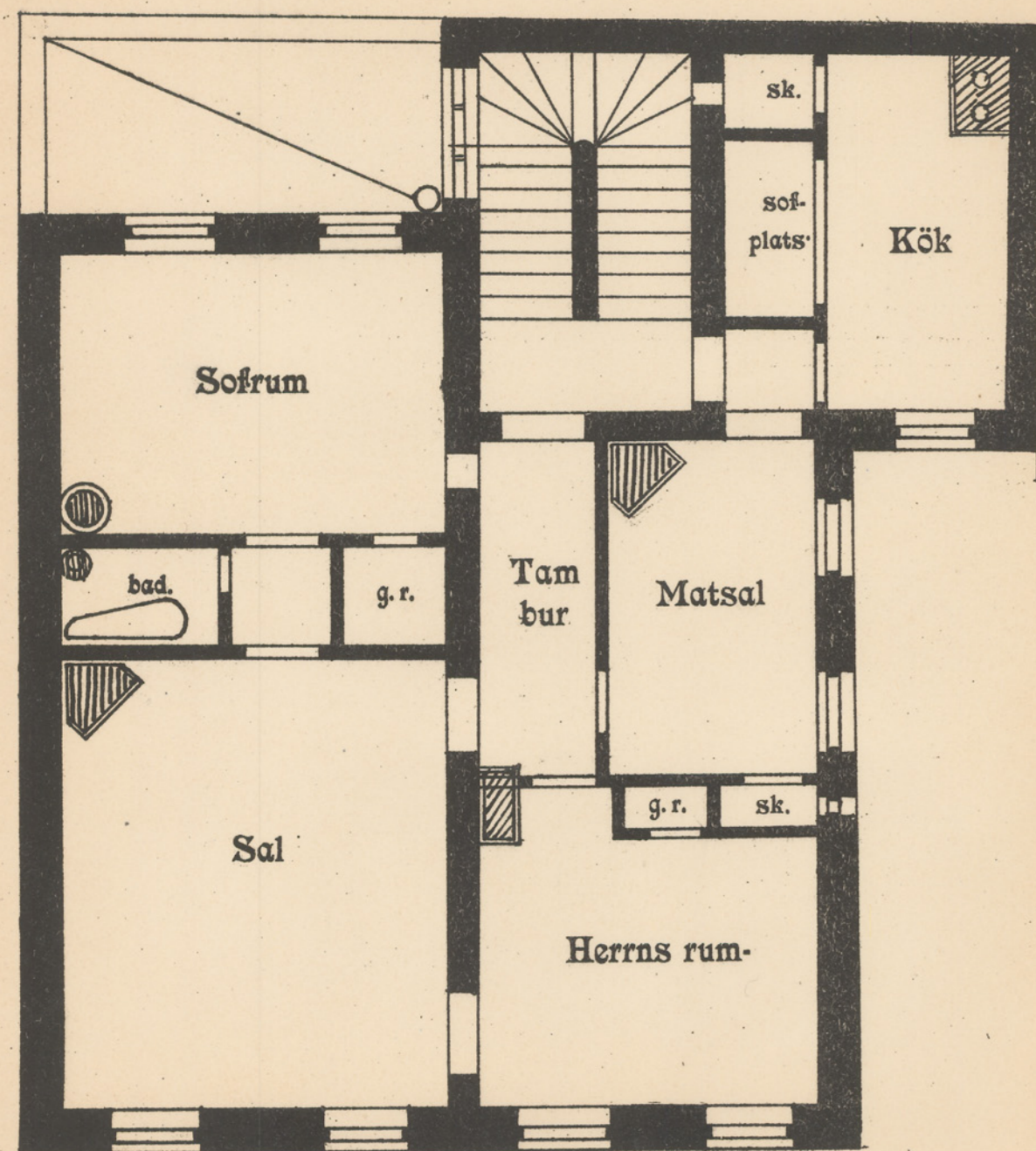
C. G. Standertskjöld.

Alfr. Charpentier.

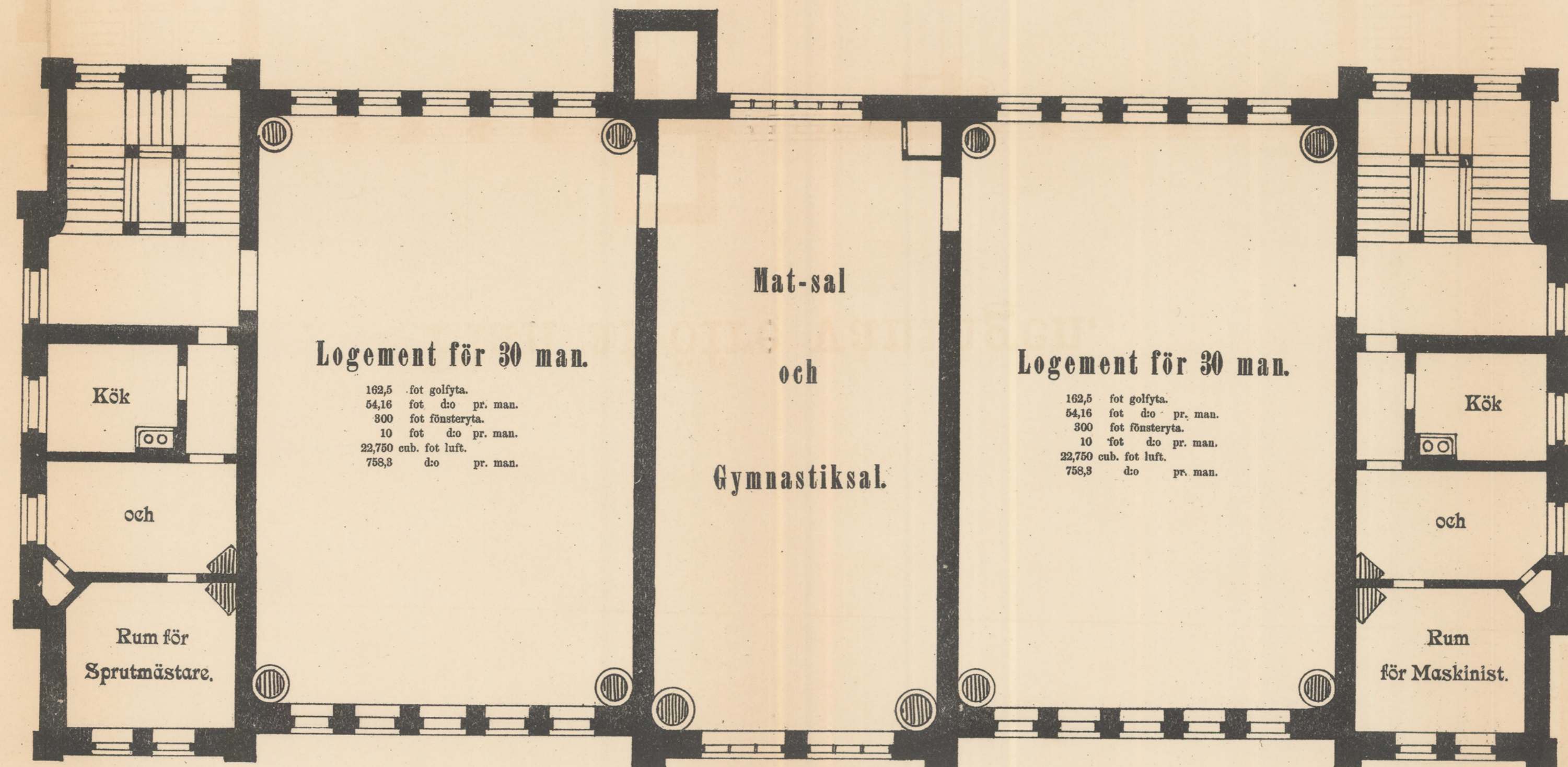
M. Waenerberg.

frånvarande vid justeringen.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebolagets Tryckeri 1889.

Plan af öfre våningen.

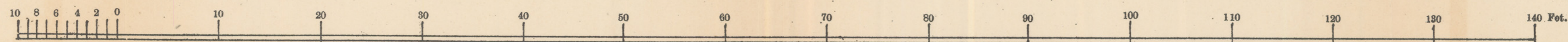

Logement för 30 man.

162,5 fot golvyta.
54,16 fot do pr. man.
800 fot fönsteryta.
10 fot do pr. man.
22,750 cub. fot luft.
758,8 do pr. man.

Logement för 30 man.

162,5 fot golvyta.
54,16 fot do pr. man.
800 fot fönsteryta.
10 fot do pr. man.
22,750 cub. fot luft.
758,8 do pr. man.

Berättelse, angående Helsingfors stads Folkbibliotek och Läsesal för år 1888.

Biblioteket har under år 1888 varit tillgängligt för allmänheten såsom förut hvarje dag tre timmar, söcknedagar kl. 5—8 e. m. (den ljusaste tiden af året 6—9) samt sön- och hälgdagar kl. 4—7 e. m. med undantag af sju hälgdagar samt tiden från den 15 juni till den 15 augusti, då detsamma, med anledning af lånerörelsens aftagande under sommaren, hölls öppet endast tvänne dagar i veckan.

Lånerörelsen har äfven under detta år varit stadd i rask tillväxt. Såsom af närslutna tabell framgår var lånens antal under år 1888 nämligen 33,826 mot 27,055 under år 1887.

Huru lånens antal ökats under senaste fyra år framgår af följande siffror:

År.	Lånens antal.	Dagarnes antal.	Medeltal per dag.
1885	16,745	252	66
1886	21,162	270	78
1887	27,055	297	91
1888	33,826	326	104

Lånens antal, som under år 1884 steg till 14,887, har sålunda ökats år 1885 med 1868, år 1886 med 4,417, år 1887 med 5893 och år 1888 med 6,771 lån mot föregående år.

Låntagarne kunna numera hänföras till stadens alla samhällsklasser, ehuru de mindre bemedlade naturligtvis utgöra det öfvervägande antalet.

Ordentligheten bland låntagarne synes fortfarande vara ganska god, ity att af de 33,826 under 1888 uttagna lånen endast 59 vid årets slut såsom förfallna voro utestående.

Bibliotekets böcker hafva under året ökats med 1,534 nya band, så att antalet volymer, som år 1885 var 2,883, år 1886 utgjorde 4,547 och år 1887 steg till 6,463, under år 1888 nådde siffran 8007.

Inkomsterna vid biblioteket hafva varit följande:

För Januari månad	<i>Små:</i> 185: 90
„ Februari „	„ 181: 05
„ Mars „	„ 183: 90
„ April „	„ 170: 70
„ Maj „	„ 125: 50

” Juni	”	”	71: 80
” Juli	”	”	64: 55
” Augusti	”	”	64: 15
” September	”	”	138: 05
” Oktober	”	”	221: 70
” November	”	”	240: 85
” December	”	”	222: 85
				Summa <i>Fmf.</i> 1871: 00
Härtill komma hyresmedel			”	500: 00
				Summa ” 2371: 00

Denna summa fördelar sig på följande hufvudposter:

23,734 lån för gång à 5 p.	<i>Fmf.</i>	1,186: 70
409 abbonement à 1 m.	”	409: 00
184 ” à 25 p.	”	46: 00
409 influtna plikter à 50 p.	”	204: 50
114 sålda kataloger à 15 p.	”	17: 10
Extra inkomst.	”	7: 70
Hyresmedel.	”	500: 00
		Summa <i>Fmf.</i> 2,371: 00

År 1885 stego inkomsterna vid biblioteket till *Fmf.* 891: 08, 1886 till *Fmf.* 1,151: 07, 1887 till 1,488: 45

Vid jämförelse med föregående år synas i synnerhet vissa inkomstposter hafva ökat: sålunda halfårsabonnement från 172 under 1886 och 288 under 1887 till 409 under 1888. Likaså har de indrifna bokplikternas antal stigit från 252 under 1886 till 409 under senaste år.

Läselsafdelningen vid inrättningen har under året undergått en betydlig utvidgning, i det ett nytt läserum på hösten (den 17 sept.) öppnades för allmänheten i bibliotekshusets öfre våning. Tidskrifter, planschvärk, kartor och andra böcker, som från biblioteket ej få hemlånas, tillhandahållas allmänheten i detta läserum, som varit tillgängligt hvarje dag kl. 5—9 e. m., sön- och hälgdagar kl. 4—8 e. m. —

Besöken, hvarom närmare angifves i vidfogade tabell, hafva stundom varit här så talrika, att ytterligare ett i samma våning beläget rum för besökarene upplåtits vid fall af behof.

I och för inredningen af detta nya läserum beviljade Stadsfullmäktige *Fmf.* 1,500.

Äfven läsesalen på nedra botten i bibliotekshuset har fått utvidgad värksamhet, i det densamma sedan 1 september hållits öppen från kl. 10 f. m. till 9 e. m. (mot 5—9 e. m. förut), undantagandes sön- och hälgdagskvällar, då den stängts en timme tidigare.

Besökens antal är fortfarande i stigande äfven i läsesalarne. Det samma, som

år 1887 utgjorde 30,016, steg såsom af vidfogade tabell synes senaste år till den betydliga summan af 47,283.

Bland läsesalsbesökarna äro de manliga fortfarande vida öfvervägande till antalet, men dock synes det kvinnliga könet under senaste år hafva varit talrikare representeradt än förut.

Mot ordningen inom inrättningen har intet varit att anmärka, utan synas de besökande villigt foga sig i de här rådande bestämningarna.

Bibliotekets Styrelse har under året utgjorts af medicine doktor Richard Sievers, ordförande, juris doktor Karl Langenskiöld och juriskandidat L. von Pfaler samt suppleanterne filosofie magister H. af Schultén, pastor K. T. Broberg och telegraftjänstemannen V. Westzynthius. I stället för friherre K. Langenskiöld, som under stor del af året varit stadd på utrikesresa, har suppleanten friherre af Schultén inträdt i styrelsen.

Med afseende å inrättningens tjänstemän har ingen förändring under året inträffat annan än den, att en extra amanuens anstälts i nya läserummet samt en vaktmästare ytterligare antagits i och för läsesalarnes öfvervakande.

Helsingfors, den 19 april 1889.

På Styrelsens vägnar:

Richard Sievers.

F. J. Valbäck.

TABELL.

Bibliotekslånen 1888.

Läselsbesöken.

Månad.	Antalet dagar.	Lån, betalta för gången.		Lån, abonnerade.		Summa.		Summa summarum.	Medeltalet per dag.			Antal dagar.	Allmänna läsesalen.		Nya läserummet.		Sammanlagdt.		
		Svenska.	Finska.	Svenska.	Finska.	Svenska.	Finska.		Svenska.	Finska.	Summa.		Antal besök.	Medeltal per dag.	Antal dagar.	Antal besök.	Medeltal per dag.	Antal besök.	Medeltal per dag.
Januari . . .	28	1682	744	795	256	2477	1000	3477	88	36	124	29	3428	118	—	—	—	3428	118
Februari . . .	29	1730	731	853	273	2583	1004	3587	89	35	124	29	2976	103	—	—	—	2976	103
Mars	31	1967	671	981	267	2948	938	3886	95	30	125	31	3310	107	—	—	—	3310	107
April	30	1721	646	847	225	2568	871	3439	86	29	115	30	2813	94	—	—	—	2813	94
Maj	31	1175	383	551	145	1726	528	2254	56	17	73	31	1757	57	—	—	—	1757	57
Juni	18	632	164	272	54	904	218	1122	50	12	62	28	906	32	—	—	—	906	32
Juli	8	501	165	189	35	690	200	890	86	25	111	31	1112	36	—	—	—	1112	36
Augusti	21	568	170	214	51	782	221	1003	37	10	47	31	1057	34	—	—	—	1057	34
September . . .	30	969	375	336	135	1305	510	1815	43	17	60	30	2292	76	14	384	27	2676	89
Oktober	31	1848	726	607	286	2455	1012	3467	79	33	112	31	4136	133	31	1875	60	6011	194
November . . .	30	2228	999	982	300	3210	1299	4509	107	43	150	30	5366	179	30	5281	176	10,647	355
December . . .	29	1975	964	1105	333	380	1297	4377	106	45	151	29	6165	213	29	4425	153	10,590	367
Summa	326	16996	6788	7732	2360	24728	9098	33826	76	28	104	360	35318	98	104	11965	115	47283	131

Utskottsbetänkande rörande fördelningen af Helsingfors utminuterings aktiebolags vinstmedel.

I skrifvelse af den 26 Mars 1889 hafva Stadsfullmäktige från Magistraten emottagit Helsingfors utminuterings aktiebolags anmälan, att bolaget, jemlikt 24 § i dess stadgar, till drätselkontoret inlevererat vinsten af bolagets rörelse för år 1888, utgörande 52,382 mark 60 penni, för att af Stadsfullmäktige disponeras.

Med anledning häraf hafva Fullmäktige vid sammanträde ofvansagde dag åt ett af undertecknade jemte Herr A. Schauman sammansatt utskott öfverlemnadt att afgifva utlåtande om användningen af ifrågavarande vinstmedel.

Till fullgörande häraf har utskottet främst tagit under öfvervägande följande, dels Stadsfullmäktiges remiss åtföljda, dels senare utskottet tillhandakomna eller hos detsamma anmälda ansökningar om understöd ifrån dessa medel, nemligen af:

1:o) Helsingfors allmänna sjuk- och begravningshjelpskassa om 5,000 mark, att användas till beredande åt dess, mestadels af fattiga kroppsarbetare bestående delegare af sjuk- och begravningshjelp samt, i händelse tillgångarna det tillåta, kostnadsfri medicin;

2:o) föreningen „Ved åt de fattiga“, utan att någon bestämd summa uppgifvits;

3:o) föreningen „De blindas vänner“ till belopp af 1,000 mark;

4:o) bestyrelsen för anordnande af sommarkolonier för arbetande qvinnor om 1,000 mark, för att realisera den härintills af bristande tillgångar omöjliggjorda planen;

5:o) Polismästaren, Öfverste H. Åkerman m. fl. utaf 1,000 mark, såsom bidrag till inrättande af ett arbetarekök i Sörnäs;

6:o) Helsingfors arbetareförening om 1,500 mark till bekostande af elementarkurser för äldre arbetare, 600 mark för utvidgning af föreningens bibliotek, 400 mark såsom bidrag till hyreskostnader och något lämpligt tillskott till föreningens byggnadsfond;

7:o) sistnämnda förening om någon passande summa, att som stipendier till 500 marks belopp utgifvas åt i Helsingfors bosatta arbetare i och för studieresor till världsexpositionen i Paris;

8:o) Enkefru Doktorinnan Sofie Louise Lybeck om 2,500 mark, för upprätthållande i hennes privata sjukhem härstädes af tvenne sjuksängar för patienter, hörande till de s. k. „pauvres honteux“;

9:o) Mariaföreningen om 1,500 mark, för uppställande och underhållande af ett herberge för arbetssökande qvinnor;

10:o) ordföranden i fattigvårdsstyrelsen, Häradshöfding B. Sirén om något belopp till ökande af fonden för vanartiga barn från Helsingfors kommun;

11:o) aktiebolaget „Orkesterföreningen i Helsingfors“ om enahanda belopp,

10,000 mark, som bolaget af vinstmedlen åtnjutit under tilländalupna spelår och emot enahanda vilkor, som af Stadsfullmäktige förut föreskrifvits;

12:o garantiföreningen för svenska teatern om 8,000 mark, för anordnande af folkrepresentationer till nedsatta pris; samt

13:o sällskapet „Turva“ om samma belopp, som förlidna år för ändamålet anslagits, eller 5,000 mark, för upprätthållande af en numera å Sommarnäs egendom i Orimattila socken inrättad asyl för drinkare.

Vid pröfningen af dessa ansökningar har utskottet, i likhet med fjorårets utskott, ansett den under punkt 1 omnämnda kassa vara af alltför enskild natur för att böra komma i åtanke vid utdelande af nu ifrågavarande vinstmedel, hvilka äro afsedda att till allmänt nyttiga ändamål användas, enär antalet delegare i kassan förlidet år utgjorde endast 134 och utredning ej förebragts derom att detta antal skulle i nämnvärd mån tillvuxit. För öfrigt har kassan af utskänkningsaktiebolaget ihågkommit med ett bidrag af 1,000 mark. — Enkefru Lybecks under punkt 8 förekommande ansökning har utskottet icke heller ansett sig kunna förorda, hufvudsakligast af den anledning att utskottet icke finner tillräcklig garanti erbjudas för åtagandets behöriga fullgörande.

Föreningen „Ved åt de fattiga“ har under senaste stränga vinter med rådande dyra vedpriser utöfvat en välsignelserik verksamhet, i det c:a 450 famnar ved dels gratis dels till låga afgifter utdelats bland stadens fattiga befolkning. Ehuru väl föreningen af utskänkningsbolaget tillagts 3,000 mark, har utskottet, med förtroende till föreningens väl organiserade eftersyn, trott sig böra förorda dess anhållan såtillvida att föreningen borde tilläggas 2,000 mark, att tillika med förenämnda summa användas såsom rörelsekapital. Då föreningen i regel skall för föryttrad ved återbekomma inköpspriset, torde dess bestånd sålunda blifva tryggt för en längre tid framåt.

I öfverensstämmelse med nyss uttalade princip om kapitalbidrag har utskottet funnit föreningen „De blindas vänner“, hvars ändamål att bereda arbetsförtjenst åt dessa vanlottade medlemmar af samhället är i allo behjertansvärdt, kunna en gång för alla tilläggas ett belopp af 5,000 mark, att förvaltas såsom kapital, hvars räntor må användas till föreningens syften.

Bestyrelsens för anordnande af sommarkolonier för arbetande qvinnor, hvilket goda företag rönt stora svårigheter vid hopbringande af behöfliga medel, ansökning får utskottet tillstyrka, likasom utskottet icke tvekat att till de för inrättande af ett arbetarekök i Sörnäs af utskänkningsbolaget lemnade 1,000 mark föreslå tillskott till enahanda belopp.

Beredande af tillfälle till undervisning åt arbetare med försummad skolbildning måste betraktas som ett särdeles lofvärdt sträfvande. Då i sådant syfte anordnade elementarkurser dessutom varit talrikt besökta, torde för ändamålet anslås begärda 1,500 mark. Arbetareföreningens öfriga syftemål synas äfven i sin mån förtjenta af understöd, och föreslår utskottet att för desamma, likasom under förlidet år, måtte beviljas inalles 1,000 mark, att disponeras efter föreningens eget närmare bestämmande. —

Deremot har utskottet funnit den nytta arbetare kunde draga af besök vid expositionen i Paris i de flesta fall ganska tvifvelaktig och derföre icke kunnat skänka ansökningen om stipendier för sådant ändamål sitt understöd.

Mariaföreningen har med fog framhållit saknaden af ett herberge för arbetsökande qvinnor. Hvad männen beträffar har bristen tidigare blifvit afhjelpat. — Enligt angifven plan vore herberget afsedt att förläggas om möjligt i centrum af staden samt att samtidigt mottaga i medeltal tio gäster, emot afgift för enhvar af 25 penni för nattvarter och frukost, hvarutom qvällsmål för särskild låg afgift hunde erhållas. Vistelsen i herberget finge ej vara längre än sju dygn. Föreningens anspråk, 1,500 mark, i sagda afseende synes ej öfverdrifvet.

Öfverskottet af sistlidna års vinstmedel tillföll, såsom känt, fonden för vanartiga barn från Helsingfors kommun. Enligt ordförandens i fattigvårdsstyrelsen skrifvelse har med denna fond, hvilken sålunda kom att uppgå till omkring 43,000 mark, å Waanila egendom i Lojo socken bekostats en skola för 10 gossar. Framhållande det ständigt växande behofvet af hjälp från det allmännas sida i antydda afseende, har bemälda ordförande påmint om att understöd fortfarande borde komma fonden till del. Med beaktande af ändamålets stora vikt för samhället, torde 10,000 mark af vinstmedlen få till nu ifrågakomna fond öfverföras.

Utskottet öfvergår till de ansökningar, som afse beredande af förädlade nöjen för den mindre bemedlade klassen.

Det stora tilloppet af besökande vid de af Orkesterföreningen arrangerade folkkonserterna och den allmänt uttalade tillfredsställelsen med desamma hafva förmått utskottet att söka sörja för deras återkommande, synnerligast som orkesterens fortbestånd genom fortfarande statsbidrag till samma belopp som härintills, eller 25,000 mark, för en tid af 5 år framåt betryggats. Med afseende likväl å det rikliga bidrag om 10,000 mark, som förlidna år tillades Orkesterföreningen, har utskottet funnit föreningen nu böra åtnöjas med 7,000 mark, att tillgodonjutas under tidigare föreskrifna och nedan upprepade vilkor.

Hvad beträffar garantiföreningens för svenska teatern ansökning, har utskottet icke kunnat underkänna den förmån, som kunde beredas stadens medellösare befolkning genom folkrepresentationer till nedsatta pris. Utskottet har dock ej trott sig ega fog att härför föreslå subvention till högre belopp än 5,000 mark. Garantiföreningen skulle härvid tillförbindas att under spelåret gifva minst 5 folkrepresentationer, företrädesvis å sön- eller helgdagar samt under lämplig årstid. För att dessa representationer skola medföra afsedd fördel för den arbetande klassen, borde priset för biljetterna icke få öfverstiga 75 penni i 2:dra radens fond- och 50 penni i dess sidologer samt 25 penni å 3:dje raden. För biljetter till platser i öfriga delar af salongen kunde en nedsättning i priset af minst 50% ega rum.

Vidkommande slutligen sällskapet „Turvas“ ansökning, får utskottet meddela att, enligt lemnade upplysningar, sällskapet ofvannämnda anstalt öppnats den 1 Januari innevarande år och varit i verksamhet sedan den 20 i samma månad, från hvilken

dag derstädes varit intagna 18 personer, af hvilka 14 icke betalande, nästan alla från Helsingfors. Då sällskapet anmält att asylens existens helt och hållet är beroende af det bidrag som Fullmäktige bevilja, har utskottet, ehuru asylens endast kort tid varit öppnad och utskottet icke har vidare kännedom om dess verksamhet, ansett det goda ändamålet tala för det begärda understödet. Enär fattigvårdsstyrelsen vid gjord förfrågan upplyst att från densamma icke affordrats intyg öfver internernas medellöshet, vill det synas som om Fattigvårdsstyrelsen icke mottagit underrättelse om Stadsfullmäktiges senaste år fattade beslut i saken.

Det öfverskott som uppstår sedan de särskilda anslag, till hvilka Fullmäktige kunna besluta, utgått, borde, enligt utskottets förmenande, användas för påbörjande af de så länge försummade försköningsarbetena på observatoriiberget. I händelse utskottets fördelningsförslag vinner Fullmäktiges godkännande, blefve för ändamålet disponibla 12,382 mark 60 penni, förutom upplupen ränta. En utskottet förevisad, af trädgårdsarkitekten Lindh i Stockholm uppgjord plan har likväl ej i alla delar kunnat af utskottet gillas, hvarföre utskottet anser planen böra af Fullmäktige granskas, innan arbetet vidtager.

På grund af det ofvan anförda föreslår utskottet:

att Stadsfullmäktige ville lemna Helsingfors allmänna sjuk och begravningshjelpskassas samt Enkefru Lybecks ansökningar äfvensom Helsingfors arbetareförenings ansökning om stipendier för att bereda arbetare i staden tillfälle att besöka världsexpositionen i Paris utan afseende, men deremot af utminuterings aktiebolagets till disposition ställda vinstmedel tillägga:

- a) föreningen „Ved åt de fattiga“ 2,000 mark, såsom rörelsekapital;
- b) föreningen „De blindas vänner“ 5,000 mark i kapital, hvaraf räntan användes till föreningens syften;
- c) bestyrelsen för anordnande af sommarkolonier för arbetande qvinnor, i antydt afseende, 1,000 mark;
- d) Polismästaren Åkerman m. fl. för inrättande af ett arbetarekök i Sörnäs likaledes 1,000 mark;
- e) Helsingfors arbetareförening 1,500 mark till anordnande af elementarkurser för arbetare med försummad skolbildning samt 1,000 mark för befrämjande af föreningens öfriga syftemål;
- f) Mariaföreningen 1,500 mark för uppställande och underhållande af ett herberge för arbetande qvinnor enligt den af föreningen angifna plan;
- g) fonden för vanartiga barn från Helsingfors kommun 10,000 mark;
- h) aktiebolaget „Orkesterföreningen i Helsingfors“ 7,000 mark, att åt bolaget under tiden från den 1 Oktober 1889 till den 1 Maj 1890 utbetalas med 1,000 mark i månaden, emot skyldighet för bola-

get att under sagda tid underhålla en god orkester af minst 34 man samt minst en gång i månaden uti en för ändamålet lämplig lokal anordna folkkonserter emot en entrée af högst 25 penni, till hvilka konserter biljetterna böra försäljas främst genom Helsingfors arbetareförening och de sålunda oförsålda vid ingången;

i) garantiföreningen för svenska teatern, för anordnande under nästkommande spelår af 5 folkrepresentationer, 5,000 mark, att utgå med 1,000 mark för hvarje föreställning, med vilkor likväl att representationerna gifvas företrädesvis på sön- och helgdagar samt under lämplig årstid äfvensom att biljettprisen icke få öfverstiga 75 penni för platser i 2:dra radens fond- och 50 penni i dess sidolager, 25 penni på 3:dje raden och 50°/_o af vanliga biljettpriset för öfriga platser i salongen; samt

k) sällskapet „Turva“ 5,000 mark, mot skyldighet att jemväl under år 1890 underhålla ofvannämnda asyl för drinkare, att i densamma bereda plats för minst fem medlemmar af Helsingfors kommun, utaf hvilka de, som af Fattigvårdsstyrelsen intygas vara medellösa, skola i asylen kostnadsfritt underhållas, samt att öfver sällskapets verksamhet till Stadsfullmäktige aflemna årsberättelse; hvarom Fattigvårdsstyrelsen borde undfå meddelande;

äfvensom att det öfverskott af Helsingfors utminuterings aktiebolags vinstmedel, som uppstår sedan de särskilda anslag, till hvilka Fullmäktige besluta, utgått, måtte till drätselkammaren öfverlemnas för att användas till försköningsarbeten å observatoriiberget i enlighet med af Fullmäktige godkänd plan.

Herr A. Schauman har, såsom från orten bortrest, icke öfvervarit dagens sammanträde.

Helsingfors, den 10 Maj 1889.

C. B. Federley.

K. A. Nordman.

Th. Wegelius.

Georg Asp.

Berättelse öfver brandverkets i Helsingfors tillstånd och förvaltning under år 1888.

Brandkåren har under året alarmerats 61 gånger, nemligen 36 gånger med anledning af verkliga eldsvådor eller tillbud till dylika, 6 gånger i följd af att rök af en eller annan orsak inträngt i boningsrum, 7 gånger för soteldar, 2 gånger af missförstånd, 1 gång med anledning af ett sprunget vattenledningsrör, 1 gång af okynne och 8 gånger till följd af fel i brandtelegrafan. Dessutom hafva 13 eldtillbud inträffat, för hvilka brandkårens biträde icke påkallats. Med brandklocka har kåren alarmerats 17 gånger, med telefon 10 gånger; 6 gånger hafva muntliga bud om eldsvåda anländt till brandtornen och 3 gånger har elden först observerats från utkikstornen.

Af eldsvådorna hafva 27 förekommit inom och 9 utom stadens brandområde eller 4 i 1:sta, 3 i 2:dra, 1 i 3:dje, 12 i 4:de, 3 i 5:te, 1 i 7:de, 1 i Brunnsparken, 1 i Kaisaniemi park, 1 på lilla Broholmen samt 5 vid vestra och 3 vid östra chausséen äfvensom 1 på Munkholmen; 25 hafva timat i trähus och 11 i stenhus.

9 af eldsvådorna hafva inträffat i Januari, 4 i hvardera af månaderna Februari och Mars, 3 i Juni, likaledes 3 i Augusti, 2 i enhvar af månaderna April, Maj, Juli, September, November och December samt 1 i Oktober; 8 på torsdagar, 6 på tisdagar, 5 på lördagar och söndagar samt 4 på måndagar, onsdagar och fredagar; 23 nattetid (räknad från kl. 6 e. m. till kl. 6 f. m.) och 13 på dagen.

Orsaken till eldens löskomst har i 17 fall varit vårdslöst umgående med eld, i 5 bristfällighet i eldstad eller rökledning, i 1 gnistor från skorsten och i 1 fall sjelfantändning. I 2 fall har elden varit anlagd och i 10 fall (deraf 6 utom brandområdet) har orsaken till dess utbrott icke blifvit utredd.

Värdet eller försäkringsbeloppet för den egendom inom brandområdet, som till större eller mindre del skadats, utgjorde:

för fast egendom	<i>Fmk.</i> 1,679,500: —
„ lösegendom	„ <u>85,600: —</u> 1,765,100: —

Skadans storlek eller brandskadeersättningens belopp åter steg till:

för fast egendom	<i>Fmk.</i> 11,814: 50	
„ lösegendom	„ 15,646: 86	27,461: 36

således 1,⁵⁶ proc. af egendomsvärdet eller 0,⁷⁰ proc. af den fasta och 18,²⁸ proc. af lösegendomens värde. (År 1887 var procenttalet resp. 7,⁷³, 3,⁸⁶ och 14,⁶⁵.)

Värdet eller försäkringsbeloppet för den utom brandområdet genom eldsvådor skadade egendomen uppgick till:

för fast egendom	<i>Fmk.</i> 58,950: —	
„ lösegendom	„ 116,925: —	175,875: —

medan skadans storlek eller brandskadeersättningens belopp utgjorde:

för fast egendom	<i>Fmk.</i> 50925: —	
„ lösegendom	„ 76,904: 23	127,829: 23

således 72,⁶⁸ proc. af egendomsvärdet.

Af de ofvannämnda 13 eldtillbudena, vid hvilka brandkårens biträde icke påkallats, timade 11 inom och 2 utom brandområdet, och utgjorde inom brandområdet skadebeloppet Fmk 490: 25 och egendomens värde Fmk 272,200 samt utom brandområdet skadebeloppet Fmk 6.278: — och egendomsvärdet Fmk 34,500. För öfrigt hänvisas till de tabellariska sammandrag, som åtfölja denna berättelse.

Brandtelegrafan har under året fungerat någorlunda väl. Af de 8 fall (mot 14 under år 1887), i hvilka kåren alarmerats till följd af fel i sagde telegraf, har orsaken i 5 varit den, att ledningstrådar af en eller annan anledning afslitits.

Eldsläckningsmaterielen har under året ökats hufvudsakligen med en fyrhjulig, till 20 meters stighöjd användbar brandstege, en slangkärra och diverse slangar eller för ett värde af 6,597 mark 40 penni, medan inventarier för 1,394 mark afskrifvits, och uppgick den 2 Januari detta år värdet af den staden tillhöriga lösegendom, som Brandkommissionen har i sin vård, till 77,057 mark 31 penni.

Den brandverket åliggande gatuspolning har under sommaren verkstälts 41 gånger.

Från brunnar samt till brandstationerna hörande gårdar och gatuandelar hafva bortkörts 451 lass snö och is.

Manskapets helsotillstånd har varit tillfredsställande, ity att endast en man 72 dagar varit intagen på sjukhus samt för mindre åkommor läkare anlåtats i 62 fall.

Alla ofta förut påpekade olägenheter af tränga redskapslider, olämpliga lokaler för manskapet, små och mörka stall samt den fullkomliga afsaknaden af exercis- och gymnastiklokal kvarstå oförändrade.

I plikter har under årets lopp från felande brandkonstaplars aflöning innehållits 413 mark 23 penni, som inlevererats till stadskassan.

Helsingfors Utskänkningsaktiebolag har äfven år 1888 ihågkommit brandkåren genom att till dess bibliotek förära 200 mark. Biblioteket omfattar för närvarande 190 band.

Brandkommissionen har under året haft 13 sammanträden.

Helsingfors den 28 Mars 1889.

På Brandkommissionens vägnar:

C. G. Sanmark.

C. J. Timgren.

Sammandrag öfver år 1888 inom Helsingfors brandområd

Tiden för eldsvådans utbrott.			Sättet på hvilket underättelse om eldsvådan anländt.	Brandstället.		Anledningen till eldsvådan.
Månad.	Dag.	Tid på dygnet.		Plats.	Lägenhet.	
Januari.	12	8.50 e. m.	Brandklocka	Ö. Brunnspl. 2B.	Boningsrum i stenhus.	Ljus för nära öppnad be- zinfaska.
"	13	12.50 f. m.	Muntligt bud	Mariegatan 13.	Badinrättning i stenhus.	Anlagd.
"	"	4.50 f. m.	"	Marieg. 14 o. 12.	Uthus af trä och ekonomie- byggnad af sten.	Obekant.
"	21	2.45 f. m.	"	Mariegatan 6.	Riddarhuset.	Bristfällig värmeledning.
"	24	1.50 e. m.	Brandklocka	Albertsgatan 36.	Ölbryggeri i trähus.	Gnistor från skorsten.
"	25	10.25 e. m.	"	Abrahamsgatan 11.	Boningsrum i stenhus.	Obekant.
"	29	4.51 e. m.	Muntligt bud	Magasinskajen 3.	Magasin af trä.	Vårdslöshet v. tobaksrökni;
"	30	2.35 f. m.	Telefon	Statsjernvägarnes fabriksområde.	Ångsåg i trähus.	Oförsigtigt umgående m. e.
Februari.	11	10.55 e. m.	"	Kaisaniemi.	Kägelbana af trä.	Lampa upphängd för nä- tak.
"	12	2.45 f. m.	Muntligt bud	S. Robertsgatan 7.	Boningshus af sten under inredning.	Vårdslöst inrättad torkning ugn.
"	19	2 e. m.	Brandklocka	V. Henriksg. 20.	Boningsrum i stenhus.	Brasa lemnad utan tillsyn.
Mars.	11	6.30 e. m.	"	N. Esplanadg. 35.	Boningshus af sten under inredning.	Eld i torkningsugn utan ti- syn.
"	27	3.45 e. m.	"	Mikaelsgatan 19.	Boningshus af sten.	Ljus för nära öppnad be- zinkärl.
"	31	2.30 e. m.	Muntligt bud	Högbergsgatan 37.	Målarverkstad i trähus.	Sjelfantändning.
April.	21	11 e. m.	Telefon	Gräsviksgatan 5.	Butik under inredning i trä- hus.	Kol som sprakat ur kami
"	23	1.30 f. m.	Brandklocka	Lilla Broholmen 31.	Hökarbutik i trähus.	Obekant.
Maj.	23	1.57 e. m.	"	Malmgatan 5.	Boningsrum i trähus.	Eld lemnad utan tillsyn.
"	31	11.55 f. m.	"	Eriksgatan 21.	Boningsrum i trähus.	Kläder plaserade för nä- het spis.
Juni.	9	4.5 e. m.	Varsnad fr. utkikstorn	S. Robertsgatan 3.	Hökarbutik i trähus.	Vårdslöshet v. tobaksrökni;
"	26	8.25 f. m.	Brandklocka	Wladimirsg. 52.	Boningsrum i trähus.	Eld i kakelugn utan tillsyn
Juli.	23	1.30 f. m.	"	Malmgatan 1.	Tapetserarverkstad i stenhus	Anlagd.
Aug.	10	10 e. m.	"	Abrahamsgatan 6.	Boningsrum i trähus.	Lampa för nära gardin.
"	26	10.10 f. m.	"	Albertsgatan 32.	Uthus och boningshus af trä.	Vårdslöshet v. tobaksrökni;
Okt.	4	4.40 f. m.	"	Andregatan 22.	Vedkällare i stenhus.	Obekant.
Nov.	1	3.10 e. m.	Telefon	Alexandersg. 22.	Boningsrum i stenhus.	Bristfällig rökledning.
Dec.	4	7 e. m.	"	Andregatan 27.	Boningsrum i trähus.	Bristfällig rökledning.
"	25	1 f. m.	Brandklocka	Rödbergsgatan 17.	Boningsrum i trähus.	Kullstjelt lampa.

Summa

nade eldsvådor, vid hvilka brandkårens biträde påkallats.

kadans storlek eller brandskadeersättningens belopp.						Värdet eller försäkringsbeloppet för den egendom, som lidit skada.						Skadan eller ersättningen i % af värdet eller försäkringsbeloppet.	Försäkringsgifvare.
lösegen- dom.		För fast egendom.		Summa.		För lösegen- dom.		För fast- egendom.		Summa.			
Fmy.	ni.	Fmy.	ni.	Fmy.	ni.	Fmy.	ni.	Fmy.	ni.	Fmy.	ni.		
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
tydlig	—	450	—	450	—	—	—	64,500	—	64,500	—	0,70	S. A. B.
"	—	3,700	—	3,700	—	—	—	16,000	—	16,000	—	23,13	S. A. B.
—	—	obetydlig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
700	—	" 80	—	780	—	4,400	—	25,000	—	29,400	—	2,65	R. B. 1827 & S. A. B.
50	—	obetydlig	—	50	—	2,500	—	—	—	2,500	—	2,00	Fennia.
—	—	"	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	73 50	—	73 50	—	—	—	45,000	—	45,000	—	0,16	Svea.
—	—	217	—	217	—	—	—	60,000	—	60,000	—	0,36	Fennia.
20	—	obetydlig	—	20	—	10,700	—	—	—	10,700	—	0,19	Skåne.
—	—	1,000	—	1,000	—	—	—	900,000	—	900,000	—	0,11	Fennia.
125	—	2,468	—	2,593	—	17,000	—	225,000	—	242,000	—	1,07	Nadeschda — S. A. B.
—	—	obetydlig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,166	41	1,000	—	4,166	41	12,000	—	25,000	—	37,000	—	11,26	S. B. f. L., Fennia & S. A. B.
tydlig	—	100	—	100	—	—	—	14,000	—	14,000	—	0,71	S. A. B.
"	—	136	—	136	—	—	—	33,000	—	33,000	—	0,41	Northern.
10,293	67	70	—	10,363	67	18,000	—	6,000	—	24,000	—	43,18	R. B. 1867 & S. A. B.
tydlig	—	100	—	100	—	—	—	6,000	—	6,000	—	1,67	S. A. B.
781	78	70	—	851	78	5,000	—	42,000	—	47,000	—	1,81	Skandia & S. A. B.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
322	—	2,150	—	2,472	—	10,000	—	38,000	—	48,000	—	5,15	Fennia & S. A. B.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
188	—	200	—	388	—	6,000	—	180,000	—	186,000	—	0,21	Rossija, S.A.B. & Skandia.
—	—	obetydlig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15,646	86	11,814	50	27,461	36	85,600	—	1,679,500	—	1,765,100	—	1,56	

Sammandrag öfver eldsvåder år 1888 utom Helsingfors

Tiden för eldsvådans utbrott.			Sättet på hvilket underrättelse om eldsvådan anländt.	Brandstället.		Anledningen till eldsvåden.
Månad.	Dag.	Tid på dygnnet.		Plats.	Lägenhet.	
Januari.	30	1.25 f. m.	Varsnad fr. utkikstorn.	Villaområdet Taipale vid V. Chausséen.	Boningshus af trä.	Obekant.
Februari.	1	1 f. m.	Brandklocka	Villaområdet Hagensund vid V. Chausséen.	Ångvedsåg och hyfleri i trähus.	D:o.
Mars.	22	10.15 e. m.	Telefon.	Villan Ås N:o 15 vid Ö. Chausséen.	Boningshus af trä.	Kullstjelpt lampa.
Juni.	7	8.10 e. m.	"	Munkholmen.	Benmjöls- och limfabrik i trähus.	Obekant.
Juli.	17	2.30 f. m.	Brandklocka	Villaområdet Hag-näs v. Ö. Chausséen.	Boningshus af trä.	D:o.
Aug.	1	3.30 f. m.	Telefon.	Helsinges socken v. d. s. k. 5 p:nistullen.	Benmjölsfabrik i trähus.	D:o.
Sept.	14	1.55 e. m.	"	D:o d:o	Boningshus af trä.	Btistfällig rökledning.
"	20	10.15 f. m.	"	Villan Ås N:o 3 v. vid Ö. Chausséen.	Boningshus af trä.	Brinnande kol fallit ur kelugn.
Nov.	29	12.55 f. m.	Varsnad fr. utkikstorn.	Helsinges socken v. d. s. k. 5 p:nistullen.	Boningshus af trä.	Obekant.

Summa

andområde, vid hvilka biträde af brandkåren påkallats.

Skadans storlek eller brandskadeersättningens belopp.						Värdet eller försäkringsbeloppet för den egendom, som lidit skada.						Skadan eller ersättningen i % af värdet eller försäkringsbeloppet.	Försäkringsgifvare.
För löseegendom.		För fast egendom.		Summa.		För löseegendom.		För fast egendom.		Summa.			
Fmy.	nl.	Fmy.	nl.	Fmy.	nl.	Fmy.	nl.	Fmy.	nl.	Fmy.	nl.		
3,000	—	4,500	—	7,500	—	5,500	—	4,900	—	10,400	—	72,15	Oförsäkrad & S. A. B.
25,710	—	7,950	—	33,660	—	43,000	—	14,000	—	57,000	—	59,05	Fennia & Nadeschda.
5,629	91	11,700	—	17,329	91	6,400	—	12,000	—	18,400	—	94,18	S. B. f. L., Skandia, Skåne & S. A. B.
38,484	32	16,800	—	55,284	32	57,525	—	18,050	—	75,575	—	73,15	Skåne.
4,080	—	9,975	—	14,055	—	4,500	—	10,000	—	14,500	—	94,93	Svea & B. f. L.
skadan stor	—	skadan stor.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Fennia & Phœnix.
—	—	obetydlig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	obetydlig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	skadan stor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Phœnix.
76,904	23	50,925	—	127,829	23	116,925	—	58,950	—	175,875	—	72,68	

Sammandrag öfver eldtillbud under år 1888,

a) inom

Tiden då eldtillbudet inträffat.		Stället.		Anledningen till eldtillbudet.
Månad.	Datum.	Plats.	Lägenhet.	
Januari.	17	Albertsgatan 40.	Boningsrum i trähus.	Lampa för nära gardin.
"	27	Andregatan 4.	Boningsrum i stenhush.	Kullstjelpt lampa.
Februari.	14	Vinkelgatan 3.	Boningsrum i stenhush.	Oförsigtighet vid handterande af brinnande ljus.
April.	23	Andregatan 37.	Boningsrum i stenhush.	Kol som sprakat ur kakelugn.
Augusti.	2	S. Robertsg. 21.	Skräddareverkstad i trähus.	Obekant.
September.	21	Alexandersg. 13.	Pelsmagasin i stenhush.	Elektrisk lampa placerad i pelsärm.
Oktober.	28	Glogatan 1.	Galanterivaruaffär i stenhush.	Brasa lemnad utan tillsyn.
November.	20	Vestra kajen 2.	Boningsrum i stenhush.	Kullstjelpt lampa.
December.	1	Albertsgatan 30.	Boningsrum i stenhush.	Oförsigtighet vid handterande af brinnande ljus.
"	—	Fabiansgatan 20.	Boningsrum i stenhush.	Oförsigtigt handterande af brinnande lampa.
"	15	Annegatan 21.	Boningsrum i trähus.	Vårdslöshet v. tobaksrökn.
				Summa

b) utom

Maj.	22	Blåbärslandet invid Sörnäs.	Boningshus af trä.	Obekant.
November.	27	Villan Berghäll 1 i 3:dje linjen Östra Chausséen.	Hökarbutik i trähus.	Antagligen anlagd.
				Summa

vid hvilka brandkårens biträde icke påkallats:

brandområdet.

Skadans storlek eller brandskadeersättningens belopp.						Värdet eller försäkringsbeloppet för den egendom, som lidit skada.						Skadan eller ersättningen i % af värdet eller försäkringsbeloppet.	Försäkringsgifvare.
För lös-egendom.		För fast-egendom.		Summa.		För lösegen-dom.		För fast-egendom.		Summa.			
<i>Fmf.</i>	<i>nl.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>nl.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>nl.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>nl.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>nl.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>nl.</i>		
12	—	—	—	12	—	5,000	—	—	—	5,000	—	0,24	S. B. f. L.
149	—	—	—	149	—	15,000	—	—	—	15,000	—	0,99	S. B. f. L.
21	—	—	—	21	—	10,000	—	—	—	10,000	—	0,21	R. B. 1827.
21	—	—	—	21	—	16,000	—	—	—	16,000	—	0,13	Fennia.
41	—	—	—	41	—	1,500	—	—	—	1,500	—	2,73	Skandia.
50	—	—	—	50	—	100,000	—	—	—	100,000	—	0,05	Skandia.
50	25	—	—	50	25	80,000	—	—	—	80,000	—	0,06	S. B. f. L.
30	—	—	—	30	—	15,500	—	—	—	15,500	—	0,19	Skandia.
61	—	—	—	61	—	15,000	—	—	—	15,000	—	0,41	Rossija.
25	—	—	—	25	—	6,000	—	—	—	6,000	—	0,42	Northern.
30	—	—	—	30	—	8,200	—	—	—	8,200	—	0,37	Skandia.
490	25	—	—	490	25	272,200	—	—	—	272,200	—	0,18	

brandområdet.

—	—	5,850	—	5,850	—	—	—	6,500	—	6,500	—	90,00	Svea.
353	90	75	—	428	90	6,000	—	22,000	—	28,000	—	1,53	R. B. 1867 & Skandia.
353	90	5,925	—	6,278	90	6,000	—	28,500	—	34,500	—	18,20	

Sammandrag öfver öfriga alarmeringar under år 1888.

Tiden för alarmeringen.		Sättet på hvilket kåren blifvit alarmerad.	Platsen.	Anledningen till alarmeringen.
Månad.	Dag. Tid på dygnet.			
Jan.	5 2.17 f. m.	Brandklocka	V Brunnspl. 3.	Sprunget vattenledningsrör i boningsrum.
"	14 12.40 f. m.	Muntligt bud	Mariegatan 14.	Rök från bränder sedan 24 timmar tidigare släckt eldsvåda i samma lägenhet.
"	" 1.15 f. m.	Telefon.	Mariegatan 13.	D:o d:o d:o.
"	18 1.55 e. m.	Brandklocka	Berggatan 9.	Boningsrum fylldt af rök, emedan eld lagts i spis och spjället lemnats fast.
"	27 5 e. m.	Muntligt bud	Mariegatan 23.	Soteld.
"	31 10.55 e. m.	Brandklocka	Lappviksgatan 8.	Missuppfattning vid utblåsning af ånga fr. fabrikslägenhet.
Mars.	7 6.8 e. m.	"	Parkgatan 3.	Falsk signal, emedan ledningstråden afslitits v. byggande af nya kirurgiska sjukhuset.
"	12 8 f. m.	"	Barnbördshuset i Brunnsparcken.	Soteld.
"	" 9 30 e. m.	"	Nikolaigatan 14.	Falsk signal af obekant anledning.
Maj.	15 1.30 e. m.	Muntligt bud	Högbergsgatan 37.	Boningsrum fylldt af rök, emedan eld lagts i kakelugn och spjället lemnats fast.
Juni.	26 5 e. m.	Brandklocka	Gasverket.	Falsk signal i följd af att ledningstråden afslitits v. byggande af statsarkivets hus.
Juli.	22 1.10 e. m.	"	Ö. Brunnspl. 19.	Soteld.
"	26 10.30 f. m.	"	Magasinskajen.	Missuppfattning vid asfaltkokning.
"	28 10.45 f. m.	"	Nya teatern.	Falsk signal, reparation af klockan utan att anmälan skett till brandtornet.
Aug.	29 11 f. m.	"	Ö. Skilnaden 17.	Rök inträngt i boningsrum genom ett klosettrör.
Sept.	15 3.40 f. m.	"	Fredriksgatan 25.	Okynne.
"	17 10.30 e. m.	Telefon.	Skilnaden 6.	Lampa, som rykit och ej gått att skrufva ned.
"	20 12.55 e. m.	Brandklocka	Narinken.	Falsk signal, försäkad af afbrott i ledningen vid uppsättning af telefontråd.
"	28 9.45 f. m.	"	Narinken.	Falskt alarm, emedan jordledningstråden afslitits vid brandklocka.
"	30 6.25 e. m.	"	Polyteknikum.	Falsk signal af obekant anledning.
Okt.	4 2.35 e. m.	Telefon.	Norra kajen 18.	Soteld.
"	9 3.50 e. m.	Brandklocka	Rödbergsgatan 21.	Falsk signal af obekant anledning.
"	22 7 e. m.	Telefon.	Annegatan 6.	Soteld.
"	31 9.11 e. m.	Observerad fr. utkikst.	Skilnaden 8.	Soteld.
Dec.	4 7.30 e. m.	Telefon.	Annegatan 8.	Soteld.

Handlingar angående revision af Helsingfors stads räkenskaper för år 1888.

MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 25 Maj 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 103.

Sedan de för granskningen af stadens räkenskaper för år 1888 utsedde revisorer numera slutfört granskningen samt Drätselkammaren till Magistraten inkommit med densamma affordrad förklaring i anledning af revisorernes i revisionsberättelsen framställda anmärkning emot sagda räkenskaper, har till Herrar Stadsfullmäktige Magistraten äran öfverlemna ej mindre antydda revisionsberättelse jemte berättelserna öfver förvaltningen under berörde år af stadens vattenledningslån af år 1876 samt byggnads- och regleringslån af år 1882, än Drätselkammarens öförmälda förklaring.

På Magistratens vägnar:

E. Öhman.

Theodor Ljungberg.

Revisionsberättelse för år 1888.

Sedan undertecknade, för granskning af Helsingfors stads räkenskaper för år 1888 utsedde revisorer, den 2:dra sistlidne Mars inför Magistraten emottagit sagde räkenskaper, fördelades arbetet på följande sätt: Granskningen af hufvudboken, kasaboken, memorialen, kommunala utskyldernas taxeringslängder, donerade fondernas och poliskammarens räkenskaper, folkskolornas, folkbibliotekets, fattigvårdens, sundhets- och sjukvårdens, byggnadskontorets, och de öfver försålda arrendetomter uppgjorda räkenskaper, memorialverifikaten, hamnkontorets räkenskaper, drätselkammarens protokoll och stadens säkerhetshandlingar har verkstälts af herrar Henrikson, Nordström, Stråhlman och Vestling, trafikkontorets och tolagsräkenskaperna af herrar Ha-

kulin och Nyberg, hvaremot samtliga revisorer deltagit i uppräknandet af de under år 1888 inlösta obligationer och kuponger till stadens obligationslån. För att åskådliggöra förhållandet emellan det af stadsfullmäktige för år 1888 fastställda inkomst- och utgiftsförslaget å ena sidan samt stadens verkliga inkomster och utgifter å andra sidan, bifogas följande af drätselkontoret uppgjorda och af oss granskade tablå:

	Utgifters och Inkomsters Konto. Inkomster enl. budget.		Extra Utgifters och Inkomsters Konto.			
			Brist.		Öfverskott.	
	<i>Frå.</i>	<i>7½.</i>	<i>Frå.</i>	<i>7½.</i>	<i>Frå.</i>	<i>7½.</i>
Inkomster.						
Behållning från år 1887	673,980	51				
1. Räntor.						
Å bankdepositioner och löpande räkning	1,000	—	1,000	—		
Å Chaussée obligationer	1,800	—	—	—	34	20
Å arrendetomtlösen	4,000	—	—	—	18,685	43
Å arrendetomtlösen i Brunnsparcken	7,500	—	587	74		
Å donationsfonder	8,600	—	—	—	773	25
2. Tomtlösen.						
För odisponerade och arrendetomter	14,000	—	—	—	842,613	98
För villaområden i Brunnsparcken	2,000	—	2,000	—		
3. Stadens fasta egendom.						
Räntor och arrenden från donerade hemman	14,400	—	359	98		
Arrendemedel	117,300	—	—	—	3,781	66
Chaussée arrende	23,535	—	—	—		
Hyra för lokaler i Folkbibliotekshuset	3,250	—	625	—		
Bod och diskhyror	9,000	—	—	—	836	50
Simhusafgifter	400	—	64	—		
Hötägt	1,000	—	—	—	357	—
Mullbetesafgifter	300	—	—	—	40	—
Tillfälliga arrenden och planhyror	2,800	—	—	—	3,348	18
<i>Anm.</i> Fiskevattensafgifterna ingå i Hamnkontorets uppbörd.						
4. Tomtören						
	1,900	—	104	44		
5. Inkomstgifvande rättigheter.						
Tolagsmedel	265,050	—	—	—	65,900	34
Hamn- och vågafgifter	113,000	—	—	—	12,684	60
Transport	1,264,815	51	4,741	16	949,055	14

	Transport	1,264,815 51	4,741 16	949,055 14
Auktionsprovision		700 —	50 67	
Stadskällarrättigheter		775 —	— —	172 92
Biljardafgifter		224 —	— —	160 —
Bouppteckningsprocenter		30,000 —	— —	9,994 83
Kollektmedel		200 —	— —	68 99
Sakören		3,000 —	— —	70 63
Böter för försummad betalning af Kronoutskylder		1,500 —	30 48	
Diverse böter		200 —	— —	465 —
Arrende för Gammelstadskvarnen		3,000 —	— —	
Fattigafgifter af i Ryssland vistande personer		1,800 —	259 93	
Börsprovision		50 —	— —	24 05
6. Diverse.				
Personel fattigafgift		18,000 —	— —	3,700 —
Sjukvård i kommunala sjukhuset		1,400 —	593 45	
Fattigvårdens diverse inkomster		5,050 —	— —	2,410 92
Folkskolans elevafgifter		4,500 —	— —	84 95
Folkskolans försålda handarbeten		400 —	— —	108 51
Boklån		1,000 —	398 05	
Hundskatt		3,500 —	— —	1,384 —
Afgifter från klosetterna		1,200 —	— —	2,258 07
D:o för spillningsafstjelpning		500 —	— —	153 25
Bidrag till brandverket af ryska teatern och ryska Alexanders gymnasium		490 —	— —	
Ersatta inqvarteringskostnader		298,567 —	50,744 61	
Statsbidrag.				
Till folkskolorna		52,000 —	— —	
” polisinrättningen		84,000 —	— —	
” Gatubelysningen		12,000 —	— —	
” Brandverket		8,210 —	— —	
Bränvinsskatten		7,805 23	7,176 47	
8. Vattenledningen				
Vattenkonsumtionsafgiften		183,300 —	— —	11,692 84
9. Uttaxering.				
Kommunala utskylder		613,165 11	— —	622 91
Extra inkomster, ej observerade i budgeten.				
Brunnsparkens chausséeunderhålls fond.		— —	— —	3,944 64
Diverse räntor		— —	— —	1,199 72
	Transport	2,601,351 85	63,994 82	987,571 37

Transport	2,601,351	85	63,994	82	987,571	37
Hyra för fiskförsäljningsplatser	—	—	—	—	2,268	—
Oanvända beloppet af anslaget för inköp af en brandstege	—	—	—	—	272	08
Afkortning å uttaxerade Landtdagskostnader, ersatt	—	—	—	—	469	76
Försäljningspriset för byggnaderna å f. d. Röö'ska gården samt gamla Hamnkontorsbyggnaden	—	—	—	—	275	—
Förslitna lösören, försålda	—	—	—	—	263	13
På förskotterade lånemedelskonto öfverföres tidigare använda	—	—	—	—	24,497	35
samt vattenledningens utvidgningar i årets budget	1,500	—	—	—	—	—
<i>Fmç.</i>	2,602,851	85	63,994	82	1,015,616	69
Till utgiftssidan öfverföres: „Brist å beräknade inkomster“	—	—	63,994	82	—	—
Till Utgifts och Inkomstskontot öfverföres: Öfverskott å beräknade inkomster	1,015,616	69	—	—	1,015,616	69
<i>Fmç.</i>	3,618,468	54	—	—	—	—
Tillkommer besparing i anslag.	144,296	64	—	—	—	—
<i>Fmç.</i>	3,762,765	18	—	—	—	—

Utgifter.	Utgifters och Inkomsters Konto.		Extra Utgifters och Inkomsters Konto.			
	Anslag enl. budget.		Anslaget öfverskridet.		Besparing å Anslaget.	
	<i>Fmç.</i>	<i>74.</i>	<i>Fmç.</i>	<i>74.</i>	<i>Fmç.</i>	<i>74.</i>
1. Stadens skulder.						
Å lånet för stadens reglering, amortering	5,288	—				
Å lånet för Chausséerna, amortering . . .	3,844	96				
ränta	1,655	04				
Å lånet för Folkskolehuset vid Annegatan, amortering	4,020	29				
ränta	1,979	71				
Å chausséobligationerna, amortering . . .	5,000	—				
ränta	3,960	—				
Å vattenledningslånet af år 1876, amortering	13,000	—				
ränta	74,055	—				
Transport	112,803	—	—	—	—	—

Transport	833,958 05	14,025 89	15,942 50
7. Sundhets- och sjukvården.			
Helsovårdsnämnden och läkarepersonalen	16,000 —	1,959 96	
Kommunala sjukhuset, underhåll	13,198 —	— —	311 63
Undersökningsstation för livsmedel, underhåll	5,580 —	— —	527 78
Helsopolisen och desinfektionsinrättningen	7,400 —	— —	1,311 18
8. Fattigvården.			
Aflöningar	13,480 —	— —	755 17
Hyra och städning	960 —	— —	12 —
Ständiga understöd	54,000 —	3,884 59	
Tillfälliga understöd	7,660 —	— —	745 —
Beklädnadskostnader	4,800 —	— 18	
Kosthållning	21,000 —	— —	5,695 45
Sjuk- och dårvård	14,500 —	— —	1,117 —
Läkemedel	3,000 —	648 53	
Inventarier	1,000 —	— —	111 59
Eldningsämnen	3,500 —	— —	318 25
Stallet	900 —	— —	578 25
Remontarbeten	2,535 —	314 47	
Diverse- och oförutsedda behof samt telefonledning	5,880 —	231 55	
9. Undervisningsväsendet.			
Navigationsskolan	2,800 —	— —	— 40
Realskolan: hyra och hyresmedel	10,500 —		
eldnings- och lysningsämnen	850 —	211 —	
inventarier och diverse	1,000 —	352 86	
Handverksskolor	12,154 —		
Handelsinstitutet	3,375 —	— —	125 —
Slöjdskola, Fröken Vera Hjelts	1,500 —		
Folkskolorna, aflöningar	181,990 58	— —	325 02
matrikelförning	500 —		
fortsättningskola för gossar o. flickor	1,200 —		
hyror och hyresmedel	15,100 —		886 67
undervisningsmaterial	5,300 —	2,403 83	
material för handarbeten	3,300 —	— —	1,106 49
möbel	4,000 —	248 94	
eldningsämnen	7,500 —	— —	346 30
belysning	9,368 —	— —	1,086 50
beklädnad för medellösa elever	4,500 —	— —	1,028 90
renhållning	5,000 —	— —	451 62
underhåll och reparationskostnader för gårdarne	7,000 —	— —	562 79
Transport	1,286,288 63	24,281 80	33,345 49

Transport	1,286,288	63	24,281	80	33,345	49
skolbibliotek*	200	—	—	—	—	—
bidrag till lärarepersonalens pensionering	1,200	—	—	—	—	—
Folkbiblioteket och Läsesalen	16,090	—	2,893	63	—	—
Folkeliga föredrag, anslag åt arbetarföreningen	1,500	—	—	—	—	—
10. Allmänna onera.						
Skjutshållning	3,800	—	—	—	—	—
Kronoutlagor	629	04	—	—	—	1 95
Utskylder till Helsinge kommun	80	—	—	—	—	—
Inkvarteringskostnader	301,567	—	—	—	53,853	51
Inkvarteringsnämnden	8,100	—	—	—	—	—
11. Vattenledningen.						
Förvaltning och drift	14,800	—	4,791	85	—	—
Remont af byggnader o. öfrigt underhåll	6,450	—	6,521	18	—	—
Remont af filterbassinen	600	—	589	06	—	—
Tvättning och komplettering af sanden i en filterafdelning	1,500	—	1,335	30	—	—
Flyttning af elektriska vattenståndmätaren	300	—	—	—	—	—
Underhåll af densamma	200	—	—	—	—	—
Inköp af vattenmätare	7,000	—	743	01	—	—
Reparation och justering af vattenmätare	700	—	885	35	—	—
Förbindning af rörledningarna under Unions och Trädgårdsgatorna	1,500	—	395	70	—	—
Diverse mindre arbeten	4,900	—	—	—	968	03
12. Allmänna arbeten.						
Remont och målning af badhuset i Brunns- parken	3,800	—	752	79	—	—
Ombyggnad af uthusen vid Brunns huset	2,000	—	—	—	—	1 32
Införande af vattenledning i Brunns huset	2,200	—	182	25	—	—
Underhåll af hus och byggnader	13,000	—	8,743	96	—	—
Uppförandet af desinfektionshus	22,500	—	—	—	—	2 04
D:o af stall och landningsbrygga vid Gam- melstadsqvarnen	440	—	—	—	—	1 90
D:o af allmänt afträde i teateresplanaden	6,000	—	—	—	—	—
<hr/>						
Omläggning af Norra Magasinsgatan	2,700	—	1,117	46	—	—
D:o af öppna platsen framför kokhuset	10,540	—	631	76	—	—
Underhåll af gator och allmänna platser	15,000	—	—	—	8,510	78
Nyläggning af Bangatan	6,100	—	1,600	25	—	—
Transport	1,741,684	67	55,465	35	96,685	02

	Transport	1,741,684 67	55,465 35	96,685 02
Nyläggning af Abrahamsgatan		2,250 —		
D:o af Rödbergsgatan		2,800 —	—	417 68
Makadamisering af Parkgatan		12,200 —	2,646 46	
—————				
Utfallsdiket å de s. k. Jansonska odlingarne		4,800 —		
Upprensning och fördjupning af afloppsdi-				
ket från Fattiggården		1,520 —	—	336 65
Sänkning af kloakmynningarna vid norra				
kajen		2,400 —	—	1,365 87
Underhåll af kanaler och afloppsdiken . .		2,000 —	10,382 25	
Kanal under Mariegatan		2,660 —	218 18	
D:o " Stora Robertsgatan		4,570 —	527 04	
D:o " Vladimirsgatan		3,800 —	—	1,064 62
D:o " Fabiansgatan		3,000 —	—	57 69
D:o " Vestra kajen		4,800 —	—	2,823 26
D:o " Andrégatan		4,000 —	2,125 76	
D:o " Boulevardsgatan		10,180 —	—	2,004 89
D:o från Åbo kasern till Vestra chaussén		5,700 —	288 08	
D:o under Norra Sandvikskajen		8,800 —	5,668 23	
—————				
Remont och nytt brolock å långa bron . .		3,300 —	67 06	
Remont af makadamiseringen i Brunnspar-				
kens stora allée*)		1,600 —		
Underhåll af allmänna vägar		6,000 —	171 19	
Chausserad väg längs Brunsparkens syd-				
vestra strand		16,350 —		
—————				
Gångbana längs vestra chausséen		8,000 —		
Underhåll af körbanor, vaktstugor, m. m.		12,000 —	680 07	
—————				
Stenläggning af Norra kajarmen i S. hamnen	*)	3,500 —		
Höjning af brolocket öfver infarten till båt-				
hamnen å Magasinskajen		600 —		
Anbringande af trappsteg i sluphamnen . .		450 —	—	25 40
Iståndsättande af kajen i fiskarhamnen . .		6,000 —	1,085 57	
Underhåll af kajer, bojar, m. m.		8,000 —	—	2,846 74
Utvidgning af vestra lastningsbron i Sörnäs		15,000 —	—	51 38
Planering af ballastplatsen i Sörnäs . . .		2,100 —	—	
Nya bojar i hamnarne		4,400 —	—	1,852 90
—————				
Transport		1,904,464 67	79,325 24	109,532 10

Transport	1,904,464 67	79,325 24	109,532 10
Remont och underhåll af brunnar	2,000 —	— —	1,568 31
Underhåll af stadens planteringar	24,500 —	— —	2,743 16
Renhållningsväsendet	6,400 —	— —	1,366 67
Renhållning af latriner och pissoirer . . .	3,700 —	472 98	
D:o af hamnar och kajer	1,500 —	— —	283 —
D:o af allmänna platser	12,300 —		
Uppställande af en pissoir i Kapellesplanaden	1,000 —		
Inköp och remont af arbetsredskap	5,000 —	105 98	
Underhåll af tvättbryggor, vedmått etc. samt oförutsedda utgifter	4,000 —	414 68	
13. Pensioner	4,806 67	— —	499 99
14. Diverse.			
Taxerings och Pröfningsnämnden	2,500 —	— —	78 21
Revision af stadens räkenskaper	2,100 —		
Eldnings- och lysningsämnen	8,000 —	— —	2,910 87
Anslag för signalering af middagstimmen och stormvarningstelegram	550 —		
Brandstodsafgifter	6,000 —	599 31	
Arvode åt mantalsskrifvaren för tillägg till mantalslängden	100 —		
Bidrag till Finska trädgårdsföreningen . . .	1,000 —		
Register till vallängden	900 —		
Anslag till juridiskt biträde åt obemedlade . . .	2,500 —	— —	— 04
D:o till arbetshuset för fattiga barn . . .	1,200 —		
D:o till fängelseföreningens skyddsherberge	600 —		
Anslag för afsyning af hyrkuskarnes droschor och slädor*)	250 —	— —	250 —
Inventarier till särskilda stadens hus	3,000 —	— —	138 30
Möbel till stadsfullmäktiges rum	6,000 —		
Afkortning å uttaxerade medel m. m. . . .	40,000 —	1,954 65	
Transport	2,044,371 34	82,872 84	119,370 65

	Transport	2,044,371 34	82,872 84	119,370 65
<i>Stadsfullmäktiges dispositionsmedel.</i>				
Anslag för brandklockor i hörnet af Båtsmans och Timmermansgatorna samt Diakonissanstalten	*) 800: —			
Hundskattens omkostnader	25: —	—	126 05	
Gratifikation åt rådman A. F. Liljeros' barn	800: —			
Provisoriskt vattenuppföringsverk i Gammelstaden	15,000: —			
Afönande af förstärkt personal i Folkbiblioteket	400: —			
Inrättande af nytt lärum i Folkbiblioteket	1,500: —			
Inredning af proviantmagasinet till tull och packhus, tillskottsanslag	10,000: —			
Inredning af 2:ne rum i varuskjulet invid vestra kajen	1,000: —	—	—	237 07
Bidrag åt arbetshuset för fattiga barn	1,000: —			
Anslag åt folkskolläraren K. Vihlman	250: —			
Gratifikation åt enkan A. Holmström	300: —			
D:o åt vaktqvinnan M. S. Tallbergs barn	200: —			
Uppförande af afträde i teateresplanaden, tillskottsanslag	4,000: —			
Organisationskostnader för asylen för vanartade barn i Lojo	300: —			
Understöd åt värnepl. J. E. Lindbergs och V. Bendtssons hustru och barn	225: —			
Ersättning åt restauratör Kämp för särskilda inventarier	500: —			
Understöd åt brandkonstapeln K. F. Uhmberg	66: 67			
Uppköp af en häst för brandverket	450: —	—	—	100 —
Införande af vattenledning till Desinfektionshuset	665: —			
Extra biträde vid Drättselkontoret	300: —			
Reseunderstöd åt brandmäst. Vasenius	400: —			
Transport		2,044,371 34	82,998 89	119,707 72

	Transport	2,044,371 34	82,998 89	119,707 72
Lönetskott åt poliskonstapeln K. V. Åberg	100:—			
Inköp af en häst för polisinrätt- ningen	190:—			
Ett års lön åt afgångne vågmäs- taren V. Ohberg	2,400:—			
Ersättning för från Böhle hem- man exproprierad mark	2,666: 67			
Bidrag till pensionering af folk- skollärarepersonalen	2,270:—			
Ersättning åt nykterhetsförenin- gen „Eos“	2,800:—			
	48,608: 34	70,000 —	—	21,391 66
<i>Från föregående år balancerande arbeten.</i>				
Underhåll och remont af stadens hus i Brunnsparken	—	—	136 55	
Trottoirer utanför folkskolehuset	—	—	—	1,067 60
Stenläggning af Vladimirsgatan genom Hen- riksesplanaden	—	—	88 84	
Utarbetande af plan till Brunnsparken . .	—	—	—	948 56
Muddringsarbetet i södra hamnen	—	—	80 51	
Landgången och fasta bockar vid Brobergs- kajen	—	—	994 70	
Inredning af proviantmagasinet till tull och packhus	—	—	3,156 02	
Inventarier till rådhuset	—	—	—	1,050 10
Kommunens sjukhus, vatten och aflöpsled- ning	—	—	—	45 80
Provisoriskt vattenuppfodringsverk i Gam- melstaden	—	—	4,336 92	
Inredning i rådhuset af en klosett för fångar	—	—	—	85 20
<i>Utan anslag bestridda utgifter.</i>				
Mätningar och uppgörande af karta öfver villorna vid vstra chausséerna	—	—	3,260 70	
Muddringsarbetet i Sörnäs	—	—	310 90	
Restituerade utskylder	—	—	2,705 34	
Inköp af gården och tomten N:o 5 quart. Örnen	—	—	132,000 —	
Kostnader för gatuspolning	—	—	370 43	
D:o för undersökning angående järnväg till Skatudden	—	—	1,223 04	
Regleringsarbeten enligt 1887 års stadsplan	—	—	272,288 30	
	<i>Inf.</i>	2,114,371 34	503,951 14	144,296 64

	Transport	2,114,371	34	503,951	14	144,296	64
Till inkomstsidan öfverföres:							
Besparing å anslag		—	—	—	—	144,296	64
Till Utgifters och Inkomsters Konto öfverföres: öfverskridna anslag		503,951	14	503,951	14		
	<i>Samt</i>	2,618,322	48	—	—	—	—
Tillkommer: Brist å beräknade inkomster .		63,994	82				
	<i>Samt</i>	2,682,317	30				
Behållning till år 1889		1,080,447	88				
	<i>Samt</i>	3,762,765	18				

*) Anslaget ej användt under detta år.

Öfver Helsingfors stads kassas ställning den 31 December
1888 har Drätselkontoret uppgjort följande tablå:

	<i>Fmf.</i>	<i>ni.</i>	<i>Fmf.</i>	<i>ni.</i>
Aktiva.				
Kassa	—	—	9,767	31
Obligationer	—	—	60,007	—
Arrendetomtlösen	—	—	435,235	05
Tomtlösen å Brunnsparksområdet	—	—	171,354	37
Inlösen af byggnaderna å holmen „Knekten“	—	—	6,366	27
Byggnadsmaterialier	—	—	42,280	15
Förskotterade lånemedel	—	—	857,896	—
Förskotterade inqvarteringskostnader	—	—	2,287	13
Trafikkontorets uppbörds Konto	—	—	444	15
Olyftade Statsbidrag.				
Inqvarteringskostnader	—	—	122,641	19
Förskotter mot redovisningsskyldighet.				
Emil af Forselles		70		
J. Sillman	550	—		
M. Henelius	550	—		
G. A. Vendell	588	72		
Lars Homén	31	30		
Ossian Aschan		67		
C. Qvist		33		
E. Åberg	11	30		
G. Tallgren	110	78		
Edvard Loo	113	67		
Vilh. Malmberg	1,155	86	3,113	33
Diverse fordringar.				
Finska Vetenskaps societeten	166	67		
Förskotters Konto	821	80		
Arbetarnes i Helsingfors Byggnadsaktiebolag	927	54		
Asylen för vanartade barn i Lojo	400	—	2,316	01
Utestående rester.				
Chausséarrende	7,535	—		
1888 års Tolagsmedel	574	59		
Auktionsprovision	172	91		
Kollektmedel	268	99		
Arrende för Gammelstadsqvarnen	375	—		
Börsprovision	74	05		
Transport	9,000	54	1,713,707	96

	Transport	9,000	54	1,713,707	96
Legosängsavgifter		806	55		
1888 års Vattenkonsumtionsavgifter		55,783	13		
Diverse rester		70,672	06	136,262	28
Netto gäld		—	—	3,177,192	33
	<i>Smf.</i>	—	—	5,027,162	57
Passiva.					
Lån af Statsverket.					
Lånet för stadens reglering af 1812.		41,856	—		
Lånet för chausséebyggnaden af 1863		37,531	10		
Lånet för Folkskolehuset vid Annegatan		35,573	98	114,961	08
Obligationslån.					
Chausséeobligationslånet af år 1865.		110,000	—		
Vattenledningslånet af år 1876		1,477,375	—		
Nybyggnads och Regleringslånet af år 1882		1,480,072	50	3,067,447	50
Utelöpande kuponger.					
Chaussée lånekuponger		230	40		
Vattenlednings lånekuponger		2,917	50		
Nybyggnads och Regleringslånets kuponger		3,723	75	6,871	65
Olyftade anslag.					
Folkskolornas skolbiblioteks förökande och underhåll		200	—		
Folkskolornas fortsättningsskolor för gossar och flickor		450	—		
Uppförande af allmänt afträde i teateresplanaden		4,806	73		
Nyläggning af Abrahamsgatan		2,007	68		
Utfallsdike å de s. k. Jansonska odlingarne		1,275	16		
Remont af makadamiseringen i Brunnssparkens stora allée		1,600	—		
Gångbana längs vestra Chausséen		885	89		
Chausserad väg längs Brunnssparkens sydvestra strand		6,219	60		
Stenläggning af norra kajarmen i södra hamnen		3,500	—		
Planering af ballastplatsen i Sörnäs		936	28		
Uppställande af en pissoir i Kapellesplanaden		302	83		
Anslag för stormvarningstelegram		250	—		
Folkskolornas grundfond för ett skolbibliotek		600	—		
Stenläggning af Vestra Henriksgatan		3,260	30		
Grusning af lekplatsen och uppförande af hägnad kring folkskolehuset vid Annegatan		1,651	12		
Anslag för torrläggning af villalotterna N:o 18 och 20 å lägenheten Ås		150	—		
Aflopskanal inom Brunnssparkens östra område		21,307	62		
	Transport	49,403	21	3,189,280	23

	Transport	49,403	21	3,189,280	23
Saluhallen		124,232	37		
Anslag för tillbyggnader samt uppförande af en arbetsinrättning å stadens fattiggård		116,060	—		
Anslag åt kapellmästar R. Kajanus		5,714	29		
Anslag till en asyl för drinkare		2,500	—		
Anslag för tvenne elektriska brandklockor i hörnet af Båtsmans och Timmermansgatorna samt vid Diakonissanstalten		800	—	298,709	87
Förskottsinsbetalningar.					
Arrendemedel		1,096	59		
Hundskatt		580	—		
Uttaxerade Landtdagskostnader		742	51	2,419	10
Diverse kreditorer.					
Chausséelånets amorteringsfond		13,690	—		
Realskolans hus nybyggnads Konto		177,700	—		
Inlösen af Brunnsparken		14,255	44		
Vanhäfd å Mejlans		1,141	20		
1888 års oliqviderade räkningar		141,033	35		
Söndagsskolan		320	48		
S. Smirnoff		3,468	05		
J. Lindén		6	19		
Th. Croll		1,600	—		
Leon. von Pfaler		617	51		
A. H. Kivekäs		173	27		
Kassa Kreditiv i Vasa aktiebank		102,300	—	456,305	49
Behållning till år 1889		—	—	1,080,447	88
Summa <i>Smc</i>		—	—	5,027,162	57

Under granskningen af räkenskaperna har det fäst vår uppmärksamhet att statens anslag till folkskolorna och polisinsrättningen för fjärde kvartalet 1887 icke blifvit lyftade förrän i juni månad 1888.

Inventeringslängden öfver stadens lösegendom och protokollet öfver inventeringen af stadens kassa hafva blifvit oss företedde och framgick ur den förra att granskningen af densamma blifvit slutförd den 10 april detta år.

De smärre misstag, som i räkenskaperna påträffats, hafva af vederbörande redogörare blifvit rättade.

Att stadens räkenskaper blifvit förda med ordning och noggranhet äfvensom att stadens drätsel handhafts med tillbörlig omtanke, är det oss ett nöje att intyga.

Helsingfors den 10 maj 1889.

Gerh. Henrikson.
Emil W. Stråhlman.

Ö. G. Westling.
Lennart Nyberg.

Ernst Nordström.
Oskar Hakulin.

Berättelse om förvaltningen under år 1888 af Helsingfors stads vattenledningslån af år 1876.

Jämlikt Kejslerliga Senatens resolution af den 17 Maj 1876 rörande det af Helsingfors stad upptagna 5 % lån för inlösen af vattenledningen få undertecknade, revisorer af Helsingfors stads räkenskaper för år 1888, afgifva följande redovisning för lånets förvaltning under nämnda år.

Den 1 November utlottades följande obligationer till ett sammanlagdt belopp af Fmk 13,700: —.

Litt. A à 1,000 mark: N:ris 22, 335, 356 och 442.

Litt. B à 500 mark N:ris 52, 295, 347, 498, 681, 804, 837, 995, 1079, 1081, 1100, 1148 och 1336.

Litt. C à 200 mark N:ris 82, 99, 225, 540, 565, 615, 658, 668, 870, 976, 1005, 1061, 1112, 1177, 1194 och 1204.

Stadens ansvarssumma för utfärdade obligationer utgjorde ul-

timo December 1887 *Fmk* 1,491,500: —

År 1888 inlöstes:

utlottade obligationer till ett belopp af *Fmk* 14,100: —

kuponger till förfallna obligationer. *Fmk* 25: — *Fmk* 14,125: —

Ansvarssumma för utelöpande obligationer ultimo December 1888 *Fmk* 1,477,375: —

Af förfallna obligationskuponger funnos ultimo december 1887

utelöpande sammanräknadt *Fmk* 4,375: —

År 1888 till inlösen förfallna kuponger *Fmk* 74,202: 50

Fmk 78,577: 50

År 1888 inlösta kuponger *Fmk* 75,660: —

Utelöpande förfallna kuponger ultimo December 1888. *Fmk* 2,917: 50

Samtliga till lånet hörande år 1888 inlösta kuponger blefvo af oss uppräknade och insatta i ett konvolut, som, försegladt och med påteckning om innehållet, öfverlämnades till Drätselkammaren att förvaras.

Bokföringen och förvaltningen af lånet har icke gifvit anledning till någon anmärkning. Helsingfors den 10 Maj 1889.

Gerh. Henriksson.
Ernst Nordström.
Lennart Nyberg.

Ö. G. Westling.
Emil W. Stråhlman.
Oskar Hakulin.

Berättelse om förvaltningen under år 1888 af Helsingfors stads nybyggnads- och regleringslån af år 1882.

Jämlikt Kejsrerliga Senatens resolution af den 4 Augusti 1882 rörande det af Helsingfors stad upptagna $4\frac{1}{2}\%$ lån för nybyggnads- och regleringsarbeten få under-tecknade, revisorer af Helsingfors stads räkenskaper för år 1888, afgifva följande redogörelse öfver förvaltningen af nämnda lån år 1888.

Den 1 November utlottades följande obligationer till ett sammanlagdt belopp af Fmk 29,000: —.

Litt. A å 3,000 mark N:ris 40, 67 och 122.

Litt. B å 1,000 mark N:ris 29, 91, 220, 236, 259, 425, 529, 566, 590, 648, 680 och 684.

Litt. C å 500 mark N:ris 15, 47, 114, 229, 230, 241, 261, 324, 349, 364, 394, 497, 559, 612, 661 och 796.

Stadens ansvarssumma för utfärdade obligationer utgjorde ultimo

December 1887 *Fmk* 1,504,718: 75

År 1888 inlöstes:

utlottade obligationer till ett belopp af *Fmk* 24,331: 25

kuponger till förut förfallna obligationer " 315: — " 24,646: 25

Ansvarssumma för utelöpande obligationer ultimo December 1888 *Fmk* 1,480,072: 50

Af förfallna obligationskuponger funnos ultimo December

1887 utelöpande sammanräknadt " 2,677: 50

År 1888 till inlösen förfallna kuponger " 66,780: —

Fmk 69,457: 50

År 1888 inlösta kuponger " 65,733: 75

Utelöpande förfallna kuponger ultimo December 1888 *Fmk* 3,723: 75

Samtliga till lånet hörande år 1888 inlösta kuponger blefvo af oss uppräknade och insatta i ett konvolut, som, försegladt och med påteckning om innehållet, öfverlämnades till Drätselkammaren att förvaras.

Bokföringen och förvaltningen af lånet har icke gifvit anledning till någon anmärkning. Helsingfors den 10 Maj 1889.

Gerh. Henrikson.
Ernst Nordström.
Lennart Nyberg.

Ö. G. Westling.
Emil W. Strålman.
Oskar Hakulin.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 17 Maj 1889.

Till Magistraten i Helsingfors.

№ 118.

Medels remiss af den 6 innevarande Maj har Magistraten till Drättselkammaren öfversändt de för granskning af stadens räkenskaper för sistlidet år utsedde revisorernes berättelse, med anmodan till Kammaren att till Magistraten inkomma med förklaring i anledning af revisorernes anmärkning om att statsbidragen för 1887 års fjerde kvartal till folkskolornas och polisinrättningens underhåll icke blifvit lyftade förr än i Juni månad 1888.

Med anledning häraf har Kammaren äran meddela att ifrågavarande dröjsmål var föranledt af den genom ombyte af ordförande för Kammaren förorsakade rubbningen i förvaltningens kontinuitet, i följd hvaraf det missförstånd uppstod att, då requisition å ifrågavarande statsbidrag gjordes i början af år 1888, denna requisition gälde det löpande årets första kvartal, ehuru anslaget för 1887 års sista kvartal då ännu var olyftadt och först, sedan Drättselkontoret anmält om förhållandet, requirerades i sammanhang med bidraget för 1888 års andra kvartal.

Remisshandlingarne biläggas härjemte.

På Drättselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

Utskottsbetänkande rörande förslag till ny stadga för fiskes idkande i Helsingfors stad underlydande fiskevatten.

I anledning af Magistratens i staden uti skrifvelse af den 3 April 1889 gjorda framställning därom att de af Guvernören i Nylands län genom resolution af den 25 Juni 1861 fastställda „Stadgar ländande till efter rättelse i afseende å idkande af fiske uppå det Helsingfors stad underlydande fiskevatten“ borde omarbetas, emedan dessa stadgar i flera afseenden måste anses föråldrade samt särskildt de i 4 § af desamma intagna ansvarsbestämningarna, alltsedan utfärdandet af Kejsrerliga Fiskeristadgan den 4 December 1865, icke vidare äro giltiga, hafva Stadsfullmäktige vid sammanträde den 9 i sagde April månad ått ett af undertecknade sammansatt utskott öfverlemnadt att uppgöra förslag till nya stadganden i förenämndt afseende.

Af förekommen anledning hafva Fullmäktige emellertid i sammanhang härmed beslutit att utfärda förbud emot begagnande i stadens fiskevatten af storryssa eller sådan som är längre än 12 fot och högre än 5 fot samt försedd med längre gärde än 20 fot. Och efter det Magistraten jämte skrifvelse af den 4 Maj insändt en af fiskarene Johan och Frans Karlsson till Magistraten ingifven, till Stadsfullmäktige stäld skrift, däri bemäde personer på upptagna skäl anhållit att ått dem, som under en följd af år idkat fiske i det staden underlydanda fiskevatten i den så kallade Gammelstadsviken samt därvid, utom egentlig stor- eller bomryssa, begagnat så kallade bågryssjor, hvilka äro 7 fot höga, 19 fot långa och försedda med 37½ fots gärde, måtte meddelas tillstånd att fortfarande använda dylika ryssjor eller, ifall sådant icke kunde medgifvas, ryssjor hvilka äro 5 fot höga, 19 fot långa och försedda med 30 fots gärde, har jämväl ifrågavarande ansökning af Stadsfullmäktige hänskjutits till utskottets handläggning.

Själffva grundprincipen för fiskets ordnande i stadens fiskevatten har inom utskottet framkallat meningsskiljaktighet.

Det enklaste och rationellaste sättet för sakens utredande erbjuder sig visserligen i ått, såsom äfven i en del af Finlands städer redan torde hafva skett, utarrendera hela stadens fiskevattensområde. Enligt all sannolikhet komme inkomsten från denna stadens egendom ått därigenom höjas, hvarjämte kontrollen öfver fiskestadgar- nas efterlefnad och afgifternas erläggande blefve lättare.

Af flera skäl har utskottets majoritet emellertid stannat i en motsatt åsikt och funnit det nuvarande systemet böra i hufvudsak bibehållas. Det är väl sant ått den penningevinst staden skördar af densamma underlydande vidsträktta fiskevatten är ringa, under sistlidna år belöpande sig till 684 mark och för innevarande år intill närvarande tid till 730 mark. Men, oafsedt den omständigheten ått detta fiskevatten

i själfva värdet icke är synnerligen gifvande och att de erbjudande arrendebeloppen sålunda icke skulle blifva absolut talande för frågans lösning till förmån för utarrendering, har utskottet ansett sig böra betrakta frågan så att säga från humanitetssynpunkt gentemot stadens mindre bemedlade invånare. Denna del af befolkningen, hvars kraf på uppfriskande och tillika med nytta förenadt nöje staden icke alltid, då tillfälle erbjudit sig, kunnat tillgodose, blefve genom utarrenderingen af fiskevattnet ytterligare beröfvad en nästan häfdvunnen rättighet. Vid granskning af uppbördsjournalen för fiskevattensafgifter under de senaste åren finner man att antalet personer, som tillöst sig bricker för fiskes idkande uppgått till inemot 170 à 180. Af dessa äro flertalet icke yrkesfiskare, utan tillhöra den mindre bemedlade klassen, som under hel- och fridagar kan genom fiske skaffa sig rekreation och någon måltid mat. Endast mete, som i all händelse kunde lemnas fritt för enivar, skulle i stadens fiskfattiga vatten icke ersätta den nytta som desse fiskare tillika draga af sin uppfriskande sysselsättning. — Genom lämpliga bestämningar kan den fara, som förefinnes deri att fiskevattnet får disponeras af så stort antal personer, lätt förebyggas. Det har äfven ingått i utskottets plan att uppmuntra fiskesätt, som icke utöda fisken samt att stäffa motsatta metoder, synnerligast från yrkesfiskarenes sida. Att inskränka endera totalantalet af fiskbragder eller det antal enivar fiskare finge begagna har utskottet icke, för närvarande åtminstone, funnit skäl till. Antalet bragder utgjorde 1888: 870 ryssjor, 60 nät, 41 långrefvar och 2 notar samt 1889: 880 ryssjor, 80 nät, 55 långrefvar och 1 not.

I allt fall har utskottet ansett afgiften för fiskerättigheten kunna höjas, isynnerhet för redskap med hvilka uteslutande yrkesfiske bedrivs. Därigenom motväges äfven till en del inkastet om den obetydliga afkomsten från fiskevattnet. Endast för krokfiske, hvilket utskottet funnit böra uppmuntras, har enahanda afgift som härintills bibehållits, dock med inskränkning af antalet krok.

Ett undantag till förmån för arrendeprincipen har utskottet likväl funnit billigheten påfordra. Arrendatorer af staden underlydande arrende- och villaområden kunna genom det nuvarande systemet utsättas för känbara obehag. Det torde därföre vara skäligt bereda dem tillfälle att, där de så önska, tillösa sig rättighet att med andras uteslutande begagna det fiskevatten, som ligger under deras landområde. Denna förmån borde dock uppvägas af en något höjd afgift. Dylika jordinnehafvares intresse torde vara tillräckligt tillgodosedt därest dem beviljas dispositionsrätt till ett vattenområde sträckande sig 50 meter ut från deras strand, på ställen der vattenbredden sådant tillåter och där innehafvares till på motsatt sida om vattnet belägna strand därigenom icke kränkes. Vid det utskottet föreslagit en arrendeavgift till belopp af 15 à 20 mark per 100 meter strandlängd, har detta skett efter sådan grund att i vattnet kunde utläggas minst 3 par ryssjor, för hvilka den bestämda afgiften sålunda komme att något höjas.

Beträffande frågan om användande af s. k. stor- eller bomryssjor, har erfarenheten utvisat att desamma utau att utöda fisken kunna nyttjas i större öppna fjärdar

och utåt hafvet, men deremot böra banlysas från inre vatten. Utskottet har därför föreslagit en gräns, hufvudsakligen i öfverensstämmelse med begränsningslinierna i § 3 af de äldre stadgarna, inom hvilken fiske såväl med not och sköt som ock med storryssja icke må tillåtas. Jämte det Stadsfullmäktiges ofvan refererade beslut angående ryssjornas storlek sålunda hvad de yttre vattnen vidkommer torde upphävas, har utskottet ansett en modifikation af beslutet jämväl hvad de inre vattnen rör böra medgifvas. En ryssja af 5 fots höjd och endast 12 fots längd blir ovilkorligen för brant och nästan obrukbar för sitt ändamål. Utskottet har af sådan anledning föreslagit ett maximum af 19 fot i längd jämte af Fullmäktige antagna 5 fot i höjd. Af samma omtanke om fiskets möjlighet, och äfven härutinnan med den fasta tillförsikt att fisket härigenom icke skall blifva ödande, föranledes utskottets förslag att gärdet för parryssjor må göras 20 fot för hvardera, men för ensam stående ryssja 30 fot långt, hvarvid dock gärdets höjd lika litet som ryssjornas bör få öfverstiga 5 fot. Däremot har utskottet, i öfverensstämmelse med hvad i Esbo och Kyrkslätt socknar är stadgadt, ansett sig böra föreslå en inskränkning af nätens höjd till 5 fot inom de inre vattnen.

Under beaktande af därom ingående föreskrift i § 28 af Kejsarliga Fiskeristadgan har utskottet, där sig göra låtit, sökt ställa nu föreslagna stadganden i konformitet med gällande stadgar för fiskes idkande i Helsinge kommun, hvilka faststälts den 11 Augusti 1879.

Några skiljaktigheter må härvid anmärkas.

I §§ 4 och 6 har utskottet funnit skäl bibehålla 1 tums maskor, såsom mindre fisködande än i Helsinge tillåtna om $\frac{3}{4}$ tum.

Emedan någon fisklek i allmänhet ej eger rum i stadens fiskevatten, hafva andra än de i §§ 7, 9 och 11 ingående stadganden om fiskens fredande under lektiden ansetts öfverflödiga. Siken, som leker i Vanda ås mynning, är uti förstsagda § ihågkommen. Att freda laxen leder icke till något gagn så länge densamma ej kan gå upp i Vanda å. Staden åter har för sin del ingen anledning att inrätta laxtrappa i åmynningen, emedan nyttan af denna komme hufvudsakligen Helsinge kommun till godo.

I öfverensstämmelse med principen om fiskens skyddande i de inre vattnen vore det däremot med verklig fördel förenadt om, genom „fiskeriförening“ med Helsinge kommun, i Gammelstadsviken all notdrägt samt fiske med storryssjor och skötar äfvensom i Vanda ås mynning och Gammelstadsvikens inre bassäng under sikens lektid allt slags fiske kunde förbjudas.

För att vinna kraftig kontroll öfver efterlefnaden af stadgarna har utskottet, i enlighet med § 25 i allmänna fiskeristadgan, föreslagit tillsättande af tvänne fiskeritillsyningsmän. Det torde kunna förutsättas att pålitliga personer, i betraktande af dem tillfallande bötes- och beslagareandel, stå att erhållas för c:a 100 marks årlig aflöning.

Vid efterforskning å länelandtmäterikontoret har erfarits att gränserne för

stadens fiskevatten äro riktigt upptagna i den af C. Reuter år 1869 uppgjorda plankarta öfver Helsingfors stad. För att göra allmänheten förtrogen med dessa gränser borde en enkel karta öfver området åtfölja stadgarna. Någon beskrifning lärer däremot i detta fall knappast vara af nöden.

Hänvisande till det förestående, föreslår utskottet:

att Stadsfullmäktige måtte antaga och till stadfästelse befordra bilagda förslag till stadga för fiskes idkande i Helsingfors stad underlydande fiskevatten;

att till den fastställda stadgan bleyre, då densamma till tryck befordras, fogad en enkel och lättfattlig plankarta öfver stadens fiskevatten; samt

att staden må öppna underhandlingar med Helsing kommun för åstadkommande af en fiskeriförening därhän att notdrägt samt fiskande med storryssa och sköt i Gammelstadsviken äfvensom under sikens lektid eller från den 30 September till den 1 December allt fiske i Vanda ås mynning samt i Gammelstadsvikens inre bassäng varda förbjudna.

Helsingfors, den 21 September 1889.

Osc. Nordqvist.

M. Wænerberg.

Oscar Wilh. Andstén.

Förslag till stadga för fiskes idkande i Helsingfors stad underlydande fiskevatten.

§ 1.

Enhvar af stadens invånare äfvensom dem hvilka äro bosatta å stadens afhysta mark, men icke andra, är tillåtet att, med nedan i § 2 nämnda undantag, i stadens fiskevatten idka fiske emot erläggande årliga afgifter till stadskassan för de fiskredskap som därvid begagnas, nämligen för en not tjugu mark, för storryssja tio mark, för hvarje sköt, nät, vanlig ryssja och garnmjärde två mark samt för all slags krok en mark per hundra. För mete erlægges icke någon afgift.

§ 2.

Innehafvare af villa- eller andra arrendeoråden å stadens mark berättigas att, där de så önska, tillösa sig uteslutande fiskerättighet i fiskevattnet invid deras strandområde, allt eftersom förhållandena sådant tillåta på en sträcka af högst femtio meter ifrån stranden. För denna rättighet erlægges enligt drätselkammarens pröfning afgift, beräknad efter femton å tjugu mark för hvarje etthundra meter strandlängd. Arrendator vare skyldig att jämlikt drätselkammarens närmare föreskrift utmärka gränserne för sitt område.

§ 3.

Af ofvanstående afgifter erläggas de i § 1 uppräknade å stadens hamnkontor, hvarvid för hvarje särskild fiskbragd utlämnas tillståndspollett, hvilken sedermera alltid bör hvad skötar, nät, ryssjor och mjärdar beträffa vara fästad vid bragden då densamma begagnas och vid annat fiske kunna upptes, emedan fisket eljes anses såsom olofligt och redskapet är beslag underkastadt. De i § 2 omförmälda arrendebe-
lopp inbetalas till stadens drätselkontor.

§ 4.

Fiske med mete, krok, ref, ryssjor, garnmjärdar och nät vare, med de i §§ 7 och 10 omförmälda undantag, under hvarje tid af året tillåtet; dock stadgas att, med de i § 7 nämnda undantag, inga ryssjor, mjärdar eller nät må nyttjas, som i någon del äro finare bundna, än att afståndet från knut till knut, när redskapet är i vått tillstånd, utgör 25 millimeter (1 tum).

§ 5.

Notdrägt samt fiske med sköt och storryssja får idkas endast å öppna fjärdar och utåt hafvet samt är helt och hållet förbjudet norr om en linie från Skatuddens ostligaste punkt midt öfver Vrakholmen till grundet Länsman, inom Södra hamnen,

Sandvikshamnen samt norr om en linie från Busholmens sydvästliga spets öfver Märrholmen till Grisen. Ryssjor som användas i nyssnämnda inre vatten få icke vara större än 5,7 meter (19 fot) i längd och 1,5 meter (5 fot) i höjd samt ej vara försedda med längre gärde än 6 meter (20 fot) för hvarje parryssja och 9 meter (30 fot) för ensamstående ryssja, hvarvid gärdets höjd lika litet som ryssjans får öfverstiga 1,5 meter (5 fot). I samma områden må ej heller nät, hvars höjd öfverstiger 1,5 meter (5 fot) begagnas.

§ 6.

I strandnot af hvad namn den vara må, som begagnas vid dragning från land eller på grundt vatten för fångst af abborre, mört, braxen, id, gädda eller andra större fiskslag, får ingen del vara tätare, än att afståndet från knut till knut, när redskapet är i vått tillstånd, utgör 25 mm (1 tum). Lag samma vare om stornot, som är afsedd för fångst af nyssnämnda fiskslag (s. k. fjällfisk) eller som nyttjas vid dragning på djupt vatten i sådant fiskevatten, där hvarken strömming, hvassbuk, siklöja eller nors finnes; men i stornot som nyttjas i fiskevatten, där ett eller flera af nyssnämnda fiskslag förekomma, må notkilen vara finare bunden, dock icke tätare, än att, med i nästa § 7 nämndt undantag, högst elfva (11) hvaraf räknas på 15 centimeter (1 kvarter) af notens djuplek samt att uti fiskevatten, hvarest nors eller hvassbuk samtidigt med strömming förekomma, maskorna i de två sista meter af notkilen få vara tätare bundna.

§ 7.

Strömmingsfångst får under hela året bedrivas med not, ryssjor och skötar; för att främja god sed och för att i någon mån freda strömmingsleken, stadgas likväl, att strömmingsfiske med not, nät och ryssjor från klockan sex eftermiddagen föregående dag till klockan sex eftermiddagen sön- eller helgdag skall vara förbjudet, därest icke fiskstim under denna tid tillstöta, i hvilket fall notdrägt, med undantag likväl af tiden för högmässogudstjensten, får ega rum. Vid strömmingsfiske får icke nyttjas not eller ryssjor, som i någon del äro finare bundna, än 13 mm ($\frac{1}{2}$ tum) emellan bindingsknutarne eller högs elfva (11) hvarf på 15 centimeter (1 kvarter), ej heller skötar, som äro tätare än $9\frac{1}{2}$ hvarf på 15 centimeter.

Fångst af hvassbuk, spigg, siklöja, nors, löja och gers får idkas alla tider och på alla ställen, som af ålder brukligt varit, med not, håf eller annat af garn bundet redskap; dock må härvid icke begagnas redskap med mindre maskor, än att afståndet emellan närmaste bindingsknutar, då redskapet är i vått tillstånd, utgör åtminstone 10 mm ($\frac{3}{8}$ tum).

Redskap som är afsedt för fångst af nyssnämnda fiskslag får icke till fångst af större fiskslag eller deras yngel afsigtligen nyttjas; dock må not af sådan täthet äfven få begagnas vid fångst af större fiskslag på de ställen där bevisligen hvassbuk eller nors vanligen upphålla sig.

Uti Vanda ås mynning och därutanför belägna inre bassäng af Gammelstads-
viken skall siken fredas emellan den 30 September och den 1 December, under hvil-
ken tid inga fiskbragder där få nyttjas.

§ 8.

Fiske må ej idkas medels utläggande och affyrande under vattenytan af mi-
nor eller patroner, laddade med dynamit, krut eller annat sprängämne, ej heller me-
dels utkastande i fiskevatten af något fast eller flytande ämne, af hvad namn det vara
må, som å fisk och fiskyngel värkar dödande eller döfvande.

§ 9.

Under påstående fisklek eller notfiske må man icke i granskapet lossa skott
eller annat starkt buller förorsaka, såvidt det utan synnerlig olägenhet undvikas kan.
Ej heller må någon genom försänkningar eller medels pålars nedslagning fördärva
ställen, som till notvarp nyttjas.

§ 10.

Yngel af laxartad fisk som håller i längd mindre än 225 mm (9 tum), må
icke under någon tid af året metas eller annorlunda uppsåtligen fångas. Ej heller
må sådan fiskyngel till salu utbjudas, köpas, emottagas eller från ort till annan forslas.

§ 11.

Att afsigtligt eller genom grof vårdslöshet ur vattnet upptaga och förstöra
under lek lagd fiskrom vare förbjudet. Den ofta uti redskap uppkommande fiskrom
bör genast i vattnet bortsköljas, helst öfver nedsänkta friska qvistar, med hvilka rom-
men får sjunka till botten.

§ 12.

Hvar och en som bryter emot hvad i denna stadga blifvit förbjudet eller ef-
tersätter, hvad däri är vordet anbefaldt, straffas med böter, efter sakens beskaffenhet,
från 10 till och med 100 mark, där uti Nådiga fiskeristadgan ansvar för dylik olag-
lighet ej finnes utsatt.

Begagnande för fiske af redskap, som förbjudet är, äfvensom idkande under
fridlysningstid af sådant fiske, som därunder är instäldt, medföre, utom bötesansvar,
jämväl förlust af redskap och fångst, såsom därom uti Nådiga fiskeriförordningen
sagdt är.

Yngel af laxartad fisk, som emot stadgande i § 9 till salu utbjudes, köpes,
emottages eller från ort till annan forslas, vare ock, i enlighet med samma förordning,
förvärdad.

§ 13.

För värksammare kontroll öfver efterlehnaden af denna stadga utser staden för två år i sänder tvänne pålitlige fiskeritillsyningsmän, öfver hvilka stadens fiskaler ega hafva inseende.

§ 14.

Allmän åklagare eller fiskeritillsyningsman tillhöre att beifra öfverträdelser af de i denna stadga till allmänt gaga gifna föreskrifter, med iakttagande likväl beträffande de i § 2 nämnda fiskevattensarrendatorer af hvad § 46 i fiskeristadgan härom bestämmer.

§ 15.

Anträffar allmän åklagare, fiskeritillsyningsman, eller fiskevattensarrendator å sitt område, å bar gärning den, som under fridlysningstid idkar olofligt fiske eller vid fiske begagnar redskap af förbjuden beskaffenhet; hafve våld att från honom taga, utom den fångade fisken, jämväl fiskredskap och detsamma behålla till dess domstolen sig utlåter, eller, hvad fiskevattensarrendator angår, tills ersättningen blifvit gulden.

Allmän åklagare eller fiskeritillsyningsman vare ock berättigad att, där något enligt denna stadga förbjudet eller eljes olagligt fiskredskap anträffas i fiskevatten, båt, öppen sjöbod eller annorstädes i närheten af fiskevatten, taga samma redskap i beslag. Och ege allmän åklagare eller fiskeritillsyningsman rätt att besiktiga all inom fiskeområdet i bruk varande redskap.

§ 16.

Guvernören må, därest fiskfångst nnder förbjuden tid för vetenskapligt ändamål eller fiskodlings utförande ifrågasättes, därtill lemna tillstånd, dock att i sammanhang därmed lämpliga föreskrifter till förekommande af missbruk meddelas.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 30 Augusti 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 173.

Vid behandling af Drätselkammarens framställning uti skrifvelsen n:o 266 af den 28 December 1888 angående ersättning åt innehafvare af särskilda arrendetomter för undanskaffade åbyggnader (se Stadsfullmäktiges tryckta handl. N:o 6 för 1889) beslöto Stadsfullmäktige, med godkännande af samtliga uti nämnda skrifvelse framställda förslag, anmoda Drätselkammaren att omedelbart låta verkställa värdering af alla de tomter, som komme att erbjudas till inlösen åt ifrågavarande arrendatorer.

På grund häraf har Drätselkammaren förordnat till värdering af förenämnda tomter, att i vanlig ordning förrättas af stadsingeniören och tvänne ledamöter af Kammaren.

Men emedan det, jemlikt de af Stadsfullmäktige den 4 April 1876 fastställda grunder för försäljning af stadens arrendetomter, åligger Drätselkammaren att årligen till Fullmäktiges fastställande föreslå priset för de arrendetomter, som för hvarje år i mon af fortgående regleringsarbeten kunna till inlösen upplåtas, har Drätselkammaren, i sammanhang med förberörda uppskattning, förordnat till värdering jemväl af de öfriga bebygda arrendetomter, hvilka efter slutförandet af innevarande års arbeten kunna, såsom belägna vid gator med vatten- och afloppsledning, till arrendatorerne försäljas, äfvensom af särskilda tillskottsmarker, hvilka på grund af senast fastställda stadsplan komma att förenas med äldre tomter.

Öfver samtliga dessa värderingar har Drätselkammaren fått emottaga bilagda instrument, hvaraf framgår att antalet af de arrendetomter, som nu kunna till inlösen upplåsas, utgör sjutton, hvartill komma trenne tillskottsområden till äldre arrendetomter. Af ifrågavarande tomter hafva sex redan tidigare blifvit uppskattade, enligt instrument som blifvit till Stadsfullmäktige insända jemte Drätselkammarens skrifvelser N:o 244 af den 13 December 1887 (se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar för 1888 N:o 2) och N:o 266 af den 28 December 1888 (Stadsfullmäktiges tryckta handl. för 1889 N:o 6); och utgöra de föreslagna enhetspriserna per kvadratfot för dessa tomter, för en 1 mark 10 penni, för en 85 penni, för en 75 penni samt för de tre öfriga 65 penni. Återstående 11 tomter jemte tre tillskottsområden hafva nu blifvit värderade till följande priser: för två tomter 1 mark 50 penni, för en tomt 1 mk, för tvänne tomter 90 penni, för fem tomter 80

penni och för en tomt 75 penni äfvensom för ett tillskottsområde 2 mk och för de tvänne öfriga 1 mk 25 penni, allt per kvadratfot.

Vid verkställd granskning af dessa värderingar har Drätselkammaren i allo omfattat synemännens förslag, såsom grundande sig å nödig hänsyn till tomternas läge och beskaffenhet samt öfverensstämmande med under senare tid verkställda likartade uppskattningar.

Enhetspriserna för ifrågavarande tomter och tillskottsområden komme sålunda att uppgå till följande belopp:

Äldre indelning.			Ny stadsplan:			Enhetspris		Anmärkningar.
Qv. N:o	Tomt N:o.	Gatans namn.	Qv. N:o.	Tomt N:o.	Gatans namn.	My.	ni.	
80	17	Eriksg.	80	17	Eriksg.	—	75	Gammal arrendetomt. Tillskottsmark till d:o. Tillskottsmark till inlöst tomt. {Gammal arrendetomt. Tillskottsmark till d:o.
”	36	Vladimirsg.	”	36	Vladimirsg.	—	85	
81	30	Andréeg.	81	30	Andréeg.	1	—	
”	32	”	”	”	”	1	25	
”	{ 37 59	Vladimirsg.	”	37	Vladimirsg.	—	90	
82	1	Sandvikskajen	82	1	Sandvikskajen	1	10	
”	2	”	”	2	”	1	50	
82	33	Andréeg.	82	30	Andréeg.	1	25	
107	21	Högbergsg.	104	21	Högbergsg.	1	50	
”	”	”	”	”	”	2	—	
118	7 & 8	Fiskareg.	121	36	Fabriksgr.	—	65	
”	9 & 10	”	”	38	”	—	65	
119	1	Kaptens	123	17	Smedsg.	—	80	
120	25	Båtsmansg.	120	30	Båtsmansg.	—	80	
121	24 & 26	”	119	31	”	—	80	
”	33	Sjömansg.	”	34	Sjömansg.	—	65	
131	3	Skeppsredareg.	129	3	Skeppsredareg.	—	90	
”	5	”	”	5	”	—	80	
”	”	”	169	3	Arbetareg.	—	80	
”	”	”	”	5	”	—	75	

Drätselkammaren får därför vördsamt hemställa:

det Stadsfullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren att till inlösen upplåta de uti ofvanstående förteckning uppgifna, vid planerad samt med vatten- och afloppsledning försedd gata belägna, bebyggda arrendetomter, utgörande sjutton till antalet, äfvensom deri tillika angifna tre tillskottsområden, enhvar efter

en löseskilling, beräknad efter det i samma förteckning för tomten utsatta enhetspris per kvadratfot och med skyldighet för köparen att afbörda sig löseskillingen sist inom tio år med minst en tiondedel årligen samt med tillägg hvarje gång af 6 procents årlig ränta å det då utestående kapitalet.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Normén

Leon. v. Pfaler.

Den 6 Juni 1789 verkställdes på grund af Drätselkammarens förordnande af den 22 Mars, 5 och 20 April samma år, af undertecknade viceordförande och ledamot i Drätselkammaren samt stadsingeniör, värdering af särskildta arrendetomter och tillskottsmark hvarvid, med hänsyn till läge och beskaffenhet äfvensom i öfverensstämmelse med under senaste tid verkställda dylika uppskattningar, desamma åsattes värden såsom af nedanstående tablå närmare framgår.

Äldre indelning.			Ny stadsplan.			Areal i qvadratf.	Enhetspris.		Anmärkningar.
Qv. N:o.	tomt N:o.	Gatas namn.	Qv. N:o.	tomt N:o.	Gatas namn.		Fr	7u	
131	3	Skeppsredareg.	129	3	Skeppsredare		—	90	Gammal arrendetomt. Tillskottsmark till d:o.
"	5	"	"	5	"		—	80	
107	21	Högbergsg.	104	21	Högbergs	14,400	1	50	
			"	"	"	4,934	2	—	
119	1	Kaptens	123	17	Smeds		—	80	
121	24)	Båtsmans	119	31	Båtsmans		—	80	
120	26)		120	30	"		—	80	
82	25	"	120	30	"		—	80	
"	2	Sandvikskaj	82	2	Sandvikskaj		1	50	
"	33	Andrée	"	30	Andree		1	25	
81	30	Andrée	81	30	"		1	—	
	32	"	"	"	"		1	25	
81	{37	Vladimirs	"	37	Vladimirs		—	90	
	{39		169	3	Arbetare		—	80	
			"	5	"		—	75	

Undertecknad Ehrström företedde vid förrättningen konsepter till instrument förda öfver föregående tomtvärderingar af hvilka framgick att öfriga, i ofvan åberopade förordnanden nämnda tomter redan förut blifvit värderade ehuru dessa af särskilda anledningar ännu ej blifvit upplättna till inlösen, nämligen:

Äldre indelning.			Ny indelning.			Värde- rad.	Enhets- pris.	
Qv. N:o.	Tomt N:o.	Gatornas namn.	Qv. N:o.	Tomt N:o.	Gatornas namn.		<i>Sm.</i>	<i>74.</i>
118	{ 7 8 9	Fiskareg.	121	36	Fabriks	$\frac{7}{3}88$	—	65
"	{ 10	"	"	38	"	$\frac{7}{3}78$	—	65
121	33	Sjömansg.	119	34	Sjömans	$\frac{26}{11}87$	—	65
80	17	Eriks	80	17	Eriks	$\frac{26}{11}87$	—	75
	36	Vladimirs	"	36	Vladimirs	$\frac{26}{11}87$	—	85
82	1	Sandvikskaj	82	1	Sandvikskaj	$\frac{6}{12}87$	1	10

Dessutom hade tomten N:o 21 vid Högbergsgatan i kvarteret N:o 104 såsom gammal arrendetomt den 26 November 1887 blifvit värderad till *Sm.* 1. 50, men ansågo undertecknade sig böra föreslå att den tillskottsmark som tillfaller den nybildade tomten äsättes ett högre pris nemligen *Sm.* 2, såsom af första tablån framgår. Helsingfors som ofvan.

Alex. Ärt.

Carl Nummelin.

Otto Ehrström.

Undertecknad förenar sig om värderingen enligt första tablån med undantag af det för tomten N:o 2 vid Sandvikskajen utsatta priset *Sm.* 1. 50 per qvadr. fot hvilket jag, i jembförelse med för angränsande tomter bestämda pris, ej anser böra sättas högre än till *Sm.* 1. 25.

Otto Ehrström.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 4 Oktober 1889.

Utlåtande angående torghandelns ordnande.

N:o 199.

I fråga om ordnandet af torghandeln i staden beslöto stadsfullmäktige den 13 November 1883 i hufvudsaklig öfverensstämmelse med ett uti ärendet till Fullmäktige afgifvet utskottbetänkande (tryckta bet. N:o 3 för 1883):

att den del af Salutorget, som ligger emellan Unionsgatan i vester och en dermed parallel, ifrån Sofiegatan utdragen rät linie i öster, samt dessutom en sträcka af det såkallade Strandtorget invid Vestra kajen skulle upplåtas till fasta saluplatser åt försäljare, hvilka efter taxa dertill löst sig rättighet, och den rörliga torghandeln eller torghandeln i öfrigt förläggas till Salutorgets återstående delar på sätt tvänne nämnda utskottsbetänkande vidfogade planer utvisade;

att utlegningen af de fasta försäljningsplatserna skulle ske sålunda, att polletter, berättigande till handel på viss plats under ett års tid, af Drätselkontoret på anmälan tillhandahöllos hugade försäljare mot erläggande af en på förhand bestämd afgift, som borde förskottsvis för halft år i Maj och November månader betalas;

att all handel å Salutorget borde hvarje dag klockan ett efter middagen upphöra, hvaremot handeln å Strandtorget finge ega rum under hela dagens lopp;

att, för vinnande af bland annat bättre ordning, borddiskar m. m. skulle göras likformiga i enlighet med af Drätselkammaren anskaffade modeller;

att gränslinierna för de olika platserna borde med tuktad sten utmärkas;

samt att åt Drätselkammaren och Poliskammaren skulle öfverlemnas att skrida till åtgärder för genomförandet af det af Stadsfullmäktige sålunda beslutna sättet för torghandelns ordnande i den mon omständigheterna och den vunna erfarenheten möjliggjorde detsamma.

Då detta beslut, på grund af § 76 i gällande Kommunal författning underställdes Guvernörens pröfning, vägrade Guvernören stadfästelse å detsamma emedan taxor för afgifter af ifrågavarande slag borde fastställas af Magistraten samt polisstyrelsen och icke Stadsfullmäktige egde utfärda föreskrifter beträffande torghandelns ordnande. Kejsrerliga senaten upphäufde emellertid på anförda besvär Guvernörens utslag och förklarade genom utslag af den 11 November 1884 det ligga inom stadsmyndigheternas befogenhet att fastställa taxor af förevarande slag, hvarjemte ordningsregler beträffande torghandeln jemlikt åberopade § i kommunalförfattningen förklarades böra underställas Guvernörens pröfning.

Stadsfullmäktige beslöto derfor den 20 Januari 1885 återhemta sitt förra beslut samt underställa detsamma Guvernörens pröfning, så vidt angick de för torghandeln afsedda ordningsregler, hvarjemte Fullmäktige beslöto lemna tillämpningen af förberörda taxor beroende, till dess Guvernören fastställt ifrågavarande ordningsregler.

Äfven denna gång vägrade Guvernören fastställa beslutet, enär den antagna anordningen föreföll honom olämplig, men i besvärsväg och, sedan Stadsfullmäktige förklarar att med den uti förberörda utskottsbetänkande omnämnda kramhandel, som enligt planritningen skulle försiggå i vagnar å Strandtorget, endast afsågs handel med alster af inhemsk fabriks- och hemslöjd, blef Stadsfullmäktiges beslut af Kejsrerliga Senaten fastställt genom utslag af den 8 Maj 1886.

När detta utslag föredrogs hos Stadsfullmäktige, hade emellertid beslut fattats om inrättandet af en saluhall å Vestra Kajen, hvarför Stadsfullmäktige den 21 September 1886 remitterade berörda utslag till Drätselkammaren, med anmodan till Kammaren att inkomma med yttrande om, hvilka åtgärder under sådant förhållande kunde befinnas af behovet påkallade för genomförandet af den utaf Kejsrerliga Senaten godkända anordningen af torghandeln.

Efter det sedermera arbetet å saluhallen efter särskilda förberedelser vidtagit på hösten 1887 och fortgått under 1888, blef hallen under sistlidne sommar fullbordad, så att densamma från den 1 förlidne Augusti kunde upplåtas för sitt ändamål Emedan denna inrättning var för våra förhållanden fullkomligt ny samt man derfor icke kunde på förhand i detalj afgöra, huru användningen och förvaltningen af densamma lämpligast skulle anordnas, beslöt Drätselkammaren att icke omedelbart hos Stadsfullmäktige framställa förslag i saken, helst något sammanträde af Fullmäktige under sommaren icke kunde påräknas, utan till en början försöksvis uthyra butikerna i saluhallen för tiden från den 1 Augusti till den 1 nästkommande Maj, för att samla nödig erfarenhet beträffande sakens ordnande för framtiden.

För att emellertid förbereda lösningen af såväl denna fråga som frågan om ordnandet af torghandeln samt de ändringar uti den af Stadsfullmäktige beslutna anordningen som betingades af saluhallens inrättande, införskaffade Drätselkammaren sistlidne vår genom Poliskammarens benägna medverkan uppgift om de personer, hvilka å Salu-, Strand- och Kaserntorgen på bestämda platser idkade försäljning af olika slags varor hvarjemte Kammaren för ärendets beredning nedsatte ett utskott, till medlemmar hvare af Kammaren utsågos Kammarrens Ordförande och ledamoten Herr Hallberg, hvarjemte Kammaren anhöll att såväl Politieborgmästaren som Polismästaren ville deltaga i utskottets arbeten.

Berörda uppgift om de fasta torgförsäljarene, hvilken härjemte bifogas, utvisar att handel idkades:

å Salutorget:

af 106 personer med	färskt kött
” 4 ”	” ”	” korf
” 1 ”	” ”	” palvadt kött

af	56	personer	med	smör
"	11	"	"	ost
"	30	"	"	bröd
"	5	"	"	ärter och gryn
"	10	"	"	potatis
"	18	"	"	ägg
"	3	"	"	ägg och fågel
"	27	"	"	trädgårdsprodukter
"	1	"	"	pastejer
"	1	"	"	stenkärll

å Strandtorget:

af	8	personer	med	fisk (saltad)
"	16	"	"	diverse matvaror
"	5	"	"	hvetibröd.
"	11	"	"	diverse brödsorter
"	3	"	"	böcker

å Kaserntorget:

af	16	personer	med	hattar m. m.
"	25	"	"	väfnader
"	8	"	"	porslin och glaskärll
"	4	"	"	stenkärll
"	11	"	"	diverse varor

eller sålunda å Salutorget af 273 personer, å Strandtorget af 43 personer och å Kaserntorget af 64 personer eller sammanlagdt af 380 personer. Då antalet butiker i saluhallen utgör 120 samt dessa sjelfallet i främsta rummet måste reserveras för sådana matvaror, hvilka mest äro utsatta för att taga skada af att hållas till salu å ett öppet, solbelyst samt för blåst och dam utsatt torg, synes att genom saluhallens inrättande tak öfver hufvudet beredts endast för en mindre del af de fasta torgförsäljarne.

Till behandling af ofvanberörda utskott hänsköts af Kammaren ytterligare en af Hamnkaptenen Andsten till Drätselkammaren ingifven framställning af den 21 Juni, hvori han, med anledning af omöjligheten att uppehålla nödig renlighet å de i båthamnen stationerade prämarne, hvilka tjena till saluplats ej blott för mjölk, smör och grönsaker utan jemväl för saltad fisk, hvaraf saltlaken svårligen kan förhindras att nedrinna på däckbet och derifrån i hamnen, föreslagit att plats för dylika försäljningsprämar icke vidare måtte i båthamnen upplåtas; jemte det han anmält, att på den plats å torget vid södra ändan af fiskarhamnen, der försäljning af saltad fisk från kärll försiggår, så mycket saltlake utspilles, att, förutom att marken, impregnerad med denna vätska, utsprider en högst obehaglig stank, det äfven ofta inträffar, isynnerhet i regnväder, att så orent och starkt salthaltigt dagvatten nedrinner längs rännstenen till de platser, der färskfiskförsäljarne hafva sina sumpar, att fisken svårligen kan

hållas lefvande, och på sådan grund föreslagit att, för den händelse det ansåges nödvändigt att bibehålla denna plats för saltfiskförsäljning, vederbörande försäljare blefve förståndigade att hafva sina kärl stående uti vattentäta lårar samt vid vite ålades tillse, det någon saltlake icke finge utrinna på marken.

Slutligen har till utskottets beredning varit öfverlemnad jemväl Stadsfullmäktiges uti skrifvelse af den 10 sistlidne september Drätselkammaren gifna anmodan, att afgifva yttrande rörande det af poliskammaren uti skrifvelse till Guvernören i länet af den 27 sistvikne April gjorda förslaget att ett reglemente eller en ordningsstadga för torghandeln skulle genom Stadsfullmäktiges föranstaltande åstadkommas.

Sedan utskottet numera afslutat sin beredning af frågan och till Kammaren afgifvit betänkande deri, får Drätselkammaren, som i allo omfattat de af utskottet framställda förslagen, härmedelst hos Stadsfullmäktige framhålla följande:

Främst torde uppmärksamhet böra egnas åt frågan, huru butikerna i saluhallen skola disponeras och uthyras från den 1 Maj 1890, då den nuvarande preliminära hyrestiden går till ända, samt huru administrationen af hallen och dermed i sammanhang stående frågor böra anordnas.

Då Drätselkammaren under nu tilländagångna sommar beslöt upplåta saluhallen till begagnande, faststälde Kammaren med ledning af den vunna utredningen om de fasta torghandlarnes antal inom olika branscher, att hela norra hälften af saluhallen eller 60 butiker skulle upplåtas åt försäljare af färskt och palvadt kött, korf m. m., medan i den södra hälften 40 butiker skulle upplåtas åt försäljare af smör, ost, ägg m. m. samt 20 butiker åt försäljare af trädgårdsprodukter. Utlegningen af butikerna ansåg Kammaren åtminstone till en början böra försiggå genom auktion, enär någon hållbar grund icke förefanns för uppskattningen af de hyresafgifter, som borde butikerna åsättas samt ett utväljande af de försäljare, som framför andra borde berättigas att öfvertaga butikerna, hade varit svårt att införa och derjemte högeligen odiöst. Dock ansåg sig Kammaren, för att undvika ett missbjudande, böra fastställa en ny minimihyra för butikerna och bestämdes densamma till etthundra åttio mark för tiden till den 1 Maj 1890 eller 20 mark i månaden.

Vid auktionen rönt de för köttförsäljning afsedda butikerna stor efterfrågan och hyresafgifterna för de gynsammast belägna bland dessa stego till omkring tvåhundra femtio mark. Äfven ett långt större antal än de fastställda 60 butikerna skulle med begärlighet anlitas för handel med dylika varor, om icke Drätselkammaren ansett sig böra uti hallen reservera plats jemväl för andra slag af lifsmedel. Deremot tycktes torghandlarne inom andra branscher till en början icke vara angelägna om de nya butikerna och under de första veckorna stodo åtskilliga af dem toma. Men småningom började äfven bland dem insikten om fördelarna af nu erbjudna försäljningslokalerna göra sig gällande; och ehuru Drätselkammaren icke ansett sig böra

medgifva någon minskning af de fastställda minimiafgifterna för den sedan 1 Augusti förflutna tiden, om också någon jemkning tillåtits i afseende å fördelningen af de matvaror (utom kött) som få i hallen försäljas, hafva emellertid butikerna sedermera haft sådan åtgång, att endast tvänne bland de ogynsamast belägna för närvarande stå lediga och äfven de komma utan tvifvel att finna afnämare, så snart den härtills synnerligt milda väderleken något ombytt karaktär. Totala hyresbeloppet till den första Maj 1890 för de 118 butiker, som för närvarande äro upptagna, utgör 21,948 mark eller i medeltal 186 mark för hvarje butik.

Då det nu gäller att afgifva förslag om ordnandet af förhållandena för framtiden, anser sig Kammaren, i afseende å sättet för butikernas utlegning efter den 1 Maj 1890, fortfarande böra vidhålla auktionssystemet såsom det lämpligaste, emedan stadsförvaltningen endast derigenom kan bereda full rättvisa åt alla samt fritaga sig från hvarje missanke om väld. Men då, såsom af det anförda framgår, antalet fasta torgförsäljare är mångfaldt större än antalet af de saluhallsbutiker, som för närvarande kunna upplåtas, samt det icke kan varda fördelaktigt för konsumenterna om genom ett i följd af upprepade auktioner skeende ständigt öfverbidande hyrorna för butikerna oskäligen förhöjas, enär detta sjelfallet måste inverka på de der försälda lifsmedlens pris, har Drätselkammaren ansett åt butikinnehafvare, hvilka under ett år klanderfritt uppfyllt hyresvilkoren och på ett tillfredsställande sätt handhaft sin rörelse, böra tillförsäkras rätt att, om de sådant åstunda, under ytterligare 4 år behålla butiken mot den engång bestämda hyran. I alla fall borde dock hyresaftalen gälla för ett år samt sålunda icke få af hyresgästen tidigare uppsägas. Deremot måste staden förbehålla sig rätt att häfva aftalet, i händelse vederbörande butikinnehafvare ej skulle å utsatt tid erlägga hyran eller för öfrigt försumma sina åligganden i afseende å vidmakthållande af ordning och renlighet.

Den af Drätselkammaren tidigare bestämda minimihyran af 240 mark om året, motsvarande 20 mark i månaden, synes allt fortfarande vara lämplig. Bruttoinkomsten från hallen blefve derigenom äfven om inga högre anbud gjordes, 28,800 mark om året, motsvarande omkring 13 % å anläggningskostnaden för hallen, frånräknadt värdet af platsen för byggnaden.

Hvad sedan angår fördelningen af butikerna i hallen mellan försäljare af olika lifsmedel, synes ett bestämmande engång för alla härvid icke böra ega rum, utan torde lämpligast Drätselkammaren bemyndigas att härom besluta efter sig företeende omständigheter, liksom ock åt Kammaren torde kunna öfverlemnas att vidtaga åtgärd om uthyrande på lämpligt sätt af butiker, som tillfälligtvis blifva lediga, samt att bestämma om tiden för hallens öppenhållande.

För öfvervakande af ordning och snygghet i hallen samt utöfvande af nödig uppsigt i öfrigt har af Drätselkammaren tillsvidare antagits en uppsyningsman med en afföring af 100 mark i månaden, förutom 150 mark årligen i beklädnadshjelp, och torde dessa vilkor äfven för framtiden befinnas lämpliga. Då det, för att uppsyningsmannen skall blifva behörigen åttlydd, är af vikt att han kan lätt igenkännas,

synes honom böra åligga att i tjensten städse vara iklädd viss uniform. I afsende å öfvervakandet af ordning och renlighet torde uppsyningsmannen lämpligast böra underlyda poliskammaren, som väl i detta afsende torde meddela nödiga föreskrifter. Hvad deremot angår kontrollen öfver att hyresgästerna i hallen ordentligen inbetala sina hyresafgifter samt att de behörigen vårda butikernas inredning, hvilka åligganden jemväl borde ankomma å uppsyningsmannen, torde han böra underställas Drätselkammaren, hvilken jemväl skulle berättigas antaga och entlediga honom.

På grund af hvad Drätselkammaren sålunda haft äran anföra, får Kammaren vördsamt föreslå det Stadsfullmäktige ville besluta

att butikerna i saluhallen skola för tiden från den 1 Maj 1890 uthyras genom offentlig auktion på ett års tid, men med rättighet för hyresgäst, som klanderfritt uppfyllt hyresvilkoren och på ett tillfredsställande sätt handhaft sin rörelse, att i händelse han sådant åstundar, ytterligare behålla butiken i 4 års tid mot den engång bestämda hyran;

att såsom villkor vid uthyrandet skall gälla, att i händelse hyran icke å utsatt tid af hyresgästen erlägges eller han icke vidmakthåller tillbörlig ordning och renlighet, hyresaftalet på Drätselkammarens yrkande omedelbart upphör att gälla;

att minsta hyresafgiften för hvarje butik skall utgöra 240 mark för året, hvilken afgift bör erläggas kvartalsvis i förskott;

att Drätselkammaren berättigas, ej mindre att om någon butik under nästinstundande femårs period af en eller annan orsak blifver ledig, uthyra densamma genom auktion eller under hand efter sig företeende omständigheter, utan äfven att bestämma om tiden för hallens öppnande och om fördelningen af butikerna för olika slag af handel, äfvensom

att Drätselkammaren bemyndigas att för öfvervakande af ordning och snygghet i hallen m. m. antaga en uppsyningsman, hvilken i aflöning skall åtnjuta 100 mark i månaden förutom ett belopp af 150 mk årligen i beklädnadshjelp och hvilken funktionär i afsende å vidmakthållande af ordning och renlighet skall ställa sig till noggrann efterlefnad de föreskrifter, som kunna honom af poliskammaren meddelas, men för öfrigt underlyda Drätselkammaren.

Vidkommande sedan frågan om ordnandet af den egentliga torghandeln och om de ändringar uti den af Stadsfullmäktige antagna planen för partiel indelning af Salutorget och Strandtorget eller Vestra Kajen i fasta försäljningsplatser, som påkallas af saluhallens inrättande, kunna sjelfallet de platser å Vestra Kajen ej vidare i frågakomma, hvilka upptagas af sjelfva hallen.

Enligt berörda plan skulle dessa platser upplåtas dels för handel med alster af inhemsk fabriks- och hemslöjd, dels för försäljning af mat. Den förstnämnda handelen har vid begynnandet af arbetet å saluhallen förflyttats till Kaserntorget, den se-

nare har fortfarande fått förblifva å Strandtorget, men flyttats något mera söderut till den i planen med bokstafven E utmärkta plats, som ursprungligen var afsedd för handel med träarbeten. För sistnämnda handel, liksom och för handeln med skogsprodukter och boskapsfoder, har åter i enlighet med Stadsfullmäktigss beslut plats upplåtits å Järnvägstorget.

Enligt den af Stadsfullmäktige fastställda planen och deri sålunda vidtagna modifikationer komme den egentliga och hufvudsakliga torghandeln fortfarande att ega rum å Salutorget. Drätselkammaren hyser visserligen stora betänkligheter angående lämpligheten af detta förhållande, hvarigenom denna stadens mest framstående plats under en stor del af dagen företer ett föga angenämt utseende, men Kammaren har dock ansett det svårt att med ens genomföra en så radikal reform som torghandelns fullständiga flyttning till andra platser i staden. Kammaren har därför trott sig böra förorda, det man småningom måtte arbeta på genomförandet af denna förändring och i sådant afseende vidtaga åtgärder, hvarigenom allmänheten vandes att äfven på andra ställen fylla sina behof af lifsmedel.

Sedan numera en del af Sandvikstorget under denna sommar blifvit stenlagd torde intet hinder möta att använda såväl denna del af Sandvikstorget som ock erforderligt område af Jernvägstorget till plats för torghandel, hvarigenom en önskvärd decentralisation af denna handel kunde åvägbringas samt särskildt de önskningsmål tillgodoses som i detta afseende uttalats af den i vestra delen af staden bosatta befolkningen. Af vigt synes härvid att icke vissa slag af varor hänvisas till de olika torgen, hvarigenom särskilda olägenheter uppstå, utan desamma lemnas öppna för alla slag af torghandel. I en framtid, då handeln begynt i större skala uppsöka de nyssnämnda tvenne torgen, torde äfven å dessa fasta försäljningsplatser böra anordnas, hvilka kunna uthyras mot afgift, men till en början borde enligt Drätselkammarens tanke någon afgift icke uppbäras af försäljare å dessa torg. För öfrigt förefaller det önskvärdt att mindre saluhallar, exempelvis med 60 butiker, inom en icke altför aflägsen framtid blefve inrättade å dessa torg eller i närheten af desamma.

För närvarande synes några väsentliga förändringar icke påkallade i den fastställda anordningen af de fasta försäljningsplatserna å Salutorget. Endast de med bokstafven A betecknade platserna för 27 större köttvagnar ($10 \times 5 \frac{1}{2}$) torde icke vidare vara behöfliga, sedan motsvarande platser för denna del af kötthandeln upplåtits i saluhallen. Deremot äro de med B betecknade platserna för 68 bord för färskt kött (3×4 fot) fortfarande erforderliga och skall Drätselkammaren icke underlåta att, i enlighet med Stadsfullmäktiges i frågan fattade beslut, vidtaga åtgärd om att lämpliga modeller för ifrågavarande bord varda anskaffade.

Handeln med saltad fisk är enligt den nya indelningen af Salutorget afsedd att bortflyttas från kajen invid lilla båthamnen till de med D utmärkta platser å salutorget. Enligt Drätselkammarens tanke vore det dock lämpligare att denna handel finge sig anvisad plats å östligaste delen af det indelade området i en uti Sofiegatans förlängning utdragen linie samt finge byta plats med de nio grönsaksbord och tio

bord för försäljning af kött, hvilka voro afsedda att hit förläggas, förutom sju köttvagnar de der komma att bortfalla. Då sålunda handeln med saltad fisk komme att bortflyttas från sin nuvarande plats i båthamnens omedelbara granskap, torde hamnkaptensens klagan i denna del icke föranleda till någon åtgärd. Deremot anser Drätselkammaren på de af hamnkaptens anförda skäl någon handel med saltad fisk icke vidare böra få förekomma å de fasta försäljningspråmarne i hamnen, hvarom alltså förbud borde utfärdas. Att åter helt och hållet påbjuda pråmarnes bortskaffande har Drätselkammaren icke ansett skäligt, enär desamma dock äro till stort gagn för landtmannahandeln samt efter saltfiskhandelns bortflyttande svårighet icke borde förefinnas att å desamma vidmakthålla nödig renlighet.

Emedan uti den nya torgindelningen någon plats icke finnes anvisad för de mindre bemedlade qvinnor och barn, hvilka vissa tider å torget idka försäljning af vilda blommor, svampar och bär, men Drätselkammaren icke funnit tillräckliga skäl förekomma att helt och hållet bortdrifva denna handel från torget, samt plats för densamma icke heller lämpligen kan anvisas inom den rörliga torghandeln, har Kammararen ansett utrymme härför kunna beredas, under de tider torghandeln fortgår, å den plats invid lilla båthamnen, som nu upptages af handeln med saltad fisk. Denna handel är för öfrigt af den ringa art, att några afgifter för densamma icke synas böra fastställas, utan torde platsen upplåtas kostnadsfritt, dock med vilkor att försäljarne icke uppställa särskilda bord eller dylikt, utan för sin handel betjena sig endast af korgar.

För den handel med kokad mat, hvilken enligt den fastställda planen skulle ega rum å den nuvarande platsen för saluhallen men, såsom ofvan nämnts, numera flyttats längre söderut, voro uti indelningen sammanlagdt 35 platser anordnade med en afgift af 20 mark per plats. Drätselkammaren anser visserligen hela platsen olämplig för dylik handel, särskildt sommartid då ångbåtstrafiken pågår, men då rörelsen utgör förutsättningen för ett stort antal personers lifsbergning samt denna försäljning af kokad mat kunde undvaras endast i den händelse att lämpliga arbetarekök och matställen funnes anordnade i hamnens omedelbara grannskap, men sådana ännu icke finnas, kan Drätselkammaren endast förorda att platsen fortfarande begagnas för ändamålet. Deremot synes det Drätselkammaren obilligt att åhvälva denna handel de derfor bestämda dryga afgifterna, utan borde densamma få bedrifvas fritt, med vilkor att kok- och öfriga kärl, hölles i bättre skick samt i allmänhet snygga inventarier af försäljarene begagnades.

Hvad åter angår den numera till Kaserntorget förflyttade handeln med alster af inhemsk fabriks- och hemslöjd, torde den böra få derstädes förblifva, såvida man öfverhufvud anser plats för en dylik handel böra beredas på stadens torg. Dock synes afgifter böra bestämmas för begagnandet af platserna å torget, då den för Vestra Kajen fastställda anordningen af denna handel af förut angifven orsak ej vidare kan ifrågakomma. Enligt denna skulle å Vestra Kajen upplåtas plats för:

12 stycken vagnar för diverse å	fmk 160
20 " bord för tyghandel "	" 40
98 " bord för böcker, porsliner, lerkärl, blecksaker m. m. "	" 32

Såsom af den förut berörda uppgiften om de nuvarande torghandlarna framgår, bedrifves handel å Kaserntorget för närvarande blott af 64 försäljare. Drätselkammaren anser sig därför böra föreslå att vestra delen af Kaserntorget till en areal af 18,200 qv. fot (260 × 70 fot) upplåtes för nu ifrågavarande handel semt indelas uti i fasta försäljningsplatser af 55 qv. fots areal (10 × 5 1/2 fot), hvilka platser finge disponeras för uppställande af af bord eller diskar. Deremot torde de vanprydande vaguarne icke böra tillåtas. Platserna kunde anordnas i 12 rader med 6 platser i hvarje rad samt gångar af 10 och 20 fots bredd, hvarigenom platsernas antal blefve 72, hvilket torde vara fullt tillräckligt. Afgiften för dessa platser synes kunna fastställas likformigt till 40 mark för enhvar.

Vidkommande sedan tiden för torghandelns afslutande fastställdes densamma genom Stadsfullmäktiges oftanämnda beslut till kl. 1 e. m. Drätselkammaren anser dock att denna tidpunkt beträffande handeln å Salutorget orh Kajen vid båthamnen lämpligen kan inskränkas till kl. 12, på det att torget måtte hinna i god tid rengöras. Deremot synes handeln å öfriga torg tillsvidare kunna utan olägenhet fortfara hela dagen; och torde denna förmon äfven kunna i någon mån bidraga till att handeln skall söka sig till dessa platser.

Då intet hinder torde förefinnas att när som helst sätta i verket Stadsfullmäktiges vederbörligen fastställda beslut i afseende å torghandeln, synes enligt Drätselkammarens tanke den fastställda indelningen af Salutorget i fasta försäljningsplatser kunna genomföras från den 1 nästkommande November samt uppberandet af afgifter för dessa platser jemväl vidtaga från nämnda dag.

Emedan det dock både från snygghetens och helsovårdens synpunkt är af största vigt att de förpestande ångor, hvilka Salutorget efter torghandelns slut vanligen kringsprider, varda hastigt och i största möjliga mån aflägsnade och sådant endast torde kunna ske om torget kan underkastas daglig spolning, synes en omläggning af torget med sådant material, som tillåter dylik spolning, redan nu vara en bjudande nödvändighet. Drätselkammaren skall icke heller underlåta att, så snart omständigheterna tillåta, till Stadsfullmäktige inkomma med förslag i sådant syfte.

Något särskildt reglemente för torghandeln af det slag poliskammaren påyrkat synes icke vara erforderligt, utan torde de uti Stadsfullmäktiges beslut ingående bestämmanden i detta syfte vara tillfylles. Endast den omständigheten torde ännu böra beaktas, att efter genomförandet af den nya anordningen någon försäljning vid bord, diskar eller stånd, med undantag af handela å Narinken samt försäljning af läskdrycker, icke vidare borde få förekomma å stadens gator och öppna platser, utom under marknad; och borde därför lämpligt stadgande i sådant syfte införas uti stadens polisordning.

På grund af hvad Drättselkammaren sålunda anført, får Kammaren vördsamt hemställa det Stadsfullmäktige ville besluta:

att Stadsfullmäktiges af Kejslerliga Senaten fastställda beslut af den 25 Januari 1885, angående upplåtande af en del af Salu- och Strandtorgen för fasta försäljningsplatser skall träda i verket från den 1 nästkommande November, dock med sådana ändringar: att de å den fastställda planen med A betecknade platserna å Salutorget samt de med A—D utmärkta platserna å Strandtorget icke ifrågakomma; att de med F och B betecknade platserna i Sofiegatans förlängning upplåtas för handel med saltfisk, medan de för denna handel afsedda platserna, betecknade med D, få upplåtas för handel med andra lifsmedel; att den med E betecknade platsen å Strandtorget upplåtes för den handel med kokad mat, för hvilken plats angifvits å det med D betecknade området å sist nämnda torg och att för denna handel några afgifter icke uppbäras; att för försäljning af vilda blommor, bär och svampar plats upplåtes afgiftsfritt invid lilla båthamnen samt att torghandeln å dessa torg afslutas kl. 12 på dagen;

att plats för all slags torghandel upplåtes å den stenlagda delen af Sandvikstorget samt å särskildt område å Jernvägstorget enligt Poliskammarens anvisning, utan att några afgifter affordras dervarande försäljare samt med rätt för desse att idka handel under hela dagens lopp;

att å Kaserntorget fasta försäljningsplatser af 55 qv. fots areal anordnas för handel med inhemska fabriks- och hemslöjdsalster, för hvilka platser bör erläggas en likformig afgift af 40 mark årligen;

samt att uti stadens polisordning införes stadgande om att, utöfver hvad i det föregående af Stadsfullmäktige beslutits någon försäljning vid bord, stånd eller diskar, med undantag af handeln å Narinken, samt försäljning af läskdrycker, icke vidare får ega rum å stadens gator och öppna platser utom å marknader; och

torde Stadsfullmäktige jemlikt § 76 i gällande kommunalförfattning utverka Guvernörens fastställelse å dessa beslut, såvidt angår de förändrade tiderna för torghandeln samt upplåtandet af plats för torghandel å sådana stadens torg, der dylik handel härförrinnan uti nu föreslagen utsträckning icke fått ega rum.

Remisshandlingarne i frågan biläggas härjemte.

På Drättselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

DRÄTSELKAMMAREN

i

HELSINGFORS,

den 27 September 1889.

N:o 190.

*Utlåtande angående om- och tillbyggnad af rådhuset.**Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*

Vid behandlingen af innevarande års utgifts- och inkomstförslag förelågo hos Stadsfullmäktige tvenne olika förslag till ändring af rådhusets östra flygel. Med anledning af det derstädes samt i nedre våningen af gårdsflygeln inrymda stadshäktets upphörande vid utgången af 1888 hade nämligen Drätselkammaren ansett tiden vara inne för upptagande af frågan om ombyggnad af nämnda gatuflygel samt om förändrad disposition af lokalerna i Rådhuset, i syfte att bereda bättre utrymme dels för domstolarne, dels för stadens förvaltande myndigheter; och hade Kammaren i sådant syfte uti sitt till Magistraten afgifna budgetförslag upptagit en post af 50,000 mark, utgörande hälften af det belopp, hvartill kostnaderna för det då ännu icke närmare utarbetade projektets genomförande approximativt uppskattats. Magistraten fann dock icke den af Drätselkammaren föreslagna ombyggnaden önskvärd, emedan densamma väl möjliggjorde åstadkommandet af en lämpligare lokal för poliskammaren, men icke i någon väsentlig mån tillgodosåg det år för år tilltagande behovet af tidsenliga domstolslokaler, hvarför Magistraten ansåg några vidare kostnader icke böra nedläggas på nu ifrågavarande gatuflygel, än att för förändrad inredning deraf, jemte anbringande af utgång till Katrinegatan samt förökande af fönstrens antal, skulle anslås circa 10,000 mark; i anledning hvaraf och då något närmare förslag uti antydt syfte ännu icke blifvit utarbetadt, Magistraten uti sitt till Stadsfullmäktige aflåtna budgetförslag, med bortlemnande af den utaf Drätselkammaren föreslagna utgiftsposten, upptog de i budgeten för oförutsedda behof reserverade medlen med ett med 10,000 mark förökadt belopp. I enlighet med budgetutskottets utlåtande gifvo dock Stadsfullmäktige företräde åt det af Drätselkammaren framställda förslaget, genom hvars utförande olägenheterna af trånga lokaler för stadens embetsverk ansågos blifva afhjelpade för en längre tid. Men då den approximativt kalkylerade kostnaden af 100,000 mark emellertid möjligen komme att visa sig otillräcklig samt Fullmäktige icke kunde fatta definitivt beslut i saken, innan fullständig utredning deri vunnits, blef den af Drätselkammaren föreslagna posten af 50,000 mark eventuellt upptagen uti utgifts- och inkomststaten för året, jemte det åt Drätselkammaren öfverlemnades att inkomma med närmare förslag i saken.

Uti Skrifvelse N:o 122 af den 24 sistviken Maj anmälte Drätselkammaren sedermera att Kammaren, efter det Arkitekten Höijer aflemnat projektritningar för

den tillärnade ombyggnaden, till behandling förehaft frågan härom, men med hänsyn till de många olika, delvis stridiga anspråk, som från de skilda myndigheternas synpunkt kunde göras gällande i afseende å lokalernas disposition, icke då ännu kunnat slutföra ärendets beredning i dess helhet. Då emellertid redan under året några mindre arbeten kunde företagas uti gårdsflygeln, hvarigenom de der befintliga, lediga rummen blefve omedelbart tillgodogjorda för stadens behof, anhöll Drätselkammaren om bemyndigande att genast låta vidtaga några angifna förändringar uti gårdsflygeln, hvarigenom de dervarande rummen skulle anordnas till förvaringsrum för Drätselkontorets räkenskaper och lokal för Fattigvårdsstyrelsen, jemte det Kammaren anhöll att få för ändamålet använda af det uti budgeten upptagna anslaget ett belopp af förslagsvis 4,000 mark.

Sedan Stadsfullmäktige gifvit sitt bifall härtill, hafva förberörda ändringsarbeten under sommaren blifvit verkställda för en kostnad af omkring 3,400 mark eller, med tillägg af utgifterna för nödiga hyllor m. m., omkring 4,000 mark och hafva de nyinredda rummen redan delvis blifvit tagna i besittning för antydda nya ändamål.

Emellertid har Drätselkammaren numera slutfört beredningen af frågan rörande ombyggnad af östra gatuflygeln och får härmed till Stadsfullmäktige öfverlemnade eskissritningar och kostnadsförslag i detta afseende. Enligt dessa förslag skulle den nuvarande envåningsflygeln nedrivvas samt i stället uppföras en i afseende å stilen med rådhuset öfverensstämmande byggnad i trenne våningar eller till samma höjd som den öfriga delen af huset.

Uti nedersta våningen af denna tillbyggnad, som komme att erhålla hufvudingång från Katrinegatan, skulle utrymme beredas för en redan länge såsom nödvändig påyrkad utvidgning af Polisinrättningens lokal, genom beredande af nya rymliga lokaler för den detektiva afdelningen och polisvaktkontoret samt för förvaring af hitte- och stulet gods, medan de delar af den nuvarande lokalen, som användts för dessa ändamål, skulle upplåtas dels för erforderlig ökning af Poliskammarens sessionssal, dels till högst behöfliga förrum och väntrum för allmänheten.

Uti mellersta våningen skulle en rymlig lokal anordnas för Magistraten med särskilda rum för dess sessioner och för allmänheten, vidare för Politieborgmästaren, för Magistratssekreteraren, för exekutionsverket, för stadsfogdarne och för stadsbetjenterne. Arkivet, som för närvarande disponerar öfver tre rum i mellersta våningen och två rum i tredje våningen, till hvilken en särskild trappa leder från de första rummen, komme enligt föreligganhe projekt att erhålla hela andra våningen af den nuvarande åt Katrinegatan vettande flygeln af rådhusbyggnaden, i det att det rum, som nu är upplåtet åt stadsfogdarne jemte korridorerna utanför densamma skulle förenas med arkivet, hvaremot de tvenne rummen i tredje våningen komme att disponeras för annat ändamål, på sätt nedan nämnes. Och afser förslaget att hela den åt arkivet upplåtna lokalen, till den del sådant icke redan är fallet, skulle under golf och tak förses med brandfria hvalf, samt de tvenne ingångar, som enligt förslaget leda till arkivet, förses med brandfria jerdörrar. Genom denna ändring kommer

arkivet ntt erhålla en något större samt i hvarje fall lämpligare och bekvämare lokal än den nuvarande. — Det nuvarande förrummet till Magistratskansliet är afsedt att upplåtas till kansli åt stadsfiskalerna, hvilka härtills varit i afsaknad af särskild embetslokal. Magistratens nuvarande kansli- och sessionsrum blefve åter en lämplig lokal för Rådstufvurättens första afdelning, hvars trånga sessionssal varit alldeles för liten för den mängd af personer, hvilka vid konkurser m. m. skola uppträda inför denna afdelning. Genom borttagande af mellanväggen mellan detta rum och det nuvarande lilla förrummet till magistratens sessionssal kunde deremot ett rymligt vänt- rum beredas för de vid rådstufvurätten uppvaktande parterne, i hvilken händelse vestibulen till Stadsfullmäktiges sessionsrum, som för närvarande begagnas såsom förrum af samtliga vid första afdelningen uppvaktande parter, kunde vid de tillfällen då brottmål behandlas af denna afdelning, reserveras för häktade personer.

Tillbyggnadens öfversta våning komme slutligen att inrymma lämpliga lokaler för Helsovårds- och Inqvarteringsnämnderna, hvilka härförinnan dels nödgats begagna sig af för tillfället lediga rum i Rådhuset, dels varit inrymda uti andra utom Rådhuset upphyrda lokaler. Derjemte komme Byggnadskontorets lokal att erhålla en af den ständiga tillväxten af dess arbeten betingad ökning i utrymme genom upptagande af de härförinnan för arkivet begagnade tvänne rummen i denna våning.

Förutom ombyggnad af den åt Katrinegatan vettande flygeln afser det nu föreliggande förslaget ytterligare en höjning af mellantaket i Rådhusets öfversta våning med några fot, hvilken med afseende å den nuvarande vindens höjd låter sig göra utan svårighet och hvarigenom de i denna våning befintliga, jemförelsevis låga lokalerna för Byggnadskontoret, Drättselkammarens samt Rådstufvurättens andra och tredje afdelning kunde erhålla ett ökad luftutrymme.

Kostnaderna för samtliga dessa arbeten äro beräknade till inalles 130,000 mk, hvaraf 120,000 belöpa sig å tillbyggnaden vid Katrinegatan samt 10,000 mk å ändringar och reparationer i den äldre delen af byggnaden jemte höjning af mellantaket i öfversta våningen. Från kostnaderna för ombyggnaden har dock å andra sidan ansetts böra afdragas 6,000 mark, motsvarande det beräknade värdet af materialier, som vid rifningen af den gamla flygeln ansetts kunna tillgodogöras. Möjligen är dock detta värde för högt uppskattadt.

Enligt det af Arkitekten uppgjorda kostnadsförslaget komme i samtliga lokaler att insättas vanliga golf af 2 $\frac{1}{2}$ tums plankor. Då Kammaren emellertid anser det vara önskvärdt att åtminstone samtliga sessionsrum förses med golf af ekparkett, har Kammaren trott sig böra på grund häraf öka kostnadssumman med cirka 6,000 mark. Totalkostnaden komme till följd häraf att uppgå till 130,000 mark.

Vid uppgörandet af projektet för ifrågavarande till- och ombyggnad har Drättselkammaren sökt på bästa sätt tillgodose de önsknningar, som inom de olika myndigheterna framträdt i afseende å lokalernas anordning. Kammaren har ock haft tillfredsställelsen att nästan alla de representanter för sagde myndigheter, hvilka varit i tillfälle att granska förevarande förslag, funnit detsamma motsvara skäligen anspråk.

Visserligen hafva de tidigare uttalade förhoppningarna om uppförande af särskildt domstols- eller stadshus äfven nu sökt göra sig gällande, och har till stöd härför framför allt anförts att stadens hastiga tillväxt med nödvändighet påkallade inrättandet af större och mera tidsenliga samt särskildt jemväl för åhörare afsedda domstolslokaler. Men då Stadsfullmäktige redan genom det principiella godkännandet af Drätselkammarens ifrågavarande ombyggnadsförslag syntts hafva velat till en längre aflägsen framtid uppskjuta mera omfattande byggnadsplaner i detta afseende samt de ledamöter af Rådstufvurättens olika afdelningar, med hvilka Kammaren härom rådfört sig, förklarar de uti föreliggande förslag projekterade domstolslokalerna tillfredsställa behofvet för en god tid framåt, har Drätselkammaren icke tvekat att för sin del förorda förslaget, helst äfven, i händelse en fjerde afdelning af Rådstufvurätten framdeles blefve inrättad, nödig lokal kunde för densamma anvisas uti första afdelningens lokal, under de tre dagar i veckan då sistnämnda afdelning icke har behof af densamma.

Den hufvudsakligaste anmärkning, som gjorts mot det förevarande förslaget, har framställts från Magistraten och afser den omständigheten att nämnda myndighet icke vidare finge bibehålla sin lokal vid torget med uppgång från Rådhusets hufvudfasad, utan finge densamma förflyttad till en sidoflygel med fönster och ingång vetande mot en smal sidogata. Men ifall nu icke Magistratens egenskap af stadens styrelse skall anses med nödvändighet betinga placandet af dess lokal uti den förnämsta delen af huset, synes den för Magistraten projekterade lokalen kunna uppfylla alla skäligen fordringar. Den är nämligen omkring en tredjedel större än den nuvarande och erbjuder i alla afseenden större bekvämlighet såväl för Magistratens egna funktionärer som för allmänheten. Förslag har väl äfven förelegat Kammaren, afseende dels inrymmande af samtliga domstolslokaler uti tillbyggnaden dels förflyttning af en domstolslokal till tillbyggnaden och bibehållande af den andra i hufvudbyggnaden. Intet af dessa projekt kan dock enligt Kammarens mening i afseende å lämplighet och bekvämlighet jemföras med det nu föreliggande. Tänker man sig nämligen att en afdelning af Rådstufvurätten finge bibehålla sin nuvarande lokal, medan de öfrige blefve placerade uti tillbyggnaden, blefve förhållandet högeligen obehvämt och besvärligt för parter, sakförare och stadsfiskaler, hvilka samma dag måste uppvakta vid flere afdelningar af Rätten. Visserligen kan samma anmärkning i viss mån framställas äfven emot att förlägga Magistratens sessionsrum i en med särskild ingång försedd annan afdelning af byggnaden än den, der domstolslokalerna befinna sig, men olägenheten häraf torde, såvidt kammaren kan bedöma, i hvarje fall blifva mindre än i den förra händelsen, då det mera sällan torde inträffa att parter samtidigt böra uppvakta såväl vid domstolarne som inför Magistraten, samt stadsfiskalernes rum nu är anordnad vid en af Rådstufvurättsafdelningarne och tillika genom arkivet har förbindelse med Magistratens lokal. Och under alla förhållanden vore inrymmandet af Rådstufvurätten uti tillbyggnaden olämpligt derför, att belysningen uti de der blifvande rummen i följd af deras läge mot Katrinegatan blir svagare än uti rummen mot torget. För Magistraten, hvars sessioner upptaga endast ett par timmar midt på dagen,

skulle detta icke kunna vålla någon nämnvärd olägenhet, men för Rådstufvurättsafdelningarne, hvilkas sammanträden ofta fortfara från kl. 10 på morgonen till sent på qvällen, blefve förhållandet mycket besvärande.

Med afseende å dessa omständigheter och de ofvan påpekade fördelar, det föreliggande förslaget i öfrigt erbjuder, synes någon tvekan icke böra råda om önskvärdheten af ifrågavarande tillbyggnad, helst densamma, såsom väsentligt ökande värdet af Rådhusbyggnaden, i alla händelser vore till gagn, äfven om framdeles genom mera omfattande byggnadsföretag ännu lämpligare lokaler för stadsmyndigheterna kunde åstadkommas.

Utförandet af nu ifrågavarande till- och ombyggnadsarbeten kan, i följd deraf att Rådhuset jemväl under arbetstiden måste kunna för sitt ändamål användas, föresiggå endast successivt. På grund häraf måste arbetet fördelas å ett par år, hvarför icke heller hela den erforderliga kostnaden behöfver på en gång belasta budgeten.

Drätselkammaren får därför vördsamt hemställa

att Stadsfullmäktige, med godkännande af medföljande eskissritningar, ville besluta att en i hufvudsaklig öfverensstämmelse med densamma skeende om- och tillbyggnad af Rådhuset skall ega rum;

att Stadsfullmäktige ville för företagens utförande anslå det erforderliga beloppet af förslagsvis 130,000 mark;

att Fullmäktige ville bemyndiga Drätselkammaren ej mindre att gå i författning om anskaffande af nödiga ritningar och utverka fastställelse å desamma, än ock vidtaga åtgärd om arbetets utförande; äfvensom

att Fullmäktige tillika ville bemyndiga Drätselkammaren att för ändamålet använda den till omkring 46,000 mark uppgående återstoden af det uti innevarande års budget för ombyggnad af Rådhusets östra flygel upptagna eventuella anslag af 50,000 mark, samt att likaså uti utgiftsförslaget för nästkommande år för detta behof upptaga ett belopp af 50,000 mark äfvensom uti förslaget för 1891 det för byggnadsföretagens fullbordande ytterligare erforderliga beloppet.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmen.

Leon. v. Pfaler.

Kostnadsförslag till ny- och tillbyggnad (i 3 våningar) samt byggnadsförändring af Rådhuset i Helsingfors.

A. Nybyggnaden:					
<i>Grunden:</i>					
50 kub. famn. jordgräfnig	å	10	—	500	—
1,600 löp. „ flankerad stock till rustbädd, mat. o. arb.	å	1	25	2,000	—
45 kub. famn. gråstensgrund mat o. arb. å	å	50	—	2,250	—
140 qv. aln. huggen granit sockel „ „ å	å	10	—	1,400	—
20 „ „ „ trapp- o. tröskelsten „ „ å	å	10	—	200	—
40 kub. „ grusfyllning „ „ å	å	40	—	1,600	—
					7,950 —
<i>Murningsarbeten:</i>					
350,000 st. tegel med kalk, sand och inmurning, mat. o. arb. å	å	115	—	40,250	—
117 qv. famn. puts å gatfasaden „ „ å	å	16	—	1,872	—
260 „ „ „ å gårdssidan „ „ å	å	7	—	1,820	—
750 „ „ „ å invändiga stenväggar „ „ å	å	4	25	3,187	—
340 „ „ „ å invändiga träväggar o. tak „ „ å	å	6	25	2,125	—
320 löp. „ dragning af invändiga taklister „ „ å	å	4	—	1,280	—
30 qv. „ slämning af skorstensstockar „ „ å	å	1	25	37	50
					50,571 50
<i>Timmermansarbeten:</i>					
275 qv. famn. bjelklag (vasar med trossbotten, underpanel, golfunderslag samt armering), mat. o. arb. å	å	30	—	8,250	—
90 qv. famn. skålning i nedre botten „ „ å	å	4	—	360	—
175 „ „ taklag med läkt till underlag för plåten „ „ å	å	8	—	1,400	—
260 „ „ golf af 2 $\frac{1}{2}$ tums plankor „ „ å	å	14	—	3,640	—
40 „ „ Cloisonvägg „ „ å	å	20	—	800	—
					14,450 —
<i>Plåtslagarearbeten:</i>					
175 qv. famn. yttre taktäckning med galvaniserad plåt, mat. o. arb. å	å	13	50	2,382	50
90 löp. „ stuprör med trattar, krokar och utkastare „ „ å	å	9	—	810	—
80 „ „ list- och fönsterbleck „ „ å	å	5	—	400	—
6 st. skorstenar att beslå „ „ å	å	40	—	240	—
					3,832 50
					76,804 —
					Transport — — — —

	Transport	—	—	—	76,804	—
<i>Snickarearbeten:</i>						
2 st. hufvudingångsdörrar med sidofönster, kompl. med lås, gångjern, glas m. m. samt oljemåln. å		500	—	1,000	—	
1 st. yttre dörr åt gården, kompl. med alla tillbehör		—	—	90	—	
20 st. deuxbattansdörrar	” ”	90	—	1,800	—	
12 ” enkla	” ”	50	—	600	—	
3 ” ” mindre,	” ”	40	—	120	—	
50 ” fönsterluffer	” ”	90	—	4,500	—	
6 ” 3-delade ”	” ”	100	—	600	—	
14 ” vindsfönster o. kupor	” ”	10	—	140	—	
400 löp. famn. fotsocklar	” ”	1	—	400	—	9,250
<i>Målningsarbeten:</i>						
377 qv. famn. affärgning af yttre fasaderna . . å		1	—	377	—	
9,400 qv. aln. limfärgsmålning af väggar och tak i alla rum, förstugor och trappuppgångar . å		—	25	2,350	—	
2,600 qv. aln. 5 fots hög oljemålad väggpanel i alla rum, förstugor och trappor å		—	40	1,040	—	
2,400 qv. aln. fernissning af trägolf		—	25	600	—	4,367
<i>Diverse:</i>						
26 st. kakelugnar, kompl. färdiga med alla tillbeh. å		250	—	6,500	—	
2 ” köksspislar, ” ” ” ” ” ” ” ” å		200	—	400	—	
1,800 qv. fot asfaltgolf i nedre botten å		—	65	1,170	—	
1,300 ” ” isoleringsskiect		—	25	425	—	
1,200 ” ” mosaik-betongolf i förstugor och podester		—	225	2,812	50	
90 st. mosaik-betonsteg		—	21	1,890	—	
15,000 kg. skenor o. smidjernsbalkar å p. 1,000 kg.		—	275	4,125	—	
Spik och ankarsmiden		—	—	2,500	—	
Gas- och vattenledning		—	—	4,000	—	23,822
Ställningar, instrumentaler m. m. samt summan jemnad		—	—	—	—	5,756
	Summa Fmk	—	—	—	—	120,000
Afgår för tillgodogörandet af användbara materialier från det nu befintliga huset, rifningskostnader inberäknadt		—	—	—	—	6,000
	Saldo Fmk	—	—	—	—	114,000
B. Omändringar och reparationer i den äldre delen af Rådhusbyggnaden, hvori inberäknas höjning af vaslaget i våningen 2 tr. upp		—	—	—	—	10,000
	Totalkostnad Fmk	—	—	—	—	124,000

Helsingfors i September 1889.

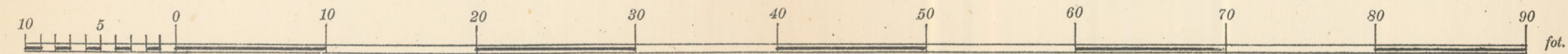
Th. Höijer.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri 1889.

Plan af våningen 2 tr. upp.

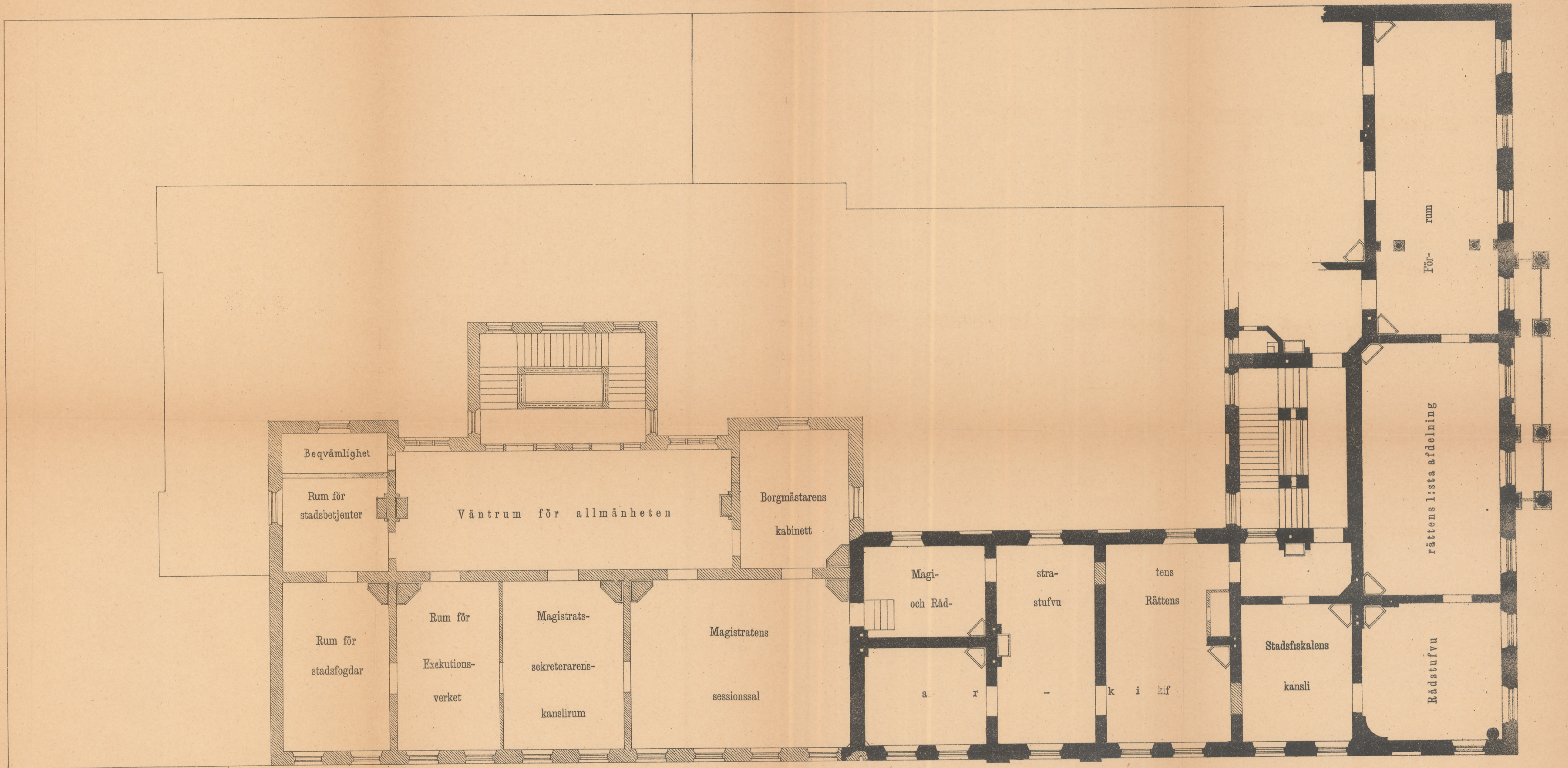

nybyggnaden.

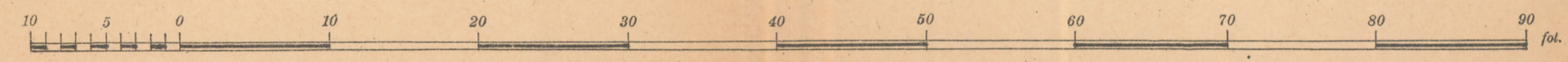

A. M. 2. 18 19
H. K.

Plan af våningen 1 tr. upp.

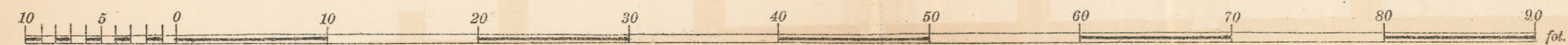
 Nybyggnaden.

Plan af bottenvåningen.

 Nybyggnad.

MAGISTRATEN

i

Helsingfors.

*Helsingfors d. 23 Okt. 1889.**Till Helsingfors Stadsfullmäktige.*№ 174.

Med anledning af det förslag angående tillbyggnad till rådhuset och förändring af lokalerna i detsamma, hvilket Drätselkammaren till Stadsfullmäktige nyligen afgifvit, får Magistraten, som vid granskning af de till sagda förslag hörande ritningar funnit detsamma i vissa delar mindre tillfredsställande, härmeds äran anföra följande påminnelser mot förlaget samt tillika till Fullmäktiges pröfning öfverlemna ett på Magistratens förestaltande uppgjort nytt förslag till delvis förändrad disposition af embetslokaler i rådhuset.

Enligt Drätselkammarens förslag blefve Magistratens lokal förlagd till tillbyggnaden vid Katrinegatan, medan Drätselkammare, Drätselkontoret och Byggnadskontoret komme att bibehålla sina lokaler i den äldre delen af rådhuset; denna anordning skulle otvifvelaktigt medföra ganska stora olägenheter, då emellan sist sagda myndigheter och Magistraten, för undvikande af onödig tidsutdrägt, personlig kommunikering i ärenden dagligen eger rum. Magistratens och Rådstufvurättens arkiv, hvilket för närvarande är inrymdt uti två rum af mellersta våningen och i tvänne ofvanom desse i tredje våningen belägna rum, samt för några år sedan genom anbringande af hvalf i nedersta våningen och brandmurar å vinden samt öfver yttre taket, gjordes så säkert mot eldfara som möjligt, skulle, jämlikt Drätselkammarens förslag, erhålla alla sina rum i mellersta våningen, hvarigenom säkerheten i antydt afseende i väsentlig mon förminskades. Domstolslokalerna blefve dessutom, enligt förslaget, fortsättningsvis ganska oändamålsenliga och Drätselkammaren komme att bibehålla sin nuvarande trånga lokal.

Ofvanomförmälda, på Magistratens föranstaltande, och, hvad beträffar polis-kammarens lokal, i samråd med Polismästarene uppgjorda förslag, förutsätter, såsom närslutna planritningar utvisa, uppförande af en tillbyggnad af samma vidd och utsträckning, som Drätselkammaren föreslagit, men enligt detta förslag skulle uti tillbyggnadens 2:dra och 3:dje våningar inredas tvänne rymliga och tidsenliga domstolslokaler för Rådstufvurätten, innehållande hvardera, förutom sessionssal af 1,128 qv. fots areal, (i st. för att de nuvarande utgöra resp. 544 och 578 qv. fot) afsedd att förses med platser för åhörare, tvänne stora rum för allmänheten, ett fångrum med särskild nedgång till porthvalfvet, samt rum för rät-

tens ledamöter jämte garderob och bekvämlighets rum. Dessutom skulle uti 2:dra våningen två rum upplåtas för arkivets behof samt i 3:dje våningen ett rum för Stadsfiskalerna och en mindre lokal för rådhusvaktmästaren. Uti nedersta våningen af tillbyggnaden skulle inrymmas polisdomstolen och polisens detektiva afdelning. Uti den äldre delen af rådhuset komme Magistraten att behålla sin n. v. lokal, utvidgad med det rum, som för närvarande utgör expeditjonsrum för arkivet; byggnadskontoret, hvarest antagligen, efter det den nya byggnadsordningen blifvit faststald, embetsrum bör föranstaltas åt en stadsarkitekt och möjligen äfven åt en geodet, erhöle en välbehöflig utvidgning uti Drätselkammarens n. v. sessionssal och väntrum; af tvänne rum, hvilka för närvarande disponeras det ena af Drätselkammarens ordförande och det andra såsom väntrum vid rådstufvurätten, skulle åstadkommas lokal åt helsovårdsnämnden; och den återstående delen af rådstufvurättens 2:dra och tredje afdelningars n. v. lokal skulle öfvertagas af Drätselkammaren, hvilken härigenom erhöle en sessionssal af 578 qv. fots areal i stället för dess nuvarande, som utgör endast 400 qv. fot.

Det af Magistraten i förestående mätto framställda förslag innebär, enligt Magistratens åsigt, följande fördelar framom det af Drätselkammaren uppgjorda:

1:o Magistraten och stadens samtliga öfriga, i rådhuset inrymda, förvaltande myndigheter erhöle sina lokaler i samma del af byggnaden;

2:o Arkivet blefve i högre grad säkerstaldt mot eldfara;

3:o Rådstufvurättens samtliga afdelningar erhöle rymligare och mera tidsenligt inredda lokaler;

4:o Byggnadskontorets lokal blefve i större mån utvidgad samt rummen i anseende till deras inbördes läge mera ändamålsenligt anordnade;

5:o Drätselkammaren finge en betydligt rymligare lokal; samt

6:o De för polisverket afsedda lokalerna blefve disponerade på sätt Polismästarene anse lämpligast.

Deremot erhöle icke Inqvarteringsnämnden lokal inom byggnadskomplexen, derest ej andra våningen af tillbyggnaden, åt söder öfver porthalvvet, utvidgades till tomtgränsen; men då några olägenheter icke försports deraf att sagda nämnd härintills haft sig lokal anvisad utom rådhuset anser Magistraten, med hänsyn till de förökade kostnader som en sådan ytterligare tillbyggnad medförde, att lokal för Inqvarteringsnämnden fortsättningsvis borde af staden upphyras.

Beträffande slutligen kostnadsfrågan så blefve utgifterna för nybyggnaden, då densamma enligt Magistratens förslag erhöle samma utsträckning som enligt Drätselkammarens, sannolikt temmeligen oförändrade (en uppgångstrappa tillkommer visserligen, men några mellanväggar bortfalla) hvaremot kostnaden för höjningen af mellantaket i rådhusets tredje våning kunde inbesparas, såsom enligt Magistratens förslag ej erforderlig då någon domstolslokal icke vidare komme att derstädes inrymmas.

På grund af det ofvananföörda har Magistraten äran anhålla det Herrar Stadsfullmäktige ville besluta

att den tillernade tillbyggnaden af rådhuset skall verkställas i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bilagda planritningar, samt att embetslokalerna i byggnaden skola för framtiden disponeras på sätt Magistraten här ofvan föreslagit.

På Magistratens vägnar:

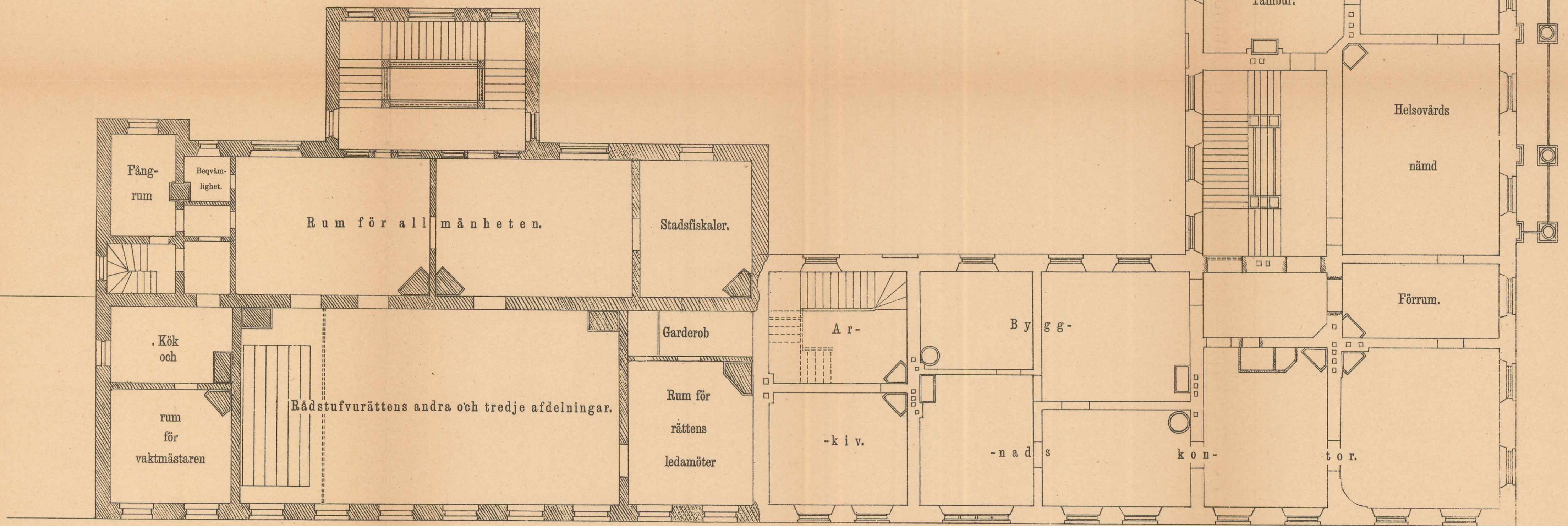
E. Öhman.

G. v. Pfaler.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri 1889.

Tillbyggnad till och förändring af
lokalerna i Rådhuset.

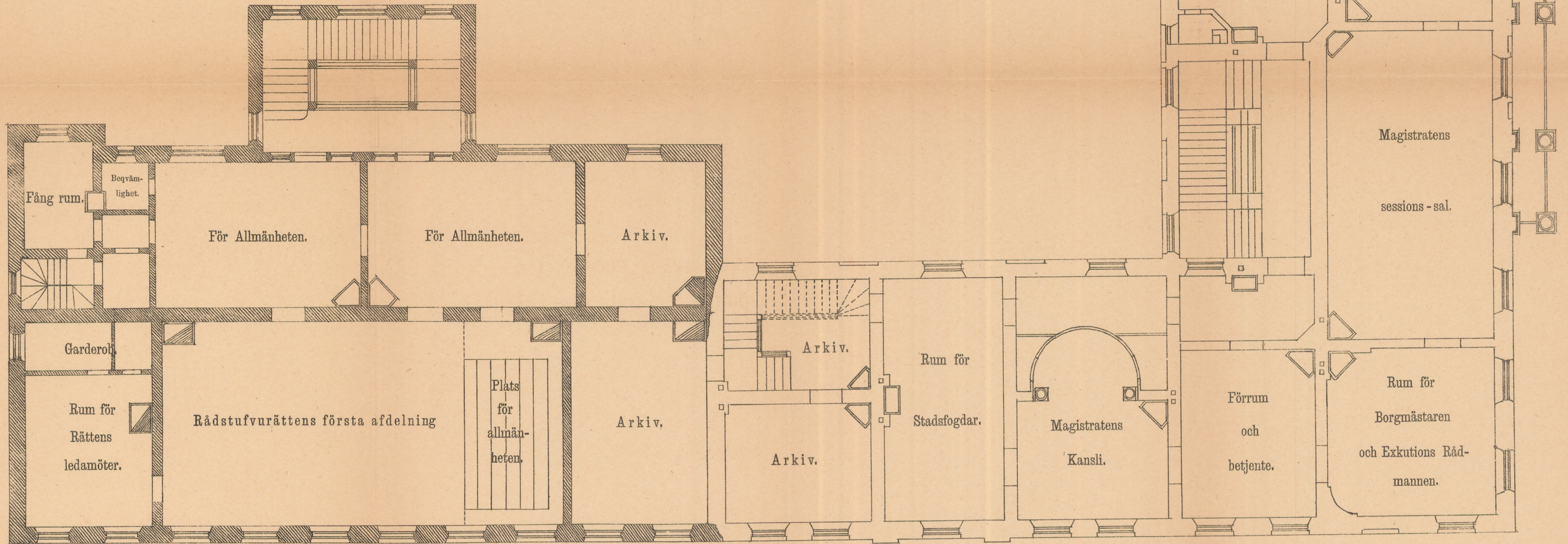
3de våningen.

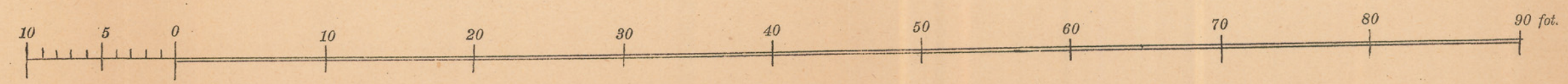
 nybyggna och förändring.

10 5 0 10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120 fot.

Tillbyggnad till och förändring af
 lokalerna i Rådhuset.
 2^{dra} våningen.

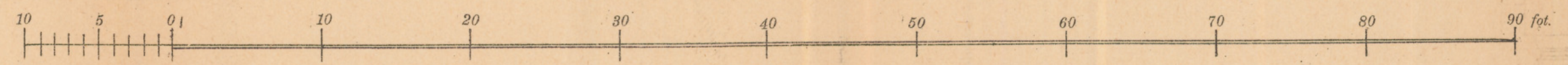
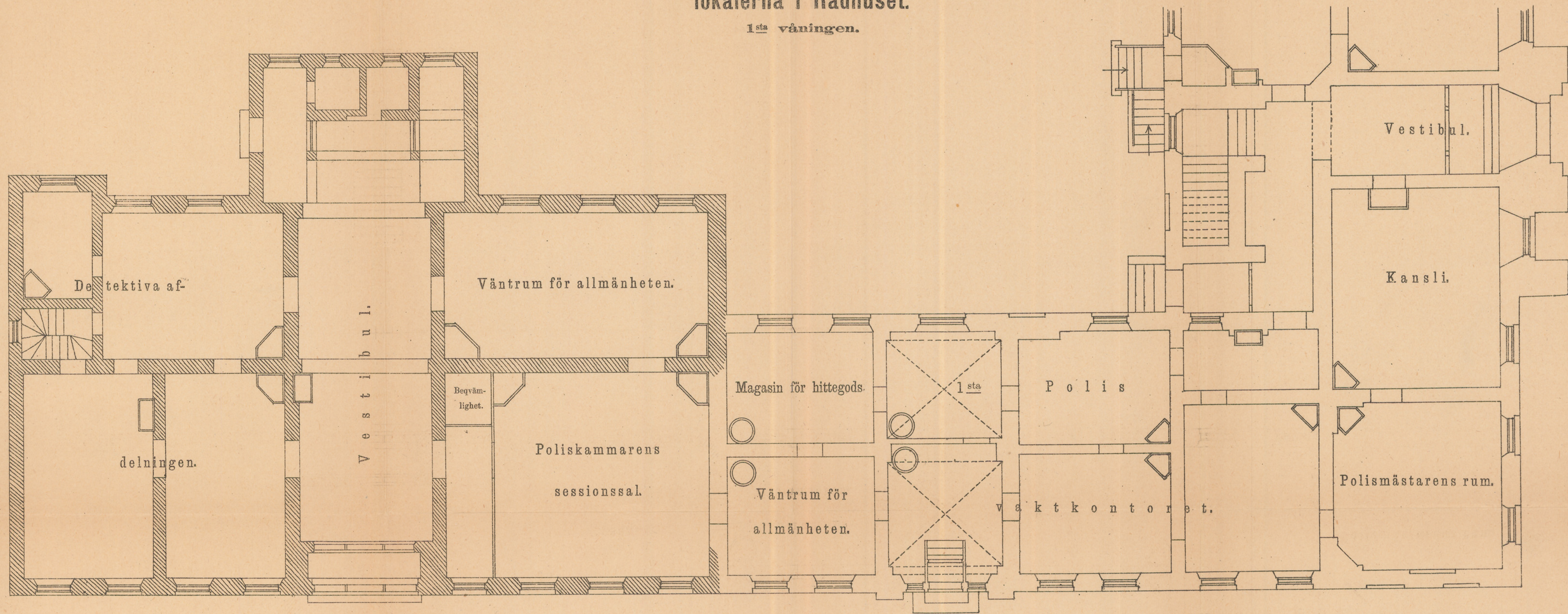

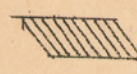
 nybyggnaden.

Tillbyggnad till och förändring af lokalerna i Rådhuset.

1^{sta} våningen.

 nybyggnaden.

HELSINGFORS STADS

Utgifts- och Inkomstförslag

för år 1890.

Upprättadt af Drätselkammaren.

		Utgifter.					
		I. Stadens skulder.		<i>Fmk.</i>	<i>pk.</i>	<i>Fmk.</i>	<i>pk.</i>
		Utgifterns beskaffenhet enl. § 58 i K. Förordningen d. 8 December 1873.					
Beviljad 1812. Revers d. ²³ / ₄ 1845. " d. ²⁴ / ₁ 1846. " d. ²⁷ / ₁ 1847. Revers ¹ / ₅ 1863.	a a	1:o. Å lånet för stadens reglering, utgörande den ³¹ / ₁₂ 1889 Fmk 36,568: — erlægges till Finlands Statskontor den ¹⁵ / ₁ 1890 i amortering 2 % å det ursprungliga skuldbeloppet Fmk 264,400 med	—	—	5,288	—	—
K. S:ns bref d. ⁵ / ₅ 1880.	a	2:o. Å lånet för chausséerna, utgörande den ³¹ / ₁₂ 1889 i återstående kapital Fmk 33,532: 34, erlægges till Finlands Statskontor den ¹ / ₅ 1890 en annuitet af 5 ¹ / ₂ % å det ursprungliga beloppet Fmk 100,000, eller ränta å 4 ⁰ / ₁₀ å det oguldna beloppet med . . . samt återstoden af annuiteten i amortering	1,341 29 4,158 71	. .	5,500	—	—
		3:o. Å lånet för folkskolehuset vid Annegatan, utgörande den ³¹ / ₁₂ 1889 i återstående kapital Fmk 31,352: 68, erlægges den ⁹ / ₄ 1890 till Finlands Statskontor en annuitet af 10 % å det ursprungliga skuldbeloppet Fmk 60,000, eller ränta å 5 % med . . . samt återstoden af annuiteten i amortering	1,567 63 4,432 37	. .	6,000	—	—
		Transport	—	—	16,788	—	—

Chausséereglementet den $\frac{26}{1}$ 1865 § 6.	a	4:o. a) Å chausséeobligationerna, uppgående sedan den $\frac{1}{2}$ 1885 till Fmk 110,000: — erlägges årligen i amortering och $3,8 \frac{0}{100}$ ränta b) till chausséeobligationernas amorteringsfond, utgörande den $\frac{31}{12}$ 1889 Fmk 18,690: — amor- teringstillskott år 1890	— — 7,650 — 1,310 —	16,788 — 8,960 —
K. S:ns resol. d. $\frac{6}{9}$ 1876.	a	5:o. Å vattenledningslånet af år 1876 utgörande den $\frac{31}{12}$ 1889 Fmk 1,460,900: — erlägges den $\frac{1}{5}$ 1890 i amortering samt den $\frac{1}{5}$ och $\frac{1}{11}$ samma år ränta å $5 \frac{0}{100}$ med tillsammans	14,400 — 72,685 —	87,085 —
K. S:ns res. d. $\frac{4}{8}$ 1882.	a	6:o. Å nybyggnads- och reglerings- lånet af 1882, utgörande den $\frac{31}{12}$ 1889 Fmk 1,441,000 erlägges den $\frac{1}{5}$ 1890 i amortering samt den $\frac{1}{5}$ och $\frac{1}{11}$ ränta å $4\frac{1}{2}$ $\frac{0}{100}$ med	30,500 — 64,158 75	94,658 75
S. F. besl. $\frac{11}{10}$ 1887.	b	7:o. Å ett kassakreditiv å Fmk 800,000 erlägges i provision och ränta, förslagsvis 8:o. Återstående kapitalbeloppet af lånet för folkskolehuset vid An- negatan — Fmk 249,412: 06 —	— — — —	15,000 — 26,920 31
II. Stadens Embetsverk.				
Magistraten.				
1886 års stat.	b	1 Politieborgmästare, lön 7,000: — arvode 5,000: —	12,000 —	
	b	1 Justitierådman, lön . 5,000: — arvode 2,000: — för inseende öfver exe- kutionsverket 1,000: —		
Enl. öfverenskommel- se och S. F. besl. $\frac{17}{11}$ 1885.	b	Personelt vederlag åt Rådmannen A. Åkerberg 1,500: —	9,500 —	
1886 års stat.	b	2 Politierådmän, lön å 4,000: — arvode å 2,000: —	12,000 —	
	b	2 Notarier, lön å 1,600: —	3,200 —	36,700 —
Transport			— —	286,112 06

			Transport	—	—	286,112 06
		Rådstufvurätten.				
1886 års stat.	b	1 Justitieborgmästare, lön	7,000: —			
		arvode	5,000: —	12,000	—	
	b	1 äldre Justitierådman,				
		lön	5,000: —			
		arvode	2,000: —			
Enl. öfverenskommelse och S. F. besl. 17/11 1885.	b	Personelt vederlag åt Rådmanen E. Bergh	1,500: —	8,500	—	
1886 års stat.	b	1 äldre Justitierådman,				
		lön	5,000: —			
		arvode	2,000: —			
Enl. öfverenskommelse och S. F. besl. 17/11 1885.	b	Personelt vederlag åt Rådmanen B. O. Steenius	1,500: —	8,500	—	
	b	2 äldre Justitierådman,				
		lön å	5,000: —			
		arvode å	2,000: —	14,000	—	
	b	1 äldre Justitierådman,				
		lön	5,000: —			
		arvode	2,000: —			
1886 års stat.		förhöjning för 5 års tjänst	500: —	7,500	—	
	b	3 yngre Justitierådman				
		lön å	4,000: —	12,000	—	
	b	Arvode åt två afdelningsordförande å	1,000: —	2,000	—	
	b	1 Notarie för civilprotokollet		1,600	—	
1886 års stat.	b	5 Notarier för kriminalprotokollet å	3,000: —	15,000	—	
K. S:s bref 1/10 1887.						
S. F. besl. 5/8 1882.	b	Ersättning åt brottmålsnotarierna för renskrifning af protokoll, förslagsvis		700	—	
	b	Renskrifning af protokoll åt aktörerna, förslagsvis		1,000	—	82,800
D:o 16/11 1886.						
		Magistratens och Rådstufvurättens gemensamma biträden och betjening.				
1886 års stat.	b	1 Magistratssekreterare och Notarius publicus, lön		2,500	—	
	b	1 Aktuarie		2,500	—	
			Transport	5,000	—	368,912 06

			Transport	5,000	—	368,912	06
1886 års stat.	b	1 Kanslist		1,200	—		
	b	1 Translator för ryska språket . .		1,000	—		
	b	2 Stadsfiskaler, lön å	3,000:—				
		arvode å	600:—	7,200	—		
d:o d:o S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	b	4 Stadsfogdar å	2,000:—	8,000	—		
1886 års stat. S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1887.	b	3 Exekutionsbetjenter å	900:—	2,700	—		
1886 års stat. S. F. besl. ² / ₅ 1888.	b	8 Stadsbetjenter, hvaraf 2 anstälde vid Magi- stratens kansli och 6 vid Rådstufvurätten å	1,100:—	8,800	—		
1886 års stat.	b	2 Stadsbetjenter vid Ma- gistraten på afdelning å	900:—	1,800	—		
1886 års stat. S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	b	1 Rådhusvaktmästare, jemte fri bo- stad och ved		1,000	—		
1886 års stat.	b	1 Rådhusdrenge, jemte fri bostad och ved		480	—		
	c	3 Extra stadsfogdar å	1,600:—	4,800	—	41,980	—
		<i>Diverse.</i>					
	c	Expenser, förslagsvis		—	—	8,400	—
		— Fmk 169,880: 00 —					
		III. Kommunalförvaltningen.					
		Stadsfullmäktiges kansli.					
1886 års stat.	b	1 Sekreterare		2,800	—		
	b	1 Notarie		2,800	—		
	b	1 Vaktmästare		600	—		
	c	Expenser, förslagsvis		3,600	—	9,800	—
		Drättselkammaren.					
1886 års stat.	b	1 Ordförande		4,000	—		
	b	5 Ledamöter à 20 mark för hvarje ledamot och sammanträde, för- slagsvis		5,200	—		
S. F. besl. ⁶ / ₁₁ 1888.	b	1 Sekreterare		7,000	—		
1886 års stat.	b	1 Notarie		2,400	—		
S. F. besl. ⁶ / ₁₁ 1888.	b	1 Kanslibitråde		1,500	—		
1886 års stat.	b	1 Vaktmästare		800	—		
	c	Expenser, förslagsvis		5,000	—	25,900	—
		Transport		—	—	454,992	06

			Transport	—	454,992	06
			Drättselkontoret.			
1886 års stat.	}	b	1 Stadskamrerare, lön	5,000:—		
			arvode	2,500:—		
			5 års förhöjning	500:—	8,000	
		b	1 Stadskassör, lön	4,000:—		
			arvode	1,800:—	5,800	
		b	1 Stadsbokhållare	4,000		
b	1 Kontorsskrifvare	1,600				
b	1 Vaktmästare	900				
S. F. besl. ¹⁸ / ₁₀ 1888.	}	b & c	Extra biträden, förslagsvis	3,600		
		c	Arvode för debetsedlars kringbärning, förslagsvis	800		
		c	Tryckningskostnad för taxerings- och uppbördslängder, förslagsvis	700		
		c	Expenser, förslagsvis	2,000		
						27,400
			Trafikkontoret.			
1886 års stat.	}	c	1 Kamrerare	4,500		
		c	1 Bokhållare	2,400		
		c	1 Kassör	2,400		
		c	1 Vågmästare	1,500		
		b	2 Vaktmästare å 1,000:—	2,000		
		c	Extra biträden, förslagsvis	1,700		
S. F. besl. ³¹ / ₃ 1875.	}	b	Arvode för erhållande af dagliga uppgifter från tullkammaren	500		
		c	Mätarearvoden, förslagsvis	1,000		
		c	Expenser, förslagsvis	800		
		c	Ved och belysning för tull- och packhuset, förslagsvis	1,200		
						18,000
			Hamnkontoret.			
1886 års stat.	}	b	1 Hamnkaptän	3,000:—		
			4 % af uppbörden, förslagsvis	5,000:—	8,000	
		b	1 Hamnmästare i Sörnäs	2,400		
		b	1 Hamnkontorsbokhållare	2,500:—		
			2 % af uppbörden, förslagsvis	2,500:—	5,000	
		b	1 äldre vaktmästare	1,200		
			Transport	16,600	500,392	06

			Transport	16,600 —		500,392 06
1886 års stat.	{	b	1 yngre vaktmästare	1,000 —		
D:o d:o	{	b	2 Hamnkonstaplar å	850: —	1,700 —	
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	{	b	3 d:o å	750: —	2,250 —	
1886 års stat.	{	b	2 Packare och vräkare å	480: —	960 —	
	{	b	1 Parmmätare-ålderman		200 —	
		c	Arvode för uppbörd af kokhusafgif- terna		100 —	
		c	Expenser, förslagsvis		400 —	
		c	Ångbåtslega för inspektionsresor, förslagsvis		200 —	23,410 —
			Byggnadskontoret.			
1886 års stat.	b	b	1 Stadsingeniör	7,000: —		
S. F. besl. ¹⁵ / ₆ 1877.	b	b	10 års förhöjning	2,000: —		
1886 års stat.	b	b	resemedel		600: —	9,600 —
S. F. besl. ⁵ / ₁₂ 1882.	{	b	1 yngre biträdande in- geniör		4,600 —	
D:o ²⁰ / ₁₂ 1888.	{	b	1 Bokhållare	3,000: —		
1886 års stat.	{	b	10 års förhöjning	600: —	3,600 —	
	{	b	1 Trädgårdsmästare	3,000: —		
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	{	b	hyresmedel	1,000: —	4,000 —	
1886 års stat.	{	b	1 Byggmästare		2,900 —	
1886 års stat.	b	b	1 Äldre skogsvakt, jemte fri bostad och ved		900 —	
1886 års stat.	b	b	1 Yngre skogsvakt, jemte fri bostad och ved		720 —	
	c	c	Extra ingenjörbiträden, förslagsvis		8,000 —	
	c	c	Skogsvaktarebiträden, förslagsvis .		700 —	
	c	c	Material och handtlangaredagsver- ken vid mätningar, förslagsvis .		6,000 —	
	c	c	Materialvakter, förslagsvis		2,000 —	
	c	c	Expenser, förslagsvis		1,100 —	44,120 —
			— Fmk 148,630: 00 —			
			IV. Gatubelysningen.			
			a) Gasbelysningen.			
Kontrakt om Gaslysn. införande i H:fors d. ³⁰ / ₆ 1860.	{	b	94 lyktor af I och II klassen å 3063,20 bränntimmar	287,953,20		
	{	b	353 lyktor af III klas- sen å 2,625,40 bränn- timmar	926,860,20		
			Transport 1,214,813,40	—	—	567,922 06

			Transport	1,214,813,40	—	—	567,922	06
		b	352 lykter af IV klas-					
			sen à 1,419,50 bränn-					
			timmar	499,781,20				
			S:ma bränntimmar	1,714,595				
			à 4 penni		68,583	80		
S. F. besl. 7/6 1882.		b	1 Siemens lykta under					
			2,625,40 bränntimmar					
			à 700 liter	1,837,966				
D:o d:o.		b	1 Siemens' lykta under					
			1,419,50 bränntimmar					
			à 1,600 liter	2,271,734				
D:o d:o.		b	2 Siemens' lykter under					
			1,419,50 bränntimmar					
			à 700 liter	1,987,766				
			S:ma liter 6,097,466					
			eller kubikfot 215,362 à 8 Fmk					
			pr 1,000		1,722	90		
		c	Extra belysning af hamnarne, för-					
			slagsvis		200	—		
1886 års stat.		b	1 Gaskontrollör, lön		1,200	—		
		b	1 Besigtningssman, lön		200	—		
S. F. besl. 29/6 1882.		b	Belysning af Nikolaikyrkans tornur		600	—		
		c	Gaskontrollörens expenser, förslags-		300	—		
			vis				72,806	70
			b) <i>Petroleumgasbelysningen.</i>					
		b	30 lykter af II klassen, förslagsvis		2,740	—		
		b	76 d:o af III klassen à 120:—		9,120	—		
		b	78 d:o af IV klassen à 66:60		5,194	80		
		b	2 d:o af IV klassen från segla-					
			tionen slut, förslagsvis		66	06		
		b	128 d:o af V klassen à 75:—		9,600	—		
		b	2 d:o af V klassen från seglatio-					
			nens slut, förslagsvis		83	33		
		c	100 st. nya lyktskåp à 50:—		5,000	—		
		c	20 st. lykter att uppställas å platser,					
			som af Drättselkammaren komma					
			att anvisas, förslagsvis		1,000	—		
							32,804	19
			c) <i>Elektrisk belysning.</i>					
Enl. kontrakt 6/6 1889.		b	4 elektriska glödlampor om 16 nor-					
			malljus å Broholmen å 30 Fmk					
			— Fmk 105,730:89 —					
			Transport				673,652	95

			Transport	—	—	673,652 95
			V. Brandverket.			
			<i>a) Hyror.</i>			
S. F. besl. ²¹ / ₁₂ 1876.	b	Hyra för lokaler åt brandmanska- pet vid norra tornet	2,500	—		
Enl. kontr. ²⁶ / ₁ 1876.	b	Hyra för lokaler åt brandmanska- pet vid södra tornet	4,400	—		6,900
			<i>b) Eldning och belysning.</i>			
	c	30 famnar björkved, entreprenad å Fmk 20: —	600	—		
	c	35 famnar tallved entreprenad å Fmk 15: —	525	—		
	c	45 famnar granved, entreprenad å Fmk 13: 50	607 50			
	c	Ljus och olja, förslagsvis:	1,000	—		2,732 50
	c	e) <i>Redskapens underhåll, förslagsvis</i>	—	—		3,000
			<i>d) Aflöningar och andra förmåner.</i>			
1886 års stat.	b	1 Brandmästare	3,800: —			
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	b	hyresmedel	1,000: —	4,800	—	
1886 års stat.	b	1 Underbrandmästare	1,400: —			
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	b	hyresmedel	500: —			
	b	resemedel	100: —	2,000	—	
1886 års stat.	b	1 Sekreterare v. brandkommissionen	600	—		
D:o d:o	b	2 Sprutmästare å	1,200: —	2,400	—	
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	b	1 Maskinist	300	—		
1886 års stat.	b	2 Kosthållerskor å	240: —	480	—	
	b & c	60 Brandkonstaplar å	600: —	36,000	—	
	c	Tillskottsarvode att i mån af behof utgifvas åt 4 ordningsmän vid tor- nen å Fmk 160	640: —			
	c	Tillskottsarvode åt 4 ku- skar å Fmk 120	480: —	1,120	—	
Brandkom:s besl. ²⁶ / ₂ 1876.	b	Tillskottsarvode för eldning och putsning af ångsprutan	240	—		
	c	Underhåll af brandtelegrafan, för- slagsvis	1,200	—		49,140
			Transport	—	—	735,425 45

			Transport	—	—	735,425 45
			e) <i>Brandstallet — 13 hästar.</i>			
		c	3,560 L \ddot{a} hö, entreprenad å 78 pi	2,776	80	
		c	160 tnr hafre, d:o å 9:45	1,512	—	
		c	Halm, förslagsvis	200	—	
		c	Skoning och medicin, förslagsvis .	800	—	
		c	Underhåll af seldon m. m., förslagsvis	200	—	5,488 80
			f) <i>Inköp af nya inventarier m. m.</i>			
		c	2 hästar, en till hvardera tornet, förslagsvis	—	—	1,400 —
			g) <i>Diverse.</i>			
		c	Arvoden för brandsyner, förslagsvis	750	—	
		c	Gratifikationer, vatten vid eldsvådor m. m., förslagsvis	2,000	—	
		c	För inköp af böcker och tidningar — Fmk 71,461: 30 —	50	—	2,800 —
			VI. Polisnrättningen.			
			Poliskammaren.			
K. Förordn. $\frac{29}{6}$ 1876.	{	b	1 Polismästare, lön	6,000: —		
K. S:ns br. $\frac{30}{3}$ 1886.			hyresmedel	1,500: —		
K. Förordn. $\frac{29}{6}$ 1876.			personelt lönetillskott underhåll af hästar och åkdon	2,000: — 1,500: —	11,000 —	
Do do:	{	b	1 Underpolismästare, lön	4,000: —		
K. S:ns br. $\frac{30}{3}$ 1886.			hyresmedel	1,200: —		
K. Förordn. $\frac{29}{6}$ 1876.			personelt lönetillskott underhåll af häst och åkdon	1,000: — 800: —	7,000 —	
K. Förordn. $\frac{29}{6}$ 1876.	{	b	2 Ledamöter i Poliskam-	600: —	1,200 —	
		b	1 Sekreterare, lön	1,400: —		
			hyresmedel	600: —	2,000 —	
		b	2 Notarier, arvode å	1,200: —	2,400 —	
	b	2 Kanslister, arvode å	1,000: —	2,000 —	25,600 —	
			Ordningspolisen.			
K. Förordn. $\frac{29}{6}$ 1876.	{	b	2 Kommissarier, lön å	1,500: —		
			hyresmedel	600: —		
			tjenstgöringsarvode	300: —	4,800 —	
			Transport	4,800	—	770,714 25

			Transport	4,800	770,714	25
K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876.	b	8 Öfverkonstaplar, lön å	750:—			
		tjenstgöringsarvode .	750:—	12,000		
		30 äldre konstaplar, lön å	500:—			
		tjenstgöringsarvode .	400:—			
		beklädnadshjelp . .	200:—	33,000		
	b	32 yngre konstaplar, lön å	400:—			
		tjenstgöringsarvode .	400:—			
		beklädnadshjelp . .	200:—	32,000		
		<i>Tillägg.</i>				
S. F. besl. ²¹ / ₁₁ 1882. D:o ³ / ₉ 1885.	b	2 Öfverkonstaplar, lön å	750:—			
		tjenstgöringsarvode .	750:—	3,000		
		12 äldre konstaplar, lön å	500:—			
		tjenstgöringsarvode .	400:—			
		beklädnadshjelp . .	200:—	13,200		
	b	12 yngre konstaplar, lön å	400:—			
		tjenstgöringsarvode .	400:—			
		beklädnadshjelp . .	200:—	12,000		110,000
		<i>Polisstallet — 6 hästar.</i>				
S. F. besl. ³ / ₉ 1885.	b & c	2,200 L \mathring{a} hö å 90 p., entreprenad		1,980		
		880 L \mathring{a} hafre å Fmk 1:15, entreprenad		1,012		
		Halm, förslagsvis		50		
		Skoning och läkemedel, förslagsvis		240		
		Remont, förslagsvis		240		3,522
		Detektiva polisen.				
K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876.	b	1 Kommissarie lön . .	1,500:—			
		hyresmedel	800:—			
		tjenstgöringsarvode .	500:—	2,800		
	b	1 Öfverkonstapel, lön .	1,000:—			
		tjenstgöringsarvode .	800:—	1,800		
K. Förordn. ²⁹ / ₆ 1876.		b	6 konstaplar, lön å . .	500:—		
	tjenstgöringsarvode .		500:—			
	beklädningshjelp . .		200:—	7,200		
S. F. besl. ¹² / ₉ 1888.	b	Personelt tillskott i tjenstgöringsarvode				
		åt poliskonstapeln K. V. Åberg		300	12,100	
			Transport	—	896,336	25

			Transport	—	—	896,336	25
		Diverse.					
1886 års stat.	b	2 Politiekarlar à	360:—	720	—		
S. F. besl. ¹² / ₁₀ 1880.	b & c	Expenser		2,000	—		
	b	Läkarearvode		600	—		
K. Förordn. ²⁰ / ₆ 1876.	b	Till ersättning för oförskyld skada å kläder ådragen i tjensten samt till gratifikation		1,000	—		
Enl. kontrakt.	b	Hyra för 2:dra polisvaktkontorets lokal		2,500	—		
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1884.	b	Hyresbidrag för vaktkontoren vid chausséerna, förslagsvis		360	—		
	c	För anskaffande af 100 st. nya sa- blar åt polisbetjeningen, förslags- vis		1,400	—	8,580	
		— Fmk 159,802: — —					
		VII. Sundhets- och Sjukvården.					
		Läkarepersonal.					
1886 års stat.	b	1 Stadsläkare, lön	5,400:—				
		arvode	1,600:—	7,000	—		
S. F. besl. ⁹ / ₄ 1889.	b	3 Distriktsläkare à	3,000:—	9,000	—		
	b	1 d:o	3,000:—				
D:o d:o.		resemedel	400:—	3,400	—		
	b	1 qvinlig läkare		3,000	—		
1886 års stat.		1 barnmorska		300	—	22,700	
		Helsovårdsnämnden.					
D:o d:o.	b	1 Sekreterare		600	—		
	c	Expenser och betjening, förslagsvis		1,500	—	2,100	
		Kommunala sjukhuset.					
1886 års stat.	b	1 Ekonom jemte fri bostad och ved		1,200	—		
S. F. besl. ²⁸ / ₁₂ 1888.	b	2 Sjuksköterskor à 45 mk pr månad		1,080	—		
D:o d:o.	c	1 d:o under 6 månader		270	—		
1886 års stat.	b & c	1 Dreng		708	—		
	c	Kost för 30 sjuka à 60 penni per dag, förslagsvis		6,570	—		
	c	Läkemedel, förslagsvis		1,000	—		
	c	Tvätt, förslagsvis		600	—		
	c	Ved och belysning, förslagsvis . .		1,500	—		
	c	Remont af lasarettspersedlar och diverse, förslagsvis		1,000	—	13,928	—
		Transport		—	—	943,644	25

			Transport	—	943,644 25
			Underhåll af en poliklinik.		
S. F. besl. ²⁶ / ₂ 1889.	b	Anslag	—	—	3,000 —
			Helsopolisen.		
1886 års stat.	{ b	1 Tillsyningsman vid helsopolisen	2,500 —		
	{ b & c	2 d:o do å 2,000:—	4,000 —		
	c	Kostnad för bedrivande af desinfektionsinrättningen, förslagsvis .	1,000 —		
	c	Hyra för besigtningsslokal	800 —		
	c	För bakteriologisk undersökning af vattenledningsvattnet	750 —		9,050 —
			Undersökningsstationen för lifsmedel.		
1886 års stat.	b	1 Föreståndare	3,000 —		
	b	1 Dreng	480 —		
S. F. besl. ¹⁶ / ₁₁ 1886.	{ b & c	Hyra, ved och ljus etc., förslagsvis	1,750 —		
	{ b & c	Till inköp af apparater kemikaliker, och böcker, förslagsvis	600 —		5,830 —
		— Fmk 56,608:— —			
			VIII. Fattigvården.		
			Fattigvårdsstyrelsen.		
1886 års stat.	{ b	1 Ordförande	3,000 —		
	{ b	1 Sekreterare	1,600 —		
	c	Vaktmästarearvode	300 —		
	c	Arvode för tillsyningsmän, förslagsvis	1,500 —		
	c	Ersättning för inspektionsresor åt tillsyningsmännen, förslagsvis .	800 —		
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1885.	b	Hyra för Styrelsens lokal	900 —		
	c	Städning af densamma	60 —		8,160 —
			Fattiggården.		
1886 års stat.	{ b	1 Inspektor, jemte fri bostad och ved	3,000 —		
	{ b	1 Predikant	1,000 —		
	{ b & c	4 Sjuksköterskor för fattiggården å 480:—	1,920 —		
			Transport	5,920 —	969,684 25

S. F. besl. ²⁵ / ₁₂ 1886.	b & c	1 Sjuksköterska för barnafdelningen derstädes	5,920	—	969,684	25
1886 års stat.	b	1 Manlig vårdare för dårvårdsafdelningen	480	—		
	c	Beklädnad för de fattiga i fattiggården, förslagsvis	600	—		
	c	Kost för de fattiga å fattiggården samt inrättningens sjukhem, förslagsvis	5,500	—		
	c	Läkemedel, förslagsvis	24,000	—		
	c	Inventarier, förslagsvis	3,500	—		
	c	Ved, förslagsvis	2,500	—		
	c	Hafre för tvenne hästar, förslagsvis	5,000	—		
	c	Hö för tvenne hästar (påräknad från fattiggårdens jordområde) förslagsvis	300	—		
	c	Remontarbeten å fattiggården, förslagsvis	600	—		
			3,900	—	52,300	—
		Arbetsinrättningen.				
		Fattiggårdsinspektorn, lönetillskott	1,500	—		
		Predikanten d:o	400	—		
		1 Tillsyningsman jemte fri bostad, ved och ljus	1,200	—		
S. F. besl. ²² / ₂ 1888.	b & c	2 Vaktmästare d:o d:o	1,440	—		
		Ved och belysning, förslagsvis	2,000	—		
		Kost, förslagsvis	9,500	—		
		Beklädnadskostnader, förslagsvis	2,000	—		
		Materialier	1,000	—		
		Inventarier & arbetsverktyg	2,500	—	21,540	—
		Understöd och kostnader för fattiga utom inrättningen.				
	c	Ständiga understöd	58,000	—		
	c	Tillfälliga d:o	7,000	—		
S. F. besl. ¹¹ / ₁₂ 1888.	b	Värnepliktige maskinisten V. Berndtsons hustru	300	—		
S. F. besl. ²⁶ / ₂ 1889.	b	D:o Målargesällen K. Viljanens hustru	180	—		
S. F. besl. ²² / ₂ 1888.	b	D:o Skomakaren J. E. Lindbergs hustru	180	—		
	c	Sjukvård	4,200	—		
	c	Kostnad för sinnesrubbade personer, intagna å dårvårdsanstalt	14,500	—	84,360	—
		Transport	—	—	1,127,884	25

			Transport	—	1,127,884	25
		Diverse.				
	<i>d</i>	För oförutsedda behof		—	6,000	—
		— Fmk 172,360: — —				
		IX. Undervisningsväsendet.				
		a) <i>Navigationsskolan.</i>				
S. F. besl. ¹⁰ / ₂ 1876.	<i>b</i>	Hyra		2,400	—	
	<i>c</i>	Ved, förslagsvis		400	—	2,800
		b) <i>Realskolan.</i>				
D:o ¹⁰ / ₉ 1876. Enl. kontrakt.	<i>b</i>	Hyra för skollokalen		6,000	—	
	<i>c</i>	Ved och belysning, förslagsvis . .		1,000	—	
	<i>c</i>	Inventarier och diverse, förslagsvis		1,000	—	
S. F. besl. ¹⁰ / ₉ 1876.	<i>b</i>	Hyresmedel åt rektor		1,200	—	
	<i>b</i>	D:o åt 3 lärare å 900: —		2,700	—	
1886 års stat.	<i>b</i>	Aflöning åt en vaktmästare		600	—	12,500
		c) <i>Handverksskolor.</i>				
S. F. besl. ²⁰ / ₄ 1886.	<i>b</i>	Anslag		—	—	14,629
		d) <i>Handelsinstitutet.</i>				
	<i>c</i>	Anslag		—	—	4,000
		e) <i>Folkskolorna.</i>				
		<i>Aflöningar.</i>				
		2 lärare å 2,000: —				
		10 års förhöjning 400: —		4,800	—	
		2 lärare å 2,000: —				
		5 års förhöjning 200: —		4,400	—	
		1 lärare 2,000: —				
		5 års förhöjning från				
		¹ / ₉ 1890 66: 67		2,066	67	
		1 lärare 2,000: —				
		5 års förhöjning från				
		¹² / ₁₀ 1890 43: 33		2,043	33	
1886 års stat.	<i>b</i>	1 lärare 2,000 —				
		3 lärare å 2,000: —				
		10 års förhöjning 400: —		7,200	—	
		1 lärare 2,000: —				
		5 års förhöjning 200: —				
		ytterligare 5 års förhöjning fr. ¹⁷ / ₂				
		1890 173: 89		2,373	89	
				Transport	24,883	89
					1,167,813	25

		Transport	24,883	89	1,167,813	25
		2 lärare à 2,000:—				
		5 års förhöjning 200:—	4,400	—		
		16 lärare à 2,000:—	32,000	—		
		1 lärare för 40 veckotimmar à Fmk 2,000 för 28 timmar i veckan .	2,857	14		
		1 lärare för 20 veckotimmar à 62:50 1,250:—				
		5 års förhöjning 125:—				
		ytterligare 5 års förhöjning fr. $\frac{6}{9}$ 1890 39:58	1,414	58		
		1 lärare 42 veckotimmar à 62:50 2,625:—				
		5 års förhöjning 262:50	2,887	50		
		2 lärare (ännu ej antagna) à 2,000:—	4,000	—		
	b & c	1 lärarebiträde för träslöjd	1,200	—		
		1 d:o för skräddararbete	1,000	—		
		4 lärarinnor à 1,500:—				
		15 års förhöjning 450:—	7,800	—		
	b	1 lärarinna 1,500:—				
		10 års förhöjning 300:—				
		ytterligare 5 års förhöjning från $\frac{16}{10}$ 1890 30:83	1,830	83		
		1 lärarinna 1,500:—				
		5 års förhöjning 150:—	1,650	—		
		1 lärarinna 1,500:—	1,500	—		
		1 lärarinna 1,296:—				
		hyresmedel 800:—	2,096	—		
		4 lärarinnor, à 1,200:—				
		20 års förhöjning à 480:—	6,720	—		
		1 lärarinna, à 1,200:—				
		15 års förhöjning à 360:—	1,560	—		
		6 lärarinnor, à 1,200:—				
		10 års förhöjning à 240:—	8,640	—		
		5 lärarinnor, à 1,200:—				
		5 års förhöjning à 120:—	6,600	—		
		3 lärarinnor, à 1,200:—	3,600	—		
		1 lärarinna 1,086:—				
		5 års förhöjning à 108:60	1,194	60		
1886 års stat.		Transport	117,834	54	1,167,813	25

		Transport	117,834 54	1,167,813 25
		4 lärarinnor, å 1,500:—		
		10 års förhöjning 300:—	7,200 —	
		1 lärarinna, å 1,500:—		
		5 års förhöjning 150:—		
		och ytterligare 5 års förhöjning fr. $\frac{19}{10}$ 1890 29: 58	1,679 58	
		8 lärarinnor, å 1,500:—		
		5 års förhöjning 150:—	13,200 —	
		2 lärarinnor, å 1,500:—		
		5 års förhöjning fr. $\frac{1}{9}$ 1890 50:—	3,100 —	
		1 lärarinna, å 1,500:—		
		5 års förhöjning fr. $\frac{7}{9}$ 1890 47: 08	1,547 08	
		8 lärarinnor, å 1,500:—	12,000 —	
		6 lärarinnor, å 1,200:—		
		5 års förhöjning 120:—	7,920 —	
1886 års stat.	b	2 lärarinnor, å 1,200:—		
		5 års förhöjning fr. $\frac{1}{9}$ 1890 40:—	2,480 —	
		10 lärarinnor, å 1,200:—	12,000 —	
		4 lärarinnor, (ännu icke antagna) å 1,200:—	4,800 —	
		1 lärarinna, å	1,086 —	
		1 lärarinna, för 32 vec- kotimmar å 50 Fmk 1,600:—		
		5 års förhöjning 160:—	1,760 —	
		1 lärarinna, för 20 vec- kotimmar å 50 Fmk 1,000:—		
		10 års förhöjning 200:—	1,200 —	
		1 lärarinna, för 12 vec- kotimmar å 50 Fmk	600 —	
	c	Timlärarinnor för de förberedande skolorna, förslagsvis	2,300 —	
	c	För undervisning af barn, som sys- sätts i fabriks- eller annat yrkesarbete, förslagsvis	3,500 —	
	c	Vikarier och sannolikt förökad lä- rarepersonal under höstterminen, förslagsvis	10,000 —	
		Transport	204,207 20	1,167,813 25

		Transport	204,207 20	1,167,813 25
1886 års stat. S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	}	b Inspektor	7,000:—	
		b 10 års förhöjning	1,000:—	8,000 —
1886 års stat. S. F. besl. ²⁸ / ₁₂ 1886. D:o d:o.	}	b Sekreterare i Direktionen	600	600 —
		b Ekonom	1,500	1,500 —
		b 2 Vaktmästare å Fmk 800	1,600	1,600 —
		b 2 Gårdsdrengar å Fmk 600	1,200	1,200 —
		c Arvoden för matrikelföringen vid de högre skolorna	500	500 —
		c Bidrag till fortsättningsskolan för flickor	600	600 —
	c Bidrag till en dylik för gossar	600	600 —	
				218,807 20
		<i>Öfriga kostnader.</i>		
Enl. kontrakt.	b & c	Hyror för skollokaler, förslagsvis	19,000	19,000 —
	c	Undervisningsmaterial, förslagsvis	6,000	6,000 —
	c	Material för handarbeten, förslagsvis	3,800	3,800 —
	c	Ny skolmöbel och reparation af gammal, förslagsvis	5,000	5,000 —
K. Förordn. ⁵ / ₈ 1886.	}	b Bidrag till folkskollärarepersonalens pensionering, förslagsvis	3,500	3,500 —
		c Ved och vedhuggning, förslagsvis	9,000	9,000 —
		c Belysning, förslagsvis	10,000	10,000 —
		c Beklädnadshjelp åt fattiga elever, förslagsvis	5,600	5,600 —
		c Renhållning, förslagsvis	6,000	6,000 —
		c Expenser, förslagsvis	1,000	1,000 —
		c Underhålls- och reparationskostnader för skolornas gårdar och hyrda lokaler, förslagsvis	8,000	8,000 —
				76,900 —
		<i>g) Folkbiblioteket och läsesalen.</i>		
1886 års stat. S. F. besl. ³ / ₅ 1889.	}	b 1 Bibliotekarie	3,000	3,000 —
		c Biträden vid utlåningen:		
	c	1 förste amanuens	1,200	1,200 —
	c	2 andra d:o å Fmk 900:—	1,800	1,800 —
	c	Biträdet vid läsesalen	800	800 —
1886 års stat. S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	}	b 1 Vaktmästare jemte fri bostad och ved	900	900 —
S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.		b	1 Vaktmästarbiträde	540
1886 års stat. S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1887.	}	b 1 Gårdskarl jemte fri bostad och ved	250	250 —
		c Böcker, tidskrifter och tidningar jemte inbinding, förslagsvis	5,000	5,000 —
	c Ved och belysning, förslagsvis	4,000	4,000 —	
		Transport	17,490	1,463,520 45

		Transport	17,490 —	1,463,520 45
	c	Brandstodsafgifter, förslagsvis . . .	400 —	
	c & d	Diverse samt oförutsedda utgifter, förslagsvis	2,000 —	19,890 —
		— Fmk 349,526: 20 —		
		X. Staden åliggande allmänna onera.		
		a) <i>Skjutshållning.</i>		
Guv. resol. $\frac{7}{4}$ 1887. Drätselkam:s besl. $\frac{29}{4}$ 1887.	b & c	Entreprenad, 8 hästar å Fmk 475, förslagsvis	— —	3,800 —
		b) <i>Kronoutlagor.</i>		
K. Manif. $\frac{1}{3}$ 1811, § 3. Res. på städ. besv. $\frac{19}{12}$ 1757 § 58.	b	Båtsmansvakansafgift	576 —	
	b	Boskapspenningar och utsädesafgift	53 04	629 04
		c) <i>Utskylder till Helsinge kommun.</i>		
Kom. förf. för landet af $\frac{6}{2}$ 1865.	b	För Gammelstadsqvarnen, förslags- vis	— —	80 —
		d) <i>Inqvarteringen.</i>		
Inqv. regl. $\frac{19}{1}$ 1876. S. F. besl. $\frac{11}{3}$ 1879.	b	Inqvarteringskostnader, förslagsvis	— —	286,577 75
		e) <i>Inqvarteringsnämnden.</i>		
	b	1 Ordförande	2,000 —	
	b	1 Sekreterare	1,600 —	
1886 års stat.	b	1 Qvartermästare	2,000 —	
	b	1 Translater	800 —	
	b	1 Vaktmästare	800 —	
S. F. besl. $\frac{29}{12}$ 1885.	b	Hyra för nämndens lokal	900 —	8,100 —
		— Fmk 299,186: 79 —		
		XI. Vattenledningen.		
		<i>Förvaltning och drift.</i>		
1886 års stat. S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1888.	b	1 Äldre biträdande in- geniör 5,800: —		
		5 års förhöjning 580: —	6,380 —	
D:o d.o.	b	1 Rörmästare	3,000 —	
	c	Rörläggare- och handtlangaredags- verken, förslagsvis	6,000 —	
		Transport	15,380 —	1,782,597 24

1886 års stat.	b	Transport	15,380	1,782,597	24
D:o.	b	1 Maskinist vid pumpverket jemte fri bostad och ved	2,100		
D:o.	b & c	1 Maskinistbiträde jemte fri bostad och ved	1,200		
	c	1 Filterförman jemte fri bostad och ved	1,200		
	c	1 Putsare	900		
	c	1 Reservoirvakt jemte fri bostad och ved	300		
	c	Eldaredagsverken, förslagsvis	1,000		
	c	Ved, kol, olja och trassel, förslagsvis	11,000		
S. F. besl. ⁵ / ₁₂ 1882.	b	Resemedel för Byggnadskontorets ingenjörer	400	33,480	
		<i>Underhåll och remont.</i>			
	c	Remont af vattenledningens byggnader, hägnader och dammar jemte öfrigt underhåll, brandförsäkringspremier och utskylder till Helsinges kommun, förslagsvis	11,000		
	c	Tvättning och komplettering af sanden i en filterafdelning, förslagsvis	2,800		
	c	Inköp af vattenmätare, förslagsvis	7,500		
	c	Reparation och justering af vattenmätare, förslagsvis	1,000		
	c	Remont af det äldre pumpverket, förslagsvis	8,000		
	c	Anordnande af en kol- och vedplan, landningsbrygga och spårväg i Gammelstaden, förslagsvis	7,100		
	c	Kostnader för fördelning af vattentilloppet till en filterafdelning på 6 olika ställen, förslagsvis	2,000		
	c	3 st. tryckregleringsapparater, förslagsvis	2,000		
	c	Apparater för anställande af filtreringsförsök med Vanda vattnet	600	42,000	
		<i>Utsträckning af rörnätet.</i>			
	c	Anläggning af ett nytt sug- och tryckrör ifrån filtrerna i Gammelstaden till Janssonska mossan	236,000		
		Transport	236,000	1,858,077	24

		Transport	236,000	1,858,077	24
c		Nedläggning af 6" rör under Anne- gatan emellan Boulevards- och Stora Robertsgatorna i st. f. nu befintliga 4" rör	4,900		
c		Nedläggning af 4" rör under Anne- gatan från adress N:o 10 till An- draegatan	1,420		
c		Nedläggning af 4" rör under Sten- huggaregatan från adress N:o 4 till Stora Robertsgatan	730		
c		Förbindning af rörsträngarne under Skilnads-, Nylands- och Ludvigs- gatorne, samt under V. Henriks-, Wladimirs-, Andrae- och Boule- vardsgatorna	6,100	249,150	
		<i>Regleringsarbeten.</i>			
		Vattenledning under:			
c		Fabriksgatan från Badhusgatan till utförd vattenledning utanför N:o 30	53,400		
c		Rådmansgatan från Park- till Fa- briksgatan	8,900		
c		Petersgatan från Rådmansgatan till Jungfrustigen	9,900		
c		Gengatan från Kristians- till Niko- laigatan	10,900		
c		Nikolaigatan från Gengatan till Elisabetsgatan	1,940		
		<i>Vattenledning i förstaden Berghäll.</i>			
c		Under 2:dra linien från N:o 19 till N:o 13.	3,600		
c		Under tvärgatan C från N:o 18 till 2:dra linien	2,700		
c		Under tvärgatan A från pik N:o 480 till N:o 10 vid 5:te linien	4,900		
c		Under quart. N:o 312 från tvärga- tan A till 3:e linien	4,200	100,440	
		<i>Diverse mindre arbeten.</i>			
c		5 st. afstängningskranar i rörnätet	1,200		
c		5 st. vattenposter för gatuspolning	1,000	2,200	
		— Fmk 427,270: 00 —			
		Transport	—	2,209,867	24

		Transport	—	2,209,867	24
		XII. Saluhallen.			
S. F. besl. ²⁹ / ₁₀ 1889.	b	1 Uppsyningsman	1,200: —		
		beklädnadshjelp	150: —	1,350	
Enl. kontrakt.	b	Belysning		4,500	
	c	Renhållning m. m.		1,200	7,050
		— Fmk 7,050: 00 —			
		XIII. Allmänna arbeten.			
		1:o. <i>Byggnader och lägenheter.</i>			
		A) Remont och underhåll.			
	c	Inredning och remont i stadens desinfektionshus		2,350	
	c	Diverse reparationer, förslagsvis		15,000	17,350
		B) Nybyggnader.			
	c	Byggnad för brandverket, förslagsvis	294,000		
	c	Ombyggnad af rådhuset, förslagsvis	50,000		
	c	Undersökning af plats för och ritningar till saluhallar, förslagsvis	4,000		
	c	Uthus för badhuset i Brunnsparken, förslagsvis	1,000		
	c	Plank vid Folkskolegatan, förslagsvis	900		
	c	Nytt simhus vid Brobergskajen, förslagsvis	7,360		357,260
		2:o. <i>Gator och allmänna platser.</i>			
		A) Remont och underhåll.			
		Omläggning af:			
	c	Trottoir längs Lappviksgatan och dess förseende med föreskrifven gångbana.	5,980		
	c	Vestra Henriksgatan från Simonsgatan till Vestra Chausséen	7,690		
	c	Östra Henriksgatan, körbanan mellan Alexanders- och Norra Esplanadgatorna	1,140		
	c	Östra Henriksgatan från Gasverksgatan till Gasverkstomtens nordvestra hörn	8,380		
		Transport	23,190	2,591,527	24

		Transport	23,190 —	2,591,527 24
c	Norra Esplanadgatan mellan Unions- och Mikaelsgatorna, omläggning med nubbsten		21,300 —	
c	Estnäs-gatan, trottoir utanför brandtornstomten		790 —	
c	Salutorget jemte Unionsgatan mellan Esplanadgatorna, omläggning		39,100 —	
c	Diverse reparationer, förslagsvis		8,000 —	92,380 —
	B) Planering och nyläggning.			
	Nyläggning af:			
c	Röddäldsgatan, mellan Kasern- och Högbergsgatorna		2,990 —	
c	Fredriksgatan mellan Sjömans- och Skarpskyttegatorna		2,810 —	
c	Eriksgatan utanför odisponerade adress N:o 41		1,270 —	
c	Kampgatan mellan Anne- och Fredriksgatorna jemte nedfart till exercisplan		6,480 —	
c	Fredriksgatan mellan Kamp- och Folkskolegatan		2,610 —	
c	Annegatan från adr. N:o 34 till Kampgatan		870 —	
c	Styrmansgatan mellan Rödbergs- och Sjömansgatorna samt utanför odisponerade N:o 6		2,430 —	
c	Sandvikstorget jemte planering		10,000 —	
c	Planering af Jägaregatan, kompletteringsarbeten		1,440 —	30,900 —
	<i>Regleringsarbeten.</i>			
	Planering af gator:			
c	Badhusgatans utvidgning till 60 fots bredd från Vestra kajen till platsen utanför skeppsvarfvet		107,000 —	
c	Expropriationer för d:o		70,240 —	
c	Skepparegatan från Smeds- till Fabriksgatan		20,000 —	
c	Fabriksgatan från Smeds- till Ulrikasgatan		111,600 —	
c	Rådmansgatan från Park- till Fabriksgatan		3,500 —	
		Transport	312,340 —	2,714,807 24

		Transport	312,340	—	2,714,807	24
c		Petersgatan från Rådman- gatan till Jungfrustigen	9,000	—		
c		Gengatan från Nikolai- stiansgatan	3,900	—	325,240	
		<i>3:o. Kanaler och afloppsdiken.</i>				
		A) Remont och underhåll.				
c		Ombyggnad af aflopps- kanalen under Riddare- gatan från adr. N:o 9 till Kyrkogatan	780	—		
c		Höjning af kloaken under Alexan- ders-, Glo- och Norra Esplanad- gatorna från N:o 42 vid Alexan- dersgatan till Fabiansgatan . . .	10,820	—		
c		Diverse underhåll, förslagsvis . . .	12,000	—	23,600	
		B) Nyanläggningar:				
c		Afloppsledning under Unionsgatan från adress N:o 18 till Södra Ma- gasinsgatan	1,010	—		
c		Afloppsledning under Gasverksgatan från adress N:o 6 till Jernvägs- området	2,100	—		
c		Afloppsledning under Stenhuggare- gatan från adr. N:o 4 till Stora Roberts-gatan	640	—		
c		Afloppsledning under Annegatan fr. adr. N:o 22 till Andraegatan . . .	1,120	—	4,870	
		<i>Regleringsarbeten.</i>				
		Afloppskanal under:				
c		Fabriksgatan från adr. N:o 4 till Badhusgatan, fr. N:o 16 till Jung- frustigen, från N:o 15 till Kap- tensgatan samt från N:o 17 till år 1888 utförd kanal utanför N:o 30	18,300	—		
c		Rådman-gatan från adr. N:o 6 till Parkgatan	4,200	—		
c		Petersgatan från adr. N:ris 3 & 4 till Rådman-gatan	2,800	—		
c		Gengatan från adr. N:o 7 till Kri- stiansgatan och från N:o 6 till Nikolaigatan	4,800	—		
		Transport	30,100	—	3,068,517	24

		Transport	30,100	3,068,517	24
c		Nikolaigatan från Gen- till Elisabetsgatan	2,300		
		<i>Aflopskanaler i förstaden Berghäll under:</i>			
c		2:dra linien från N:o 19 till N:o 13	2,700		
c		Tvärgatan C från N:o 18 vid 3:e linien till 2:dra linien	2,300		
c		Tvärgatan A från pik. N:o 480 till N:o 10 vid 5:te linien	4,700		
c		Quarteret 312 från tvärgatan A till 3:dje linien	4,400	46,500	
		4:o. <i>Vägar.</i>			
		A) Remont och underhåll.			
c		Edesviksvägen från Chausséen till nya arbets- och fattiggården . .	840		
c		Mejlansvägen från Toivola till projekterad bro till Fölisön	2,600		
c		Vägen öfver Broholmarne från långa bron till Östra Chausséen, utvidgning till 52 fots bredd jemte omplanering	42,400		
c		Långa bron, remont af brospannen, nytt brolock med asfaltbeläggning samt utvidgning af trottoirerna	31,825		
c		Diverse reparationer, förslagsvis .	7,000	84,665	
		B) Nyanläggningar:			
		<i>Vägar inom förstaden Berghäll:</i>			
c		Längs 2:dra linien från N:o 19 till tvärgatan C	1,950		
c		Längs 2:dra linien från tvärgatan A till Chausséen	5,600		
c		Längs tvärgatan A från 2:dra linien till N:o 10 vid 5:te linien	21,700		
c		4:de linien från N:o 11 till tvärgatan A	2,820	32,070	
		5:o. <i>Chausséer.</i>			
		A) Remont och underhåll:			
c		Körbanor, trottoirer, broar, trummor och handräcken längs Östra och Vestra Chausséerna, förslagsvis	14,000		
c		D:o d:o uti Brunsparken, förslagsvis	500	14,500	
		Transport	—	3,246,252	24

		Transport	—	—	3,246,252	24
		6:o. <i>Hamnar.</i>				
	c	Diverse reparationer, förslagsvis .	—	—	5,000	—
		7:o. <i>Brunnar.</i>				
	c	Diverse reparationer, förslagsvis .	—	—	800	—
		8:o. <i>Planteringar.</i>				
		A) Remont och underhåll:				
	c	Underhåll af planteringar och trädskolor, förslagsvis	26,500	—		
	c	Underhåll af hägnader, förslagsvis	1,500	—	28,000	—
		B) Nyanläggningar:				
	c	Anläggning af växthus och trädskola i Fabriksparken samt dräneringsarbeten derstädes, förslagsvis	9,100			
	c	Planteringar i Brunsparken, förslagsvis	5,000	—	14,100	—
		9:o. <i>Renhållningsväsendet.</i>				
		A) Remont och underhåll:				
	c	Underhåll af afstjelpningsplatser, bryggor och pråmar, förslagsvis	2,000	—		
	c	Vakters och pråmkarlars aflöning samt tömning af pråmarne, förslagsvis	4,400	—		
	c	Latriners och pissoirers underhåll, förslagsvis	6,000	—		
	c	Rengöring af hamnar och kajer, förslagsvis	1,500	—		
	b	Renhållning af stadens allmänna platser och gatuandelar.	15,000	—		
	c	Extra renhållning, snöplogning m. m., förslagsvis	500	—		
	c	Bevattning af stadens centrala gator, chausséerna och Parkgatan, förslagsvis	3,000	—	32,400	—
		B) Nya redskap m. m.				
	c	2 st. nya vattenvagnar för gatuspolning, förslagsvis	—	—	2,400	—
		Transport	—	—	3,328,952	24

Enl. kontrakt.

		Transport	—	—	3,328,952	24
		10:o. <i>Arbetsredskap.</i>				
	c	Inköp och remont, förslagsvis . . .	—	—	5,000	—
		11:o. <i>Diverse.</i>				
	c & d	Underhåll af tvättbryggor, vedmått, lyktstolpar m. m. samt diverse oförutsedda utgifter, förslagsvis — Fmk 1,121,035:00 —	—	—	4,000	—
		XIV. Pensioner.				
Mag. besl. $\frac{13}{5}$ 1857.	}	b Rådmansekan I. S. F. Decker . . .	400	—		
D:o $\frac{1}{9}$ 1870.		b Magistratssekreteraredottren M. K. Wirzenius	266	67		
D:o $\frac{18}{2}$ 1863.	b	Stadsfiskalsenkan I. C. Winter och hennes barn	300	—		
D:o $\frac{30}{10}$ 1867.	b	Rådmandöttrarna C. F. och H. S. Bergholm	340	—		
D:o d:o.	b	Rådmanen H. L. Crohns tre barn	600	—		
S. F. besl. $\frac{9}{2}$ 1875.	b	Förra lärarinnan E. Heintzie . . .	800	—		
D:o $\frac{20}{12}$ 1883.	}	b Vaktmästaren Rosenströms enka . .	200	—		
Kontrakt om Bruns- parkens öfverlåtande.		b	Biljettförsäljerskan, fru Clement . .	400	—	
	}	b Fångknekten Jakob Stark	240	—		
		b D:o Abraham Frisk	180	—		
		b D:o Anders Gabr. Thorberg	180	—		
		b D:o Gustaf Sandroos	120	—		
S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1888.	c	Hamnvaktmästaren K. M. Hagman . .	360	—		
	b	Brandkonstapeln K. F. Urnberg . . .	200	—	4,586	67
		— Fmk 4,586:67 —				
		XV. Diverse.				
	c	Taxerings- och Pröfningsnämndens sekreterare	2,000	—		
	c	D:o d:o expenser, förslagsvis . . .	900	—		
	c	För revision af stadens räkenskaper	2,100	—		
	c	Eldnings- och lysningsämnen, förslagsvis	8,000	—		
S. F. besl. $\frac{9}{10}$ 1875.	b	Anslag för signalering af middags- timmen	300	—		
	c	För stormvaringstelegram, förslags- vis	250	—		
		Transport	13,550	—	3,342,538	91

		Transport	13,550	—	3,342,538	91
S. F. besl. ²⁹ / ₁ 1889.	c	Brandstodsavgifter, förslagsvis . . .	6,000	—		
S. F. besl. ²⁹ / ₆ 1875.	b	Anslag åt mantalsskrifvaren . . .	2,000	—		
	b	Bidrag till Finska Trädgådsföreningen i Helsingfors, beviljad för åren 1882—1891	1,000	—		
Kontrakt ²⁸ / ₁ 1887.	b	Bidrag till Länefängelsets ombyggnad, för åren 1889—98.	10,000	—		
	c	Register till vallängden	900	—		
	c	Anslag till juridiskt biträde åt omedlade	2,500	—		
	c	Anslag till arbetshuset för fattiga barn	3,200	—		
	c	Anslag till fängelseföreningens skyddsherberge	600	—		
	c	Omkostnader för hundskatten . . .	200	—		
	c	Inventarier till särskilda stadens hus	2,000	—		
Enl. kontrakt.	b	Telefonavgifter	1,570	—		
	c	Afkortning å uttaxerade medel och andra inkomster, förslagsvis . . .	40,000	—		
	c & d	För oförutsedda behof enligt Stadsfullmäktiges bestämmande, förslagsvis	40,000	—	123,520	—
		— Fmk 123,520: 00 —				
		Summa Fmk	—	—	3,466,058	91

		Inkomster.		
		Behållning från år 1889:		
	<i>a</i>	Beräknad behållning	—	1,080,000
		hvarifrån afdragas följande poster, hvilka icke torde inflyta under 1890:		
		60 % af utestående tomtlösen	405,000	
		80 % af lösesumman för byggnaderna å holmen Knekten	3,900	
		99 % af tomtlösen inom Brunsparksområdet	167,500	
		Rester, hvilka torde bära afskrifvas	50,000	626,400
		<i>Disponibel behållning</i>	—	453,600
		I. Räkter.		
Chausséeoblig. reglem. 22/1 1865 § 4.	<i>c</i>	Å chaussée-obligationer, förslagsvis	1,800	
	<i>b</i>	Å tomtlösen förslagsvis	35,000	
	<i>b</i>	Å arrendetomtlösen i Brunsparksområdet, förslagsvis	7,000	
Enl. donat. urkunder.	<i>b</i>	Å donationsfonder, hvilkas ränta tillfaller staden, förslagsvis	8,600	52,400
		II. Tomtlösen.		
S. F. besl. 22/6 1886.	<i>b</i>	För arrende- och odisponerade tomter, förslagsvis	—	180,000
		III. Stadens fasta egendom.		
K. S:ns resol. 12/1 1879.	<i>b</i>	Räkter och arrenden från donerade hemman, förslagsvis	14,000	
Kongl. försäkr. 23/2 1789 §§ 1 & 4.	<i>b</i>	Arrenden för byggnader och tomter samt utarrenderade mindre platser inom stadens plan, förslagsvis	30,000	
K. Förordn. 2/12 1873 § 6.	<i>b</i>	Arrenden för jordlägenheter, villområden och smärre platser utom stadens plan, förslagsvis	88,000	
		Transport	132,000	686,000

Bokstaven angiver
 inkomstens beskaf-
 fenhet enligt 58 § i
 kommunallagen.

Enl. inlösnings vilkoren.	{		Transport	132,000	686,000
		b	Arrenden från Brunsparksområdet, förslagsvis	11,400	
		b	Hyra för försäljningsplatser å salu- och kaserntorgen, förslagsvis	15,000	
		b	Hyra för lokaler i Folkbiblioteket	2,500	
		b	Hyra för bodar och diskar, förslagsvis	6,200	
		b	Hyra för stånd i saluhallen, förslagsvis	30,000	
		b	Hyra för försäljningsplatser i fiskarhamnen, förslagsvis	3,000	
		c	Simhusafgifter, förslagsvis	200	
		c	Fiskevattens afgifter, förslagsvis	735	
		c	Hötägt, förslagsvis	600	
		c	Mulbetesafgift, förslagsvis	200	
		c	Tillfälliga arrenden och planhyror, förslagsvis	2,800	
		IV. Tomtören.			
	c	Förslagsvis	—	1,900	
		V. Inkomstgifvande rättigheter.			
K. Förordn. ³¹ / ₁₂ 1877. K. kung. af s. d.	}	c	Tolag för till Helsingfors destinerade varor, förslagsvis	90,000	
		c	Tolag för till Helsingfors sjöledes inkommande varor, destinerade till uppstad, förslagsvis	2,500	
K. kung. af ¹ / ₆ 1881. K. S:ns skrifv. ¹⁷ / ₄ 1883.	}	c	Trafikafgifter, förslagsvis	240,000	
		c	Mätningafgifter, förslagsvis	2,500	
Trafiktaxan ¹⁰ / ₄ 1888. D:o d:o.	}	c	Transitomagasinshyra, förslagsvis	100	
		c	Hamnafgifter, förslagsvis	110,000	
S. F. besl. ¹ / ₆ 1876.	}	c	Broafgifter, förslagsvis	7,000	
		c	Ballastafgifter, förslagsvis	500	
Trafiktaxan ¹⁰ / ₄ 1888.	}	c	Vägningsafgifter, förslagsvis	2,000	
		c	Kokhusafgifter, förslagsvis	200	
K. Resol. o. förklar. på städ. besv. ¹⁸ / ₁₀ 1723.	}	c	Marknadsafgifter, förslagsvis	1,200	
		c	Afgifter af utlänningar för försäljning af matvaror vid mast, förslagsvis	800	
K. Förordn. ³⁰ / ₃ 1879.	}	c	Auktionsprovision, förslagsvis	700	
		b	Stadskällarrättigheter	1,052 09	
Kongl. instr. ¹ / ₃ 1759. Enl. kontrakt.	}	c	Biljardafgifter, förslagsvis	300	
		c	Boupptecknings-procenter, stadens andel, förslagsvis	25,000	
Särsk. K. S:ns resol. K. Förordn. ²⁴ / ₇ 1883.					
			Transport	483,852 09	892,535

			Transport	483,852 09	892,535 —
Kongl. stadgan ^{21/10} 1698.	c	Bouppteckningsprocenter, stadens fattiges andel, förslagsvis	5,000	—	
K. förordn. ^{17/3} 1879.	c	Kollektmedel, förslagsvis	200	—	
1 § 32 kap. R. B. och särsk. författn.	c	Sakören, stadens andel, förslagsvis	800	—	
Kongl. förkl. ^{8/11} 1650.	c	Sakören, kronans andel donerad till staden, förslagsvis	2,000	—	
K. resol. ^{1/9} 1664.	c	Sakören, stadens fattiges andel, förslagsvis	200	—	
D:o ^{13/12} 1697.	c	Böter för försummad betalning af kronoutskylder, förslagsvis	1,500	—	
K. Förordn. ^{17/3} 1879.	c	Diverse böter, förslagsvis	200	—	
K. brefv. ^{15/1} 1806.	c	Arrende för Gammelstadsqvarnen, förslagsvis	3,000	—	
K. kung. ^{17/2} 1838.	b	Fattigaafgifter af i Ryssland vistande personer, förslagsvis	1,800	—	
S. F. besl. ^{15/12} 1885.	c	Börsprovision, förslagsvis	50	—	
K. kung. ^{6/2} 1877.	c				498,602 09
VI. Diverse.					
K. Förordn. ^{17/3} 1879.	c	Personel fattigaafgift, förslagsvis	22,000	—	
Regl. för komm. sjukvård i H:fors ^{12/11} 1879.	c	För sjukvård i kommunala sjukhuset, förslagsvis	700	—	
	c	Fattighjons arbeten, förslagsvis	1,200	—	
	c	Inkomst från arbetsinrättningen, förslagsvis	3,000	—	
K. förordn. ^{17/3} 1879.	c	Jordafkastning från fattiggården, inclusive hö för tvenne hästar, förslagsvis	700	—	
	c	Ersättning för underhåll af fattige, förslagsvis	3,000	—	
Reglem. för folkskolorna i H:fors ^{20/6} 1878.	c	Elevers i folkskolan afgifter, förslagsvis	5,000	—	
	c	Elevers i folkskolan handarbeten, förslagsvis	500	—	
	c	Boklån, förslagsvis	2,000	—	
K. förordn. ^{20/5} 1878.	c	Hundskatt	4,000	—	
	c	Afgifterna från klosetterna, förslagsvis	6,000	—	
	c	Afgifter för spillningsafstjelpning, förslagsvis	500	—	
K. S:ms br. ^{3/3} 1888.	b	Bidrag till Brandverket af ryska Alexanders gymnasium	184	46	
		Transport	48,784 46		1,391,137 09

Enl. kontrakt.	b	Transport	48,784 46	1,391,137 09
K. Förordn. ¹⁵ / ₁ 1882.	b	Bidrag till underhåll af Riddarhus- sqvären	300 —	
	b	Inqvarteringen ersättes enligt K. Förordningen af den 18 Januari 1882 af Ryska Riksskattkamma- ren	286,577 75	335,662 21
VII. Statsbidrag.				
K. Sns besl. ¹⁵ / ₂ 1884. K. Sns resol. ¹ / ₅ 1874. D:o ⁹ / ₅ 1878. D:o ¹⁰ / ₁₁ 1887.	b	Till Folkskolorna	52,000 —	
K. Förord. ²⁹ / ₆ 1876. K. Sns bref ³⁰ / ₃ 1886.	b	Till Polisnärningen	84,000 —	
D:o ⁹ / ₁₀ 1887.	b	Till Gatubelysningen	12,000 —	
	b	Till brandverket	8,210 —	
K. Förordn. ⁹ / ₆ 1873. K. kung. ²² / ₁ 1879.	b	Stadens andel af Bränvinsskatten, förslagsvis	8,000 —	164,210 —
VIII. Vattenledningen.				
	c	För vattenförsäljning, förslagsvis .	200,000 —	
	c	Hyror för vattenmätare, förslagsvis	10,000 —	
	c	Förhöjning vid sentida inbetalning af vattenkonsumtionsavgifter, för- slagsvis	300 —	210,300 —
IX. Lån.				
S. F. besl. ²² / ₆ 1886. D:o ²⁰ / ₉ 1887. D:o ²² / ₂ 1888.	b	Af det obligationslån, som är afsedt att under år 1890 upptagas, hafva tidigare följande anslag beviljats och användts:		
		För inlösen af Brunsparken . . .	287,000 —	
		För underhåll och remont af sta- dens hus i Brunsparken	13,000 —	
		För uppförandet af saluhallar . .	210,000 —	
		För vattenledningens utsträckning 1887	19,225 78	
		För d:o till Östra Brunsparken . .	46,809 66	
		För d:o till Munkholmen	21,663 36	
		För d:o till Lappvikssjukhus . . .	11,510 57	
		För d:o till Sörnäs	10,315 98	
		För d:o till Länefängelset	15,880 23	
		För d:o till villan As	6,034 72	
Transport			641,440 30	2,101,309 30

	Transport	641,440	30	2,101,309	30
	För kanal under Östra Brunsparken	25,000	—		
	För inredning af gamla proviantmagasinet till tull- och packhus	47,000	—		
	För tillbyggnader å fattiggården samt uppförandet af en arbetsinrättning	142,560	—		
	För vattenledningens utsträckning 1888	94,722	75		
	För uppställandet af en ångpump vid vattenuppfodringsverket i Gammelstaden	117,000	—		
	För vattenledningens utsträckning 1889	225,193	—		
		1,292,916	05		
	Under år 1890 är afsedt att användas:				
	För vattenledningens utvidgning .	361,290	—		
	För uppförandet af hus för brandverket	294,000	—		
	För konvertering af lånets för Folkskolebyggnaden vid Annegatan återstående kapitalbelopp . .	26,920	31	682,210	31
		1,975,126	36		
	X. Uttaxering.				
d	Det belopp som ytterligare erfordras och skall hos kommunens skattskyldiga medlemmar uttaxeras utgör	—	—	682,539	30
	Summa Fmk	—	—	3,466,058	91

*Handlingar angående inrättande af en zoologisk trädgård.**Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.*

Vid den 27 sistlidne Mars hållen ordinarie bolagsstämma har Helsingfors Utskänkningsaktiebolag haft under behandling ett inom dess styrelse väckt och här i tryckt exemplar bilagdt förslag angående inrättande i hufvudstaden af en zoologisk trädgård i mindre omfång samt ett öfver sagda förslag afgifvet betänkande af en för frågans beredning af Bolagets styrelse tillsatt komité, och har Bolaget dervid med godkännande af sagda, härhos jemväl i tryckt exemplar bilagda betänkande beslutat

att anslå ett belopp af 36,000 mark till inrättande af en zoologisk trädgård i Helsingfors, anordnad enligt de i betänkandet utvecklade grunderna och hufvudsakligen afsedd att inrymma djur af i Finland eller närmast angränsande länder lefvande djurarter;

att denna anstalt skulle såvidt möjligt förläggas till Tölö park, samt

att Bolagets styrelse egde vidtaga alla för den zoologiska trädgårdens inrättande erforderliga åtgärder.

Den viktigaste förberedande åtgärden för det af Utskänkningsbolaget beslutade företagens realiserande har naturligtvis varit förvärfvandet af det för den zoologiska trädgården erforderliga området. På sätt i bilagda betänkande pag. 10 omnämnas, har Trädgårdsföreningen redan beslutat att af det åt Föreningen öfverlättna området afstå all för ändamålet behöflig mark. Vid de för frågans utredning hållna särskilda sammanträden har Bolagets styrelse likasom tidigare komitén och bolagsstämman snart öfvertygat sig om att det för åstadkommande af en ändamålsenligt inrättad zoologisk trädgård blefve nödvändigt att utöfver den af Trädgårdsföreningen erbjudna marken en del af den norr om Alppaviljongen vidtagande däliden och sluttningen på östra sidan derom, hvilka ägas och disponeras af staden, för trädgården upplätes.

Sedan arkitekten Fr. Mieritz enligt Styrelsens anvisningar numera uppgjort en plan till anordning och uppförande af de byggnader och inhägnader, som till en början blefve behöfliga och jemväl å karta affattat det jordområde, som för denna plans utförande erfordrades och som å bilagda teckning finnes betecknad med röda punkterade streck, utber sig styrelsen för Helsingfors utskänknings-

aktiebolag, under förhoppning att den af Bolaget godkända planen att åstadkomma en zoologisk trädgård, der hufvudstadens befolkning, framför allt de obemedlade och arbetareklasserna bereddes tillfälle att på lediga stunder iakttaga de intressanta företeelser, som djurlifvet i en sådan inrättning i rik mån erbjuder, skall med välvilja omfattas af stadens myndigheter, att härmed få till Stadsfullmäktige vördsamt framställa

om afgiftsfritt afstående åt Bolaget på af Stadsfullmäktige bestämd tid (förslagsvis 30 år) af det å bilagda karta antydda området för anordnande derå, likasom å af Trädgårdsföreningen redan upplåten mark af en zoologisk trädgård, uppställd i hufvudsaklig öfverensstämmelse med bilagda komitébetänkande; erbjudande sig Bolagets styrelse att för de träd och trädplantor, som uppdragas i en å stadens ifrågavarande område anlagd trädskola erlägga den lösen, som för desamma kan varda bestämd.

Helsingfors den 7 Augusti 1889.

Å Styrelsens för Helsingfors Utskänkningsaktiebolag vägnar:

Viktor Öhberg.

Aug. Fabritius.

DRÄTSELKAMMAREN

i

HELSINGFORS,

den 25 Oktober 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

N° 214.

Uti en genom Magistraten till Stadsfullmäktige ingifven skrift har Styrelsen för Helsingfors Utskänkningsaktiebolag, med förmålan att bolaget beslutit: att till inrättande af en zoologisk trädgård i Helsingfors, anordnad i enlighet med de i ett bilagdt betänkande utvecklade grunder och hufvudsakligen afsedd att inrymma djur af i Finland eller närmast angränsande länder lefvande djurarter, anslå ett belopp af 36,000 mark samt att denna anstalt såvidt möjligt borde förläggas till Tölö park, anhållit att, emedan det af Finska Trädgårdsföreningen derstädes disponerade området, angående hvars upplåtande för nu ifrågasatt ändamål öfverenskommelse med Föreningen allaredan träffats, icke vore tillräckligt för alla de påtänkta anläggningarne, en del af den norr om Alppaviljongen vid-

tagande dällden och sluttningen på östra sidan derom, utmärkta å en bilagd karta, måtte för ändamålet afgiftsfritt afstås åt bolaget på af Fullmäktige bestämd tid, förslagsvis 30 år, hvarjemte bolaget erbjudit sig att för de träd och trädplantor, som uppdragas i en å stadens ifrågasvarande område anlagd trädskola, erlagga den lösen, som för densamma kan varda bestämd.

Denna framställning öfverlemnades af Stadsfullmäktige den 24 nyssvikne September till utlåtande af Drätselkammaren, som i anledning häraf infordrat yttrande af Stadsträdgårdsmästaren Olsson och Stadsingeniör Ehrström.

Den förre, som närmast egt utlåta sig om lämpligheten af de föreslagna parkanläggningarna å det ifrågasatta området, har i detta afseende framställt några anmärkningar beträffande anordnandet af gångar, gräsplaner, trädplanteringar m. m., hvarjemte han upplyst att den dæld inom det föreslagna området, der staden har anlagd en trädskola, icke väl lämpar sig för detta ändamål, emedan vattnet i stor mängd samlas dit från de kringliggande höjderna och ej kan nöjaktigt afledas, hvarför marken är sumpig och otjenlig för växtligheten. Dessutom är platsen för långt aflägsen från staden. — För den händelse densamma komme att upplåtas åt Utskänkningsaktiebolaget, meddelar Stadsträdgårdsmästaren vidare att de dervarande träden, om så fordras, redan till instundande vår kunna derifrån bortflyttas.

Stadsingeniören Ehrström åter har tillstyrkt bifall till den ingifna ansökningsen, enär enligt hans tanke staden endast kunde vinna på att en del af den vidlyftiga parken toges i särskild vård och användes på ett sätt som komme att utöfva någon dragningskraft för allmänheten att begagna densamma. Emedan stadens här anlagda, temligen obetydliga plantskola har ett i flera afseenden ofördelaktigt läge, komme ingen skada att drabba staden, isynnerhet som bolaget förbundit sig att inköpa växterna i densamma och endast de för staden instundande vår behöfliga, eller sådana som med fördel kunna härifrån flyttas, behöfde borttagas. Beträffande den för anläggningarne uppgjorda planen anmärker Stadsingeniören att hufvudvägarne, ledande från byggnad till byggnad, eller från ställe till ställe, der djuren förvaras, och på hvilka allmänheten företrädesvis komme att gå och stå, äro af för liten bredd samt ställvis, och särskildt på några ställen, der vägar korsa hvarandra, onödigtvis sönderstycka den annars inskränkta platsen.

Vid det Drätselkammaren härå tagit saken under ompröfning, har Kammarren icke kunnat lemna obeaktadt att åvägabringandet af det utaf Utskänkningsaktiebolaget nu åsyftade företaget väsentligen afviker från det ändamål bolaget enligt sina stadgar har sig förelagdt och hvilket utgör „att bedrifva utminuterung af spritdrycker och inrätta för arbetsklassens behof afsedda näringsställen, hvarest mat, äfvensom sprit- och maldrycker samt kaffe och the med mera till förtäring på stället till salu hålles.“ Inrättande af en zoologisk trädgård åsyftar väl uppenbarligen, liksom ock de öfriga företag åt hvilka bolaget egnat sig, att i ett eller annat afseende lända till kommunens fromma; och så länge staden icke har sig

förbehållen rätt att bestämma om dispositionen af bolagets vinstmedel, synes väl någon berättigad invändning från stadens sida icke kunna göras beträffande det sätt, hvarpå bolaget använder sina tillgångar. Men då det ej kan bestridas, att icke bolagets tillvaro i högst väsentlig grad är beroende af bränvinslagstiftningen i landet, samt möjligheten af bolagets upplösning därför icke helt och hållet kan lemnas ur sigte, är det sjelffallet att kommunen, då det gäller att befordra ett företag, hvilket såsom det nu ifrågavarande icke när som helst kan nedläggas, måste göra klart för sig, hvilka garantier förefinnas för företagets vidmakthållande, i händelse af bolagets upplösning. Och om äfven sistnämnda eventualitet icke kommer att inträffa, får icke förbises att allt talrikare röster begynna höja sig för att dispositionen öfver utskänkningsaktiebolagens vinst borde frantagas bolagen och öfverlemnas antingen åt kommunen eller staten. Under sådana omständigheter synes det vara mer än osäkert huruvida för upprätthållandet af nu ifrågavarande företag, hvilket sjelffallet kommer att taga i anspråk vida större utgifter, än det belopp, Utskänkningsaktiebolaget till en början beslutit att för det samma anslå, alltid eller under någon längre tid framåt skall kunna påräkna den inkomst, som bolaget nu är i tillfälle att därför uppföra.

För den händelse Stadsfullmäktige dock icke anse sig böra fästa afseende vid nu framställda betänkligheter, får Drätselkammaren såsom sin åsigt uttala att det af bolaget åstundade området väl kan för bolagets ifrågavarande behof upplåtas, om också tvifvelsmål kunna hysas derom, huruvida närheten af den här belägna jernvägen är gynnsam för djurens trefnad.

Då ett företag af ifrågavarande art sjelffallet förutsätter, att den mark, som skall för ändamålet användas, kan disponeras för en längre tid, synes ock bolagets anhållan om trettio års arrende kunna villfaras, dock under vilkor att marken icke anlitas för andra ändamål, än det nu åsyftade. Ej heller borde anläggningen få utgöra ett hinder för användandet af den angenäma promenadväg, som nu slingrar sig kring hela Tölö park, hvarför bolaget borde tillförbindas att icke afstänga sagda väg.

Alldenstund åstadkommandet af en zoologisk trädgård, såsom ofvan påpekats, otvifvelaktigt afser att gagna kommunen, samt staden jemväl, om dess inrättande under angifna förhållanden varder beslutet, kan ega anledning att i viss mon understödja företaget, anser sig Drätselkammaren vidare ega skäl förorda det af bolaget önskade områdets upplåtande arrendefritt, helst staden ock utan ersättning åt Trädgårdsföreningen öfverlemnadt det af Föreningen disponerande området.

Hvad åter angår bolagets anbud att inlösa de i stadens plantskola befintliga växter, anser Drätselkammaren i likhet med Stadsingeniören endast de växter böra af staden tagas i anspråk, hvilka med fördel kunna från platsen förflyttas, hvar emot de öfriga kunde åt bolaget öfverlemnas, och finner Kammaren någon lösesumma för desamma icke skäligen böra ifrågakomma.

Den af bolaget inlemnade planen för den tilltänkta anläggningen synes slut-

ligen, såsom Stadsträdgårdsmästaren och Stadsingeniören framhållit, lemna rum för befogade anmärkningar, men denna omständighet torde icke böra utgöra något hinder för ansökningens bifallande i hufvudsak, enär de anmärkta bristerna kunna rättas, innan företaget påbörjas.

På grund af hvad Drätselkammaren sålunda anført, får Kammarerna värdsamt hemställa

det Stadsfullmäktige, för den händelse Fullmäktige anse inrättandet af en zoologisk trädgård i Tölö park lämpligen kunna öfverlemnas åt Ut-skänkningsaktiebolaget, ville bemyndiga Drätselkammaren att för ändamålet afgiftsfritt upplåta det af bolaget åstundade och å bilagda karta utmärkta området för en tid af trettio år, med förbehåll att detsamma icke får för andra behof användas, att parkanläggningarne derstädes anordnas i enlighet med en af Drätselkammaren godkänd plan, samt att bolaget icke är berättigadt tillstänga den genom området ledande körvägen; äfvensom

att af de uti den inom nämnda område liggande plantskolan befintliga träd och öfriga växter, endast sådana, hvilka äro för staden behöfliga och med fördel kunna från stället förflyttas, skola af staden undantagas, men att öfriga dervarande växter skola utan lösen till bolaget öfverlemnas för att användas vid de tillämnade anläggningarne.

Remisshandlingarne biläggas härjemte.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

Utskottsytttrande angående kajbyggnader i södra och norra hamnarna, m. m.

Vid sammanträde den 15 Januari 1889 hafva Stadsfullmäktige åt ett af undertecknade och Herr L. Krogius bestående utskott öfverlemnadt att inkomma med utlåtande i följande frågor, nemligen om *a)* Sandvikens tillgodogörande för trafikens behof, *b)* inrättande af en fiskarhamn vid Hafsgatan, *c)* uppförande af ett nytt varuskjul i södra hamnen, *d)* byggande af en kaj öfver Kejsargrundet och *e)* utfyllande af en del af Gräsviken.

Ehuru utskottet icke är i tillfälle att slutföra sitt uppdrag innan sträckningen för jernvägen till Skatudden och kring södra delen af staden blifvit bestämd, har utskottet likväl funnit sig föranlåtet att föreslå, det en del af de arbeten, som ovilkorligen erfordras för att försätta stadens hamnar i tidsenligt skick, må, såsom oberoende af jernvägsanläggningen, redan under nästinstundande år komma till utförande.

För att på möjligast beqväma sätt tillgodogöra den sprängsten, som blir disponibel genom förestående utvidgning af Badhusgatan till 60 fots bredd och tillika helst i någon mån afhjelpa en af de känbaraste brister i södra hamnen, har utskottet tänkt sig att vattnet utanför kokhuset borde utfyllas till en fast kaj i linie med södra kajarmen. Denna kaj skulle tillsvidare i rektangulär form sträcka sig till vinkeln mot magasinskajen, men framdeles i mån af behof kunna vidare längsmed sistsagda kaj fortsättas. På sätt en genom utskottets försorg uppgjord ritning utvisar, vunnnes genom ifrågavarande arbete ett kajrum af 278 fot i längd, jemte det utfyllningens bredd komme att belöpa sig till 94 fot. Vattendjupet invid blefve, efter nödig muddring, öfveralt minst 15 fot. — Kostnaden för arbetet stiger enligt bilagda kalkyl till 92,800 mark.

Af nyssnämnda till utfyllning föreslagna vattenområde är en del, till följd af dess grunda beskaffenhet, så godt som obegagnadt. Återstoden, att icke tala om den korta kajplatsen för mindre ångbåtar, som bildar norra begränsningslinien för den föreslagna kajutsträckningen, upptages af vedskutor. Utskottet har icke kunnat förbise att vedhandeln fordrar allt dess nuvarande utrymme. I betraktande häraf och af den äfven derförutan olidliga trängseln vid magasinskajen med deraf följande nödvändighet att under en altför inskränkt tidrymd undanskaffa gods, som derstädes lossas, har utskottet funnit en lämplig plats för att underlätta vedhandeln samt bereda rum för lossning af tegel, gatsten och sand vara af en trängande nödvändighet påkallad.

Vid öfvervägande af de platser, som kunde för nyss antydt ändamål erbjuda sig, har utskottet redan tidigare stannat i den åsigt att norra hamnen borde härvid komma till användning, sålunda att der belägna Hundhällan kallade grund öfverbyggdes. Sedan undersökningar numera blifvit i nyssnämnda syfte verkställda samt ritningar och kostnadsförslag uppgjorda, tvekar utskottet icke att förorda denna lösning af frågan. Projektet omfattar en fast **T** formig kajarm, hvilken skulle utbyggas från norra kajen mellan utmynningarna af Kyrko- och Fredsgatorna, ungefär framför gården N:o 8 vid nyssagda kaj, samt hafva följande dimensioner, nemligen den från kajen vinkelrätt utgående armen 200 fot i längd och 60 fot i bredd samt tvärrarmen 580 fot i längd och 80 fot i bredd. Vattendjupet komme att utgöra 8 à 12 fot, utom på södra sidan om strandarmen, hvarest djupet blir endast 3 à 4 fot. Kostnadsförslaget upptager en slutsumma af 213,000 mark.

De fördelar, som skulle vinnas genom realiserandet af detta förslag, äro i ögonen fallande. Utom att en förträfflig och rymlig lossningsplats för ved, tegel, gattsten, sand, m. m., bereddes, kunde jemväl mindre farkoster erhålla nödigt skydd på den södra, grundare sidan om strandarmen. Af ifrågavarande anläggning skulle under vintern, utom sistsagda arm, åtminstone öfverbyggnaden å grundet, till en längd af 129 fot åvägbringas och efter isgången för ändamålet upplåtas, hvarefter den södra armen komme att utbyggas. Deremot har utskottet ansett att med anbringandet af den norra kajarmen kunde tillsvidare anstå, hvarigenom en minskning i kostnaden af 56,000 mark för närvarande egde rum och den summa som för kajbyggnadsarbetet i norra hamnen komme att belasta nästa års budget nedbragtes till 157,000 mark. Härtill har utskottet trott sig ega så mycket mera skäl, som ännu en för staden nödvändig utgift med det snaraste förestår.

Behovet af nya kajer m. m. för sjötrafiken är mer än tillräckligt konstateradt och tidpunkten för bristens afhjelpande låter sig icke längre framskjutas annorlunda än med risk af Helsingfors undergång såsom hamnstad. Men af de åtgärder, som härvid komma i fråga, skall en af de första blifva anskaffande af mudderverk, hvaraf staden tillsvidare befinner sig i total afsaknad. Ej ens de arbeten, hvilka utskottet ansett böra komma till utförande under år 1890, kunna göras fruktbringande utan muddring kring de föreslagna kajerna. Så mycket mindre alla de mångahanda arbeten, som derefter återstå. Detta, i förening med de dryga omkostnaderna vid förhyrning af mudderverk och svårigheten att få hyra lämpliga dylika, talar för att staden borde inköpa ett för ändamålet tjenligt mudderverk och skrida till denna åtgärd ju förr dess hellre.

Utskottet har trott klokheten bjuda, att ett mudderverk för staden upphandlas, om möjligt redan under nästkommande år, samt velat för ändamålet i årsbudgeten reservera nödigt anslag, förslagsvis 75,000 mark. Då emellertid ifrågavarande inrättningar förekomma af många olika typer, beroende af den botten de äro afsedda att bearbeta, ligger det utan tvifvel i stadens intresse att en sakkunnig person försettes i tillfälle att å särskilda orter studera de olika typerna, för att derefter af-

lemna förslag om den hos oss lämpligaste, hvilket förslag skulle vid beställningen tjena Drätselkammaren till ledning. Stadsingeniören O. Ehrström, hvilken utskottet funnit för uppdraget lämpligast, har förklarat sig villig att under tiden mellan den 15 Februari och 15 April utföra detsamma. Resekostnaderna kunde inrymmas i nyss nämnda förslagsanslag.

De medel, som erfordras för utförande af omförmälda bajbyggnader och anskaffande af ett mudderverk, föreslår utskottet att måtte upplånas. Då beslut härom påfordrar sammankallande af Stadsfullmäktige i förstärkt antal, hemställer utskottet att desse Fullmäktige må utses för behandlingen af alla de lånefrågor, hvilka kunna af utskottet bringas under Stadsfullmäktiges pröfning.

Änskönt utskottet, på sätt ofvan antydts, icke kunnat nu afgifva fullständigt utlåtande, har utskottet emellertid velat begagna tillfället att framhålla, hurusom de afgifter, hvilka staden tillåtits uppbära för underhållande och förbättrande af dess hamnar, under en lång följd af år icke användts för sitt ändamål, utan tjenat till att betäcka kommunens andra allmänna behof. Det innebure sålunda ingen orättvisa om man tänkte sig ränta och amortering å ett nödigt större lån betäckt genom de årliga hamnintraderna, hvilka i alla fall lemna en därför mer än motsvarande inkomst. Ehuru uttaxeringen blefve något högre, vore detta lika mycket i sin ordning, som det är en pligt för Helsingfors stads representanter, att med det allra första på ett kraftigt sätt sörja för sjöfartens fortbestånd härstädes.

På grund af det ofvanstående föreslår utskottet

att under loppet af nästinstundande år 1890 måtte komma till utförande ofvansagda å derför uppgjorda ritningar upptagna kajarbeten i södra och norra hamnarna, i sistsagda hamn den från norra kajen vertikalt utgående delen jemte den södra tvärarmen, och för ändamålet anslås ett belopp af sammanlagdt 249,800 mark;

att jemväl under nästa år må upphandlas ett för staden tjenligt mudderverk och derför samt för nedannämnde experts resekostnader beviljas ett anslag af förslagsvis 75,000 mark;

att nu nämnda summor, inalles 324,800 mark, måtte genom lån hopbringas;

att anhållan blefve gjord om val af förstärkte Stadsfullmäktige för behandling af ej mindre nu berörda lånefråga än de framställningar om upptagande af lån för reglering af stadens hamnar, med hvilka utskottet kan framdeles inkomma; och

att Stadsfullmäktige ville beordra Stadsingeniören Ehrström att

under därför lämplig tid å vårvintern nästkommande r på resp. orter studera de olika typerna fr mudderverk och till Drätselkammaren afgifva förslag om uppköp af den fr Helsingfors stad lämpligaste typ.

Herr L. Krogius har, såsom från orten bortrest, icke bivistat dagens sammanträde.

Helsingfors, den 6 November 1889.

Julius Tallberg.

Th. Tallqvist.

Mauritz Hallberg.

Wilh. Malmberg.

Utskottsbetänkande angående helsovårdsnämndens förslag till stadgar rörande mjölkhandeln i Helsingfors.

Vid sammanträde den 15 Februari 1887 hafva Stadsfullmäktige åt ett af undertecknade och Herr R. Elving bestående utskott öfverlemnadt att afgifva utlåtande angående helsovårdsnämndens förslag till stadgar rörande mjölkhandeln i Helsingfors.

Lika med helsovårdsnämnden finner utskottet det vara af behovet högeligen påkalladt att särskilda stadgar gifvas för att ordna mjölkhandeln i hufvudstaden, så att detta vigtiga, för yttre inflytelser ömtåliga och lätt förfalskade näringsämne icke må, såvidt sådan kan genom dylik reglementering förebyggas, af underhållig eller förskämd beskaffenhet hållas allmänheten till handa. Utskottet är äfven deri ense med helsovårdsnämnden, att föreskrifterna angående mjölkhandeln i Stockholm erbjuda en god och för vår ort ändamålsenlig förebild.

Då helsovårdsnämnden i en del punkter anslutit sig till helsovårdsnämndens i Stockholm förslag, har utskottet deremot funnit sig mera tilltaladt af de föreskrifter Stadsfullmäktige i nyssnämnde stad godkänt och Öfverståthållareembetet derstädes medels kungörelse af den 24 April 1886 fastställt. Divergensen består mest i detaljer, som utskottet velat från förslaget utmönstra.

I § 1 har utskottet funnit skäl att inrycka bestämning derom att stadgarna gälla såväl sjelfva staden som dess afhysta område. Förbigående de redaktionella ändringar utskottet vidtagit, ber utskottet få uttala som sin åsigt, att det af utskottet tillagda sista stycket i sagda §, i sammanhang med de föreskrifter som ingå i § 2, skall vara tillfylles och göra de i § 4 af helsovårdsnämndens förslag stadgade tidsödande och besvärliga omgångar öfverflödiga. Den ur senare stycket af § 4 framgående afsigt finner, enligt utskottets förmenande, ett lämpligare uttryck i den af utskottet föreslagna slutparagrafen.

§ 2 har undergått några ändringar. Så hafva uttrycken „väl ventilerad“ och „fuktfri,“ hvilka kunna missförstås, ersatts med annan locution. Ett tillägg i ofvannämnda, § 1 kompletterande syfte, angående helsovårdsnämndens godkännande är infördt. Emedan alla mejerivaror icke lämpa sig för förvaring i samma rum med mjölk, föreslår utskottet sådan redaktion, som senare stycket af utskottets förslag innehåller.

Helsovårdsnämndens förslag till § 3 har icke vunnit utskottets bifall, af orsak att äfven andra lämpliga ämnen, af hvilka mjölkkärl förfärdigas, än de af näm-

den uppräknade, kunna förekomma, och det torde vara för tidigt, om ens nyttigt, att i vårt land utesluta tråkärsl såsom förvaringsmedel för söt mjölk. Derjemte har utskottet ansett paragrafen böra gälla såväl förvaring som transport af varan.

Vidare har utskottet ansett förslaget om anbringande af mjölkförsäljares namn och adress å åkdon och kärsl, med hänsyn till den stora utsträckning i hvilken mjölk i mindre partier ofta tillsammans med andra varor hålles till salu å allmänna platser och gator samt hemsändes till kunderna, möta betänkligheter. En dylik bestämmelse skulle medföra ringa nytta, helst polisen med lätthet bör kunna härutinnan införskaffa nödiga uppgifter, men kunde deremot i flera afseenden leda till förvecklingar och onödiga trakasserier. Tvifvelaktigt är dessutom hvad med „mjölkförsäljare“ i § 6 af helsovårdsnämndens förslag afsetts. Sammanhanget i stadgarna har föranlett utskottet att flytta denna § framför § 5 i nämndens förslag. Ett tillägg derom att stadgarna skola anslås i hvarje butik har fått inflyta.

Utan att vilja bestrida, att ju icke de bestämmelser, nämnden upptagit i § 7 kunde i ett eller annat fall blifva till gagn vid kontroll å mjölkhandeln, kan utskottet dock icke tillstyrka deras införande i stadgarna, då dessa i detalj gående reglementariska föreskrifter å ena sidan skulle vålla dem, de angå, besvär och kostnader samt utsätta dem för äfventyr af böter, om något deraf försummades, utan att å den andra sidan förmå i någon större utsträckning förekomma olika mjölksorters sammanblandning och andra förfalskningar af varan. Enär derhos försäljning af mjölk utaf sjuka kreatur är i § 33 af nådiga förordningen angående helsovården i Finland, gifven den 22 December 1879, med ansvar belagd, torde den lydelse utskottet gifvit paragrafen vara för ändamålet fullt tillräcklig; hvarvid utskottet likväl velat hafva anordnad att paragrafens bestämmingar i öfrigt kunna finna sin plats i en särskild instruktion för mjölkkontrollören.

Mot §§ 5, 8 och 9, hvilka affattats i sträng öfverensstämmelse med sagda nådiga förordning, har utskottet icke haft något att anmärka.

På grund af det ofvan anförda föreslår utskottet:

att Stadsfullmäktige måtte godkänna och till stadfästelse befordra bilagda, af utskottet uppgjorda förslag till stadgar rörande mjölkhandeln i Helsingfors.

Herr R. Elving har icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.

Helsingfors, den 31 Oktober 1889.

Johannes Jernström.

Wilh. Brummer.

K. Antell.

Axel Holmberg.

*Helsovårdsnämndens förslag.***Stadgar rörande mjölkhandeln i Helsingfors.**

§ 1.

Mjölkförsäljning får ega rum:

1:o. Uti för mjölkhandel särskildt afsedda butiker (mjölmagasin);

2:o. På allmänna platser, å ställen, som uti af polisen utfärdade föreskrifter äro härför anvisade;

3:o. På gatorna, dock endast direkt från mjölkförsäljares fordon och under iakttagande af gifna ordningsreglor;

4:o. Genom hembärning, enligt mellan säljare och köpare för viss tid träffadt aftal; samt

5:o. Vid ladugård i staden, uti der inrättadt särskildt rum.

(Se § 4 här nedan.)

§ 2.

Lokal, i hvilken mjölk hålles till salu eller förvaras till försäljning, skall vara i alla afseenden ren och snygg, väl ventilerad och fuktfri. Ej må densamma under någon förevändning användas till annat än försäljning af mejerivaror, så vida icke särskildt betryggande åtgärder mot mjölkens förorening eller förskämning vidtagits. Ej heller få försäljnings- eller förvaringsrummen samtidigt tjena till bostad, sofrum eller kök.

§ 3.

Till mjölkens förvarande få endast väl rengjorda och snyggt hållna kärl af sten, glas, brändt lergods eller väl förtennad metall (jernbleck) an-

*Utskottets förslag.***Stadgar rörande mjölkhandeln i Helsingfors.**

§ 1.

Mjölkhandel får i Helsingfors eller å dess afhysta område ega rum endast:

1:o. uti särskildt för mjölkhandel afsedd butik (mjölmagasin);

2:o. å allmänna saluplatser samt från mjölkförsäljares fordon på gatorna, i den mån gällande ordningsföreskrifter sådant medgifva;

3:o. vid ladugård i särskildt för ändamålet inrättadt rum; och

4:o. genom försändning af tingad mjölk till kunders hem.

För rättighet att idka mjölkhandel i butik (magasin) fordras, utöfver hvad i allmän förordning kan vara stadgadt, att skriftlig anmälan göres hos stadens helsovårdsnämnd, innan försäljningen börjar.

§ 2.

Lokal, i hvilken mjölk hålles till salu eller förvaras till försäljning, skall vara sund, ljus, luftig och ändamålsenligt inredd samt hållas i rent och snygt skick. Den får icke för sitt ändamål användas, utan att den blifvit och fortfarande är af helsovårdsnämnden godkänd.

Lägenheten får icke begagnas till bostad, sofrum eller kök, eller till förvaring eller försäljning af sådant, som kan gifva mjölken bismak eller befordra dess förskämning.

§ 3.

Till förvaring eller transport af mjölk få endast användas rena, snygga och i öfrigt ändamålsenliga kärl.

vändas. Dock må sur och så kallad filmjök äfven få förvaras i rena träkärl.

§ 4.

Föreståndare för mjölkhandel, som bedrifves i butik (magasin), så ock egare eller disponent af ladugård inom staden, derifrån mjölkförsäljning eger rum, skall, då han om sådan rörelse öppnande hos vederbörande myndighet anmäler, bifoga helsovårdsnämndens yttrande angående lokalen och öfriga förhållanden. Vid flyttning af sådan lokal skall detsamma iakttagas. Hvarje handelsföreståndare, äfvensom egare eller disponent af ladugård, skall jemte tillståndsbeviset lösa ett tryckt exemplar af denna stadga.

Förut vunnet tillstånd bör, i det afseende denna § innehåller, förfullständigas inom tre månader efter det denna stadga blifvit gällande.

§ 6.

Å hvarje mjölkbutik (magasin) skall egarens namn vara tydligt anbringadt utanför lokalen; mjölkförsäljare, som till allmän saluplats eller till sina kunders hem öfverför mjölk, skall å sina fordon eller å kärnen ha sitt namn och sin adress tydligt utsatta.

§ 5.

Inträffar sjukdomsfall i boningsrum, som är beläget intill ladugård eller upplåtet åt der anställd personal, eller i bostadslägenhet, tillhörande mjölkförsäljningslokal, eller ock uti mjölkförsäljares eller mjölkproducents familj, och finnes anledning antaga att sjukdomen är af smittosam beskaffenhet, skall anmälan om förhållandet ofördröjligen göras hos helsovårdsnämnden, som har att skyndsamt gifva nödiga föreskrifter till förekommande af sjukdomens spridning genom mjölken. Intill dess nämnden meddelat beslut härutinnan och de gifna föreskrifterna iakttagits, är det förbjudet att utlemna någon mjölk från vid-

(Motsvaras af sista stycket i § 1).

(Se § 9 i detta förslag).

§ 4.

Mjölkförsäljningslokal skall utvändigt vara försedd med skylt, som tydligt angifver rörelsen och mjölkförsäljarens namn. I försäljningsrummet skall ett exemplar af dessa stadgar alltid vara anslaget.

§ 5.

Inträffar sjukdomsfall i boningsrum, som är beläget intill ladugård eller upplåtet åt der anställd personal, eller i bostadslägenhet, tillhörande mjölkförsäljningslokal, eller ock uti mjölkförsäljares eller mjölkproducents familj, och finnes anledning antaga att sjukdomen är af smittosam beskaffenhet, skall anmälan om förhållandet ofördröjligen göras hos helsovårdsnämnden, som har att skyndsamt gifva nödiga föreskrifter till förekommande af sjukdomens spridning genom mjölken. Intill dess nämnden meddelat beslut härutinnan och de gifna föreskrifterna iakttagits, är det förbjudet att utlemna någon mjölk från

kommande ställen; gällande detta förbud äfven försäljningsställe och förvaringsrum, dit mjölk blifvit sänd ifrån sålunda som misstänkt förklarad ladugård.

§ 7.

Söt mjölk må till salu hållas i följande sorter, som skola förvaras i skilda kärl med tydliga påskrifter, utvisande sorten:

1:o. oskummad mjölk, som bör ha en fetthalt af minst 3 % och en specifik vikt från 1,029 till 1,034;

2:o. halfskummad (medelst enkel afsättning skummad) mjölk, med minsta fetthalt af 1,25 % och specifik vikt från 1,031 till 1,036; samt

3:o. helskummad (medelst separator eller genom iskylning fullständigt skummad) mjölk, med minsta fetthalt af 0,25 % och specifik vikt af 1,034 till 1,038.

Hvarken söt, eller annat slags mjölk, ej heller grädde, får på saluplats allmänheten tillhandahållas eller der förvaras, som uppblandats med vatten, eller försetts med något främmande ämne, af hvilket slag som helst, eller i hvad ändamål det vara må.

Mjölk af sjuka kreatur eller som företer ovanlig färg eller främmande lukt, eller låter förmärka någon bismak, eller har annan icke regelrätt egenskap, får icke till salu hållas eller på försäljningsställe förvaras.

§ 8.

Helsopolisen får ej förvägras tillträde till ladugård, försäljnings- eller förvaringsställe för mjölk, med dertill hörande lägenheter, ej heller att der mot betalning efter gångbart pris af varorna taga prof.

§ 9.

Bryter någon emot hvad i denna stadga är bestämdt, eller underlåter att ställa sig de en-

vidkommande ställen; gällande detta förbud äfven försäljningsställe och förvaringsrum, dit mjölk blifvit sänd ifrån sålunda som misstänkt förklarad ladugård.

§ 6.

Mjölk eller grädde får icke till salu hållas eller på försäljningsställe förvaras, med mindre den är fri från tillsats af vatten eller annat främmande ämne.

Söt mjölk, som hålles till salu i butik, skall förvaras i skilda kärl med tydliga påskrifter, utvisande att mjölken är antingen

1:o. oskummad (heltmjölk),

2:o. skummad eller

3:o. separerad *)

§ 7.

Helsopolisen får ej förvägras tillträde till ladugård, försäljnings- eller förvaringsställe för mjölk, med dertill hörande lägenheter, ej heller att der mot betalning efter gångbart pris af varorna taga prof.

§ 8.

Bryter någon emot denna stadga, eller un-

*) skummjölk hvars fetthalt understiger 0,5 %.

ligt densamma gifna föreskrifter till efterrättelse, böte, der ej ansvar enligt allmän lag bör följa, från och med tre till och med tvåhundra mark; skolande uti de i §§ 5 och 7 nämnda fall lämplig åtgärd för varans oskadliggörande genast vidtagas, samt, i händelse helsovårdsnämnden finner skäl dertill förekomma, saken jemte den skyldiges namn bringas till allmänhetens kännedom.

derlåter att ställa sig de enligt densamma meddelade föreskrifter till efterrättelse, böte, der ej straff för förseelsen är i allmän lag utsatt, från och med tre till och med tvåhundra mark; skolande uti de i §§ 5 och 6 nämnda fall lämplig åtgärd för varans oskadliggörande genast vidtagas, samt, i händelse helsovårdsnämnden finner skäl dertill förekomma, saken jemte den skyldiges namn bringas till allmänhetens kännedom.

§ 9.

Dessa stadgar gälla till efterrättelse från och med den

De skola tillämpas jenväl å då redan befintlig mjölkhandel, med rätt likväl för helsovårdsnämnden att, för såvidt angår bestämmelsen i § 2, för viss tid eller tillsvidare medgifva undantag i de särskilda fall, der större olägenhet deraf icke är att befara.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri, 1889.

Utlåtande angående uppförande af ett hus för stadens brandverk.

DRÄTSELKAMMAREN

i

HELSINGFORS,

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

den 8 November 1889.

N° 228.

Då förslaget om åstadkommande af ett tidsenligt brandverkshus för staden för en approximativt beräknad kostnad af 260,000 mark framställdes af Brandkommissionen uti skrifvelse till Stadsfullmäktige af den 25 November 1886, omfattades detsamma af Fullmäktige med så stort deltagande, att Fullmäktige den 15 påföljande Februari anmodade Brandkommissionen att låta utarbета och till Stadsfullmäktige i afseende å granskning insända fullständiga, af detaljeradt kostnadsförslag åtföljda ritningar till ett brandverkshus i enlighet med af Brandkommissionen i dess förstnämnda skrifvelse insända, af Arkitekten Th. Höijer uppgjorda esquisser, dock med iakttagande af särskilda utaf Drätselkammaren mot förslaget framställda samt af Stadsfullmäktige gillade anmärkningar. Men när dessa fullständiga ritningar derpå, jemte Brandkommissionens skrifvelse af den 3 September 1887, inkommo till Stadsfullmäktige, åtföljda af ett detaljeradt kostnadsförslag å 294,000 mark, väckte förslaget så stora meningsolikheter inom Fullmäktige att sedermera icke mindre än tvänne, eller rättare trenne, olika omarbetningar af det ursprungliga projektet blifvit hos Stadsfullmäktige föreslagna (uti tryckta utskottsbetänkandena N:o 19 för 1888 och N:o 16 för 1889), utan att Fullmäktige dock ansett sig kunna godkänna något af de nya projekten, ehuru den beräknade kostnaden i dessa nedbragts till 200,000 mark.

Det enda beslut i sjelfva saken, hvartill Stadsfullmäktige härtills kommit, har bestått deri att Fullmäktige afgjort den omtvistade frågan, huruvida huset borde förses med utkikstorn eller icke, derhän att ett dylikt torn skall å huset uppföras. Men hvad huset i öfrigt vidkommer hafva Stadsfullmäktige genom beslut af den 14 sistlidne Maj remitterat ärendet till Drätselkammarens utlåtande, med anmodan till Kammaren ej mindre att med ledning af den hos Fullmäktige

förefallna diskussionen låta uppgöra fullständiga ritningar och kostnadsförslag till den tillämnade byggnaden, dels enligt de i sistberörda utskottsbetänkande ingående eskisser och dels i enlighet med ett under debatten hos Fullmäktige framställt förslag om uppförande af hufvudbyggnaden i tre våningar med lokaler för båda brandmästarene, samt uthusbyggnaden endast i en våning af möjligast lätta material, än ock att utreda, i hvad mån det af Arkitekten Höijer afgifna kostnadsförslaget förändrats genom nu rådande prisetförhållanden.

Vid den behandling Drätselkammaren på grund häraf egnat detta ärende, har Kammaren, innan Kammaren ansett sig böra gå i författning om anskaffande af omförmälda nya ritningar och kostnadsförslag, ansett sig böra till Fullmäktiges närmare bepröfvande hemställa, huruvida anledning verkligen förefinnes att öka den summa af 3,000 mark, som utgifvits för ritningar och kostnadsberäkningar för omförmälda företag, till 9 a 10,000 mark, ty till denna summa komme kostnaden för ifrågavarande förarbeten att uppgå, ifall, såsom det Drätselkammaren lemnade uppdrag förafser, detaljerade ritningar och kostnadsförslag skola uppgöras för alla de projekt i afseende å brandverkshuset, som nu senast varit i fråga. Drätselkammaren har ansett sig ega så mycket mera anledning att inhemta bestämdare föreskrifter i detta afseende som det just varit den höga kostnaden, hvilken varit hufvudsakliga orsaken till att det af Arkitekten Höijer först uppgjorda förslaget icke blifvit af Stadsfullmäktige godkänt. Men framför allt har Drätselkammaren trott sig böra ifrågasätta behöfligheten af dylika ytterligare ritningar och kostnadsberäkningar på den grund, att nästnämnda ursprungliga förslag till brandverkshus är det enda af alla ifrågasatta projekt, som kan anses uppfylla skäligen anspråk för en längre tid framåt. Och det synes likväl vara af vikt att man vid planläggningen af ett hus utaf ifrågavarande beskaffenhet håller i sigte något mera än behofvet för dagen. Äfven om staden, såsom med hänsyn till dess hastiga tillväxt är att förmoda, inom icke alltför lång tid kan se sig föranlåten att inrätta flere mindre brandstationer på olika punkter inom brandområdet, torde det dock alltid varda nödvändigt att hafva en hufvuddepot; och den för brandverkshuset ifrågasatta platsen å södra brandtornets tomt är dertill särskildt lämplig, såväl på grund af dess centrala läge, som dess belägenhet på en icke oansenlig höjd, hvarifrån brandredskapen med största möjliga skyndsamhet kunna befordras till brandstället.

I händelse en ökning af brandmanskapet framdeles komme att ega rum, kan nämligen den stora sal, som är afsedd till gymnastik- och matsal, disponeras till logementer, samt det rymliga förrum, som nu är afsedt till rekreationsrum för manskapet i stället användas såsom gymnastik- och matsal.

Arkitekten Höijers förslag medgifver sålunda en betydlig tillökning af brandmanskapet, utan motsvarande tillbyggnader.

Den enda egentliga anmärkning, förutom den rörande kostnaden, som Drätselkammaren veterligen gjorts mot det ursprungliga projektet, gäller bristen på

rum i brandverkshuset för underbrandmästaren, medan å andra sidan antalet rum för brandmästaren ansetts för högt, men denna jämförelsevis obetydliga olägenhet kan med lätthet afhjelpas genom en något förändrad disposition af rummen i öfversta våningen. Den för en sprutmästare afsedda lokalen, bestående af två rum och kök, betecknade med *d.*, kunde nämligen, enligt Drätselkammarens tanke, lämpligen öfverlemnas åt underbrandmästaren, samt det med *e.* utmärkta stora rum, som är afsedt till brandmästarens emottagningsrum samt för Brandkommissionens sammanträden, kunde i stället inredas till bostad för sprutmästaren, som derigenom erhöle en lokal af samma utrymme och i öfrigt af lika beskaffenhet med den med *h.* i andra våningen betecknade lokal, som är afsedd för en gift ordningsman. Brandkommissionens behof af lokal kunde åter tillgodoses derigenom att det till brandmästarens lokal hörande åttkantiga rummet finge disponeras jemväl af Brandkommissionen.

För öfrigt har detta utsprungliga projekt ansetts uppfylla alla anspråk på ett tidsenligt brandverkshus, hvilket deremot icke lärer kunna sägas om det projekt, som blifvit utarbetadt af det utaf Stadsfullmäktige tillsatta utskott. Åtminstone förklarar Brandkommissionen uti dess till utskottet afåtna skrifvelse af den 6 Februari 1888 (Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 19 för 1888) „att en enligt berörda projekt uppförd byggnad, om den ock i de flesta afseenden vore att föredraga framför nuvarande branddepoter, dock icke motsvarar de fordringar, man måste ställa på ett hus för stadens brandverk“. På grund häraf och då Arkitekten Höijers förslag, såsom ofvan nämndes, är det enda af härtills framställda projekt, hvilket tillgodoser behofvet jemväl för framtiden, samt genom huses uppförande, enligt hvad Brandkommissionen upplyst, en årlig kostnad af 7,240 mark blefve inbesparad, hvilken summa, kapitaliserad efter fem procent, ger ett belopp af omkring 145,000 mark, synes enligt Drätselkammarens tanke kostnaden i och för sig icke böra utgöra hinder för företagets bringande till stånd.

Hvad åter den beräknade kostnadssumman beträffar, kan den ännu anses fullt tillräcklig för ändamålet, ty enligt utlåtande af Kammarens i slika saker väl förfarne ledamot Muraremästaren Ärt, som på Kammarens anhållan granskat kostnadsförslaget, äro de deri upptagna posterna så rundligt tilltagna att, oaktadt den betydliga stegring i t. ex. jernprisen, som inträffat efter kostnadsberäkningens uppgörande, vid en eventuel entreprenad anbud å uppförandet borde kunna erhållas, hvilka till och med understege kostnadsförslaget.

Med hänsyn till det anförda har Drätselkammaren ansett sig ega skäl till Stadsfullmäktiges bepröfvande öfverlemna, huruvida icke Fullmäktige ville besluta

att låta å södra brandtornets staden tillhöriga tomt uppföra ett brandverkshus i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af Arkitekten Th. Höijer tidigare uppgjorda och af Brandkommissionen förordade ritningar.

*dock med sådan modifikation att i husets öfversta våning lokal blefve be-
redd jemväl för underbrandmästaren; äfvensom
att för ändamålet anslå ett belopp af högst 294,000 mark.*

Skulle Stadsfullmäktige dock fortfarande vidhålla att förberörda kostnad är allt för hög, för att på engång användas för brandverkshuset, har Drätselkammaren ansett de nödvändiga inskränkningarna i huset böra göras så, att dess grundplan icke förstöres, utan att huset framdeles, då behovet sådant påkallar, kan anordnas i det fullständiga skick, hvori det nu blifvit planlagdt. Detta kunde enligt Drätselkammarens tanke lämpligast ske sålunda att vid byggnadens uppförande nu skulle utelemnas såväl en del af den gårdsflygel, som förbinder hufvudbyggnaden med uthusraden, som ock mellersta delen af nämnda uthusrad, på sätt af bilagda eskiss närmare framgår. Genom denna förminskning komme att uteslutas de rum, som i det ursprungliga projektet äro afsedda: i andra våningen till mat- och gymnastiksal, samt i den nedre till kök, slöjdrum, tvättstuga, förvaringsrum och ett kusktrum, men intill dess projektet i dess helhet komme till utförande, kunde de ändamål, som dessa rum afsett att fylla, tillgodoses genom anlåtande af det utrymme, som med hänsyn till framtiden sjelffallet är i projektet beräknadt utöfver det närmaste behovet. Såsom mat- och gymnastiksal kunde, nämligen, användas det långsträckta rekreationsrum, som i andra våningen föreslagits mellan båda manskapslogementen, men hvars behöflighet för ögonblicket på en del håll blifvit ifrågasatt. Och i bottenvåningen kunde kök, slöjdrum, bykstuga och förrådsrum anordnas i det ena af de här föreslagna sprutlidren, hvilka, enligt hvad Drätselkammaren af brandmästaren inhemtat, äro beräknade att lemna utrymme för en betydlig tillökning af brandredskapen i framtiden. Den del af brandredskapen, som måste förvaras i uppvärmdt rum, såsom sprutor m. m., kan under för handenvarande förhållanden inrymmas i det andra sprutlidret, medan den öfriga redskapen, såsom stegar, vattentunnor m. m., kan förvaras i de uti gårdsbyggnaden föreslagna redskaplidren. Skulle ökadt utrymme för redskapen erfordras, kan för detta ändamål ytterligare utan olägenhet disponeras det rymliga vedlidret i södra flygeln af gårdsbyggnaden, enär jemväl den norra flygeln inrymmer ett vedlider, som, då hela det erforderliga vedförrådet icke behöfver på en gång uppköpas och af brandverket emottagas, torde lemna tillräckligt utrymme. Emedan likaså *en* latrin för tillfället torde fylla behovet, kan i stället för den andra ett kusktrum anordnas invid stallet. — I öfverensstämmelse med hvad tidigare anförts, kan jemväl enligt detta alternativ lokal för brandmästaren anordnas i husets tredje våning.

Genom en dylik provisorisk reduktion af det tillärnade byggnadsföretaget, hvilken icke medför några svårigheter för dess fullständiga genomförande i framtiden, kan sålunda för närvarande brandverkets behof af lokaler tillgodoses på ett sätt, hvarmed särskilda af Brandkommissionens medlemmar, med hvilka Drät-

selkammaren i detta afseende rådfört sig, förklarar sig fullt tillfredsställda. Kostnaden för byggnadsföretaget blefve genom denna reduktion minskad med 29,885 mark 50 penni, enligt hvad en af Arkitekten Höijer uppgjord, här bilagd beräkning utvisar, och sålunda kunde brandverkshuset för närvarande fås till stånd för ungefär 264,000 mark, hvilken summa blott med omkring 40,000 mark öfverstiger kostnaden för de af Stadsfullmäktiges utskott uppgjorda projekten, om nämligen till denna läggas utgifterna för det af Fullmäktige beslutna utkikstorn samt priset för de nya ritningar och kostnadsberäkningar, Fullmäktige afsett att införskaffa. Och det hus, som enligt dessa utskottets projekt skulle åstadkommas, kunde icke genom komplettering bringas i det ändamålsenliga skick, hvori den af Drätselkammaren nu förordade byggnaden framdeles kunde försättas genom den ursprungliga byggnadsplanens fullständiga genomförande.

På grund af det anförda och då det synes af vigt att den sålänge beroende frågan om uppförande af ett tidsenligt hus för stadens brandverk omsider erhåller en lösning, får Drätselkammaren alternativt hemställa

det Stadsfullmäktige ville besluta att låta å södra brandtornets staden tillhöriga tomt uppföra ett brandverkshus i hufvudsaklig öfverensstämmelse med de af Arkitekten Höijer tidigare uppgjorda ritningar, men med den provisoriska inskränkning af byggnadsplanen, som af Drätselkammaren i det föregående antydts samt

att för ändamålet anslå ett belopp af 264,000 mark.

Remisshandlingarne biläggas härjemte.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

Utskottsbetänkande i anledning af helsovårdsnämndens förslag om anställande af en sundhetsinspektör i Helsingfors samt om utfärdande af ny instruktion för distriktsläkarene härstädes.

Vid sammanträde den 9 April 1889 hafva Stadsfullmäktige åt ett af under-tecknade samt Herr Th. Höijer bestående utskott uppdragit att inkomma med utlåtande i anledning af helsovårdsnämndens (under N:o 11) till tryck befordrade skrifvelse för den 9 föregående Mars, om anställande af en sundhetsinspektör i staden.

Helsovårdsnämndens framställning utmynnar i följande förslag, nemligen *a)* att en läkare med specialinsigt i hygien må anställas såsom sundhetsinspektör i staden, *b)* att instruktion för denne funktionär fastställes i öfverensstämmelse med helsovårdsnämndens förslag, *c)* att aflöningen för sundhetsinspektören bestämdes till 6,000 mark i lön och 1,000 mark i resemedel årligen, förutom löneförhöjning efter visst antal år, *d)* att en lokal af minst två rum ställes till helsovårdsnämndens begagnande, *e)* att arvodet för nämndens sekreterare höjdes med 900 mark, samt *f)* att ett tillskott af 500 mark i nämndens expensemedel måtte beviljas.

På de af helsovårdsnämnden anförda skäl finner sig utskottet böra i hufvudsak förorda nämndens förslag om anställande af en sundhetsinspektör. Utskottet vill dock uttryckligen betona att de åtgärder, som nu vidtagas, böra blifva provisoriska. Icke så som skulle en sundhetsinspektör ej äfven framgent vara af nöden. Men utskottet anser hans åligganden lämpligast böra förenas med stadsläkaretjensten. Från stadsläkaren borde i stället en del för hans egentliga verksamhet främmande funktioner, såsom den kommunala sjukvården, obduktioner, förefallande läkarebesigtningar och utfärdande af intyg, m. m. aflyftas. Då emellertid den nuvarande stadsläkaren är tillsatt under andra förhållanden och, på sätt helsovårdsnämnden jemväl antydt, af honom icke kan fordras den specialkunskap om den moderna hygien, som en sundhetsinspektör i våra dagar bör ega, måste på den sistsagde ankommande göromål tillsvidare å annan person öfverlätas. Först vid nuvarande stadsläkarens afgang kan en förändring i förhållandet inträda samt stadsläkareinstruktionen undergå omarbetning i ofvan antydt afseende. Utskottet har häraf föranledts att till Stadsfullmäktiges bepröfvande öfverlemnna, om ej en sundhetsinspektör borde endast tillsvidare, dock för en tid af minst tre år, anställas, emot åtnjutande af den utaf helsovårdsnämnden föreslagna aflöning, 7,000 mark. Denna summa kan visserligen anses hög, men dels äro kapabla aspiranter under andra förhållanden föga att påräkna och dels bör det ihågkommas att den i framtiden förestående omändringen af stadsläkaregöromålen sannolikt ej skall aflöpa med ringare kostnad.

Vidkommande förslaget till instruktion för sundhetsinspektören, torde nedanstående, delvis af förhållandena påkallade, delvis redaktionela ändringar i detsamma få inflyta.

Såsom rubrik föreslås: „Förslag till instruktion för tillförordnade sundhetsinspektören i Helsingfors“.

§ 1 borde erhålla följande lydelse: „För handhafvande af nedannämnda göromål anställs tillsvidare för en tid af tre år en sundhetsinspektör, hvilken skall vara en legitimerad och i allmän helsovård kunnig läkare“.

§ 2 skulle heta: „Befattningen anslår Magistraten ledig att inom 30 dagar af kompetente personer hos Magistraten ansökas. Sedan helsovårdsnämndens yttrande om de sökandes lämplighet inhemtats, öfverlemnas handlingarna till Stadsfullmäktige i och för vals anställande“.

I § 4 förordas följande förändrade locution. Mom. 1 „att förrätta sådana helsopolisen tillhörande undersökningar, hvilka erfordra ett större kunskapsmått, eller annars äro af den granlaga natur, att de ej kunna af underlydande utföras“. Mom. 3 „att, så snart ny byggnadsordning för staden blifvit fastställd, såsom en af stadens byggnadssynemän fullgöra hvad enligt sagda byggnadsordning honom åligger“. Och borde i sista raden af mom. 8 orden „af stadsläkaren utarbetade“ såsom öfverflödiga uteslutas.

Efter § 4 har utskottet funnit skäl att inskjuta en ny §, sålydande: „Vid förfall för stadsläkaren skall sundhetsinspektören vara skyldig att hans tjänsteåligganden bestrida, såvida han dertill förordnas“.

I öfrigt har utskottet icke haft något att emot instruktionen anmärka.

Utan att vilja underkänna de skäl, som föranledt helsovårdsnämndens anhållan om förhöjning af sekreterarearvodet, har utskottet likväl trots sagda befattning, som för närvarande åtföljes af 600 marks arvode om året, tillsvidare vara tillräckligt aflönad med det dubbla beloppet eller 1,200 mark.

Mot helsovårdsnämndens anspråk på egen lokal och tillökning i nämndens expensemedel, nu utgörande jemte anslag för betjening förslagsvis 800 mark, kan med skäl ej någon anmärkning göras. Förslaget till rådhusets tillbyggnad upptager äfven en lokal om två rum för nämnden.

Utskottet föreslår derföre:

att en sundhetsinspektör måtte tillsvidare för en tid af tre år anställas och för honom i vederbörlig ordning fastställas instruktion i öfverensstämmelse med helsovårdsnämndens af utskottet rättade förslag;

att årsaflöningen för tillförordnade sundhetsinspektören bestämmes till 6,000 mark i lön och 1,000 mark i resemedel;

att sekreterarens i helsovårdsnämnden arvode höjes till 1,200 mark om året jemte det nämnden beviljas ett tillskott af 500 mark årligen i dess anslag för expenser och betjening; samt

att drätselkammaren anmodas inkomma med förslag till upphyrande af tvenne lämpliga, centralt belägna rum för helsovårdsnämndens behof, intill dess nämnden tilläfsventyrs kan erhålla egen lokal i stadens hus.

Vidare hafva Stadsfullmäktige den 13 sistlidne Juni till utskottets behandling remitterat Magistratens skrifvelse af den 12 i samma månad med helsovårdsnämndens förslag till ny instruktion för distriktsläkarene i Helsingfors.

Nämndens skrifvelse och förslag i ämnet äro sålydande:

HELISOVÅRDSNÄMNDEN

i

Helsingfors.

Helsingfors d. 3 Juni 1889.

Till Magistraten i Helsingfors.

№ 49.

Åberopande Stadsfullmäktiges i denna stad beslut af den 9 sistlidne April, som delgifvits Helsovårdsnämnden genom utdrag ur Magistratens protokoll af den 24 i samma månad, har till magistraten Helsovårdsnämnden äran insända af densamma uppgjortt förslag till ny instruktion för distriktsläkarene i staden. Förut gällande, på två särskilda stadgar fördelade föreskrifter hafva deruti blifvit i ett reglemente sammandragna äfvensom några af omständigheterna påkallade ändringar införda. Bland förändrade bestämmelser må anföras 7:e mom. i 3:dje §, deri angående granskningen af de skilda apotekens årsräkningar, tillkomna på grund af distriktsläkarens för fattiga personer utfärdade förordnanden, hvilken granskning förut verkstälts af Fattigvårdsstyrelsen, af lämplighetsskäl blifvit öfverförd å Helsovårdsnämnden, enär en granskning härutinnan afser blott medikamenternas art och pris och icke frågan om de sjuke personernas medellöshet. Vidare har § 12 förändrats derhän att beviljande af tjänstledighet åt distriktsläkarene, som härintill berott på Stadsfullmäktige, då ansökningen gällt längre ledighet än fjorton dagar, äfven i sistnämnda fall ankomme å Helsovårdsnämnden. Skälet härtill har varit att dylika ansökningar oftast ske den

tid af året, d. v. s. sommaren, då Stadsfullmäktiges sammanträden icke kunna vara regelbundna, hvadan det kunnat hända att ansökningen inför Stadsfullmäktige föredragits ungefär samtidigt med den ansökta ledighetens utgång.

Å Helsevårdsnämndens vägnar:

C. Qvist.

R. Vuorio.

Förslag till instruktion för distriktsläkarene i Helsingfors.

Med ändring af gällande stadganden samt instruktion och arbetsfördelning för distriktsläkarene i Helsingfors af den 4 December 1877 och den 10 Januari 1880 stadgas:

§ 1.

Distriktsläkarene anställas till ett antal af fyra, på förslag af Helsevårdsnämnden, utaf Stadsfullmäktige för en tid af tre år, men kunna till befattningen återväljas.

§ 2.

I god tid innan tre år tilländagått anslår Magistraten tjensten ledig att inom trettio dagar af legitimerade läkare i landet hos Magistraten ansökas. Sedan Helsevårdsnämndens yttrande om de sökandes lämplighet inhemtats, öfverlemnas handlingarne till Stadsfullmäktige för vals anställande.

Afgår distriktsläkare innan tiden för hans befattning ute är, eller blir sådan tjänst af annan orsak derförinnan ledig, besättes densamma endast för den tid, som för den afgångne läkaren skulle återstått.

§ 3.

Distriktsläkarene åligger:

1:o att utan särskild ersättning med läkarehjelp tillhandagå alla inom distriktet boende fattiga personer, hvilka icke sjelfva kunna bekosta sig sådan hjelp och i antydt afseende lemna denna vård antingen under bestämda af Helsevårdsnämnden godkända mottagningstimmar åt dem, hvilka dervid anmäla sig, eller ock på kallelse eller annan anvisning åt sådana patienter, som i följd af sjukdomens beskaffenhet icke kunna personligen tillstädeskomma och dem han således bör i deras bostad besöka samt att tillse och bedöma om de sjuke lämpligen kunna vårdas i hemmen eller ock skola intagas i sjukhus, i hvilket sistnämnda fall de böra hänvisas till bestämd uppgifven sjukvårdsanstalt och förses med bevis, innehållande alla de uppgifter som för hvarje särskildt fall kunna anses vara behöfliga;

2:o) att öfver samtliga af honom behandlade sjuka föra journal, upprättad i enlighet med formulär, som af Helsovårdsnämnden godkänts, samt innehållande anteckningar öfver sådana omständigheter, som möjligen kunna vara af vigt att känna;

3:o) att hafva noggrann tillsyn öfver sådana förhållanden inom distriktet, som kunna utöfva menligt inflytande på allmänna sundhetstillståndet och då omständigheterna sådant påkalla derom göra anmälan hos stadsläkaren;

4:o) att hos stadsläkaren likaledes anmäla ej mindre om märkliga sjukdoms- och dödsfall, särdeles om sådana fall, som kunna vara af epidemisk natur eller häröra af skadliga ämnens inverkan eller andra mindre vanliga orsaker, än ock om förspord vanvård af barn och andra hjälplösa personer, äfvensom om större olyckshändelser och dödsfall, isynnerhet då döden antingen är eller kan misstänkas vara förorsakad af annan persons handverkan, eller ock af personen sjelf med afsigt, samt om hvarje annat fall, som kan gifva anledning till någon på vederbörlig myndighet ankommande åtgärd;

5:o) att i enlighet med Helsovårdsnämndens föreskrifter tillhandagå stadens fattigvård med nödiga upplysningar samt afgifva intyg öfver sådana personers helso- tillstånd och arbetsförmåga, som hos densamma ansöka om eller redan åtnjuta understöd, eller söka inträde till stadens arbets- och fattiggård, äfvensom att infinna sig till Fattigvårdsstyrelsens sammanträden, då sådant af sagde styrelse befinnes vara nödvändigt;

6:o) att iakttaga nödig sparsamhet vid föreskrifvande af läkemedel såväl i allmänhet som särskildt då desamma förordnas åt fattiga personer på stadens bekostnad samt att, då tvifvel uppstår rörande behöfligheten af sådan kostnadsfri ordination, derom inhemta yttrande af ordföranden i Fattigvårdsstyrelsen;

7:o) att årligen granska de apoteksräkningar, hvilka på grund af sistnämnda förordnanden tillkommit, förrän de inlemnas till Helsovårdsnämnden i afseende å godkännande till betalning;

8:o) att i början af hvarje månad, i enlighet med det af Helsovårdsnämnden fastställda formulär, till stadsläkaren aflemna uppgift öfver de af honom under föregående månad behandlade sjukdomsfall; samt

9:o) att årligen inom Januari månads utgång till stadsläkaren i och för införande i Helsovårdsnämndens årsberättelse afgifva fullständig redogörelse öfver helso- och sjukvården inom distriktet under det förflutna året, åtföljd af tabeller som blifvit uppgjorda på grund af sjukjournalen och i öfverensstämmelse med det af Helsovårdsnämnden föreskrifna formulär.

§ 4.

I afseende å den distriktsläkarene åliggande tjenstgöringen är stadens område indeladt uti följande fyra distrikt, nämligen:

Södra distriktet, omfattande 3:dje, 5:te, 6:te, 7:de och 9:de stadsdelarne;

Norra distriktet, omfattande 1:sta, 2:dra, 4:de och 8:de stadsdelarne;

Sörnäs distriktet, hvartill hör trakten norrom Långa bron och öster om jernvägslinien; samt

Tölö distriktet, hvartill hör trakten norr om Esbo tull och vester om jernvägslinien.

§ 5.

Sjukdomsfall ibland barn till och med femton år uti 1:sta, 2:dra, 3:dje och 8:de stadsdelarne äfvensom de allmänna sjukdomsfallen hos fullväxta qvinnor i samma stadsdelar åligger det den uti stadens tjänst för gynäkologiska sjukdomar anställda qvinliga läkaren att behandla, i hvilket afseende denna instruktion jemväl å henne eger sin tillämpning.

§ 6.

Läkaren i Södra distriktet bör betjena underbefälet och manskapet vid stadens ordinarie brandkår äfvensom deras familjer med läkarevård.

§ 7.

Sjukvården vid stadens arbets- och fattig-gård samt det dertill hörande lasarettet handhafves af läkaren i Tölö distrikt, som i sådant afseende bör besöka inrättningen, tills derom annorlunda förordnas, minst hvar annan dag och derutöfver vid förekommande fall på kallelse af inrättningens föreståndare.

§ 8.

Hvad uti § 3 mom. 8 och 9 är stadgadt rörande distriktsläkares skyldighet att aflemna uppgift till stadsläkaren angående behandlade sjukdomsfall gäller äfven sjukvården vid arbets- och fattiggården samt dertill hörande lasarett; jemväl bör han hos Helsovårdsnämnden göra anmälan om hvad i hygieniskt afseende uti sagde inrättning kan vara att anmärka.

§ 9.

Mindre rättelser uti här ofvan bestämda arbetsfördelning emellan distriktsläkarene, hvilka äro föranledda af tillfälliga omständigheter, eger Helsovårdsnämnden i förekommande fall vidtaga.

§ 10.

Distriktsläkare skall ställa sig till efterrättelse ej mindre gällande författningar rörande den kommunala sjukvården i staden, utan ock hvad Helsovårdsnämnden och stadsläkaren i hvarje särskildt fall kunna i enlighet dermed föreskrifva.

§ 11.

Distriktsläkare böra ej allenast hafva sin bostad inom sitt distrikt och, så vidt möjligt är, så belägen att densamma för flertalet hjälpbehöfvande lätt är tillgäng-

lig, utan ock på bestämda mottagningstider, minst en timme såväl för- som eftermiddag, hvarje söckendag i sitt hem anträffas, äfvensom på andra tider vid sjukdomsfall af nödträngd beskaffenhet kunna uppsökas. Om mottagningstiderna anmäle distriktsläkaren för Helsovårdsnämnden, som pröfvar deras lämplighet samt derom liksom ock om distriktsläkarenes bostad hvarje halft år, eller oftare vid inträffade förändringar, kungör i stadens mest spridda såväl på svenska som finska språket utkommande tidningar.

§ 12.

Tjenstledighet för distriktsläkare beviljas af Helsovårdsnämnden efter pröfning och må ansökan derom inlemnas i god tid förrän ledigheten skall vidtaga, börande han ock ställa sådan vikarie för sig, som af Helsovårdsnämnden kan godkännas. Emellertid må hvarken tiden eller stället för mottagningarna under kortare ledighet derigenom förändras, men skall vid hvarje ombyte af läkare kungörelse derom införas i tidningarne på sätt i § 11 stadgas.

Emot förslaget har utskottet icke funnit något i sak att anmärka. Utom de nya stadganden, som i helsovårdsnämndens bref antydhas, innehåller instruktionen förtydligade föreskrifter om distriktsläkarenes åligganden jemte de tillägg angående fördelningen af distrikten m. m, som Stadsfullmäktige den 9 sistlidne April vid behandlingen af frågan om inrättande af nya distriktsläkaretjenster, antagit.

Följande rent redaktionela rättelser torde likväl vidtagas, nemligen:

§ 3 mom. 1. Orden „antingen“ „eller“ utbytas mot „såväl“ „som“, samt „bostad besöka samt att tillse“ mot „bostad besöka; egande han jemväl tillse“.

Samma § mom. 4. Ordet „äfvensom“ bortlemnas samt orden „annan persons handaverkan“ utbytas mot „annan person“.

Senare delen af § 11 kunde lämpligen erhålla följande lydelse: „Om mottagningstiderna anmäle distriktsläkaren hos helsovårdsnämnden, som, efter pröfning af deras lämplighet, eger angående desamma likasom ock om distriktsläkares bostad hvarje halft år, eller oftare vid inträffade förändringar, kungöra i stadens mest spridda såväl på svenska som finska språket utkommande tidningar“.

Då § 5 grundar sig på Stadsfullmäktiges sagda den 9 sistlidne April fattade beslut, har utskottet ansett sig icke kunna väcka förslag om ändring af der ingående stadgande, men vill likväl ej lemna oanmärkt det säregna förhållande att endast den å ett bestämdt område bosatta del af stadens qvinliga befolkning erbjudes kostnadsfri läkarebehandling hos en person af dess eget kön.

Hänvisande till det ofvanstående, föreslår utskottet

att Stadsfullmäktige måtte godkänna och till stadfästelse befordra det af helsovårdsnämnden uppgjorda förslag till instruktion för distriktsläkarene i Helsingfors, med de af utskottet antecknade ändringar deri.

Herr Höijer har icke bivistat dagens sammanträde och sålunda ej heller deltagit i utskottets beslut.

Helsingfors, den 18 November 1889.

Georg Asp.
Karl H. Lindholm.

Julian Serlachius.
M. W. af Schultén.

Utskottsbetänkande angående byggnadsstadga för fabriks-
kvarteren i Helsingfors stad.

Vid sammanträde den 7 Mars sistlidet år uppdrogo Stadsfullmäktige åt ett särskildt utskott, deri undertecknade utsetts till medlemmar, att inkomma med utlåtande och förslag i anledning af en från Drätselkammaren aflåten, så lydande framställning:

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

Den 24 Februari 1888.

Uti en till Drätselkammaren aflåten, härhos bilagd skrivelse har Stadsingenjören Ehrström framhållit, att hvarken stadens nu gällande byggnadsordning eller det förslag till ny byggnadsordning som utarbetats af ett utaf Stadsfullmäktige tillsatt utskott kunde anses i alla delar ega tillämplighet vid frågor om begagnande af de i den nya stadsplanen till anläggande af fabriker anvisade fabrikskvarteren, samt att i den blifvande byggnadsordningen borde inflyta såväl föreskrift derom att dylik tomt finge bebyggas endast med de för den derstädes bedrifna industrins behof nödiga hus som ock — i närbelägna bostadstomters intresse — närmare bestämning angående hvilka slag af fabriker å dessa tomter, med hänsyn till eldfara, hygien och trefnad, vore tillåtna eller förbjudna.

Till följd af saknaden utaf hit hörande stadganden i byggnadsordningen har Drätselkammaren härtills icke kunnat vid försäljning af fabrikstomter göra annan stipulation gällande i afseende å köparenes tillhållande att verkligen till fabriksdrift använda dessa tomter, än den att, i fall sådant åsidosattes, köparene förverkade den rätt till erläggande af köpeskillingarne genom amortering under en viss längre tid, som i annat fall vore dem tillförsäkrad samt köpskillingarne i sin helhet vara omedelbart förfallna till inbetalning. Som emellertid detta äfventyr icke utgör en tillräcklig säkerhet för att ifrågavarande tomter i sjelfva verket skola till det med dem afsedda ändamålet användas, har jemväl Drätselkammaren funnit införandet i byggnadsordningen af speciela föreskrifter rörande fabrikstomternas bebyggande och användning vara välbehöfligt. Likaså och ehuru såväl i Kejserliga förordningen den 22 December 1879, angående helsovården, som ock Kejserliga Senatens bref af den 25 Oktober 1887 till Guvernören i Nylands län rörande fastställelse af förslaget till ny stadsplan för Helsingfors allmänna stadganden finnas meddelade om placeringen af sådana industriela inrättningar, hvilka kunna blifva för det allmänna helsotillståndet vådliga synes det

Drätselkammaren såsom om, utöfver dessa stadganden, detaljerade bestämmingar rörande beskaffenheten af de inrättningar hvilka finge förläggas å de särskilda fabriks-tomterna, måhända vore på sin plats i byggnadsordningen.

Med hänsyn härtill, och enär förslaget till ny byggnadsordning för staden för närvarande beror på åtgärd af Stadsfullmäktige, har Drätselkammaren funnit sig böra härjemte till Stadsfullmäktige öfverlemnna Stadsingeniören Ehrströms ofvan omförmälda framställning, på det den måtte komma under öfvervägande i sammanhang med handläggningen af nyssberörda förslag.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Lars Homén.

Vid utarbetandet af det förslag till byggnadsstadga för fabriksqvarteren i denna stad, som härmed öfverlemnas till Stadsfullmäktiges pröfning, har utskottet främst haft i ögnasigte att i högsta möjliga grad underlätta uppkomsten af industriela anläggningar uti de delar af staden, hvilka enligt den nya stadsplanen blifvit för sådant ändamål företrädesvis upplåtna; och har utskottet dervid ansett det lända industrin till största gagn om vederbörande fabriksidkare blefve vid bebyggande af de ifrågasvarande tomterna såvidt görligt obundne af inskränkande, alltför mycket reglementerande bestämmingar. Och ehuru väl det förslag till ny byggnadsordning, som för närvarande underliggert Stadsfullmäktiges granskning, i många delar måste hafva sin tillämpning äfven på fabriks-tomterna, har utskottet, med hänsyn till den af utskottet följda, nyss uttalade principen, uti sitt förslag infört flere bestämmingar, hvilka väsentligen afvika från byggnadsordningens föreskrifter.

Då det i öfrigt måste vara af vigt att denna byggnadsstadga, för att icke förfela sitt ändamål, så fort som möjligt träder i verksamhet, har Utskottet sökt gifva dess bestämmingar en affattning, som möjliggör densammas fastställelse oberoende af den nya byggnadsordningen, hvars slutliga stadfästelse icke så snart torde vara att emotse.

Innan utskottet skrider till motivering af förslaget detaljer, torde en erinran vara nödig derom att, hvad paragrafernas ordningsföljd beträffar, byggnadsstadgans bestämmingar så nära möjligt ansluta sig till byggnadsordningsförslaget.

- § 1. Vidkommande § 1 i utskottets förslag har utskottet, då ett kasuistiskt uppräknande utaf alla de olika slagen af tillåten fabriksdrift knappast är tänkbart, endast hänvisat till de föreskrifter, Helsovårdsstadgan i ämnet innehåller.
- § 3. Den i § 3 ingående bestämmingen om areal af klufven tomt, betingas deraf att fabriks-tomterna hufvudsakligen äro afsedda för den större industrin.

Då den i § 21 af Byggnadsordningsförslaget utsatta tid för tomts inhägnande § 5. och bebyggande, i fråga om fabriksstomter stundom kunde komma att åsamka tomt-egarene alltför stora kostnader och derigenom betaga honom möjligheten att bringa det industriela företaget till stånd, har utskottet ansett egare af fabriksstomt böra lemnas ett längre anstånd för fullgörande af inhägnads- och byggnadsskyldighet; och har denna respit-tid syntts utskottet utan fara kunna bestämmas till 5 år; hvarom stadgande införts i § 5 uti byggnadsstadgan.

Uti § 6 har utskottet föreslagit att fabriksstomt finge användas äfven till upplagsplats.

För sjelfva fabriks anläggning och drift äro nämligen upplag af olika § 6. materialier behöfliga. Särskildt är byggnadsindustrin, hvilken i hufvudstaden för närvarande intager främsta rummet bland alla här förekommande industrigrenar, i behof af lämpliga upplagsplatser, hvilka ej annorstädes än i fabriksqvarteren kunna i större utsträckning stå till buds; hvartill kommer att mången för byggnadsverksamheten nödig tillverkning, för hvilken i annat fall plats finge sökas på längre afstånd från byggnadsområdet, utan olägenhet torde kunna bedrivas i dess närhet. Dock har utskottet af skäl, som icke torde tarfva närmare utläggning, i sista momentet infört bestämning derom, att brandgata ej får användas till upplagsplats för brännbara ämnen.

Enär utskottet alltigenom sökt tillämpa principen om största möjliga frihet för den byggande samt därför ej heller velat angående brandgatas bredd föreslå alltför minutiösa bestämningar, har utskottet uti andra momentet härutinnan endast föreslagit den inskränkning, att mot grannens rå öfverallt en brandgata af sex meters bredd bör lemnas obebyggd.

Uti § 7, som i öfrigt innehåller enahanda stadganden som § 35 i byggnads- § 7. ordningsförslaget, har utskottet föreslagit att, förutom plank och portar, byggnader af mindre än 4 meters höjd öfver marken må uppföras utan särskildt tillstånd, en bestämning som påkallas af omsorgen om att den byggande för åstadkommandet af dylika tillfälliga byggnader icke måtte utsättas för tidsödande omgångar.

Bestämningen i § 9 mom. 1 föranledes deraf, att sådan inskränkning som i bygg- § 9. nadsordningsförslaget vidtagits med afseende å byggnaders areal, ur synpunkten af industrins förkofran icke ansetts böra gälla byggnader i fabriksqvarteren.

I fråga om byggnaders höjd stadgas i § 33 af förslaget till ny byggnadsordning att boningshus af trä eller fackverk icke få uppföras i flere än en våning. Men då dylik inskränkning syntts utskottet vara obillig med hänsyn till de i fabriksqvarteren uppförda byggnader, har utskottet trott en maximihöjd af två våningar kunna medgifvas för derstädes belägna byggnader af icke brandfritt material och fördens skull i andra momentet intagit bestämning i antydt syfte.

Vidkommande deremot byggnader af eldfast material har utskottet föreslagit ungefär samma maximihöjd som den i Byggnadsordningsförslaget för dylika byggnader tillåtna, eller 22 meter till takbandet. Men derjemte har utskottet ansett un-

dantag från denna regel kunna beviljas för det fall, att fabrikationens art skulle erfordra större höjd. Bestämningar härom ingå i 3:dje momentet af denna paragraf.

Af hygieniska skäl har såsom 4:de moment inrymts bestämning derom att lägsta tillåtna höjd af arbetslokal bör vara 2,5 meter mellan golf och tak.

För att lemna fabriksidkare tillfälle att inreda äfven vindsrum och källare till arbetslokal, ifall dessa rum eljes uppfylla i sanitärt afseende godkända fordringar, har stadgande härom influtit i 5:te momentet.

- § 10. Med afseende å konstruktionen af fabriksbyggnaders eldstäder har utskottet väl ledts af önskan att derutinnan fastställa noggranna stipulationer, men då sådant icke låtit sig göra utan att tillika uppoffra principen om den byggandes frihet, samt då otvifvelaktigt är, att resp. brandstodsbolag icke skola underlåta att ställa nödiga garantier för eldstädernas behöriga uppförande, har utskottet i första momentet nödgats åt stadgandena om eldstäders beskaffenhet gifva en allmännare affattning, hvilken dock tillika inpräglar nödvändigheten af att den byggande vid eldstädernas uppförande tillgodoser eldsäkerhetens intresse.

Af sistnämnda anledning har utskottet jemväl uti andra momentet af denna § infört föreskrift om att vissa eldfarliga inrättningar få inrymmas endast uti rum af brandfritt material.

- § 11. För att garantera lokalernas hastiga utrymmande i händelse af eldfara, hafva bestämningar i sådant syfte intagits i denna paragraf. Dock torde af ordalydelsen framgå att dessa stadganden icke gälla magasinier och med den likartade byggnader.

- § 12. Enär en del fabrikstomter äro helt och hållet omgifna af gator, har utskottet i § 12 infört ett stadgande derom att stall, der så nödigt är, får inrättas mot gata.

- § 13. På det fabrikstomt ej må begagnas till andra ändamål än dermed afsetts, har i § 13 uttryckligen angifvits för hvilka personer bostäder å sådan tomt få uppföras.

- § 14. I § 14 har en hänvisning till gällande förordningar angående ångpannor m. m. ansetts nödig.

§§ 2 och 4, § 5 mom 2 samt §§ 8 och 15 hänvisa i korthet till hvad byggnadsordningen i hithörande ämnen innehåller och behöfva förty icke särskildt motiveras.

Såsom utgörande ett undantag från den allmänna byggnadsordningens bestämmningar, påkallar denna byggnadsstadga, enligt utskottets tanke, ett tillägg till § 2 i byggnadsordningen af innehåll, att beträffande fabrikstomter särskilda stadganden äro gällande; och har utskottet därför ansett sig böra föreslå att sådant tillägg måtte i sagda paragraf införas.

På grund af hvad ofvan anförts, för Utskottet hemställa

*att Stadsfullmäktige måtte godkänna och omedelbart derefter till stadfästelse befordra bilagda förslag till byggnadsstadga för fabriks-
quarteren i Helsingfors, samt*

att Fullmäktige ville besluta att uti § 2 af förslaget till ny byggnadsordning införes såsom 4:de moment ett tillägg af följande lydelse: „Angående de enligt stadsplanen till fabriksstomter upplåtna kvarteren är särskildt stadgad.“

Helsingfors, den 21 November 1889.

Rob. Huber.

(frånv. vid justeringen.)

F. W. Grönqvist.

Th. Höijer.

Julius Tallberg.

M. W. af Schultén.

Byggnadsstadga för fabrikskvarteren i Helsingfors stad.

§ 1.

Å de enligt stadsplanen till fabriksstomter upplåtna kvarteren må idkande af industriell verksamhet vara tillåten med iakttagande af de föreskrifter gällande Helsingfors stadsstadga innehåller.

§ 2.

Vidkommande tomtkartas upprättande, tomtmätning, mätbref, och föryttring af staden tillhörig tomt, tillämpas Byggnadsordningens bestämmningar.

§ 3.

Frågor om fabriksstomters sammanslagning eller klyfning afgöras på sätt om byggnadstomters sammanslagning eller klyfning stadgas i Byggnadsordningen. Dock må del af klufven tomt ej hafva mindre areal än tretusen (3,000) kvadratmeter.

§ 4.

Beträffande anläggning af gator, torg, afloppskanaler och bryggor, äfvensom med afseende å tomts inhägnande, nedtagning af hägnad under pågående nybyggnad och om inkörsport, tillämpas Byggnadsordningens bestämmningar.

§ 5.

Inlöst fabriksomt bör senast inom fem år efter tillträdet vara inhägnad samt upptagen af någon fabriksdrift eller inrättad till upplagsplats med dertill nödiga byggnader.

Med afseende å förlängning af tiden för byggnadsskyldighetens fullgörande äfvensom påföljden af eftersatt byggnadsskyldighet, gälla Byggnadsordningens bestämmningar.

§ 6.

Fabrikstomt må efter behof bebyggas med fabriksbyggnader för tillåten fabriksdrift eller användas till upplagsplats, hvarvid iakttagas skall att mot grannens rå öfveralt en brandgata af sex meters bredd lemnas obebygd.

Vid sammanbyggande af två eller flere tomter må mellanliggande brandgata bortfalla. Brandgata emellan delar af klufven tomt bör hafva en bredd af minst tre meter på hvardera sidan om rålinien.

Brandgata får icke användas till upplagsplats för brännbara ämnen.

§ 7.

Vid ny- eller tillbyggnad af fabrik skall till vederbörlig fastställelse inlemnas: situationsplan, en eller flere planritningar af byggnaden samt genomskärning af densamma, äfvensom, der hus uppföres vid gata, fasadritning.

Situationsplanen bör upptaga: namn och nummer å kvarteret, hvori tomten är belägen, sjelfva tomten med dess nummer och all å densamma befintlig åbyggnad, det tilltänkta byggnadsföretaget, tillstötande delar af gator eller öppna platser med deras nummer och all inom femton meters afstånd från den ifrågavarande tomtens rålinier belägen åbyggnad.

Samtliga planer och genomskärningsritningar skola vara färglagda med de skilda materialerna samt gammalt och nytt utmärkande färger samt uppgjorda i sådan skala som i Byggnadsordningen omförmäles. Ritningarna böra vara affattade i två exemplar samt undertecknas af den, som uppgjort och ansvarar för desamma.

Med afseende å byggnadsritnings fastställelse förfares på sätt Byggnadsordningen föreskrifver.

Plank och portar samt byggnader af mindre än fyra meters höjd öfver marken, må uppföras utan särskildt tillstånd.

§ 8.

För nybyggnad emot gata vare det den byggande tillåtet att, då byggnadsarbetet får påbörjas, intaga gatan till en bredd af högst fem (5) meter från tomtlinien. Den sålunda intagna gatuandelen bör inhägnas med plank, längs hvars yttre sida skall inrättas en minst en meter bred gångbana af trä.

Två månader efter det byggnad kommit under vattentak, skola såväl inhägnad som byggnadsförnödenheter af hvad slag som helst vara undanskaffade.

§ 9.

Rörande arealen af för fabriksdrift och upplag afsedda byggnader eger ingen inskränkning rum.

Nyssberörda byggnader må, då de bestå af trä eller fackverk, icke uppföras högre än två våningar, förutom källar- och vindsvåning, samt till en medelhöjd af högst tio meter från marken till takbandet.

Dylik byggnad af sten eller annat brandfritt material må icke uppföras högre än tjugutvå meter till takbandet, i medeltal, såvida ej fabrikationens art erfordrar större höjd.

Lägsta tillåtna höjd af arbetslokal vare 2,5 meter mellan golf och tak.

Arbetslokal må inrättas äfven i vindsvåning samt i sådan källare, hvars golf i medeltal icke ligger djupare än 1,35 meter under den yttre markens yta.

§ 10.

Eldstäder i de för fabriksdrift nödiga byggnader må utan särskildt begifvande uppföras och förändras, men böra så inrättas, att någon eldfara hvarken genom eldstäderna eller till dem hörande rökledningar kan uppstå.

Olje-, talg-, fernisse-, tjäru-, och trankokerier samt liknande industrier må inrymmas endast uti rum af brandfritt material.

§ 11.

Utom möjligen befintliga trappor af icke brandfritt material bör hvarje byggnad med flere än två till egentliga arbetslokaler inrättade våningar vara försedd med så stort antal genom alla våningar ledande trappor af brandfritt material, att ingen punkt af fabriksbyggnadens tredje och högre våningar är mera än trettio meter aflägsen från slik trappa, hvilken bör hafva en bredd af minst 1,5 meter. Dock må, för lokalens hastiga utrymmande, i stället för trappor användas andra inrättningar som i sådant afseende kunna godkännas.

§ 12.

Afträden, stall och afloppskanaler för affallsvatten inrättas i enlighet med Byggnadsordningen föreskrifter; dock må stall, der så nödigt är, inrättas mot gata.

§ 13.

Å fabriksomt må bostäder uppföras, utom för egaren, endast för de personer, hvilkas ständiga närvaro är i fabriksdriftens intresse nödvändig eller önskvärd.

Dessa boningshus böra anläggas företrädesvis mot gata, icke närmare grannens tomt än i § 6 stadgas, samt i regeln fullkomligt afskiljas från sjelfva fabriksbyggnaderna, och gälla för öfrigt angående uppförandet af ifrågavarande boningshus Byggnadsordningens föreskrifter.

§ 14.

Angående ångpannor och ångpannehus gäller hvad derom är särskildt stadgad.

§ 15.

Beträffande ansvarig arbetsledare, tiden när byggnadsföretag må vidtaga och för byggnadsritnings giltighet, utmärkande af plats för nybyggnad, obehörig afvikelse från ritning; äfvensom angående fotrännor och stuprör, utskjutande trappor och skyltar samt byggnaders underhåll, allmänna inseendet i byggnadsfrågor, undantag från denna Byggnadsstadga, byggnadsärendens behandling, ansvar för öfverträdelse af Byggnadsstadgan, besvär i dylika ärenden, böters fördelning och förvandling, kostnaden för af Magistraten verkställda arbeten, samt denna byggnadsstadgas offentliggörande tillämpas Byggnadsordningens bestämmingar.

Utskottsbetänkande i anledning af föreslagen utvidgning af stadens brandområde.

Uti skrifvelse af den 20 Augusti 1889, N:o 149, har Magistraten i staden framhållit, att under tiden efter den 17 November 1882, då den för staden gällande brandordning blifvit öfverhetligen faststeld, närmast utom stadens brandområde villakomplexer tillkommit och särskildt nordost om detsamma å villalägenheten Berghäll en hel förstad uppvuxit, bebyggd med en mängd stora trähus, till öfvervägande del i två våningar. Alldenstund dessa byggnader, såsom belägna utom sagda brandområde, icke äro underkastade föreskrifterna i brandordningen samt bristen på nödig kontroll rörande der vidtagna åtgärder mot eldfara kunde hafva allvarsamma olyckor, äfven för den angränsande delen af staden, till påföljd, har Magistraten väckt förslag om sådant tillägg till § 1 i nämnda brandordning, att samtliga bostadsvillor å Berghäll och måhända jemväl byggnaderna å de lika nära staden belägna lägenheterna Hagnäs och Necken, hvarest stora fabriksbyggnader äro uppförda, borde hänföras till stadens brandområde.

Brandkommissionen, hvars yttrande i ärendet inhemtats, uttalar den farhåga, att, derest brandområdet utvidgades, ordinarie brandkårens nuvarande personal kunde vid samtidigt yppade eldtillbud i olika delar af staden blifva otillräcklig. Med hänvisning till brandordningens § 6 mom. 3, som berättigar brandmästaren att, efter pröfning, till eldsvåda utom brandområdet, men inom stadsportarna, utsända någon del af stadens brandredskap och brandkommando, samt till härvarande frivilliga brandkårs beredvillighet att i dylika fall bispringa, anser brandkommissionen sig icke kunna tillstyrka Magistratens förslag, i händelse ordinarie brandkåren derigenom åläggas skyldighet att i sin helhet utrycka vid eldtillbud å förenämnda villaområden. Deremot finner brandkommissionen hinder icke möta Magistratens framställning för såvidt angår vederbörande husegares å dessa områden skyldigkännande att ställa sig brandordningens föreskrifter till efterrättelse.

Förevarande ärende har af Stadsfullmäktige den 15 sistlidne Oktober remiterats till ett af undertecknade sammansatt utskott.

Det är onekligen af högsta vikt att områdena Berghäll, Hagnäs och Necken med det första förenas med stadens brandområde. Att likväl, på sätt brandkommissionen antydt, ålägga invånarene derstädes skyldigheter, utan motsvarande rättighe-

ter, torde icke finnas med billigheten öfverensstämmande. Enligt utskottets förmanande borde ej heller ett dylikt förfarande behöfva ifrågakomma. Såsom ofvan nämndes berättigar stadens brandordning brandmästaren att i vissa fall utkommendera en del af kåren utom brandområdet. Utskottet synes som om vid eldstillbud å oftanämnda tre villalägenheter ett i hufvudsak enahanda förfarande kunde ega rum, likväl med den åtskilnad att en del af stadens brandkår, efter brandmästarens närmare förordnande, ålåge vid slika fall utrycka. Hårtill har utskottet ansett sig ega så mycket mera skäl, som vattenledningsrör numera finnas nedlagda längsmed såväl chausseen som 2:dra linien, hvarutom områdena Hagnäs och Necken till stor del äro kringflutna af hafvet. En kraftig hjälp kan sålunda tillföras äfven af en mindre, men väl inöfvad personal.

I sammanhang med nu föreliggande fråga har utskottet icke kunnat underlåta att fästa Fullmäktiges uppmärksamhet på att en lång tidrymd förflutit sedan numerären af stadens brandmanskaper senast fixerades. Derefter har, för att nu hålla sig till blott den del af staden som är belägen inom brandområdet, en synnerligen rask byggnadsverksamhet inom densamma utvecklats och riskerna mångdubblats, utan att motsvarande åtgärder vidtagits för att förstärka stadens brandväsende, särskildt beträffande brandmanskaper. Vare sig att manskapet är för fåtaligt eller att dugligt folk icke kan erhållas för nuvarande låga aflöning; men en förändring till det bättre borde icke längre uppskjutas. I betraktande måste dessutom tagas, att anspråket på en större utvidgning af stadens brandområde i en snar framtid icke skall låta sig tillbakavisas, dervid brandredskapen torde böra ökas och särskilda depoter i olika trakter af staden böra inrättas.

Med anledning af det ofvanstående föreslår utskottet

att Stadsfullmäktige måtte till Hans Kejsarliga Majestät ingå med underdånig framställning om ändring i förenämnda afseende uti §§ 1 och 6 af stadens nu gällande brandordning äfvensom underdånigast hemställa, huruvida icke för § 1 samt § 6 mom. 3 och ett tillagdt mom. 4 kunde nädigst fastställas följande lydelse, nämligen:

§ 1.

Till Helsingfors brandområde räknas icke blott den egentliga staden och förstäderna, utan ock Brunnsparken, Kaisaniemi park, Botaniska trädgården, Broholmarne, villalägenheterna Berghäll, Hagnäs och Necken, äfvensom fasta landet söder om en linie dragen från Lappviken mellan villorna Alkärr och Sandnäs samt derefter längs villorna Fjelldals och Hagasunds södra gränser, ända fram till Gloviken.

§ 6.

Mom. 3. Vid uppkommet brandtillbud å lägenheterna Berghäll, Hagnäs och Necken är stadens brandkommando skyldigt att utrycka

endast till så stor del som brandmästaren pröfvar vara med stadens säkerhet mot eldfara förenligt.

Mom. 4. Uppstår eldsvåda utom brandområdet, men inom stadsportarne, må för dess släckande någon del af stadens brandredskap och brandkommando efter brandmästarens pröfning utsändas; och gäller rörande brandmästarens åligganden vid dylika tillfällen i öfrigt uti tillämpliga delar hvad i mom. 2 sagdt är;

äfvensom att Stadsfullmäktige måtte uppdraga åt brandkommissionen att taga under öfvervägande och till Fullmäktige inkomna med förslag till de åtgärder för brandväsendets förstärkning eller förbättring, som kommissionen finner vara af stadens utveckling och brandområdets nödiga utvidgande påkallade.

Helsingfors, den 21 November 1889.

J. A. Söderström.

M. Wænerberg.

John Grönberg.

C. B. Federley.

Sigfr. Kullhem.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-aktiebolagets tryckeri, 1889.

Handlingar angående Helsingfors stads inkomst- och utgiftsförslag för år 1890.

HELSINGFORS STADS Utgifts- och Inkomstförslag för år 1890.

Upprättadt af Magistraten.

			<i>Fmf.</i>		<i>Fmf.</i>	
Utgiftens beskaffenhet enl. § 58 i K. Förordn. d. 8 Decem. 1873.	Utgifter.					
	I. Stadens skulder.					
	1:o	—		—	5,288	—
	2:o	—		—	5,500	—
	3:o Enligt Drätselkammarens	—		—	6,000	—
	4:o förslag	—		—	8,960	—
	5:o	—		—	87,085	—
	6:o	—		—	94,658	75
c	7:o På ett kassakreditiv å <i>Fmf.</i> 1,200,000 erlägges i provision och ränta, förslagsvis	—		—	20,000	—
	8:o Enligt Drätselkammarens förslag	—		—	26,920	31
	— <i>Fmf.</i> 254,412: 06 —					
	II. Stadens embetsverk.					
	Magistraten.					
	Enligt Drätselkammarens förslag	—		—	36,700	—
	Transport	—		—	291,112	06

		Transport	—	—	291,112 06
		Rådstufvurätten.			
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	82,800 —
		Magistratens och Rådstufvurättens gemensamma biträden och betjening.			
1886 års stat.	b	1 Magistratssekreterare och Notarius publicus, lön	2,500	—	—
		1 Aktuarie	2,500	—	—
		1 Kanslist	1,200	—	—
		1 Translator för ryska språket	1,000	—	—
		2 Stadsfiskaler lön å 3,000: — arvode å 600: —	7,200	—	—
1886 års stat. S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	b	4 Stadsfogdar	8,000	—	—
1886 års stat. S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1887.	b & c	4 <i>Exekutionsbetjenter</i> å 900: —	3,600	—	—
1886 års stat. S. F. besl. ² / ₅ 1888.	b	8 Stadsbetjenter, hvaraf 2 anställda vid Magistratens kansli och 6 vid Rådstufvurätten å	8,800	—	—
1886 års stat.	b	2 Stadsbetjenter vid Magistraten på afdelning å. 900: —	1,800	—	—
1886 års stat. S. F. besl. ²⁰ / ₁₂ 1888.	b	1 Rådhusvaktmästare jemte fri bostad och ved	1,000	—	—
1886 års stat.	b & c	1 <i>Rådhusdrenge, jemte fri bostad och ved</i>	600	—	—
	c	3 Extra stadsfogdar å 1,600: —	4,800	—	43,000 —
		Diverse:			
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	8,000 —
		— <i>Små</i> 170,500: —			
		III. Kommunalförvaltningen.			
		Stadsfullmäktiges kansli.			
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	9,800 —
		Drätselkammaren.			
1886 års stat.	b & c	1 <i>Ordförande</i>	6,000	—	—
		Transport	6,000	—	434,712 06

1886 års stat.	b	Transport	6,000	434,712	06
		5 Ledamöter å 20 mark för hvarje ledamot och sammanträde, förslagsvis	5,200	—	—
S. F. besl. $\frac{9}{11}$ 1888.	b	1 Sekreterare	7,000	—	—
1886 års stat.	b	1 Notarie	2,400	—	—
S. F. besl. $\frac{9}{11}$ 1888.	b	1 Kanslibiträde	1,500	—	—
1886 års stat.	b	1 Vaktmästare	800	—	—
	c	Expenser, förslagsvis	5,000	27,900	—
Drättselkontoret.					
		Enligt Drättselkammarens förslag	—	27,400	—
Trafikkontoret.					
	c	1 Kamrerare	4,500	—	—
	c	1 Bokhållare	2,400	—	—
	c	1 Kassör	2,400	—	—
	c	1 Vägmästare	1,800	—	—
1886 års stat.	b	2 Vaktmästare å . . 1,000: —	2,000	—	—
	c	Extra biträden, förslagsvis . .	1,700	—	—
S. F. besl. $\frac{31}{3}$ 1875.	b	Arvode för erhållande af dagliga uppgifter från tullkammaren	500	—	—
	c	Mätarearvoden, förslagsvis . .	1,000	—	—
	c	Expenser förslagsvis	800	—	—
	c	Ved och belysning för tull- och packhuset, förslagsvis	1,200	18,300	—
Hamnkontoret.					
		Enligt Drättselkammarens förslag	—	23,410	—
Byggnadskontoret.					
		Enligt Drättselkammarens förslag	—	44,120	—
		— <i>Fm.</i> 150,930: —	—	—	—
IV. Gatubelysningen.					
		Enligt Drättselkammarens förslag	—	105,730	89
		— <i>Fm.</i> 105,730: 89 —	—	—	—
V. Brandverket.					
		Enligt Drättselkammarens förslag	—	71,461	30
		— <i>Fm.</i> 71,461: 30 —	—	—	—
Transport			—	753,034	25

		Transport	5,980	—	2,603,158	24
c		<i>Vestra Henriksgatan från Simons-</i> <i>gatan till Vestra Chausséen</i> <i>jemte sänkning af backen in-</i> <i>vid nämnda Chaussée</i>	12,290	—	—	—
c		Östra Henriksgatan, körbanan mellan Alexanders- och Norra Esplanadgatorna	1,140	—	—	—
c		Östra Henriksgatan från Gas- verksgatan till Gasverkstom- tens nordvestra hörn	8,380	—	—	—
c		Norra Esplanadgatan mellan Unions- och Michaelsgatorna, omläggning med nubbsten .	21,300	—	—	—
c		Estnäs-gatan, trottoir utanför brandtornstomten	790	—	—	—
c		Salutorget jemte Unionsgatan mellan Esplanadgatorna, om- läggning	39,100	—	—	—
		Diverse reparationer, förslags- vis	8,000	—	96,980	—
		<i>b) Planering och nyläggning.</i> Nyläggning.				
		Enligt Drätselkammarens för- slag	—	—	30,900	—
		Regleringsarbeten.				
		Enligt Drätselkammarens för- slag	—	—	325,240	—
		<i>3:o Kanaler och afloppsdi- ken.</i>				
		A) Remont och underhåll.				
		Enligt Drätselkammarens för- slag	—	—	23,600	—
		B) Nyanläggningar.				
		Enligt Drätselkammarens för- slag	—	—	4,870	—
		Regleringsarbeten.				
		Enligt Drätselkammarens för- slag	—	—	46,500	—
		<i>4:o Vägar.</i>				
		A) Remont och underhåll.				
c		Edesviksvägen från Chausséen till nya arbets- och fattiggår- den	840	—	—	—
		Transport	840	—	3,131,248	24

		Transport	840	3,131,248 24
	c	Mejlansvägen från Toivola till projekterad bro till Fölisön .	2,600	
	c	Långa bron, remont af brospannen, nytt brolock med asfaltbeläggning samt utvidgning af trottoirerna	31,825	
	c	Diverse reparationer, förslagsvis	7,000	42,265
		<i>Regleringsarbeten.</i>		
	c	Vägen öfver Broholmarne från långa bron till östra Chausséen, utvidgning till 52 fots bredd, jemte omplanering .	—	42,400
		B) Nyanläggningar.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	32,070
		<i>5:o Chausséer.</i>		
		A) Remont och underhåll.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	14,500
		<i>6:o Hamnar.</i>		
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	5,000
		<i>Regleringsarbeten.</i>		
	b	<i>Kajarbeten i norra och södra hamnarna</i>	249,800	
		<i>Uppköp af mudderverk</i>	75,000	324,800
		<i>7:o Brunnar.</i>		
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	800
		<i>8:o Planteringar.</i>		
		A) Remont och underhåll.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	28,000
		B) Nyanläggningar.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	14,100
		<i>9:o Renhållningsväsendet.</i>		
		A) Remont och underhåll.		
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	32,400
		Transport	—	3,667,583 24

S. F. besl. 19/11 89.

		Transport	—	—	3,667,583 24
		B) Nya redskap m. m.			
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	2,400 —
		10:o Arbetsredskap.			
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	5,000 —
		11:o Diverse.			
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	4,000 —
		— <i>Små</i> : 1,450,435: 00 —			
		XIV. Pensioner.			
Mag. besl. $\frac{13}{5}$ 1857.	}	b Rådmanenkan I. S. F. Decker	400	—	
D:o $\frac{1}{9}$ 1870.		b Magistratssekreteraredottren M. K. Wirzenius	266	67	
D:o $\frac{18}{2}$ 1863.	}	b Stadsfiskalsenkan I. C. Winter och hennes barn	300	—	
D:o $\frac{30}{10}$ 1867.		b Rådmandöttrarna C. F. och H. S. Bergholm	340	—	
D:o d:o	}	b Rådman H. L. Crohns tre barn	600	—	
S. F. besl. $\frac{9}{2}$ 1875.		b Förre lärarinnan E. Heintzie .	800	—	
D:o $\frac{29}{12}$ 1883.	}	b Vaktmästaren Rosenströms enka	200	—	
Kontrakt om Brunnsparkens öfverlåtande.		b Biljettförsäljerskan fru Clement	400	—	
	}	b Fångknekten Jakob Stark . .	240	—	
		b D:o Abraham Frisk .	180	—	
S. F. besl. $\frac{20}{12}$ 1888.	}	b D:o Anders Gabriel Thorberg	180	—	
		b Fångknekten Gustaf Sandroos.	120	—	
	}	c Hamnvaktmästaren K. M. Hagman	600	—	
		b Brandkonstapeln K. F. Urnberg	200	—	4,826 67
S. F. besl. $\frac{4}{9}$ 1888.		— <i>Små</i> : 4,826: 67 —			
		XV. Diverse.			
	}	c Taxerings- och Pröfningsnämndens sekreterare	2,000	—	
		c D:o d:o expenser, förslagsvis .	900	—	
	}	c För revision af stadens räkenskaper	2,100	—	
		c Eldnings- och lysningsämnen, förslagsvis	8,000	—	
		Transport	13,000	—	3,683,809 91

		Transport	13,000	—	3,683,809	91
S. F. besl. $\frac{9}{10}$ 1875.	b	Anslag för signalering af mid- dagstimmen	300	—		
	c	För stormvarningstelegram för- slagsvis	250	—		
	c	Brandstodsafgifter, förslagsvis .	6,000	—		
S. F. besl. $\frac{29}{1}$ 1889.	b	Anslag åt mantalsskrifvaren .	2,000	—		
S. F. besl. $\frac{29}{6}$ 1875.	b	Bidrag till Finska Trädgårds- föreningen i Helsingfors, be- viljad för åren 1882—1891 .	1,000	—		
Kontrakt $\frac{28}{1}$ 1887.	b	Bidrag till Länefängelsets om- byggnad för år 1889—98 . .	10,000	—		
	c	<i>Utskrifning af vallängden jemte register till densamma</i>	1,200	—		
	c	Anslag till juridiskt biträde åt obemedlade	2,500	—		
	c	Anslag till arbetshuset för fat- tiga barn.	3,200	—		
	c	Anslag till fängelseföreningens skyddsherberge	600	—		
	c	Omkostnader för hundskatten .	200	—		
	c	Inventarier till särskilda sta- dens hus	2,000	—		
Enl. kontrakt.	b	Telefonafgifter	1,570	—		
	c	Afkortning å uttaxerade medel och andra inkomster, förslags- vis	40,000	—		
	c & d	För oförutsedda behof enligt Stadsfullmäktiges bestäm- mande, förslagsvis	40,000	—	123,820	—
		— <i>Fmç</i> : 123,820: 00 —				
		Summa Fmk	—	—	3,807,629	91

		Inkomster.			
		Behållning från år 1889.			
<i>a</i>	Bokstaven angifven inkomstens beskaf- tenhet enligt 58 § i kommunallagen.	Beräknad behållning hvarifrån afdragas följande po- ster, hvilka icke torde inflyta under 1890. 60 % af utestående tomtlösen 80 % af lösesumman för bygg- naderna å holmen Knekten 99 % af tomtlösen inom Brunns- parksområdet Rester, hvilka torde bära af- skrifvas Disponibel behållning	— — — — — — — — — — 370,000 — — — — — 3,900 — — — — — 167,500 — — — — — 50,000 — — — — —	1,220,000 — 591,400 — — — — — 628,600 — — — — —	— —
		I. Räntor.			
		Enligt Drätselkammarens förslag.	— — — — —	52,400 — — — — —	— — — — —
		II. Tomtlösen.			
<i>b</i>	S. F. besl. ²² / ₆ 1886.	För arrende- och odisponerade tomter, förslagsvis.	— — — — —	185,000 — — — — —	— — — — —
		III. Stadens fasta egendom.			
		Enligt Drätselkammarens förslag.	— — — — —	204,635 — — — — —	— — — — —
		IV. Tomtören.			
		Enligt Drätselkammarens förslag.	— — — — —	1,900 — — — — —	— — — — —
		V. Inkomstgivande rättigheter.			
		Enligt Drätselkammarens förslag.	— — — — —	498,602 09	— — — — —
		Transport	— — — — —	1,571,137 09	— — — — —

		Transport	—	—	1,571,137	09	
		VI. Diverse.					
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	335,662	21	
		VII. Statsbidrag.					
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	164,210	—	
		VIII. Vattenledninga.					
		Enligt Drätselkammarens förslag	—	—	210,300	—	
		IX. Lån.					
S. F. besl. ^{22/6} 1886.	} b	Af det obligationslån, som är afsedt att under år 1890 upptagas, hafva tidigare följande anslag beviljats och användts.	287,000	—			
D:o ^{20/9} 1887.		För inlösen af Brunnsparken .	13,000	—			
D:o ^{22/2} 1888.		För underhåll och remont af stadens hus i Brunnsparken.	210,000	—			
		För uppförandet af Saluhallar	19,225	78			
		För vattenledningens utsträckning 1887	46,809	66			
		För D:o till Östra Brunnsparken	21,663	36			
		För D:o till Munkholmen . . .	11,510	57			
		För D:o till Lappviks sjukhus	10,315	98			
		För D:o till Sörnäs	15,880	23			
		För D:o till Länefängelset . .	6,034	72			
		För D:o till villan Ås	25,000	—			
		För kanal under östra Brunnsparken	47,000	—			
		För inredning af gamla proviantmagasinet till tull- och packhus	142,560	—			
		För tillbyggnader å fattiggården samt uppförandet af en arbetsinrättning	94,722	75			
		För vattenledningens utsträckning 1888			950,723	05	2,281,309
		Transport					

	Transport	950,723	—	2,281,309	30
	För uppställandet af en ångpump vid vattenuppfodringsverket i Gammelstaden . . .	117,000	—		
	För vattenledningens utsträckning 1889	225,193	—		
		1,292,916	05		
	Under år 1890 är afsedt att användas:				
	För Vattenledningens utvidgning	361,290	—		
	För konvertering af lånet för Folkskolebyggnaden vid Annegatan, återstående kapitalbelopp.	26,920	31	388,210	31
		1,681,126	36		
	<i>På kortare återbetalningstid än två år upptages å kassakreditiv</i>	—	—	450,000	—
	X. Uttaxering:				
<i>d</i>	<i>Det belopp, som yttermera erfordras och skall hos kommunens skattskyldige medlemmar uttaxeras utgör</i>	—	—	688,110	30
	Summa Fmk	—	—	3,807,629	91

enligt 1887 års budget	630,230: —
” 1888 ” ”	307,460: —
” 1889 ” ”	761,845: —

Härvid bör dock tillika anmärkas att år 1888, utom budgeten, utfördes regleringsarbeten till genomförande af 1887 års stadsplan för en kostnad af 179,461 mark 25 penni, samt att äfven under de öfriga åren mindre summor af Stadsfullmäktiges dispositionsmedel användts för „allmänna arbeten“.

Enligt Drätselkammarens budgetförslag för år 1890 uppgå utgifterna för allmänna arbeten till 1,121,035 mark och Magistraten har icke ansett sig böra från sagda förslag stryka en enda post utan tvärtom under samma hufvudtitel, till följd af Stadsfullmäktiges beslut af den 19 innevarande November, infört för kajarbeten och inköp af mudderverk 324,800 mark samt för ett annat arbete, hvarom vidare här nedan, 4,600 mark, och representerar förty ännämnda hufvudtitel, enligt Magistratens förslag, en utgift af 1,450,435 mark.

Denna summa synes visserligen skrämmande stor, men då man närmare eftersinnar hvilka för staden viktiga arbeten därigenom komme att utföras och då samtliga dessa arbeten, på sätt Magistraten anhåller att få framhålla, kunna verkställas utan att staden härför behöfver skuldsättas för längre tid än två år samt utan att uttaxeringen för året höjes utöfver hvad vanligt varit, så torde alla betänkligheter härutinnan böra förfalla.

De viktigaste af de ofvanomförmälda till utförande föreslagna arbetena och de, hvilka tillika medtaga de största kostnaderna äro följande:

Planeringsarbeten för genomförande af 1887 års stadsplan	325,240 mk
Kloakanläggningar för d:o d:o samt i förstaden Berghäll	46,500 ”
Utvidgning af vägen öfver Broholmarna	42,400 ”
Kajarbeten i norra och södra hamnarna	249,800 ”
Uppköp af mudderverk	75,000 ”
Byggnad för brandverket	294,000 ”
	<hr/>
	Summa 1,032,940 mk

Hela den härför erforderliga summan kommer nämligen att inom några år inflyta i stads-kassan genom priset för odisponerade- och arrendetomter, hvilka staden från och med år 1887 allaredan försålt, eller ock inom den närmaste framtiden kommer att försälja. Enligt en af Drätselkammaren afgifven tablå öfver „in-fluten och inflytande tomtlösen samt verkställda och föreslagna regleringsarbeten“ har intill den 1 November detta år försålts tomter för 1,378,791 mark 71 penni och sedan innevarande års regleringsarbeten numera slutförts kunna ytterligare sådana försäljas för 521,214 mark 83 penni, eller således tillsammans för i rundt tal, 1,900,000 mark. Af dessa medel hafva redan till stads-kassan inbetalts 760,396 mark 45 penni, hvaraf åter för utförande af regleringsarbeten och inköp af stats-rådet W. Lagus gård utgifvits 623,986 mark 25 penni; för närvarande finnes så-

ledes i stadskassan ett öfverskott af dessa medel uppgående i rundt tal till 136,000 mark. Drätselkammaren beräknar att under instundande år å tomtlösen ytterligare komme att inbetalas 435,000 mark och då erfarenheten vidhandengifvit att resp. gårdsegare, så snart de uppfört åbyggnaden å sina tomter, i regeln till stadskassan inbetala återstående delen af köpeskillingen för tomten, — hvilket ej heller bör väcka förvåning då gårdsegarene för närvarande mot första inteckning kunna erhålla lån på billigare vilkor än 6 procent, som de för utestående tomtlösen äro förpligtade att erlægga till stadskassan — så torde man, utan fara att härutinnan missa sig, kunna antaga att af änberörda tomtlösen under år 1891 inflyta 300,000 mark samt under år 1892 åtminstone 150,000 mark. Och härmed vore den summa af något öfver en million mark, som behöfves för utförande af ofvanomförmälda arbeten, sammanbragt. För att erhålla beloppet disponibelt under instundande år erfordras därför endast att för ändamålet upptaga kassakreditiv eller annat lån å 450,000 mark på kortare återbetalningstid än två år; och som användande af tomtlösen till ännämnda allmänna arbeten äfven öfverensstämmer med det beslut Stadsfullmäktige, kort efter det 1887 års stadsplan blifvit faststald och innan tomtförsäljningarna begynte, på Drätselkammarens derom gjorda framställning, fattade, att nämligen den inflytande tomtlösen icke finge anlitas för betäckande af stadens ordinarie utgifter, utan uteslutande borde användas å företag, som för staden medföra varaktigt gagn utan att dock direkt lemna en utgifterna motsvarande afkastning, så har Magistraten icke tvekat att föreslå de ifrågavarande medlens anskaffande på nu antydt sätt. Magistraten har därför under första hufvudtiteln å utgiftssidan upptagit 20,000 mark såsom beräknad ränta för ett kassakreditiv lån å 1,200,000 mark i stället för af Drätselkammaren föreslagna 15,000 mark för ett kreditiv å 800,000 mark, samt på inkomstsidan observerat 450,000 mark såsom inflytande genom lån på kortare återbetalningstid än två år; äfvensom från det tillämnade obligationslånet uteslutit posten å 294,000 mark för uppförande af hus för brandverket.

Uti ofvannämnda tablå öfver tomtlösen och regleringsarbeten föreslår Drätselkammaren att under år 1890 skulle af inflytande tomtlösen jemväl bestridas de uti budgetförslaget under XIII 2:o B upptagna gatunyläggningsarbetena med 30,900 mark samt under XIII 4:o ingående väganläggningar å Berghäll med 32,070 mark; då emellertid uti stadens ordinarie budget årligen härförinnan upptagits ganska stora belopp för nyläggning af gator (i årets budget för 49,460 mark) samt då numera från förstaden Berghäll, uti arrenden för tomter årligen inflyter 17,055 mark, anser Magistraten dessa utgifter, helst sådant utan svårighet låter sig göra, böra bestridas genom stadskassans ordinarie inkomster.

Beträffande de under XI hufvudtiteln upptagna vattenledningsarbetena föreslår Drätselkammaren att icke allenast all kostnad för utsträckningen af rörnätet skulle bestridas med lånemedel, utan att sådana jemväl borde användas för att bekosta under rubriken „underhåll och remont“ upptagna poster för anordnande

af en kol- och vedplan, landningsbrygga och spårväg i Gammelstaden — 7,100 mark — samt för anställande af experiment och försök i syfte att förbereda en bättre filtrering af vattenledningsvattnet — 4,600 mark. Ehuru Magistraten fortfarande anser anlåtande af lånemedel för vattenledningsarbeten, innan behållna årsinkomsten från inrättningen i främsta rummet blifvit därför använd, icke fullt öfverensstämmande med en omtänksam hushållning, har Magistraten dock, med hänsyn dertill att en af Magistraten, vid uppgörande af innevarande års budget i sådant syfte framställd anmärkning icke vann Fullmäktiges beaktande, icke trott sig böra införa någon förändring uti det af Drättselkammaren härutinnan framställda förslag.

Såsom motivering för de af Magistraten i budgetförslaget införda nya utgiftsposter eller förhöjning af förut däri upptagna sådana får Magistraten i korthet anföra följande.

Enligt bestämningen i 1886 års stat antog Magistraten år 1888 en fjerde ordinarie stadsfogde, men denne har härintills varit i afsaknad af biträde utaf exekutionsbetjent; då detta förhållande utgör en obillighet mot bemälda stadsfogde samt förorsakar honom kostnader och olägenheter har Magistraten ansett sig nu böra uti förslaget upptaga arvode för en fjerde exekutionsbetjent med 900 mark.

Hos Magistraten har rådhusdrängen Löfgren, uti härhos bilagda skrift, gjort framställning om förbättrade löneförmoner och har Magistraten med anledning deraf funnit skäligt föreslå att hans årsaflöning förhöjes från 480 mark till 600 mark.

Ordföranden i Drättselkammaren har under en lång följd af år i arvode uppburit 4,000 mark. Då detta arvode, enligt Magistratens åsigt, icke numera ens närmelsevis kan anses utgöra ersättning för de vidtomfattande och maktpåliggande göromål, som bemälda funktionär har att fullgöra, anser Magistraten sig böra föreslå att sagda arvode förhöjes till sextusen mark. Härvid bör Magistraten tillika framhålla att derest svårigheter skulle yppa sig för att, vid nu förestående val af ny ordförande för Kammaren, finna någon för befattningen lämplig juridiskt bildad person, och Stadsfullmäktige därför blefve föranlåtna att till ordförande utse en person som saknar juridisk fackbildning, så kunde någon del af tillskottsarvodet, förslagsvis hundra mark i månaden, användas såsom ersättning åt någon af kammarens juridiskt bildade ledamöter för det denne öfvertog skyldigheten att enligt uppdrag af ordföranden, och, der denne sådant önskar, i samråd med honom, förbereda sådana ärenden, som förutsätta special insigter i ofvan antydt afseende.

De skäl Drättselkammaren anført för förhöjning af bokhållarens vid trafikkontoret aflöning anser Magistraten jemväl tala för förökning af vägmästarens arvode och har Magistraten därför upptagit detsamma till 1,800 mark i stället för 1,500 mark.

Med auleddning af det utgiftsförslag för konstflitföreningens skolor för år

1890, som bestyrelsen för bemälda förening uppgjort och delgifvit Magistraten, har Magistraten, jemlikt bestämningarna i Kejs. kungörelsen den 25 November 1885, upptagit anslaget för handtverksskolor med ett till 16,840 mark förhöjdt belopp.

Fröken Vera Hjelt har uti bilagda till Herrar Stadsfullmäktige stälda skrift anhållit att det anslag för hennes pedagogiska slöjdanstalt, som Fullmäktige de senaste åren beviljat, måtte med oförändradt belopp af 1,500 mark tilldelas henne jemväl för instundande år; och då Fröken Hjelts ifrågavarande slöjdanstalt fortfarande synes åtnjuta allmänhetens förtroende samt då densamma, enligt Fröken Hjelts uppgift, icke kan upprätthållas utan nämnda bidrag, får Magistraten tillstyrka bifall till hennes ansökan samt har förty i förslaget upptagit härför erforderligt anslag.

Uti sitt förslag till budget för år 1887 föreslog Drätselkammaren, att i sammanhang med nödig ansedd omläggning af Vestra Henriksgatan emellan Simonsgatan och vestra chausséen, den derstädes befintliga backen borde sänkas för beredande af en beqvämare infart från chausséen. På grund af anmärkningar, som häremot framställes af Stadsfullmäktiges budgetutskott, fick emellertid frågan angående omläggning af sagda gatuandel för den gången förfalla. Nu har Drätselkammaren åter upptagit anslag för stenläggning af ifrågavarande gatuandel, utan att dock upprepa förslaget om sänkning af berörda backe; men emedan Magistraten, med hänsyn till den stora trängsel, som numera ofta eger rum på den närmast chausséen belägna delen af Östra Henriksgatan, anser en fördelning af trafiken på båda Henriksgatorna synnerligen önskelig och därför finner den ifrågasatta sänkningen af Vestra Henriksgatan böra samtidigt med omläggningen af gatan utföras, ty har Magistraten i budgetförslaget upptagit det härför erforderliga anslaget af 4,600 mark och får härjemte till Stadsfullmäktige öfverlemnna af byggnadskontoret för arbetet uppgjorda profiler och kostnadsförslag.

Hos Drätselkammaren har äldre vaktmästaren vid hamnkontoret K. M. Hagman, hvilken sedan den 1 Maj 1857 tjenstgjort vid sagda kontor, anhållit att då han för tilltagande sjuklighet från nästa års början nödgas upphöra med sin tjenstgöring derstädes, honom måtte under hans återstående lifstid beviljas ett årligt understöd af sexhundra mark. Denna begäran har Drätselkammaren endast så till vida förordat att kammaren föreslagit beviljande af en årlig pension åt Hagman af trehundrasextio mark. I anseende till den långa tid, under hvilken Hagman varit anställd i stadens tjenst anser Magistraten ömmande skäl tala för bifall till Hagmans anhållan i dess helhet, hvarigenom honom komme att tilldelas ett årligt understöd motsvarande hälften af hans innehafda lön, oberäknadt det af honom uppburna personella lönetillskottet, och har Magistraten i öfverensstämmelse härmed i förslaget observerat 600 mark i stället för 360 mark.

För register till vallängden har under flere år uti budgeten, under hufvudtiteln XV diverse, upptagits ett anslag af 900 mark medan kostnaden för utskrif-

ningen af sjelfva vallängden, 300 mark, bestridts af Magistratens expensemedel. Enär båda dessa utgiftsposter äro af enahanda natur har Magistraten under rubriken diverse för „utskrifning af vallängden jemte register dertill“ upptagit ett anslag af 1,200 mark samt deremot i anledning häraf nedsatt Magistratens expenser från af Drätselkammaren föreslagna 8,400 mark till 8,000 mark.

En af Maria-föreningen härstädes till Magistraten ingifven, till Stadsfullmäktige stäld skrift, innefattande anhållan om understöd för ett af föreningen inrättadt herberge för arbetssökande qvinnor, får Magistraten härhos bilägga; men då sagda herberge närmast synes vara afsedt för å andra orter hemmahörande personer, hvilka här i staden söka arbetsförtjenst, anser Magistraten detsamma ej böra understödas med uttaxerade medel; dock kunde föreningen, med hänsyn till det otvifvelaktigt behjertansvärda ändamålet, hänvisas att förnya sin anhållan då fråga uppstår om fördelningen af brännvins utminuterings aktie bolagets vinstmedel.

Vidkommande inkomstsidan i Drätselkammarens budgetförslag har, vid uppgörandet af förnyad kalkyl beträffande den behållning som vid årets utgång komme att förefinnas i stadskassan, erfarits att ett förbiseende af ett ganska väsentligt tillgångskonto vid det tidigare upprättandet af sagda kalkyl egt rum, samt att den beräknade behållningen till följd häraf måste upptagas till 1,220,000 mark i stället för 1,080,000 mark; och som vid beräklandet af den utestående tomtlösen jämväl ett misstag insmugit sig har Mag:n, med iakttagande af de principer för kalkylerandet af den disponibla behållningen, som Drätselkammaren uppställt, ansett sig böra upptaga sagda behållning till 628,600 mark eller således till 175,000 mark högre belopp än Drätselkammaren föreslagit. Likaså har Magistraten, på grund af Drätselkammarens uppgifter, förhöjt posten *II tomtlösen* med 5,000 mark och förty upptagit densamma till 185,000 mark.

Öfriga af Magistraten å inkomstsidan införda förändringar hafva redan blifvit i det föregående angifna.

Slutligen har Magistraten ansett sig böra företaga en undersökning för att utröna hvarpå det beror att stadskassan, utan att det i innevarande års budget medgifva kassakreditivet blifvit i högre grad anlitadt än Drätselkammaren i dess skrifvelse omförmäler, kunnat förskottsvis bestrida en mängd utgifter, till af Kammaren uppgifvet belopp af 1,292,916 mark 05 penni, hvilka skola betäckas genom det obligationslån, som är afsedt att under år 1890 upptagas; och har Mag:n dervid inhemtat:

att af nämnda belopp åtminstone 155,000 mark ännu icke blifvit utbetalt och ej heller under återstoden af detta år kommer att tagas i anspråk (större delen af kostnaden för vattenuppforderingsvärkets, särskilda andra vattenledningsarbeten m. m);

att af de i innevarande års budget upptagna anslag åtminstone 125,000 mark icke under året komma att användas, hvarför motsvarande belopp kunnat för andra ändamål disponeras (folkskolehus å Berghäll, ombyggnad af rådhuset m. m.);

att för närvarande ett öfverskott af tomtlösen utöfver kostnaden för värkställda regleringsarbeten, på sätt ofvan framhölls, af 136,000 mark förefinnes;

att kontanta behållningen vid innevarande års slut, förutom sagda tomtlösen måste beräknas uppgå till åtminstone 240,000 mark;

att af 1882 års reglerings lån 177,700 mark utaf anslaget för ett realskolehus icke blifvit användt och förty inneligger i stadskassan;

att skulden på kassakreditivet för närvarande utgör 414,000 mark samt

att sagda kreditivskuld sannolikt inom årets utgång kommer att ytterligare något ökas, derest icke stadskassans verkliga behållning vid årsskiftet kommer att öfverstiga den ofvan beräknade, eller större belopp än de ofvanupptagna komma att innestå i stadskassan för under året icke utbetalade utgiftsposter enligt budgeten.

I händelse samtliga af Mag:n i förestående måtto framställda förslag blefve af Herrar Stadsfullmäktige godkända skulle det belopp, som för året borde hos kommunens skattskyldige medlemmar uttaxeras, utgöra *sexhundra åttatioåttatusen etthundra tio mark trettio penni*.

Samtliga specialförslag, ritningar och öfriga bilagor, hvilka Drätselkammaren jemte dess i ärendet aflåtna skrifvelse till Mag:n insändt, har Mag:n äran härhos närsluta.

På Magistratens vägnar:

E. Öhman.

G. von Pfaler.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 1 November 1889.

Till Magistraten i Helsingfors.

№ 223.

Jämte det Drätselkammaren har äran härmed insända ett af Kammaren uppgjort utgifts- och inkomstförslag för Helsingfors stad under nästkommande år med dertill hörande specialförslag, ritningar och öfriga bilagor, anhåller Kam-
maren att i det följande få, såvidt sådant kan befinnas nödigt, motivera särskildt de poster uti förenämnda budgetförslag, uti hvilka detsamma afviker dels från innevarande års budget, dels från de ofvan berörda specialförslagen.

Utgifter.

I. Stadens skulder.

Emedan det för staden tillämnade nya obligationslån, hvarmed enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 11 Oktober 1887 bland annat skall konverteras det för uppförande af folkskolehuset vid Annegatan upptagna 5 % statslån, sannolikt icke kan varda emitteradt innan annuiteten å nästnämnda lån skall erläggas, samt i alla händelser medel måste i budgeten reserveras för betalning af den upplupna räntan, har i förslaget ännu upptagits stadgad annuitet å detta lån med 10 % af det ursprungliga skuldbeloppet. Men derjemte har för gäldande af återstoden utaf lånet upptagits ett belopp af Fmk 26,920: 31.

Af nästantydd orsak, eller att någon del af det kommande året hinner förflyta innan det nya lånet varder uppnegocieradt, har Drätselkammaren jemväl sett sig föranlåten hemställa, det en något större kredit måtte ställas till Kammarens förfogande, än den som under innevarande år stått till dess disposition. Af det kassakreditiv å 700,000 mk, för hvilket provision och ränta upptagits i årets budget med 15,000 mk, har väl endast inemot hälften härintills behöft tagas i anspråk, i det att största skuldbeloppet å kreditivet under innevarande år utgjort Fmk 305,000 (i Oktober), medan kreditivet i Maj och Juni var helt och hållet inbetaladt samt staden derutöfver hade ett tillgodohafvande, som den 27 Maj steg till Fmk 161,000. Vexlingarna i detta afseende vid utgången af hvarje månad framgå af nedanstående tablå:

	Kreditivskuld.	Tillgodohafvande.
Den 31 Januari 1889 . . .	Fmk 165,500: —	
” 28 Februari ” . . .	” 218,500: —	
” 31 Mars ” . . .	” 173,300: —	
” 30 April ” . . .	” 206,800: —	
” 31 Maj ” . . .	— —	Fmk 41,700: —
” 30 Juni ” . . .	— —	” 47,700: —
” 31 Juli ” . . .	” 142,100: —	
” 31 Augusti ” . . .	” 178,000: —	
” 30 September ” . . .	” 200,000: —	
” 31 Oktober ” . . .	” 196,000: —	

Men detta gynsamma förhållande, hvilket förnämligast berott derpå att af löseskillingarne för försålda tomter influtit vida mer än beräknadt varit och de pågående regleringsarbetena för stadsplanens genomförande tagit i anspråk, kan icke påräknas ega rum i samma mån under nästkommande år. „Förskotterade lånemedels konto“ i stadens böcker, hvilket upptager de utgifter som enligt fattade beslut skola gäldas med på längre tid upplånade medel, men hvilka tillsvidare gäldats med stadskassans tillgångar eller anvisningar på kreditivet, har redan kommit att innehålla följande poster:

1887.

Inlösen af Brunnsparken	Fmk 287,000: —
Remont af byggnaderna derstädes	” 13,000: —
Uppförande af saluhallen	” 160,000: —
Vattenledning under Östra Skilnaden	” 1,687: 42
D:o ” Kaserngatan	” 7,614: 23
D:o ” Högbergsgatan	” 1,410: 53
D:o ” Sandviksgatan	” 1,371: 44
D:o ” Bangatan	” 6,402: 72
D:o till Östra Brunnsparken	” 46,809: 66
D:o ” Munkholmen	” 21,663: 36
D:o ” Lappviks sjukhus	” 11,510: 57
D:o ” Sörnäs	” 10,315: 98
D:o ” Länefängelset	” 15,880: 23
Kanal under Östra Brunnsparken	” 25,000: —
Inredning af gamla proviantmagasinet	” 47,000: —

1888.

Vattenledning till villan Ås	Fmk 6,034: 72
D:o mellan Unions- och Trädgårdsgatan	” 1,895: 70
D:o under Kaserngatan	” 10,948: 57

Vattenledning under Högbärgsgatan	Fmk	14,230: 74
D:o " Jägaregatan	"	13,129: 44
D:o " Skarpskyttegatan	"	9,275: 66
D:o " Skepparegatan	"	2,428: 24
D:o " Smedsgatan	"	4,225: 55
D:o " Fabriksgatan	"	10,060: 18
D:o " Docksgatan	"	7,638: 94
D:o " Båtsmansgatan	"	20,889: 73
Uppförande af en arbetsinrättning samt till och om- byggnad å Fattiggården	"	142,560: —
Tillskott för Saluhallen	"	50,000: —

1889.

Utvidgning af vattenuppfodringsverket med en ång- pump	"	117,000: —
Anläggning af tilloppsrör genom Ås	"	163,500: —
Vattenledning till fattiggårdens lasarets- och barn- hemsbyggnader	"	6,853: —
Vattenledning under Hafsgatan	"	3,500: —
D:o " Skeppsredaregatan	"	5,240: —
D:o " Jungfrustigen	"	3,200: —
D:o " Sandvikskajen	"	1,800: —
D:o " Sandviksgatan	"	2,000: —
D:o " Wladimirsgatan	"	4,900: —
D:o " Eriksgatan	"	4,500: —
D:o " Gräsviksgatan	"	3,900: —
D:o " Repslagaregatan	"	4,300: —
D:o " Arbetaregatan	"	6,400: —
D:o " Smedsgatan	"	9,600: —
D:o " Kampgatan	"	3,700: —

Summa Fmk 1,292,916: 05

Då tillika de i bilagda budgetförslag för nästa år upptagna regleringsarbeten beräknas erfordra en utgift af Fmk 403,810 samt å andra sidan i tomtlösen torde kunna påräknas blott omkring Fmk 180,000, synes en ökning af kreditivets belopp till 800,000 mk vara af behovet påkallad. Såsom af den ofvan intagna tablån framgår, variera dock stadskassans kontanta tillgångar högst betydligt under olika delar af året, och då det tilltänkta lånet i alla händelser torde komma att under året upptagas, har Drätselkammaren ansett kreditivets höjande icke behöfva föranleda någon ökning af det för provision och ränta i årets budget upptagna beloppet af 15,000 mark, helst kreditivräntan för de förflutna tio månaderna af detta år uppgår till endast omkring 3,000 mk.

II. Stadens embetsverk.

Emedan en af de äldre justitierådsmännen vid rådstufvurätten utnämmts till sin befattning i november 1884 samt på grund af 1886 års stat numera är berättigad till 10 % löneförhöjning för fem års tjänst, har sådan förhöjning observerats med 500 mk.

Innehafvaren af den translatorsbefattning för finska språket, för hvilken nästnämnda stat upptager ett arvode af 400 mk, har under året afgått; och då Magistraten, med hänsyn till det ringa behof af öfversättarebiträde, som i detta afseende gjort sig gällande, torde ansett lämpligast att icke för närvarande besätta förberörda befattning, utan låta förefallande öfversättningar ombesörjas enligt räkning, har sagda translatorsarvode utelemnats samt i stället anslaget för expenser förhöjts med motsvarande belopp.

III. Kommunalförvaltningen.

De för *Drätselkontorets* behof nödiga uppbörds- och taxeringslängder tryckas vanligen för fem år i sender. Då den senast år 1885 tryckta upplagan numera håller på att taga slut, har för detta ändamål upptagits en förslagspost af 700 mark. — Expenserna för Drätselkontoret hafva derjemte ansetts böra något höjas, med afseende derå att det för kontorets behof nytillkomna arkivrummet påkallar utgifter för städning, inbindning m. m.

Trafikkontorets ställande på ordinarie fot har föreslagits af t. f. Trafikkamreraren Lindholm, som derjemte utarbetat förslag till reglemente och ny stat för detsamma. Den sedan kontorets inrättande gångna tiden af ett och ett halft år har visserligen ådagalagt att detsamma varit till synnerligt gagn både för trafikanterne och stadskassan, i det de förre derigenom varit i tillfälle att erlägga sina stadsafgifter samtidigt med tullen samt den senare vunnit en icke ringa räntebesparing, jemte det de med indrifning af rester förenade omgångar och förluster kunnat till största delen undvikas. Men Drätselkammaren har dock ansett tiden ännu icke vara inne för en definitiv reglering af sättet och ordningen för uppbörd af stadens inkomster från trafiken, enär densamma är väsentligen beroende af den lösning, som förslaget om Skatuddens reglering och den dermed i samband stående frågan om framtida anordnandet af stadens tull- och packhus kan erhålla. Kammaren har därför lemnat beroende förslaget om ny stat för trafikkontoret, liksom ock frågan om fastställande af ett särskildt reglemente för kontoret; men emedan den aflöning, som härtills varit bestämd för bokhållaren vid kontoret, synts oskäligt låg, i förhållande till befattningens arbetsdryghet och de löner, som äro anslagne för den öfriga tjänstepersonalen vid kontoret, har Drätselkammarens flertal ansett densamma böra ökas med 600 mk eller till 2,400 mk. Uti särskild framställning af den 10 nyssvikne Oktober har t. f. Trafikkamreraren anmält, det inrättandet af ett tredje packhuskontor vid härvarande tullkammare betingade anställandet af en

tillfällig tredje vaktmästare vid trafikkontoret för betjenande af den tredje packhusvågen; och jemte det Trafikkamreraren upplyst att han provisoriskt antagit en person för detta ändamål mot en aflöning af 60 mk i månaden, hemstälde han af samma anledning om ökande af anslaget för trafikkontorets extra biträden för nästkommande år med 500 mk. Drätselkammaren har med godkännande af denna framställning upptagit nästnämnda anslag med ett till 1,700 mk förhöjdt belopp.

Deremot har Drätselkammaren ej funnit anslaget för mätarearvoden behöfva ökas, emedan denna utgiftsposts belopp såsom beroende af den tillfälliga importen af vissa artiklar ej kan på förhand beräknas, hvarför anslaget upptagits med samma summa som i årets budget. Likaså har anslaget för ved och belysning för tull- och packhuset af Drätselkammaren bibehållits vid sitt nuvarande belopp, ty om ock kostnaderna för belysningen, då tillräcklig anledning till införande af elektrisk belysning ej för närvarande torde förefinnas, under nästa år ej skulle erfordra ett så stort anslag, lärer möjlig minskning häri motvägas af de förhöjda vedpriserna.

Beträffande *Hamnkontorets* stat har Hamnkaptenen Andsten föreslagit att i stället för det personela lönetillskott af 200 mk, som enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 29 December 1883 åtnjutits af äldre vaktmästaren C. M. Hagman, men hvilket i följd af Hagmans vid innevarande års slut skeende afgang från tjänsten kommer att bortfalla, framdeles ett liknande tillskott måtte tilldelas yngre vaktmästaren J. E. Stenman, som under tio års tid oförvitligt och med synnerlig pålitlighet skött sin befattning. Drätselkammaren anser dock att, då det förstberörda tillskottet åt Hagman beviljades först efter tjugufem års tjentgöring, den nu ifrågavarande tjänstetiden dock icke är nog lång att motivera ett dylikt tillskott. — Hamkaptенens förslag att staden måtte bekosta underhåll af en telefonledning från hans bostad såväl till hamnkontoret som till hamnkonstaplarnes dejourrum har Drätselkammaren icke heller ansett sig kunna förorda, dels på grund deraf att liknande yrkanden med lika goda skäl kunde framställas af en mängd andra stadens funktionärer, hvilka hafva att betjena allmänheten, dels ock med hänsyn dertill att Hamnkaptenen redan nu åtnjuter en jämförelsevis god aflöning, som dessutom ständigt ökas i mån af trafikens tillväxt

Uti *Byggnadskontorets* stat tillkommer, jemlikt Stadsfullmäktiges beslut af den 15 Juni 1877, en förhöjning af löneförmonerna för stadsingeniören på grund af tio års tjänst med ettusen mark, hvarför desamma numera upptagas med ett belopp af 9,600 mk. — Af äldre biträdande ingeniörens aflöning har härintills hälften upptagits i Byggnadskontorets stat, medan andra hälften påförts vattenledningen. Stadsingeniören föreslår nu att densamma i sin helhet måtte påföras vattenledningen, emedan äldre biträdande ingeniörens tid numera helt och hållet upptages af dess skötande; och finner Drätselkammaren denna anordning fullkomligt sakelig. — För öfrigt har Stadsingeniören till Drätselkammaren inlemnadt förslag till reform af kontorets arbetssätt, afseende bland annat, att bereda vattenlednings-

ingenjören en sjelfständigare ställning, samt förökande af Byggnadskontorets arbetskrafter, men emedan detta ärende icke kunnat af Drätselkammaren i sammanhang med budgetfrågan behandlas, upptages i enlighet med Stadsingenjörens hemställan en förslagspost af 8,000 mk för aflönande af ingenjörbiträden; och kommer detaljförslag i saken att till Stadsfullmäktige aflemnas så snart ärendet hunnit af Drätselkammaren beredas. I afseende å öfriga utgiftsposter är den förändring vidtagen att anslaget för material och handtlangaredagsverken vid mätningar på Stadsingenjörens framställning höjts från 4,300 till 6,000 mk, helst hithörande utgifter under sistlidet år belöpt sig till icke mindre än 8,970 mk och under innevarande år redan till 6,636 mk samt omfattande mätningsarbeten förestå för uppgörande af förslag till vidare regleringsarbeten inom sjelfva staden och förstaden Berghäll. Deremot har det i årets budget upptagna tillfälliga anslaget för ritarebiträde i och för uppgörande af generalkarta bortfallit.

IV. Gatubelysningen.

Kostnaderna för belysningen med gas äro upptagna i enlighet med Gaslysningsaktiebolagets deröfver afgifna specialförslag. Förutom att dessa kostnader, på grund af rörnätets utsträckning till en mängd nyplanerade gator upptagits till ett med omkring 9,000 mk förhöjdt belopp, har Gaslysningsaktiebolaget uti en särskild, till Magistraten ingifven och af Stadsfullmäktige till Drätselkammarens utlåtande öfverlemnad framställning föreslagit vidtagande af åtgärd om gasbelysningens förbättrande i stadens centralare delar. Emedan denna framställning först helt nyligen kommit Drätselkammaren tillhanda, har Kammaren emellertid icke ännu hunnit företaga nödiga underhandlingar i detta afseende, hvarför något tillskottsanslag för ändamålet ej kunnat upptagas. Ifall dock Gaslysningsaktiebolagets framställning komme att föranleda till ökade utgifter för gatubelysningen under instundande år, torde erforderligt tillskottsanslag kunna beviljas af de till Stadsfullmäktiges förfogande för oförutsedda ändamål reserverade medel. — På förslag af Hamnkaptenen har Drätselkammaren under innevarande år, för att tillmötesgå trafikens behof, vidtagit åtgärd om att de vid Södra hamnen belägna gaslyktorna under hösten tändts en timme tidigare, än öfriga lyktor af samma klass. En dylik extra belysning torde äfven under nästkommande år blifva behöflig, och har därför för ändamålet upptagits en förslagspost af 200 mk.

Det med Öfverdirektören, Statsrådet A. af Forselles, angående ombesörjandet af belysning med petroleumgaslyktor, den 10 Augusti 1887 afslutade kontrakt utlöper den 15 Maj nästkommande år, men då vid en eventuel förlängning några väsentliga modifikationer af utgifterna för denna belysning icke torde vara att påräkna, har Drätselkammaren beräknat kostnaderna för ifrågavarande belysning för hela året efter de i nämnda kontrakt upptagna enhetspriser. Petroleumgaslyktorna hafva visserligen på en del håll inom den egentliga staden undanträngts af gas-

lyktor, hvarför antalet af förstnämnda lyktor med längre lystid något minskats, men i stället har förbättrad belysning med dylika lyktor kunnat anordnas i en del af stadens utkanter samt vid chausséerna, hvarigenom åter antalet lyktor med kortare lystid ökats. Hela kostnaden för denna belysning är i nästa års budgetförslag upptagen med ett 637 mk högre belopp än i årets utgiftsstat. Härvid är, liksom i innevarande års budget, ett anslag af 5,000 mk inberäknadt för anskaffande af 100 nya lyktskåp utaf entreprenörens förbättrade konstruktion, hvarigenom öfvergången till detta system torde under nästa år kunna fullbordas.

Nästkommande års utgiftsförslag innehåller under titeln gatubelysning för första gången jemväl elektrisk belysning. Drätselkammaren har nämligen under året antagit ett af Byggmästaren G. Jansson gjort erbjudande att från hans å Broholmen befintliga elektriska belysningsanstalt belysa den till villorna å Broholmen ledande vägen, som härtills upplysts af fyra petroleumgaslyktor, med fyra elektriska glödlampor, enhvar med en ljusstyrka af 16 normalljus, mot en ersättning pr år af 30 mk för hvarje lampa; och detta försök att för stadens räkning tillgodogöra sig den elektriska belysningen på ett af de få områden, der det under nuvarande förhållanden låter sig göra, torde äfven under nästa år kunna fortsättas, helst priset är temligen förmonligt.

V. Brandverket.

Oaktadt den förhöjning af brandkonstaplarnes aflöning från 380 till 480 mk, som under sistlidet år på Drätselkammarens framställning beslöts af Stadsfullmäktige, varit gällande endast ett år, föreslår Brandkommissionen nu en ytterligare höjning af densamma till 600mk, samt framhåller att den nuvarande aflöningen är alltför ringa i betraktande af de i staden gällande arbetslönerna, hvilket äfven haft till påföljd att mera än halfva antalet brandkonstaplar under året dels afgått, dels komma att nu afgå, och att således ständigt ombyte af manskap, med alla ett slikt ombyte åtföljande olägenheter, fortfarande egt rum. På grund af dessa behjertansvärda skäl har Drätselkammaren icke tvekat att observera brandkonstaplarnes aflöning med det af Brandkommissionen föreslagna beloppet. Vål kan det, enligt Drätselkammarens tanke, förtjena tagas i allvarligt öfvervägande, huruvida ej äfven antalet brandkonstaplar borde ökas, särskildt då en utvidgning af brandområdet, såsom Drätselkammaren vid afgifvandet af sitt budgetförslag för innevarande år framhållit, icke längre synes kunna undvikas, men då frågan härom torde vara föremål för behandling hos Stadsfullmäktige, har Drätselkammaren ej ansett sig böra framställa något förslag i detta afseende.

I öfverensstämmelse med Brandkommissionens framställning har vidare tillskottsarvodet för ordningsmännen vid brandtornen ökats från 60 till 160 mk för enhvar, medan åter tillskottsarvodena för äldre brandkonstaplar, såsom i följd af den allmänna löneförhöjningen obehöfliga, utelemnats. Emedan underhållet af

brandtelegrafen under året öfvertagits af brandverket sjelft, hafva de i årets budget upptagna tvänne utgiftsposterna för densammas underhåll sammanslagits till en enda, som derjemte upptagits förslagsvis. — För vården af brunnarne har i brandverkets budget härintills varit upptaget ett anslag af 400 mk; men då vården af de jemförelsevis få allmänna brunnar, som numera finnas i staden, lämpligen synes kunna handhafvas af stadens byggnadskontor, hvilket äfven ombesörjer underhållet af desamma, har förstnämnda anslag här uteslutits. — Likaså har utelemnats anslaget för brandmästarenes telefoner, emedan Drättselkammaren numera med Allmänna telefonaktiebolaget slutit kontrakt om underhållet af samtliga utaf staden bekostade telefoner samt den härför nödiga entreprenadsumman (med undantag af kostnaden för de för vattenledningens behof nödiga telefonerna) lämpligast ansetts kunna föras under hufvudtiteln „Diverse“. — Det af Stadsfullmäktige den 4 September 1888 åt förre Brandkonstapeln K. F. Urnberg beviljade understödet har åter intagits under hufvudtiteln pensioner, dit det med afseende å sin natur närmast hänför sig. — Brandkommissionen har ifrågasatt att å Tölö sockerbruksaktiebolags mark invid vestra chausséen för en kostnad af 1,000 mk anordna ett brandskjul af samma slag som det, hvilket under innevarande år uppförts å villaområdet Necken vid östra chausséen, samt att der placera en af södra brandtornets mindre sprutor, i stället för hvilken då en ny handkraftsspruta skulle till sagda torn inköpas för 2,000 mk. Den vid östra chausséen vidtagna anordningen är emellertid grundad derpå att den der placerade sprutan i händelse af våldel skall betjenas af arbetarepersonalen vid den å villan Necken uppförda fabriken; men då något aftal i sådant syfte enligt hvad Drättselkammaren på förfrågan inhemtat icke blifvit uppgjort med egarene af sockerbruket, hvilket äfven lærer ega tillgång till så många sprutor, som dess manskap förmår betjena, samt Brandkommissionens afsigt därför lærer varit att den här föreslagna sprutan ifall af behof skall skötas af det ordinarie brandmanskapat, hvilken anordning enligt Drättselkammarens tanke icke skulle medföra någon egentlig fördel, har Drättselkammaren ansett tillräckliga skäl icke finnas för upptagandet af de ifrågasatta utgiftsposterna.

VI. Polisinrättningen.

Uti en till Drättselkammaren insänd skrifvelse har Poliskammaren framhållit att det till dess disposition ställda expensmedelsanslaget visat sig alltför knappt, i det att detsamma som för närvarande utgör 1,700 mk, under innevarande år nära nog helt och hållet åtgått redan till den 1 sistvikne Oktober. Jemte det Poliskammaren därför anhållit om vidtagande af åtgärd derhän, att anslaget för innevarande år blefve förhöjdt med 500 mk, har Poliskammaren hemställt om anslagets upptagande i budgeten för framtiden med ett till 2,000 mk förökadt belopp. Då Drättselkammaren väl kunnat finna att ifrågavarande anslag, som år 1880

fastställdes till 1,140 mk men sedan år 1885 utgått med 1,700 mk, i följd af stadens tillväxt på alla områden och deraf föranledda ökade anspråk är i behof af någon förhöjning, har Drätselkammaren observerat detsamma med det af Poliskammaren nu föreslagna beloppet, om ock Drätselkammaren icke kunnat undgå att anse exempelvis den enligt Poliskammarens skrifvelse i år till icke mindre än 496 mk 60 penni uppgående kostnaden för inbindning af Polisinrättingens journaler, diaries m. m. vara exceptionellt hög.

I en annan till Drätselkammaren insänd skrift har Poliskammaren framhållit behofvet af nya sablar för polisbetjeningen, under påpekande af att de nuvarande sablarne, som redan ursprungligen varit af underhållig beskaffenhet, numera äro så illa medfarna att de ej kunna begagnas utan att iståndsättas, hvilket vore föga ändamålsenligt, emedan vapnen det oaktadt ej blefve af lång varaktighet. Drätselkammaren har därför ej kunnat undgå att för detta ändamål observera nödiga medel, och har anslagit på grund af Poliskammarens beräkning förslagsvis upptagits med 1,400 mk, ehuru väl något torde kunna påräknas inflyta genom försäljning af de gamla polissablarne.

I sammanhang med det Drätselkammaren hos Stadsfullmäktige hemstälde om chausséafgifternas afskaffande föreslog Kammaren äfven, efter samrådan med Polismästaren, att de nuvarande chaussévaktstugorna skulle upplåtas till vaktkontor för polisens behof, till hvilket förslag Fullmäktige jemväl biföllo. Då vaktstugorna på grund häraf från den 1 sistvikne Oktober skulle för detta ändamål öfverlemnas till polisens förfogande, befunnos de emellertid af polisen icke vara för ändamålet lämpliga, emedan de vid chausséerna dejourerande öfverkonstaplarne under hela dygnets lopp borde vara till hands vid förefallande behof och därför måste hafva sin bostad i omedelbart sammanhang med vaktkontoren, men chaussévaktstugorna vore alltför små, för att på en gång tienstgöra som boningslokal och polisvaktkontor, jemte det de äfven vore belägna alltför nära ena ändan af distriktet, för att vara rätt lämpligt placerade. Drätselkammaren har därför sett sig nödsakad att tillsvidare uthyra vaktstugorna åt enskilda, och har på grund häraf det af Stadsfullmäktige den 29 December 1884 beviljade hyresbidraget af 360 mk för vaktkontoren vid chausséerna fortfarande bibehållits i budgetförslaget.

VII. Sundhets- och sjukvården.

Utgifterna under denna hufvudtitel, hvilka i hufvudsak äro upptagna i enlighet med Helsovårdsnämndens förslag, visa i det nu uppgjorda förslaget en stegring i jämförelse med årets budget af icke mindre än 33 %. Skälen dertill äro närmare anförda i Helsovårdsnämndens framställning, till hvilken Drätselkammaren därför får hänvisa.

Till de af Nämnden npptagna posterna har Drätselkammaren sett sig nödsakad tillägga resemedel för en af distriktsläkarne med 400 mk, emedan Stads-

fullmäktiges beslut af den 9 sistlidne April tillerkänner den i Tölö stationerade läkaren en dylik förmån. — Derjemte här Drätselkammaren antagit att det af Stadsfullmäktige den 26 förlidne Februari beviljade anslaget af 3,000 mk för upprätthållandet af en poliklinik afsåg att möjliggöra uppehållandet af denna för stadens medellösa befolkning gagneliga inrättning för längre tid än ett år; och har Drätselkammaren därför äfven i det föreliggande förslaget upptagit för detta ändamål en utgiftspost af 3,000 mk.

VIII. Fattigvården.

Till följd af Stadsfullmäktiges den 22 Februari fattade beslut har såväl den förra arbets- och fattiggården betydligt utvidgats, som ock en särskild arbetsinrättning uppförts; och hafva arbetena å desamma under året slutförts, samt de nya byggnaderna för icke länge sedan öfverlemnats till Fattigvårdsstyrelsens disposition. Dessa utvidgningar påkalla jemväl väsentliga ökningar i årsbudgeten under denna hufvudtitel, och hafva desamma af Drätselkammaren upptagits i enlighet med Fattigvårdsstyrelsens förslag, der de jemväl utförligt motiverats.

Den enda egentliga ändring Drätselkammaren företagit i detta förslag består deri, att Kammaren upptagit det af Stadsfullmäktige den 29 December 1885 beviljade, men af Styrelsen utelemnade anslaget af 900 mk till hyra för Styrelsens lokal ehuru den för Styrelsen afsedda lokal i Rådhuset allaredan är fullt färdig. Skälet härtill, är, såsom Magistraten torde hafva sig bekant, att sistnämnda lokal ansetts böra vid den tilltänkta ombyggnaden af flygeln mot Katrinegatan reserveras till bostad för rådhusvaktmästaren, som, enligt hvad Magistratens ordförande upplyst, ovilkorligen bör hafva sin bostad inom rådhuset, der någon annan lokal icke kunde under byggnadstiden för honom eventuellt anvisas.

För öfrigt har Drätselkammaren sökt vinna en redigare uppställning af de under denna utgiftstitel upptagna posterna genom att anordna dem under särskilda rubriker; och har dervid arbets- och fattiggården, för att bättre skiljas från den nyinrättade arbetsinrättningen, fått benämningen „fattiggården“, som äfven är den i det dagliga lifvet mest begagnade.

Af de i årets budget upptagna understöden åt fattige värnepligtiges hustrur har det åt Murarelärlingen J. O. Hoffréns hustru beviljade understödet kunnat bortfalla, hvaremot ett dylikt understöd tillkommit, nämligen det som den 26 sistlidne Februari af Stadsfullmäktige förunnades Målaregesällen K. Wiljanens hustru.

IX. Undervisningsväsendet

Enär den hos Stadsfullmäktige väckta frågan om realskolans ombildning ännu icke vunnit någon lösning, har Drätselkammaren upptagit det för skolans

underhåll nödiga anslaget; och har dervid förslagsposten för ved och belysning med hänsyn till de stegrade vedpriserna ökats från 850 till 1,000 mk.

Föreståndaren för härvarande handelsinstitut E. Hedengren har till Drättselkammaren inlemnat en till Stadsfullmäktige stäld skriftlig anhållan att fortfarande komma i åtnjutande af det hyresbidrag af 4,000 mk, som Stadsfullmäktige tidigare beviljat honom. Kammaren har därför observerat nödigt anslag för ändamålet.

Deremot har Drättselkammaren icke haft sig bekant, huruvida Fröken W. Hjelt ärnar fortfarande upprätthålla sin här inrättade pedagogiska slöjdanstalt, hvarför Kammaren icke ansett sig kunna föreslå någon utgiftspost härför.

Uti den föreslagna folkskolebudgeten öfverensstämman utgiftsposterna helt och hållet med det af Folkskoleinspektorn på Folkskoledirektionens vägnar afgifna specialförslaget, utom hvad angår aflöningen för folkskoleekonomen, hyresanslaget för skollokaler samt bidraget till folkskolelärarepersonalens pensionering. Drättselkammaren anser nämligen folkskoleekonomens yrkande på löneförhöjning icke hafva tillräckligt skäl för sig, helst Kammaren icke betviflar att bland den talrika lärarepersonalen kunde finnas någon lämplig person, som vore villig att för det härtills utfästa arvodet fullgöra detta sysslande. — Hyresanslaget för skollokaler åter har, med hänsyn till det under nästa år färdigblifvande skolhuset å Berghäll, ansetts kunna något afrundas nedåt. Slutligen har upptagits nödigt anslag för bidrag till folkskolelärarenes pensionering, hvilket synes hafva blifvit uteglömdt ur specialförslaget. Derjemte hafva ett par räknefel i specialförslaget blifvit rättade.

Uti utgiftsstaten för folkbiblioteket och läsesalen har Drättselkammaren i enlighet med Biblioteksstyrelsens förslag upptagit något förhöjda anslag för amanuenserne samt för ved och belysning, på skäl som utförligen framlagts uti Styrelsens framställning. Den förhöjda aflöningen för bibliotekarien stöder sig åter på Stadsfullmäktiges beslut af den 3 sistlidne Maj.

X. Staden åliggande allmänna onera.

Anslaget för skjutshållningens bestridande upptages förslagsvis, men med samma belopp som i årets budget, emedan den nuvarande entreprenaden utgår den 1 nästkommande Juni och någon anledning ej förefinnes till antagandet, att de nya entreprenadvilkoren skola blifva nämnvärdt olika.

Inqvarteringskostnaderna, som äro upptagna i enlighet med Inqvarteringsnämndens specialförslag, uppgå till omkring 25,000 mk högre belopp än i årets budget.

XI. Vattenledningen.

På skäl, som ofvan vid behandlingen af Byggnadskontorets budget anförts, har äldre biträdande ingenjörens aflöning numera i sin helhet påförts vattenledningen med det af Stadsfullmäktige under sistlidet år fastställda beloppet.

För rörläggare- och handtlangaredagsverken har förslagsposten ökat från 4,500 till 6,000 mk på de af vattenledningsingenjören anförda grunder, eller att omkring fem kilometer rör och ett stort antal brandposter under året tillkommit.

Maskinisten vid pumpverket J. F. Riipinen har uti en till Drätselkammaren ingifven skrift anhållit om den honom tillkommande penningeaflöningens förhöjande från 2,100 till 2,400 mk och denna anhållan har af Byggnadskontoret förordats. Drätselkammaren finner äfven för sin del framställningen behjertansvärd, särskildt med hänsyn till de ökade göromål och stegrade ansvar, som tillkomsten af det nya ångpumpverket föranleder, men Kammaren har dock funnit tillfället icke nu rätt lämpligt för frågans afgörande. Såsom uti den ingifna skrifvelsen framhålles, åtnjuter maskinisten jemväl någon inkomst utöfver den direkta aflöningen genom det arvode han eger uppbära för justering af vattenmätare; och emedan vid den pågående omarbetningen af vattenledningstaxan systemet med obligatorisk vattenmätning ifrågasatts, hvilket å ena sidan komme att i betydlig mon öka vattenmätarnes antal samt å den andra möjligen kan föranleda till en förändrad anordning af justeringen utaf vattenmätarne, har Drätselkammaren icke velat ingå i pröfning af den ingifna ansöknings, innan i sammanhang dermed kan afgöras om det möjliga vederlag, som i händelse af denna inkomsts frångång kunde tillerkännas maskinisten. Drätselkammaren har därför ännu för nästa år upptagit maskinistens aflöning med samma belopp som i årets budget.

Jemväl har i förslaget observerats aflöningen för maskinistbiträdet, hvilket af förbiseende utelemnats ur Byggnadskontorets specialförslag.

Emedan, såsom vattenledningsingenjören framhållit, maskinisten i följd af det nya pumpverkets tillkomst icke vidare kan hinna utöfva uppsigt öfver filterna, samt det därför är nödvändigt att såsom filterförman engagera en mera kompetent person, än den nuvarande förarbetaren, har arvodet för denna befattning ökat från 1,000 till 1,200 mk.

Likaså har på Byggnadskontorets framställning ett särskildt arvode af 900 mk upptagits för en putsare, hvilken härtills aflönats af de för vattenledningens remont och underhåll anslagna medel, äfvensom för en fast reservoirtakt med 300 mks aflöning (utom bostad och ved) hvarjemte ett anslag af 1,000 mk observerats för eldaredagsverken, afsedt att användas under den tid under nästa år, då det nya pumpverket måste hållas i gång för remont af de gamla pumparne.

Den tid, hvarunder det nya, resp. provisoriska, pumpverket måste under nästa år hållas under ånga, har af Byggnadskontoret uppskattats till 4 månader, och på grund häraf har, efter en kolförbrukning af 1,5 kilo pr hästkraft och timme, det för ved, kol, olja och trassel nödiga anslaget beräknats till icke mindre än 16,500 mk. Vid närmare öfvervägande har Drätselkammaren dock funnit kolåtgången något för högt beräknad, i det densamma af Kammaren uppskattats till en kilo pr hästkraft och timme, och på grund häraf har ifrågavarande anslag upptagits med 11,000 mk.

Då särskildt uppsättningen af det nya pumpverket jemte andra arbeten vid vattenverket vid Gammelstaden nödvändiggöra talrika resor dit af Byggnadskontorets ingenjörer, har resemedelsanslaget ökats från 300 till 400 mk.

Jemväl anslaget för remont af vattenledningens byggnader, maskiner m. m., som sistlidet år höjdes från 6,200 till 8,000 mk, har åter befunnits erfordra en ökning till 11,000 mk, emedan anslaget har måst betydligt öfverskridas, och redan för i år uppgår till omkring 12,000 mk. Uti den nu föreslagna underhållsposten har dock inberäknats äfven de förut särskildt upptagna anslagen för underhåll af telefon och elektrisk vattenståndsmätare samt för remont af filterbassinen. Sistnämnda posts upptagande särskildt för sig har egentligen föranledts deraf att vid vattenledningens inköp en brist i en filterafdelning konstaterades samt för den skull ett särskildt afdrag gjordes från den med bolaget Neptun kontraherade köpesumman; och ett belopp, motsvarande räntan å det sålunda afdragna kapitalet, har sedermera pläгат upptagas i budgeten för att betäcka möjliga utgifter för reparation af filtern. Utgiften är emellertid af fullkomligt samma slag som den öfriga remontkostnaden och kan därför saklöst dermed förenas.

För tvättning och komplettering af sanden i en filterafdelning har under detta och föregående år anslag funnits upptaget i budgeten. Genom observerande af enahanda anslag jemväl för nästkommande år möjliggöres rensningen af den tredje och sista filterbassinen, hvarigenom då filtrernas rengöring kan anses slutförd.

Såsom ofvan redan antydts, är en genomgående remont af det äldre pumpverket afsedd att företagas under nästa år. Det har nämligen varit i nära nog oafbruten gång sedan sitt uppställande för omkring tretton år sedan, och någon mera betydande reparation har ej kunnat företagas, för att ej beröfva staden dess vattentillgång. Emellertid hafva under denna tid vissa delar af verket blifvit så förslitna, att de nödvändigt måste remonteras; och så snart det nya ångpumpverket kan sättas i gång, hvilket beräknas inträffa nästa vår, kan det redan länge uppskjutna remontarbetet å det äldre verket försiggå. Kostnaden härför har beräknats så vidt sig göra låtit samt upptages med 8,000 mk.

Då inrättandet af ångpumpverket sjelffallet måste påkalla anordnandet af lämplig plats för uppläggande af det bränsle som verket förbrukar, och hvilket bör bestå än af kol, än af ved, allt efter prisförhållandena, skred Drätselkammaren redan under sistlidne sommar till beredande af frågan härom samt förordnade för detta ändamål till syn å det staden tillhöriga området invid pumpverket i Gammelstaden, hvilken syn förrättades af vattenledningsingenjören och en af Kammarens ledamöter. Med ledning af det utaf synemännen afgifna, här bilagda och af karta åtföljda utlåtandet har Drätselkammaren sedermera stannat vid att förorda en sådan anordning: att en vedplan skulle inrättas å det vester om landsvägen, i närheten af byggnaderna för vattenledningens tjänstepersonal belägna området, med spårväg ned till pumphuset; att en kolbod skulle uppföras å platsen mellan bron öfver Wanda och det nya pumphuset samt en landningsbrygga an-

ordnas invid det af Enkan Handolin disponerade området, der djupt vatten möter omkring 15 fot från stranden, och derifrån en väg inrättas upp till vedplanen. Kostnaderna för alla dessa arbeten äro af synemännen uppskattade till 7,100 mk, och har därför detta belopp upptagits i budgetförslaget.

I den berättelse, stadens vattenledningsingeniör till Drätselkammaren afgifvit öfver den studieresa, för hvilken Magistraten uti årets budget för honom utverkat nödigt anslag, och af hvilken berättelse exemplar härjemte biläggas, har han bland annat föreslagit särskilda anordningar och försök, i syfte att förbereda en bättre filtrering af vattenledningsvattnet. Då Drätselkammaren ansett all möjlig fördel böra dragas af den genom ifrågavarande resa vunna erfarenheten och första villkoret härför består i verkställandet af nödiga experiment och försök, har Kammaren trott sig böra observera anslag för desamma samt för detta ändamål upptagit: för fördelning af vattentiloppet till en filterafdelning på sex olika ställen 2,000 mk, för tre tryckregleringsapparater 2,000 mk samt för apparater till anställande af filtreringsförsök 600 mk.

För den af Byggnadskontoret föreslagna smedjan i Gammelstaden har Drätselkammaren icke upptagit något särskildt anslag. Vid vattenledningens inköpande åtföljdes densamma visserligen af en mindre smedja, men denna har sedermera icke behöfts och har därför fått förfalla. För närvarande torde ej heller större behof af en smedja för vattenledningsverket i Gammelstaden förefinnas, än att detta lätt kan tillgodoses genom en provisorisk anordning, så mycket mer som, enligt hvad af vattenledningsingeniören i hans reseberättelse framhållits, inrättandet af en mindre verkstad för vattenledningens behof i staden framdeles förestår.

Den utvidgning af vattenledningen som, i syfte att tillgodose den ökade konsumtionen och skydda staden för vattenbrist, under innevarande år påbörjats genom anskaffande af ångpumpverket och nedläggning af nytt tilloppsrör från tryckröret till staden, bör nu fortsättas genom anläggandet af ett nytt tryckrör från Gammelstaden till Janssonska mossan, derifrån det nästnämnda nya tilloppsröret tager sin början. Denna fördubbling af tryckröret är, såsom vattenledningsingeniören framhåller, nödvändig såväl för att minska vattnets hastighet i rören och deraf följande friktionsmotstånd, som ock att säkerställa staden för vattentillförsel, äfven om något fel på det nuvarande tryckröret skulle uppstå. Drätselkammaren anser visserligen icke några farhågor ännu behöfva hysas för att detta rör vore så starkt anfrätt af rost, som vattenledningsingeniören antyder, enär det samma såsom varande af gjutjern bör ega nödig hållbarhet ännu för en god tid framåt, men i alla händelser bjuder försigtigheten tillse att, då det gäller ett livsvilkor för staden, nödig reservtillgång beredes. — Hvad sedan beträffar vidden af det nya röret, hafva af Byggnadskontoret tvänne alternativa kostnadsförslag blifvit uppgjorda, det ena, för ett 14 tums rör, slutande sig å Fmk 195,000, det andra för ett 18 tums rör å Fmk 236,000. Det förra röret kan tillgodose endast det nya pumpverkets behof, medan det senare är tillräckligt äfven om alla pumpar sam-

tidigt äro i gång samt derutöfver medgifver en ytterligare utvidgning af pumpverket med 100 hästkrafter, utan annan komplettering än utvidgning af tryckröret från Janssonska mossan till vattenborgen. Vid öfvervägandet af dessa fördelar har Drätselkammaren för sin del ansett sig böra obetingadt tillstyrka inrättandet af det större röret, ty prisskilnaden mellan de båda rören är ojemförligt mycket mindre än den effekt som ernås genom det vidare rörets användande, och tanken på en utvidgning af vattenverket, så aflägsen den än för närvarande kan synas, måste dock hållas i sigte.

Beträffande skälen för det föreslagna utbytet af 4-tums rören under en del af Annegatan mot dylika af 6 tums diameter, för den tillärnade förbindningen af vissa rörsträngar till hindrande af frysing samt för diverse mindre arbeten får Drätselkammaren hänvisa till de af vattenledningsingeniören afgifna upplysningar.

Den ifrågasatta vattenledningen till stadens materialgård har Drätselkammaren ansett tills vidare böra uppskjutas, emedan Jernvägsstyrelsen, såsom Stadsingeniören påpekat, torde hafva gjort framställning om ifrågavarande områdes expropriering för jernvägens behof samt materialupplaget derför sannolikt inom kort måste flyttas till annan plats.

Hvad för öfrigt angår de föreslagna vattenledningarna under gator som jemväl skola planeras och förses med kloak, samt vattenledningarna i förstaden Berghäll, återkommer Drätselkammaren härtill nedan i sammanhang med motsvarande planeringsarbeten.

XII. Saluhallen.

I öfverensstämmelse med det beslut, som Stadsfullmäktige den 29 nyssvikne Oktober torde fattat, har upptagits aflöning för en uppsyningsman med sammanlagdt 1,350 mk.

Angående ombesörjande af elektrisk belysning i Saluhallen har Drätselkammaren uppgjort kontrakt med Helsingfors elektriska belysningsaktiebolag, som åtagit sig dylik belysning mot en årlig ersättning af 4,500 mk; och har nödigt anslag härför beräknats, hvarjemte för renhållning, snöskottning m. m. upptagits en förslagspost af 1,200 mk.

XIII. Allmänna arbeten.

Bland dessa upptager Drätselkammarens budgetförslag främst ett anslag af 2,350 mk för verkställande af några inrednings- och remontarbeten uti desinfektionshuset, hvilka Helsovårdsnämnden ansett nödiga för inrättningens ändamålsenliga bedrifvande.

Under rubriken nybyggnader har Kammaren observerat anslag för det längd påtänkta brandverkshuset med 294,000 mk, eller samma summa, hvartill

kostnaden för det af Arkitekten Höijer först uppgjorda projektet beräknats. Särskilda förslag till inskränkning af den ursprungliga byggnadsplanen hafva visserligen framstälts af ett Stadsfullmäktiges utskott, men utan att kunna vinna Fullmäktiges godkännande; och om äfven Drätselkammaren, till hvars beredning Stadsfullmäktige senast hänskjutit ärendet och hvilken ock inom denna månad torde kunna till Fullmäktige afgifna förslag i ämnet, skulle lyckas åstadkomma ett något billigare projekt, som kunde af Stadsfullmäktige bifallas, torde den förstnämnda summan dock här kunna upptagas, emedan denna kostnad, såsom afsedd att bestridas med lånemedel, icke inverkar på taxeringsbeloppet.

I öfverensstämmelse med Drätselkammaren till Stadsfullmäktige gjorda förslag rörande ombyggnad af rådhuset, har för detta arbete upptagits ett anslag af 50,000 mk.

Emedan Drätselkammarens uti dess till Stadsfullmäktige afgifna förslag angående torghandelns ordnande inryckta erinran om önskligheten af saluhallars inrättande jemväl i trakten af Jernvägs- och Sandvikstorgen lär hafva vunnit gillande hos Stadsfullmäktige, har en förslagspost af 4,000 mk observerats för undersökning af platser för samt uppgörande af ritningar och kostnadsförslag till dylika saluhallar.

På grund af att den förfallna förra uppsyningsmansbostaden i Brunnsparcken jemte invid liggande vanprydande uthus måste slopas, men i dess ställe ett mindre uthus är behöfligt för badhuset, har ett anslag af 1,000 mk upptagits för detta ändamål.

Uti en till Drätselkammaren ingifven skrift hafva egarne af gårdar invid den i kvarteret N:o 162 belägna odisponerade tomten N:o 3 vid Folkskolegatan, hvilken reserverats för ett tredje brandtorn, anhållit att tomten måtte af staden kringgårdas med plank, för att densamma ej må utsättas för att blifva en upplagsplats för skräp och orenlighet samt ohägn derifrån kunna företagas mot deras gårdar. Drätselkammaren, som funnit det billigt att detta inom ett bebygdt kvarter befintliga område behörigen inhägnas, har för detta behof observerat den af Stadsingenjören approximativt kalkylerade kostnaden med 900 mk.

Med anledning af entreprenörens för stadens simhus vid Brobergskajen hos Drätselkammaren anförda klagan öfver att desamma voro i sådant skick, att de vid högre vattenstånd alls icke kunde begagnas, hvilket äfven nödsakat Drätselkammaren att efterskänka en del af den utfästa arrendesumman, anmodade Kam-maren Byggnadskontoret att närmare undersöka såväl dessa som de vid Munkholmssundet belägna simhusen och föreslå de reparationer som i afseende å dem kunde befinnas nödiga. Uti sitt med anledning här af afgifna utlåtande förklarade Stadsingenjören att simhusen vid Brobergskajen ej vidare kunde iståndsättas eller användas i sitt nuvarande tillstånd. Då Drätselkammaren i allmänhet är af den åsigt att de publika simhusens bedrivande lämpligast ombesörjes af enskilde samt staden äfven härförinnan genom afgiftsfritt upplåtande af plats för ändamålet lyc-

kats förmå enskilda att såväl vid Gräsviken som vid Ursins klippa inrätta simhus, uti hvilka hafsbad kunna erhållas för viss låg afgift, har Kammaren i främsta rummet ansett sig böra genom kungörelser uppfordra enskilda spekulanter att vid Brobergskajen inrätta simhus för allmänheten. Då emellertid icke med visshet kan påräknas att detta försök skall medföra åsyftadt resultat, har Drätselkammaren som ansett det vara af behovet påkalladt att simhus för de fattigare folksklasserna finnas i olika delar af staden, anmodat Stadsingeniören att uppgöra kostnadsförslag till ett simhus för män och ett dylikt för qvinnor, afsedda att uppföras vid Brobergskajen, och har den kalkylerade kostnaden med 7,360 mk upptagits i budgetförslaget.

Beträffande utgiftsposterna för omläggning af stadens andel i trottoiren längs Lappviksgatan, af Vestra Henriksgatan från Simonsgatan till Vestra chausseen, af Östra Henriksgatans körbana mellan Alexanders- och Norra Esplanadgatorna, af samma gata (med nubbsten) från Gasverksgatan till gasverkstomtens nordvestra hörn, samt af Estnäs gatans trottoir utanför brandtornstomten får Drätselkammaren hänvisa till Stadsingeniörens specialförslag, der dessa företag äro utförligt motiverade.

Till dessa arbeten har Drätselkammaren ännu ansett böra läggas omläggning af Norra Esplanadgatan mellan Unions- och Mikaelsgatorna med nubbsten samt af salutorget jemte Unionsgatan mellan Esplanadgatorna dels med nubb-, dels med fältsten. Förslaget om nubbstensbeläggning å Norra Esplanadgatan hvilket, med hänsyn till att denna vår förnamsta gata på grund af den der rådande starka trafiken ej gerna med sämre beklädnad kan hållas i farbart skick, redan under sistlidet år framställdes af Drätselkammaren och kraftigt understöddes af Magistraten, blef likväl för denna gång af Stadsfullmäktige afslaget, på grund af budgetutskottets utlåtande. De mot projektet då anförda skälen grundade sig dels derpå att ifrågavarande gata ännu röjde benägenhet att sätta sig och att det derfor vore för tidigt att derå anbringa en dyrbarare beklädnad, dels derpå att stenväggningen i alla fall komme att upprivas vid snart å bredvid belägna tomter inträffande nybyggnadsarbeten och spårvägsläggning å gatan samt att vid den tilltänkta omläggningen gatan jemväl borde göras vattentät genom fogarnes fyllning med cement eller asfalt. Hvad nu beträffar den omnämnda sättningen, har en dylik visserligen egt rum under de år som närmast följde efter det gatan blifvit påfyld, liksom ock en partiel sådan senare kunnat framkallas genom grundgräfningsarbeten å invid belägna tomter, men i allmänhet kan gatan redan anses hafva den stabilitet, att någon nämnvärd sättning ej vidare behöfver befaras, helst ytterligare byggnadsarbeten vid gatan ej heller kunna för en god tid framåt ifrågakomma, åtminstone för sträckan mellan Unions- och Mikaelsgatorna. Emedan för öfrigt nybyggnadsarbetena vid denna sträcka blifva fullbordade till våren och det tilltänkta spårvägsföretaget synes komma till stånd så snart att skenläggningen å ifrågavarande gata torde kunna under nästkommande sommar företagas samt

derjemte, såsom nedan nämnes, beklädnaden å en del af gatan då måste upptagas för reparation af kanalen, hvilket allt påkallar omläggning af betydliga delar af gatan, synes enligt Drätselkammarens tanke tillräckliga skäl förefinnas för återupptagande af förslaget om gatans beklädande med nubbsten, helst yrkandet på särskildt denna gatas förseende med vattentät beklädnad ej synes grundadt på något verkligt behof. — Drätselkammaren har visserligen icke för denna gång underhandlat med egarne af gårdar vid nämnda gata, angående omläggandet med enahanda material af den andel utaf gatan, hvilket det åligger dem att underhålla, men då desse, i afseende å sträckan mellan Unions- och Mikaelsgatorna sistlidet är enhälligt förklarar sig villige att å sina gatuandelar anbringa nubbstensbeklädnad, ifall sådan stenläggning komme att af staden å gatan användas, har Drätselkammaren ej haft skäl antaga, det gårdsegarne skulle rygga denna sin förbindelse, så mycket mindre som några af dem i följd af sina byggnadsarbetens afslutande i alla fall nu måste omlägga sina gatuandelar samt de nödtorftiga reparationer, som emellertid under sistlidne sommar å gatan egt rum, blott varit egnade att ådagalägga fältstensbeläggningsens ovaraktighet der en liffigare trafik eger rum. I vidrigaste fall, eller om någon af gårdsegarne ej nu ville öfvergå till nubbstensbeklädnad samt ej heller af Magistraten kunde dertill förmås, synes enligt Drätselkammarens tanke detta icke böra utgöra hinder för staden att för sin del använda den hållbarare beklädnaden. De gångbanor af nubbsten i gatans plan, som här och der anlagts, hafva genom sin hållbarhet visat att det ej är absolut nödvändigt att städse med detta material bekläda gatan öfver hela dess bredd, om dylik likformig beklädnad och är önskvärd för åstadkommande af en vacker och god hvälfning af gatan; och Drätselkammaren tror för visso att om en eller annan gårdsegare ej omedelbart vore benägen att belägga sin gatuandel med nubbsten, han inom kort skall finna med sin fördel förenligt att öfvergå till denna beklädnad, om den användes af alla hans grannar. Med hänsyn till alla dessa omständigheter har Drätselkammaren för omläggning med nubbsten af stadens andel i Norra Esplanadgatan mellan Unions- och Mikaelsgatorna upptagit ett anslag af 21,300 mk.

Vidkommande sedan omläggningen af Salutorget har densamma sedan någon tid blifvit ett önskningsmål ej mindre från trafikens än den allmänna hälsovårdens synpunkt. Förutom att stenläggningen å torget, hvilken är temligen gammal, numera kommit i mycket dåligt skick, har det derunder liggande jordlagret genom den flytande orenlighet, som under den dagliga torghandeln genomträngt detsamma, blifvit så starkt förorenad, att torget under varma dagar, särskildt då marken blifvit fuktad genom regn, kringsprider ångor af den mest obehagliga beskaffenhet. Drätselkammaren har på grund häraf ansett att en omläggning af torget, hvarvid ej blott det ötversta jordlagret blefve ersatt med ren fyllning, utan ock beklädnaden af torget blefve sådan, att en vidare förorening af grunden med deraf följande sanitära vådor kunde undvikas, icke vidare torde kunna upp-

skjutas. Främst har härvid afsetts den del af torget, der den hufvudsakligaste delen af torghandeln bedrifvits, eller rektangeln mellan Esplanadgatorna, Unionsgatan och en förlängning af Sofiegatan uti Vestra Kajens riktning. En på grund häraf utaf Stadsingeniören på Drätselkammarens anmodan verkställd beräkning utvisar att en beklädnad af denna del af torget med asfalt jemte korsgångar af tuktad sten skulle betinga en kostnad af 92,000 mk. Då emellertid, enligt Stadsfullmäktiges den 29 nyssvikne Oktober fattade beslut rörande torghandelns ordnande, ifrågavarande del af torget kommer att upplåtas till fasta försäljningsplatser, medan allmogehandeln flyttas längre österut, samt förberörda del af torget därför ej för framtiden är utsatt för att inficieras, förefinnes ej vidare något särskildt behof af att göra beläggningen derstädes ogenomtränglig för väta. Deremot kvarstår nödvändigheten att förbättra torgets stenläggning liksom ock behöfligheten af grundens rengöring. På grund häraf och då den starka trafiken å torget synts påkalla en bättre beklädnad af torget än den vanliga fältstensläggningen har vidare Byggnadskontoret anmodats uppgöra kostnadsförslag för torgets beklädande med nubbssten. Detta förslag, som bilägges härjemte, upptager en kostnad af 68,700 mk, deri då inberäknad jemväl omläggning af Unionsgatan mellan Esplanadgatorna med samma material. Med afseende å den jemförelsevis höga kostnaden och då trafiken å torget hufvudsakligast rör sig i diagonal riktning har Stadsingeniören för sin del dock afstyrkt torgets beläggande med nubbssten samt därför uppgjort jemväl ett annat kostnadsförslag, enligt hvilket den ifrågavarande delen af torget för öfrigt skulle omläggas med fältsten, utom hvad beträffar korsvägar från hörn till hörn samt kanterna kring de fasta saluplatserna, hvilka skulle beklädas med nubbssten. Kostnaderna för en dylik beläggning jemte omläggning af så stor del utaf angränsande gator, som erfordras för åstadkommande af lämplig profil för torget, äfvensom trottoirens längs Kapellesplanaden omläggning med asfalt, äro härvid beräknade till 24,600 mk. Efter närmare öfvervägande har Drätselkammaren för sin del jemväl omfattat Stadsingeniörens förslag, helst en ökad kostnad för vattentät beläggning inom närmaste framtid kommer att erfordras för den del af Salutorget, som framdeles kommer att upptagas af allmogehandeln, på det ej grunden derstädes må varda så impregnerad med orenlighet som fallet nu är med den vestra delen af torget. Den sistnämnda summan har Drätselkammaren dock ansett böra ökas med kostnaden för omläggning af Unionsgatan mellan Esplanadgatorna med tuktad sten, emedan trafiken å denna gatudel städse är stor och särskildt under de tider, då handel bedrifves å salutorget. Drätselkammaren har därför för omläggning af Salutorget enligt sistnämnda förslag samt omläggning af Unionsgatan mellan Esplanadgatorna med nubbssten jemte asfalttrottoir längs Kapellesplanaden upptagit en post af 39,100 mark.

Beträffande de gator som uti budgetförslaget äro föreslagna till nyläggning, nemligen vissa delar af Röddäldsgatan, Fredriksgatan, Eriksgatan, Kampgatan, Annegatan, Styrmansgatan och Jägaregatan äfvensom Sandvikstorget får

Drätselkammaren hänvisa till den utförliga motiverigen uti Stadsingeniörens specialförslag; och vill Kammaren blott beträffande stenläggningen af Sandvikstorget nämna att förslaget afser att, i likhet med hvad under innevarande år egt rum fylla och stenlägga en tredjedel af torget, hvarefter arbetet under ett följande år genom utförande af den återstående tredjedelen kan slutföras. Af de nyläggningsarbeten, Stadsingeniören föreslagit, har Drätselkammaren utelemnat blott stenläggningen af Skatudds norra kajen, hvilken jemte reparation af stödjemuren beräknats erfordra en kostnad af 5,390 mk. Drätselkammaren anser nämligen några större kostnader ej böra här nedläggas, innan den sväfvande frågan om Skatuddens reglering blifvit klargjord.

I enlighet med det program för genomförande af senast fastställda stadsplan, som den 20 Mars 1888 af Stadsfullmäktige beslöts, upptages nu i budgetförslaget följande arbeten, nemligen Badhusgatans utvidgning till 60 fots bredd, planering af Skepparegatan från Smeds- till Fabriksgatan, af Fabriksgatan från Smeds- till Ulrikasgatan, af Rådmansgatan från Park- till Fabriksgatan, samt af Petersgatan från Rådmansgatan till Jungfrustigen äfvensom af kloak- och vattenledningar under Fabriks-, Rådmans- och Petersgatorna, hvarjemte i samma kategori upptagits planering af Gengatan jemte aflopps- och vattenledning såväl under denna gata som under Nikolaigatan från Gen- till Elisabetsgatan, hvilka sistnämnda arbeten enligt Stadsingeniörens uppgift uteglömts från det allmänna förslaget till regleringsarbeten. Beträffande dessa arbeten, hvilka sålunda redan till största delen äro beslutna, har Drätselkammaren icke ansett sig böra föreslå någon ändring, om äfven medgifvas måste att några af desamma, särskildt de som hänföra sig till en del af Fabriksgatan, måhända icke under närmaste framtiden skola lemna en de betydande utgifterna motsvarande fördel. Men Drätselkammaren vågar hoppas att dessa arbeten i den sydligaste delen af staden dock inom icke alltför aflägsen tid skola gifva uppslaget till en sådan utveckling af byggnadsverksamheten och trafiken i denna välbelägna, men härtills mindre uppmärksammade del af stadsområdet, att de nu föreslagna kostnaderna skola mångfaldt återgäldas.

Hvad särskildt angår utvidgningen af Badhusgatan, måste detta arbete, såsom Drätselkammaren vid afgifvandet af sitt budgetförslag för innevarande år redan betonat, ställas i samband med de kajarbeten, som äro afsedda att utföras i Södra hamnen. Visserligen kan Kammaren, af anledning som nedan omnämnes, ej nu afgifva förslag till omordade kajarbeten, men då sannolikt är att dylika arbeten dock under nästa år komma till utförande, har kostnaden för ifrågavarande gatuutvidgning upptagits med 107,000 mk. — Emedan detta arbete emellertid förutsätter bortskaffandet af de vester om Badhusgatan befintliga magasinerna jemte expropriation af dervarande magasin stomter har Drätselkammaren föranstaltat om värdering af dessa tomter jemte derå uppförda byggnader. Denna värdering, som verkstälts af Stadsingeniören och tvenne af Kammarens ledamöter har, enligt bilagdt instrument, ledt till det resultat att tomterna efter 3 mk pr qvadratfot

uppskattats till 43,740 mk samt magasinerna till 26,500 mk eller sammanlagdt till 70,240 mk, hvilket belopp Drätselkammaren därför upptagit uti budgetförslaget.

Beträffande de inom själfva staden föreslagna arbeten å kanaler och aflopps-diken, hvilka förutom ofvan berörda regleringsarbeten bestå i ombyggnad af afloppskanalen under Riddaregatan från adr. N:o 9 till Kyrkogatan, höjning af kloaken under Alexanders-, Glo- och Norra Esplanadgatorna från N:o 42 vid förstnämnda gata till Fabiansgatan, samt nyanläggning af kanaler under delar af Unions-, Gasverks-, Stenhuggare- och Annegatan, får Drätselkammaren hänvisa till det af Stadsingeniören afgifna specialförslag, der för alla dessa blifvit utförligt redogjordt.

Uti förstaden Berghäll har Stadsingeniören för nästkommande år föreslagit regleringsarbeten till ett belopp af icke mindre än 115,100 mk, nemligen anläggning af vägar för 78,600 mk samt af afloppskanaler för 36,500 mk. Drätselkammaren uppskattar väl till fullo de skäl som af honom härför anförts, nemligen önskligheten af att bereda innebyggarne i denna, mest af de obemedlade klasserna befolkade trakt ökad möjlighet att färdas samt tillfälle genast från början att i sundhetens intresse på lämpligaste sätt bortskaffa flytande orenlighet. Likaså godkänner Drätselkammaren ock för sin del det af Stadsingeniören föreslagna förfarandet att till en början planera vägarna till den föreslagna gatans halfva bredd samt att dervid efter omständigheterna företaga antingen fullständig planering till den höjd gatan framdeles kommer att innehafva eller en provisorisk sådan, åtföljande terrängen. Men Kammaren måste dock anse de här nu föreslagna arbetena taga alltför dryga kostnader i anspråk, ty om också här befintliga tomter betala ganska höga arrenden, uppgående för samtliga tomter å Berghäll till 17,055 mk om året, bör dock tagas i betraktande att derstädes uppförda gårdar äro blott omkring ett år gamla samt att staden icke förbundit sig att omedelbart förse här belägna tomter med alla de fördelar den egentliga staden erbjuder. Drätselkammaren måste därför finna det naturligt att arbetena här icke forceras så starkt, som Stadsingeniören påyrkat, utan bedrifvas successivt, i mon af befintliga tillgångar; och har Kammaren på grund häraf något reducerat de föreslagna planerings- och kloakarbetena, sålunda att främst de tidigast bebyggda tomterna å Berghäll samt den under byggnad varande folkskolan komme i åtnjutande af väg och afloppsledning. Men då det numera i afseende å stadens arbeten erkänts såsom det riktigaste förfarandet, att utläggning af vattenledningsrör verkställes i sammanhang med anläggandet af afloppsrör, samt Drätselkammaren jemväl under innevarande år sett sig nödsakad att, på derom gjord anhållan och till undvikande af framtida större kostnader, foga anstalt om utförande af vattenledning under några gator å Berghäll, der endast kloakledning varit ifrågasatt, har Drätselkammaren föreslagit att å de sträckor å Berghäll, der afloppsledning förordats till utförande, jemväl nödigt anslag för vattenledning observeras.

Och enär de planerings- och kanalanläggningar, hvilka föreslagits till utförande å Berghäll, ehuru de icke afse genomförande af 1887 års stadsplan, i alla

fall äro af den art att de för staden medföra varaktigt gagn utan att direkt lemna en utgiften motsvarande inkomst, har Drätselkammaren upptagit ifrågavarande anläggningar under regleringsarbeten, för hvilka utgifterna kunna anses betäckta genom inflytande lösen för försålda tomter. Utsträckningen af vattenledningsnätet inom denna förstad är åter afsedd att bekostas med lånemedel, i likhet med hvad fallet är med motsvarande arbeten i den egentliga staden.

Förutom vägarna å Berghäll upptager budgetförslaget jemväl andra väganläggningar, några med betydande utgiftbelopp. Dessa arbeten, bestående i remont af Edesviksvägen från chausséen till nya arbets- och fattiggården, iständsättande af Meilansvägen från villan Toivola till projekterad bro till Fölisön, utvidgning af vägen öfver Broholmarna från långa bron till chausséen samt remont af Långa brons brospann jemte nytt brolock med asfaltbeläggning och utvidgning af trottoirerna, äro utförligt motiverade af Stadsingeniören. Till hvad han anfört vill Drätselkammaren blott tillägga att, ehuru Kammaren för sin del varit benägen att på tvänne år fördela de betydande kostnaderna för arbetena å Broholmarna och Långa bron, detta icke låtit sig göra, emedan Långa bron är i det tillstånd att dess remont icke kan nppskjutas ett år samt utvidgningen af vägen öfver Broholmarna bör ega rum i sammanhang med det i år påbörjade nedläggandet af tilloppsröret för vattenledningen, på det icke arbetet skall betungas med öfverhöfvan dryga kostnader eller den här rådande starka trafiken lida alltför svårt men af vägens tillstängande. Tillika får Kammaren meddela att de af Drätselkammaren med innehafvarene af villalägenheter å Broholmarna bedrifna underhandlingarna ledt till det resultat, att desse förklarar sig villige att utan ersättning afstå från dispositionsrätten öfver den för vägens utvidgning nödiga marken, med vilkor att staden bekostade de häraf föranledda förändringarna af lägenheternas uppfarter, trappor m. m., hvilka arbeten jemväl blifvit observerade uti kostnadsförslaget.

Beträffande det material, hvarmed brolocket å Långa bron borde beklädas, har Stadsingeniören framställt alternativa förslag, det ena afseende brons beklädande enbart med asfalt, det andra med trämosaik (plankstump) lagd i asfalt, Oaktadt det senare förslaget betingar en 5,425 mark högre kostnad än det förra, har Drätselkammaren dock utan tvekan anslutit sig till detsamma, emedan enbart asfaltbeläggning enligt Kammarens tanke höst och vår vid uppkommande halka skulle medföra alltför stora vådor för hästarne. I alla händelser borde, såsom Stadsingeniören framhållit, den i afseende å större broar vanligen stadgade föreskriften, att å bro får köras endast i skridt, jemväl här göras gällande.

Emedan nya vägar, särskildt å Berghäll, tillkommit, har det allmänna anslaget för deras underhåll på Stadsingeniörens framställning ökats, dock endast från 6,000 till 7,000 mark. Likaså har anslaget för remont af chausséerna befunnits tarfva en förhöjning till 14,000 mk, hvarjemte medel observerats för underhåll af de nyanlagda chausséerna i Brunnsparken samt Parkgatan. Stadsingeniörens

förslag beträffande åtgärder för eventuellt åstadkommande af en ångvält för chausseernas remonterande har Drätselkammaren dock icke heller nu, lika litet som under föregående år, ansett sig kunna förorda, enär antalet af stadens chausserade vägar synas vara för litet för att motivera anskaffandet af en så dyrbar inrättning.

I likhet med Byggnadskontoret har Drätselkammaren icke ansett sig kunna nu i budgetförslaget till utförande föreslå några nya hamnarbeten, emedan ett af Stadsfullmäktige tillsatt utskott under året varit sysselsatt att förbereda frågan om särskilda åtgärders vidtagande för förbättrande af våra hamnförhållanden samt först om någon tid torde komma att aflemna betänkande i saken. Kostnaderna för dessa arbeten torde ock i alla händelser komma att bestridas med lånemedel, hvarför de ej inverka på uttaxeringsbeloppet.

För den af Hamnkaptenen föreslagna ångslupsbryggan i Brunsparken, hvilken eventuellt skulle åstadkommas genom iståndsättande af en Handlanden F. J. F. Sjöblom derstädes tillhörig brygga, har Kammaren åter icke velat upptaga något anslag, emedan de i sådant syfte inledda underhandlingarne med Hr Sjöblom ännu icke ledt till något resultat.

Anslaget för underhåll af brunnar, hvilket af Stadsingeniören föreslagits till 600 mark, har af Drätselkammaren ökats till 800 mark, emedan, såsom tidigare omnämnts, den härförinnan af brandverket ombesörjda värden af brunnarna, för hvilken särskildt anslag funnits anvisadt å brandverkets stat, ansetts kunna hafvas i sammanhang med underhållet af desamma.

I sammanhang med sitt förslag om stadsträdgårdsmästarebefattningens ledigansläende hemstälde Drätselkammaren under sistlidet år hos Stadsfullmäktige *) om att bostad för trädgårdsmästaren måtte anordnas uti en byggnad som skulle uppföras i Fabriksparken eller den förra Gardesträdgården; att derstädes jemväl skulle inrättas ett enkelt växthus jemte drifbänkar, tillräckliga att förse stadens blomplanteringar med erforderliga plantor, hvarhos stadens trädskolor skulle hit förläggas; äfvensom att i förening med växthuset skulle uppföras en mindre byggnad, afsedd till bostad för en trädgårdsdräng; och upptog Drätselkammaren för samtliga dessa anläggningar jemte nödig utdikning af Fabriksparken uti förslaget till innevarande års budget en summa af inalles 14,000 mark. Dessa förslag förordades jemväl af Magistraten, men Stadsfullmäktiges budgetutskott ansåg frågan icke vara tillräckligt förberedd och icke heller vara af så alltför brådskande beskaffenhet, hvarför utskottet, med erkännande af syftet uti Drätselkammarens hemställan, föreslog att Kammaren skulle anmodas att i sinom tid låta genom den blifvande stadsträdgårdsmästaren uppgöra detaljeradt förslag till ej mindre inrättande af växthus och trädgårdsmästarebostad än äfven kostnaden för dessa anläggningar. Utskottets förslag godkändes af Stadsfullmäktige och i öfverensstämmelse härmed hafva af Stadsträdgårdsmästaren Olsson planer och kost-

*) Se Stadsfullmäktiges tryckta handlingar N:o 25 för 1888.

nadsförslag i omordadt syfte blifvit uppgjorda, hvilka närslutas för att till Stadsfullmäktige befordras. Enligt Herr Olssons förslag, hvilket tillsvidare icke afser uppförandet af bostad för trädgårdsmästaren, komme utgifterna för öfriga ifrågasvarande anläggningar att uppgå till följande belopp: för växthuset 4,300 mk, för anläggning af trädskola 3,000 mk, för drifbänkar till 1,000 mk samt för uppköp af dekorationsväxter och blomkrukor 800 mk eller sammanlagdt till 9,100 mk. Drätselkammaren har redan förut såsom sin åsigt uttalat att inrättandet af ett mindre växthus jemte drifbänkar, der blomster och dekorationsväxter kunde uppdragas för att dermed förse stadens planteringar, är af behovet påkalladt för att nämnda planteringar skola kunna underhållas i ett pryddigt och stadens värdighet motsvarande skick. Kammaren är också öfvertygad om att kostnaderna för underhållet af stadens planteringar derigenom icke skola förökas. Under innevarande år hafva kostnaderna för de få blomster- och bladväxtgrupper, som funnits anordnade i Runebergsesplanaden, Riddarhussqvären, sqvären utanför Finlands Bank samt platsen framför värdshuset i Brunnsparken, och hvilka levererats dels af Finska Trädgårdsföreningen, dels af Trädgårdsmästaren M. G. Stenius, uppgått till icke mindre än 1,927 mk 23 pi, oaktadt Trädgårdsföreningen beviljat 25 % rabatt å de af föreningen levererade artiklar. Enligt en af Stadsträdgårdsmästaren uppgjord beräkning, som här biläggas, komme de årliga kostnaderna för det nu föreslagna växthuset jemte drifbänkar att uppgå till högst 2,000 mk; och då kunde anläggningen förse såväl ofvan nämnda som en del andra af stadens mera framstående planteringar med nödiga blommor och prydnadsväxter, jemte det större frihet i urvalet med dermed följande omväxling i planteringarnas utseende kunde påräknas. Af synnerlig vikt är det dessutom, såsom Kammaren vidare i sin förut åberopade framställning påpekat, att anordnandet af blomsteranläggningar, der en trädgårdsmästare i främsta rummet kan visa prof på god smak och skicklighet, icke skall undandragas stadsträdgårdsmästaren, enär sådant icke kan undgå att förslappa hans intresse för sin befattning. På grund häraf och då det jemväl i andra afseenden vore önskligt att stadens på flere ställen (bl. a. i Tölö park) spridda plantskolor blefve sammanförda på ett ställe samt det af Stadsträdgårdsmästaren nu uppgjorda förslaget tillika synes tilltalande samt uppgjort med omsorg och sakkännedom, har Drätselkammaren ansett sig böra förorda detsamma och upptages derfor i budgetförslaget nödigt anslag för ändamålet med 9,100 mk.

Till fortsättande af de genom mullsläpning m. m. påbörjade arbeten för Brunnsparkens omreglering upptages samma belopp som i årets budget eller 5,000 mk. Den plan till Brunnsparkens ordnande, som under sistlidet år uppgjordes af Trädgårdsarkitekten S. Lindh, har under året undergått granskning af ett Stadsfullmäktiges utskott äfvensom af nyutnämnde Stadsträdgårdsmästaren, som ock uppgjort en ny, delvis förändrad plan för ändamålet. Frågan härom skall inom kort af Drätselkammaren hänskjutas till Stadsfullmäktiges definitiva afgörande och då kan det slutliga arbetet vidtaga, till en början uti en del af parken.

Stadsträdgårdsmästaren har bland öfriga arbeten föreslagit chaussering af den genom Djurgården ledande vägen för en kostnad af 3,000 mk samt omplantering af en del af den allé, som från Tölö sockerbruk leder till Djurgården, hvilket sistnämnda arbete på grund af dervid erforderliga sprängningsarbeten beräknats betinga en utgift af 2,500 mk. Omordade väganläggning anser Drätselkammaren emellertid icke nu böra företagas, bland annat emedan de arbeten, som i händelse af den tilltänkta Zoologiska trädgårdens inrättande skulle blifva nödiga i Djurgården, komme att föranleda vägens omedelbara förstöring genom den släpning af tunga lass som deraf blefve en följd. Förenämnda omplantering synes åter betinga närmare undersökning af grunden samt af det sätt, hvarpå vattenafloppet från omnejden kan regleras, hvarför arbetet för denna gång uppskjutits.

Uti en till Drätselkammaren insänd skrifvelse har Folkskoleinspektorn Öhberg hemställt om anslags upptagande i budgeten för bekostande af trädplanteringar längs de öppna sidorna af den plan, hvarå folkskolehuset vid Annegatan är uppfördt. Ändamålet har förefallit Drätselkammaren behjertansvärdt, men något särskildt anslag har ej syntts erforderligt, emedan den jemförelsevis ringa kostnaden för platsens förseende med träd från stadens plantskolor synes kunna bestridas med de för planteringarnas underhåll anslagna medel, hvilket enligt stadsträdgårdsmästarens förslag något ökats.

Förutom den post å 15,000 mk för renhållning af stadens allmänna platser och gatuandelar, hvartill kostnaden genom entreprenadkontrakt blifvit fixerad, har en särskild post af 500 mk blifvit upptagen för bestridande af de extra kostnader, som kunna uppstå vid af svårare snöfall föranledd plogning, äfvensom för renhållning af stadens andel af vägen i östra Brunnsparksområdet, hvilken renhållning ej ingår i den allmänna entreprenaden, emedan villaegarne deltaga i renhållningskostnaden.

Frågan om lämpligaste anordningen för spolning eller bevattning af de mera trafikerade gatorna under sommaren har af Stadsfullmäktige öfverlemnats till Drätselkammarens beredning; och emedan Kammaren uti särskildt betänkande till Stadsfullmäktige skall föreslå, det denna bevattning, som härtills ombesörjts af brandverkets personal, men till hvars verkställande i erforderlig omfattning denna synes sakna nödig tid, måtte ordnas på annan fot, har Kammaren i enlighet härmed för bevattning af de centrala gatorna äfvensom af chausséerna och Parkgatan upptagit en post af 3,000 mk, hvarjemte för anskaffande af tvänne för bevattningen ytterligare nödiga vattenvagnar, af enahanda beskaffenhet som de under innevarande år anskaffade, observerats ett anslag af 2,400 mark.

XIV. Pensioner

Jemte det af Stadsfullmäktige åt Brandkonstapeln Urnberg beviljade understöd hänförs under denna rubrik, dit detsamma närmast hör, har här upptagits

pension åt Hamnvaktmästaren K. M. Hagman, hvilken efter 32 års tjänst vid hamnkontoret skall derifrån afgå. Hagman har uti en till Kammaren stäld, af Hamnkaptanen insänd skrifvelse anhållit om ett understöd af 600 mk, och Hamnkaptanen har förordat ett dylikt af 500 mk. Drätselkammaren har dock ansett ett belopp af 360 mk mera öfverensstämma med de pensionsbelopp, som i allmänhet af staden beviljats.

XV. Diverse.

Under denna hufvudtitel har införts det förhöjda anslag för stadens mantalsskrifvare, som på Magistratens framställning beviljats den 29 sistlidne Januari, hvarjemte den genom kontrakt bestämda utgiftsposten för telefonafgifter upptagits med 1,570 mk.

För oförutsedda behof enligt Stadsfullmäktiges bestämmande har slutligen upptagits samma belopp som i årets budget eller 40,000 mk.

Inkomster.

I öfverensstämmelse med den uppställning för beräkning af den disponibla behållningen, som först infördes uti årets budget, har från den kalkylerade behållningen afdragits 60 % af utestående tomtlösen, 80 % af lösesumman för byggnaderna å holmen Knekten, 99 % af tomtlösen inom Brunnsparksområdet samt rester hvilka anses böra afskrivas, och har den disponibla behållningen på grund häraf uppskattats till 453,600 mk.

Inkomstposterna under de särskilda titlarna äro för öfrigt upptagna med ledning af såväl den under de senaste år vunna erfarenheten, som ock af hvad vederbörande nämnders specialförslag innehålla.

Hvad särskildt angår den beräknade inkomsten för tomtlösen och ränta derå, har uppskattningen deraf egt rum på grund af medföljande tablå, hvilken å andra sidan upptager de anslag, som under det löpande året beviljats eller i budgetförslaget föreslås för regleringsarbeten eller andra sådana företag, hvilka för staden medföra varaktigt gagn, utan att dock lemna en utgiften motsvarande inkomst.

Arrendet från Brunnsparksområdet har minskats på grund deraf att villan N:o 8 i östra Brunnsparksområdet under året sålts till ego.

Inkomsten från chausséarrendet har bortfallit i följd af chausséuppbördens upphörande.

På grund af Stadsfullmäktiges beslut ang. begagnandet af saluhallen samt om torghandelns ordnande har hyresinkomsten från den förra upptagits med 30,000 mk samt inkomsten från de fasta försäljningsplatserna med 15,000 mk.

Simhusafgifterna hafva nedsatts till 200 mk, emedan såsom tidigare nämnts simhusen vid Brobergskajen måste nedtagas och osäkert är om de komma att åter uppföras för stadens räkning.

Under diverse inkomster har den beräknade inkomsten från arbetsinrättningen upptagits med 3,000 mk, på skäl som fattigvårdsstyrelsen anfört.

Afgifterna från klosetterna har upptagits med ett förhöjdt belopp af 6,000 mk, på grund af den nytillkomna inrättningen uti Teateresplanaden.

Emedan ryska teatern enligt K. Senatens under året gifna förordnande befriats från erläggande af bidrag till brandverket, har slikt bidrag observerats endast från ryska Alexanders gymnasium med 184 mk 46 p:i.

På grund af den under året skedda öfverenskommelsen med Riddarhusdirektionen har bidraget för Riddarhussqvärens underhåll upptagits med 300 mk.

På grund af de skedda betydliga utvidgningarna af vattenledningsnätet har den beräknade inkomsten för vattenkonsumtion ökats från 185,000 till 200,000 mk.

Då, såsom förut framhållits, det tillärnade nya lånet för stadens särskilda behof torde komma att under nästa år upptagas, har å inkomstsidan observerats ej blott de summor, som motsvara konverteringen af folkskolelånet och kostnaderna för de föreslagna utvidgningarna af vattenledningen, utan äfven den beräknade utgiften för brandverkshuset, som jemväl är ifrågasatt att uppföras med lånemedel, hvarjemte utom kolumn upptagits en sammanställning af alla de utgifter som härtills påförts förskotterade lånemedels konto.

Såsom resultat af Drätselkammarens sammanställda budgetförslag framgår att till bestridande af stadens utgifter under år 1890 erfordras, utöfver de beräknade inkomsterna, en summa af 682,539 mk 30 p:i, som derfor nu föreslås till uttaxering.

Protokollsutdrag, upptagande den vid ärendets behandling inom Kammarren förekomna meningsolikhet, bilägges härjemte.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon von Pfaler.

TABLÅ öfver influten och inflytande tomtlösen samt verkställda och föreslagna regleringsarbeten.

	<i>Fmg.</i>	<i>rk.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>rk.</i>	<i>Fmg.</i>	<i>rk.</i>
<i>Tomtlösen.</i>						
Under 1887 såldes tomter för	—	—	51,529	40		
” 1888 ” ” ”	—	—	852,191	54		
” 1889 till 1/11 ” ” ”	—	—	475,070	77		
			1,378,791	71		
Deraf inbetaltes under 1887	11,357	11				
” ” ” 1888	491,186	87				
” ” ” 1889 till 1/11	257,852	47	760,396	45	760,396	45
Saldo	—	—	618,395	26		
Hvaraf under 1890 beräknas inflyta 40 % med Af till inlösen under 1888—1889 annonserade tomter återstår d. 1/11 89 oinlöst tomt N:o 18 i qv. N:o 132a, motsvarande omkr. . .	—	—	—	—	250,000	—
Hvarjemte under 1889 komma att försäljas åtminstone odisp. tomterna N:ris 7 och 8 i qv. 124, värderade till	6,600	—				
	44,553	24				
	51,153	24				
Hvaraf under 1890 beräknas inflyta omkr. 1/10 med	—	—	—	—	5,000	—
Till inlösen under 1890 äro annonserade enl. Stadsfullmäktiges beslut af 1/10 arrendetomter till ett värde af	265,028	09				
Hvarjemte odisponerade tomter dels redan dels efter slutförandet af innevarande års arbeten kunna säljas till värde af	205,033	50	470,061	59		
Efter slutförandet af 1890 års regleringsarbeten kunna säljas odisp. tomter för	—	—	690,174	—		
			1,160,235	59		
Hvaraf kan under 1890 beräknas inflyta omkr.	—	—	—	—	180,000	—
Summa	—	—	—	—	1,195,396	45

<i>Regleringsarbeten.</i>			
Under år 1888 utförda:			
Planeringsarbeten	—	—	59,121 30
Kloakanläggningar	—	—	120,339 95
Till utförande under 1889 beslutade:			
Planeringsarbeten	—	—	213,225 —
Kloakanläggningar	—	—	99,300 —
Inköp af Statsrådet W. Lagus' gård	—	—	— —
Till utförande under 1890 föreslagna:			
Nylägningsarbeten	—	—	30,900 —
Planeringsarbeten för genomförande af 1887 års stadsplan	—	—	325,240 —
Kloakanläggningar för d:o d:o samt å Berghäll	—	—	46,500 —
Utvidgning af vägen öfver Broholmarne.	—	—	42,400 —
Väganläggningar inom Berghäll.	—	—	32,070 —
Summa	—	—	—
			1,101,096 25

Helsingfors Drätselkammare, den 1 November 1889.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

Utlåtande angående utgiftsstat för Helsingfors stads Byggnadskontor, vattenledningen och allmänna arbeten för år 1890.

Byggnadskontoret.

Enligt Stadsfullmäktiges beslut af den 15 Juni 1877 åtnjuter stadsingeniören efter 5 och 10 års tjänst en förhöjning å lönen af 1,000 mark hvarföre hans lön, då tio år numera förlidit sedan undertecknad i December 1879 antogs till denna befattning, upptages, jemte resemedel till 9,600 mark. Byggnadskontoret.

Äldre biträdande ingenjörens lön, hvaraf ena hälften förut påfördes Byggnadskontoret och andra hälften vattenledningen, är påförd endast den senare emedan hans tid hel och hållen upptages af dess skötande så att han under tilländagående år endast i undantagsfall kunnat vara stadsingeniören behjelpig medelst förrättande af någon syn eller mätning.

Denna förändring äfvensom det äfven i öfrigt ökade arbetet vid Byggnadskontoret nödvändiggör en reform i kontorets arbetssätt hvartill särskildt förslag till Drätselkammaren inlemnas och upptages i utgiftsstaten derföre yngre biträdande ingenjörens lön såsom förut och förslagsvis ett anslag af 8,000 mark för aflönande af biträden.

Öfriga aflöningar och utgiftsposter äro oförändrade med undantag af beloppet af anslaget för material och dagsverken vid mätningar hvilket ökats till 6,000 mark emedan omfattande mätningsarbeten måste utföras för uppgörande af förslag till vidare regleringsarbeten enligt ny stadsplan och dylika inom förstaden Berghäll. Dessa arbeten hafva under tvenne föregående år hufvudsakligen utförts vintertid med biträde af skickligare kvartersmän hvilka måste bibehållas i arbete och har utgifterna å detta anslag stigit år 1888 till Fmk 8,970 och innevarande år redan till 6,636.

Vattenledningen

Beträffande utgifterna för stadens vattenledning har äldre biträdande ingeniören upprättat en „pro memoria“ som här närslutes och hvars framställningar till alla delar blifvit af undertecknad gillade. Den deri föreslagna vattenledningen till stadens materialgård, hvilken länge varit ett behof, torde emellertid blifva beroende af huruvida materialgården kommer att å sin nuvarande plats bibehållas då Jernvägsstyrelsen hos regeringen skall hafva gjort framställning om denna tomts expropriering för jernvägens behof. Vattenledningen.

Förutom i nämnde promemoria omtalade arbeten ingår förslag till vatten-

ledning under Stenhuggaregatan från adress N:o 4 till Stora Robertsgatan samt under Annegatan från adress N:o 22 till Andrægatan hvarom, i sammanhang med utlåtande angående afloppskanaler å samma sträckor, längre fram ordas. Under rubrik „Regleringsarbeten“ ingå dessutom utvidgning af vattenledningsnätet under de gator som nästkommande år skola planeras och förses med afloppskanaler hvarom likaledes på annat ställe redogöres.

Allmänna arbeten.

Byggnader
och lägen-
heter.

Helsovårdsnämnden har hos Drätselkammaren anhållit om utförande af särskilda arbeten inom Desinfektionshuset, hvilka erfarenheten numera visat vara nödvändiga för inrättningens ändamålsenliga bedrifvande, såsom införande af lämplig ventilation, uppvärmning m. m. jemte ett skjul för anstaltens åkdon. För dessa arbeten hafva kostnadsförslag vid af Kammaren föranstaltad syn blifvit upprättadt uppgående till Fmk 2,350 som under rubriken „Byggnader och lägenheter“ ingår i utgiftsstaten.

Bland „nybyggnader“ har införts en post af 4,000 mark för att dermed bestrida utgifterna för undersökning af platser för och uppgörande af ritningar till saluhallar att uppföras å platser der de efter närmare utredning befinnas vara mest behöfliga, antingen å Jernvägs- eller Sandvikstorget.

Då förra uppsyningsmansbostaden i Brunnsparken jemte invid liggande vanprydande uthus skola slopas, erfordras ett mindre uthus för Badhusets behof hvilket lämpligast kan uppföras i dess omedelbara närhet vesterom detsamma. Kostnaden är förslagsvis upptagen till 1,000 mark enär ritning ännu ej är uppgjord och faststald.

Gator och
allmänna
platser. Om-
läggning.

Längs Lappviksgatans sydvestra sida, der staden har stora andelar nemligen: sqvären, obebyggda adress N:o 2 samt arrendetomterna N:o 6 Barnhemmet, N:o 8 Nissinens fabrik och N:o 10 Villan Lugnet, är trottoiren belagd med fältsten hvarföre dess förseende med föreskrifven gångbana föreslås. Vestra Henriksgatan från Simonsgatan till Chausséen är i det närmaste ofarbar och har dess omläggning icke af Byggnadskontoret förut föreslagits, emedan det ansetts önskvärdt att innan sådan verkställes, den branta om ock korta backen i slutet af denna gata midt emot Arkadia teatern blefve något utjennad, hvilket enligt uppgjorda förslag med lätthet låter göra sig för en kostnad af Fmk 4,600. Då detta förslag ehuru det förordats af Drätselkammaren och Magistraten icke vunnit understöd af budgetsutskotten, har numera förslag uppgjorts för enbar omläggning. Större delen af körbanan längs Östra Henriksgatan mellan Norra Esplanad- och Alexandersgatorna erfordrar omläggning och då den maccadamiserade delen af samma gata från Gasverksgatan norrut till närheten af jernvägens vedplan, utförd med de primitiva vältrar som staden innehar, icke ens två år uthärdar den stora och tunga trafik som här är rådande, har förslag uppgjorts till dess beläggning med 1:ma nubbsten lagd på tillstampad grusbädd. För att gifva denna gatuandel

en för trafiken möjligast gynsam profil föreslås att densamma, emedan den nu är mycket skef, något sänkes längs vestra sidan. Trottoiren som icke kan sänkas utan att träplanteringarne förstöras skulle förses med barière längs gatsidan. Detta arbete bör dock icke komma till utförande för den händelse att gaslysnings-aktiebolaget afslår den inbjudning att häri deltaga som genom Drätselkammaren torde blifvit hos bolaget framställd. Estnäs-gatan utanför Norra Brandtornstomten saknar föreskrifven gångbana hvarföre, efter det anmärkning härom vid verkställd gatsyn framstälts, Magistraten ålagt staden att inom utgången af Juli månad 1890 hafva sådan utförd.

Nyläggning föreslås: å Röddäldsgatan sedan den andra af de två härinvid liggande tomterna numera är bebyggd med ett storartadt hus; å Fredriks-gatan mellan Sjömans- och Skarpskyttegatorna, hvilken korta sträcka beröres af all trafik mellan här sammanstötande fem gator; å Eriksgatan utanför oförsålda N:o 41 för att hela den öfriga delen af gatan samtidigt af gårdsegarene skall stensättas; å Kamp-, Fredriks- och Annegatorna omkring kvarteret N:o 162 samt dertillhörande nedfart till exercisplatsen öfver hvilken större trafik rör sig mellan jernvägens godsbangård och 4:de stadsdelen; å Styrmansgatan mellan Rödbergs- och Fabriksgatorna hvilken länge varit planerad och bebyggd men numera äfven är försedd med aflopps- och vattenledning; å Sandvikstorget jemte planering afseende att fortsätta det arbete som innevarande år här utförts, hufvudsakligen å togets sydvestra del samt slutligen å Skatudds norra kajen der lifligare trafik uppkommit sedan bryggorna å f. d. Tschetschulinska brädgården iståndsattes och utgöra en mycket anlita lossningsplats för skärgårdsfartyg och lastning af gödsel och affall. Å Jägaregatan, som af gårdsegarena skall stenläggas, vore önskvärdt att några mindre kompletteringsarbeten af tidigare skedd planering blefve utförda såsom sprängning af en liten bergklack, utförande af stenkransar omkring luckor till boningshus, som genom planeringen kommit att ligga lågt under gatan o. s. v. beräknade tillsammans till 1,440 mark.

Af de till utförande under tre år å rad bestämde regleringsarbetena enligt nya stadsplanen upptages till nästkommande år alla i förslaget ingående som icke under förra och innevarande år blifvit utförda nemligen: Badhusgatans utvidgning till 60 fots bredd, som bör ställas i samband med utförande af någon af de i Södra hamnen föreslagna kajbyggnaderna, der sprängstenen på fördelaktigt sätt kan användas; slutförandet af planering å Skeppare- och Fabriksgatorna som under de föregående åren haft anslag för utförande af skilda delar; utvidgning af Råd-mansgatan, som bland andra undsättningsarbeten år 1886 planerades till sin enligt då gällande stadsplan innehafda mindre bredd samt planering af Petersgatan genom hvars byggande en komplex af kvarter omgifvas af färdiga gator så att tomterna i desamma kunna upplåtas till försäljning. Slutligen upptages planering af Gengatan mellan Nikolai- och Kristiansgatorna, hvilket arbete blifvit uteglömt uti det allmänna förslaget till regleringsarbeten ehuru afloppskanal och vatten-

ledning på samma sträcka föreslagits. Utförandet af Gengatans planering påkallas särskildt af att ett större stenhus vid denna gata når sin fulländning instundande sommar.

Aflopska-
naler.

Hela den bebyggda delen af staden är numera så försedd med aflopskanaler att endast ombyggnad af äldre träkanaler, reparationer och mindre kompletteringar återstå. Bland dessa är träkanalen under Riddaregatans norra ända, hvilken ställvis intrasat och åstadkommit störingar i kringliggande gårdar.

Glokanalen längs Alexanders-, Glo- och Norra Esplanadgatorna, som under föregående år, oaktadt sitt otillräckliga fall, kunnat hållas fri från aflagringar med en enda rengöring hvarje år, har under denna sommar tvenne gånger varit tillstoppad och isynnerhet i södra ändan af Glogatan varit så full af slam att densamma endast medelst uppgrävning på flere ställen, samt med mycket arbete och stora kostnader kunnat rengöras. En noggrann undersökning af orsaken härtill vid alla åtkomliga ställen visar en sättning som på lägsta stället utgör 0,33 fot. Att sättningen uppstått genom grundning af de stora byggnader som på denna sträcka uppförts synes tydligt deraf, att största sättningen förekommer der hus på hvardera sidan om gatan uppförts nemligen i Glogatans södra ända. Då en dylik tillstoppning, som inträffat denna sommar, kan medföra stora obehag för närliggande källarvåningar, isynnerhet om sådan inträffar vintertid, torde en ombyggnad af kloaken icke böra uppskjutas hvarföre anslag för detta arbete blifvit observeradt. På huru lång sträcka kloaken behöfver höjas äfvensom om densamma är sönderbruten kan ej afgöras utan att densamma uppgräfvos, men som detta vore alltför störande för trafiken har beloppet tagits så rundligt att äfven en större skada bör kunna afhjelpas.

En mindre kloak under Unionsgatan från N:o 18 till Södra Magasinsgatan föreslås emedan en å denna sträcka af tomtegarne utförd gammal ledning icke mera tjenstgör på tillfredsställande sätt. Om anläggning af en aflopskanal under Gasverksgatan har egarene af invid liggande tomter anhållit, men som gatan är så låg att ej tillräckligt frostskydd erbjudes en kloak af lerrör föreslås nedläggande af en provisorisk träränna tills genom jernvägens område framdeles kommer att anläggas en tidsenlig kloak i stället för det nuvarande dels af trärännor dels af öppna diken bestående afloppet.

Under Stenhuggaregatan har, på ansökan af egaren till adress N:o 4, enligt Drätselkammarens beslut kloak och vattenledning blifvit utförda från nämnde gård till Stora Robertsgatan för att undvika stenläggningens, som i år utföres, upprifvande ett kommande år. Denna kloak har icke ingått tidigare i Byggnadskontorets förslager af orsak att gården ifråga är en afskild del från adress N:o 13 vid Rödbergsgatan, hvilken tomt förut är försedd med nödiga ledningar åt sistnämnda gata.

Kostnadsförslag till kloak- och vattenledning under Annegatan från adress N:o 22 till Andrægatan har af Magistraten inforrats för att i budgeten upptagas

med anledning af att gården adress N:o 16 vid Wladimirsgatan, som tillfölje af terrängförhållandena måste erhålla aflopp genom N:o 22 vid Annegatan, anhållit om tillstånd att få begagna en af N:o 22 anlagd ledning under Annegatan. Denna ledning har emellertid visat sig vara så illa utförd att den om vintrarna tillfryser hvarföre nu föreslås anläggning på stadens bekostnad af nya ledningar som komme att begagnas af dessa båda gårdar.

Såsom Regleringsarbeten upptagas kloaker under de gator hvilkas planering ofvan blifvit omtalad.

Dessutom föreslås utförande af afloppskanaler under vägarne inom förstaden Berghäll föratt uti denna nya af obemedlad befolkning tätt bebodda förstad genast må införas sundhetsbetyggande snygghet. Dessa aflopp komme att löpa under vägar hvars planering ingår under annan rubrik, hvarföre om desamma lämpligare kan ordas här nedan i sammanhang med dessa vägar.

Den s. k. Edesviksvägen, ledande från Vestra Chausséen mellan Berga och Taipale till Edesviken och slagtinrättningen har redan länge fordrat en grundligare remont, men har det knappa anslaget för underhållet icke medgifvit utförande af annat än nödtorftiga reparationer. Då den nya invid denna väg belägna arbetsgården numera är färdig, har ett skäl tillkommit för att redan nästkommande år förbättra denna väg, hvarföre anslag för ändamålet observerats med Fmk 840.

Vägar.

Mejlansvägen från Toivola till Mejlansgård, hvilken äfven kommer att leda till den tilltänkta bron mellan fastlandet och Fölisön kommer staden framdeles att underhålla, hvarföre ett första grundligare istandsättande af densamma beräknats erfordra en kostnad af Fmk 2,600.

Vägen öfver Broholmarne, från Långa bron till Östra Chausséen, har en bredd af endast 00 fot hvarföre trängsel derstädes gjort sig kännbar isynnerhet sedan omnibustrafiken börjat. På hvardera sidan finnes emellertid mark disponibel för en utvidgning genom att byggnaderna äro uppförda på 11 fots afstånd från vägen och har förslag uppgjorts till omplanering till 52 fots bredd med trottoirerna inberäknade. Kostnaderna för förändring af villalägenheternas uppfarter, trappor m. m. ingå i den beräknade summan Fmk 42,400, men tillkommer möjligen någon ersättning som arrendatorerna kunna hafva anspråk på för dem frångående område, hvarom närmare utredning vinnes vid af Drätselkammaren föranstaltad men ännu ej hållen syn. Långa bron erfordrar remont såväl till bärande delar som lock. Då locket af plankor, med den lifliga trafik som här råder, på två år utslites och de störande remonterna sålunda alltför ofta återkomma, har förslag blifvit uppgjort för beläggning af körbanan med alternativt enbar asfalt eller trämosaik (plankstump) lagd i asfalt. Enligt de prisuppgifter som Sandvikens ångsåg och Helsingfors Asfaltaktiebolag benäget lemnat, kommer betäckningen med endast asfalt att bli 5,425 mark billigare hvarföre i förslaget upptagits kostnaden för sådan beläggning isynnerhet som ingen erfarenhet finnes för hållbarheten af en körbana lagd med vanlig finsk furu hvars trä är jmförelsevis mjukt äfven

om man väljer densamma af finaste och tätaste slag. I hvarje händelse bör införas som regel att på bron får köras endast i skridt och torde asfalten, som vid halka är farlig för hästarne, med iakttagande häraf bli det lämpligaste täckningsmaterialet. Då tvärvarasarne vid remonten i alla fall skola till största delen läggas nya har i förslaget upptagits utvidgning af gångbanorna med 2 fot eller så mycket som bredden på landfästena tillåter.

För det allmänna underhållet af stadens vägar har anslaget ökat till 8,000 mark dels emedan detsamma varit alltför knappt tilltaget dels emedan nya vägar tillkommit inom Berghäll hvilka framdeles skola underhållas.

Till nyanläggning föreslås ytterligare vägar inom Berghäll såsom af åtföljande plankarta närmare framgår. Dessa vägar äro projekterade att utföras med 30 fots eller halfva gatans bredd, dels till den höjd som gatan framdeles vid fullständig planering, kommer att hafva, dels äfven provisoriskt följande terrängen, och komma alla hittills utarrenderade tomter att längs dessa vägar blifva tillgängliga för fordon. Kostnaderna äro visserligen stora för dessa planeringar, liksom för de kloaker som föreslås till utförande under en del af dem, men då Berghäll inbringar omkring 17,000 mark i årligt arrende och alla föreslagna arbeten i all framtid komma att vara af nytta har jag ansett staden skyldig att bereda innebyggarna här möjlighet att färdas och tillfälle att i helsans intresse på lämpligt sätt bortskaffa den flytande orenligheten. Vid de vägar, som äro föreslagna till utförande komma ytterligare tomter att kunna upplåtas till bebyggande.

Chausséerna. Stadens chausséer kräfva med tilltagande trafik allt större remont och har anslaget, som år efter år öfverskridits för att hålla körbanorna i behörigt skick, ökat till 14,000 mark. Dessutom tillkommer underhåll af Brunnsparkschausséerna och Parkgatan för hvilket ändamål förslagsvis upptages 500 mark. I sammanhang med årsförslaget för innevarande år påpekades nödvändigheten af att för stadens räkning anskaffades en tidsenlig ångväkt föratt kunna erhålla så fasta körbanor att icke vägarne, oaktadt underhållet stegras i opropotionerlig grad, ändock må förbli alltför dåliga och vore det önskvärdt att utredning införskaffades om huru anläggnings- och remontkostnaderna ställa sig vid användning af dylik väkt.

Hamnarne. Inga nya hamnarbeten upptagas uti Byggnadskontorets utgiftsstat ehuru sådana i stort omfång finnas och äro nödiga att utföras. Alla hamnarbeten äro nemligen beroende på det af Stadsfullmäktige nedsatta hamnutskottets behandling. För detta utskott äro å Byggnadskontoret under arbete förslag till kajbyggnad utanför Packhustorget för större fartyg, å Kejsargrundet för både större och mindre fartyg, en T formig kajarm i Norra hamnen öfver Hundhällen afsedd för skärgårdsfartyg, hvarförutom förslag finnas till kajer för fiskhandeln och fabrikerne i Hafshamnen äfvensom till vågbrytare eller kajarm i Sandviken. Kostnaden för dessa torde komma att uppgå till sex å sjuhundratusen mark.

Brunnarne. För brunnarnes underhåll upptages förslagsvis 600 mark, emedan det

numera minskade antalet dylika torde kunna hållas i stånd med detta minskade anslag.

För underhåll af latriner och pissoirer upptages ökadt anslag eller 6,000 Renhållningsmark af orsak att antalet af dessa inrättningar ökats med tre afträden och tvenne pissoirer. Öfriga underafdelningar under rubriken Renhållningsväsendet äro oförändrade likasom ock anslagen för „Arbetsredskap“ och „Diverse“.

Helsingfors stads Byggnadskontor den 16 Oktober 1889.

Otto Ehrström.

Helsingfors, Tidnings- & Tryckeri-Aktiebol:s tryckeri, 1889.

Handlingar i fråga om beviljande af tillstånd till anläggning af spårvägar i staden.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 22 Nov. 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

N:o 241.

Uti remiss af den 8 sistvikne Oktober hafva Stadsfullmäktige anhållit om Drätselkammarens utlåtande angående en af Omnibusaktiebolaget härstädes genom Magistraten inlemnad ansökan om tillstånd att anlägga spårvägar i staden;*) och får Drätselkammaren med anledning häraf anföra följande:

Frågan om inrättandet af spårvägar i Helsingfors har tidigare varit föremål för en grundlig och omfattande behandling hos stadens myndigheter. Sedan nämligen Ingeniören Daniel Fraser i medlet af år 1881 hos Stadsfullmäktige anhållit om rätt att under trettio år med andras uteslutande anlägga och trafikera spårvägar i Helsingfors, blef förslaget särskilda gånger granskadt och beredt såväl af Drätselkammaren som ock af särskilda utaf Stadsfullmäktige tillsatta utskott, hvilka i ärendet afgåfvo icke mindre än fyra betänkanden.***) Den koncession, sökanden derpå erhöi genom Kejs. Senatens resolution af den 20 Maj 1885 och kontraktet med staden af den 15 Maj 1886, innebar uteslutande rätt att å fyra uppgifna linier inom stadens område anlägga och trafikera spårvägar samt företrädesrätt att utföra och bedriva alla öfriga spårvägar, som under koncessionstiden kunde inom staden ifrågakomma. Sedan den fastställda koncessionstiden och jemväl en sedermera beviljad förlängning af densamma emellertid utlöpt, utan att det åsyftade företaget kunnat bringas till stånd, har uti nu föreliggande ansökan frågan upptagits på nytt, men tanken på en uteslutande rätt har deri helt och hållet lemnats å sido, i det att Omnibusaktiebolaget helt enkelt anhåller om tillstånd att anlägga spårvägar i Helsingfors och dess omnejd. Redan denna omständighet i och för sig måste något förändra den ställning staden tidigare ansett sig böra intaga i frågan. Men härtill komma äfven andra skäl, hvilka påkalla en

*) Se Bilaga A.

**) Se Stadsfullmäktiges tryckta utskottsbetänkande N:o 22 för 1882, Drätselkammarens tryckta skrifvelse af den 15 Dec. 1882 (int. i 1883 års handl.), Stadsfullmäktiges utskottsbet. N:o 6 för 1883, Handlingar rörande koncession för anläggande af spårvägar i Helsingfors (N:o 8 för 1884), samt Stadsfullmäktiges utskottsbetänkanden N:o 11 för 1884 och N:o 21 för 1885.

modifikation af de utaf stadsmyndigheterna tidigare uppställda fordringarna beträffande företagens anordnande, framför allt hänsynen att icke genom uppställandet af alltför betungande vilkor försvåra eller hindra tillkomsten af ett för stadens utveckling så högeligen fördelaktigt samfärdsmedel, som spårvägarne otvifvelaktigt utgöra. Dock måste härvid å andra sidan jemväl hållas i sigte, att staden icke bör genom alltför långt gående medgifvande omöjliggöra uppkomsten af andra i framtiden måhända uppstående företag, hvilka möjligen bättre än det nu ifrågasatta förmådde uppfylla tidens fordringar, eller öfverhufvud ingå förpliktelser, hvilka för en lång tid framåt kunde verka hämmande på stadens framåtskridande eller leda till ett kränkande af berättigade intressen.

Det har visserligen ifrågasatts, huruvida det öfverhufvud förefinnes anledning för staden att åt ett enskildt bolag upplåta rättigheten att i stadens gator nedlägga spår och trafikera desamma, samt huruvida det icke, såväl med hänsyn till möjligheten att på ett för det allmänna lämpligaste sätt anordna spårvägsrörelsen, som ock i betraktande af den vinst företaget kunde medföra, låge i stadens intresse att sjelf åvägabringa ifrågavarande samfärdsmedel. Men Drätselkammaren har för sin del icke kunnat godkänna detta betraktelsesätt. Ty förutom att konsekvenserna deraf skulle leda derhän att staden jemväl borde förbehålla sig bedrifvandet af flere andra inom dess område ifrågasatta affärsföretag, synes det ligga utom den egentliga kommunalförvaltningens uppgift att med uppoffrande af betydande kapitalbelopp anordna företag, hvilka äfven utan kommunens direkta tillgöranden kunna bringas till stånd och hvilka för öfrigt bättre bedrifvas af det oafåtligt vaksamma egna intresset, än af en kommunalförvaltning, hvars krafter äro starkt tagna i anspråk för fyllandet af allmänna uppgifter, som stå närmare kommunens egentliga ändamål. Nödig uppsigt öfver spårvägsrörelsens rationela bedrifvande kan staden för öfrigt förbehålla sig äfven om företaget bedrifves af enskilde, liksom ock staden genom fastställandet af maximitariffer m. m. kan tillse att den trafikerande allmänhetens intressen ej blifva förfördelade. — En annan fråga är, huruvida staden genom tecknande af aktier i det tilltänkta företaget eller på annat likartadt sätt lämpligen kunde tillförsäkra sig en möjlighet att i detalj öfvervaka affärens gång, men derom har Drätselkammaren nu ej ansett sig böra väcka något förslag.

Vid det Drätselkammaren, med beaktande af dessa synpunkter, tagit i öfvervägande den ingifna ansökningsen, har Kammaren ansett sig kunna till utgångspunkt för sin pröfning lägga ofvanberörda, mellan staden och Ingeniören Fraser den 15 Maj 1886 ingångna kontrakt, ty om detsamma ock, på nyss anförda allmänna grunder, uti många punkter tarfvar ändring, innehåller det dock derjente i sjelfva saken en mängd noga genomtänkta och omsorgsfullt utarbetade stadganden, hvilka böra vid det tillämnade nya företaget beaktas. Efter det derför ett inom Drätselkammaren tillsatt utskott, i samråd med Stadsingeniören, på basen af ifrågavarande äldre kontrakt utarbetat förslag till ett nytt, hvilket af Drätsel-

kammaren granskats och i hufvudsak godkänts, har Kammaren underställt detta förslag de af Omnibusaktiebolaget för sakens beredning utsedde delegerade, hvilka uti en till Kammarens ordförande stäld, härhos bilagd skrift*) påyrkat vissa ändringar i förslaget. Drätselkammaren har derpå ånyo genomgått förslaget samt i några punkter, beträffande hvilka de af Omnibusaktiebolagets delegerade anförda synpunkterna ansetts förtjena afseende, omarbetat detsamma; och får nu till Stadsfullmäktiges bepröfvande öfverlemnna detta sitt förslag, hvilket för bättre öfversigt skull här nedan är intaget jemnsides med det af Stadsfullmäktige tidigare godkända kontraktet med Ingeniören Fraser.

Vidkommande sedan motiven för det af Drätselkammaren nu framlagda förslaget, bör Kammaren främst påpeka att detsamma utgår från förutsättningen att vid det nu ifrågasatta tillståndets beviljande en sådan omgång icke är af nöden, som iakttogs vid medgifvandet af koncessionen åt Ingeniören Fraser. Då anvisade nämligen Stadsfullmäktige sökanden att hos Kejsrerliga Senaten utverka sig koncession å spårvägsanläggningen, och, först sedan denna beviljats, afslöts kontraktet mellan staden och koncessionären. Detta tillvägagående synes dock Drätselkammaren icke behöfva iakttagas eller ens vara riktigt. Då nämligen anläggande och trafikerande af spårvägar å stadens gator icke i och för sig utgör ett företag, till hvilket öfverhetligt bifall borde utverkas, samt icke heller kommunalförfattningen innehåller någon bestämning, som skulle inskränka Stadsfullmäktiges beslutanderätt i dylik fråga, måste Drätselkammaren anse det falla inom Stadsfullmäktiges befogenhet att fastställa de vilkor, under iakttagande af hvilka spårvägar få å stadens gator anläggas och trafikeras. Endast sådana af stadsmyndigheterna meddelade föreskrifter, hvilka afse befrämjande af ordning och säkerhet vid spårvägarnes trafikering, synas därför, med stöd af § 76 uti gällande författning angående kommunalförvaltning i stad, böra underställas Guvernörens pröfning. I öfverensstämmelse härmed har äfven uti förslaget upptagits en bestämning derom att fastställande af spårvägsreglemente, hvilket innefattar nyss-antydde ordningsföreskrifter, skall ankomma å Guvernören.

Upplysningsvis må nämnas att, såvidt Drätselkammaren kunnat inhemta, något öfverhetligt tillstånd till den i Åbo för närvarande pågående spårvägsanläggningen icke heller befunnits nödigt.

Ehuru Omnibusaktiebolagets anhållan går ut på att i allmänhet erhålla tillstånd till anläggande af spårvägar i staden, har Kammaren dock ansett det vara riktigast att för närvarande begränsa tillståndet till vissa hufvudlinier, med bolaget lemnad öppen rätt att särskildt utverka sig tillstånd till anläggande af äfven andra linier. Då rättigheten att anlägga och trafikera dessa linier, om också icke meddelad med andras uteslutande, dock faktiskt kommer att innefatta ett monopol för bolaget, har Kammaren å andra sidan ansett det ligga i stadens in-

*) Se Bilaga B.

trasse att fordra det bolaget bör utföra och till trafik upplåta åtminstone ifrågasvarande hufvudlinier. På grund häraf har Kammaren med Omnibusaktiebolagets delegerade öfverenskommit att fem hufvudlinier borde af bolaget i främsta rummet utföras, af hvilka de fyra första i det allra närmaste motsvara dem, som funnos upptagna i det tidigare kontraktet, samt den femte linien tillkommit med afseende å den utveckling, den sjette stadsdelen på senare år erhållit.

Emedan staden synes böra tillse att innevånarne i de olika stadsdelarne såvidt möjligt komma i åtnjutande af spårvägarnes fördelar samt det icke är sannolikt att ett nytt bolag komme att erbjuda sig att öfvertaga upprättandet af de mindre fördelaktiga spårvägslinierna, om ett äldre bolag lyckats förbehålla sig de bättre linierna, har Drätselkammaren ansett den tidslängd, hvarunder Omnibusaktiebolaget blefve berättigadt att på nu föreslagna vilkor bibehålla och trafikera sin anläggning, böra göras beroende deraf, att bolaget inom viss termin utför alla ofvannämnda fem spårvägslinier. Kammaren har därför föreslagit att tillstånd till spårvägars inrättande och trafikerande nu skulle bolaget beviljas för en tid af tjugu år, men att denna tid utan vidare skulle förlängas med tio år, såvida bolaget inom dessa tjugu år utfört och för trafik upplåtit ifrågakomma fem spårvägslinier.

Omnibusaktiebolagets delegerade hafva icke heller i princip haft något att anmärka mot en dylik anordning, men emedan de anse det i spårvägsaffären nedlagda kapitalet icke kunna amorteras inom trettio år, hafva de velat förlänga denna tid samt i detta afseende föreslagit ett stadgande, hvarigenom bolaget blefve berättigadt till en ytterligare förlängning af tio år, såvida detsamma inom trettio år „trafikerar åtminstone tvenne af förenämnda linier med en vagn hvar femte minut“. Drätselkammaren måste dock anse det vådligt att binda stadsmyndigheternas händer i förhållande till bolaget för en så lång tid som fyratio år, särskildt då Kammaren är öfvertygad om att bolaget, i händelse det på ett tillfredsställande sätt handhaft sin rörelse, vid utgången af de ifrågasvarande trettio åren skall utan svårighet få sin koncession förlängd, på vilkor som då kunna befinnas skälige. Och uti ingen händelse kan det anses nödvändigt för bolaget att hafva hela sitt kapital amorteradt inom trettio år, då exempelvis den del deraf, som är nedlagd i byggnader och rörlig materiel, efter trettio år uppenbarligen icke kan anses värdelös. — För öfrigt är också den fördel, bolaget erbjuder staden för den äskade tidsförlängningen, af jmförelsevis ringa betydelse, ty, i händelse trafiken sådant påkallar, skall bolaget utan tvifvel se med sin fördel förenligt att i möjligaste mon öka spårvägsturernas antal. På alla dessa grunder får Drätselkammaren obetingadt afstyrka den påyrkade förlängningen utöfver trettio år.

I afseende å spårvägarnes ändamål, konstruktion och utförande har Drätselkammaren ansett sig kunna förorda i det allra närmaste samma stadganden, som ingå uti det äldre kontraktet, blott med iakttagande af sådana modifikationer, hvilka betingats deraf att någon uteslutande rätt nu ej är i fråga. Öfriga

af Kammaren häri föreslagna ändringar bestå deri att enligt bolagets önskan i kontraktet stadgats att jemväl mekanisk kraft får vid vagnarnas framdrifvande begagnas, dock med förbehållen rätt för Stadsfullmäktige att i sådant fall föreskrifva närmare bestämmingar, äfvensom att bolaget befrias från skyldigheten att framlägga en utredning om föreslagna spårs läge i förhållande till bestående kloak-, vatten- och gasledningsrör, hvilken utredning lättast och noggrannast kan åstadkommas af stadens egna funktionärer.

Beträffande vilkoren för spårvägarnes trafikering har Drätselkammaren trots sig böra förorda sådan förändring uti det tidigare kontraktet, att fastställandet af turlistorna ankomme å Magistraten, hvilken såsom offentlig myndighet synes lämpligare för detta värf än Drätselkammaren, hvars åliggande framför allt är att tillgodose kommunens intresse och hvilken därför i egenskap af kommunens rättsbevakare kan komma att uppträda såsom part gentemot bolaget. Bolagets delegerade hafva visserligen framkastat förslaget att turlistornas fastställande skulle ankomma å bolaget sjelft, samt att de skulle till Magistraten inlemnas blott i afseende å kännedom, men en viss pröfningsrätt i detta afseende synes dock böra Magistraten förbehållas.

Deremot har Drätselkammaren ansett hinder icke böra möta delegerades anhållan att maximi-intervallerna mellan spårvägsturerna måtte höjas från en qvart timme till tjugu minuter. Det är visserligen otvifvelaktigt att spårvägarne komma att erhålla en relativt ökad publik i samma mån turernas antal ökas, men afseende synes böra fästas vid delegerades anmärkning, att antalet omfartsspår måste vara betydligt större, ifall spårvägslinien skall apteras för turer både hvarje qvart timme och hvarje tionde minut, än om linien, såsom bolaget tänkt sig, är afsedd för turer hvarje tionde och tjugonde minut. Och dessutom ligger det, såsom förut framhållits, uti bolagets eget intresse att vid behof öka spårvägsturernas antal, hvarför några farhågor i detta afseende ej torde behöfva hysas.

I afseende å den svårlösta frågan om lämpligaste sättet för fastställande af taxan för spårvägarnes begagnande hade Drätselkammaren tidigare ärnat förslå att taxans fastställande skulle ankomma å bolaget sjelft, men att uti kontraktet skulle bestämmas en maximiafgift af tjugu penni för färd inom staden samt tjugufem penni för tur utom staden, äfvensom att bolaget vore skyldigt att underkasta sig en revision af taxan efter tio års förlopp. Kammaren har dock ansett sig böra frångå detta förslag, emedan Kammaren erkänner att det i visst afseende vore oformligt om, vid afslutandet af ett kontrakt, den ena parten förbehölle sig att under kontraktstiden efter behag förändra en så vigtig punkt uti aftalet, som den nu ifrågavarande. Men då å andra sidan, såsom redan påpekats, bedrifvandet af en spårvägsanläggning i sjelfva verket dock innebär ett faktiskt monopol, enär det gerna icke är tänkbart, att tvenne konkurrerande företag skulle uppstå å samma linie, samt kommunen därför måste tillse att detta monopol icke skall kunna begagnas till ett oskäligt beskattande af den trafikerande allmänheten, synes det

lämpligaste förfarandet vara att staden nu för hela kontraktstiden fixerar vissa maximiafgifter, hvilka icke få af bolaget öfverskridas. Bolagets delegerade hafva i detta afseende funnit de af Drätselkammaren ofvan ifrågasatta afgifterna mycket lämpliga. Men då dessa voro afsedda att gälla för de tio närmaste åren samt uppenbart är att afgifterna vid en genom folkmängdens ökning stegrad trafik skola kunna nedsättas, har Drätselkammaren ansett sig böra förorda en maximiafgift för hela kontraktstiden af femton penni för färd inom staden samt tjugufem penni för tur utom staden. Förstnämnda afgift, hvilken är något högre än t. ex. den i Stockholm gällande, — hvilken dock berättigar till färd längs hela ringlinien, — synes så mycket hellre kunna godkännas, som den öfverensstämmer med den afgift bolaget nu uppbär för färd i omnibus. Någon betänklighet från rentabilitets-synpunkt torde ej heller böra af bolaget hysas mot nästnämnda maximiafgift, då, såsom ofvan påpekats, en amortering af bolagets kapital inom trettio år icke vid kalkylen behöfver förutsättas.

Den andel, spårvägsföretaget bör taga uti underhållet af de gator, der spåren äro nedlagda, har i förslaget bestämts ungefär på samma sätt som uti det tidigare kontraktet; dock har bolagets underhållsskyldighet af gatan utanför spåret ansetts billigtvis kunna minskas från två fot till en fot, hvarjemte bolaget fritagits från skyldigheten att i händelse af gatans beläggande med dyrbarare material, bekosta den förbättrade beläggningen. Hvad åter angår gaturenhålningen, har Kammaren ansett bolaget icke skäligen kunna åhvälfvas större skyldighet i detta afseende, än renhålningen af de i gatorna nedlagda spåren, enär renhålningen för vederbörande gårdsegare icke kan anses genom tillkomsten af spårvägarne blifva väsendtligen ökad. — Det uti det tidigare kontraktet ingående vilkoret, att snön från spårvägarne ej finge undanskaffas på sådant sätt att slädföret förstördes, har till undvikande af förvecklingar ansetts kunna uteslutas, då stadgandet för öfrigt innehåller att snöns bortskaffande ej får medföra våda eller hinder för öfrigt samfärdsel.

Stadgandet uti det äldre kontraktet, att i händelse af spårvägsrörelsens afbrytande utaf annan orsak än naturhinder eller inträffadt olycksfall en plikt af 100 till 1,000 mark bör till stadskassan erläggas, har af Drätselkammaren bibehållits uti dess förevarande förslag, dock med den förändring att plikten skall ådömas af Stadsfullmäktige, med rättighet för bolaget att, i händelse det icke med Stadsfullmäktiges beslut åtnöjes, få saken hänskjuten till pröfning af kompromiss. Bolagets delegerade framhålla visserligen att skäl till en dylik bestämning ej förefinnes, emedan det ligger i bolagets eget intresse att såvidt möjligt utan afbrott uppehålla spårvägsrörelsen samt att, om bolaget är dertill oförmöget, plikter ej kunna afhjelpa detta förhållande. Men då det kunde tänkas att bolaget, såsom i utlandet händt, exempelvis genom oskäligen lönereduktioner kunde framkalla en strejk, som föranledde uppskof i spårvägsrörelsen, eller genom särskilda kontraktstipulationer med sin personal m. m. d. kunde anordna affären så att det i hän-

delse af ogynsamma väderleksförhållanden vore fördelaktigare att för någon tid låta rörelsen afstanna, än att fortsätta densamma, samt dylika afbrott, hvilka, såsom bolaget velat hafva denna punkt affattad, kunde utan någon påföljd för bolaget utsträckas ända till 78 dagar, om blott trafiken derunder tre dagar upprätthålles, emellertid för stadens innevånare, hvilka trott sig kunna påräkna en oafbruten rörelse, vore synnerligt obehagliga, har Kammaren ansett tillräckliga skäl förefinnas att vidhålla sitt ofvannämnda förslag.

På samma sätt, som uti det tidigare kontraktet, har Drätselkammaren såsom ett hufvudvilkor för åtnjutande af tillstånd till spårvägsanläggningens inrättande upptagit bestämningen att företaget skall sättas i gång inom viss tid efter kontraktets undertecknande. I afseende å tidsbestämningen härvid samt beträffande tiden för hufvudliniernas utförande har Kammaren dock trott sig böra i allo tillmötesgå bolagets önskningsar.

Någon särskild lösningsrätt till spårvägsanläggningen har Drätselkammaren ansett onödigt förbehålla staden. Skulle nämligen kommunen vid den nu fastställda tidens utgång eller derförinnan, i händelse den bolaget medgifna rättigheten af en eller annan anledning komme att upphöra, vilja tillösa sig anläggningen, står ju för staden alltid öppet att med bolaget träffa uppgörelse om inlösen.

Den af Drätselkammaren, i enlighet med det äldre kontraktet, föreslagna kautionen af tiotusen mark hafva bolagets delegerade ansett böra nedsättas till femtusen mark; men då detta skett under förutsättning af att några bestämmningar om plikter ej skulle ifrågakomma samt dessa, såsom Kammaren ofvan framhållit, torde vara nödvändiga, synes det tidigare fastställda beloppet böra bibehållas. — För att icke ett öfverhövvan långt uppskof med företagens påbörjande måtte ifrågakomma samt andra spekulanter derigenom afhållas från affären, ifall densamma komme att af Omnibusaktiebolaget öfvergifvas, torde slutligen en viss tid böra fastställas för kautionsens deponerande; och synes en tidrymd af tre månader eller nittio dagar efter kontraktets afslutande härför vara tillfylles.

Det förslag till kontrakt, Drätselkammaren på grund häraf trott sig böra till Stadsfullmäktiges pröfning framlägga, är af följande lydelse:

Kontrakt om anläggning af spår- vägar i Helsingfors stad.

Sedan Ingeniören Daniel Fraser, från denna stad, af Kejslerliga Senaten för Finland genom resolution af den 20 Maj 1885 erhållit koncession att, med andras uteslutande, inom Helsingfors stad och dess område anlägga spårvägar för personbefordran och bedrifva deras trafikering, är i det afseende 5:te punkten i berörda resolution innehåller, samt med iakttagande jemväl af de för koncessionens åtnjutande af Kejslerliga Senaten fastställda föreskrifter, följande öfverenskommelse emellan Helsingfors stad, å ena, och Ingeniören Daniel Fraser, å andra sidan, afslutad.

§ 1.

Koncessionären berättigas att utföra följande linier:

a) Linien N:o 1, begynnande, der vägen till fattiggården afviker från vestra chausséen, samt sträckande sig utmed denna chaussée och vidare, efter koncessionärens val, antingen med anlöpande af jernvägstorget eller ock längs Östra Henriksgatan och Alexandersgatan eller Norra Esplanadgatan till en centralstation å Salutorget.

b) Linien N:o 2, begynnande nedan om backen, hvarå katolska kyrkan är uppförd, och sträckande sig utmed början af Badhusgatan och, efter koncessionärens val, antingen vidare längs denna gata eller ock längs magasinsskajen till centralstationen å Salutorget.

c) Linien N:o 3, begynnande utanför lutherska begravningsplatsen och sträckande sig, med anlöpande af Sandvikstorget och Boulevardsgatan, utmed gator, dem koncessionären för öfrigt väljer, till centralstationen å Salutorget.

d) Linien N:o 4, begynnande på Östra chausséen nedanför backen utanför villan Necken, och sträckande sig utmed denna chaussée, Långa bron och Unionsgatan samt vidare, med anlöpande

Förslag till kontrakt.

Helsingfors Stadsfullmäktige meddela Omnibus-Aktiebolaget i Helsingfors tillstånd att anlägga och trafikera spårvägar i Helsingfors stad och å dess afhysta område på följande vilkor:

§ 1.

Bolaget berättigas att utföra följande linier:

a) Linien N:o 1, begynnande, der vägen till Fattiggården afviker från vestra chausséen, samt sträckande sig utmed denna chaussée och vidare, efter bolagets val, antingen med anlöpande af jernvägstorget eller ock längs Östra Henriksgatan och Alexandersgatan eller Norra Esplanadgatan till en centralstation å Salutorget.

b) Linien N:o 2, begynnande nedan om backen, hvarå katolska kyrkan är uppförd, och sträckande sig utmed Badhusgatan öfver strand- och salutorgen till centralstationen å sistnämnda torg;

c) Linien N:o 3, begynnande utanför lutherska begravningsplatsen och sträckande sig antingen längs Albertsgatan eller med anlöpande af Sandvikstorget och Boulevardsgatan, utmed gator, dem bolaget för öfrigt väljer, till centralstationen å Salutorget.

d) Linien N:o 4, begynnande på östra chausséen nedanför backen utanför villan Necken och sträckande sig utmed denna chaussée, Långa bron och en del af Unionsgatan samt vidare, längs gator efter bolagets val, med anlöpande

af Senatstorget, till centralstationen å Salutorget.

e) Önskar koncessionären för spårvägsnätets vidare utvidgning anlägga och trafikera äfven andra spårvägslinier, än de ofvan uppräknade, på så beskaffade gator och vägar inom stadens område, å hvilka terrängförhållandena det medgifva, är han dertill berättigad, för den händelse Stadsfullmäktiges tillstånd härtill kunnat utverkas. Önska deremot Stadsfullmäktige en dylik utvidgning, ega de full rätt att efter utverkadt vederbörligt tillstånd antingen direkt genom stadens Drätselkammare eller genom enskild person låta anlägga och trafikera ifrågavarande spårvägar, sedan dessa först hembjudits koncessionären, men hans bifall å Stadsfullmäktiges anbud och vilkor inom tre månaders tid icke erhållits.

§ 2.

Kontraktet gäller för en tid af trettio år, räknadt från dagen då detta kontrakt afslutas; kommande denna koncessionstid att förlängas med tio år, derest alla ofvannämnda fyra linier blifvit utförda inom tjugufem år från berörde dag.

§ 3.

Beträffande spårvägarnes ändamål, konstruktion och utförande gälla följande vilkor:

a) Koncessionen, såvidt den gäller uteslutande af alla andras rätt, afser endast personbefordran; koncessionären likväl icke förbjudet att på de af honom anlagda spårvägar äfven befordra gods, såvidt det för personbefordran icke medför någon olägenhet, hvaröfver polisen eger hålla noggrann uppsigt. Spårvägarne få derföre icke utgöra hinder för anläggning och begagnande af spårbanor, afsedda uteslu-

af Senatstorget, till centralstationen å Salutorget.

e) Linien N:o 5, sammanbindande linier N:ris 2 och 3 och sträckande sig längs gator efter bolagets val, dock sålunda att sjetta stadsdelen af densamma beröres.

Önskar bolaget för spårvägsnätets vidare utvidgning anlägga och trafikera äfven andra spårvägslinier, än de ofvan uppräknade, på så beskaffade gator och vägar inom stadens område, å hvilka terrängförhållandena det medgifva, bör Stadsfullmäktiges tillstånd härtill utverkas.

§ 2.

Bolaget berättigas att under en tid af tjugu år, räknadt från dagen, då kontrakt derom emellan staden och bolaget afslutats, begagna förestående spårvägslinier i och för dermed afsedd trafik; kommande denna tid att förlängas med tio år, derest alla ofvannämnda linier blifvit utförda och till trafik upplåtna inom tjugu år från berörde dag.

§ 3.

Beträffande spårvägarnes ändamål, konstruktion och utförande gälla följande vilkor:

a) Förevarande tillstånd att anlägga och trafikera spårvägar afser i främsta rummet personbefordran; bolaget likväl icke förbjudet att på de af detsamma anlagda spårvägar äfven befordra gods, såvidt det för personbefordran icke medför någon olägenhet;

b) Bolaget skall vid konstruktion af spårvägarne med dertill hörande vagnar iakttaga:

1:o att spårvägarne byggas efter den

tande för godsbefordran, af hvilken art och beskaffenhet de vara må, och hvarstädes inom stadens område de än må befinnas nödiga. Dylika spår äfvensom de spår för personbefordran, som utföras af annan än koncessionären, skola således ock få korsa dennes spår i samma plan.

b) Koncessionären skall vid konstruktion af spårvägarne med dertill hörande vagnar iakttaga:

1:o att spårvägarne byggas efter den princip, att spårvägsvagnarne vid möte med andra gatuåtkdon behålla spåret. I öfrigt få spårvägarne ej utgöra något hinder för andra vanliga gatuåtkdon att färdas öfver och längs spåren. Spårvägsskenornas öfre kant skall därför äfven ligga i gatans plan;

2:o att spårvägarne byggas „smal- och enkelspåriga“ med nödigt antal omfartsspår;

3:o att till drifkraft för vagnarne tillsvidare användas hästar.

c) Koncessionären är förbunden att till Stadsfullmäktiges granskning framlägga icke allenast fullständig planritning, upptagande spårens läge å respektive gator, deras förhållande till befintliga kloak-, vatten och gasledningsrör jemte hithörande inrättningar samt omfartsspårens antal, längd och inbördes afstånd, utan äfven fullständiga ritningar och noggrann beskrifning öfver alla till sjelfva spåret hörande konstruktiva delar och inrättningar; och eger koncessionären först efter Stadsfullmäktiges godkännande häraf skrida till utförande af spårvägarne. För ofvanbeskrifna granskning ega Stadsfullmäktige använda en tid af ända till två månader.

d) Arbetet skall utföras under inseende och kontroll af person eller myndighet, som af Stadsfullmäktige härtill utses, och är koncessionären i anledning deraf skyldig att minst en månad före arbetets påbörjande derom

princip, att spårvagnarne vid möte med andra gatuåtkdon behålla spåret. I öfrigt få spårvägarne ej utgöra något hinder för andra vanliga gatuåtkdon att färdas öfver och längs spåren, med undantag af sådana, som äro enkom konstruerade för spårvägstrafik. Spårvägsskenornas öfre kant skall därför äfven ligga i gatans plan;

2:o att spårvägarne byggas „smal- och enkelspåriga“ med nödigt antal omfartsspår;

3:o att spår, som af annan kunna komma att nedläggas, skola få korsa bolagets spår i samma plan.

4:o att till drifkraft för vagnarne användas hästar eller mekanisk kraft, i hvilken sistnämnda händelse Stadsfullmäktige förbehålla sig att fastställa de närmare bestämningar, som kunna finnas vara af behofvet påkallade.

e) Bolaget är förbundet att till Stadsfullmäktiges granskning framlägga icke allenast fullständig planritning, upptagande spårens läge å respektive gator, omfartsspårens antal, längd och inbördes afstånd, utan äfven fullständiga ritningar och noggrann beskrifning öfver alla till sjelfva spåret hörande konstruktiva delar och inrättningar; och eger bolaget först efter Stadsfullmäktiges godkännande häraf skrida till utförande af spårvägarne. För ofvanbeskrifna granskning ega Stadsfullmäktige använda en tid af ända till två månader.

d) Arbetet skall utföras under inseende och kontroll af person eller myndighet, som af Stadsfullmäktige härtill utses, och är bolaget i anledning deraf skyldigt att minst en månad före arbetets påbörjande derom göra anmälan å stadens Drätselkammare.

e) Arbetet skall utföras på det sätt, som är minst störande för den allmänna trafiken, och med största möjliga skyndsamt, för hvilket ändamål de materialier, som erfordras såväl för den första anläggningen, som spårvägarnes framtida underhåll, skola, såvidt ske kan,

göra anmälan å stadens Drätselkammare.

e) Arbetet skall utföras på det sätt, som är minst störande för den allmänna trafiken, och med största möjliga skyndsamt, för hvilket ändamål de materialier, som erfordras såväl för den första anläggningen som spårvägarnes framtida underhåll, skola, såvidt ske kan, vara så tillredda, att de kunna i mån af arbetets fortskridande framföras och användas, så att gator och platser, hvarest spårvägarna framgå, må i minsta måtto med upplag af materialier belamras;

f) De i denna § mom. c och d upptagna vilkor gälla äfven vid framdeles möjligen behöfliga väsendtligare förändringar i spårvägsanläggningen.

§ 4.

I afseende å spårvägarnes trafikering gälla följande vilkor:

a) Spårvägarna må icke för allmän trafik öppnas, förrän de blifvit vederbörligen afsynade och godkända.

b) Trafiken underhålles af koncessionären derefter oafbrutet i enlighet med af koncessionären föreslagna och af stadens Drätselkammare halfårsvis fastställda turlistor, första halfåret omfattande April till och med September månader, det andra halfåret årets öfriga månader. Vid turlistornas fastställande bör hänsyn tagas å ena sidan till den trafikerande publikens behof, och å den andra sidan till affärens rentabilitet, samt får koncessionären icke åläggas att begynna rörelsen tidigare om morgnarne än kl. 7 eller att fortfara dermed på aftnarne senare än till kl. 10, ej heller till tätare turer i liniernas hvardera riktningar än hvarje kvarttimme. Bestämmandet af tider för extra turers företagande beror uteslutande på öfverenskommelse emellan koncessionären och de trafikerande.

c) Koncessionären är skyldig att hålla spårvägarna med all deras mate-

vara så tillredda, att de kunna i mån af arbetets fortskridande framföras och användas, så att gator och platser, hvarest spårvägarna framgå, må i minsta måtto med upplag af materialier belamras;

f) De i denna § mom. c och d upptagna vilkor gälla äfven vid framdeles möjligen behöfliga väsendtligare förändringar i spårvägsanläggningen.

§ 4.

I afseende å spårvägarnes trafikering gälla följande vilkor:

a) Spårvägarna må icke för allmän trafik öppnas, förrän de blifvit vederbörligen afsynade och godkända af person eller myndighet, som af Stadsfullmäktige dertill utses.

b) Trafiken underhålles af bolaget derefter oafbrutet i enlighet med af bolaget föreslagna och af stadens Magistrat minst hvarje halfår fastställda turlistor, första halfåret omfattande April till och med September månader, det andra halfåret årets öfriga månader. Vid turlistornas fastställande bör hänsyn tagas å ena sidan till den trafikerande publikens behof, och å den andra sidan till affärens rentabilitet, samt får bolaget icke åläggas att begynna rörelsen tidigare om morgnarne, än kl. 7, eller att fortfara dermed på aftnarne senare än till kl. 10, ej heller till tätare turer i liniernas hvardera riktningar än hvarje tjugonde minut. Bestämmandet af tider för extra turers företagande beror uteslutande på öfverenskommelse emellan bolaget och de trafikerande.

riel i godt och tidsenligt skick. Här-
öfver äfvensom öfver hästarnes och
korsvennernes anständiga skick utöf-
var polisen tillsyn. För öfrigt är kon-
cessionären underkastad alla på hans
affär tillämpliga bestämmelser i nu
gällande eller framdeles utfärdande
polisordning.

d) På koncessionärens anmälan eger
Magistraten, efter Stadsfullmäktiges
hörande, uppgöra förslag till såväl traf-
fiktaxa för spårvägarne som särskildt
spårvägsreglemente, innefattande före-
skrifter, angående ej mindre trafikper-
sonalen, hästar och materiel, än hvad
allmänheten å sin sida eger iakttaga;
tillkommande det Guvernören i länet
att berörda förslag pröfva och fastställa.

e) Vid spårvägstrafikens omöjliggö-
rande af snöhinder skyldigkännes kon-
cessionären att utbyta vagnarne mot
andra lämpliga åkdon på medar, hvilka
så regelbundet, som förhållandena det
medgifva, hållas i gång på samma linier,
som för spårvägarne äro bestämda.

§ 5.

Beträffande ändring, remont och ren-
hållning af gator, chausséer, vägar, af-
loppskanaler och andra rörledningar
gälla för koncessionären följande före-
skrifter:

a) Koncessionären vidkännes alla de
kostnader, hvilka erfordras vid eller till
följd af nedläggandet af spår och under-
lag, ehvad utgifterna förorsakats
genom nödiga anordningar af terrän-
gen, ändring eller flyttning af aflopps-

c) Bolaget är skyldigt att hålla spår-
vägarne med all deras materiel i godt
och tidsenligt skick. För öfrigt är bo-
laget underkastadt alla på dess affär
tillämpliga bestämmelser i nu gällande
eller framdeles utfärdande polisordning.

d) Afgift för begagnandet af spår-
vagn erlägges enligt taxa, som bolaget
är berättigadt att fastställa, dock med
iakttagande af att för färd inom staden,
från en punkt till en annan vid samma
eller annan linie, må uppbäras högst
femton penni samt för färd antingen
utom staden, räknadt från vestra ändan
af Lappviksgatan, Gasverket och Långa
bron, eller för färd från staden ntöf-
ver sistnämnda punkter eller tvärtom
högst tjugufem penni.

e) På bolagets anmälan eger Magi-
straten, efter Stadsfullmäktiges hörande,
uppgöra förslag till spårvägsreglemente,
innefattande föreskrifter angående ej
mindre trafikpersonalen, hästar och ma-
teriel, än hvad allmänheten å sin sida
eger iakttaga; tillkommande det Gu-
vernören i länet att berörda förslag
pröfva och fastställa.

f) Vid spårvägstrafikens omöjliggö-
rande af snöhinder skyldigkännes bo-
laget att utbyta vagnarne mot andra
lämpliga åkdon på medar, hvilka så
regelbundet, som förhållandena med-
gifva, om äfven med längre mellantider,
hållas i gång på samma linier, som för
spårvägarne äro bestämda.

§ 5.

Beträffande ändring, remont och ren-
hållning af gator, chausséer, vägar, af-
loppskanaler och andra rörledningar
gälla för bolaget följande föreskrifter:

a) Bolaget vidkännes alla de kost-
nader, hvilka erfordras vid eller till
följd af nedläggandet af spår och under-
lag, ehvad utgifterna förorsakats genom
nödiga anordningar af terrängen, än-
dring eller fyllning af gata, gångbana,

kanaler, vatten- och gasledningar eller andra arbeten.

b) Koncessionären bekostar och underhåller gatuläggningen, chauseringen och grusningen inom spåren och till två fots bredd på hvardera sidan utanför desamma med enahanda materialier, hvarmed gatan, chausséen eller vägen i öfrigt är lagd eller kommer att läggas; åliggande det honom derjemte att på sin bekostnad bättra den skada, som till följd af spårvägen kan uppkomma på gata, chaussée eller väg. Renhållningen af den del af gata, chaussée, väg eller allmän plats, som ligger emellan skenorna, skall likaledes af koncessionären bekostas. Från denna renhållningsskyldighet frikallas koncessionären dock under den tid af vintern, då andra åkdon i stället för spårvägsagnar af en eller annan orsak begagnas. Chausséefgift behöfver deremot ej af koncessionären erläggas.

c) Spårvägarne få ej utgöra hinder för ändring, omläggning eller reparation af gata, chaussée, väg eller allmän plats och må af sådana anledningar härrörande afbrott eller hinder i rörelsen å spårvägarne icke föranleda till några ersättningsanspråk.

d) Vid undanskaffande af snö från spårvägarne bör detta å gata, chaussée eller väg utsträckas så bredt och så utföras, att hvarken någon våda eller hinder för öfrig samfärdsel uppstår eller slädföret förstöres. Skulle likväl spårvägarne genom hopad snömassa blifva till hinder för öfrig samfärdsel, bör trafiken med vagnar på polisens tillsägelse afbrytas, till dess hindret upphört att ega rum.

§ 6.

Angående koncessionens öfverlåtande samt påföljden för koncessionären, i händelse han bryter detta kontrakt, gälla följande bestämmingar:

afloppskanaler, vatten- och gasledningar eller andra arbeten.

b) Bolaget bekostar och underhåller gatuläggningen, chauseringen och grusningen inom spåren och till en fots bredd på hvardera sidan utanför desamma med enahanda materialier, hvarmed gatan, chausséen eller vägen i öfrigt är lagd eller kommer att läggas; åliggande det bolaget derjemte att på sin bekostnad bättra den skada, som till följd af spårvägen kan uppkomma på gata, chaussée eller väg. Skall gata beläggas med nytt dyrbarare material, bekostas beläggningen emellan och invid spåren af den gatuunderhållet i allmänhet åliger.

c) Spårvägarne få ej utgöra hinder för ändring, omläggning eller reparation af allmän plats, gata, chaussée, väg, gas-, kloak- eller vattenledning, och må af sådana anledningar härrörande afbrott eller hinder i rörelsen å spårvägarne icke föranleda till några ersättningsanspråk. Bolaget är ock skyldigt att, om Stadsfullmäktige sådant yrka, utan godtgörelse flytta stadigvarande spårväg till annan gata eller plats, der sådant till följd af förändrad gatureglering eller dylik kommunal anordning anses nödigt.

d) Bolaget åligger att renhålla de i gatorna nedlagda skenorna.

e) Vid undanskaffande af snö från spårvägarne bör detta å gata, chaussée eller väg utsträckas så bredt och så utföras, att hvarken någon våda eller hinder för öfrig samfärdsel uppstår. Skulle likväl spårvägarne genom hopad snömassa blifva till hinder för öfrig samfärdsel, bör trafiken med vagnar på polisens tillsägelse afbrytas, till dess hindret upphört att ega rum.

§ 6.

a) För hvarje dygn rörelsen å hela spårvägsnätet eller någon del deraf afbrytes och bolaget ej kan visa att sådant härrört af naturhinder eller an-

a) Koncessionsrätten får af koncessionären öfverlätas till lagligen bildadt inhemskt aktiebolag eller enskild person, som af Stadsfullmäktige i sådant afseende godkännes.

b) Koncessionen förverkas om koncessionären icke inom två år efter detta kontrakts afslutande till regelbunden trafik upplåtit en spårvägslinie af minst tre och en fjerdedels versts längd.

c) För hvarje dygn rörelsen å hela spårvägsnätet eller någon del deraf afbrytes och koncessionären ej kan visa att sådant härrört af naturhinder eller annat olycksfall, som ej kan läggas koncessionären till last, pliktar koncessionären till stadskassan från 100 till 1,000 finska mark, beroende på pröfning och afgörande af kompromissrätt, sammansatt sålunda, som i följande mom. säges. Eger dylikt afbrott rum antingen trettio dagar i en fortsättning eller fyratio dagar under loppet af ett halft år, är koncessionen förvärdad.

d) När koncessionstiden utgår eller koncessionen förverkats äro Stadsfullmäktige berättigade att för stadens räkning inlösa spårvägsanläggningen med dertill hörande redskap och dragare samt annan för spårvägsrörelsen nödig egendom efter det värde, som utan någon hänsyn till spårvägens afkastning bestämmes af fem godemän. Af desse godemän utser koncessionären tvenne och Stadsfullmäktige tvenne; desse fyra välja den femte, skolande, derest någondera parten underlåter att utse godemän eller de fyra utsedda icke blifva om valet af den femte ense, till Helsingfors stads rådstufvurätt öfverlemnas att fylla antalet. Vill staden vid koncessionstidens utgång begagna sig af nämnda lösningsrätt, bör den derom tillsäga koncessionären senast ett år före koncessionstidens utgång. Vill icke staden efter denna tids utgång inlösa spårvägsanläggningen eller kan nytt aftal om koncessionens förläng-

nat olycksfall, som ej kan läggas bolaget till last, pliktar bolaget till stadskassan från 100 till 1,000 finska mark, efter Stadsfullmäktiges pröfning. Eger dylikt afbrott rum antingen trettio dagar i en fortsättning eller fyratio dagar under loppet af ett halft år, utan att Magistratens bifall dertill utverkats, är tillståndet till spårvägsanläggningen förverkadt.

b) Tillståndet till spårvägsanläggningen är jemväl förverkadt, om bolaget icke inom två och ett halft år efter det kontrakt med staden om spårvägsanläggningen afslutats, till regelbunden trafik upplåtit minst två af de i § 1 omnämnda linierna samt, inom fem år efter det dessa linier upplåtits till trafik, ytterligare två af i samma § upptagna linier.

c) Åtnöjes bolaget icke med Stadsfullmäktiges enligt mom. a) fattade beslut, är bolaget berättigadt att hänskjuta saken till pröfning och afgörande af en kompromiss af fem gode män. Af desse gode män utser bolaget tvenne och Stadsfullmäktige tvenne, hvarefter desse fyra välja den femte; skolande, derest någondera parten underlåter att utse gode män eller de fyra utsedda icke blifva om valet af den femte ense, till Helsingfors stads rådstufvurätts 1:sta afdelning öfverlemnas att fylla antalet.

d) Till säkerhet för möjligen till stadskassan förfallna plikter och för de kostnader, som antingen kunna uppkomma i följd deraf att bolaget icke ställer sig de i förevarande kontrakt ingående föreskrifter till efterrättelse, eller ock, i händelse tillståndet till spårvägsanläggningen förverkas eller företaget nedlägges och icke af annan med stadens begifvande öfvertages, kunna blifva erforderliga för istandsättande af gator och andra platser, skall bolaget, innan arbetet får vidtaga och sist inom nittio dagar efter det kontrakt om spårvägsanläggningen blifvit

ning icke träffas, är koncessionären skyldig att inom lämplig, af Guvernören i länet bestämd tid borttaga spårvägsanläggningen och sätta de gator och platser, hvaröfver den framgått, uti godt stånd, i öfverenstämmelse med hvad ofvan är stadgadt, vid äfventyr att sådant eljest af staden på koncessionärens bekostnad verkställas.

e) Till säkerhet för möjligen till stadskassan förfallna plikter och för de kostnader, som antingen kunna uppkomma i följd deraf att koncessionären icke ställer sig de i förevarande kontrakt ingående föreskrifter till efterrättelse, eller ock, i händelse koncessionen förverkas eller företaget nedlägges och icke af annan med stadens begifvande öfvertages, kunna blifva erforderliga för iständsättande af gator och andra platser, skall koncessionären, innan arbetet får vidtaga, hos Drätselkammaren deponera i räntebärande papper, hvilka af Drätselkammaren godkännas, en summa motsvarande tiotusen mark i finskt mynt. Denna deposition bör vid oförminskadt värdebelopp bibehållas och skall derföre, i fall staden nödgats använda något deraf för pliktens betäckande eller arbetens verkställande, eller ock depositionen fallit i värde, bristen genast af koncessionären fyllas; och eger staden, der detta ej af koncessionären fullgöres, hålla sig till hans öfriga tillhörigheter för beloppets fyllande. Först när staden icke vidare kan hafva något ersättningsanspråk emot koncessionären, må han återbekomma den deponerade säkerheten. Koncessionären äger deremot tillgodonjuta de å säkerhetshandlingarne upplupna räntor.

med bolaget afslutadt, vid äfventyr att tillståndet till anläggningen i annat fall förverkas, hos Drätselkammaren deponera i räntebärande papper, hvilka af Drätselkammaren godkännas, en summa, motsvarande tiotusen mark i finskt mynt. Denna deposition bör vid oförminskadt värdebelopp bibehållas och skall derför, i fall staden nödgats använda något deraf för pliktens betäckande eller arbetens verkställande, eller ock depositionen fallit i värde, bristen genast af bolaget på Drätselkammarens tillsägelse fyllas; och eger staden, der detta ej af bolaget fullgöres, hålla sig till bolagets öfriga tillhörigheter för beloppets fyllande. Först när staden icke vidare kan hafva något ersättningsanspråk emot bolaget, må bolaget återbekomma den deponerade säkerheten. Bolaget äger deremot tillgodonjuta de å säkerhetshandlingarne upplupna räntor.

e) Underlåter bolaget att med spårvägen eller dess materiel verkställa förändringar eller förbättringar eller i afseende å gatuläggningen eller gaturen hållningen eller eljes utföra arbeten, hvilka det, enligt hvad ofvan sagts, åligger bolaget att fullgöra, eger staden låta på bolagets bekostnad sådant utföra.

§ 7.

Den bolaget i förestående mätto medgifna rättigheten att anlägga och trafikerera spårvägar får af bolaget öfverlätas till lagligen bildadt bolag eller enskild person, som af Stadsfullmäktige godkännas.

På grund af hvad Drätselkammaren uti det föregående framhållit, får Drätselkammaren vördsamt föreslå, det Stadsfullmäktige ville besluta

att bevilja Omnibusaktiebolaget i Helsingfors tillstånd att uti staden och dess omnejd inrätta och trafikera spårvägar på de uti ofvan föreslagna kontrakt upptagna vilkor; samt

att bemyndiga Drätselkammaren att, i händelse det af Stadsfullmäktige antagna kontrakt jemväl utaf Omnibusaktiebolaget godkännes, å stadens vägnar underteckna detsamma.

Remisshandlingarna biläggas härjemte.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

Till Stadsfullmäktige i Helsingfors.

Då året 1887 gick till ända, utan att något tydde på att spårvägar skulle komma till stånd i Helsingfors med anledning af den koncession, som en enskild person för detta ändamål erhållit, förenade sig några personer af denna kommun om att bilda ett bolag under namn af „Omnibus-aktiebolaget i Helsingfors“ i afsikt att, till en början, genom trafik med omnibusvagnar söka afhjelpa det allmänt erkända behovet af ett billigt och bekvämt samfärdsmedel inom Helsingfors stad och dess närmaste omgifningar. Detta företag, som rönt allmänhetens uppmuntran, har nu egt bestånd i öfver halfannat år. Den erfarenhet, bolaget under denna tid vunnit, har visat, att ett fullkomligare samfärdsmedel vore af behovet påkalladt, hvarför bolaget ansett sig kunna och böra följa de uppmaningar, som det från många håll erhållit, att ställa sig i spetsen för ett företag med ändamål att inrätta spårvägar härstädes. Det är med anledning häraf som Omnibus-aktiebolaget nu genom sin direktion har äran hos Stadsfullmäktige anhålla om tillstånd att anlägga spårvägar i Helsingfors och dess omnejd.

Det torde icke finnas något tvifvel derom, att det ligger i samhällets intresse att, såvidt på detta ankommer, underlätta realiserandet af ett så beskaffadt företag som det i frågavarande, för hvilket erfordras ett för våra förhållanden betydande aktiekapital och hvars driftkostnader i följd af våra stränga och snörika vintrar här blifva proportionsvis större än i andra under blidare luftstreck belägna städer, medan deremot trafiken på långa tider ej kan förväntas blifva synnerligen stark, då stadens areal väl är stor, men dess folkmängd jämförelsevis ringa. Det är med hänsyn härtill direktionen med tillförsigt motser att Stadsfullmäktige skola, vid beviljandet af det begärda tillståndet, för bolaget uppställa möjligast lindriga vilkor och förbehåll, derest sådana tilläfventyrs anses i det allmännas intresse påkallade.

Helsingfors den 7 Oktober 1889.

Omnibus-Aktiebolaget i Helsingfors:

A. V. Lindfors.

(Bilaga B.)

H. Herr Häradshöfding Alfred Normén.

Det förslag till kontrakt beträffande anläggning af spårvägar i Helsingfors, som H. H. tillsändt mig, har den af Omnibus-aktiebolaget utvalda spårvägskomitén erhållit del af. Ehuru spårvägskomitén funnit de flesta punkter i nämnda kontrakt lämpliga och för Omnibusbolaget antagliga har komitén likväl velat framhålla sin olika åsigt i några punkter samt närmare motivera densamma i förhoppning att Drät-

selkammaren ville behjerta dessa skäl och med anledning deraf göra några förändringar i förslaget.

Vid § 2 skulle komitén önska följande tillägg „samt ytterligare med 10 år derest bolaget inom 30 år från nämnda dag trafikerar åtminstone tvenne af förenämnda linier med en vagn hvar femte minut.“

Enär den åsigten tyckes vara allmän att det icke blir möjligt att inom 30 år amortera det nedlagda kapitalet och då de redan för en månad sedan utsända listorna ännu icke blifvit fulltecknade, ehuru endast hälften af bolagets kalkylerade grundkapital utbjudits till teckning, så anhåller komitén att Drätselkammaren, för att hela företaget icke må stranda, ville i förslaget intaga ofvananförda tillägg, som utan att medföra någon olägenhet endast gagnar staden. För bolaget är förlängningen dessutom motiverad deraf, att då vagnarne skola gå så ofta som hvar femte minut, så måste den rörliga materielen ökas i så hög grad, att dertill erfordras ett ganska anseeligt kapital, hvilket icke annorlunda kan återvinnas än genom ett förlängdt kontrakt.

Beträffande moment b. i § 4 ville komitén hemställa huruvida icke följande ordalydelse till fullo skulle tillgodose stadens intresse:

„b) Trafiken underhålles af bolaget derefter oafbrutet hvarje dag i enlighet med af bolaget upprättade och till stadens magistrat inlemnade turlistor och är bolaget icke skyldigt att börja rörelsen tidigare än kl. 7 på morgonen eller fortfara dermed om aftnarne längre än till kl. 10 samt icke heller till tätare turer i liniernas hvardera riktningar än hvarje 20:de minut. Öfver att rörelsen å spårvägarne regelbundet underhålles i öfverensstämmelse med de till Magistraten inlemnade turlistorna utöfvar polisen tillsyn. Bestämmande af tiden för extra turers företagande beror utslutande på öfverenskommelse mellan bolaget och de trafikerande utan föregången anmälan till Magistraten.“

Bestämningen hvarje „20:e minut“ är föranledd af praktiska skäl. Bolaget har för afsigt att om möjligt trafikera spårvägarne med en vagn hvarje 10:de minut och för detta ändamål blifva ett visst antal omfartsspår nödiga. Med turer hvarje quart timme behöfvas ett färre antal omfartsspår, men dessa passa icke in med omfartsspåren för hvarje tionde minut, hvarföre, om linien skall apteras för turer både hvarje 10:de minut och hvarje $\frac{1}{4}$ timme, ett större antal omfartsspår bli nödiga, än om linien är afsedd för turer hvarje 10:de och 20:de minut, då samma omfartsspår lämpa sig.

I samma § 4 moment d. har Drätselkammaren infört en bestämning som ökar risken af företaget i så hög grad, att om den kommer att kvarstå, skall Helsingfors samhälle för visso åter få vänta flere år på spårvägar.

Komitén har nemligen sig bekant att flere af dem, som följt Omnibus-aktiebolagets inbjudning och preliminärt tecknat sig för aktier i och för anläggande af spårvägar, gjort det under den förutsättning att Stadsfullmäktige denna gång skulle lemna tillstånd till ifrågavarande anläggning på mindre stränga vilkor än förra gången och att bolaget inom vissa gränser skulle få bestämma afgiften för begagnandet af spårvagn. Då det nu blir bekant att om tio år personer stående utom bolaget skulle kunna efter behag nedsätta afgiften, så skall detta genast förtaga lusten att insätta penningar i företaget och komitén är fullt öfvertygad om, att icke flere, utan de flesta af tecknarena skola stryka ut sina namn från listan och draga sig ifrån affären. För att detta icke må inträffa, anhåller komitén enhälligt och enträget att Drätselkammaren ville låta senare mening i ofvannämnda moment bortfalla, så mycket mer som det ingalunda ligger i stadens intresse att anläggningen af spårvägarne, hvilka äro af så stor vigt för staden och dess utveckling, skall fördröjas.

Något vägande skäl för att låta ifrågavarande bestämning kvarstå förefinnes icke, ty genom att redan nu bestämma en gräns af 20 p., som är fullkomligt normal för våra förhållanden och äfven nära öfverensstämmande med spårvägsafgiften i de flesta städer utomlands, är allmänhetens intresse fullt bevakadt, och det är för öfrigt föga sannolikt att inkomsterna om tio år skola gifva ett så stort öfverskott, att Stadsfullmäktige skola anse giltigt skäl förefinnas, att nedsätta denna gräns.

För att nemligen utföra de i detta kontrakt stipulerade linier med dertill hörande material och byggnader erfordras ett kapital af minst en million mark och då förenämnda kontrakt omfattar en tidrymd af 30 år, bör bolaget söka, så vidt möjligt, amortera det nedlagda kapitalet inom denna tid. Skulle amorteringen kunna börja genast och fortgå med samma summa årligen, så erfordrades dertill en inkomst utöfver drift- och räntekostnader af 33,333,33 mk hvarje år. Det är dock att förutse att amorteringen under de första åren icke blir möjlig i någon nämnvärd grad, utan måste amorteringsbeloppet för de följande åren höjas, hvarföre man får antaga såsom sannolikt, att amorteringen från 10 år framåt skulle börja utgå med 45,000 mk om året. För att nu anledning skulle förefinnas att nedsätta gränsen för spårvägsafgiften, skulle bolaget böra ha' en inkomst af åtminstone 3 å 4 % utöfver amorterings- och driftkostnaderna, som beräknats till cirka 180,000 mk per år, således tillsammans mera än 250,000 mk per år. Beräknar man nu medelafgiften till 17 p:—15 p. för färd i samma vagn och 20 p: vid ombyte — så blir medelafgiften efter nedsättningen, som af praktiska skäl måste ske med 5 p, 12 p. person. 250,000 marks inkomst efter 12 p. person förutsätter att antalet passagerare skulle öfverstiga 2,083,000. — En så stor spårvägstrafik torde icke kunna påvisas ega rum i någon europeisk stad med ungefär samma innevånareantal som Helsingfors nu har eller kan beräknas hafva 30 år härefter. För jemförelses skull må anföras, att i Stockholm, der spårvägsliniens längd är ungefär lika med nu i fråga satta liniers längd härstädes, men innevånarnas antal flere gånger större än i Helsingfors, har någon anledning ännu icke ansetts förefinnas att nedsätta farafgiften, ehuru inkomsterna för år 1887 redan uppgingo till Kr. 639,223: 66. I Åbo åter har rättigheten att bestämma turor och farafgift utan någon inskränkning öfverlemnats åt spårvägsbolaget, ehuru detta bolag fått uteslutande koncession på 40 år.

Med stöd af ofvananförda får komitén ytterligare anhålla, att sednare meningen i § 4 mom. d finge utgå från förslaget.

Beträffande § 6 har komitén icke kunnat underlåta att fästa sig vid det förhållande, att Drätselkammaren på Omnibus-Aktiebolagets anhållan att få anlägga och trafikera spårvägar i Helsingfors, vill föreslå Stadsfullmäktige att ålägga Omnibus-Aktiebolaget böter, om afbrott i trafiken skulle för någon dag ega rum. Det är antagligen för att förebygga att bolaget skulle inställa trafiken, men det låter svårigen tänka sig, att, sedan spårvägarne blifvit anlagda, rörlig materiel anskaffad och personal engagerad, det under några omständigheter skulle blifva för bolaget fördelaktigare, att inställa trafiken framför att bedrifva densamma, emedan dagkostnaderna i hvardera fallet äro lika stora och uppgå till flere hundra mark, och ligger det i öppen dag, att bolaget, för att undvika en gifven förlust, måste söka trafikera spårvägarne utan att förlora en enda dag, så vidt det blott står i bolagets förmåga. Saknar bolaget resurser att bedrifva trafiken, så kan ingen trafik åstadkommas genom böter.

Stadens intresse synes komitén vara till fulllo tillgodosedt om momentet a) erhåller ungefär följande lydelse:

„Om afbrott i spårvägstrafiken eger rum under trettio dagar i en fortsättning*)

*) I Åbo har Stadsfullmäktige för detta fall bestämt en tid af två månader.

eller i fyratio dagar under loppet af ett halft år, utan att tillstånd dertill hos Magistraten utverkats eller bolaget kan visa att afbrottet härrört af naturbinder eller annat olycksfall, som icke kan läggas bolaget till last, ega Stadsfullmäktige rätt att förklara tillståndet till spårvägsanläggningen förverkad“.

I momentet b) vore den förändringen önskelig, att de sista tvenne raderna finge följande lydelse: „samt inom fem år efter det dessa linier upplåtits till trafik ytterligare två af i samma § 1 upptagna linier“.

Förändringen är motiverad deraf, att, i händelse icke tillräckligt kapital för anläggning af alla fyra linierna genast erhålles, det blir nödvändigt att erhålla litet längre tid, för att kunna vinna ett resultat, som skulle göra allmänheten benägen att insätta mera penningar i företaget. För jemförelses skull må anföras, att i Stockholm utgjorde spårvägsliniernas sammanlagda längd år 1877 6,480 meter, år 1882 10,571 meter och först år 1886 12,868 meter.

Då inga böter behöfva komma i fråga, så finnes intet motiv att för detta ändamål fordra deposition af en kautionssumma, som endast förorsakade att anläggningskapitalet måste vara större. Särskildt är bestämmningen att tiotusen mark skola deponeras sist inom 30 dagar efter det kontrakt om spårvägsanläggningen blifvit med bolaget afslutadt, vid äfventyr att tillståndet till anläggning i annat fall förverkas, synnerligen drakonisk. Komiterade anhålla derföre att hela momentet d) skulle utgå och att momentet e), som kan lemna rum för alltför vid tolkning, finge ungefär följande lydelse:

„Underlåter bolaget, i händelse tillståndet till spårvägsanläggningen förverkas eller företaget nedlägges och icke af annan med stadens begifvande öfvertages, att iståndsätta de gator och platser, hvaröfver spårvägen framgått, eller underlåter bolaget att utföra arbeten eller förbättringar, hvilka det enligt hvad ofvan sagts, åligger bolaget att fullgöra, eger staden låta på bolagets bekostnad sådant utföra. För detta ändamål skall bolaget, på samma gång anmälan sker om arbetets påbegynnande, hos Drätselkammaren deponera i räntebärande papper, hvilka af Drätselkammaren godkännas, en summa motsvarande 5,000 mark i finskt mynt. Denna deposition bör vid oförminskadt värdebelopp bibehållas och skall derför, i fall staden nödgats använda något deraf för arbetens verkställande, eller ock depositionen fallit i värde, bristen genast af bolaget på Drätselkammarens tillsägelse fyllas; och eger staden, der detta ej af bolaget fullgöres, hålla sig till bolagets öfriga tillhörigheter för beloppets fyllande. Först när staden icke vidare kan hafva något ersättningsanspråk emot bolaget, må bolaget återbekomma den deponerade säkerheten. Bolaget eger deremot tillgodonjuta de å säkerhetshandlingarne upplupna räntor.

Med utmärkt högaktning:

A. V. Lindfors.

DRÄTSELKAMMAREN

i

HELSINGFORS,

den 15 November 1889.

Framställning i fråga om upptagande af lån för vattenledningens utvidgning.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

N° 229.

Uti det förslag till utgifts- och inkomststat för Helsingfors stad, som Drätselkammaren nyss aflemnat till Magistraten, har Kammaren bland annat funnit sig föranlåten föreslå särskilda kostsamma arbeten för vattenledningens utvidgande, nämligen anläggning af ett nytt sug- och tryckrör ifrån filterna i Gammelstaden till den punkt å Janssonska mossan, hvarifrån det i år anlagda tilloppsröret tager sin början, för en kostnad af 236,000 mark samt andra utsträckningar af rörnätet jemte öfriga dylika arbeten för 125,290 mark eller sammanlagdt arbeten för en kostnad af 361,290 mark. Enligt den af Stadsfullmäktige i detta afseende flerfaldiga gånger uttalade principen borde sådana större arbeten, hvilka bidraga till höjande af vattenledningens kapitalvärde, bekostas med medel, som upplånats för längre tid än två år. Enligt förstärkte Stadsfullmäktiges beslut af den 22 Juni 1886, som faststälts af Kejsrerliga Senaten den 4 påföljande Augusti, komma ock medel att upplånas för vattenledningens utvidgning till ett belopp af 200,000 mark, och genom beslut af den 11 Oktober 1887, hvilket dock icke ännu torde vunnit behörig stadfästelse, har detta belopp höjts till 600,000 mark. Men efter det Stadsfullmäktiges förberörda beslut fattades, hafva redan nedannämnda vattenledningsarbeten kommit till utförande, för hvilka kostnaderna tillsvidare bestridts med stadskassans tillgångar, men hvilka sedermera skola påföras lånemedlen, nämligen:

år 1887.

rörnätets utvidgning inom den egentliga staden	Fmk 19,225: 78
vattenledningens utsträckande till Östra Brunnsparken	” 46,809: 66
d:o till Munkholmen	” 21,663: 36
d:o till Lappviks sjukhus	” 11,510: 57
d:o till Sörnäs	” 10,315: 98
d:o till Länefängelset.	” 15,880: 23
d:o till villan Ås	” 6,034: 72

år 1888.

rörnätets utvidgning inom staden	Fmk 94,722: 75
--	----------------

år 1889*).

uppställandet af en ångpump vid vattenuppfodringsverket

i Gammelstaden	Fmk 117,000: —
röretets utvidgning inom staden	„ 225,193: —
eller sammanlagdt arbeten för	Fmk 568,356: 05

Af ofvan nämnda, till upplåning bestämda belopp af 600,000 mark återstår sålunda att disponera blott 31,643 mark 95 penni, och om äfven Stadsfullmäktige icke komme att till utförande godkänna alla de vattenledningsarbeten, Drätselkammaren upptagit i sitt budgetförslag för 1890, är nästnämnda belopp dock i alla fall uppenbarligen alldeles för litet för att dermed täcka kostnaderna för de vattenledningsarbeten, som skola under nästkommande år företagas. Enär nu arbeten, hvilka skola utföras med medel, som upplånats på längre tid än två år, jemlikt kommunalförfattningen böra beslutas af Stadsfullmäktige i förstärkt antal, har Drätselkammaren, på det att icke fastställandet af nästa års budget, såvidt den gäller vattenledningen, behöfde öfverhöfvan uppskjutas, ansett sig böra redan nu hos Stadsfullmäktige hemställa om vidtagande af åtgärd för utseende af förstärkte Stadsfullmäktige för ifrågavarande ärendes behandling.

Då fråga sålunda uppstår om låns upptagande för vattenledningens utvidgning, måste sjelffallet vid bestämmandet af det erforderliga lånebeloppet hänsyn tagas ej blott till behovet för ögonblicket, utan äfven till de i den närmaste framtiden förestående arbeten å vattenledningen, hvilka blifva erforderliga, för att vattenledningen må kunna på ett tillfredssällande sätt uppfylla sitt ändamål. Drätselkammaren har derfor af stadens byggnadskontor anhållit om uppgift öfver de utvidgnings- och kompletteringsarbeten å vattenledningen som under den närmaste framtiden förestå, samt om den approximativa kostnad, dessa arbeten kunna betinga.

Enligt denna uppgift skulle förslag om beviljande af anslag för följande ändamål vara under de närmaste åren att emotse, nämligen:

för den nuvarande sandfilterns utvidgning eller öfvergång till jernfiltrering enligt det af Vattenledningsingeniören i hans reseberättelse antydda system	Fmk 200,000: —
för uppförande af en vattenreservoir å Observatoriiberget till reglerande af vattentrycket	„ 60,000: —
för inrättande af en remontverkstad	„ 40,000: —
för utvidgning af röretet inom staden (längs Lilla Fabrikgatan, Skepparegatan, Kaptensgatan m. fl.) samt inom förstaden Berghäll	„ 200,000: —
för anskaffande af ett större antal vattenmätare i händelse af öfvergång till system med obligatorisk vattenmätning	„ 60,000: —
eller inalles	Fmk 560,000: —

*) Årets arbeten äro sjelffallet icke slutförda, hvarför de i budgeten upptagna förslagsposterna här observerats.

Lägges härtill det belopp af Fmk 330,000: —
 hvarmed kostnaderna för de i nästa års utgiftsförslag pro-
 jekterade arbetena öfverstiga de för vattenledningens
 behof redan beviljade lånemedlen, erhålles en summa af „ 890,000: —
 eller i rundt tal 900,000 mark, som sålunda kan förutses inom den närmaste
 framtiden blifva erforderlig för vattenledningens utvidgning och komplettering.

Emedan upplånandet af så ansefliga belopp för vattenledningens behof hos
 en eller annan kunde framkalla tvifvel om riktigheten af detta förfarande, att med
 anlåtande af lånemedel genomföra vattenledningens utvidgning, anser sig Drätselkam-
 maren böra i korthet belysa vattenledningsaffärens gång och dess produktiva egenskap
 samt i detta afseende meddela en sammanställning af några i Drätselkammarens års-
 berättelser och andra handlingar uppgifna data.

Innan Stadsfullmäktige beslöto om upplånande af ofvan omnämnda 600,000
 mark, hade tidigare medel beräknats för vattenledningens behof i båda de i staden
 upptagna obligationslånen af 1876 och 1882. Det förra af dessa, hvilket, enligt hvad
 Stadsfullmäktiges till Kejsarliga Senaten aflättna hemställan ger vid handen, upptogs
 såväl till bestridande af kostnaden för vattenledningens inköp som till betäckande af
 den differens mellan utgifter och inkomster hvilken under de första åren kunde för-
 utsättas uppstå, utgjorde nominelt 1,500,000 mark, men inbragte netto 1,492,500 mark.
 Beträffande användningen af dessa lånemedel ingår en fullständig kalkyl uti den af
 revisorerne för 1881 års räkenskaper afgifna relationen om sagda lån, hvaraf fram-
 går att:

köpeskillingen för vattenledningen utgjorde	Fmk 1,115,195: 45
utgifterna för fulländning, utvidgning, drift m. m. för	
åren 1876—1881	„ 292,302: 29
samt räntan å lånet för sagda år	„ 366,250: —
eller sammanlagdt	„ 1,773,747: 74
och då inkomsten från vattenledningen för ifrågavarande	
år utgjorde	„ 215,763: 54
uppgick kostnaden för vattenledningen vid 1881 års	
slut till	Fmk 1,557,984: 20

hvilken summa sålunda med 65,484 mark 20 penni öfverskrider det belopp, som vat-
 tenledningslånet inbragt.

Uti nybyggnads- och regleringslånet af 1882, som i sin helhet uppgick till
 1,550,000 mark, beräknades 50,000 mark för vattenledningens utvidgning, och i hvad
 mon medlen användes för ändamålet framgår redan deraf att under 1882 och 1883
 vattenledningens bokförda värde genom verkställda utsträckningar af rörnätet ökades
 med Fmk 97,500: 47.

Hvad för öfrigt detta bokförda värde beträffar, har detsamma beräknats så-
 lunda att till den ursprungliga köpeskillingen år efter år lagts kostnaden för de ar-
 beten, hvilka ansetts öka det i anläggningen nedlagda kapitalet, dock utan att någon

afskrifning för förlitning m. m. egt rum. Men då samtidigt för hvarje år en betydande remont företagits, för hvilken kostnaden påförts drift och underhåll, borde detta värde dock kunna erbjuda någon ledning för anläggningens uppskattning. I alla händelser angifver detsamma de kapitalutlägg, som egt rum för anläggningens utvidgande och förbättring.

Då nu det bokförda värdet vid utgången af 1888 utgjorde Fmk 1,676,463: 39
medan detsamma vid utgången af 1881 var " 1,187,517: 70

framgår här af att Fmk 488,945: 69
under åren 1882—1888 användts till inrättningens förbättrande. Vid utgången af innevarande år torde det bokförda värdet komma att icke obetydligt öfverstiga 2 miljoner mark.

Vidkommande sedan förhållandet mellan inkomster och utgifter för åren 1882—1888, framgår af de årliga berättelserna att sammanlagda inkomsten för nämnda år uppgick till Fmk 995,119: 54

Utgifterna under samma tid hafva utgjort:

för drift och underhåll	Fmk 189,201: 09	
" ränta å 1876 års lån	" 524,380: —	
" amortering å d:o *)	" 25,400: —	
" ränta å 1882 års lån (motsvarande $\frac{1}{31}$ af hela lånet)	" 13,400: —	
" amortering å 1882 års lån **)	" 2,600: —	Fmk 754,981: 09

utvisande sålunda en behållning af Fmk 240,138: 45,
hvilken torde få anses tillräcklig att betäcka såväl nödig afskrifning som ränta och amortering å de c. 500,000 mark, hvilka utöfver de redan upplånade medlen intill 1888 års utgång nedlagts i affären.

I afseende å räntabiliteten för den närmaste framtiden torde följande kalkyl gifva en ledning:

Inkomsterna äro i nästkommande års budgetförslag beräknade till Fmk 210,000: —

Utgifterna kunna uppskattas:

för drift och underhåll (hvilka år 1888 utgjorde omkring 41,000 mark ***) till högst	Fmk 50,000: —	
" annuiteten å 1876 års lån	" 87,000: —	
" d:o å 1882 års lån ($\frac{1}{31}$ af hela beloppet) . .	" 3,000: —	
" d:o å till upplåning beslutna 600,000 mark . .	" 36,000: —	Fmk 176,000: —
		<u>Behållning Fmk 34,000: —</u>

*) Amorteringen å 1876 års lån vidtog 1887.

**) Amorteringen å 1882 års lån vidtog år 1886.

***) I nästkommande års budgetförslag äro visserligen under rubrikerna förvaltning, drift, underhåll och remont upptagna utgiftsposter till ett belopp af 75,000 mark, men af dessa utgöra omkring 27,000 mark utgifter, som ej höra till den egentliga årsremonten.

Längre fram, då de af Drätselkammaren nu till upplåning föreslagna 900,000 mark blifvit nedlagda i företaget, komma visserligen såväl annuiteterna å lånet som drift- och underhållskostnaderna att ökas, men, i samma mon vattenledningsnätet utvidgas, kommer också inkomsten af vattenledningen, hvilken redan nu regelbundet stegrats, att förökas. Visserligen kan det befaras att denna ökning af inkomsten icke städse skall stå i proportion till de uti anläggningen nedlagda kapitalbeloppen, men enär företaget äfven då synbarligen skall komma att amortera sig sjelf, är dess produktivitet i alla fall satt utom allt tvifvel, helst då i betraktande tages att kommunen derjemte har fri vattentillgång för sina egna behof, såsom gatu- och kanalspolning, vattning af planteringar, springbrunnar m. m., äfvensom för eldsläckning.

Då oaktadt detta förhållande fråga kunde uppstå om att, i stället för med upplånade medel, bekosta utvidgningen af vattenledningen med de medel som i stadskassan inflyta genom tomtförsäljningar, vill Drätselkammaren ännu erinra att med vattenledningsnätet sammanhänges en komplex af aflopsledningar, hvilka till allra största delen utförts med stadskassans egna tillgångar och uppenbarligen äfven bättre lämpa sig härför, enär kanalerna ej medföra en direkt inkomst, om de också för stadens tillvaro och förkofran äro af ovärderlig nytta. Äfven de länge påtänkta förbättringarna af våra hamnar synas med större skäl, än vattenledningsarbetena, kunna bekostas med inflytande tomtlösen, enär ej heller de kunna sägas i samma mon vara af direkt inkomstgifvande beskaffenhet.

Med hänsyn till det anförda och då ärendet, såsom tidigare framhållits, är af brådskande natur, får Drätselkammaren vördsamt hemställa

det Stadsfullmäktige omedelbart ville vidtaga åtgärd om föranstaltande af val utaf förstärkte Fullmäktige, för behandling af frågan om upptagande af lån för vattenledningens utvidgning, på längre tid än två år.

Derest detta af Stadsfullmäktige bifalles, föreslår Drätselkammaren

att Förstärkte Stadsfullmäktige ville bevilja ett belopp af 900,000 mark till utvidgning af stadens vattenledning, hvilka medel skola uppböras genom lån med längre återbetalningstid än två år och om hvilkas närmare disposition ordinarie Stadsfullmäktige ega besluta.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon. v. Pfaler.

Utskottsytttrande i anledning af särskilda vattenafnämares vägran att betala dem påförda konsumtionsafgifter.

I remisser af den 13 Juni och 15 Oktober innevarande år hafva Stadsfullmäktige anmodat undertecknade att aflemna yttrande i anledning af Drätselkammarens efterföljande skrivelser:

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors,

den 31 Maj 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

N:o 132.

I medlet af sistlidne Mars månad anmälte Stadsingeniören Ehrström hos Drätselkammaren att den enligt mätare beräknade konsumtionen af vatten från stadens vattenledning uti Slagtaren J. F. Mangströms gård N:o 21 vid Andregatan samt vid Fabrikanten W. Andstens kakelfabrik å villan Hörneberg under de tvenne sista kvartalen af år 1888 varit så stor att den gifvit anledning till undersökning af ledningarne, hvarvid det befunnits att å rören uppkommit läckor, som konsumenterna ej afvetat; och hade Stadsingeniören med föranledande häraf ansett sig böra hemställa huruvida ej konsumtionsafgiften för ifrågavarande kvartal skulle för nämnda konsumenter beräknas efter medeltalet under de föregående kvartalen, men tillika föreslagit att för framtiden något slags ansvar måtte åhvälfvas de entreprenörer som af staden erhållit tillstånd att verkställa inledningar, då dylika läckor härrörde af bevislig vårdslöshet vid arbetets utförande.

Sedan Drätselkammaren vid i anledning häraf gjorda förfrågningar blifvit underrättad om att ifrågavarande läckor i vattenledningsrören härrört, i gården N:o 21 vid Andregatan af något uppkommet fel å tilloppsröret till en gårds Kran, som nyligen blifvit reparerad af Ingeniören R. Huber, samt å villan Hörneberg, der inledningen verkstälts af firman J. D. Stenberg & Söner, deraf att en afstängningskran, som varit anbragt endast en fot under marken, tagit skada, beslöt Drätselkammaren att för vinnande af utredning derom huruvida orsaken till läckorna kunde tillskrifvas odugligt eller vårdslöst arbete af de verkstäder, hvilka ombesörjt anslutningarne till stadens vattenledning, förordna till syn å de ifrågavarande lednin-

garna, att verkställas af tvänne ojäfvige personer, till hvilka utsågos Ingeniörerne Julius Forsman och August Granfelt.

Uti afgifvet utlåtande, som härjemte bilägges, anförä synemännen angående vattenledningen i gården N:o 21 vid Andregatan att densamma vid synetillfället var i behörigt skick, men att, enligt hvad dervid upplystes, såväl den vattenmätare som insattes den 7 Juli 1888, då ledningen första gången förseddes med mätare, som ock en den 3 December samma år insatt kontrollmätare, visat en mångfaldigt större vattenkonsumtion, än den hvartill förbrukningen i gården tidigare beräknats uppgå, hvarför den 2 Mars detta år en närmare undersökning å stället egt rum, och hade dervid befunnits att den i en brunn å gården befintliga afstängningsventilen till gårdskranen var otät, samt att en ofvanför ventilen i röret befintlig ingångad messingsbussning utsprungit, hvarigenom det för tömning af stigröret afsedda s. k. frosthålet betydligt förstorats. Synemännen framhålla vidare att ifrågavarande afstängningsventil, som är insatt år 1883, är af här för dylika gårdskrantar bruklig konstruktion, utförd af messing med lädertättningsring mot ventil-sätet, samt att denna ventil vid nästnämnda undersökning skall hafva visat sig haft skador såväl i sätet som å tättningsringen; och hafva synemännen genom approximativ beräkning funnit att den vattenmängd, som mätaren tidigare angifvit, kunnat till följd af ventilens otäthet direkt genom det förstorade frosthålet afrinna i kloaken, som står i förbindelse med brunnstimran, utan att blifva synlig ofvan jord.

Beträffande åter vattenledningen å Herr Andstens kakelfabrik meddela synemännen att den till nu ifrågavarande delar befinner sig i en brunnstimra å gårdsplanen och består af en å det inkommande röret vid botten anbringad vattenmätare och afstängningsventil, från hvilken ett afloppsrör uppstiger till närheten af brunnslocket, der det förgrenar sig till en vertikalt uppstigande gårdskran och till en horisontal ledning, hvilken sedermera utanför brunnen, ofvan jordytan, ledes till fabriken byggnader. Förutom det vanliga lilla frosthålet i det vertikala rörets nedre del finnes dessutom, strax invid förgreningen, å det horisontala röret en större tömningskran (af cirka 20 millimeters diameter) i och för snabbare uttömning af det långa ledningsröret till fabriken. Vid synetillfället befans allt vara i ordning och uppgafs att ingen frysning i rören förekommit samt att ingen annan förändring eller remont med ledningen vidtagits, sedan fabriksledningen om hösten år 1887 utfördes, än att en ny mätare insatts den 3 December 1888 och att ofvannämnda större tömningskran af gjutjern, hvilken visat sig otät, för par veckor sedan utbytt mot en ny messingskran. Synemännen anse på grund häraf att den af mätaren angifna stora vattenkonsumtionen, såvida antydda kvantitet icke verklig förbrukats, varit beroende af att oftanämnda större tömningskran vid vattentagning hållits öppen och vatten utrunnit i brunnen utan att observeras.

Efter mottagandet af detta syneinstrument infortrade Drätselkammaren

ytterligare utredning i saken af Byggnadskontoret, särskildt beträffande beloppet af de vattenmängder, som sålunda gått förlorade, samt i hvad mån konsumenterna borde åtnjuta nedsättning uti de dem påförda konsumtionsavgifter. Uti sitt i anledning häraf afgifna, härhos närslutna yttrande framhåller Byggnadskontoret att då vattenmätarna å ifrågavarande tvänne ledningar i Oktober 1888 aflästes, för verkställande af debitering af avgifter för sagda års tredje kvartal, mäta- rne visat en så ovanligt stor konsumtion, att Byggnadskontoret tvekat att på grund häraf verkställa uppdebitering, innan genom fortsatt observation af mäta- rne samt deras utbyte emot nya blifvit konstateradt, att de icke lidit skada genom frost och så- lunda blifvit missvisande. Vid den 3 påföljande December verkställd aftagning af mäta- rne, som fortfarande visat stor konsumtion hade å ingendera af dem nå- got tecken till ågången skada eller annat anmärkningsvärdt kunnat upptäckas och hade därför det af dem och de nya i deras ställe uppsatta mäta- rne utvisade be- loppet upptagits uti debetsedlarne för föregående års sista kvartal. Vidkommande åter de vattenkvantiteter, som genom ifrågavarande tvänne ledningar gått förlorade, upplyser Byggnadskontoret att i gården N:o 21 vid Andregatan vattenför- lusten från den 1 Juli till den 13 Oktober, då mätaren aflästes, efter afdrag af den på grund af tidigare förbrukning beräknade normalkonsumtionen, utgjorde 481,240 kannor, hvartill sedan komme förlusten under tiden från den 13 Oktober till den 2 Mars, hvilken enligt samma beräkning utgjorde 490,030 kannor. Å vil- lan Hörneberg hade förlusten från den 22 Maj 1888, då mätaren uppsattes, till den 24 Oktober, då den aflästes, uppgått till 1,023,378 kannor samt från näst- nämnda dag till den 1 April 1889 till 74,490 kannor. Med afseende härå fram- håller Byggnadskontoret att vid konsumenternas anspråk på rabatt för dessa vat- tenförluster afseende borde fästas endast vid de 490,030 samt 74,490 kannor, som möjligen bortrunnit i följd deraf att konsumenterna icke genom rätttidigt utfär- dade debetsedlar erhållit kunskap om den stora vattenkonsumtionen.

Vid det Drätselkammaren, efter inhemtandet af alla dessa upplysningar i saken, tog ärendet i öfvervägande, ansåg Kammaren, enär någon särskild vård- löshet eller försumlighet icke kunnat ådagaläggas hos de entreprenörer, hvilka verk- ställt de nu ifrågavarande konsumenternas anslutningar till stadens vattenledning, sig icke kunna göra desse entreprenörer i någon mon ansvarige för de vattenför- luster, som egt rum genom oftanämnda ledningar. Men beslöt Kammaren taga frågan om vederbörande entreprenörers ansvarsskyldighet uti ifrågavarande afse- ende till ompröfning vid behandlingen af det förslag till ny vattenledningstaxa, som är under utarbetning i Kammaren, och hvilket under instundande höst, sedan stadens vattenledningsingeniör sammanställt sina i detta afseende under senaste utrikesresa vunna erfarenheter, torde kunna för Stadsfullmäktige framläggas.

För öfrigt fann Drätselkammarens pluralitet uti förevarande fall vederbö- rande gärdsegare, på hvilka det ankommit att sjelfve hålla tillsyn deröfver att deras enskilda ledningar vore i behörigt skick, icke böra undgå att erlagga van-

lig konsumtionsavgift för den af deras vattenmätare angifna totalkonsumtion under tiden från det mätarene uppsattes och till dess de första gången aflästes, hvaremot Kammaren, med afseende derå att konsumenterna ej genom utfärdande af debetsedlar omedelbart efter nämnda afläsning gjorts uppmärksamma å den ovanligt stora konsumtionen, ansåg sig ega skäligen anledning att medgifva det konsumtionsavgiften för tiden derefter och till dess läckorna blefvo afhjelpade, beräknades efter den af Byggnadskontoret angifna normalkonsumtionen för sagda tid, jemte det de ifrågavarande konsumenterna tillika, på grund af storleken utaf den konsumtion, för hvilken avgift sålunda beräknades, skulle för hela denna konsumtion tillgodokomma rabatt med 5 % af af avgiftens belopp enligt gällande taya.

På grund af detta Drätselkammarens beslut verkställdes sedermera af Byggnadskontoret uträkning af de nedsättningar i avgiften, som sålunda blifvit oftanämnda konsumenter beviljade: och blef derigenom, såsom af närlagda debetsedlar framgår, beloppet af Slagtarmästaren Mangströms debetsedel för år 1888 års 3:dje och 4:de qvartal nedsatt från fmk 758: 60 till fmk 345: 03, samt af Fabrikan- ten Andsténs debetsedel för samma tid från fmk 1066: till fmk 943: 15.

Emellertid hafva förenämnda vattenförbrukare vägrat att erlægga dessa dem sålunda påförda konsumtionsavgifter, och med afseende å samtliga i saken inlupna omständigheter har Drätselkammaren ansett sig böra underställa ärendet i dess helhet Stadsfullmäktiges pröfning, innan Kammaren skrider till utsökning af dessa konsumtionsavgifter eller genom vattenledningens afstängning för desse konsumenter söker förmå dem till erläggande af dem påförda belopp.

Jemte öfriga förenämnda handlingar bilägges transsumt ur Drätselkam- marens protokoll, utvisande den i Kammaren vid ärendets behandling förefallna skiljaktighet.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon von Pfaler.

DRÄTSELKAMMAREN

i

Helsingfors.

den 20 September 1889.

Till Helsingfors Stadsfullmäktige.

№ 181.

Uti skrifvelse till stadens Drättselkontor af den 31 sistvikne Augusti har Jernvägsstyrelsen förmenat sig icke kunna godkänna till betalning den af Drättselkontoret för statsjernvägarne utfärdade debetsedel å 7,608 mark 36 penni för vatten, konsumeradt å statsjernvägarnes bangård och verkstäder i staden under innevarande års andra kvartal, emedan den påtagligen vore oriktig. Ersättningen för vatten till bangården och verkstäderna hade nämligen härintills stigit till högst 1,813 mark 74 penni i kvartalet och under det ifrågavarande kvartalet hade någon omständighet ej förekommit, som skulle förorsakat större vattenåtgång än förut, i det konsumtionen ej varit öfver det vanliga och någon läcka i rören ej förefunnits. Den uppgifna ökningen i vattenåtgången skulle därför enligt Jernvägsstyrelsens förmenande vara att söka i missvisning hos den vattenmätare, som användts för vattenåtgångens beräkning och hvilken under kvartalet utbyttes mot en ny. Den förra mätaren skulle nämligen vid borttagandet befunnits skadad genom yttre våld, i det att glaset varit sönderslaget och en af visarena lossnad hvarförutom i mätaren funnits ganska mycket aflagradt slam. Och emedan denna mätare i följd deraf icke kunde anses erbjuda någon säker grund för beräkning af vattenåtgången samt den nya vattenmätaren, som insatts, icke visat större konsumtion än vanligt, förklarar Jernvägsstyrelsen sig vilja för konsumeradt vatten under detta års andra kvartal erlægga högst 1,814 mark.

Med anledning af denna skrifvelse har stadens vattenledningsingeniör uti afgifven förklaring meddelat:

att, sedan vid verkställd afläsning af de tvänne å jernvägens tilloppsror uppsatta vattenmätarene, den större af dem visat ovanligt stor konsumtion, densamma ombyttts emot en annan och den 25 sistlidne Juni afprovats i närvaro af en utaf jernvägens ingenjörer och några af stadens tjänstemän vid vattenverket;

att vid denna profning, hvilken verkställdes med 3 kubikmeter vatten, mätaren utvisat en vattenmängd, som blott med 5 proc. öfversteg den verkliga, hvilket med afseende å mätarens stora diameter måste betecknas såsom ett synnerligt tillfredsställande resultat och ådagalade att mätarens mekanism var i fullgodt skick;

att vid mätarens söndertagning densamma ej företett annat anmärkningsvärdt, än att glaset å locket öfver visaretaflan var sönder, att stora visaren lossnat från sin axel, samt att uti mätarehuset en större kvantitet rost och slam samlat sig;

att af dessa omständigheter den första, eller det söndriga glaset, i och för

sig icke kan tänkas utöfva något inflytande på mätarens gång, hvarför härvid intet afseende kan fästas;

att den stora visarens lossnande från sin axel har en liknande verkan som om minutvisaren borttoges från ett ur, eller att mekanismen och urets gång deraf icke i någon mån påverkas, utan endast afläsningen blir mindre noggrann, i det att man icke kan afläsa de särskilda minuterna, men väl på timvisaren uppskatta dem på något tiotal när;

att i det förevarande fallet den lilla visaren å mätaren, som angifver tiotalsusen kubikmeter, stod på omkring 6,8, men att detta vid debiteringen för säkerhets skull minskades till 6,5 och att sistnämnda siffra sålunda motsvarar det minimalbelopp, som mätaren vid tillfället angaf, samt att visareverket såväl vid profningen som efteråt vid af urmakaren Broman verkställd undersökning befanns i fullgodt skick.

att alla de i staden uppsatta vattenmätare innehålla rost och slam och att en mängd af dessa i sådant skick blifvit afprovade i Gammelstaden, utan att visa nämnvärda differenser, hvilket äfven denna gång genom förut nämnda profning intygades;

att mätarens konstruktion är sådan att det väl finnes en mängd omständigheter, som kunna förmå dem att visa en mindre vattenkvantitet än den verkliga, hvaremot ingen annan orsak än en söndrig mekanism kan komma dem att visa en nämnvärdt större qvantitet;

att, beträffande Jernvägsstyrelsens påstående att läckor och ovanligt stor vattenkonsumtion icke förekommit, någon utredning ej från Byggnadskontorets sida kan ifrågakomma, enär då en konsument förbinder sig att betala vattnet efter uppmätning, vattenledningsstyrelsens såväl skyldighet som befogenhet att blanda sig uti, huru mycket vatten konsumenten vill förbruka eller huru detta sker, då upphör, samt debiteringen i sådant fall sker enligt gällande taxa efter mätarens utslag, hvilket, i händelse denna vore missvisande, rättas efter det vid profningen yppade resultatet, och att i förevarande fall till och med den lilla inom det tillåtnas gräns liggande missvisningen af 5 proc. blifvit å debetsedeln afdragen; äfvensom

att såväl vattenledningsingeniören som öfriga vid profningen närvarande tjänstemän äro beredde att med ed styrka sanningen af ofvanstående uppgifter beträffande ifrågavarande vattenmätare.

Drätselkammaren har sedermera till Jernvägsstyrelsen öfversändt styrkt af skrift af förberörda förklaring samt anhållit om uppgift rörande den åtgärd i saken, hvartill Jernvägsstyrelsen i anledning häraf funne anledning besluta, men i skrifvelse af den 14 innevarande September har sagda styrelse meddelat, att hon icke funnit vattenledningsingeniörens förklaring innefatta nöjaktig utredning i saken, i anseende hvartill Jernvägsstyrelsen fortfarande vidblifvit sin vägran att i vattenkonsumtionsafgift för ifrågavarande kvartal erlägga mera än 1,814 mk.

Då emellertid Drätselkammaren på grund af gällande taxa och reglemente

för vattenledningen icke funnit sig berättigad att bevilja en så betydande eftergift uti den staden enligt behörig debitering tillkommande vattenkonsumtionsafgiften samt Kammaren å andra sidan med afseende å de i saken förekommande omständigheterna ej velat utan särskildt bemyndigande påkalla domstolsåtgärd för tvistefrågans afgörande, har Kammaren ansett sig böra underställa densamma Stadsfullmäktiges pröfning. Jemte det Kammaren därför har äran härjemte till Fullmäktige öfversända ofvan berörda i saken tillkomna aktstycken, får Kammaren tillika, med hänsyn till möjligen uppstående tvifvelsmål om sannolikheten af en så stor vattenåtgång, som den af vattenmätaren angifna, bilägga en af vattenledningsingeniören på Kammarens anhållan uppgjord beräkning, hvaraf framgår att det till mätaren ledande röret, i händelse vattnet oafbrutet fått rinna genom detsamma, kunnat leverera den under andra qvartalet beräknade vattenmängden af 1,001,100 kubikfot på omkring två och ett halft dyg.

Närlagda handlingar torde till Drätselkammaren återställas, sedan behovet af dem för Stadsfullmäktige upphört.

På Drätselkammarens vägnar:

Alfred Norrmén.

Leon von Pfaler.

hvilka skrivelser åtföljts af de i desamma åberopade handlingar.

Hvad först beträffar de Slagtaren J. F. Mangström och Fabrikanten W. Andsten påförda afgifter, finner utskottet, i likhet med Drätselkammaren, bemälda afnämare böra ansvara för vattenåtgången intill dess mätarene första gången aflästes. Likväl ansluter sig utskottet hvad betalningen vidkommer till den skiljaktighet, en af Drätselkammarens ledamöter uttalat till dess protokoll. Utskottet anser det nämligen oskäligt att konsumenterna påföras full konsumtionsafgift för den vattenåtgång, som förorsakats af läckor, hvilkas tillvaro varit för konsumenterna obekant. Och då drift- och underhållskostnaden för stadens vattenledning utgör i medeltal 9 penni för 1,000 kannor, finner utskottet billigheten påfordra att Slagtaren Mangström och Fabrikanten Andsten må för nu ifrågavarande vattenåtgång debiteras endast half afgift med 40 penni pr 1,000 kannor. Detta så mycket hellre som utskottet känner sig öfvertygadt derom att den dryga kostnad, som i alla händelser drabbar sagde personer, skall mana dem och andra konsumenter att hålla noggrann tillsyn öfver deras enskilda ledningar. Upplyningsvis bör tilläggas att vattenåtgången på nyssnämnda ställen efter det felen afhjelpats befunnits normal.

Vidkommande sedan debiteringen af vattenåtgången vid Helsingfors bangård och statsjernvägarnes verkstads område har utskottet funnit den af vattenledningsingeniören afgifna förklaring icke utesluta möjligheten af att den mindre visaren å vattenmätaren kunnat vid det mätaren ågångna yttre våld något framskuffas. Utskottet hade derföre tvekat att föreslå högre afgift för statsjernvägarne, än den, som af Jernvägsstyrelsen erbjudits, i händelse icke utskottet vunnit upplysning om att en läcka inom verkstadsområdet i sjelfva verket förefunnits. Redan vid afläsningen af mätaren den 9 sistlidne April hade vattenåtgången befunnits större än vanligt och sedan vattnet banat sig väg till jordytan hade vid syn den 23 i sagde månad erfarits att det rör om $1\frac{1}{2}$ tum i diameter på ett afstånd af omkring 1,000 fot från mätaren brustit så att brottändorna varit förskjutna på $\frac{1}{4}$ tums afstånd från hvarandra. Att Jernvägsstyrelsen icke omnämnt denna läcka skall ega sin orsak deri att Jernvägsstyrelsen antagit det mätningen inträffat först sagde 23 April.

Ifrån den 9 till den 23 April har vatten kunnat afrinna från läckan. I betraktande af rörets ringa dimension, dess läge i jorden utan aflopp och det obetydliga afståndet mellan brottändorna har utskottet emellertid funnit en ymnigare afrinning än 100 kannor i minuten eller 2,000,000 kannor på 14 dagar omöjlig. Då dessutom hänsyn måste tagas till afståndet från vattenmätaren, kan den verkliga vattenförlusten icke uppskattas till högre än 1,000,000 kannor. Utskottets åsigt är derföre att statsjernvägarne böra, utöfverdet af Jernvägsstyrelsen erbjudna belopp, godtgöra staden för 1,000,000 kannor efter ofvan anförda beräkning af 40 penni per kanna.

Äfven å sistnämnda ställe har vattenåtgången sedan röret reparerats nedgått till det normala.

Vid behandlingen af nu förevarande frågor har utskottets uppmärksamhet fästats å några för resp. vattenkonsumenter ganska ofördelaktiga omständigheter. Att nu icke tala om den jemförelsevis långa tidrymden mellan mätningarna, hvilket förhållande endast med svårighet torde kunna undergå förändring, så kan med skäl mot debetsedlarne göras den anmärkning att de icke äro uppgjorda i en för konsumenterne tillfredsställande form. I de sistbemäldes intresse borde åtminstone mätarståndet för det debiterade och senast föregående kvartalet i debetsedlarne upptagas. Derigenom blefve konsumenterne sjelfve i tillfälle att kontrollera vattenåtgången och vid yppad större sådan vidtagna tjenliga åtgärder.

Den säkraste kontroll vunnes i all händelse derigenom att vattenmätaren anbragtes på ett lätt tillgängligt ställe. Emedan ett motsatt förhållande mest af ekonomiska skäl egt rum, vore det kanske anledning att i reglementarisk väg påtvinga konsumenterne ett i längden för dem sjelfva förmånligt stadgande härutinnan.

I och med detsamma obligatorisk betalning efter vattenmätares utslag införts, synes det jemväl något oegentligt att konsumenterne icke tillåtas vända sig

till andra, än de af staden antagna entreprenörer, för utförande af deras privata ledningar. Det blefve mera sakenligt att staden bekostade anslutningen till dess hufvudrör och utan vidare stipulation öfverlemnade privatledningens utförande åt egaren.

Med anledning af det ofvanstående föreslår utskottet:

att de åt Slagturen Mangström och Fabrikanteu Andsten för 3:dje och 4:de kvartalen af år 1888 samt åt statsjernvägarne för innevarande års 2:dra kvartal utfärdade debetsedlar måtte sålunda rättas, att för Mangström och Andsten den beräknade vattenförlusten intill afläsningarna i Oktober, utgörande för den förra 481,240 kannor och för Andsten 1,023,378 kannor, debiteras efter ett pris af 40 penni för 1,000 kannor samt att statsjernvägarne påföres det af Jernvägsstyrelsen erbjudna belopp 1,814 mark och dessutom för utläkta 1,000,000 kannor ersättning beräknad efter 40 penni per 1,000 kannor;

att debetsedlarna öfver vattenkonsumtionen framdeles må uppgöras i den form att de upptaga jemväl mätareståndet ej mindre vid den afläsning på grund hvaraf debiteringen skett än vid närmast föregående afläsning; och

att Stadsfullmäktige måtte åt Drätselkammaren öfverlemna att taga i öfvervägande och derefter till Fullmäktige utlåta sig såväl angående behöfligheten af stadgande derom att vattenmätare bör anbringas på ett lätt tillgängligt ställe som beträffande sättet och ordningen för privata ledningars anslutning till stadens hufvudrör och vidare utförande.

Helsingfors, den 5 December 1889.

Arvid Nyberg.

C. G. Standertskjöld.
Julius Forsman.

Rud. Kolster.
K. A. Nordman.

Utskottsbetänkande angående stadens utgifts- och inkomstförslag för år 1890 och andra dermed sammanhängande frågor.

Det utskott, som Stadsfullmäktige vid sammanträdet den 19 sistlidne November tillsatte för granskningen af nästkommande års budgetförslag och till medlemmar hvori undertecknade samt Herr S. Kullhem blifvit utsedde, har till beredning fått emottaga följande ärenden:

- 1:o) Magistratens jemte skrifvelse af den 28 sistlidne November tillsända utgifts- och inkomstförslag för år 1890 med dertill hörande bilagor;
- 2:o) Föreningens för Konstfliten i Finland skrifvelse af den 9 förvikne November, angående anslag för Föreningens skolor;
- 3:o) En till Stadsfullmäktige ingifven ansökning om anslag för upprätthållande af arbetshusen för fattiga barn i denne stad;
- 4:o) Frågan om anskaffande af erforderliga medel för de af Stadsfullmäktige den 19 sistlidne November till utförande beslutna kajarbeten i södra och norra hamnarna samt för ett mudderverk;
- 5:o) Frågan om anskaffande af behöfliga medel för det af förstärkte Stadsfullmäktige den 26 November till uppförande beslutna nya brandverkshuset;
- 6:o) Fullmäktiges tre särskilda beslut af den 3 och 10 innevarande December, om anställande af en sundhetsinspektör, m. m, pensionering af sprutmästarene Henelius och Sillman, inköp af tvenne vagnar för gatuspolning och kostnaden för spolningen samt Drätselkammaren meddelad föreskrift att i viktigare frågor befordra dess skrivelser till tryck, i och för observerande af för nämnda ändamål nödiga anslag; och
- 7:o) Magistratens skrifvelse för den 7 dennes med Direktionens för Helsingfors Arbetareförening ansökning om bidrag till anordnande af folkeliga föredrag samt elementarkurser för arbetare.

Vid granskningen af budgetförslaget, dervid utskottet behandlat öfriga till utskottet öfverlemnade ärenden under den hufvudtitel i förslaget, till hvilken de på grund af sin beskaffenhet hänföra sig, har utskottet funnit anledning till följande anmärkningar och förslag:

Utgifter.

I. Stadens skulder.

Till 7:de punkten anhåller utskottet att få återkomma längre fram, i sammanhang med frågan om det kassakreditiv, som af Magistraten föreslagits. I öfrigt har utskottet beträffande denna hufvudtitel icke haft något att erinra.

II. Stadens embetsverk.

Utskottet har endast velat anmärka att posten *Fmk.* 8,000 under „diverse“ grundar sig icke å drätselkammarens, utan på Magistratens eget förslag.

III. Kommunalförvaltningen.

Sedan Stadsfullmäktige den 10 innevarande December anmodat Drätselkammaren att i alla viktigare frågor befordra sina till Stadsfullmäktige utgående skrivelser till tryck, och kostnaden för detta tryck sålunda icke mera, såsom härintills, kommer att drabba förslagsposten för expenser vid Fullmäktiges kansli, skall ett öfverskott i sistnämnda post antagligen uppstå. Men då kansliets expensemedel någon gång visat sig otillräckliga, har utskottet ansett anslaget för närvarande och innan närmare erfarenhet härutinnan vinnes icke böra undergå minskning.

Magistratens förslag upptager för ordföranden i drätselkammaren ett förhöjdt arvode till belopp af 6,000 mark. I sin motivering framhåller Magistraten, bland annat, att i händelse någon lämplig juridiskt bildad person icke till platsen erhöles, en del af tillskottsarvodet kunde användas såsom godtgörelse för det biträde någon af kammarens juridiskt bildade ledamöter skulle i fall af behof lemna ordföranden. Fullt ense med Magistraten i öfrigt, har utskottet ansett bestämmingar, hvilka föranledde ett bedömande af behovet utaf juridiskt biträde åt den person, på hvilken Stadsfullmäktiges val kunde falla, böra undvikas samt föreslår, helst en aflöning till sagda belopp i ingen händelse kan anses för hög,

att något vilkor i nyssnämnda afseende icke må ifrågakomma.

För bekostande af det tryck, som på grund af Fullmäktiges ofvansagda beslut skall betalas af drätselkammarens expensemedel,

torde desamma höjas från 5,000 till 6,000 mark.

IV. Gatubelysningen.

Här anmärkes endast att, under b) Petroleumgasbelysningen, klausulen „enl. kontrakt den $\frac{10}{8}$ 1887“ bör omfatta jemväl de två nedersta b. posterna.

V. Brandverket.

VI. Polisnrättningen.

Vid dessa hufvudtitlar har utskottet icke funnit skäl till någon anmärkning.

VII. Sundhets- och sjukvården.

Denna hufvudtitel undergår, till följd af Stadsfullmäktiges den 3 innevarande December fattade beslut, några förändringar.

Sekreterarens i helsovårdsnämnden aflöning höjes till 1,200 mark.

Enligt Fullmäktiges nyssnämnda beslut ökades, jemlikt nämndens egen i skrifvelse af den 9 Mars 1889 framställda begäran, anslaget för nämndens expenser och betjening från 800 till 1,300 mark. Då nämnden emellertid i senare bref af den 9 sistlidne Oktober anhållit att detta anslag måtte med förslagsvis 1,500 mark utgå samt anledning förefinnes att emotse ökade utgifter, särskildt till följd af nämndens förseende med egen lokal, torde sagda förslagsanslag godkännas.

Ytterligare tillkommer, med anledning af meranämnda beslut, en sundhetsinspektör å 6,000 mark i arvode och 1,000 mark i resemedel, eller tillsammans 7,000 mark. Utskottet hemställer

att rubriken „Helsopolisen“ må utbytas mot „Sundhetsinspektören och helsopolisen“ samt bemälda funktionär under denna rubrik införas jemte det utgiften observeras såsom en b. post på grund af Stadsfullmäktiges beslut den 3 December 1889.

Vidare bör under rubriken „Läkarepersonal“

framför 1 barnmorska i 2:dra kolumnen införas ett b.

Utskottet har icke kunnat tolka Stadsfullmäktiges beslut af den 26 Februari 1889, angående understöd till en poliklinik härstädes, så vidsträckt att anslag skulle tillförsäkrats anstalten för längre tid än ett år framåt, men öfverlemnar i allt fall åt Fullmäktige

om icke sagda inrättning kunde tilläggas ett anslag af 3,000 mark för nästa år, hvilket anslag, utan åberopande af något beslut, betecknas med c i 2:dra kolumnen.

En ytterligare tillsyningsman vid helsopolisen motiveras genom antagandet af en sundhetsinspektör, strängare mjölkförsäljningsregler med åtföljande kontroll, m. m., och utskottet har derföre icke velat motsätta sig denna utgift.

VIII. Fattigvården.

Enligt hvad utskottet inhemtat har stat för den nya arbetsinrättningen härinnan icke blifvit af Stadsfullmäktige faststald. Det af drätselkammaren i dess förslag till stat åberopade Fullmäktigebeslut af den 22 Februari 1888 afsåg endast om- och tillbyggnader å stadens fattiggård samt uppförande af en arbetsinrättning. I det utskottsbetänkande, som ligger närmast till grund för Stadsfullmäktiges senastnämnda beslut, återfinnes väl bland motiveringen ett förslag till stat, upptagande enahanda aflöningsposter, som drätselkammarens Fullmäktige nu

förelagda förslag, men, som sagdt, detta förslag har icke förr af Fullmäktige förehafts till pröfning. Utskottet, hvilket emellertid icke funnit något att emot förslaget anmärka, föreslår

att detsamma måtte godkännas, men „S. F. besl. 22/2 1888“ i 1:sta och „b &“ i 2:dra kolumnen uteslutats och i stället endast ett c. i sistsagda kolumn bibehållas.

IX. Undervisningsväsendet.

Anslag för handtverksskolor har Magistraten allaredan observerat till det af Föreningen för Konstfliten begärda, förhöjda belopp, hvadan utskottet härvid icke haft något att tillägga.

Bland folkskolornas aflöningar har i drätselkammarens af Magistraten godkända förslag å pag. 16, efter första summan 7,200 mark, aflöningen för en lärarinna med sammanlagdt 1,700 mark af förbiseende bortlemnats. Å detta ställe

bör derföre införas följande dithörande poster, nemligen: 1 lärarinna, å 1,500 mark, 5 års förhöjning 150 mark och ytterligare 5 års förhöjning från den 1/9 1890 50 mark, eller tillsammans 1,700 mark.

Den för undervisning af barn, som sysselsätts i fabriks- eller annat yrkesarbete, förslagsvis upptagna post af 3,500 mark grundar sig på § 14 i Kejsrerliga förordningen den 15 April 1889, angående skydd för arbetare i de industriela yrkena.

X. Staden åliggande allmänna onera.

Denna hufvudtitel har icke påkallat någon anmärkning.

XI. Vattenledningen.

Från rubriken „Underhåll och remont“ har utskottet velat utmönstra förslagsanslaget för anordnande af en kol- och vedplan, landningsbrygga och spårväg i Gammelstaden. Utskottet har trott sig ega så mycket mera skäl härtill, som, enligt utskottets tanke, väl denna utgift men icke, såsom Magistraten föreslagit, derjemte äfven de tre efterföljande försöksposterna å sammanlagdt 4,600 mark, borde med lånemedel bestridas. Föreslås derföre

att nu nämnda anslag, 7,100 mark, måtte upptagas under en särskild rubrik „Nybyggnad“ närmast efter rubriken „Underhåll och remont“ samt utföras i sista kolumnen, jemte det slutsumman för senastnämnda rubrik undergår motsvarande minskning och upptages med 34,900 mark.

I sammanhang härmed bör antecknas att efterföljande utgiftsposter för utsträckning af rörnätet och regleringsarbeten med resp. 249,150 och 100,440 mark, likasom nyssnämnda 7,100 mark, hvilka äro afsedda att bestridas med medel upplånade på längre tid än två år, kunna beslutas endast under förutsättning att för-

stärkte Stadsfullmäktige bifalla till upptagande af dylikt lån. Beträffande anläggningen af ett nytt sug- och tryckrör ifrån filtrerna i Gammelstaden till Jansonska mossan har utskottet icke ansett sig kunna föreslå någon ändring eller anstånd med arbetets utförande, änskönt konjunkturena i anseende till de ytterligt uppdrifna jernprisen för närvarande ställa sig särdeles ogynsamma. Efter det byggnadskontorets förslag i September månad uppgjorts, hafva, enligt vunnen upplysning, prisen för jernvaror i allmänhet stigit med c:a 20 å 25 %, hvilket skall medföra en stegring till 10 å 12 % af den beräknade anläggningskostnaden. Den inskränkta tiden förbjuder utskottet att meddela exaktare siffror.

Under rubriken „Utsträckning af röret“ har, enligt utskottet gjordt meddelande, af förbiseende influtit en summa af 1,420 mark för nedläggning af rör under Annegatan från adress n:o 10 (rätteligen tomtnummer 10 och adressnummer 22) till Andraegatan, emedan vatten här erhålles från andra redan befintliga ledningar. I öfverensstämmelse härmed

bör sagda belopp, 1,420 mark, bortlemnas och rubrikens slutsumma utföras med 247,730 mark.

XII. Saluhallen.

Efter „Renhållning m. m.“ bör tilläggas ordet „förslagsvis“.

XIII. Allmänna arbeten.

Emedan Stadsfullmäktige den 26 sistlidne November fattat beslut om uppförande af en byggnad för brandverket,

bör vid denna post införas i 1:sta kolumnen „S. F. besl. 26/11 1889“ och i 2:dra kolumnen ett b, hvaremot c bortlemnas.

Vidkommande det utskottet lemnade uppdrag att afgifva förslag om anvisande af de för byggnadsföretaget behöfliga medel anhåller utskottet att få yttra sig här nedan i sammanhang med inkomstfrågorna.

I följd af Stadsfullmäktiges beslut den 29 sistlidne Oktober föreslår utskottet *att posten „Undersökning af plats för och ritningar till saluhallar“ betecknas med „S. F. besl. 29/10 1889“ i 1:sta samt „b & c“ i 2:dra kolumnen.*

Hvad sedan angår uppförande af nytt simhus vid Brobergskajen, vill utskottet icke betvifla behovet af denna inrättning och har derföre icke heller strukit anslaget, men anser önskvärdt vara att, om möjligt, entreprenör, som öfvertog hela företaget, kunde erhållas.

Magistraten har föreslagit remont af Vestra Henriksgatan från Simonsgatan till Vestra chausséen jemte sänkning af backen invid nämnda chaussé för en summa af 12,290 mark. Utan att vilja på minsta vis underskatta de skäl, som föranledt nämnda förslag, har utskottet emellertid funnit särskilda omständigheter

tala för att ifrågavarande arbete icke må under nästa år komma till utförande. Utskottet hyser den tillförsigt att Östra Henriksgatan, i händelse densamma på sträckan från Gasverksgatan till Gasverkstomtens nordvestra hörn försättes i fullgodt skick, skall åtminstone ett år framåt tillika med Vestra Henriksgatan, sådan den nu är, motsvara trafikens behof. Utom att jemväl olägenheter föranleddes af hvardera gatans upprifning under samma år, har utskottet låtit bestämma sig deraf, att, enligt hvad för utskottet uppgifvits, den jernväg, som möjligen kommer att skära chaussén, kan hafva inverkan på ifrågavarande backes sänkning.

För utskottet har derjemte upplysts, att Gaslysningsaktiebolaget vore villigt att lägga dess del af Östra Henriksgatan med nubbsten, om dylik beklädnad af staden på motsvarande del användes.

Utskottet har, med ledning af det ofvanstående, stannat i följande förslag, nemligen:

att med remonten af ifrågavarande del utaf Vestra Henriksgatan jemte sänkning af dervarande backe måtte tillsvidare anstå samt därför upptagna anslag från utgiftsstaten för nästa år bortfalla, äfvensom

att Östra Henriksgatan från Gasverksgatan till Gasverkstomtens nordvestra hörn må iståndsättas på det af Magistraten föreslagna sätt, derest Gaslysningsbolaget åtager sig att lägga jemväl dess del af gatan med nubbsten, men i motsatt fall med annat fullgodt material, hvarför denna post bör i staten upptagas såsom „eventuel“.

De betydande arbetena på Norra Esplanadgatan samt Salutorget och Unionsgatan mellan Esplanadgatorna har utskottet, i betraktande af de för desamma anförda tyngande skäl icke velat motsätta sig, helst de af fjorårets budgetutskott emot förstsagda arbete anförda omständigheter till större delen numera förlorat sin tillämplighet.

Till följd deraf att, på sätt ofvan antyddes, någon vattenledning icke kommer till stånd på sträckan under Annegatan från adress N:o 22 till Andraegatan, medför den derstädes föreslagna afloppsledningen, då kostnaden för bergsprängningen icke fördelas på två ledningar, en ökad kostnad af 1,800 mark. Utskottet hemställer af sådan anledning

att för sagda arbete upptagna post, stor 1,120 mark, må ökas till 1,800 mark.

Förslaget upptager för Långa bron nytt brolock med „asfaltbeläggning“. Sistsagda ord

torde utbytas mot „trämosaik“.

Vid behandlingen af rubriken hamnar har utskottet försatts i tillfälle att taga del af särskilda till härvarande engelska konsul adresserade klagomål öfver

stadens hamnförhållanden. Då det faller utom utskottets befogenhet att yttra sig angående åtgärder i södra hamnen, hvars reglering beror på den blifvande jernvägens sträckning, har under utskottets pröfning kommit, om icke något kunde omedelbart göras för att förbättra förhållandena i den af större fartyg nu begagnade hamnen i Sörnäs. Härvid har erfarits, att en bättre belysning, hvilken skulle tillåta lastning och lossning äfven under den mörka delen af dygnet, komme att för trafikanterne medföra ovärderligt gagn. Den nuvarande belysningen med petroleumlyktor borde därför med det första utbytas mot elektriskt ljus.

Ett antal af 5 bågglampor har antagits blifva tillräckligt. Tiden har icke nu medgifvit att införskaffa flera kostnadsförslag. Men enligt utskottet tillhandakomna uppgifter skulle anläggningskostnaden, beräknad efter 5 bågglampor å 1,400 normalljus hvarje, belöpa sig till i rundt tal 6,000 mark samt driftkostnaden stiga 80 penni å 1 mark i timmen, hvartill komme maskinistafföning. Ett annat förslag åter upptager 6 å 9 lampor å 1,200 normalljus med anläggningskostnad 9,000 mark och driftkostnad i ett för allt 2,800 mark om året. Utskottet, som icke nu kunnat egna sig åt någon närmare granskning af sagda projekt, anser emellertid åtgärd i ofvannämnda syfte så snart som möjligt böra vidtagas, om ock, af antydd orsak, någon bestämd post icke nu kan uppgifvas. Och under den förutsättning att de till Stadsfullmäktiges disposition för oförutsedda behof anvisade medel kunna för ändamålet anlitas, får utskottet föreslå

att drätselkammaren må erhålla i uppdrag att till Fullmäktige inkomma med förslag till anordnande af elektrisk belysning i Sörnäs hamn under den mörka tiden af seglationsåret.

Hänvisande till de af drätselkammaren anförda skäl, är utskottets majoritet ense om det för anläggning af växthus och trädskola i Fabriksparken samt dränering derstädes upptagna förslagsanslag å 9,100 mark. Likväl vill utskottet uttryckligen betona, att dessa arbeten komma att ega en helt och hållet provisorisk karaktär, i det parken sjelffallet i en icke aflägsen framtid skall användas för sitt egentliga ändamål. Nödvändigheten att i god tid reservera annan lämplig plats för ifrågavarande behof måste därför hafvas för ögonen. Då Fabriksparken emellertid nu erbjuder tjenliga platser för trädskolor och växthus, har utskottet icke tvekat att förorda områdets användande tillsvidare härtill. Utgifterna för trädskolornas placering på annat ställe bestå endast i flyttningskostnaden. Växthusets slitningstid kan ej beräknas till längre än 15 år, drifbänkarnas till vida mindre. Ingenting hindrar sålunda att inom en jmförelsevis kort tidrymd utan nämnbar förlust flytta anläggningen till annat ställe.

Med afseende å det förestående och då området i de delar detsamma icke upptages bör lemnas fritt för allmänheten, föreslår utskottet

att Magistratens förslag i nu förevarande afseende må godkännas; men att inga andra nya byggnader i Fabriksparken tillåtas;

*att trädskolorna och växthusområdet förses med nödig stängsel, hvar-
emot parken i öfrigt lemnas öppen för allmänheten; och
att drätselkammaren anmodas i god tid tillse det behöfligt område för
stadens trädgårdsbehof å derför lämpligt ställe reserveras.*

Vid rubriken „Renhållningsväsendet“, posterna för bevakning af stadens cen-
trala gator, m. m. och 2 st. nya vattenvagnar för gatuspolning, hvilka poster
grunda sig på Stadsfullmäktiges den 10 innevarande December fattade beslut,
*införes i 1:sta kolumnen „S. F. besl. 10/12 1889“ och i 2:dra kolumnen
i stället för „c“ ett „b“.*

XIV. Pensioner.

Jemlikt Stadsfullmäktiges den 3 innevarande December fattade beslut
*utföres i slutet understöd åt sprutmästarene M. Henelius och E. Sill-
man, med 800 mark för hvardera, jemte anteckning om beslutet.*

Vidkommande det åt hamnvaktmästaren K. M. Hagman föreslagna under-
stöd, ansluter sig utskottet till drätselkammarens uttalande och föreslår
att denna post må minskas från 600 till 360 mark.

Emedan brandkonstapeln Urnbergs understöd är af tidigare datum,
bör detsamma upptagas före fångknektarne beviljade understöd.

Under år 1888 hafva icke mindre än 5 nya understöd af stadens medel be-
viljats. Detta år tillkomma tre. Denna omständighet har föranledt utskottet att
taga i öfvervägande om det icke vore med stadens ekonomi förenligt att framde-
les utgifva slika understöd i form af lifräntor. Härigenom vunnes den stora för-
del att Stadsfullmäktige hvarje gång kunde hafva för ögonen den verkliga utgift
för stadskassan, som understödets beviljande medför, utom att betalningen vid
sådant förhållande komme att inträffa en gång för alla och icke att under en
lång följd af år belasta budgeten. — En större likformighet beträffande under-
stödens belopp vunnes otvifvelaktigt äfven derigenom att beredningen af alla
ärenden utaf nu ifrågavarande slag uppdroges åt en enda myndighet.

Utskottet, hvilket sjelfallet icke nu kunnat ingå i närmare pröfning af den
väckta frågan, anser emellertid densamma vara af den vikt, att utskottet hemställer
*om ej skäl finnes att åt ett särskildt af Fullmäktige utseende utskott
öfverlemnna att taga i ompröfning, huruvida det icke vore med stadens för-
del förenligt att framdeles beviljande understöd af nu nämnda slag tilldelas
och utgå i form af lifräntor, samt
om det icke kunde åt drätselkammaren uppdragas att bereda alla ären-
den angående dylika understöd.*

På de af Magistraten anförda skäl föreslår utskottet

att Maria-föreningens ansökning om understöd må öfverlemnas till det utskott, som Stadsfullmäktige nästkommande vår utse i och för afgifvande af förslag om användningen af utminuterings aktiebolagets vinstmedel.

Uti ofvan nämnda, till utskottet remitterade skrifvelse har Arbetareföreningens direktion anhållit, att åt densamma måtte för året 1890 anvisas ett belopp af sammanlagdt 3,500 mark till anordnande af folkeliga föredrag samt elementarkurser för arbetare, äfvensom att detta belopp måtte beviljas mot skeende redovisning och i så god tid, att det blefve direktionen möjligt att redan i Januari vidtaga nödiga åtgärder uti ifrågavarande syfte. Med fullt beaktande af det lofvärda ändamålet har utskottet likväl icke heller ansett denna summa böra bestri-
das af uttaxerade medel, utan föreslår

att jemväl Arbetareföreningens ansökning måtte hänskjutas till det för afgifvande af förslag om dispositionen af förenämnda vinstmedel tillsättande utskott.

Inkomster.

Vid beräkningen af den behållning, som vid årets utgång komme att förefinnas i stadskassan, har drätselkammaren af förbiseende bortlemnadt byggnadsmaterialiers konto. Deraf skilnaden mellan drätselkammarens och Magistratens beräknade behållning.

Angående

I—VIII hufvudtitlarne

å inkomstsidan har utskottet icke något att anmärka.

IX. Lån.

Lånet för vattenledningens utvidgning under år 1890 komme att enligt utskottets ofvan relaterade förslag minskas med 4,600 mark, utgörande sammanlagda kostnaden för filtreringsförsök, och

borde sålunda utföras med 355,270 mark.

Magistraten har föreslagit att på kortare återbetalningstid än två år borde upptagas ett kassakreditiv af 450,000 mark, afsedt att gäldas med inflytande tomtlösen. Detta skulle emellertid hafva till påföljd att budgeten under åren 1891 och 1892 i och för återbetalningen af kreditivet belastades med en utgiftspost af 225,000 mark för hvarterdera året. Då likväl under ifrågavarande två år så betydande regleringsarbeten i staden (exempelvis Skatuddens reglering, hamnarnas ombyggnad m. m.) med all säkerhet förestå, att alla under sagda år disponibla

inkomster nogsamt tagas i anspråk, skulle, enligt utskottets tanke, utgiftsstatens ökande med förenämnda 225,000 mark hvartdera året kunna vålla ganska betydande olägenheter. Emedan utskottet derjemte funnit det vara med Stadsfullmäktiges tidigare beslut mera öfverensstämmande att den för året inflytande tomtlösen i främsta rummet användes till regleringsarbeten under samma år, får utskottet för sin del föreslå

att i och för uppförande af en byggnad för brandverket erforderliga 294,000 mark må hopbringas genom lån på längre återbetalningstid än två år samt att stadfästelse å beslutet härom blefve i vederbörlig ordning ansökt.

Utskottet finner sig ega så mycket mera skäl härtill, som utskottet, för att reglera budgeten, i all händelse nödsakas föreslå upptagande af ett lån på kortare återbetalningstid än två år till belopp af 160,000 mark, hvarigenom allaredan 1891 och 1892 årens stater belastas med utgiftsposter om 80,000 mark för hvartdera året.

I öfverensstämmelse med det föregående torde Stadsfullmäktige tillåta

att under lån som under år 1890 äro afsedda att användas införas jemväl en post af 294,000 mark för uppförande af en byggnad för brandverket och att slutsumman af dessa lån observeras med 676,190 mark 31 penni; samt

att derefter upptages en post „Lån på kortare återbetalningstid än två år“ à 160,000 mark.

Vid beräkningen af räntan å kassakreditivet synes Magistraten hafva utgått från den förutsättning att det härförinnan beslutade obligationslånet blefve under år 1890 upptaget, men dervid hafva förbisett att bland utgifter observera ränta å sagda obligationslån. För att för sistberörda ändamål i budgeten reservera nödiga medel, har utskottet

under 7 posten af I hufvudtiteln å utgiftssidan observerat ett till 30,000 mark förhöjdt räntebelopp, hvarigenom slutsumman för denna hufvudtitel ökas till 264,412 mark 6 penni.

Derest samtliga här ofvan framställda förslag, som inverka å de beräknade inkomsternas och utgifternas belopp, vinna Stadsfullmäktiges bifall, blefve den summa, som under nästkommande år måste genom uttaxering anskaffas, 698,760 mark 30 penni.

Utskottet får fördenskull föreslå

att Stadsfullmäktige, jemte godkännande af det föreliggande utgifts- och inkomstförslaget för år 1890 med de af utskottet förordade ändringar och tillägg, ville fastställa det belopp, som under år 1890 skall för 1889

*af kommunens på grund af skattören skattskyldige medlemmar uttaxeras,
till $\text{Fr}.$ 698,760: 30.*

Slutligen får utskottet hemställa

*att det af Stadsfullmäktige fastställda budgetförslaget för år 1890
blefve till tryck befordradt.*

Herr S. Kullhem har af sjukdomsförfall hindrats att deltaga i utskottets arbete.

Helsingfors, den 16 December 1889.

Karl Langenskiöld.

Th. Wegelius.

K. Antell.

K. A. Nordman.

U. Kurtén.

Julius Tallberg.

Sammandrag af Budgetutskottets förslag till ändringar
i Magistratens utgifts- och inkomstförslag för år 1889.

Utgifts- eller Inkomsttitel.		Post enligt Utskottets förslag.	Utgifter som bortlem- nats och Inkomster som införts.	Utgifter som införts och Inkomster som utelem- nats.
	Utgifter:			
I	Stadens skulder: 7:de punkten erhåller följande lydelse „Å ett kassakreditiv af 800,000 mark och å lån, som ofvan icke särskildt angif- vits, i provision och ränta, förslagsvis“ och utföres med 30,000 mark — <i>Fmf.</i> 264,412: 06 —	30,000	—	10,000
II	Diverse: Expenser, förslagsvis, betecknas i 2:dra kolumnen med c. (summan oförändrad)			
III	Drätselkammaren: Anslaget för expenser höjes till 6,000 mark och utmärkes i 2:dra kolumnen med c. Summan i sista kolumnen blir således 28,900 mark. — <i>Fmf.</i> 151,930: —	6,000	—	1,000
IV	Gatubelysningen: <i>b) Petroleumgasbelysningen:</i> klausulen bör innefatta jemväl de två ne- dersta b. posterna.			
VII	Sundhets- och sjukvården: <i>Läkarepersonal:</i> I 2:dra kolumnen framför 1 barnmorska införes ett b. <i>Helsovårdsnämnden:</i> Vid posten 1 Sekreterare, som höjes till 1,200 mark, införes i 1:sta kolumnen „S. F. besl. ³ / ₁₂ 1889“ Summan i sista kolumnen blir 2,700 mark.	1,200	—	600
	Transport	—	—	11,600

	<p style="text-align: right;">Transport</p> <p style="text-align: center;"><i>Underhåll af en poliklinik:</i></p> <p>1:sta kolumnen lemnas blank och i den andra utbytes b. mot c.</p>	—	—	—	11,600
	<p style="text-align: center;"><i>Helsopolisen:</i></p> <p>Rubriken „Helsopolisen“ utbytes mot „Sundhetsinspektören och Helsopolisen“ och derunder upptages främst en Sundhetsinspektör med 6,000 mark i arvode och 1,000 mark i resemedel, eller sammanlagdt 7,000 mark jemte det i 1:sta kolumnen antecknas „S. F. besl. ³/₁₂ 1889“ och i 2:dra kolumnen ett b</p> <p>Posten i sista kolumnen höjes till 16,500 mark.</p> <p style="text-align: center;">— <i>Fmf. 64,208:</i> —</p>	7,000	—	—	7,000
VIII	<p style="text-align: center;">Fattigvården:</p> <p style="text-align: center;"><i>Arbetsinrättningen:</i></p> <p>I 1:sta kolumnen uteslutes „S. F. besl. ²²/₂ 1888“ och i 2:dra kolumnen utbytes „b & c“ mot „c“</p>				
IX	<p style="text-align: center;">Undervisningsväsendet:</p> <p style="text-align: center;"><i>f) Folkskolorna:</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Aflöningar:</i></p> <p>Under denna rubrik tillägges, efter första summan 7,200 mark å pag. 16 i drättselkammarens budgetförslag,</p> <p>1 lärarinna, å . . . 1,500: —</p> <p>5 års förhöjning . . . 150: —</p> <p>och ytterligare 5 års förhöjning från ¹/₉ 1890 50: — 1,700: —</p> <p>hvarigenom slutsumman för denna rubrik kommer att belöpa sig till <i>Fmf. 220,507: 20.</i></p> <p style="text-align: center;">— <i>Fmf. 354,937: 20</i> —</p>	1,700	—	—	1,700
XI	<p style="text-align: center;">Vattenledningen:</p> <p style="text-align: center;"><i>Underhåll och remont:</i></p> <p>Från denna rubrik uteslutes anslaget för</p>				
	Transport	—	—	—	20,300

	<p>Transport anordnande af en kol- och vedplan, landningsbrygga och spårväg i Gam- melstaden och, jemte det rubrikens slut- summa till följd deraf reduceras till 34,900 mark, utföres sagda anslag med förslagsvis 7,100 mark under en ny ru- brik „Nybyggnad“ i sista kolumnen.</p>	—	—	20,300
	<p><i>Utsträckning af rörnätet:</i> 3:dje posten, nedläggning af 4" rör un- der Annegatan från adress N:o 10 till Andraegatan, med 1,420 mark bortfal- ler, hvarigenom slutsumman för denna rubrik minskas till 247,730 mark. . . — <i>Fm:</i> 425,850: —</p>	—	1,420	
XIII	<p>Allmänna arbeten: <i>1:o Byggnader och lägenheter:</i> <i>B) Nybyggnader:</i> Vid posten „Byggnad för brandverket“ införes i 1:sta kolumnen „S. F. besl. 26/11 1889“ och i 2:dra kolumnen ett b., hvaremot c. bortlemnas. Derjemte betecknas posten „Undersök- ning af plats för och ritningar till salu- hallar“ i 1:sta kolumnen med „S. F. besl. 29/10 1889“ och i 2:dra kolumnen med „b & c.“</p> <p><i>2:o Gator och allmänna platser:</i> <i>A) Remont och underhåll:</i> Posten „Vestra Henriksgatan från Simons- gatan till Vestra Chausséen jemte sänk- ning af backen invid nämnda Chaussée“ med 12,290 mark utgår, hvarigenom slutsumman för denna rubrik nedgår till 84,690 mark Efter „Östra Henriksgatan från Gasverks- gatan till Gasverkstomtens nordvestra hörn“ tillägges ordet „eventuellt“</p>	—	12,290	
	Transport	—	13,710	20,300

	Transport	—	—	13,710	—	20,300	—
	3:o Kanaler och afloppsdiaken:						
	B) Nyanläggningar:						
	Anslaget för afloppsledning under Annegatan fr. adr. N:o 22 till Andraegatan utföres med <i>Sm:</i> 1,800: — i stället för 1,120: — äfvensom slutsumman för denna rubrik med <i>Sm:</i> 5,550: —	1,800	—	—	—	680	—
	4:o Vägar:						
	A) Remont och underhåll:						
	I posten „Långa bron, remont af brospannen, nytt brolock med asfaltbeläggning samt utvidgning af trottoirerna“ utbytes ordet „asfaltbeläggning“ mot „trämosaik.“						
	9:o Renhållningsväsendet:						
	A) Remont och underhåll:						
	Vid posten „Bevattning af stadens centrala gator, chausséerna och Parkgatan“ införes i 1:sta kolumnen „S. F. besl. ¹⁰ / ₁₂ 1889“ och i 2:dra kolumnen „b“ i stället för „c.“						
	B) Nya redskap m. m.:						
	Enahanda tillägg och ändring, som nästnämnda, utföres vid posten „2 st. nya vattenvagnar för gatuspölning.“						
	— <i>Sm:</i> 1,438,145: —						
XIV	Pensioner:						
	Posten „Brandkonstapeln K. F. Urnberg“ flyttas framför posten „Fångknekten Jakob Stark“						
	Hamnvaktmästaren K. M. Hagmans understöd minskas från 600 till 360 mark	360	—	240	—	—	—
	I slutet införes						
	„S. F. besl. ³ / ₁₂ 1889“ { „b“ Sprutmästaren M. Hanelius 800: —	800	—	—	—	800	—
	{ „b“ D:o E. Sillman 800: —	800	—	—	—	800	—
	— <i>Sm:</i> 6,186: 67 —						
	Transport	—	—	13,950	—	22,580	—

		Transport	—	—	13,950	—	22,580	—
		Inkomster:						
		Lån:						
IX		Under lån som under år 1890 är afsedt att användas upptages posten „för Vattenledningens utvidgning“ med <i>Smk</i> 355,270: — hvarjente i slutet en ny post „För uppförande af en byggnad för brandverket“ införes med <i>Smk</i> 294,000, och summan af under år 1890 till användning kommande lån utföres med <i>Smk</i> 676,190: 31	676,190	31	287,980	—	—	—
		Härefter upptages en post „Lån på kortare återbetalningstid än två år“ med <i>Smk</i> 160,000: — i sista kolumnen, hvar emot posten „På kortare återbetalningstid än två år upptages å kassakreditiv“ jemte summan 450,000: — uteslutas .	160,000	—	—	—	290,000	—
X		Uttaxering:						
		Det belopp, som ytterligare erfordras och skall hos kommunens skattskyldige medlemmar uttaxeras utgör.	698,760	30	10,650	—	—	—
		Summa	—	—	312,580	—	312,580	—

Sålunda blir slutsumman på utgifts- och inkomstsidan *Smk* 3,816,259: 91.